

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**за матеріалами Всеукраїнської
науково-практичної конференції**

***«СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ
ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ, АУДИТУ Й
ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ
ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:
ТЕОРЕТИЧНІ, ПРАКТИЧНІ
ТА ОСВІТЯНСЬКІ АСПЕКТИ»***

30-31 березня 2017 р.

м. Дніпро

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Інститут модернізації змісту освіти

Національна металургійна академія України

Національний гірничий університет

Полтавська державна аграрна академія

Збірник наукових праць за матеріалами

Всеукраїнської науково-практичної конференції

«СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ

ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ, АУДИТУ Й ОПОДАТКУВАННЯ

СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:

ТЕОРЕТИЧНІ, ПРАКТИЧНІ ТА ОСВІТЯНСЬКІ АСПЕКТИ»

30-31 березня 2017 р.

Лист МОН України від 13.09.2016 №1/9-488

м. Дніпро

УДК 657:35.073.526:65.01:336.2:005

Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітянські аспекти: Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції (30-31 березня 2017 р.). – Дніпро: НМетАУ, 2017. – 632 с.

У збірнику містяться матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітянські аспекти» (30-31 березня 2017 р.).

Для науковців, викладачів, фахівців-практиків, студентів економічних спеціальностей.

Організаційний комітет конференції:

Ковальчук К.Ф., д.е.н., проф., декан факультету економіки та менеджменту
НМетАУ – Голова організаційного комітету

Плаксієнко В.Я., д.е.н., проф., завідувач кафедри бухгалтерського обліку ПДАА

Пашкевич М.С., д.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту НГУ

Король Г.О., к.е.н., проф., професор кафедри обліку і аудиту НМетАУ

Зелікман В.Д., к.т.н., доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту НМетАУ

Акімова Т.В., к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту НМетАУ

Ізвєкова І.М., к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту НМетАУ

Распопова Ю.О., к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту НМетАУ

Сокольська Р.Б., к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту НМетАУ

За додержання норм авторського права, достовірність наведених фактичних даних, посилань на джерела, імена та назви несе відповідальність автор матеріалів.

ЗМІСТ

<i>Секція 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНОГО ОБЛІКУ.....</i>	15
<i>Акімова Т.В., Репн Ю.В. Теоретичні основи поняття послуга.....</i>	15
<i>Бермичова В.Д., Сокольська Р.Б. Особливості обліку касових операцій при здійсненні готівкових розрахунків в умовах торгівельних підприємств.....</i>	17
<i>Брік С.В. Особливості визначення доходів та витрат при веденні бухгалтерського обліку будівельних контрактів.....</i>	22
<i>Гільорме Т.В., Єлісєєв Є.Ю. Проблеми обліку витрат на енергозбереження в умовах сталого розвитку.....</i>	25
<i>Гошкодеря І.С., Левченко О.П. Організація обліку основних засобів на підприємстві.....</i>	28
<i>Грибовська Ю.М. Особливості інвентаризації зерна на сільськогосподарських підприємствах.....</i>	32
<i>Губарик О.М. Сучасні тенденції розвитку системи бухгалтерського обліку у державному секторі.....</i>	38
<i>Данилова В.Є., Гільорме Т.В. Проблема визначення строку корисного використання об'єктів основних засобів на промислових підприємствах.....</i>	42
<i>Єрмолаєва М.В., Руда К.Р. Організаційні аспекти обліку грошових коштів.....</i>	45
<i>Зелікман В.Д., Єр'оміна О.Л., Ясногор О.О. Теоретичні засади організації системи обліку згідно з МСБО.....</i>	50
<i>Зелінська Г.О., Кафка С.М. Теоретичні засади економічної сутності інвестиційної нерухомості.....</i>	54
<i>Золотова А.М., Потрус Н.П. Удосконалення аналітичного обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів.....</i>	59

<i>Клімович І.М., Петік О.М.</i> Курсові різниці та їх вплив на фінансові результати діяльності підприємства.....	62
<i>Корчагіна В.Г.</i> Доцільність формування облікових резервів підприємства.....	66
<i>Кучеренко І.С., науковий керівник: Король Г.О.</i> Особливості правового статусу та обліку в умовах об'єднання співвласників багатоквартирного будинку.....	70
<i>Кушнір В.О.</i> Внутрішньоцеховий облік виробництва жирової продукції на м'ясокомбінатах.....	74
<i>Лега О.В., Буніна В.С.</i> Нарахування амортизації основних засобів: порівняльний аспект за П(С)БО, МСБО та ПКУ.....	79
<i>Лень А.В., Гільорме Т.В.</i> Облік доходів установи в умовах модернізації бюджетного обліку.....	84
<i>Макаренко І.О.</i> Моделювання систем бухгалтерського обліку у контексті конвергентних процесів.....	87
<i>Нездойминога О.Є.</i> Облікова політика банку.....	91
<i>Одновол К.О., науковий керівник: Саванчук Т.М.</i> Облік розрахунків з покупцями і замовниками: проблеми та необхідність вдосконалення.....	95
<i>Остапенко Т.М.</i> Узагальнення в обліку транспортно-експедиторських витрат.....	100
<i>П'ятецька Б.М., науковий керівник: Ковтуненко В.М.</i> Глобальна система бухгалтерського обліку.....	103
<i>Панченко А.А., науковий керівник: Левченко О.П.</i> Необхідність раціональної організації бухгалтерського обліку на підприємстві.....	106
<i>Пашкевич М.С.</i> Порівняння людського капіталу з оборотними та необоротними активами підприємства.....	110
<i>Писаренко В.П., Пилипенко Н.В.</i> Інвентаризація: етапи проведення.....	114
<i>Письменна Д.О., науковий керівник: Саванчук Т.М.</i> Нормативне регулювання обліку розрахунків з оплати праці в Україні.....	118

<i>Плаксієнко В.Я., Кібенко Д.С.</i> Нормативно-правове забезпечення обліку витрат на ремонт основних засобів.....	123
<i>Платонова В.С., Каткова Н.В.</i> Проблеми класифікації кредиторської заборгованості.....	129
<i>Полякова Є.А., науковий керівник: Рета М.В.</i> Перспективи бухгалтерського обліку України в умовах міжнародної інтеграції.....	133
<i>Порсюрова І.П., науковий керівник: Кащєна Н.Б.</i> Організаційні аспекти обліку операцій з цінними паперами.....	137
<i>Примак Т.С., Замула І.В.</i> Сучасний стан та напрями удосконалення бухгалтерського обліку екологічної якості продукції.....	141
<i>Роман Л.С., Нездойминога О.Є.</i> Організація обліку виробничих запасів у комп'ютерному середовищі.....	144
<i>Симонова М.Д., науковий керівник: Король Г.О.</i> Методичний підхід до використання динамічного методу нарахування амортизації основних засобів.....	147
<i>Сиротюк Г.В.</i> Необхідність розвитку соціально-орієнтованого обліку і звітності.....	150
<i>Сімавонян М.С., Медведєва І.Б.</i> Теоретичні аспекти управління кредитним портфелем банку.....	154
<i>Сіміохіна Т.В., науковий керівник: Левченко О.П.</i> Основи удосконалення організації бухгалтерського обліку.....	157
<i>Скиба Г.І.</i> Сутність та місце обліково-аналітичної інформації в інформаційному забезпеченні процесу управління підприємством.....	161
<i>Сокольська Р.Б., Хіжова Л.В.</i> Особливості обліку грошових коштів в умовах комунального підприємства.....	165
<i>Судак Н.В., Задерака Н.М.</i> Завдання та проблеми становлення обліку в Україні.....	170
<i>Тиханська І.О., науковий керівник: Клімович І.М.</i> Облік придбання та продажу іноземної валюти.....	174

<i>Ткаченко І.Д., науковий керівник: Ковальчук К.Ф.</i> Напрямки вдосконалення обліково-аналітичного супроводження рентних платежів в галузі надрокористування в Україні на підставі міжнародного досвіду.....	177
<i>Токовенко Ю.С., науковий керівник: Бондарчук Н.В.</i> Теоретичні основи обліку розрахунків з оплати праці.....	181
<i>Харченко М.О.</i> Суб'єкти фінансового лізингу.....	186
<i>Чібісова В.П.</i> Особливості складання звітності бюджетними установами.....	189
<i>Швецова В.О., Король Г.О.</i> Використання нестандартних методів оцінки запасів в Україні.....	192
<i>Шевчук С.В., Кіришина В.Ю.</i> Людський капітал як складова нематеріальних активів підприємства.....	197
<i>Шпанковська Н.Г., Канська О.І.</i> Особливості методології аналітичної підтримки управлінських рішень.....	201
<i>Щербина А.А., науковий керівник: Саванчук Т.М.</i> Грошові потоки в системі обліку підприємства та необхідність управління ними.....	205
<i>Якимчук Ю.В., Попович О.В.</i> Облік дебіторської заборгованості: існуючі проблеми та шляхи їх вирішення.....	209
<i>Волнянська К.М.</i> Формування облікової політики підприємства: проблеми та шляхи їх вирішення.....	213
<i>Дьяченко А.А., науковий керівник: Корчагіна В.Г.</i> Специфічність облікової роботи в сфері туристичної діяльності.....	216
<i>Секція 2. АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....</i>	220
<i>Адамів С.С., науковий керівник Адамів О.П.</i> Еколого-економічний моніторинг забруднення навколишнього середовища автотранспортом	220
<i>Бершадська І.І., Кириченко С.О.</i> Проблеми аналізу фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання в контексті їх інформаційного забезпечення.....	223

<i>Гурт А.М., Терещенко В.М., науковий керівник Бала В.В.</i> Рентабельність підприємства та шляхи її підвищення.....	228
<i>Гурт А.М., Терещенко В.М., науковий керівник Пирогов Д.Л.</i> Проблеми використання оборотних коштів та перспективи розвитку на підприємстві.....	231
<i>Гурт А.М., Терещенко В.М., науковий керівник Пирогов Д.Л.</i> Сучасний стан інформаційно-аналітичного забезпечення маркетингової діяльності промислових підприємств України.....	234
<i>Дубовик Т.В., Ортинська В.В.</i> Синергія в інтернет-маркетингових комунікаціях.....	237
<i>Зомчак Л.М., Нич О.В.</i> Математичні методи оцінювання фінансової стійкості підприємств.....	240
<i>Іващенко Г.А.</i> Розробка методики рейтингової оцінка фінансового стану підприємств.....	243
<i>Кузнецов О.В.</i> Забезпечення економічної безпеки комерційної діяльності суб'єктів господарювання.....	249
<i>Кузьмінська К.І.</i> Особливості організації управлінського обліку витрат за виробничими процесами підприємства.....	254
<i>Лушак Р.Л., Юсипович О.І.</i> Характеристики методів та моделей оцінювання фінансово-економічного стану підприємства.....	257
<i>Макурін А.А.</i> Проблема обліку готової продукції на підприємствах гірничовидобувної промисловості України.....	260
<i>Мардус О.О.</i> Формування обліково-аналітичного забезпечення фінансових результатів з метою прийняття ефективних управлінських рішень.....	263
<i>Маслак О.О., Дорошкевич К.О.</i> Аналітичне забезпечення моделювання кластеризації національної економіки в умовах інноваційного розвитку.....	267
<i>Саванчук Т.М.</i> Значення аналітичної інформації про контрагентів для управління матеріально-технічним забезпеченням аграрних підприємств.....	270

<i>Сайчук І.М., науковий керівник Распопова Ю.О.</i> Аналітичне забезпечення обліку розрахунків з покупцями.....	274
<i>Светлова К.В., Корнух О.В.</i> Дослідження місця об'єктів інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів для забезпечення ефективного управління ними.....	277
<i>Сімавонян М.С., Медведєва І.Б.</i> Удосконалення технології управління кредитним портфелем банку.....	280
<i>Стрижиченко Н.О.</i> Управлінський облік як інформаційна складова системи управління витратами підприємства.....	285
<i>Терещенко М.А.</i> Використання інформаційних ресурсів в процесі економічного аналізу.....	288
<i>Усатенко О.В.</i> Облікове забезпечення оцінки і переоцінки грошових коштів та їх еквівалентів, як активів венчурних фондів.....	291
<i>Фень К.С.</i> Методичні підходи до оцінювання рівня економічної безпеки на підприємствах харчової промисловості.....	297
<i>Шишкова Н.Л.</i> Обліково-аналітичне забезпечення управління нематеріальними активами підприємства.....	305
<i>Шімон Тюнде, науковий керівник Кузьмінська К.І.</i> Формування фінансових результатів підприємств: теоретичні аспекти.....	310
<i>Дріга О.П.</i> Оцінка ефективності сек'юритизації активів її ініціатором...	313
<i>Секція 3. МЕТОДОЛОГІЯ АУДИТУ ТА ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....</i>	319
<i>Ачкасова С.А.</i> Державне регулювання аудиту страхових компаній.....	319
<i>Бобик О.М., науковий керівник: Сиротюк Г.В.</i> Застосування етичних принципів аудиту в сучасних умовах.....	323
<i>Гошкодеря І.С., Ілляшенко К.В.</i> Методика аудиту запасів на підприємствах.....	328
<i>Жижченко Б.Р., Изєкова І.М.</i> Удосконалення методичного підходу до планування аудиторської перевірки фінансової звітності в умовах міжнародних аудиторських компаній.....	331

<i>Зелікман В.Д., Плоховець К.Л.</i> Методичний підхід до проведення комп'ютерного аудиту заробітної плати.....	338
<i>Зінченко А.В., Сокольська Р.Б.</i> Інформаційне забезпечення комп'ютерного аудиту праці та її оплати.....	343
<i>Ілляшенко К.В.</i> Проведення аудиту як один із шляхів залучення інвестицій.....	350
<i>Ілляшенко К.В., Кондратюк О.В.</i> Державний аудит та його види.....	354
<i>Кардаш В.О., науковий керівник: Ілляшенко К.В.</i> Проблеми та перспективи розвитку аудиту в Україні.....	359
<i>Кравченко М.В., Шишка В.</i> Мета та завдання проведення аудиту основних засобів.....	363
<i>Леник Р.М., Кафка С.М.</i> Значення аудиту персоналу у системі управління підприємством.....	366
<i>Мардус Н.Ю.</i> Підвищення якості внутрішнього аудиту як елементу системи управління підприємством.....	371
<i>Мищенко В.О., Ілляшенко К.В.</i> Організація та методика аудиту фінансової звітності.....	375
<i>Панченко А.А., науковий керівник: Ілляшенко К.В.</i> Необхідність розвитку аудиторської діяльності в Україні.....	379
<i>Сіміохіна Т.В., науковий керівник: Ілляшенко К.В.</i> Контроль якості аудиторських послуг в Україні	383
<i>Солосіч О.С., Кириченко С.О.</i> Концептуальні проблеми розвитку аудиту в Україні.....	386
<i>Кравченко Т.В., Єршоміна О.Л.</i> Сучасні проблеми підвищення якості аудиторської діяльності в Україні.....	390
<i>Секція 4. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСІВ ПІДПРИЄМСТВ І ОРГАНІЗАЦІЙ.....</i>	395
<i>Андрусь О.І., Скоробогатий О.І.</i> Прибутковість підприємств роздрібної торгівлі як засіб обліково-аналітичного забезпечення їх господарських результатів.....	395

<i>Бабарицький О.В.</i> Особливості управління витратами на персонал на вітчизняних підприємствах.....	398
<i>Бакал П.В., науковий керівник: Чернявська Т.А.</i> Сучасні проблеми функціонування компаній на ринку страхових послуг.....	402
<i>Бригунець О.О., Асадчий Г.В.</i> Детермінанти розвитку банківського сектору в США та країнах ЄС.....	405
<i>Вербицька Г.Л.</i> Особливості податкового обліку податку на додану вартість: вітчизняний та зарубіжний досвід.....	412
<i>Влащенко Н.М.</i> Забезпечення економічної безпеки готельних підприємств.....	416
<i>Грищенко М.П.</i> Фінансово-організаційні аспекти створення обслуговуючих кооперативів в курортно-рекреаційній галузі.....	420
<i>Гурт А.М., Терещенко В.М., науковий керівник: Бала В.В.</i> Сучасний стан та особливості фінансування капітальних інвестицій в Україні.....	423
<i>Данилюк Ю.М., Сагер Л.Ю., Сигида Л.О.</i> Окремі особливості процесу продукування послуг.....	427
<i>Єпіфанова І.Ю.</i> Мотивація персоналу як чинник активізації інноваційної діяльності.....	431
<i>Єремян Є.Ю., науковий керівник: Єремян О.М.</i> Сучасний стан та тенденції прямого інвестування в економіку України.....	435
<i>Жук І.З.</i> Оподаткування вітчизняних суб'єктів господарювання в галузі туризму.....	439
<i>Зелінська Г.О., Гринюк І.М.</i> Екологізація виробництва, як складова стратегії сталого розвитку.....	443
<i>Зубков Є.Ю., науковий керівник: Щедріна М.А.</i> Фінансове забезпечення бюджетних установ.....	447
<i>Іваненко В.О., Галагуз Л.М.</i> Фінансове планування як основний інструмент ефективного управління підприємством.....	450
<i>Льницька-Гикавчук Г.Я.</i> Особливості оподаткування туристичних підприємств.....	454

<i>Ковальчук В.А.</i> Фінансовий ринок у системі економічного розвитку країни.....	459
<i>Корват О.В.</i> Розвиток ресурсного потенціалу страхових компаній України.....	463
<i>Король Г.О., Безгодкова А.О., Крамаренко В.В.</i> Методологічні засади підвищення ефективності діяльності суб'єкта господарювання.....	468
<i>Костенко Г.П.</i> Необхідність фінансового контролінгу як системи ефективного управління підприємств курортно-рекреаційної сфери.....	473
<i>Краснікова О.М.</i> Актуальні проблеми фінансового забезпечення підприємств житлово-комунального господарства.....	477
<i>Крижня В.О., Марченко В.М.</i> Проблеми у сфері оподаткування та нормативно-правового забезпечення фармацевтичної галузі України...	481
<i>Лобода Н.О.</i> Обліковий дискурс податку на прибуток: економічна сутність та фіскальні функції.....	484
<i>Манько І.В., Марченко В.М.</i> Особливості формування та використання оборотних активів підприємств фармацевтичної галузі.....	489
<i>Маюк О.В., Медведєва І.Б.</i> Визначення економічної сутності поняття «Оборотний капітал підприємства».....	492
<i>Мотилькова Г.І., Распопова Ю.О.</i> Основні засоби підприємства: податковий аспект.....	496
<i>Норченко С.Ю., науковий керівник: Щедрина М.А.</i> Монетизація пільг та субсидій в Україні.....	499
<i>Олійник Н.М.</i> Актуальні проблеми діяльності підприємств молочної галузі в Україні.....	502
<i>Остапенко О.М.</i> Дорожня карта як засіб поширення аграрного страхування.....	506
<i>Резнік А.С., науковий керівник: Клімович І.М.</i> Імпорт без ввезення та експорт без вивезення.....	510
<i>Рябко Ю.А., науковий керівник: Фесенко В.В.</i> Види корпоративного шахрайства, які здійснюються з метою викривлення суми прибутку підприємства.....	514

<i>Савченко Н.М.</i> Вимоги до системи управлінського контролю.....	519
<i>Сергієнко Є.С., науковий керівник: Шевчук С.В.</i> Ризики викривлення інформації про об'єкт оподаткування податком на прибуток в системі бухгалтерського обліку.....	522
<i>Сивокобилка К.О., Король Г.О.</i> Аналіз існуючих підходів щодо сутності поняття заробітна плата.....	525
<i>Сиротенко К.А., науковий керівник: Медведєва І.Б.</i> Прибуток банківської діяльності як основа її стабільності.....	534
<i>Третяк Д.О., науковий керівник: Краснікова О.М.</i> Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів бюджетних установ.....	538
<i>Черненко І.О., Євтушевська О.О.</i> Мінімальні та максимальні розміри єдиного соціального внеску у 2017 році.....	541
<i>Шевчук С.В., Сергієнко Є.С.</i> Роль держави у формуванні та розподілі підприємницького прибутку.....	544
<i>Шепелюк В.А.</i> Оподаткування малого бізнесу: проблеми та шляхи вирішення.....	548
<i>Юшко С.В.</i> Ретроспективний аналіз підходів до встановлення об'єкта оподаткування за податком на прибуток підприємств.....	550
<i>Fatun A.S., supervisor: T. Ostapenko</i> Administration features of the universal excise tax in various forms.....	554
<i>Макаренко Р.А., науковий керівник: Авраменко О.І.</i> Проблеми податкового навантаження по податкам на доходи фізичних осіб на сучасному етапі.....	557
<i>Смоленюк Р.П.</i> Стратегія стійкого розвитку агропромислового виробництва в конкурентному середовищі.....	560
<i>Секція 5. ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....</i>	564
<i>Дащенко С.В., науковий керівник: Захарченко Н.В.</i> Інформаційне забезпечення розвитку бізнесу суб'єктів господарювання.....	564

<i>Зелікман В.Д., Філатова В.А.</i> Застосування хмарних технологій в облікових системах підприємств.....	568
<i>Кривда О.В.</i> ІТ технології як головний стратегічний ресурс управління діяльністю віртуального підприємства.....	571
<i>Кулина Г.М.</i> Застосування новітніх інформаційних технологій у сфері страхового бізнесу.....	576
<i>Міщенко В.О., Левченко О.П.</i> Особливості комп'ютеризації облікового процесу на підприємствах України.....	579
<i>Перехрестенко Ю.С., науковий керівник: к.е.н. Корчагіна В.Г.</i> Застосування інформаційних технологій в управлінні дебіторською заборгованістю підприємства.....	583
<i>Хоменко І.І., Нездойминога О.Є.</i> Автоматизоване середовище обліку грошових коштів.....	587
<i>Черненко К.В.</i> Автоматизація облікових завдань виробничого процесу в програмному продукті «1С: Бухгалтерія 8.3. для України».....	590
<i>Шевченко І.Б.</i> Оцінювання ефективності ІТ-стратегії компанії.....	594
<i>Яценко В.Ф.</i> Облік в інформаційній системі підприємства: функціональний та процесний підходи.....	596
<i>Алексєєнко Л.М., Алексєєнко М.Д.</i> Специфіка новітніх фінансових інструментів у розвитку бізнес-процесів.....	600
<i>Секція 6. ОСВІТЯНСЬКІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ, АУДИТУ І ОПОДАТКУВАННЯ.....</i>	604
<i>Бондаренко О.М.</i> Щодо нових підходів до викладання бухгалтерського обліку у ВНЗ.....	604
<i>Деміденко В.В.</i> Підвищення ефективності кадрової політики у промисловому виробництві.....	607
<i>Дорош І.С.</i> Проблема професійної підготовки сучасного фахівця з бухгалтерського обліку.....	611
<i>Захарченко А.І.</i> Системний підхід у забезпеченні автотранспортних підприємств кваліфікованими кадрами.....	614

<i>Король Г.О., Шпанковська Н.Г., Ашкелянecь О.А.</i> Використання імітаційних ігор при підготовці студентів спеціальності «Облік і оподаткування».....	620
<i>Пашкевич М.С.</i> Основні риси концепції «Reality-урок» для підвищення якості викладання дисциплін спеціальності «Облік і оподаткування»....	623
<i>Распопова Ю.О.</i> Особливості викладання дисципліни «Облік і звітність в оподаткуванні».....	626
<i>Шахно А.Ю.</i> Вплив держави на інноваційний розвиток освіти людського капіталу.....	628

Секція 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНОГО ОБЛІКУ

К.е.н., доцент Акімова Т.В.

доцент кафедри обліку і аудиту,

Рен Ю.В.

студентка кафедри обліку і аудиту

Національна металургійна академія України

E-mail: akimo4ka@bk.ru

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОНЯТТЯ ПОСЛУГА

Сутність будь-яких наукових понять визначається на підставі огляду літературних джерел та їх авторського аналізу [1]. Цікавість науковців та спеціалістів з економіки, зокрема з бухгалтерського обліку, до питань пов'язаних з наданням послуг, обумовлена тим, що досить значна частина підприємств спеціалізується виключно на наданні послуг різного роду, тому для таких підприємств надання послуг є основним, а у більшості випадків – єдиним, джерелом доходів.

Послуги – це діяльність суб'єктів, яка не набуває матеріально-речової форми і задовольняє певні потреби замовників – особисті, колективні, громадські [2]. М.Т. Білуха у наполягає на тому, що специфіка послуг як продукції полягає в тому, що послуги не накопичуються (за виключенням окремих видів), не транспортуються, не існують окремо від виробників, тобто вони споживаються, в основному, в момент їх надання [2]. Можна навести й інші визначення послуги, більш прості і менш абстрактні. Так, Ф. Котлер [3] визначає послуги як будь-який захід або вигоду, що одна сторона може запропонувати іншій і які, в основному, невловимі і не призводять до

оволодіння будь-чим. Виробництво послуг може бути, а може і не бути пов'язане з товаром у його матеріальному вигляді. Можна сказати, що послуга – це «невидимий товар» або, як образно висловився журнал «Economist»: «послуга – це те, що можна купити, але не можна впустити на ногу». Можна стверджувати, що послуга – товар, що продається не як результат виробництва, а як діяльність [4]. Н.О. Гура [5] відмічає те, що можна виділити ряд особливостей ринку послуг у порівнянні з ринком матеріальних товарів. Послуги, на відміну від інших товарів, виробляються і споживаються в основному одночасно, внаслідок чого виникає цілий ряд особливостей їх виробництва, маркетингу, особливостей відображення в обліку [5]. Ф.Ф. Бутинець [6] висловлює наступну думку: якщо послуга – це результат корисної діяльності, що змінює стан особи або товару, то в умовах ринкової економіки цей результат, безумовно, є товаром, він має і мінову вартість, і корисність. Але це товар специфічний, що має ряд характеристик, які відрізняють послуги від товарів речовинних [6]. Найбільш прийнятним визначенням, на наш погляд є викладене у [7]. Послуга – це діяльність виконавця з надання споживачеві певного визначеного договором матеріального чи нематеріального блага, що здійснюється за індивідуальним замовленням споживача для задоволення його особистих потреб.

Список використаної літератури

1. Король Г.О. Акімова Т.В. Підхід до формулювання категорій теоретичних засад дослідження / Г.О.Король, Т.В. Акімова, Л.В. Бережна // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кривий Ріг, 17 грудня 2016 р.): тези доповідей / редкол.: О.М. Барановська, М.Л. Крапивко, В.Я. Нусінов. [Електронний ресурс]. – Кривий Ріг: Вид. Р.А. Козлова, 2016. – 350 с. – С. 197-198.
2. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник / М.Т. Білуха. – К.: «Вища-школа», 2008. – 150 с.
3. Котлер Ф. Основи маркетингу: Короткий курс / Ф. Котлер. – К.: Вища школа, 2007. – 656 с.

4. Коваленко А.Н. Бухгалтерський облік в Україні / А.Н. Коваленко. – Дніпропетровськ: Баланс-Клуб, 2003. – 570 с.
5. Гура Н.О. Облік видів економічної діяльності: Навч. посіб. / Н.О. Гура. – К.: Вища школа, 2004 – 541 с.
6. Організація бухгалтерського обліку: Підручник / За ред. Ф.Ф. Бутинця. – 3-є вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2002. – 592 с.
7. Закон України від 12.05.1991 № 1023-ХІІ «Про захист прав споживачів» зі змін. та доп. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.

Бермичова В.Д.
студентка кафедри обліку і аудиту,
к.е.н., доцент Сокольська Р.Б.
доцент кафедри обліку і аудиту
Національна металургійна академія України
E-mail: berlera@yandex.ru

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ В УМОВАХ ТОРГІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Грошові кошти відіграють важливу роль у виробничо-господарській діяльності підприємства і для того, щоб підприємство мало можливість ефективно використовувати наявні у нього грошові кошти, потрібно правильно організувати їх облік і здійснювати контроль за витрачанням, також за допомогою аналізу грошового обігу можна визначити та провести оцінку інших економічних процесів. Підприємствам постійно необхідна готівка для забезпечення ефективної діяльності. Готівка є абсолютно ліквідним активом, тому необхідний постійний контроль і облік касових операцій.

Грошові кошти є найбільш ліквідними активами та обмеженими ресурсами, і успіх підприємства багато в чому залежить від їх раціонального розподілу та використання. Тому організація їх обліку є досить актуальним питанням під час контролю операцій з ними [2]. Актуальною проблемою організації обліку грошових коштів на підприємстві є своєчасність та повнота їх відображення у системі обліку.

Бутинець Ф.Ф. стверджував, що організація контролю за процесом збереження та використання грошових коштів також визначена серед основних проблем обліку операцій з грошовими коштами. Відомо, що безперервний періодичний рух грошових коштів є основою ефективного функціонування сучасного підприємства [2].

Сучасні умови існування підприємств, а також процеси, що відбуваються в економіці України ще раз підтверджують важливість і необхідність грошових коштів для здійснення фінансово-господарської діяльності суб'єктів підприємництва. Адже саме грошовими коштами та іншими активами визначається фінансова платоспроможність підприємства [3].

Для здійснення своєї діяльності торгівельні підприємства можуть співпрацювати з постачальниками, розрахунки з якими проводяться як в готівковій, так і у безготівковій формі. Готівкові розрахунки є менш зручними. Усі операції, пов'язані з оформленням документів з обліку готівки та касових операцій на підприємстві проводить бухгалтер. За її відсутності, відповідальність за проведення операцій з касовим апаратом несе товарознавець, який не має права оприбутковувати та вилучати кошти з каси без відомості бухгалтера чи власниці.

З магазином працює ряд постачальників, з якими іноді оплата проводиться у дні, коли бухгалтера нема на робочому місці, у цьому випадку товарознавець бере готівку з каси, узгоджуючи суму з бухгалтером або власницею. Все це ускладнює контроль за готівкою та витратами підприємства. Для спрощення зведення готівки та підвищення контролю пропонується запровадити відомість з обліку видачі коштів з наявної каси. Відомість

пропонується вести у програмі Microsoft Excel, для того, щоб бухгалтер (касир) міг контролювати початковий та кінцевий залишки в касі. Приклад запропонованої відомості, розробленої на прикладі ПКФ «КОЮР» зображено на рисунку 1.

Відомість з видачі коштів з наявної каси				
Дата каси	Дата видачі	Сума, грн	Призначення	ПІБ відповідальної особи, підпис
11.11	11.11	1200,00	Оплата ТОВ «Баядера», накладна №236	Антоненко Антоніна
11.11	12.11	356,00	Оплата ПП «Шевченко», накладна №35	Антоненко Антоніна
РАЗОМ ВИДАНО		1556,00		

Рис. 1. Відомість з обліку видачі коштів з каси

Для запропонованої відомості з обліку витрачених коштів з каси розроблена оперограма. Оперограма – організаційний документ, що регламентує процес опрацювання вхідних або вихідних документів, складений за допомогою таблиці, рядки якої відведено для позначення операцій з обліку, реєстрації, погодження тощо, а колонки (графи) – для зазначення відповідальних виконавців. Графічний спосіб дає можливість встановити логічні зв'язки між різними етапами роботи з певними видами документів в установі, простежити послідовність такої роботи та її зміст [1].

Приклад оперограми для запропонованої відомості, розроблена для умов досліджуваного підприємства, наведена на рисунку 2.

Операція	Виконавець	
	Бухгалтер	Товарознавець
1 Розгляд накладної, яку треба погасити, перевірка наявності необхідних реквізитів		✱
2 Підтвердження суми для видачі з каси	✱	
3 Запис суми у відомість з видачі коштів		✱
4 Оформлення відомості підписом товарознавця		✱
5 Передача відомості для перевірки та утвердження	✱	

Рис. 2. Оперограма руху відомості з обліку видачі коштів

Оперограма показує рух документу на підприємстві та працівників, через яких проходить даний документ. Як бачимо на рисунку 2, рух відомості складається з п'яти етапів. Участь власниці в даному секторі обліку не обов'язкова, тому оперограму наведено з участю лише двох працівників.

На першому етапі товарознавець розглядає накладну, яку треба погасити, перевіряє наявність необхідних реквізитів. На другому – товарознавець узгоджує суму з бухгалтером і після підтвердження бухгалтером – товарознавець фіксує суму до видачі у відомість. На четвертому етапі товарознавець оформлює відомість підписом, чим підтверджує повну свою

відповідальність за документ. І, нарешті, передає відомість бухгалтерові для перевірки та утвердження.

Для спрощення процесу узагальнення інформації щодо виданих коштів, пропонується впровадження зведеної місячної відомості. Приклад відомості зображено на рисунку 3.

За листопад 2015р.			
Зведена місячна відомість з обліку видачі коштів з каси			
Період відомості	Разом видано, грн	Підпис товарознавця	Підпис бухгалтера
З 02.11 по 04.11	1855,00		
З 10.11 по 12.11	1556,00		
З 18.11 по 20.11	1320,00		
З 26.11 по 28.11	895,00		
Разом	5626,00		

Рис. 3. Зведена місячна відомість з обліку видачі коштів з каси

Облік касових операцій та готівки є важливою складовою системи бухгалтерського обліку. Його особливості визначаються досконалою системою контролю та прозорості, запровадженою на підприємстві.

Таким чином, з метою удосконалення обліку готівки та касових операцій у роздрібному магазині розроблено додаткові аналітичні відомості: відомість з обліку видачі коштів з наявної каси, зведена відомість з обліку видачі коштів з каси. До запропонованої відомості, яка являє собою обліково-фінансовий документ, розроблена оперограма її руху. Використання запропонованих

документів дозволить більш об'єктивно вести облік готівки на підприємствах роздрібною торгівлі.

Список використаної літератури

1. Кім Г.М. Бухгалтерський облік: первинні документи та порядок їх заповнення: Навчальний посібник / Г.М. Кім, В.В. Сопко, С.Г. Кім – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 440с.
2. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський управлінський облік: Підручник / Ф.Ф. Бутинець, Т.В. Давидюк. – Житомир: ПП “Рута”, 2002. – 592с.
3. Гушу Д. Облік грошових коштів: проблеми та шляхи їх вирішення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://conf-cv.at.ua/forum/83-811-1>

К.е.н., доцент Брік С.В.

доцент кафедри економічного аналізу та обліку

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут»

E-mail: svet_svb@mail.ru

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ ПРИ ВЕДЕННІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ БУДІВЕЛЬНИХ КОНТРАКТІВ

В залежності від можливостей покупця облік по конкретному будівельному контракту може регламентуватися різними стандартами бухгалтерського обліку.

Якщо покупець має можливість визначати основні структурні елементи проекту будівництва об'єкта нерухомості до початку будівництва і / або основні структурні зміни після того, як будівництво розпочато, то облік по конкретному контракту регламентується нормами П (С) БО 18 [2] (або МСБО 11 [3]).

Якщо ж покупець має лише обмежену можливість впливати на проект будівництва об'єкта нерухомості або визначати лише незначні відхилення від базового проекту, то облік контракту ведеться відповідно до норм П (С) БО 16 [1] (або МСБО 18 [4]). У цьому випадку визначають дохід від продажу готового продукту (об'єкта нерухомості).

П (С) БО 18 [2] передбачає ведення обліку в розрізі об'єктів будівництва, під якими розуміється сукупність будівель і споруд або окремі будівлі і споруди, будівництво яких здійснюється за єдиним проектом.

Об'єктами розрахунку собівартості також можуть виступати окремі види будівельно-монтажних робіт та об'єкт будівництва або договір будівельного підряду [5].

Доходи і витрати протягом виконання будівельного контракту визнаються з урахуванням ступеня завершеності робіт на дату балансу, якщо кінцевий фінансовий результат контракту може бути достовірно оцінений [2].

Ступінь завершеності робіт за будівельним контрактом можна визначати по одному з таких методів:

- вимірювання та оцінка виконаної роботи - в цьому методі дохід зазвичай визнають на підставі актів виконаних робіт;

- співвідношення обсягу заведеної частини робіт та їх загального обсягу за будівельним контрактом у натуральному вимірі, що передбачає фіксування в окремому первинному документі обсягу виконаних робіт (в натуральному вимірі);

- співвідношення фактичних витрат з початку виконання будівельного контракту до дати балансу та очікуваної (кошторисної) суми загальних витрат за контрактом. При цьому для визначення розрахункового доходу слід розділити суму фактично понесених за звітний період витрат на суму планових витрат, відображених в кошторисі [2].

Якщо ступінь завершеності визначається шляхом посилання на витрати за контрактом, понесені на певну дату, то до витрат, понесених на певну дату, включаються лише ті витрати за контрактом, які відображають виконані

роботи. Тобто, в розрахунок приймаються ті витрати, які безпосередньо відносяться до вже виконаних роботах, а не весь дебетовий оборот за період по рахунку 230. Отриманий коефіцієнт множать на загальну вартість робіт за контрактом [3].

Витрати за контрактом включають [2]:

1) витрати, безпосередньо пов'язані з виконанням даного контракту (прямі матеріальні витрати; прямі витрати на оплату праці; інші прямі витрати (включаючи вартість виконаних субпідрядниками робіт) згідно П(С)БО 16 [1]);

2) загальновиробничі витрати, до складу яких включаються передбачені П(С)БО 16 [1] витрати на управління, організацію та обслуговування будівельного виробництва з розподілом між об'єктами будівництва з використанням бази розподілу при нормальній потужності, зокрема, пропорційно прямих витрат; обсягів доходів; прямих витрат на оплату праці; відпрацьованому будівельними машинами і механізмами часу тощо [6].

Не включаються до складу витрат за будівельним контрактом, а відображаються у складі витрат того звітного періоду, в якому були здійснені: адміністративні витрати (тільки ті, що безпосередньо пов'язані з виконанням будівельного контракту і окреме їх відшкодування покладено на замовника); витрати на збут; інші операційні витрати; витрати на утримання незадіяних будівельних машин, механізмів та інших необоротних активів, які не використовуються при виконанні будівельного контракту [2].

Список використаної літератури

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати", затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 18 "Будівельні контракти", затверджено наказом Міністерства фінансів України від 28.04.2001 № 205. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0433-01>

3. МСБО 11 "Будівельні контракти". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_017
4. МСБО 18 "Дохід". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929_025
5. Методичні рекомендації з формування собовартості будівельно-монтажних робіт, затверджено наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 31.12.2010 № 573. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://online.budstandart.com/ru/catalog/doc-page?id_doc=5846
6. Карпова В. Строительная деятельность: особенности бухгалтерского учета / Бухгалтер и Закон. – 2015, №42

К.е.н. Гільорме Т.В.

доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики,

Єлісєєв Є.Ю.

студент

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

E-mail: gillyorme@i.ua

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

На сучасному етапі, починаючи з 80-ті р. ХХ ст. до теперішнього часу відбувається конвергенція існуючих властивостей (якостей) звітної інформації до вимог економічних інтересів суб'єктів у ринкових умовах. Інтеграція управлінського та бухгалтерського обліку призводять до доповнення першого виду обліку (визначення інтернальних та екстернальних витрат; застосування принципів «життєвого циклу» тощо) та розширення другого (наявність «рюкзаків»: соціального, екологічного; оцінка впливів тощо). Питання енергозбереження як елементу сталого розвитку суб'єкта господарювання повинно бути відображено в традиційному фінансовому обліку з метою

підвищення об'єктивності, релевантності інформації як підґрунтя управлінських рішень. В системі фінансового обліку у Плані рахунків задля отримання інформації щодо енергозбереження, вважаємо за необхідне ввести окремі субрахунки в кожному класі [1]:

1) Активи підприємства: у класі 1 «Необоротні активи» – для обліку основних засобів енергозберігаючих технологій, їх зносу, капітальних інвестицій у створення (придбання), реконструкції, модернізації таких активів; у класі 2 «Запаси» – для обліку запасів, які впливають на енергозбереження (особливо енергія, отримана з джерел відновлювальної енергетики), екологічно чистої готової продукції та товарів.

2) Пасиви підприємства: клас 4 «Власний капітал та забезпечення зобов'язань» – резервний капітал для інвестицій у сферу енергозбереження, цільового фінансування енергозберігаючих заходів, забезпечення майбутніх витрат та платежів, пов'язаних з екологічною діяльністю; клас 5 «Довгострокові зобов'язання» – для обліку довгострокових зобов'язань з питань енергозбереження» клас 6 «Поточні зобов'язання» – облік екологічного податку, врахування пільг; виплати персоналу, який задіяний у енергозберігаючих заходів, обслуговування обладнання, що забезпечує ВДЕ (відновлювальні джерела енергії), відповідні нарахування на ці виплати, тощо.

3) Класи витрати (клас 8, 9) та доходи – для обліку витрат, доходів, визначення фінансових результатів енергозберігаючих заходів.

4) Клас 0 «Позабалансові рахунки» – для обліку об'єктів енергозберігаючої діяльності, які не можуть бути визнані у бухгалтерському обліку (внаслідок відсутності достовірної оцінки).

В системі управлінського обліку необхідно розробити методику розмежування витрат та доходів, яка б дала змогу виділити та оцінити витрати на заходи щодо енергозбереження, що дозволила побудувати відповідні бюджети на ці заходи, оцінити проекти та визначити не тільки економічну ефективність, але соціальних, екологічних тощо. Зміни у управлінській звітності відбуваються на засадах концепції соціальної відповідальності.

Соціально відповідальні компанії отримують конкурентні переваги у порівнянні з іншими компаніями, що працюють на цьому ринку. Експерти відмічають, що соціально відповідальний бізнес може краще контролювати свої ризики, як фінансові, так і екологічні, а також пов'язані із споживачами. Так, щорічно з 2011 року в Україні Центр «Розвиток КСВ» складає Індекс прозорості сайтів українських компаній на основі міжнародної методики, розробленої Beyond Business (Ізраїль) та Центром «Розвиток КСВ». Відповідно за Методикою оцінювання Індексу прозорості сайтів українських компаній оцінювання відбувається за чотирма критеріями [2]: звітність (40% загального результату) – наявність звіту про діяльність компанії у екологічній сфері; зміст (35% загального результату) – рівень розкриття інформації за ключовими сферами корпоративної соціальної відповідальності; навігація (10% загального результату) – легкий доступ читача до будь-якої інформації про соціальну та екологічну відповідальність компанії; доступність (15% загального результату) – потенційна доступність веб-сайту з точки зору різних аспектів (мови, наявність контактної інформації, адаптованість для людей з обмеженими можливостями). Традиційно низьким для України залишається рівень розкриття інформації про винагороду ТОП-менеджменту – жоден з досліджених підприємств не наважується публікувати ці дані на своєму сайті [3]. До числа інших видів даних, які слабо розкриваються, відносяться – інформація про управління ризиками, про дивідендну політику та виплату дивідендів, про функціонал і повноваження внутрішньогосподарських комітетів, про облікову політику. Також питання, що безпосередньо пов'язані з етикою та дотримання прав людиною, антикорупційною політикою, не розкриваються у політикою корпоративної соціальної відповідальності. Крім того, на зменшення рівня інформаційної прозорості діяльності компаній впливають недоліки нефінансової звітності: відсутність уніфікованої форми звітів, детального розкриття значної кількості показників, особливостей ведення бізнесу тощо.

Список використаної літератури

1. Hilorme T. Trends of convergence of accounting types within the system of energy management / T. Hilorme, V. Taran, A. Semenova // Current scientific research: Collection of scientific articles. – Publishing house «BREEZE», Montreal, Canada, 2017. – P. 111-114.
2. Індекс прозорості сайтів українських компаній – 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2016/02/11.02-Transparency-Index-Report.pdf>
3. Єлісеєва О.К. Методичні аспекти оцінювання рівня інформаційної прозорості як складової конкурентоспроможності підприємств телекомунікаційної галузі / О.К. Єлісеєва, Н.Є. Вітка // Бізнес Інформ. – 2016. – № 10. – С. 366-370.

Гошкодера І.С.

магістрант,

к.е.н., доцент Левченко О.П.

Таврійський державний агротехнологічний університет

E-mail: goshkodery777@mail.ru

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Економічний розвиток України залежить від ефективності функціонування сфер її народного господарства. Важливе значення приділяється основним засобам як головному елементу матеріально-технічної бази підприємства. Ефективність використання основних засобів залежить від організації своєчасного одержання, надійної та повної обліково-економічної інформації. У цьому зв'язку зростає роль та значення організації обліку, як однієї з найважливіших функцій управління.

У виробничому процесі беруть участь засоби різного класу. До них відносяться знаряддя праці (машини, верстати, устаткування та ін.), предмети праці (сировина, паливо, електроенергія) і робоча сила [2].

Основні засоби є одним із трудомістких об'єктів бухгалтерського обліку, що обумовлено, насамперед, складністю їхньої структури. Проблеми організації обліку основних засобів та методи їх вирішення висвітлюються у працях таких вчених: Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, Г.Г. Кірейцева, А.П. Панасенко та інших.

До загальних проблем, які знижують ефективність використання основних засобів належить:

- різні підходи до визначення термінології та сутності основних засобів;
- проблема оцінки основних засобів;
- проблема інформативності та інформаційного забезпечення первинних документів з обліку основних засобів.

Основні засоби – засоби виробництва, які беруть участь у виробничому процесі багато разів, не змінюючи натуральної форми, виконуючи одну й ту ж саму функцію протягом декількох виробничих циклів і переносять свою вартість на створений продукт частинами [1].

Раціональна організація обліку основних засобів неможлива без планування їх відтворення, обов'язкового закріплення об'єктів основних засобів за конкретними матеріально-відповідальними особами, розробки й дотримання графіків ремонтів тощо. Тому до завдань організації їх обліку належать: контроль за збереженням руху основних засобів, правильне документальне оформлення і своєчасне відображення в регістрах обліку надходження, внутрішнього переміщення та вибуття об'єктів основних засобів; правильне відображення та обчислення сум зносу (амортизації); отримання документально обґрунтованих даних про наявність та рух основних засобів за місцем їх експлуатації; виявлення результатів від реалізації об'єктів основних засобів або іншого їх вибуття.

З урахуванням специфічних особливостей основних засобів організацію обліку необхідно спрямувати на реалізацію таких завдань [3]:

- документальне оформлення прав власника на основні засоби, а також операцій з їх придбання, списання, продажу або передавання;

- збереження основних засобів як стратегічної частини приватної власності та унеможливлення крадіжок, розбирання, руйнування об'єктів у процесі їх використання та експлуатації;

- виявлення економічних та юридичних наслідків господарських операцій з придбання, реконструкції, модернізації об'єктів або їх ліквідації.

Інформаційною основою облікових процедур є облікова інформація, тому першочерговим напрямком удосконалення організації обліку є формування складу та визначення змісту показників, які доцільно відображати, обробляти та узагальнювати у системі обліку.

На організацію обліку основних засобів впливають наступні фактори:

- довготривалий термін використання об'єктів, протягом якого їх необхідно обліковувати;

- технічно складна та багатокомпонентна будова, яку необхідно детально відображати в облікових регістрах;

- необхідність проведення ремонтів, реконструкції, модернізації основних засобів призводить до зміни їх первісних характеристик, які потрібно своєчасно відображати у регістрах обліку;

- коштовність об'єктів вимагає адекватної організації процесів їх приймання, а також обліку наявності, які б забезпечували їх збереження у робочому стані [5].

Упорядкуванню руху документів та їх своєчасному надходженню до бухгалтерії буде сприяти організація облікових робіт за графіками документообігу. На кожному підприємстві доцільно розробити зведений графік з обліку основних засобів, у якому зазначити кількість примірників кожного документа, які необхідні для оформлення тієї чи іншої господарської операції;

осіб, відповідальних за кожний вид робіт (складання документів, їх перевірку, реєстрацію, обробку, облікову реєстрацію інформації в облікових регістрах) та терміни їх виконання.

Таким чином, організацію обліку основних засобів необхідно вдосконалювати у напрямі розширення її управлінських можливостей, максимально пристосовуючи до практичних потреб суб'єктів підприємницької діяльності, що виникають у процесі прийняття управлінських рішень щодо руху основних засобів та ефективності їх використання.

Список використаної літератури

1. Круш П.В. Капітал та основні засоби підприємства: навч. посібн. для вузів / П.В. Круш, В.І. Подвігіна, О.В. Клименко. – К.: Центр навч. літ., 2009. – 166 с.
2. Мацибора В.І. Економіка підприємства: навч. посібн. для вузів / В.І. Мацибора, В.К. Збарський, Т.В. Мацибора. – К.: Каравела, 2012. – 312 с.
3. Оваденко В.О. Підвищення ефективності використання та відтворення основних виробничих фондів підприємства (за матеріалами підприємств сільськогосподарського машинобудування України): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.01 / В.О. Оваденко; Київський нац. екон. ун-т. – К., 2012. – 19 с.
4. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. / Н.М. Ткаченко [6-те вид]. – К.: А.С.К., 2002. – 784 с.
5. Череп А.В. Ефективність використання основних фондів підприємства / А.В. Череп, А.А. Клименко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2009. – № 6. – С. 212–215.

*К.е.н., доцент Грибовська Ю.М.
доцент кафедри бухгалтерського обліку
Полтавська державна аграрна академія
E-mail: julijal@ukr.net*

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ЗЕРНА НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Відповідно до п. 1 ст. 10 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності сільськогосподарські підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію всіх своїх активів і зобов'язань, під час якої перевіряють і документально підтверджують їх наявність, стан та оцінку [1].

Завданнями інвентаризації зерна є:

- встановлення фактичної наявності та якості зерна в місцях його зберігання;
- встановлення відповідності фактичної наявності зерна даним бухгалтерського обліку;
- документування результатів проведеної інвентаризації (виявлення лишків, нестач зерна та/або погіршення його якості, з'ясування причин та встановлення винних у цьому осіб).

Для проведення інвентаризації зернових на підприємстві за наказом керівника створюється інвентаризаційна комісія у складі голови (директора або його заступника) та членів із досвідчених працівників, які знають об'єкт інвентаризації, ціни та первинний облік (головного інженера, агронома, економіста, бухгалтера). Матеріально-відповідальних осіб не включають до складу інвентаризаційної комісії для перевірки активів, що знаходяться у них на відповідальному зберіганні [7].

Періодичність проведення інвентаризації встановлюється власником

(керівником) підприємства, крім випадків, коли така інвентаризація є обов'язковою згідно із законодавством. Перед складанням річної звітності зерно інвентаризують не рідше одного разу на рік, але не раніше 1 жовтня звітного року (як правило, на 1 грудня) [5].

Відповідно до п. 3 Інструкції № 202 інвентаризація зерна проводиться шляхом суцільного переважування не рідше одного разу на три роки в період після завершення робіт із приймання зерна урожаю поточного року до початку надходження зерна врожаю наступного року з оформленням результатів інвентаризації на 1 липня відповідного року [2].

Підприємства, які зберігають великі партії зерна у своїх зерноскладах в наказі про облікову політику передбачають, що інвентаризація проводиться шляхом зачистки зерносклада на 1 липня, відповідно в кінці року її проводити не потрібно, необхідно лише визначити залишки зерна (до залишку на 1 липня звітного року додати кількість зерна, що надійшла до кінця року, і відняти кількість витраченого) [3, с. 12].

Для більшості аграрних підприємств інвентаризувати зерно слід щорічно у період протягом трьох місяців, що передують даті складання балансу (тобто з 1 жовтня до 31 грудня).

Інвентаризація зерна проводиться шляхом суцільного переважування у присутності не менше двох членів інвентаризаційної комісії та матеріально-відповідальної особи. Якщо після закінчення робочого дня інвентаризація не буде завершена, склади необхідно опломбувати. Опломбування та зняття пломб здійснюється лише у присутності членів інвентаризаційної комісії [2].

Від початку інвентаризації до її завершення та оформлення інвентаризаційних документів усі операції з надходження, переміщення та відпуску зерна в місцях його зберігання повинні здійснюватися у присутності членів інвентаризаційної комісії. На прибуткових та видаткових документах із руху зерна під час інвентаризації матеріально-відповідальна особа робить відмітку «Після інвентаризації» з посиланням на дату інвентаризаційного опису.

Результати кожного зважування зерна фіксують у відомостях, при застосуванні електронних ваг доцільно складати Відомість зважування (ф. № 171-а), а при застосуванні автомобільних ваг – Відомість зважування (ф. № 171-б). Підприємства можуть застосовувати самостійно розроблені форми документів.

У разі виявлення псування зерна необхідно скласти окремий акт (довільної форми) із зазначенням культури, кількості, характеру та причин псування. Крім того, необхідно вимагати письмового пояснення даного факту від матеріально-відповідальної особи.

На підставі оформлених відомостей зважування формують Інвентаризаційний опис товарно-матеріальних цінностей (ф. № Інв.-4 с.-г.) у двох примірниках.

Під час проведення інвентаризації комісія спочатку заносить до опису фактичну кількість зерна і лише після завершення перевірки разом із працівником бухгалтерії – облікову [3, с. 13].

При відображенні результатів інвентаризації зерна в бухгалтерському обліку необхідно:

- 1) визначити фактичний розмір убутку зерна в місцях його зберігання;
- 2) пересвідчитись, що зменшення маси зерна знаходиться в межах допустимих норм.

Для списання зерна сільськогосподарські підприємства застосовують Норми природних втрат зерна [6]. Зазначені норми застосовуються у відсотках від маси, що зберігається (тобто у відсотках до кількості зерна, яке значиться за даними бухгалтерського обліку), як контрольні та граничні та лише у випадках, коли зменшення маси зерна не було спричинене змінами його якості.

Величина природного убутку залежить від виду зерна (пшениця, жито, ячмінь тощо), типу сховища (елеватор, склад, майданчик), способу (насіпом чи в тарі) та строку зберігання. Норми природних втрат визначають природний убуток зернових лише для строку зберігання 3 місяці, 6 місяців та 1 рік [6].

При зберіганні зерна до 3 місяців норму убитку (N_u) розраховують за формулою:

$$N_u = N \times T : 90, \quad (1)$$

де N – норма убитку в разі зберігання зерна 3 місяці, %;

T – фактична тривалість зберігання зерна, днів.

Приклад 1. У результаті інвентаризації 150 т пшениці насипом виявлено нестачу в розмірі 70 кг. Фактичний строк зберігання пшениці на складі – 63 дні. Відповідно до Норм природних втрат зерна природний убиток у разі зберігання зерна до 3 місяців – 0,07 % від його загальної маси.

Обчислимо втрати в межах норм природного убитку.

1. Норма убитку в разі зберігання пшениці 63 дні становить:

$$0,07 \% \times 63 \text{ д.} : 90 = 0,049 \%$$

2. Гранично допустимий розмір втрат зерна в межах визначеної норми:

$$150 \text{ т} \times 0,049 \% = 0,0735 \text{ т} = 73,5 \text{ кг.}$$

Тобто, виявлена в ході інвентаризації нестача зерна знаходиться в допустимих межах природного убитку [4, с. 16 – 17].

При зберіганні зерна до 6 місяців та до 1 року норму убитку (N_u) розраховують за формулою:

$$N_u = N_{\text{поп}} + [(N_{\text{наст}} - N_{\text{поп}}) \times (T - T_{\text{поп}}) : T_{\text{різн}}], \quad (2)$$

де $N_{\text{поп}}$ – норма убитку за попередній строк зберігання (3 місяці або 6 місяців), %;

$N_{\text{наст}}$ – норма убитку за наступний строк зберігання (6 місяців або 1 рік), %;

T – фактична тривалість зберігання зерна, місяців;

$T_{\text{поп}}$ – тривалість зберігання зерна для попередньої норми убитку ($N_{\text{поп}}$), місяців;

$T_{\text{різн}}$ – кількість місяців між нормами убитку $N_{\text{наст}}$ та $N_{\text{поп}}$.

Приклад 2. На складі насипом зберігають 150 т пшениці. Фактичний строк зберігання на дату балансу – 8 місяців. Норма убитку зерна пшениці в разі зберігання протягом 6 місяців – 0,09 %, 1 рік – 0,115 %.

Обчислимо допустиму втрату зерна за 8 місяців.

1. Норма природного убутку:

$$0,09 \% + [(0,115 \% - 0,09 \%) \times (8 - 6) : (12 - 6)] = 0,098 \%$$

2. Граничний розмір втрати зерна пшениці в межах природного убутку:

$$150 \text{ т} \times 0,098 \% = 0,147 \text{ т} = 147 \text{ кг} [4, \text{ с. } 17].$$

Убуток, що виник під час зберігання зерна (як у межах, так і понад норми), списують у дебет субрахунка 947 «Нестачі та втрати від псування цінностей» із кредиту рахунка 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва», після чого виявлені наднормативні нестачі відображають на позабалансовому субрахунку 072 «Невідшкодовані нестачі та втрати від псування цінностей» до встановлення винних осіб. Після виявлення винних у понаднормовій нестачі осіб належна до відшкодування сума зараховується до складу дебіторської заборгованості та доходу звітного періоду: Дт – 375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків» та Кт – 716 «Відшкодування раніше списаних активів».

У разі виявлення лишків або нестач зерна на основі інвентаризаційних описів у бухгалтерії складають у двох примірниках Звіряльну відомість результатів інвентаризації товарно-матеріальних та інших цінностей (ф. № Інв.-18 с.-г.). На підставі її даних проводять відповідні записи в бухгалтерському обліку.

Отже, проводити інвентаризацію зерна необхідно не рідше одного разу на рік. Зокрема, перед складанням річної фінансової звітності, але не раніше 1 жовтня звітного року (як правило, станом на 1 грудня). Інвентаризація зерна проводиться шляхом суцільного його переважування у присутності не менше двох членів інвентаризаційної комісії та матеріально-відповідальної особи.

Результати інвентаризації фіксують у відомостях зважування (типової або довільної форми), інвентаризаційних описах та звіряльних відомостях результатів інвентаризації товарно-матеріальних та інших цінностей, які оформляють у двох примірниках.

При визначенні результатів інвентаризації зерна необхідно враховувати

норми природного убутку, величина яких безпосередньо залежить від строку його зберігання на складі.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16 лип. 1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Інструкція про порядок інвентаризації зерна, продуктів його переробки, насіння олійних культур і трав на підприємствах хлібопродуктів, затверджена наказом Мінзаготівель СРСР № 202 від 10 липн. 1981 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Мервенецька В. Інвентаризуємо зерно / В. Мервенецька // Баланс-агро. – 2016. – № 43 (511). – С. 12 – 15.
4. Мервенецька В. Природний убуток зерна під час зберігання: особливості визначення та обліку / В. Мервенецька // Баланс-агро. – 2016. – № 43 (511). – С. 16 – 17.
5. Методичні рекомендації з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, розрахунків та незавершеного виробництва сільськогосподарських підприємств, наведені у додатку до листа Мінагрополітики № 37-27-12/14023 від 04 груд. 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Норми природних втрат зерна, продуктів його переробки, насіння трав, кормів трав'яних, штучно висушених, і насіння олійних культур під час зберігання на підприємствах системи Міністерства хлібопродуктів СРСР, затверджені постановою Держпостачу СРСР № 4 від 07 січ. 1986 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Мінфіну № 879 від 02.09.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

*К.е.н., доцент Губарик О.М.
доцент кафедри обліку, аудиту та
управління фінансово-економічною безпекою
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет
E-mail: vovk33@mail.ru*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

Новий етап розвиток системи бухгалтерського обліку в державному секторі економіки ще 10 років тому, коли Кабінетом Міністрів України була затверджена постанова № 34 від 16.01.2007 року «Про затвердження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007-2015 роки». З того часу, повільними темпами, враховуючи нестабільну економічну ситуацію в країні, модернізація бухгалтерського обліку все таки відбувалася.

Першим суттєвим кроком модернізації було затвердження Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі в період 2010-2012 рр. Під ці стандарти був розроблений уніфікований План рахунків у державному секторі, який затверджений наказом Мінфіну від 31.12.2013 р. № 1203.

Довгі три роки введення в дію Плану рахунків затримувалось, тому що НП(С)БОДС поступово набирали чинності. І от з 1 січня 2017 року установи державного сектору отримали новий План рахунків.

Отже, далі розглянемо особливості нового Плану рахунків. В ньому за десятковою системою наведено коди (номери) і найменування синтетичних рахунків і субрахунків. При цьому цифри в кодах означають наступне:

- перша цифра – балансового рахунку означає клас рахунків;
- друга – номер синтетичного рахунку;

- третя – ідентифікатор суб'єкта державного сектору, вона змінюється залежно від виду суб'єкта державного сектору:

- 1 - розпорядник бюджетних коштів;
- 2 - державний цільовий фонд;
- 3 - державний бюджет;
- 4 - місцеві бюджети;
- 5 - рахунки органів Казначейства.

Але у 2017 році актуальні тільки дві цифри ідентифікатора. Це:

- 1 – розпорядник бюджетних коштів;
- 2 – державний цільовий фонд.

- четверта – номер субрахунку (окрім позабалансових рахунків класу 0).

Це пов'язано з тим, що позабалансові рахунки класу 9 «Позабалансові та управлінські рахунки бюджетів та державних цільових фондів» в 2017 році ще не застосовуються установами. Після аналізу нормативних документів можемо визначити перелік тих субрахунків бухгалтерського обліку, які потрібні суб'єктам державного сектору для відображення здійснюваних господарських операцій. Особливістю цього переходу на новий План рахунків є те, що не усі старі рахунки повністю відповідають новим.

Так, деякі рахунки укрупнюються шляхом об'єднання декількох старих рахунків в один новий. Наприклад, новий субрахунок:

- 1017 «Тварини та багаторічні насадження» утворюється шляхом об'єднання частини залишків по старих субрахунках:

- 107 «Робочі і продуктивні тварини»;
- 108 «Багаторічні насадження»;

- 1118 «Інші необоротні матеріальні активи» утворюється шляхом об'єднання частини залишків по старих субрахунках:

- 114 «Білизна, постільні речі, одяг та взуття»,
- 115 «Тимчасові нетитульні споруди»,
- 118 «Матеріали тривалого використання для наукових цілей» тощо).

Але є і інша зворотна ситуація, коли старий субрахунок ділиться на декілька нових субрахунків.

Наприклад, залишки по рахунку 234 «Господарські матеріали і канцелярське приладдя» розподіляються на нові субрахунки:

- 1512 «Медикаменти і перев'язувальні матеріали»,
- 1513 «Будівельні матеріали»,
- 1812 «Малоцінні і швидкозношувані предмети» тощо).

Також важливе те, що з 2017 року отримані доходи і понесені витрати розпорядники бюджетних коштів повинні вести на більш деталізованому рівні.

Суб'єкти державного сектору можуть також вводити аналітичні рахунки до субрахунків Плану рахунків, що передбачено п. 2 чинного Плану рахунків. І до аналітичних параметрів можуть відноситись:

- загальний фонд (можна позначити цифрою «0»);
- спеціальний фонд по видах надходжень (можна позначити цифрами «1», «2» і т. д.).

Введення такої аналітики потрібне для більш точного відображення господарських операцій з урахуванням особливостей бюджетного законодавства і правильного розкриття інформації надалі при складанні фінансової і бюджетної звітності.

Що стосується переліку субрахунків, то державним установам необхідно затвердити субрахунки у вигляді робочого Плану рахунків наказом (чи розпорядженням) про організацію бухгалтерського обліку.

При такій ситуації щоб уникнути неузгодженості в облікових даних при консолідації в зведеній фінансовій і бюджетній звітності розпорядника вищого рівня, такий розпорядник повинен визначити єдині вимоги.

А саме, розпорядник бюджетних коштів вищого рівня для своїх нижчих може видати єдиний розпорядчий документ про застосування робочого плану рахунків.

І ще слід звернути увагу на перенесення залишків, яке здійснюється в міжзвітний період (звіт за 2016 рік вже складено, а наступний звітний період — I квартал 2017 року ще не настав) на підставі бухгалтерської довідки з додаванням таблиці відповідності субрахунків бухгалтерського обліку, які діють у 2016 і 2017 роках. Переведення залишків у бухгалтерській довідці відображається таким чином:

- дебетові залишки переносяться із зазначенням по кредиту старого номера рахунку і по дебету нового номера рахунку;

- кредитові залишки переносяться із зазначенням по дебету старого номера рахунку і по кредиту нового номера рахунку.

У результаті перенесення залишків по рахунках старі рахунки мають бути закриті і відкриті нові згідно з Планом рахунків станом на 1 січня 2017 року. Тож, обов'язково перевірте дотримання балансу активів і пасивів після перенесення залишків по рахунках [1].

Отже, розглянувши сучасні тенденції розвитку системи бухгалтерського обліку у державному секторі, бачимо, що Міністерством фінансів має стратегічні плани щодо модернізації бухгалтерського обліку бюджетних, а саме відповідати всім сучасним тенденціям в даному секторі економіки і уніфікувати систему бухгалтерський облік для всіх суб'єктів державного сектору.

Список використаної літератури

1. Гапоненко Л. Новий План рахунків: переносимо залишки / Л. Гапоненко // Бюджетна бухгалтерія. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buhgalter.com.ua/articles/buhgalterskiy-oblik/noviy-plan-rahun-kiv-perenosimo-zalishki/>

Данилова В.Є.

студентка,

Гільорме Т.В.

*к.е.н., доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)*

E-mail: Vika-316@yandex.ru

ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ СТРОКУ КОРИСНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Перш за все необхідно зазначити, що строк корисного використання визначає саме підприємство. Тобто, коли підприємство купує або отримує основний засіб, то керівник самостійно приймає рішення про термін його використання, керуючись лише моральним зносом та умовами його використання. Цей принцип самостійності є доцільним, оскільки умови використання та моральний знос для кожного підприємства є індивідуальними, тому і строк використання буде різним. Але як показує практика, більшість бухгалтерів звикли відображати всі операції відповідно до нормативних документів. Тому на нашу думку, спосіб визначення терміну експлуатації необхідно зазначати в обліковій політиці підприємства, яку оформлюють наказом. Як показує практика, підприємства не мають достатнього рівня навичок для самостійного визначення строку корисного використання.

Таким чином, виникає необхідність обрати доцільний метод, який допоможе визначити термін корисного використання основних засобів. До цих методів можна віднести:

1) Накопичений досвід підприємства – підприємство мало в експлуатації подібний об'єкт основних засобів, то на підставі його інформації можна

встановлювати такий же термін використання придбаного об'єкта [2].

2) Відповідно до єдиних норм. Цей метод застосовувався до 01.07.1997р., тобто його можна назвати «кроком повернення». Цей метод докладно деталізує групи основних засобів та зазначає річні норми амортизації для кожного такого виду. Тому визначення терміну корисного використання за цим методом є дуже легким. Але потрібно врахувати той факт, що в той час, не враховувалися особливості експлуатації кожного об'єкта, тому цей метод є не доцільним в сьогоденні.

3) Відповідно до технічних документів, які додаються до придбаного об'єкта основних засобів. Цей метод не враховує особливості експлуатації одного й того самого об'єкта в різних умовах. Наприклад, автомобіль: термін експлуатації автомобіля, який здійснює перевезення товарів від складу до складу повинен відрізнятися від терміну експлуатації автомобіля, який здійснює перевезення товарів в інші області та регіони.

4) Використання мінімальних допустимих строків корисного використання відповідно до групи, до якої належать основні засоби [2]. Саме ці строки експлуатації в основному беруться за основу на більшості підприємств. Отже цей спосіб є найпростішим, як зазначають бухгалтери. Але знову ж таки, це групування об'єктів основних засобів не враховує особливостей експлуатації кожного окремого об'єкта, а також умови використання та моральний знос.

5) Експертна оцінка. Як правило, експертну оцінку здійснюють спеціалісти технічних та технологічних служб, які можуть достовірно визначити термін використання того чи іншого об'єкта основних засобів, виходячи із їх потужностей. Після оцінки результати оформлюють відповідним наказом.

Отже, ми пропонуємо для виправлення всіх недоліків при визначенні терміну експлуатації об'єктів основних засобів, видавати окремі накази, в яких будуть зазначатися особливості кожного із придбаного об'єкта – використання методу експертних оцінок. Слід наголосити на тому, що термін використання

основних засобів необхідно розглядати не тільки з точки фінансового та податкового обліку, але й з управлінського. Тобто, існує необхідність враховувати термін економічно вигідного використання, а не лише корисного. Як показано на практиці, доцільний термін експлуатації є меншим за вигідний. Перш за все, це пов'язано з тим, що підприємство може продати об'єкт основного засобу після закінчення його експлуатації.

Отже, питання щодо визначення терміну експлуатації того чи іншого об'єкта основних засобів залишається на сьогодні досить актуальним. Але на нашу думку, вирішення цієї проблеми має здійснюватися лише з максимальним наближенням термінів корисного використання до податкового законодавства, для того щоб підприємства могли складати якісну фінансову звітність, яка забезпечує потреби багатьох користувачів. Таким чином, ми пропонуємо підприємствам для недопущення помилок при визначенні терміну експлуатації об'єктів основних засобів, сформулювати додаткове положення до Наказу про облікову політику, в якому будуть зазначатися особливості кожного із придбаного об'єкта основних засобів, тобто використовувати метод експертних оцінок. Але мінімально допустимі строки корисного використання об'єктів необоротних активів повинні не суперечити нормам ПКУ – додаткове положення буде визначати економічно обґрунтовані строки експлуатації, насамперед, для визначення суми ліквідаційної вартості.

Список використаної літератури

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» (МСБО 16). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929_014
2. Кулик В.А. «Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку»: монографія. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2014. – 373 с.

*К.е.н., доцент Єрмолаєва М.В.
професор кафедри бухгалтерського обліку,
Руда К.Р.*

*здобувач вищої освіти СВО «Магістр» факультету «Облік і фінанси»
спеціальність «Облік і оподаткування»
Полтавська державна аграрна академія
E-mail: mv666@inbox.ru*

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Для ведення будь-якого виду діяльності підприємства повинні мати в необхідних розмірах грошові кошти для придбання різних виробничих матеріалів, для оплати праці, для платежів фінансовим органам, іншим установам.

Грошові кошти можуть використовуватись як в готівковій, так і в безготівковій формах [2]. Варто зазначити, що майже всі підприємства надають перевагу безготівковій формі розрахунків за допомогою переведення коштів із своїх рахунків на рахунки постачальників чи підрядних організацій, що значно полегшує та прискорює процес розрахунків. Однак у своїй практичній діяльності кожний суб'єкт господарської діяльності змушений використовувати і готівкові розрахунки, наприклад, з оплати праці, авансів на господарські потреби та відрядження тощо.

Безперервний і своєчасний облік операцій з руху; контролю наявності, збереження і цільового використання грошових коштів та грошових документів є запорукою раціональної фінансово-господарської діяльності підприємств та організацій [6].

Основними завданнями організації обліку грошових коштів є встановлення належного порядку приймання і видачі готівки, оформлення касових документів, зберігання грошей і ведення касової книги, здійснення контролю за дотриманням касової дисципліни, своєчасне і правильне

оформлення документів і відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій руху грошових коштів, проведення інвентаризації грошових коштів та відображення результатів інвентаризації на рахунках бухгалтерського обліку [6].

Належна фіксація фактів здійснення грошових розрахунків є невід'ємною складовою системи бухгалтерського обліку підприємств, яка побудована на основі документування та складання звітності.

На початковому етапі організації обліку грошових коштів важливим завданням бухгалтера є складання первинних документів. Цей процес повинен виконуватись вчасно і, головне, правильно [5]. У таблиці 1 представлено організацію відображення інформації про грошові кошти в системі бухгалтерського обліку.

Таблиця 1

Відображення інформації про грошові кошти
в системі бухгалтерського обліку

Документальне забезпечення	Ручний спосіб обробки облікової інформації	Автоматизований спосіб обробки інформації (на прикладі «1С: Бухгалтерія 8.2»)
Первинні документи:		
- касові операції	Прибутковий касовий ордер, видатковий касовий ордер, журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових ордерів, касова книга	Платіжний ордер вхідний, платіжний ордер вихідний, вкладний аркуш касової книги, Звіт касира
- безготівкові розрахунки	Грошовий чек, платіжне доручення, платіжна вимога-доручення, виписка банку	Платіжне доручення вхідне, платіжне доручення вихідне, виписка банку
Реєстри аналітичного та синтетичного обліку	Журнал-ордер №1 с.-г., відомість 1.1 с.-г., 1.2 с.-г., 1.3 с.-г., 1.4 с.-г., оборотно-сальдова відомість, головна книга	Відомість по коштах, аналіз рахунку, оборотно-сальдова відомість, аналіз субконто, головна книга, картка субконто і т.д.

Згідно з Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [1] для відображення в системі обліку операцій з грошовими коштами застосовуються рахунки 3 класу. У таблиці 2 представлено характеристику рахунків обліку грошових коштів.

Таблиця 2

Організація обліку грошових коштів на бухгалтерських рахунках

Субрахунки	Характеристика	Відображення інформації	
		по дебету	по кредиту
30 «Готівка»			
301 «Готівка в національній валюті»	Призначений для узагальнення інформації про наявність та рух грошових коштів в касі підприємства	Надходження грошових коштів у касу підприємства	Виплата грошових коштів із каси підприємства
302 «Готівка в іноземній валюті»			
31 «Рахунки в банках»			
311 «Поточні рахунки в національній валюті»	Призначено для обліку наявності та руху грошових коштів, що знаходяться на рахунках в банку, які можуть бути використані для поточних операцій.	Надходження грошових коштів	Використання грошових коштів
312 «Поточні рахунки в іноземній валюті»			
313 «Інші рахунки в банку в національній валюті»			
314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті»			
33 «Інші кошти»			
331 «Грошові документи в національній валюті»	Узагальнення інформації про наявність та рух грошових документів (у національній та іноземній валюті), які знаходяться в касі підприємства (поштових марок, марок гербового збору, сплачених проїзних документів, сплачених путівок до санаторіїв, пансіонатів тощо), електронних грошей та про кошти в дорозі, тобто грошові суми, внесені в каси банків, ощадні каси або поштові відділення для подальшого їх зарахування на розрахункові або інші рахунки підприємства	Надходження грошових документів у касу підприємства та коштів в дорозі	Вибуття грошових документів та списання коштів у дорозі після їх зарахування на відповідні рахунки
332 «Грошові документи в іноземній валюті»			
333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті»			
334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті»			
335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті»			

Інформація про грошові кошти у фінансовій звітності знайшла своє відображення у Балансі, Звіті про рух грошових коштів та Примітках до фінансової звітності.

Баланс – це звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал [3]. Відображення інформації про грошові кошти у Балансі підприємства представлено у табл. 3.

Таблиця 3

Відображення інформації про грошові кошти у Балансі

Баланс (звіт про фінансовий стан)		Зміст	Джерело інформації
назва статті	код		
Кошти та їх еквіваленти	1165	Вносять загальну суму готівки в касі підприємства, грошей на поточних та інших рахунках у банку, які можна використати для поточних операцій, а також коштів у дорозі, електронних грошей, еквівалентів коштів	Сальдо Дт 30, 31, 33, 351
Вписуваний рядок Готівка	1166	Розшифровують суму готівки підприємства	Сальдо Дт 30
Вписуваний рядок Рахунки в банках	1167	Вносять загальну суму коштів на поточному та інших рахунках підприємства	Сальдо Дт 30, 31

Звіт про рух грошових коштів відображає надходження і вибуття грошових коштів у результаті діяльності підприємства у звітному періоді. Метою складання Звіту про рух грошових коштів є надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни, що відбулися у грошових коштах підприємства та їх еквівалентах за звітний період [3]. У Звіті про рух грошових коштів наводяться дані про рух грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Це дає можливість користувачам звітності оцінювати вплив видів діяльності на фінансовий стан підприємства та суму його грошових коштів [3].

У Примітках до фінансової звітності повинна наводитися лише істотна інформація, що здатна вплинути на прийняття рішень. Примітки до фінансових звітів – це сукупність показників і пояснень, яка забезпечує деталізацію і

обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами). Розділ 6 «Грошові кошти» Приміток до фінансових звітів розкриває склад грошових коштів на кінець року (каса, поточний рахунок, інші рахунки в банку, кошти в дорозі, еквіваленти коштів), який відображено в Балансі.

Отже, організаційні аспекти обліку грошових коштів на сільськогосподарських підприємствах полягають у тому, що:

1. Окремо ведеться облік готівки в касі і коштів на рахунках банків.
2. Облік організовується за видами валют.
3. Готівка у касі не повинна перевищувати ліміт, який встановлює кожне підприємство самостійно й особисто власник або уповноважена посадова особа відповідно до законодавства та установчих документів.
4. Встановлені суворі вимоги до обладнання приміщення каси з метою збереження готівкових коштів.
5. Методологію обліку визначають НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» [7].

Список використаної літератури

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджене наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30 лист. 1999 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
2. Микитюк Н.Я. Грошові кошти у системі фінансового обліку [Електронний ресурс] / Н.Я. Микитюк, М.В. Дерій // Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. - 2012. - № 11.- С. 288 – 291. Режим доступу : archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2012_11/288.pdf.
3. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене Наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07 лют. 2013 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

4. Облік безготівкових коштів. У конфігурації «1С:Бухгалтерія 8» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://dtkk.com.ua/show/4cid0532.html>.
5. Скоробогатова В.В. Бухгалтерський облік грошових коштів як складової монетарних активів підприємства [Електронний ресурс] / В.В. Скоробогатова // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. – 2012. – № 1. – С. 36–42. [Електронний ресурс] – Режим доступу: archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vzhdtu_econ/2012_1.../7.pdf.
6. Степова Т.Г. Облік грошових коштів: навч. посіб. / Т.Г. Степова, Г.О. Татарінова, Р.І. Гріщук. – Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2013 р. – 120 с.
7. Томчук В.В. Стан бухгалтерського обліку грошових потоків сільськогосподарських підприємств / В.В. Томчук. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znptdau/2012_2_2/18-2-45.pdf.

*К.т.н., доцент Зелікман В.Д.
завідувач кафедри обліку і аудиту,
Єрьоміна О.Л.,
старший викладач кафедри обліку і аудиту,
Ясногор О.О.
магістрант кафедри обліку і аудиту
Національна металургійна академія України
E-mail: oleremina@gmail.com*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ЗГІДНО З МСБО

На сьогодні завдяки спільним зусиллям розвинутих країн поступово здійснюється уніфікація національних облікових систем. Основою для цього виступають Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової

звітності [1]. Здійснення процесу наближення вітчизняної системи бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів вимагає відповідної організації облікової системи [2]. Проте міжнародні стандарти бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності містять мінімальний перелік вимог до організації обліку. В першу чергу вони регламентують загальні принципи ведення обліку, склад і зміст фінансової звітності, а також загальні правила ведення обліку окремих об'єктів. Це призводить до необхідності формування теоретичних засад організації системи обліку згідно з МСБО, що включає визначення предмета, суб'єктів та об'єктів організації обліку, її мети, задач і принципів.

Організація бухгалтерського обліку є надзвичайно важливою складовою облікового процесу на підприємстві, оскільки визначає умови ведення обліку та надання фінансової інформації. Під організацією системи обліку згідно з МСБО слід розуміти науково-обґрунтовану систему умов та елементів побудови облікового процесу та облікового апарату за міжнародними стандартами з метою отримання достовірної та своєчасної інформації про господарську діяльність підприємства та здійснення контролю з раціональним використанням його ресурсів.

Предметом організації системи обліку виступає, у першу чергу, власне обліковий процес. Оскільки для його здійснення потрібні, насамперед, виконавці, які з огляду на складність облікового процесу мають відповідати певним доволі суттєвим вимогам, важливою складовою предмета організації системи обліку виступає праця виконавців. Отже, предметом організації системи обліку за міжнародними стандартами є система методів, способів, заходів, які забезпечують оптимальне здійснення облікового, аналітичного, контрольного і трудового процесів, спрямованих на ефективне функціонування системи обліку за МСБО.

Практично організація бухгалтерського обліку являє собою цілеспрямовану діяльність керівництва підприємства зі створення, постійного упорядкування та вдосконалення системи бухгалтерського обліку з метою

забезпечення інформацією зовнішніх і внутрішніх користувачів. Тому суб'єктами організації системи обліку за МСБО можна вважати посадових осіб, які приймають безпосередню участь у прийнятті рішень з організації системи обліку згідно з міжнародними стандартами.

Об'єктами організації обліку можуть бути:

- технологія облікового, контрольного чи аналітичного процесу;
- праця виконавців; розвиток і вдосконалення обліку, контролю й аналізу;
- організаційне, технічне, інформаційне та інше забезпечення обліку, контролю й аналізу.

Таким чином, об'єктом організації системи обліку згідно з МСБО слід вважати систему збору, обробки, зберігання та передачі інформації про стан та зміни ресурсів підприємства, характер і результати його господарської діяльності для складання фінансової звітності згідно з МСБО та використання цієї інформації для здійснення управління виробничо-фінансовою діяльністю суб'єкта господарювання.

Виходячи з цього, мета організації системи обліку полягає у забезпеченні оптимального здійснення облікового, аналітичного і контрольного процесів їх суб'єктами для ефективного функціонування системи обліку згідно з МСБО.

Зазначена мета дозволяє визначити основні завдання організації системи обліку за МСБО, які пов'язані з процесом веденням обліку та передбачають:

- вибір методики ведення бухгалтерського обліку з метою забезпечення збереження майна власника і надання інформації для управління;
- забезпечення технології і техніки бухгалтерського обліку;
- підбір облікового персоналу і організація його роботи.

Важливою складовою формування теоретичних засад організації системи обліку згідно з МСБО є побудова системи принципів, на яких має здійснюватись організація системи обліку. Слід зазначити, що на відміну від принципів обліку, які визначають вимоги до ведення бухгалтерського обліку і стосуються, у першу чергу, його методичних аспектів, принципи організації бухгалтерського обліку мають визначати вимоги до побудови облікового

процесу та організації роботи облікового апарату. Якщо основні принципи ведення обліку та складання звітності визначені на законодавчому рівні, то принципи організації обліку законодавством не регламентуються і відносяться скоріше до сфери прийняття управлінських рішень з побудови організаційних структур та розподілу повноважень.

Вперше принципи організації обліку були сформульовані у Франції у другій половині ХХ ст., і до них були віднесені: механізація обліку, економія часу, економія праці, скорочення строків, безпека, чіткість [3]. Слід зазначити, що ці принципи й досі не втратили своєї актуальності, хоч їх сутність дещо змінилася відповідно до змін у сучасних умовах господарювання.

На сьогодні різні автори наводять різні принципи організації обліку, у ряді випадків розрізняючи принципи організації обліку і принципи організації облікового процесу. На основі проведеного аналізу літературних джерел пропонується виділити наступні принципи організації системи обліку згідно з МСБО: безперервності, адаптивності, цілісності, системоутворюючих відносин, динамічності, паралелізму та правової відповідності.

Визначені предмет, суб'єкти, об'єкти, мета, задачі і принципи організації обліку згідно з МСБО дозволять сформулювати теоретичні засади організації бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами в умовах діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання.

Список використаної літератури

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності (версія перекладу українською мовою - 2011 рік) від 12.03.2013 № 929_010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_010.
2. Рожелюк В.М. Організація обліку в системі міжнародних стандартів фінансової звітності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://magazine.faaf.org.ua/organizaciya-obliku-v-sistemi-mizhnarodnih-standartiv-finansovoi-zvitnosti.html>.

3. Георгієва Н.І. Принципи організації бухгалтерського обліку: досвід Франції. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.stattionline.org.ua/ekonom/75/10851-principi-organizaci%D1%97-buxgalterskogo-obliku-dosvid-franci%D1%97.html>

Д.е.н., професор Зелінська Г.О.

завідувач кафедри економіки природокористування

та організації виробництва,

к.е.н., доцент Кафка С.М.

завідувач кафедри обліку і аудиту

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

E-mail: zelinska_h@mail.ru; Kafka@i.ua

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ НЕРУХОМОСТІ

Останніми роками в Україні, з огляду на економічну кризу та політичну нестабільність, активність на ринку нерухомості зменшилася, проте стан ринку прибуткової нерухомості, тобто нерухомості, як об'єкта інвестування з метою отримання стабільного доходу впродовж тривалого проміжку часу, є одним з важливих показників розвитку економіки країни. Висока прибутковість інвестицій в нерухомість призводить до розширення обсягів капітальних вкладень і збільшення кількості суб'єктів інвестування. Інвестиційна нерухомість приносить доходи від оренди та збільшення ринкової вартості об'єктів інвестування. Саме цим пояснюється зацікавленість інвесторів-користувачів інформацією про нерухомість у фінансовій звітності підприємства, що є головним джерелом даних про ринкову вартість інвестиційної нерухомості на звітну дату.

Вкладення засобів в нерухомість є одним з найпоширеніших способів інвестування. Вітчизняне законодавство поняття інвестиційної діяльності та інвестування розглядає як синоніми: в п. 1 ст. 2 Закону України від 18.09.1991р. № 1560-ХІІ «Про інвестиційну діяльність» – сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій [1].

Інвестиційна нерухомість кваліфікується відповідно до П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість»: власні або орендовані на умовах фінансової оренди земельні ділянки, будівлі, споруди, які розташовуються на землі, утримувані з метою отримання орендних платежів та/або збільшення власного капіталу, а не для виробництва та постачання товарів, надання послуг, адміністративної мети або продажу в процесі звичайної діяльності [2].

В міжнародній практиці вимоги до визнання, оцінки, розкриття інформації про інвестиційну нерухомість у фінансовій звітності врегульовано МСБО 40 «Інвестиційна нерухомість». Даний стандарт визначає її як нерухомість (земля чи будівля, або частина будівлі, або їх поєднання), утримувана (власником або орендарем згідно з угодою про фінансову оренду) з метою отримання орендних платежів або збільшення вартості капіталу чи для досягнення обох цілей, а не для:

а) використання у виробництві чи при постачанні товарів, при наданні послуг чи для адміністративних цілей, або

б) продажу в звичайному ході діяльності [3].

Визначальним для ідентифікації нерухомості, як інвестиційної, є цілі придбання – отримання інвестиційного доходу. Якщо нерухомість придбається з метою використання у виробництві чи торгівлі, надання послуг чи для адміністративних потреб, то таке майно класифікується як основні засоби і обліковується відповідно П(С)БО 7 «Основні засоби». Якщо ж метою придбання є продаж в ході звичайної господарської діяльності, то такі активи розглядаються як товари та обліковуються відповідно до П(С)БО 9 «Запаси».

Земельні ділянки, будівлі чи їх частини, які знаходяться у розпорядженні власника чи орендатора згідно договору фінансової оренди в якості інвестицій з метою отримання доходів від оренди або приросту вартості майна, характерно відрізняються від активів, задіяних в звичайній господарській діяльності, і відповідно, грошові потоки, які генеруються інвестиційною нерухомістю, як правило, не пов'язані з іншими активами підприємства.

Варто відрізнити інвестиційну нерухомість від нерухомості, придбаної в процесі інвестиційної діяльності, тобто для розширення обсягів виробництва чи надання послуг.

У національній системі права розмежування рухомого та нерухомого майна передбачає, що поділ майна на рухоме та нерухоме може проводитися за простим та складним (ускладненим, комплексним) критеріями. За простим критерієм поділ майна відбувається за ознакою переміщення, тобто за фізичними властивостями, а за складним – із врахуванням при кваліфікації виду речі не лише фізичних властивостей, а й юридичного (формального) критерію, тобто віднесення майна до певного виду положеннями законодавства.

У римському праві в якості об'єкта нерухомості використовувалась земельна ділянка. Будівля або споруда розглядалися як складові частини земельної ділянки. [4, с. 164-165]. Вони визнавалися штучною частиною земної поверхні та вважалися її складовими частинами. В правовому режимі регулювання вони відповідали правилу «*superficies solo cedit*» – зроблене над поверхнею слідує за поверхнею. Неможливо уявити окрему власність на будинок та землю під ним.

Відповідно до ст. 181 Цивільного кодексу України до нерухомості належать земельні ділянки, а також об'єкти, розташовані на земельній ділянці, переміщення яких є неможливим без їх знецінення та зміни їх призначення [5].

У Податковому кодексі України використовується термін «об'єкт житлової та нежитлової нерухомості», зокрема ст. 14.1.129-1 до об'єктів нежитлової нерухомості відносить будівлі, приміщення, що не входять

відповідно до законодавства України до житлового фонду. У нежитловій нерухомості виділяють:

а) будівлі готельні – готелі, мотелі, кемпінги, пансіонати, ресторани та бари, туристичні бази, гірські притулки, табори для відпочинку, будинки відпочинку;

б) будівлі офісні – будівлі фінансового обслуговування, адміністративно-побутові будівлі, будівлі для конторських та адміністративних цілей;

в) будівлі торговельні – торгові центри, універмаги, магазини, криті ринки, павільйони та зали для ярмарків, станції технічного обслуговування автомобілів, їдальні, кафе, закусочні, бази та склади підприємств торгівлі й громадського харчування, будівлі підприємств побутового обслуговування;

г) гаражі – гаражі (наземні й підземні) та криті автомобільні стоянки;

г) будівлі промислові та склади;

д) будівлі для публічних виступів (казино, ігорні будинки);

е) господарські (присадибні) будівлі – допоміжні (нежитлові) приміщення, до яких належать сараї, хліви, гаражі, літні кухні, майстерні, вбиральні, погребі, навіси, котельні, бойлерні, трансформаторні підстанції та інші будівлі.

Підприємство як цілісний майновий комплекс також визнається нерухомістю. Визначення нерухомості в даному випадку розширюється, бо нерухомістю визнається не окрема річ, а ціла система об'єктів та економіко-правових відносин. Варто зазначити, що обладнання, яке знаходиться в будівлях і спорудах відноситься до рухомого майна, водночас воно є невід'ємною частиною об'єкта нерухомості. У випадку купівлі даного об'єкта нерухомості треба детально описати все його рухоме майно, що входить до складу нерухомого. Тоді особливе значення має те, що підприємство в цілому або його частина можуть бути об'єктом в операціях купівлі-продажу, оформлення застави, в описі умов оренди чи при оцінюванні об'єктів нерухомості.

У зарубіжній практиці вчені акцентують увагу на не відокремленості нерухомості від земельної ділянки. Так в Оксфордському словнику з бізнесу та фінансів нерухоме майно визначається як «будь-яке майно, яке складається з землі, а також будівель і споруд на ній» [6], а Дж. Розенберг під нерухомістю розглядає «реальну земельну і всю матеріальну власність, включно з матеріальним майном над землею поверхнею чи прикріплені до неї» [7, с. 298].

Наведені вище терміни викривають лише одну з особливостей нерухомості – нерозривний зв'язок нерухомості з земельною ділянкою, що є недостатнім, оскільки нерухомість відрізняється від інших товарів особливим правовим режимом її регулювання. Згідно з ним передбачено обов'язкову державну реєстрацію всіх операцій з нерухомістю, що на нашу думку, повинно бути відображено у визначенні.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. № 1560-XII. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1560-12/page1>
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02.07.2007 № 779
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 40 (МСБО 40) Інвестиційна нерухомість, від 01.01.2012 р. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_026
4. Римское частное право [Текст]: Учебник / Под ред. проф. И. Б. Новицкого и проф. И.С. Перетерского – М.: ИКД «Зерцало-М», 2012. — 560 с.
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
6. Бизнес. Финансы. Оксфордский словарь. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://institutiones.com/download/books/399-oxsfordskiy-slovar.html>
7. Розенберг Дж. Инвестиции: терминологический словарь. – М., 1997. – 396 с.

Золотова А.М.
студентка групи ОА901-12,
Потрус Н.П.
старший викладач кафедри обліку і аудиту
Національна металургійна академія України
E-mail: npotrus@mail.ru

УДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІТИЧНОГО ОБЛІКУ МАЛОЦІННИХ ТА ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕТІВ

Досвід бухгалтерської практики свідчить про те, що питання обліку та контролю малоцінних та швидкозношуваних предметів (далі – МШП) (як частини товарно-матеріальних цінностей) з метою зниження матеріальних витрат, а отже й собівартості продукції (робіт, послуг), не стоять у центрі уваги керівників підприємств та облікових працівників, оскільки їх вартість не є значною. Проте ефективність роботи підприємства можна забезпечити за рахунок економії у витрачанні виробничих ресурсів, до яких відносяться й МШП. Тому набуває актуальності правильне відображення інформації про кількість та вартість МШП, а також контроль за їх раціональним та економним використанням.

МШП суттєво відрізняються від інших видів запасів (сировини, матеріалів, палива), обсяги або кількість яких поступово зменшується в результаті їх використання. МШП, в свою чергу, зберігають натурально-речову форму до кінця строку корисного використання та багато разів беруть участь у виробництві, тобто поводять себе як основні засоби, але відрізняються тим, що використовуються протягом періоду не більше одного року або нормального операційного циклу.

Особливість обліку МШП полягає у необхідності організації контролю за їх наявністю, збереженням та використанням. Контроль за збереженням МШП здійснюється постійним спостереженням за веденням складського господарства

і проведенням перевірок, а також інвентаризацій в місцях їх знаходження.

Для проведення такого спостереження необхідно створити такі умови зберігання, надходження, наявності та витрачання МШП, які забезпечували б найменші витрати, усували б можливість псування та скоєння крадіжок МШП. Для цього, в першу чергу, необхідно створити ефективну систему організації обліку МШП.

Вважаємо, що для створення дієвої та ефективної системи обліку МШП на підприємстві можливо за допомогою удосконалення їх аналітичного обліку, що дозволить підвищити аналітичність інформаційного забезпечення управління МШП підприємства.

Об'єктом дослідження виступало підприємство, що займається ремонтом автомобільного транспорту різних марок. Зрозуміло, що в процесі своєї операційної діяльності підприємство використовує значну кількість МШП. При цьому протягом останнього року спостерігалось значне зростання вартості МШП (на 738,8%) за рахунок збільшення обсягів діяльності підприємства.

На підприємстві, що досліджувалося, до МШП відносяться активи підприємства, які використовуються у виробничому процесі не більш 365 днів та вартість яких не перевищує 1000 грн без податку на додану вартість.

Аналіз існуючої на підприємстві системи обліку МШП показав, що інформація про наявність і рух МШП, що належить підприємству і знаходяться на складі, відображається на рахунку 22 «Малоцінні і швидкозношувані предмети». Проте наявність на підприємстві різних видів МШП, які зберігаються на складах підприємства, обумовлює необхідність деталізації їх синтетичного та аналітичного обліку.

Так, для синтетичного обліку МШП підприємства пропонується введення наступних субрахунків до рахунку 22 «Малоцінні і швидкозношувані предмети»:

- 221 «Інструменти та пристрої загального призначення» (на якому буде вестися облік молотків, викруток, гайкових ключів, ножівок);

- 222 «Спеціальний одяг та взуття» (міститиме інформацію про захисний одяг, фірмовий одяг, взуття, рукавиці);

- 223 «Господарський інвентар» (відобразатиме дані про щітки, відра, лопати, протипожежний інвентар і т.ін.);

- 224 «Засоби засоби індивідуального захисту» (дані про вартість респіраторів, протигазів і т.ін.);

- 225 «Інші МШП» (надаватиме інформацію про канцелярські прилади, медичні аптечки, столовий посуд і столові речі, інвентар для соціально-культурних заходів, спортивний і туристський інвентар, брезент тощо).

Відомо, що між синтетичними й аналітичними рахунками існує нерозривний зв'язок, тобто на аналітичних рахунках відображаються ті ж зміни, що й на синтетичних, але більш докладно. Оскільки на підприємстві складський облік МШП ведеться на різних об'єктах, тобто складах, тому аналітичний облік МШП доцільно вести за номерами складів, на яких вони зберігаються, надходять в експлуатацію, а також (у разі потреби) повертаються з експлуатації.

Пропонуємо для формування аналітичних рахунків використовувати чотиризначне кодування, за допомогу якого можна визначити вид МШП та номер складу, на якому цей вид МШП зберігається. Тобто аналітичний рахунок з обліку МШП матиме наступну побудову:

- перші дві цифри – номер рахунка;
- третя – номер групи МШП;
- остання – номер складу, на якому зберігається відповідний вид МШП.

Таким чином, запропоновані пропозиції щодо порядку формування та використання аналітичних рахунків з обліку МШП сприятимуть:

- підвищенню аналітичності інформаційного забезпечення управління інформації про МШП;

- можливості проведення аналізу наявності залишків МШП на складі;
- поліпшенню облікової роботи;
- посиленню контрольних функцій бухгалтерського обліку;

- забезпеченню достовірності показників діяльності підприємства відносно кількості та вартості запасів підприємства.

Клімович І.М.
старший викладач кафедри ФОА,
Петік О.М.
студентка

Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ
E-mail: oksanapetik@gmail.com

КУРСОВІ РІЗНИЦІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Зовнішньоекономічна діяльність являється особливим видом економічної діяльності, що значною мірою впливає на економіку країни в цілому. Відповідно до законодавства України, договори, що укладаються з іноземними контрагентами, представлені, як правило у валюті, а в бухгалтерському обліку такі операції мають відобразитися у національній валюті. Оскільки курси валют на сьогодні є нестабільними, надзвичайно важливим є правильність врахування їх коливань, адже це впливає на достовірність оцінки активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів та витрат підприємства. Відповідно до цього курсові різниці мають суттєвий вплив на фінансові результати діяльності підприємств, тому їх дослідження є досить актуальним.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» трактує курсову різницю як різницю між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти при різних валютних курсах. При цьому, під валютним курсом розуміється установлений Національним банком України курс грошової одиниці України до грошової одиниці іншої країни [1].

Відповідно до Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів», курсова різниця - це різниця, яка є наслідком

переведення визначеної кількості одиниць однієї валюти в іншу валюту за різними валютними курсами [2].

Таким чином, курсові різниці є результатом конвертації доходу та витрат за валютними курсами на дату операцій, а активів та зобов'язань – за курсом при закритті, та конвертації чистих активів на початок періоду за курсом при закритті, який відрізняється від попереднього курсу при закритті [2].

Дуже важливим, при визначенні курсових різниць, є встановлення того, чи відноситься відповідна стаття балансу до монетарних. До таких відносяться статті про грошові кошти, а також активи та зобов'язання, що будуть отримані або сплачені у фіксованій грошовій сумі або їх еквівалентів [3].

Залежно від характеру свого впливу на фінансовий результат підприємства, курсові різниці розрізняють як позитивні та негативні, а саме позитивні різниці включаються до доходів, а негативні до витрат звітного періоду (рис. 1).

Рис. 1. Вплив курсових різниць на фінансовий результат діяльності підприємства

Враховуючи те, що негативні курсові різниці призводять до збільшення операційних витрат, постає необхідність в їх максимальному зменшенні. Для цього можна спиратися на основні чотири методи, що пропонуються в науковій літературі (рис. 2).

Рис. 2. Мінімізація негативного впливу курсових різниць на фінансові результати діяльності підприємств

Основними чинниками, що можуть сприяти зменшенню таких негативних наслідків, що спричинені курсовими, є хеджування валютних ризиків, використання авансових платежів, чіткі договори та облікова політика [4]. Використання авансових платежів та хеджування сприяють цілковитому позбавленню наявності курсових різниць, в той час врегульовані питання в обліковій політиці та договори націлені лише на зменшення їх негативного впливу.

Отже, курсові різниці – важливе поняття для підприємств, що працюють у сфері зовнішньоекономічної діяльності. В залежності від того, в як змінився валютний курс, виникають позитивні або негативні курсові різниці, що в свою чергу впливає на фінансові результати: збільшує чи зменшує його. Проте завдяки застосуванню хеджування та авансових розрахунків можна уникнути негативного впливу зміни курсу, оскільки вони, в такому випадку не будуть виникати взагалі.

Список використаної літератури

1. Вплив змін валютних курсів: Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 21 від 01.01.2012 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Офіц. Веб-сайт. http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_022
2. Вплив змін валютних курсів: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 від 19.08.2014 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Офіц. Веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00>
3. Занько Б. Курсові різниці: бухгалтерський та податковий облік [Електронний ресурс] / Б. Занько // Вісник. Право знати все про податки і збори. – Режим доступу: visnuk.com.ua/ua/pubs/id/7184?issue=174
4. Карпович М. Напрями мінімізації негативного впливу курсових різниць на фінансові результати діяльності підприємств України. [Електронний ресурс] / М. Карпович // Науковий блог Національного університету «Острозька академія». – Режим доступу: <http://naub.oa.edu.ua/2015/%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D1%80%D1%8F%D0%BC%D0>

К.е.н. Корчагіна В.Г.

*доцент кафедри управління та адміністрування
Новокаховський гуманітарний інститут ВНЗ «Відкритий
міжнародний університет розвитку людини «Україна»*

E-mail: vitakorhagina@mail.ru

ДОЦІЛЬНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВИХ РЕЗЕРВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Ринкова економіка ставить перед працівниками підприємств різних форм власності низку питань відносно організаційних та методологічних підходів до створення нових методів управління, можливість застосування яких найбільш ефективно впливає на їх результативність. Належним чином організоване функціонування поточної діяльності ринкових суб'єктів робить основу їх успішної діяльності у майбутньому. Проте сучасні реалії несприятливих економічних, політичних та соціальних умов формують ризик виникнення непередбачених витрат і збитків. Для забезпечення стійкості підприємств використовують різні механізми та інструменти, найбільш поширеним з яких є процес резервування.

Дослідження практики діяльності підприємств засвідчує неналежний ступінь уваги до формування резервів, викликаний нерозумінням керівництвом їх необхідності, а також небажанням облікового персоналу формувати будь-які резерви, крім обов'язкових. В той же час сучасний рівень регламентування процесу резервування для суб'єктів господарювання з боку нормативно-законодавчого забезпечення є неприйнятним. Проблемні аспекти щодо резервування, в першу чергу відсутність чітко розробленої методики та регламентації, приводить на практиці до небажання підприємствами здійснювати облікову роботу щодо формування резервів. Проте облікові резерви доречно розглядати як ефективний інструмент захисту від господарських ризиків. Враховуючи, що основою управління є повна, правдива

та достовірна інформація в усіх необхідних аспектах, одним із пріоритетних напрямів покращення управління є організація облікової роботи по створенню облікових резервів.

Завданнями процесу відображення резервів у бухгалтерському обліку є надання інформації про величину та зміни облікових та фінансових резервів підприємства. Процес облікового резервування включає планування, формування, збереження та використання облікових резервів підприємства. Для облікових резервів він складається з наступних фаз: планування резерву; формування (створення) резерву шляхом відповідного бухгалтерського запису; збереження резерву (на якій управління здійснюється управління його покриттям); використання резерву (спрямування зарезервованих коштів на визначені цілі та відображення цього в обліку відповідними записами). Завданням процесу формування резервів в обліку є відображення у вартісному вимірнику ступеню готовності використати певний обсяг ресурсів у випадку виникнення у ньому потреби в майбутньому [1, с. 278].

Облікові резерви – це резерви, сформовані у системі бухгалтерського обліку як засіб впливу на фінансовий результат та забезпечення відповідності доходів та витрат. До облікових резервів відносять регулятиви, резервний капітал, дооцінку активів, забезпечення майбутніх витрат і платежів. Формат Звіту про фінансовий стан підприємства (бухгалтерського балансу) передбачає наявність регулюючих статей, призначення яких полягає в коригуванні (уточненні) вартості певних видів активів чи капіталу. До них фактично належать різні види резервів, забезпечення майбутніх витрат і платежів тощо.

Орієнтиром для формування резервів та забезпечень на підприємстві є діюча нормативна база (норми відповідних національних (міжнародних) стандартів обліку та звітності, формування ж резервного капіталу визначається статутними документами). Наявність альтернативних методів оцінювання резервної системи та свободи їхнього вибору здійснюється через інструмент облікової політики.

Політика облікового резервування – комплексна складова облікової та резервної політики підприємства, що включає сукупність прийомів та способів фінансового планування, фінансово – економічного аналізу, бухгалтерського обліку та господарського контролю формування і використання облікових резервів. Врахування виявленого взаємозв'язку між ступенем реалізації зазначеної політики та впливом обсягів резервування на стан і результати діяльності підприємства дозволяє суб'єкту господарювання коригувати політику облікового резервування в напрямі підвищення захисту від різноманітних господарських ризиків.

Доцільність виділення облікових резервів зумовлена тим, щоб чітко показати резерви, які формуються у системі бухгалтерського обліку як засіб впливу на фінансовий результат та забезпечення відповідності доходів та витрат. При формуванні облікової політики відносно елементів резервів та забезпечень необхідно враховувати, що механізм їх нарахування залежить від характеру й особливостей витрат, для погашення яких вони формуються.

Призначення облікових резервів відображається через сукупність функцій, що виступає свідченням необхідності їх формування:

- функція надання об'єктивної інформації про ефективність управління (за допомогою резервування система обліку коригує, згладжує часові розриви та вирівнює (або не дозволяє допустити) коливань собівартості продукції, що викликані нерівномірними витратами в різних звітних періодах (шляхом формування резервів майбутніх витрат і платежів);

- функція стабілізації інформаційної моделі діяльності підприємства (основою інформаційної моделі підприємства є дані про факти господарського життя на вході, зафіксовані у первинних документах, в результаті обробки за допомогою елементів методу обліку набувають перетвореної форми інформації як продукту у звітності, надається користувачам для використання у процесі прийняття рішень; в результаті на виході з системи формується модель господарського життя підприємства, що є фінансово стабільним. Усвідомлення

того, що у звітності зображено саме модель, є важливим для зовнішніх користувачів, коли вони оперують даними звітності);

- функція інформаційного забезпечення фінансового планування (інформація про формування резервів передбачає можливість настання певної події, негативні наслідки якої для підприємства можна мінімізувати, так як така інформація дозволяє передбачити обов'язкову наявність засобів на суму n , які слід буде використати на погашення реальних зобов'язань, що виникнуть в майбутньому) [2, с. 54].

Облікові резерви, в частині забезпечення дії принципів бухгалтерського обліку, сприяють рівномірному включенню їх величини у витрати виробництва, уникненню різкого їх збільшення у певний період та недопущенню перекручення кінцевого фінансового результату господарської діяльності; в умовах постійної небезпеки виникнення непередбачених втрат та збитків виступають одним із дієвих та ефективних способів захисту підприємства від ризиків, що забезпечує суб'єктам господарювання більш стійкий розвиток і опір зовнішнім негативним факторам.

Рішення щодо формування резервів в своїй основі повинні бути обґрунтованими, прийнятими на основі економічного аналізу й багатоваріантного розрахунку. Основою прийняття рішення щодо формування резервів має бути достовірна, оперативна інформація, надана всіма службами підприємства, що може бути використана при прогнозуванні, а також аналізі усіх факторів, що впливають на рішення, з урахуванням передбачення його можливих наслідків. Методику резервування слід документально оформити наказом (положенням про облікову політику) підприємства, в якому відображаються методи розрахунку оціночних значень для формування резервів майбутніх платежів.

Практичне значення формування резервів пов'язане з можливістю їх використання для страхування ризику власників, забезпечення стійкості фінансового стану господарюючих суб'єктів, рівномірного включення сформованих резервів до складу витрат виробництва, витрат на збут,

операційних витрат звітного періоду; а також реальної оцінки статей активу балансу.

Список використаної літератури

1. Пархомчук О.О. Резерви та їх значення для організації обліку: сутність поняття / О.О. Пархомчук // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнародний збірник наукових праць. / Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. Випуск 3 (18). – Житомир: ЖДТУ, 2010. – С. 274-283.
2. Замула І.В. Резерви майбутніх витрат на охорону навколишнього середовища: бухгалтерська інтерпретація / І.В. Замула, М.О. Козлова // Вісник ЖДТУ. – 2011. – № 3 (57). – С. 51-55.

Кучеренко І.С.

студентка кафедри обліку і аудиту,

науковий керівник: к.е.н., професор Король Г.О.

Національна металургійна академія України

E-mail: olexandrovka@meta.ua

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ТА ОБЛІКУ В УМОВАХ ОБ'ЄДНАННЯ СПІВВЛАСНИКІВ БАГАТОКВАРТИРНОГО БУДИНКУ

Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ) створюється для забезпечення і захисту прав його членів та дотримання їхніх обов'язків, передбачених законодавством та статутними документами. Статус ОСББ означає, що цей суб'єкт за Законом України від 29 листопада 2001 року № 2866-III «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» (надалі Закон) має своє визначення. Це – юридична особа, створена власниками для сприяння використанню їхнього власного майна та управління, утримання і використання

неподільного та загального майна Частина п'ята ст. 4 Закону встановлює, що зазначене об'єднання може здійснювати господарську діяльність для забезпечення власних потреб безпосередньо або шляхом укладення договорів з фізичними чи юридичними особами [1]. Як будь-яка юридична особа, кожне ОСББ має свою назву, печатку зі своїм найменуванням, розрахункові рахунки в установах банку, а також інші необхідні реквізити (офіційні бланки, штампи, зареєстрований логотип тощо).

Правовою основою об'єднання співвласників багатоквартирного будинку є статут. ОСББ від свого імені набуває майнові і немайнові права та обов'язки, виступає позивачем та відповідачем у суді і відповідає за своїми зобов'язаннями тільки коштами і майном об'єднання, а не майном своїх членів. Виходячи із норм Закону, ОСББ є неприбутковою організацією і не має на меті одержання прибутку для його розподілу між членами об'єднання. Тобто для забезпечення власних потреб ОСББ може здійснювати господарську діяльність, проте, доходи, отримані від цієї діяльності, мають направлятись лише на утримання або ремонт будинку. Такий статус надає ОСББ пільги по сплаті податків на прибуток і на додану вартість. Для ОСББ як для неприбуткової організації, основна діяльність полягає в проведенні функцій, що забезпечують реалізацію прав власників приміщень на володіння та користування спільним майном об'єднання, належне утримання будинку та прибудинкової території, сприяння в отриманні житлово-комунальних та інших послуг належної якості за обґрунтованими цінами та виконання ними своїх зобов'язань, пов'язаних із діяльністю об'єднання.

Як і всі юридичні особи, ОСББ ведуть бухгалтерський облік і складають фінансову звітність за тими самими правилами, що й звичайні підприємства (п. 1 ст. 2 Закону від 16.07.99 р. № 996-XIV, далі – Закон № 996) [1]. При цьому ОСББ за власним рішенням можуть застосовувати як спрощений План рахунків бухгалтерського обліку, затверджений наказом Мінфіну від 19.04.01 р. № 186, так і звичайний План рахунків, затверджений наказом Мінфіну від 30.11.99 р.

№ 291. ОСББ повинні щоквартально подавати фінзвітність із двох форм – Баланс (форма № 1-м) і Звіт про фінансові результати (форма № 2-м) – до органів держстатистики (ст. 11 Закону № 996; п. 2 Порядку, затвердженого постановою КМУ від 28.02.2000 р. № 419). У процесі своєї діяльності ОСББ доводиться обліковувати як операції, характерні для «звичайних» підприємств, так і операції, типові для неприбуткових організацій, а також для підприємств житлово-комунальної сфери.

В ОСББ ведеться облік безготівкових розрахунків, тобто розрахунків, які провадить банк перерахуванням грошових коштів з рахунка платника на рахунок одержувача або заліком взаємних вимог підприємств. Загальні принципи безготівкових розрахунків, їх форми, стандарти документів і документообороту визначає «Інструкція № 7 Про безготівкові розрахунки в господарському обороті України» від 02.08.1996 р. № 204 [2]. Згідно з чинним законодавством України усі підприємства та організації зобов'язані зберігати вільні грошові кошти на рахунках в установах банку, які є фінансовим посередником в здійсненні безготівкових розрахунків.

Для обліку наявності і руху грошових коштів, що знаходяться на рахунках в банках, призначений активний рахунок 31 «Рахунки в банках». Слід враховувати, що поточний рахунок об'єднання для банку є пасивним, грошові кошти об'єднання на банківських рахунках – його кредиторською заборгованістю перед об'єднанням. Тому на виписці банку залишок коштів об'єднання і надходження грошових коштів на його поточний рахунок банк записує по кредиту поточного рахунка, а зменшення грошових коштів по поточному рахунку (перерахування, видачу готівки) - по дебету рахунка. У той же час ОСББ по дебету свого рахунка 31 відображає надходження грошових коштів, по кредиту – їх використання [2]. Основою для перерахувань грошових коштів є розрахункові документи, за допомогою яких здійснюються безготівкові розрахунки.

Організація обліку в ОСББ має свої особливості:

- ведення рахунків класів 0–7 є обов'язковим для ОСББ;
- використання рахунків класу 9 «Витрати діяльності» необов'язково

для ОСББ, оскільки їх діяльність не спрямована на здійснення комерційних операцій.

Отже ОСББ можуть застосовувати пояснення до класу 8 Інструкції №291: «Суб'єкти малого підприємництва, а також інші організації, діяльність яких не спрямована на ведення комерційної діяльності, для обліку витрат можуть використовувати тільки рахунки класу 8») і використовувати для обліку витрат лише рахунки класу 8 «Витрати за елементами».

У наказі про облікову політику ОСББ самостійно затверджує облікові реєстри, які ним застосовуються для хронологічного, систематичного чи комбінованого накопичення, групування й узагальнення інформації про господарські операції, яка міститься в первинних документах.

Крім того, особливості обліку в ОСББ полягають, в основному, в обліку доходів від основної діяльності і деяких специфічних видів доходів, зокрема від цільового фінансування та від підприємницької діяльності. Дохід від основної статутної діяльності складається з цільових внесків членів об'єднання, бюджетних асигнувань та інших цільових надходжень, пасивних доходів, а дохід від підприємницької діяльності – з доходів від оренди приміщень та інших доходів від підприємницької діяльності.

Для того, щоб, враховуючи особливості об'єднання, забезпечити ведення відокремленого обліку доходів основної і підприємницької статутної діяльності, пропонується вести облік доходів основної статутної діяльності і підприємницької діяльності на різних субрахунках.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» від 29.11.2001р. № 2866-III.
2. Діловодство і облік в ОСББ від 2011р.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irf.ua/files/ukr/programs/civsoc/oblik_osbb.doc

Кушнір В.О.

аспірант кафедри обліку, контролю та оподаткування агробізнесу

ДВНЗ «Київський національний економічний

університет ім. В. Гетьмана»

E-mail: vkushnir27@mail.ru

ВНУТРІШНЬОЦЕХОВИЙ ОБЛІК ВИРОБНИЦТВА ЖИРОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА М'ЯСОКОМБІНАТАХ

У складі супутньої продукції, яку одержують від забою тварин, є жир-сирець та кістки, з яких витоплюють жир. Для витоплення жиру та обезжирення кісток на м'ясопереробних підприємствах створюються жирові цехи. Жир-сирець, жир-топець та кістковий жир використовують у подальшому власному виробництві ковбасних та консервних виробів, а також їх реалізують іншим м'ясопереробним підприємствам та покупцям.

На м'ясопереробних підприємствах розрізняють два види тваринних жирів: жир-сирець і жир-топець. Жир-сирець – це жирова тканина, що збирається під час розбирання забійних тварин у виробничих умовах.

Жир-сирець, що потрапляє в жировий цех, залежно від анатомічного розташування поділяють на:

1. підшкірний або «здор» – жир підшкірної клітковини (у свиней – шпик);
2. внутрішній (нутряний) – жир, що вкриває внутрішні органи;
3. сорочковий – жир сальника;
4. кістковий – жир, що міститься у кістках [2, с.392].

Технологічний процес перетоплення жиру включає: подачу жиру-сирцю на перетоплювання із забійного цеху, цеху субпродуктів та кишкового цеху; очищення жиру-сирцю від нежирних тканин та промивання водою; подрібнення жиру; витоплення жиру; очищення від шквари; охолодження, пакування та маркування жиру-топцю. Технологічний процес знежирення

кісток ідентичний, але витоплення кісткового жиру відбувається у окремих котлах, чанах чи автоклавах та окрім очищення від шквари також виймають обезжирені кістки [2, с.393].

Технологічну процедуру перетоплення жиру здійснюють не лише для кращого зберігання та транспортування, а й для можливості подальшого використання у кулінарних цехах (цеху напівфабрикатів, ковбасному та консервному).

Якщо з метою економії енергоресурсів жир-сирець накопичують для перетоплення у майбутньому, то його передають на охолодження та зберігання до холодильнику, розвішуючи на гачки або розкладаючи на стелажі.

Норма виходу жиру-сирцю при забої дорослої великої рогатої худоби відображається в обліку залежно від вгодованості і становить 0,5-6,1 % від живої маси тварини, а молодняку – 0,4-4,2 %. Норма виходу жиру-сирцю із свинини без шкури залежно від вгодованості складає 0,6-6,9 % від живої маси тварини, а свинини в шкурі – 0,4-5,2 %. Вихід жиру-сирцю від забою дрібної рогатої худоби залежно від вгодованості становить 0,2-5,2 % від живої маси тварини [2, с.77].

Жировий цех входить до складу м'ясо-жирового відділення і витрати на виробництво жирової продукції включаються у загальну суму витрат цього відділення. Проте ми вважаємо, що в обліку витрати жирового цеху слід виокремлювати із загальної суми витрат м'ясо-жирового виробництва. Це пояснюється тим, що жир-сирець, отриманий від забою тварин, може вже виступати, як готова продукція. Тобто виробництво у жировому цеху являється другим переділом виробництва на м'ясокомбінатах.

Витрати, що пов'язані із виробництвом продукції на другому переділі, пропонуємо обліковувати на групі аналітичних рахунків 2312 «Виробництво другого переділу», а витрати із перетоплення жиру у жировому цеху – 23121 «Витрати жирового цеху».

Згідно п. 503 Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості (№ 373 від 09.07.2007 р.) супутні

продукти, одержані в одному цеху і призначенні для подальшої переробки в іншому, розглядаються як напівфабрикати [3].

Ми вважаємо, що жир-сирець та кістки-цівки, які отриманні із забійного цеху для подальшої внутрішньої переробки, слід обліковувати як напівфабрикати власного виробництва на окремих групах аналітичних рахунків 2512 «Напівфабрикати (кістки)» та 2517 «Напівфабрикати (жир-сирець)».

В м'ясній промисловості жир-сирець та кістки-цівки відносять до супутньої продукції. Відповідно до пункту 11 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» виробнича собівартість продукції зменшується на справедливую вартість супутньої продукції, яка реалізується, та вартість супутньої продукції в оцінці можливого її використання, що використовується на самому підприємстві [5]. З цього випливає, що в бухгалтерському обліку жир-сирець та кістки-цівки слід оцінювати та обліковувати за справедливою вартістю (цінами реалізації) чи ціною можливого внутрішнього використання.

Однак, підприємство обирає лише один із зазначених способів оцінки супутньої продукції, який зазначають у Наказі про облікову політику. Враховуючи вище сказане й те, що на м'ясокомбінатах є кілька виробничих переділів, та з метою уніфікації обліку, ми пропонуємо їх оцінювати лише за ціною можливого внутрішнього використання.

Передача жиру-сирцю та кісток-цівок із забійного цеху до жирового цеху здійснюється за видами і за фактичною вагою на підставі Ваги-накладної [4, с.63].

Об'єктами обліку жирового цеху є основна та побічна продукція, що виробляється в жировому цеху. Жир-топець та кістковий жир є основною продукцією, а шквара, плівки та обезжирені кістки – побічна продукція.

Жир-топець поділяють на яловичий, баранячий, свинячий, конячий, кістковий і збірний. Всі жири, крім збірного, поділяють на вищий та перший сорти (гатунки) [2, с.392].

Норма виходу топленого жиру складає 75-94% від ваги жиру-сирцю залежно від його якості. Вихід кісткового жиру становить 10-12% від ваги кістки-цівки [2, с.398].

Кістки після витопки із них кісткового жиру та іншу побічну продукцію переробки жиру (шквара та інші відходи) передають за фактичною вагою до цеху технічних фабрикатів на основі Ваги-накладної на внутрішнє переміщення сировини або утилізуються відповідно до законодавства [1, с.72].

Жир-топець пакують у бочки чи ящики та передають на охолодження та зберігання до холодильнику на підставі Ваги-накладної, яка оформляється на кожний вид жиру-топцю окремо. На підставі цих Ваг-накладних складається щомісячна Відомість обліку виробітку жиру. Відомість ведеться майстром жирового цеху за кожним з видів перероблюваних жирів. Після закінчення місяця відомість і всі прибутково-видаткові Ваги-накладні передаються до бухгалтерії.

Кількість жиру-топцю визначається зважуванням і відображається в первинному обліку після його запаковування, а сортність жиру – на основі лабораторних аналізів.

Для визначення незавершеного виробництва жирового цеху фактичної кількості сировини, переробленої протягом місяця, і кількості продукції, отриманої жировим цехом, першого числа кожного місяця проводять інвентаризацію незавершеного виробництва.

Фактична собівартість жиру-топцю калькулюється та складається із вартості жиру-сирцю та кісток-цівок, витрат по забезпеченню виробничо-технологічного процесу, якими є витрати на тару та упаковку, витрати на оплату праці робітників цеху із нарахуваннями, інші виробничі та загальновиробничі витрати (вартість послуг енергопостання, водопостачання, паропостачання та амортизація обладнання). Базою розподілу загальновиробничих витрат слугує кількість отриманого жиру-сирцю окремо за кожним видом тварин.

Облік отриманої продукції жирового цеху пропонуємо вести за групою аналітичних рахунків 2621 «Жир-топець» із можливою його деталізацією за видами (яловичий, свинячий, баранячий, кістковий, збірний).

Підсумовуючи вище зазначене, слід наголосити, що ведення обліку витрат жирового цеху та випуску продукції (жиру-сирцю та жиру-топцю) на окремих групах аналітичних рахунках дозволить оперативно контролювати витрати та визначати економічну доцільність у жировому виробництві м'ясопереробних підприємств.

Список використаної літератури

1. Борковська В.В. / Бухгалтерський облік витрат виробництва у м'ясопереробних підприємствах: теорія і практика: монографія / В.В. Борковська. – Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2015. – 276 с.
2. Ветеринарно-санітарна експертиза з основами технології і стандартизації продуктів тваринництва [Текст] / О.М. Якубчак, В.І. Хоменко, С.Д. Мельничук та ін.; За ред. О.М. Якубчак, В.І. Хоменка. – К., 2005. – 800 с.
3. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затверджені наказом Міністерства промислової політики України від 09.07.2007 №373. – К., 2007. – 305 с.
4. Міщенко Т.М. Організаційно-технологічні особливості виробництва м'ясопродукції та їх вплив на облік витрат / Т.М. Міщенко // Культура народів Причорномор'я. – 2013. – № 256. – С. 61–65.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджені наказом МФУ від 31.12.1999 № 318. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

К.е.н., доцент Лега О.В.
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Буніна В.С.

здобувач вищої освіти СВО «Магістр» факультету «Облік і фінанси»
спеціальність «Облік і оподаткування»
Полтавська державна аграрна академія
E-mail: olga.lega@pdaa.edu.ua

НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ ЗА П(С)БО, МСБО ТА ПКУ

Бухгалтерський облік в Україні поступово адаптується до міжнародних стандартів, але залишається ряд невирішених проблем. Одним з важливих питань є амортизація основних засобів, що являє собою як витрати діяльності підприємства, так і джерело відтворення.

Методологічну основу формування в бухгалтерському обліку інформації про методи амортизації основних засобів, порядок її нарахування і розкриття інформації у фінансовій звітності підприємств, організацій та інших юридичних осіб регламентується Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [4] (далі П(С)БО), Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» [2] (далі – МСБО) та Податковим кодексом України [3] (далі – ПКУ).

Порівняння основних категорій щодо сутності амортизації та методів нарахування у П(С)БО 7, МСФЗ 16, представлено у таблиці 1.

Отже, в результаті порівняння основних правил нарахування амортизації за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку, а також Податковим кодексом України встановлено:

1. Дослідження сутності категорії «основні засоби» показало, що П(С)БО та МСФЗ не ставить вартісних обмежень при віднесенні активу до основних засобів. Для цього необхідно лише використання активів у діяльності

Порівняння основних категорій щодо сутності амортизації
та методів нарахування у П(С)БО 7, МСФЗ 16, ПКУ

П(С)БО 7 [4]	МСФЗ 16 [2]	ПКУ [3]
1	2	3
Основні засоби		
Матеріальні об'єкти, що їх: а) утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей; б) використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду	Матеріальні активи, які підприємство/установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)	Матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 6000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 6000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)
Амортизація		
Систематичний розподіл суми активу, що амортизується, протягом строку його корисної експлуатації	Систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації)	Систематичний розподіл вартості основних засобів, інших необоротних та нематеріальних активів, що амортизується, протягом строку їх корисного використання (експлуатації)
Визначення строку корисного використання		
При визначенні корисного строку експлуатації активу треба брати до уваги всі такі чинники: а) очікуване використання активу. Використання оцінюють, посилаючись на	При визначенні строку корисного використання (експлуатації) слід урахувати: очікуване використання об'єкта підприємством/установою з урахуванням його	Розрахунок амортизації основних засобів або нематеріальних активів здійснюється відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних

1	2	3
<p>очікувану потужність або фізичну продуктивність активу;</p> <p>б) очікуваний фізичний та моральний знос, залежний від операційних чинників, таких як кількість змін, протягом яких має використовуватися актив, програма ремонту та технічного обслуговування підприємства, а також нагляд за активом та його обслуговування тоді, коли актив не використовують;</p> <p>в) технічний або комерційний знос, який виникає через зміни та вдосконалення виробництва або від зміни ринкового попиту на вироблені активом продукти чи послуги;</p> <p>г) правові або подібні обмеження використання активу, такі як закінчення строку пов'язаної з ним оренди. Строк корисної експлуатації активу визначають, виходячи з очікуваної корисності активу для суб'єкта господарювання. Оцінка строку корисної експлуатації активу має спиратися на судження, яке ґрунтується на досвіді використання суб'єктом господарювання подібних активів.</p>	<p>потужності або фізичний та моральний знос, продуктивності; що передбачається; правові або інші обмеження щодо строків використання об'єкта та інші фактори</p>	<p>стандартів фінансової звітності з урахуванням обмежень, ПКУ. Отже, підприємство визначає строк корисного використання залежно від порядку ведення обліку (за П(С)БО або МСФЗ)</p>
Методи амортизації		
<p>Прямолінійний метод, метод зменшення залишку та метод суми одиниць продукції</p>	<p>Прямолінійний; зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний, виробничий.</p>	<p>Розрахунок амортизації основних засобів або нематеріальних активів здійснюється відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності з урахуванням обмежень, ПКУ. При такому розрахунку застосовуються методи нарахування амортизації, передбачені НП(С)БО, крім виробничого методу.</p>

підприємства протягом більше одного року, а також, щоб експлуатація таких активів забезпечила економічну вигоду у майбутньому. Натомість, у ПКУ визначає вартісні обмеження для віднесення активу до складу основних засобів. Зокрема, у 2011 році критерій вартості основних засобів складав 1000 грн, з 01.01.2012 р. – 2500 грн, на сьогодні – 6000 грн.

2. Щодо визначення амортизації, то поняття, які наведені в досліджуваних нормативних документах досить схожі за назвою та тлумаченням. Але, в П(С)БО та ПКУ зазначено, що в процесі амортизації розподіляється вартість, яка амортизується, а за МСБО – це вартість активу.

3. При визначенні строку корисного використання (експлуатації) правила П(С)БО враховують строк очікуваного використання об'єкта підприємством з урахуванням його потужності або продуктивності; фізичний та моральний знос, що передбачається; правові або інші обмеження щодо строків використання об'єкта та інші фактори [4]. Тоді як правила МСФЗ враховують технічний або комерційний знос, який може виникнути через зміни та вдосконалення виробництва або від зміни ринкового попиту на вироблені продукти чи послуги [2].

У ПКУ зазначено обмеження щодо строків використання та порядку нарахування амортизації. У разі коли строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів в бухгалтерському обліку менше ніж мінімально допустимі строки амортизації основних засобів та інших необоротних активів, то для розрахунку амортизації використовуються строки, встановлені ПКУ [3].

У разі коли строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів в бухгалтерському обліку дорівнюють або є більшими, ніж ті, що встановлені ПКУ, то для розрахунку амортизації використовуються строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів, встановлені в бухгалтерському обліку [3].

4. Важливим питанням є методи нарахування амортизації. П(С)БО передбачає застосування п'яти методів амортизації – прямолінійний,

зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний, виробничий [4].

У Податковому кодексі України розкрито досить детально норми амортизації, проведено розподіл об'єктів на групи, ті, що підлягають та не підлягають амортизації [1]. В розрізі груп також зазначено мінімальні строки корисного використання об'єктів основних засобів: група 1 – земельні ділянки; група 2 – капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом (15 років); група 3 – будівлі (20 років), споруди (15 років), передавальні пристрої (10 років); група 4 – машини та обладнання (5 років), з них електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, пов'язані з ними комп'ютерні програми (крім програм, витрати на придбання яких визнаються роялті, та/або програм, які визнаються нематеріальним активом), інші інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безперебійного живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони (в тому числі стільникові), мікрофони і рації, вартість яких перевищує 2500 гривень (2 роки); група 5 – транспортні засоби (5 років); група 6 – інструменти, прилад, інвентар (меблі) (4 роки); група 7 – тварини (6 років); група 8 – багаторічні насадження (10 років); група 9 – інші основні засоби (12 років); група 10 – бібліотечні фонди; група 11 – малоцінні необоротні матеріальні активи; група 12 – тимчасові (нетитульні) споруди (5 років); група 13 – природні ресурси; група 14 – інвентарна тара (6 років); група 15 – предмети прокату (5 років); група 16 – довгострокові бібліотечні активи (7 років).

МСФЗ передбачає такі методи нарахування амортизації: прямолінійний метод; метод зменшення залишку; метод суми одиниць продукції. При цьому в стандарті вказано, що перелік методів амортизації не є вичерпним. Суб'єкт господарювання обирає метод, який найкраще відображає очікувану форму споживання майбутніх економічних вигід, утілених в активі. Такий метод

застосовують постійно від періоду до періоду, якщо не трапляється змін в очікуваній формі споживання цих майбутніх економічних вигід.

Список використаної літератури

1. Домбровська Н.Р. Економічна сутність основних засобів та їх класифікація / Н.Р. Домбровська // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.
2. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_014.
3. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://www.http://sfs.gov.ua>.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджено Наказом Міністерства фінансів України № 92 від 27.04.2004 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.

Лень А.В.

студентка,

Гільорме Т.В.

к.е.н., доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

E-mail: liss1995@inbox.ru

ОБЛІК ДОХОДІВ УСТАНОВИ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ БЮДЖЕТНОГО ОБЛІКУ

Реформи в бухгалтерському обліку бюджетних установ, що стосуються обліку доходів, почалися зі спроби сформулювати нові підходи до їх визнання, оцінки та класифікації. Однак, зазначеного удосконалення методології

бухгалтерського обліку доходів установ державного сектору було недостатньо, тому виникла потреба подальших змін, кінцевою метою яких була розробка єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку та звітності.

Для досягнення поставленої мети було розроблено та з 01.01.2017 року введено у дію новий План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі. Ці зміни дали можливість гармонізувати національні стандарти бухгалтерського обліку державного сектору з принципами побудови рахунків нового Плану. Внаслідок чого змінився й спосіб кодування рахунків Плану рахунків бухгалтерського обліку у державному секторі. Зараз застосовуються чотиризначні рахунки, замість трьохзначних, що використовувалися у Плані рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ, затвердженого наказом Міністерства фінансів від 26.06.13 р. № 611. Перша цифра даного коду вказує на клас рахунків, друга – на номери синтетичних рахунків. Третя цифра допомагає визначитися із суб'єктом господарювання. Тобто, в тому разі якщо третьою цифрою буде «1», то суб'єктом є розпорядник бюджетних коштів, «2» – державний цільовий фонд, «3» – державний бюджет, «4» – місцевий бюджет, «5» – рахунки органів Державної казначейської служби України. Четверта цифра вказує на номер субрахунку.

Фінансування бюджетної установи може здійснюватися за рахунок коштів державного чи місцевих бюджетів. Ці бюджетні асигнування, до реформ у бюджетній сфері, формували загальний фонд установ державного сектору. Наразі, таке формулювання відсутнє у Плані рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ, але сутність залишилася незмінною. А тому ці кошти, як і раніше, відображаються на рахунку 70 «Доходи за бюджетними асигнуваннями». Проте, не варто забувати, що існують й інші джерела надходження коштів до бюджетних установ: вони мають право надавати платні послуги, здавати в оренду приміщення чи інше майно, продавати активи, що не використовуються. За рахунок цього формувався спеціальний фонд бюджетних установ. Як і у випадку із загальним фондом, таке визначення наразі не використовують. Однак, як і раніше, вони відображаються на

рахунках 7 класу «Доходи».

Починаючи з 2017 року набрали чинність нові положення (стандарти) бухгалтерського обліку у державному секторі, що мали на меті наблизити український бухгалтерський облік до міжнародних стандартів. Тому при розгляді теми обліку доходів необхідно керуватися НП(С)БО у державному секторі 124 «Доходи» [2]. За класифікацією, що в ньому наведена, доходи в бухгалтерському обліку поділяються на доходи від обмінних та необмінних операцій. Під необмінними операціями розуміються операції, які не передбачають передачу активів, послуг в обмін на отриманий дохід або активи. Господарські операції з продажу або купівлі активів в обмін на грошові кошти, послуги, інші активи чи погашення зобов'язань, називаються обмінними операціями. При цьому не визнаються доходами від обмінних операцій надходження, що пов'язані з: податком на додану вартість, акцизом, іншими податками і обов'язковими платежами, що вимагають їх перерахунку у бюджет й фонди загальнообов'язкового державного соціального страхування; попередньою оплатою (авансом) у рахунки сплати за товари, роботи чи послуги; завдатком під заставу або в погашення бюджетної позики (кредиту) у випадках, передбачених законодавством; надходженнями, що знаходяться у власності інших осіб.

Усі проведені реформи дали змогу гармонізувати бухгалтерський облік в Україні з міжнародними стандартами. Проте необхідно усвідомлювати, що кожна держава забезпечує ведення бухгалтерського обліку, беручи до уваги особливості національної економіки, чинної системи оподаткування, соціальні та політичні інтереси. Жодна з країн Європейського союзу не перейшла і не планує здійснити повний перехід на ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності за МСФЗ.

Підсумовуючи, варто зазначити, що процес реформування бухгалтерського обліку в державному секторі, що був викликаний бажанням України співпрацювати з міжнародними організаціями, сприяв значним змінам в державному секторі економіки. Проте, подолавши ці перепони, український

бухгалтерський облік установ державного сектору значно наблизиться до міжнародних вимог, що, в свою чергу, буде сприяти подальшій плідній співпраці України з різними країнами світу.

Список використаної літератури

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI, редакція від 05.01.2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Національне положення (Стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 124 «Доходи» 24.12.2010 від № 1629, редакція від 24.01.2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0089-11>

К.е.н. Макаренко І.О.

докторант кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Сумський державний університет

E-mail: i.o.makarenko.rmv@gmail.com

МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У КОНТЕКСТІ КОНВЕРГЕНТНИХ ПРОЦЕСІВ

Питання моделювання, класифікаційного впорядкування та розгляду систем бухгалтерського обліку є предметом дослідження багатьох зарубіжних (К. Ноубс, С. Грей, В. Шумиліна) і вітчизняних науковців (О. Губачова, М. Шигун, В. Євдокимов, В. Жук, Н. Яцицин). Проте формування нових конвергентних тенденцій в обліковому середовищі на глобальному рівні у відповідь на виклики сталого розвитку, необхідності підвищення прозорості та інформативності корпоративної звітності компаній на фінансових ринках, говорить про необхідність перегляду підходів до моделювання систем

бухгалтерського обліку.

Думки науковців щодо класифікації моделей бухгалтерського обліку різних країн світу досить полярні.

За культурним принципом С. Грей виділяє 10 облікових систем оцінювання і розкриття інформації у порядку їх транспарентності і відкритості: англосаксонську, нордичну, колоніальну азіатську, африканську ... та найбільш закрити і консервативну систему найменш розвинених латинських країн [1].

К. Ноубс, пропонує класифікувати моделі бухгалтерського обліку за країнами мікрорівня (країни англо-американської практики ведення бізнесу та обліку) та країни макрорівня (країни кодифікованого права) [2]. На сьогодні спостерігається зближення цих моделей на основі конвергенції їх провідних систем стандартів, а саме GAAP та IFRS.

Окремий підхід до класифікації міжнаціональних систем на основі 12 ознак використовує В. Шумиліна та виділяє десять систем фінансового обліку: країн Східної Європи; Європейського Союзу; англосаксонська система; французька; Африканської бухгалтерського ради; ООН; міжнародного комітету стандартизації обліку ОЕСР; південноамериканської системи; ісламської облікової системи; Системи національних рахунків (СНР). За результатами порівняльного аналізу цих систем встановлено існування таких бухгалтерій: фінансова (південноамериканська та ісламська облікові системи); фінансова і промислова (англосаксонська, міжнародного комітету стандартизації обліку ОЕСР); загальна бухгалтерія та аналітична (Європейський Союз, французька, Африканська бухгалтерський рада, ООН); Єдина бухгалтерія (країни Східної Європи); національна бухгалтерія (Система національних рахунків) [6].

У вітчизняній науковій практиці переважає класифікаційний поділ моделей на континентальну, південноамериканську (латиноамериканську) та інтернаціональну (Н. Яцишин, Е. Гейер, О. Губачова). М. Лучко, І. Бенько виділяють виходячи з від географічного положення, організаційної побудови, принципів побудови плану рахунків та мети такі облікові системи: країн

Східної Європи, країн Європейського Союзу, англосаксонську систему, французьку систему, систему країн Африканського Союзу та систему Організації Об'єднаних націй [3].

Остання система – більш відома як інтернаціональна модель спирається на необхідність гармонізації та узгодженості обліку і звітності транснаціональних корпорації та учасників глобальних фінансових ринків на основі єдиної системи міжнародних стандартів. Її особливості на парадигмальному рівні розглядає М. Шигун, з обґрунтуванням потреб міжнародної гармонізації для прийняття зважених управлінських рішень користувачами – В. Швець [5].

Зважаючи на особливість композиції на основі визнаних стандартів обліку та наднаціональний принцип (на відміну від інших моделей, виділених за економіко-правовим принципом) ця модель має панівне становище в умовах глобалізації фінансових ринків.

Разом з тим, вказана модель не враховує сучасні тенденції розвитку облікових систем, спрямованих на підвищення співставності, прозорості звітності та врахування інформаційних потреб стейкхолдерів у ході впровадження парадигми сталого розвитку.

Таким чином, ключовими напрямками розвитку конвергентних процесів на глобальному рівні, які формують основу для нової моделі бухгалтерського обліку, на нашу думку, не просто гармонізація чи стандартизація облікових систем, а їх конвергенція на рівні Глобальних загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку (GGAAP).

Про етап світової конвергенції фінансової звітності та формування нової парадигми звітності на основі єдиної системи облікових стандартів говорить і Л. Трофімова [4, с. 94]

Поширення глобалізаційних тенденцій на фінансових ринках та ідеології сталого розвитку, що втілилися в концепцію відповідального інвестування дають підстави вважати, що інтернаціональна модель бухгалтерського обліку перетворюється в конвергентну модель. Вона спирається не лише на систему

глобальних стандартів обліку і звітності, які формуються у ході конвергенції двох найбільших систем стандартизації облікової практики – IFRS та GAAP, але й на інтегровану систему розкриття фінансової та нефінансової (за вимірами сталого розвитку).

Проведений аналіз систем та моделей обліку в сучасних умовах дозволяє говорити про необхідність виділення конвергентної моделі обліку і звітності як продовження розвитку інтернаціональної моделі. Вона має бути заснована не лише на глобальних стандартах фінансової звітності, але й на принципах сталого розвитку та відповідального інвестування.

Список використаної літератури

1. Gray, S.J. Towards a Theory of Cultural Influence on the Development of Accounting Systems Internationally // *Abacus*. – 1988. – Vol. 24. – P. 1-16.
2. Nobes, C. *International Classification of Financial Reporting*. - Croom Hall, 1983.
3. Лучко М.Р., Бенько І.Д. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: Навч. посібник. – К.: Знання, 2006. – 311 с.
4. Трофимова Л.Б. Методология формирования релевантной финансовой отчетности в условиях глобализации экономических процессов: дис. ... д-ра экон. наук: 08.00.12 / Л.Б. Трофимова; Рос. экон. ун-т им. Г.В. Плеханова. – М., 2014. – 377 с.
5. Шигун М.М. Розвиток моделювання системи бухгалтерського обліку: теорія і методологія: [Моногр.] / М. М. Шигун. – Житомир: ЖДТУ, 2009. – 632 с.
6. Шумилина В.Е. Современные межнациональные бухгалтерские системы http://sophus.at.ua/publ/2013_11_21_22_kampodilsk/sekcija_1_2013_11_21_22/sovremennye_mezhnacionalnye_bukhgalterskie_sistemy/35-1-0-726
7. Яцишин Н.З. Логос парадигми фінансової звітності підприємств в Україні та дивергенція світового досвіду / Н.З. Яцишин // Науковий вісник Ужгородського університету. Економіка. – 2011. – Вип. 34. – С. 147 – 154

*К.е.н. Нездойминога О.Є.
доцент кафедри організації обліку та аудиту
Полтавська державна аграрна академія
E-mail: lenanezd83@mail.ru*

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА БАНКУ

В умовах постійного розвитку й інтеграції до міжнародних стандартів ведення обліку, важливим питанням постає формування ефективної та раціональної системи організації бухгалтерського обліку на підприємстві, що починається з розробки його облікової політики.

Облікова політика банку (accounting policy of a bank) – сукупність визначених у межах чинного законодавства принципів, методів і процедур, які використовує банк для ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності.

Свою облікову політику кожен банк визначає самостійно на основі «Положення про облікову політику банку», відповідно до якого розробляє систему та форми управлінського обліку, внутрішньої звітності та контролю операцій, визначає права працівників на підписання документів, затверджує правила документообігу та технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків і реєстрів аналітичного обліку.

У практиці бухгалтерського (фінансового) та управлінського обліку багатьох держав світу термін «облікова політика» як сукупність способів ведення підприємством обліку є широко вживаним уже досить тривалий час. Але в Україні в офіційний обіг термін «облікова політика» введений тільки в 1999 році.

Визначення терміну «облікової політики» наведено у ст.1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1] та досліджувалось у працях зарубіжних та вітчизняних вчених (табл. 1).

Визначення терміну «облікова політика»

Автор (джерело)	Визначення терміну «облікова політика»
Закон України	Сукупність принципів, методів і процедур, що використовується підприємством для складання та подання фінансової звітності
Андросо В.М., Вакулова Е.В.	Прийнята організацією сукупність способів ведення і організації бухгалтерського обліку: первинного спостереження, вартісного вимірювання, поточного групування і підсумкового відображення фактів господарської діяльності
Безруких П.С.	Вибір підприємством конкретних методик, форм, техніки ведення і організації бухгалтерського обліку, виходячи з встановлених правил і особливостей діяльності (організаційних, технологічних, чисельності і кваліфікації облікових кадрів, рівня технічного оснащення бухгалтерії)
Білуха М.Т.	Спосіб ведення облікового процесу
Бутинець Ф.Ф.	Облікова політика – це не просто сукупність способів ведення обліку, обраних відповідно до умов господарювання, але й вибір методики обліку, яка надає можливість використовувати різні варіанти відображення фактів господарського життя в обліку (залежно від поставлених цілей)
Пушкар М.С.	Вибір суб'єктом господарювання методичних прийомів відображення в бухгалтерському обліку фінансово-господарських операцій
Савич В.І.	Сукупність відібраних підприємством конкретних методів, форм, техніки ведення і організації бухгалтерського обліку, виходячи з встановлених норм і особливостей діяльності
Хом'як Р.Л.	Інструмент організації обліку на конкретному підприємстві, який включає сукупність способів та процедур ведення обліку, що використовується з метою підготовки, складання та подання фінансової звітності
Швець В.Г.	Сукупність конкретних методів і способів організації та форм бухгалтерського обліку, прийнятих підприємством на підставі загальних правил і особливостей господарської діяльності

Користувачі облікової політики банку є відповідальні працівники, які здійснюють облік і складають звітність. Користувачі облікової інформації та звітності а також розробники внутрішніх нормативних актів в банку, положень, правил, інструкції, технологічних карток та інше.

Згідно з вимогами нормативно-правових та внутрішніх документів з питань ведення бухгалтерського обліку і формування фінансової звітності, технологіями, а також завданнями керівництва щодо результатів управлінського обліку, Банком самостійно визначаються конкретні методи обліку та облікові процедури, які складають його облікову політику. При цьому важливо дотримуватись загальних принципів в її побудові, а саме до них можна віднести:

- повнота – фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій і подій, здатних вплинути на рішення, що приймаються на її основі;

- своєчасність – господарські операції та події має бути відображено в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності підприємства в тому звітному періоді, в якому їх було здійснено;

- несуперечність – забезпечення тотожності даних аналітичного обліку відповідним рахункам синтетичного обліку на кінець останнього календарного дня кожного місяця, а також показників фінансової звітності – даним синтетичного та аналітичного обліку [2].

Облікова політика банку базується на основних принципах бухгалтерського обліку, вона має містити методи оцінки активів та зобов'язань, методи врахування доходів і витрат, порядок створення та використання резервів на підставі чинного законодавства та нормативних актів Національного банку України.

Обов'язково мають бути розроблені та затверджені основні складові облікової політики банку:

- характеристика аналітичних рахунків внутрішнього плану рахунків;
- додаткові реєстри аналітичного обліку та форми первинних документів, на підставі яких здійснюються операції (крім тих, що визначені в загальному порядку), включаючи форми документів для внутрішньої бухгалтерської звітності;
- правила документообігу та технології обробки облікової інформації;

- перелік визначених прав працівників банку на підписування документів;
- перелік операцій, що вимагають додаткового контролю;
- порядок проведення інвентаризації і методи оцінки активів та зобов'язань;
- порядок контролю за здійсненими внутрішніми банківськими операціями;
- порядок розрахунків між філіями та іншими структурними підрозділами банку (внутрішньо-системні розрахунки);
- порядок фінансування структурних підрозділів банку;
- порядок консолідації фінансової звітності асоційованих та дочірніх компаній;
- порядок застосування в обліку принципу нарахування доходів та витрат (включаючи порядок амортизації активів банку, створення та використання резервів);
- політика банку щодо роботи з цінними паперами (як придбаними, так і емітованими);
- процедури вивірки та контролю (операцій, звітності тощо);
- порядок реєстрації договорів;
- інші документи та рішення, необхідні для організації бухгалтерського обліку [3].

Важливо відмітити, що формування облікової політики банку – досить важливий процес і складний. Він потребує врахування багатьох чинників як внутрішнього характеру, так зовнішнього, а також повинен бути спрямований на виконання головної цілі – правильності ведення бухгалтерського обліку та забезпечення користувачів фінансової звітності правдивою і достовірною інформацією про діяльність фінансово-кредитної установи. Оскільки діяльність сучасних банків в Україні достатньо різноманітна, а сфера послуг, що вони надають, досить широка, виникає реальна необхідність в побудові такої облікової політики, що буде враховувати декілька системних складових: складається з об'єктів облікової політики та відповідних елементів.

Таким чином, в сучасних умовах, облікова політика банку залишається актуальною темою для дослідження, а процес її формування вимагає ретельного підходу зі сторони керівництва банківських установ.

Список використаної літератури

1. Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996 від 16.07.1999 р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
2. Васильєва Л.М. Сутність облікової політики, її значення і вимоги, які до неї пред'являються / Л.М. Васильєва // Ефективна економіка. – 2013. – № 6. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2131>
3. Литвин Н.Б. Фінансовий облік у банках (у контексті МСФЗ): Підручник. – К.: Хай-Тек Прес, 2010. — 608 с.

Одновол К.О.

студентка групи ОАС-1-15,

науковий керівник: старший викладач кафедри

обліку, аудиту та УФЕБ Саванчук Т.М.

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

E-mail: stsav01@mail.ru

ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ І ЗАМОВНИКАМИ: ПРОБЛЕМИ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Сучасний стан економіки України характеризується різними політичними подіями та інфляційними процесами, що, на даний момент, є досить некерованими, а також наявністю різних, несприятливими для розвитку сучасної економіки, чинників. Сучасні умови господарювання підприємств та організацій призводять до необхідності вирішення цілого ряду нерозв'язаних облікових проблем, в тому числі і з обліку розрахунків з покупцями й

замовниками. Адже вказані розрахунки відіграють велике значення у діяльності підприємств, оскільки впливають на швидкість обертання грошових коштів, рівень платоспроможності та ліквідності.

Основними проблемами в обліку розрахунків з покупцями і замовниками й досі, на нашу думку, залишаються: недосконалий облік простроченої і безнадійної заборгованості та її рефінансування; аналіз заборгованості та автоматизація бухгалтерського обліку взаєморозрахунків з покупцями і замовниками підприємств; формування розпорядчого документу щодо облікової політики. Саме тому, оптимізація ведення обліку розрахунків з контрагентами має стратегічне значення для підприємств. Адже його результати безпосередньо впливатимуть на фінансову стійкість, платоспроможність, виконання плану доходів та витрат та забезпечення конкурентоспроможності, ліквідності і прибутковості господарської діяльності.

В процесі антикризового регулювання фінансово-господарського стану велике значення має актуальна, якісна та достовірна інформація про стан розрахунків з покупцями і замовниками, що формується на базі даних бухгалтерського обліку. Однак система бухгалтерського обліку розрахунків з покупцями і замовниками, яка існує на даний момент, не враховує специфіки цього активу. Крім цього, облікові реєстри, що рекомендовані законодавством не передбачають накопичення інформації про розрахунки з покупцями і замовниками різного рівня деталізації і узагальнення. Тому це зумовлює неможливість отримання інформації в необхідному обсязі та вигляді достатньому для проведення подальшого аналізу розрахунків, з метою прогнозування ймовірного настання платіжної кризи суб'єктів господарювання, складання заходів щодо її попередження. Від вдосконалення бухгалтерського обліку розрахунків багато в чому залежить вирішення вищенаведеної складної проблеми. Результатом впливу негативних чинників є зниження активності підприємств, їхня низька платоспроможність та ліквідність, що призводить до кризового стану підприємств та кризи неплатежів. Характерними ознаками такої низької платоспроможності підприємств є несвоєчасне погашення

дебіторської заборгованості та повернення заборгованості в неповному обсязі, що стає причиною виникнення сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості. Саме тому, враховуючи всі умови господарювання, важливою передумовою запобіганню зазначених проблем є створення належним чином організованої системи бухгалтерського обліку розрахунків з покупцями і замовниками.

Бутинець Ф.Ф. зазначає, що на сучасному етапі діюча система розрахунків з контрагентами ще не відповідає вимогам зміцнення фінансового стану підприємства, що, в свою чергу, веде до нестабільності у постачанні товарно-матеріальних цінностей. Недотримання розрахунково-договірних взаємовідносин, несвоєчасне висування претензій щодо боргів, призводять до значного зростання дебіторської заборгованості, а отже, до нестабільності фінансового стану підприємства [1, с.832].

Прагнення підприємств збільшити обсяги реалізації своєї продукції та розширення кола контрагентів призводить до необхідності реалізовувати товари, продукцію, роботи або послуги в кредит. З урахуванням усіх особливостей економіки держави, виникла необхідність у досконалому перегляді підходів щодо обліку розрахунків з покупцями і замовниками.

Досліджуючи стан розрахунків з покупцями та замовниками, варто звернути увагу на фактори, які на сучасному етапі розвитку підприємств впливають на виникнення дебіторської заборгованості. Зокрема на її розмір та структуру впливає ряд факторів, які можна поділити на дві основні групи: зовнішні та внутрішні. Зовнішні фактори практично не залежать від діяльності підприємств і обмежити їх вплив досить складно. До характерних зовнішніх факторів можна віднести рівень інфляції, рівень конкурентоспроможності галузі. Внутрішні фактори, що мають вплив на дебіторську заборгованість, залежать від того, наскільки якісно організовано управління дебіторською заборгованістю в межах діяльності підприємства.

До внутрішніх факторів належать облікова політика щодо резервів сумнівних боргів, методи обліку, аналізу і контролю дебіторської

заборгованості на підприємстві, види розрахунків, що застосовуються в межах підприємства. Серед дебіторської заборгованості підприємств найбільший обсяг припадає на заборгованість покупців і замовників за поставлені товари, виконані роботи та надані послуги [2, с.188]. Тому такий значний обсяг дебіторської заборгованості за товари, роботи і послуги свідчить про низький рівень розрахунково-платіжної дисципліни покупців і замовників та необхідність у кардинальній зміні веденні бухгалтерського обліку взаєморозрахунків, беручи до уваги сучасні ринкові умови господарювання.

Дослідження проблем розрахунків з покупцями і замовниками у теперішніх ринкових умовах виявило, що для покращення стану розрахунків з покупцями і замовниками важливим є не тільки використання заходів покращення обліку взаєморозрахунків, а й удосконалення обліку дебіторської заборгованості підприємств. Перш за все, облікова політика підприємств у сфері дебіторської заборгованості представлена лише в загальних рисах, тому достатньо важливим буде доповнення Наказу про облікову політику необхідними елементами обліку, такими як: величина сумнівних боргів, класифікації дебіторської заборгованості за кожним покупцем або замовником, списання дебіторської заборгованості з балансу. Це дасть змогу більш повно висвітлювати питання організації бухгалтерського обліку та підвищити контроль за розрахунками з покупцями та замовниками.

Не менш важливе значення для вдосконалення обліку розрахунків з покупцями та замовниками має також його автоматизація. Вона дозволяє значно полегшити роботу бухгалтерії в цілому та окремо по кожному бухгалтеру, особливо при впровадженні телекомунікаційного обміну інформацією між автоматизованими робочими місцями працівників з використанням комп'ютерних мереж.

Зазначимо, що для управління дебіторською заборгованістю важливе значення має також порівняння дебіторської і кредиторської заборгованості підприємств. Значне переважання дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стійкості суб'єктів господарювання і робить необхідним залучення

додаткових засобів. В свою чергу, перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською може призвести до неплатоспроможності підприємства. Тому вчасний контроль за співвідношенням заборгованостей дасть змогу запобігти фінансовій кризі підприємств.

Проведений аналіз умов господарювання дає змогу стверджувати, що для вдосконалення обліку розрахунків необхідно вести контроль за політикою диверсифікації відносно покупців і замовників, тобто орієнтуватися на збільшення їх кількості для зменшення ризику несплати одним або кількома великими покупцями. На підприємстві дуже важливо організувати роботу з договорами на належному рівні та розробляти різноманітні моделі договорів із гнучкими умовами оплати. На забезпечення своєчасної оплати дебіторської заборгованості значною мірою впливає налагоджена система контролю на підприємстві. Важливою складовою частиною роботи має стати своєчасне висування претензій з оплати продукції. Також важливо постійно контролювати стан розрахунків по простроченій заборгованості. Маючи оперативні дані по заборгованості, необхідно починати претензійну роботу, тобто висилати повідомлення-претензії з усіма розрахунками пені за прострочену заборгованість.

Таким чином, дослідивши сучасний стан обліку розрахунків з покупцями і замовниками вітчизняних підприємств, можна зробити висновок, що у сучасних умовах господарювання існує чимало проблем, пов'язаних з обліком, аналізом і контролем розрахунків з покупцями і замовниками. Для ефективного обліку дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги потрібно максимально використовувати весь потенціал суб'єктів господарювання й ті економічні умови, в яких підприємства здійснюють свою фінансово-господарську діяльність. Враховуючи сучасний стан економічного розвитку країни та недосконалість нормативного забезпечення бухгалтерського обліку, необхідно вдосконалювати знання і розуміння усіх нюансів ведення обліку розрахунків з покупцями і замовниками, вміння швидко орієнтуватись у ситуації та обирати найбільш правильне рішення, що в подальшому сприятливо

вплине на економічний стан суб'єкта господарювання. Таким чином, вищенаведені пропозиції будуть сприяти вдосконаленню організації розрахунків та їх обліку, зниженню дебіторської заборгованості і зміцненню фінансового стану підприємств у сучасних умовах господарювання.

Список використаної літератури

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студ. спец. «Облік і аудит» вищих навч. закл.; За ред. проф. Ф.Ф. Бутиця. – [7 вид., доп. і перероб.] / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ЖІТІ, 2009. – 832 с.
2. Камінська Н.П. Механізм управління дебіторською заборгованістю / Н.П. Камінська, Л.О. Гришина // Збірник наукових праць студентів НУК. – Миколаїв: НУК, 2009. – № 1. – 188 с.

*К.е.н., доцент Остапенко Т.М.
доцент кафедри бухгалтерського обліку
Полтавська державна аграрна академія
E-mail: ostapenko13@ukr.net*

УЗАГАЛЬНЕННЯ В ОБЛІКУ ТРАНСПОРТНО-ЕКСПЕДИТОРСЬКИХ ВИТРАТ

В складі витрат на збут сучасного підприємства, що має численні канали збуту продукції, виникають транспортно-експедиторські витрати (ТЕВ) – витрати, зумовлені споживанням транспортно-експедиторських послуг – робіт, що безпосередньо пов'язані з організацією та забезпеченням перевезень експортного, імпортного або іншого вантажу за договором транспортного експедирування. Окремі підприємства експортують товари в зарубіжні країни (Бельгію, Болгарію, Росію, США тощо). Зазначене провокує потребу у супроводі товарів (табл. 1).

Типове бухгалтерське оформлення транспортно-експедиторських витрат
(ТЕВ не входить до вартості проданих товарів)

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
Умова: доставка здійснена експедитором		
Отримані послуги експедитора (експедитор не є платником ПДВ)	93	631

Види транспортно-експедиторських послуг, що надаються підприємствам різноманітні: обслуговування; організація перевезень вантажів різними видами транспорту; фрахтування суден; залучення інших транспортних засобів; здійснення робіт з приймання, накопичення, доробки, складування, зберігання, перевезення вантажів; організація охорони та експертизи вантажів тощо [1].

Споживання послуг експедитора відбувається на підставі договору. За договором транспортного експедирування одна сторона (експедитор) зобов'язується за плату і за рахунок другої сторони (клієнта – підприємства) виконати або організувати виконання визначених договором послуг, пов'язаних з перевезенням вантажу. Договором транспортного експедирування можуть установлюватися обов'язок експедитора організувати перевезення вантажу транспортом і за маршрутом, обраним експедитором або клієнтом, зобов'язання експедитора укласти від свого імені або від імені клієнта договір перевезення вантажу, забезпечити відправку й одержання вантажу, а також інші зобов'язання, пов'язані з перевезенням.

Крім того, договором транспортного експедирування може передбачатися надання додаткових послуг, необхідних для доставки вантажу (перевірка кількості та стану вантажу, його завантаження та розвантаження, сплата мита, зборів і витрат, покладених на клієнта, зберігання вантажу до його одержання у пункті призначення, одержання необхідних для експорту й імпорту документів, виконання митних формальностей тощо). Договір транспортного експедирування укладається у письмовій формі [2]. Договір повинен містити істотні умови, у тому числі розмір плати експедитору. Слід зазначити, що

платою експедитору вважаються кошти, сплачені клієнтом експедитору за належне виконання договору транспортного експедирування [2].

Тобто кошти, сплачені експедитору за виконання такого договору, складаються з двох частин: плати за послуги експедитора; витрат на оплату послуг (робіт) третіх осіб, з якими укладено окремі договори з надання деяких видів транспортно-експедиторських послуг [1].

У бухгалтерському обліку згідно з п. 19 П(С)БО 16 транспортно-експедиторські послуги включаються до витрат на збут товарів (витрат, пов'язаних з реалізацією продукції). Обліковуються такі витрати на рахунок 93 «Витрати на збут». Зазначене пояснюється тим, що клієнт (підприємство) продає продукцію (товари) [3].

За матеріалами діючого підприємства (підприємства «Х» – його назва прихована) розглянемо облік витрат з доставки товарів (у т.ч. ТЕВ). За договором доставка товару передбачається продавцем (власним транспортом), причому вартість доставки входить до вартості проданих і доставлених товарів і окремо в документах на поставку товару не виділяється (табл. 2).

Таблиця 2

Типові бухгалтерські проведення підприємства «Х» з продажу товарів та їх доставки (ТЕВ входить до вартості проданих товарів)*

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
Умова: доставка здійснена продавцем			
1. Продано товари	361	702	12000
2. Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	702	641	2000
3. Доставлено товар покупцеві	93	23	500
4. Відображено собівартість проданих товарів	902	28	6000
5. Отримано оплату за продані товари	311	361	12000

*За матеріалами реєстрів за вересень 2016 р.

За кореспонденцією рахунків (табл. 1, табл. 2) бачимо, що на облік послуг з доставки товарів впливає зміст договору (вартість доставки може входити до вартості проданих і доставлених товарів або вартість доставки може оплачуватися покупцем окремо від вартості товару).

Тож, питання визнання в обліку ТЕВ набуває особливо важливого значення при визначенні загальної суми понесених витрат і визначенні фінансового результату поточного року.

Список використаної літератури

1. Золотухін О. Транспортно-експедиторські послуги в Україні / О. Золотухін // Вісник: право знати все про податки і збори. – 2014. – № 10. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/6738>.
2. Малишкін О. Транспортно-експедиційні послуги в обліку – 1 / О. Малишкін. // Дебет-Кредит. – 2011. – № 45. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://online.dtkk.ua/Book/%C2%AB%D0%94%D0%9A%C2%BB%20%E2%84%9651-52.epub/navPoint-12>.
3. Малишкін О. Транспортно-експедиційні послуги в обліку – 2 / О. Малишкін. // Дебет-Кредит. – 2011. – № 51 – 52. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://online.dtkk.ua/Book/%C2%AB%D0%94%D0%9A%-C2%BB%20%E2%84%9645.epub/navPoint-10>.

П'ятецька Б.М.

студентка,

науковий керівник: асистент кафедри фінансів, обліку і аудиту

ННІЕМ Ковтуненко В.М.

Національний Авіаційний університет

E-mail: danapyatetska@ukr.net

ГЛОБАЛЬНА СИСТЕМА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначає, що метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної,

правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

Зміни в економіці України потребують відповідних змін у системі бухгалтерського обліку, тому що це основа інформаційного забезпечення користувачів для прийняття ними зважених управлінських рішень.

Актуальність теми. Занепад багатьох відомих компаній, привернув увагу до проблем достовірності фінансової звітності та довіри суспільства до представників професії бухгалтера та аудитора. Внаслідок цього регуляторні органи багатьох країн посилили контроль за складанням та аудитом фінансових звітів. Проте, я вважаю що саме посилення вимог до прозорості фінансової звітності та відповідальності за її підготовку не дадуть очікуваного результату, оскільки не враховуються методологічні, соціальні та поведінкові фактори. На мою думку, ефективнішим буде послаблення податкового тиску, забезпечення систематичного підвищення кваліфікації працівників, які складають фінансову звітність, проведення зборів (не менш ніж один раз на півроку), де б розглядалося питання дотримання фінансової, бюджетної дисципліни.

Прагнення України стати членом ЄС вимагає відповідних змін у законодавстві, нормативно-правовому забезпеченні бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Практика свідчить про наявність теоретичних і практичних проблем реформування системи бухгалтерського обліку в Україні, які зумовлені: розбіжностями у підходах до обліку в Україні та в західних країнах; суперечливими положеннями міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), покладеними в основу П(С)БО; відсутністю комплексності в реформуванні державних інституцій України; відмінностями у трактуванні управлінського обліку.

Глобальна система бухгалтерського обліку – це система збирання, перетворення й надання зовнішнім і внутрішнім користувачам надійної, доречної та своєчасної фінансової та нефінансової інформації про минулі й майбутні параметри діяльності підприємства та зовнішнього середовища.

Підприємці часто приховують своє справжнє фінансове становище, щоб

не втратити споживачів, місце на ринку і не зазнати остаточного краху. Внаслідок цього створюється неадекватна інформаційна модель, тому що підприємці, зацікавлені в отриманні найвищих прибутків, забувають про чесність і сумлінність виконання своїх обов'язків. За результатами дослідження, проведеного Фондом Інтенсивних Технологій Мікроекономіки, 45% опитуваних не вважають дані фінансових звітів джерелом об'єктивної інформації про реальне фінансове становище компанії, а 80% опитуваних засвідчили, що їм доводилося маніпулювати фінансовими даними. Підтвердженням цього є динаміка перерахунку показників фінансових звітів в Україні (рис. 1).

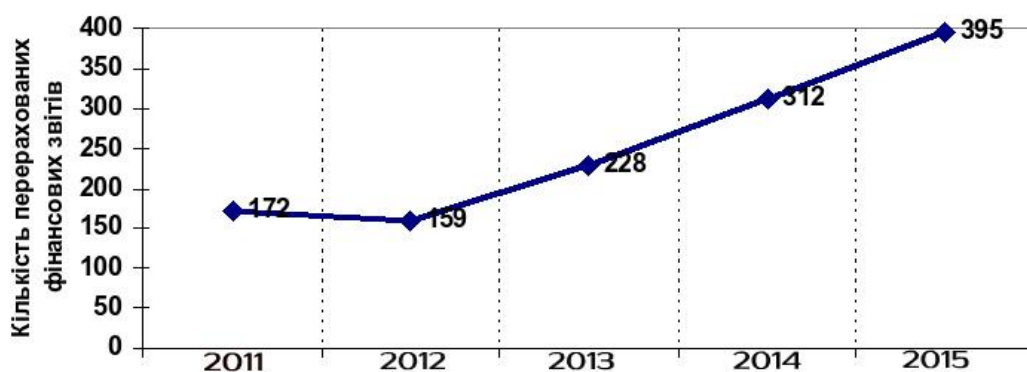

Рис. 1. Динаміка випадків перерахунку фінансових звітів

Дослідження свідчать, що головною причиною перерахунків є: оцінка резервів і непередбачених подій (14%); визнання доходу (16,2%); оцінка капіталу (14,5%); капіталізація витрат (10,1%); оцінка запасів (5,4%). При цьому, в загальному обсязі виявлених шахрайств у фінансовій звітності частка тих, що відбулися з вини власників і керівництва компаній, склала більше 80%.

В умовах сучасного економічного розвитку країни роль ступеня довіри до якості та прозорості показників бухгалтерського обліку, які є основою фінансової звітності суб'єктів господарювання, важко переоцінити, оскільки ця інформація цікавить не тільки вітчизняних, але й зарубіжних, не тільки внутрішніх, але й зовнішніх користувачів. Головною умовою ефективного господарювання, залучення інвестицій є забезпечення надання системою

бухгалтерського обліку користувачам повної, достовірної, неупередженої інформації, яка б дозволяла їм приймати рішення. Особливо слід звернути увагу на пропозиції недопущення викривлення фінансової звітності.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Рекомендації Міжнародної науково-практичної конференції «Бухгалтерський облік в Україні на початку ХХІ століття» // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 5. – С. 63–64.
3. Офіційний сайт Фонду Інтенсивних Технологій Мікроекономіки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/26282711

Панченко А.А.

магістрант,

науковий керівник: к.е.н., доцент Левченко О.П.

Таврійський державний агротехнологічний університет

E-mail: nastyapanchenko1995@mail.ru

НЕОБХІДНІСТЬ РАЦІОНАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Бухгалтерський облік – процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень.

Рівень виконання завдань бухгалтерського обліку передусім залежить від його організації.

Процес організації бухгалтерського обліку передбачає вибір, впорядкування, встановлення зв'язку та об'єднання в часі й просторі необхідних складових. Таке розуміння є основою для пояснення організації бухгалтерського обліку, як цілеспрямованого об'єднання, встановлення зв'язків, складових, які забезпечують виконання бухгалтерським обліком своїх завдань [2].

У цілому, організацію бухгалтерського обліку визначають як:

- сукупність способів створення та впорядкування системи бухгалтерського обліку, для забезпечення її функціонування, з урахуванням особливостей суб'єкта господарювання;

- систему умов та елементів побудови облікового процесу, для отримання достовірної і своєчасної інформації про господарську діяльність підприємства та здійснення контролю за раціональним використанням майна власника;

- науково обґрунтовану сукупність умов, які забезпечують найбільш економне та раціональне здійснення збору, обробки та зберігання бухгалтерської інформації для оперативного контролю за правильним використанням майна підприємства та надання користувачам неупередженої фінансової звітності [5].

У широкому розумінні, організація бухгалтерського обліку є упорядкуванням всіх елементів системи бухгалтерського обліку, налагодженням і удосконаленням його процесу.

Організація бухгалтерського обліку – це сукупність заходів власника (керівника) підприємства, які мають цілеспрямований характер щодо створення, забезпечення, постійного впорядкування і вдосконалення функціонування системи бухгалтерського обліку та здійснення його процесу на підприємстві [2].

Виступаючи передусім в якості методичної бази, організація бухгалтерського обліку забезпечує отримання, відображення і застосування знань про принципи, форми й способи побудови процесу бухгалтерського обліку, отримання інформації про господарську діяльність підприємства.

Варто зазначити, що слід чітко відрізнити поняття "організація" і "ведення" бухгалтерського обліку. Організація бухгалтерського обліку – це прерогатива власника (керівника) у співпраці з обліковими працівниками. Ведення бухгалтерського обліку входить до обов'язків облікових працівників та полягає у застосуванні бухгалтером узгодженої з керівництвом підприємства методики та технології відображення у бухгалтерському обліку господарських операцій і складання бухгалтерської звітності [2].

У сучасних умовах господарювання, одним із заходів, спрямованих на вдосконалення управління підприємством – є необхідність раціональної організації бухгалтерського обліку, яка забезпечує високий рівень виконання його завдань, чіткий порядок у його веденні.

Розглядом питань щодо раціональної організації бухгалтерського обліку на підприємстві займалися як вітчизняні, так і закордонні вчені: Ф.Ф. Бутинець, О.П. Войналович, Ю.І Осадчий, В.Ф. Палій, Я.В. Соколов, В.В. Сопко та інші.

Раціональна організація бухгалтерського обліку представляє собою таку систему практичного застосування прийомів і способів відображення господарських операцій на рахунках синтетичного та аналітичного обліку, яка забезпечує дієвий контроль і всебічний аналіз стану справ підприємства, при мінімальних затратах праці і коштів на ведення обліку [4].

Основними передумовами раціональної організації обліку на підприємстві є:

- вивчення структури, технології та організації виробництва;
- організація облікового апарату та праці облікових працівників;
- організація облікового процесу (визначення обсягу облікових робіт);
- організація досконалого володіння працівниками бухгалтерії (бухгалтером, власником) діючої законодавчої та нормативної бази щодо питань ведення бухгалтерського обліку [1].

Варто зазначити, що для раціональної організації бухгалтерського обліку необхідно:

- вивчити особливості технології та організації роботи підприємства,

які впливають на облік;

- врахувати можливості підприємства щодо кадрового забезпечення та використання обчислювальної техніки;

- проаналізувати економічні взаємозв'язки між структурними підрозділами та бухгалтерією підприємства [3].

Раціональна організація бухгалтерського обліку має суттєве значення для задоволення потреб управлінського персоналу в інформації, яка є підставою для пошуку шляхів підвищення ефективності діяльності суб'єкта господарювання, забезпечує збереження майна власника та достовірне визначення результатів діяльності [2].

Застосування раціональної організації бухгалтерського обліку забезпечить:

- повсякденний контроль за наявністю, рухом і використанням за призначенням матеріальних, трудових і грошових ресурсів;

- використання облікових даних для виявлення та мобілізації резервів господарського зростання, для успішного виконання господарських планів і дотримання режиму економії;

- отримання простих і доступних широкому колу трудящих показників виконання плану та динаміки економічного розвитку для залучення широких мас до управління господарством;

- своєчасне подання вищестоящим органам господарського управління достовірних звітних даних за встановленим табелем звітності;

- застосування найбільш досконалих засобів обчислювальної техніки, раціональне побудова облікових документів і реєстрів;

- чітке функціонування самого облікового апарату, ритмічність і оперативність його роботи.

Від раціональної організації бухгалтерського обліку залежить можливість отримання й представлення зацікавленим користувачам всієї необхідної інформації.

Отже, узагальнюючи вище наведене, робимо висновок, що на сучасному етапі розвитку бухгалтерського обліку, раціональна організація

бухгалтерського обліку визначає успішність фінансово-господарської діяльності підприємства, оскільки саме завдяки використанню інформації, яку надає бухгалтерський облік, суб'єкти управління підприємством отримують змогу забезпечити збереження і примноження позитивних результатів діяльності всього колективу підприємства, а його відсутність, або серйозні помилки в організації чи веденні, призводять до втрати досягнутого успіху.

Список використаної літератури

1. <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/accountant/17298/>
2. <http://studopedia.org/7-14154.html>
3. <http://works.doklad.ru/view/rWbEs3KbmZc/2.html>
4. http://pidruchniki.com/1652122253238/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/organizatsiya_buhgalterskogo_obliku
5. http://www.Ogn.ru/antikrizisnyj_menedzhment/sutnist_organizacii_buxgalterskogo.php

Д.е.н. Пашкевич М.С.

завідувач кафедри обліку і аудиту

*Державний вищий навчальний заклад
«Національний гірничий університет»*

E-mail: pashkevichms@rambler.ru

ПОРІВНЯННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ З ОБОРОТНИМИ ТА НЕОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Існує проблема неможливості відобразити людський капітал у бухгалтерському обліку підприємств у якості одного з активів. Ця проблема пов'язана з чималою кількістю питань. По-перше, не зрозумілим є морально-етичний бік цієї проблеми, наскільки гуманним є визнання людини капіталом для підприємства. По-друге, відсутні моделі та інструменти для проведення справедливої та об'єктивної оцінки людського капіталу, його монетизації та

вартісного вираження. Не зрозуміло, як саме виражати працівників, зайнятих у виробничих процесах підприємства, у грошовій формі для відображення у фінансовій звітності підприємства. По-третє, не визначені характеристики цього активу, який частково схожий на основні виробничі засоби, нематеріальні активи, а частково – на оборотні активи.

Разом з цим все більше і більше стає очевидним те, що в епоху економіки знань, коли основним продуктом, який продається, стає інтелектуальна власність, можна стверджувати, що талант, навички, знання, авторитет та інші персональні якості кожної окремої людини вирішують ринковий успіх компаній. Заяви керівників крупних корпорацій, їх переміщення від однієї корпорації до іншої здатні викликати як обвал, так і підйом вартості цінних паперів та компаній на біржах, чим призвести до фінансових наслідків. Інвестори все частіше аналізують колектив підприємства або стартапу перш ніж приймати рішення про інвестування, тому що економіка має профіцит ідей, але дефіцит їх провідників, тобто особистостей здатних реалізувати ці ідеї. Тому проблема обліку людського капіталу є актуальною.

Уперше поняття «людський капітал» зустрічається у працях Г. Беккера та Я. Мінцера у 1960-х роках [1, 2]. Однак, проблема обліку людського капіталу й дотепер залишається невирішеною. На тлі існуючих досліджень проблеми відсутності людського капіталу серед активів підприємства у фінансовій звітності, на наш погляд не достатньо приділено уваги людському капіталу у порівнянні з іншими активами підприємства.

Для цілей даного дослідження пропонується ввести у обіг поняття «front-показники» та «back-показники» фінансової звітності підприємства, які відображають погляд стороннього користувача фінансової інформації підприємства.

«Front-показники» фінансової звітності підприємства – це статті балансу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів тощо, які доступні будь-кому, хто знайомиться з діяльністю підприємства. З точки зору внутрішнього управління підприємством «front-показники» - це показники

синтетичного обліку, які показують сукупний результат, але не показують з яких саме складових він був отриманий.

Відповідно «back-показники» – це показники окремих витрат, окремих складових доходу підприємства, елементів активів та зобов'язань, які не доступні зовнішньому користувачу. З точки зору внутрішнього управління підприємством «back-показники» – це показники аналітичного обліку, які показують фінансові наслідки окремих операцій, але не показують сукупний результат.

«Front-показники» формуються на основі «back-показників». Розглянемо через призму цих понять проблему не включення людського капіталу у якості активу у фінансову звітність підприємства.

У процесі виробництва працівник віддає підприємству свій особистий час та наявні на момент укладання трудового контракту компетенції, за що отримує від підприємства заробітну плату, яка, у свою чергу, відображається у складі елементів операційних витрат звітного періоду – одному з «front-показників». На перший погляд такий взаємний обмін нагадує використання запасів: їх вартість включається у витрати і також формує відповідний елемент операційних витрат («front-показник»). Однак, різниця полягає у тому, що запаси спочатку відображаються у складі активів підприємства і трансформуються у витрати, а компетенції працівників також трансформуються у витрати, але ніколи не відображаються у складі активів підприємства. Також запаси є не відновлювальним активом, тобто таким, що може бути використаний лише один раз, після чого необхідне придбання нового активу – нових запасів. Навпаки, компетенції є відновлювальною, а точніше не вичерпною у порівнянні з запасами складовою виробничого процесу, які можуть бути використані необмежену кількість разів протягом періоду «морального старіння» компетенцій. Можна побачити, що компетенції працівників підприємства, сукупність яких складає людський капітал цього підприємства, більше схожі за своїми властивостями з основними виробничими засобами, які також є відносно не вичерпними та використовуються у виробництві декілька циклів. Однак, на відміну від основних виробничих

засобів, людський капітал не відображається у балансі підприємства у складі активів, не амортизується, не має первісної, ринкової та ліквідаційної вартості, а також не переоцінюється час від часу.

Інша спільна риса між основними виробничими засобами та людським капіталом знаходиться у площині періодичних витрат, пов'язаних з модернізацією та ремонтом (для основних виробничих засобів), а також з навчанням та підвищенням кваліфікації працівників (для людського капіталу). Фактично за своєю сутністю витрати на модернізацію основних виробничих засобів та витрати на навчання працівників є ідентичними. У випадку з основними засобами ці витрати покращують технічні характеристики, а у випадку людського капіталу – удосконалюють існуючі або сприяють отриманню нових компетенцій працівниками. Однак, знову витрати підприємства на модернізацію та ремонт не тільки залишаються витратами певного звітного періоду, які відображаються у звіті про фінансові результати підприємства, але й збільшують вартість основних виробничих засобів, і ця додаткова вартість відображається у балансі, але витрати на навчання працівників, які також начебто збільшують сукупність компетенцій, не відображаються у балансі, оскільки у ньому немає такої статті з «front-показником», як «людський капітал». Звичайно, що проблема полягає не тільки у наявності або відсутності у балансі відповідної статті «людський капітал». Вона пов'язана з відсутністю методики оцінки та монетизації тих самих компетенцій працівника для формування сукупної вартості наявних на підприємстві компетенцій працівників.

Список використаної літератури

1. Becker, Gary (1993) [1964]. Human capital: a theoretical and empirical analysis, with special reference to education (3rd ed.). Chicago: The University of Chicago Press. ISBN 9780226041209.
2. Mincer, Jacob (1962), “Labor force participation of married women: a study of labor supply”, in Lewis, H. Greg, Aspects of labor economics, Princeton: Princeton University Press, pp. 63–105.

*д.держ.упр. Писаренко В.П.
професор кафедри бухгалтерського обліку,
Пилипенко Н.В.
здобувач вищої освіти СВО «Магістр» факультету «Облік і фінансів»
спеціальність «Облік і оподаткування»
Полтавська державна аграрна академія
E-mail: olga.lega@pdaa.edu.ua*

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ: ЕТАПИ ПРОВЕДЕННЯ

Інвентаризація, як метод фактичного контролю, має велике значення для контролю за збереженням майна підприємства. Особливо слід підкреслити важливість правильності відображення організації інвентаризації в її етапах, оскільки від точності проведення інвентаризації залежить ефективність та правильність ведення обліку на підприємстві [4].

Аналізуючи економічну літературу, можна дійти висновку про те, що існують різні підходи до визначення етапів інвентаризації, однак між ними немає єдності.

Наприклад, Л.В. Чижевська виділяє сім основних етапів інвентаризації: підготовча робота; зняття фактичних залишків і їх запис; перевірка інвентарних описів; оцінка об'єктів інвентаризації; порівняння даних інвентаризації з даними бухгалтерського обліку; регулювання інвентаризаційних різниць; оформлення результатів інвентаризації [5].

Є.В. Калюга вважає, що інвентаризація включає в себе п'ять етапів: підготовчий; натуральну і документальну перевірки; таксувальний; порівнювально-аналітичний; підсумковий [2].

При виділенні етапів інвентаризації насамперед необхідно зазначити, що вони мають повністю відповідати порядку проведення інвентаризації згідно з чинними законодавчо-правовими актами.

Доцільно розділити процес інвентаризації на чотири етапи. На кожному

етапі використовуються різний набір інвентаризаційних процедур і прийомів, які залежать від об'єктів інвентаризації.

Перший етап – підготовчий, під час якого відбувається визначення об'єктів, кількості та строків проведення інвентаризації, крім випадків, коли вона є обов'язковою [3].

Бухгалтерська служба в процесі планування інвентаризаційної роботи складають графік проведення інвентаризації, який узгоджують з керівником підприємства. Керівник підприємства підписує розпорядчий документ щодо створення постійно діючої (робочої) інвентаризаційної комісії.

Підставою для проведення інвентаризації є наказ керівника [3]. За даним наказом створюється інвентаризаційна комісія, яку очолює керівник підприємства або його заступник. До їх складу входять керівники дільниць, цехів, бухгалтери, можуть також входити механіки, економісти та інші фахівці, що мають відношення до виробництва [3]. До складу комісії обов'язково входить головний бухгалтер. Склад комісії, порядок проведення інвентаризації, терміни початку і закінчення всіх робіт по інвентаризації мають бути оголошені в наказі по підприємству. За правильність і своєчасність проведення інвентаризації незалежно від існування інвентаризаційної комісії несуть відповідальність керівник і головний бухгалтер підприємства.

Другим етапом є технологічно-документальний – це безпосередня перевірка наявності та стану матеріальних активів, правильності їх визначення, формування інформаційної бази для перевірки облікових оцінок та визначення підстав для їх подальшого перегляду [6].

На цьому етапі використовують весь комплекс технічних прийомів інвентаризації: органолептичних, розрахунково-аналітичних, документальних.

Одержані дані про фактичну наявність, стан та оцінку активів заносять у інвентаризаційні описи або акти інвентаризації (залежно від виду об'єктів, що інвентаризуються), які підписуються усіма членами інвентаризаційної комісії та матеріально відповідальними особами.

На третьому етапі, порівняльно-аналітичному, здійснюється порівняння

облікових даних про матеріальні активи з фактичними, встановленими під час перевірки. Далі з метою виявлення результатів інвентаризації бухгалтерія складає порівняльні відомості, в яких фіксують розбіжності між даними інвентаризаційних описів і даними обліку.

При визначенні попередніх результатів інвентаризації може бути встановлено:

- відповідність фактичних і облікових даних;
- нестачу – фактичні залишки менші від облікових;
- надлишки – фактичні залишки більші облікових.

Саме другий та третій випадки отримали в бухгалтерському обліку назву інвентаризаційних різниць. Такий перелік можливих випадків при порівнянні фактичних і облікових даних наведено в більшості літературних джерел.

Заповнені інвентаризаційні описи передаються до бухгалтерії, де порівнюються показники кожної позиції у графах «Фактична наявність (кількість, сума)» та «За даними бухгалтерського обліку (кількість, сума)». За наявності розбіжностей складають звіряльні відомості.

У разі потреби у матеріально-відповідальних осіб беруть пояснювальні записки про причини відхилень, основними з яких є:

- а) нестачі в межах природних норм;
- б) пересортиця (недостача одних і надлишок інших цінностей);
- в) нестача в результаті халатності, допущеної працівниками;
- г) нестача у зв'язку з розкраданням і зловживаннями з боку матеріально-відповідальних осіб тощо.

У сучасних умовах перелік завдань інвентаризації поповнився необхідністю проведення перевірки правильності визнання, стану й оцінки активів та зобов'язань підприємства [6]. Виходячи з цього, до можливих попередніх результатів інвентаризації варто також віднести:

- завищення або заниження облікових оцінок активів та зобов'язань;
- невідповідність критеріям визнання активами взагалі чи визнання активами певної категорії зокрема;

- зміну реального стану активів, не відображену в обліку.

На четвертому етапі, що є підсумковим, визначають кінцеві результати інвентаризації. Підсумки перевірки розглядаються та затверджуються на засіданні інвентаризаційною комісією, відображаючи отримані результати у протоколі.

Протокол інвентаризаційної комісії у п'ятиденний строк розглядає і затверджує керівник підприємства [1]. При цьому всі прийняті рішення набувають юридичної сили і стають обов'язковими для виконання усіма працівниками підприємства.

Врегулювання виявлених відхилень фіксуються у висновках комісії, з відповідними пропозиціями. Матеріали інвентаризації передаються до бухгалтерії та є підставою для відображення отриманих результатів в обліку.

Затверджені результати інвентаризації відображують у бухгалтерському обліку підприємства в тому місяці, в якому вона закінчена, але не пізніше грудня звітного року.

На всіх етапах проведення інвентаризації є постійні, незмінні процедури, зокрема, документування результатів, складання порівняльних відомостей і таке інше, але є й такі, що змінюються залежно від об'єктів, що інвентаризуються.

Наведений поділ інвентаризації на окремі стадії є основою для подальших наукових досліджень щодо вдосконалення її організаційно-методичних засад.

Отже, виділення етапів інвентаризації, а також конкретизація методики проведення інвентаризації матеріальних активів, забезпечить високу ефективність, об'єктивність та раціональність здійснення інвентаризаційної роботи на підприємствах.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-ВР від 16 лип. 1999 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

2. Калюга Є.В. Зміст, порядок проведення і вдосконалення методичних прийомів інвентаризації / Є.В. Калюга // Вісник податкової служби України. – 2001. - №5.
3. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене Наказом Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.2014 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14.
4. Орлов І.В. Методика проведення інвентаризації незавершеного виробництва / І.В. Орлов, Ю.І. Боярський. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ptmbo/2011_2/30.pdf.
5. Чижевська Л.В. Бухгалтерський баланс: проблеми теорії і практики / Л.В. Чижевська. – Житомир: ЖІТІ, 2006. – 408 с.
6. Чудовець В.В. Виділення етапів інвентаризаційного процесу як важлива передумова створення ефективної методики проведення інвентаризації / В.В. Чудовець // Формування ринкових відносин в Україні. – № 10. – 2008 р.

Письменна Д.О.

студентка групи ОАС-1-15,

науковий керівник: старший викладач кафедри

обліку, аудиту та УФЕБ Саванчук Т.М.

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

E-mail: stsav01@mail.ru

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Розвиток соціально-трудова відносин, в будь-якій країні світу, багато в чому залежить від рівня оплати праці. Удосконалення цих відносин та політика формування грошових доходів населення повинні ґрунтуватися на реальній

вартості праці, що дозволить усунути існуючі на сьогодні диспропорції на споживчому ринку і в мотиваціях до праці.

Виходячи з цього, питанням оплати праці в Україні приділяється значна увага на законодавчому рівні. Оскільки при цьому, законодавством України заробітна плата визначається як винагорода, як правило, у грошовому вираженні, яку власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу, заробітна плата буде завжди важливим якісним показником економічного господарювання.

На сьогоднішній день, знання та дотримання вимог нормативних актів при нарахуванні і виплаті заробітної плати не лише забезпечить належний рівень дохідності працівників підприємства, а і убезпечить підприємство від сплати штрафних санкцій за порушення трудового законодавства. Адже, починаючи з 01.01.2017 року запроваджені досить високі фінансові санкції стосовно юридичних та фізичних осіб-підприємців, які використовують найману працю.

Так, відповідно до ст. 265 Кодексу законів про працю (КЗпП) [3], за недопущення до проведення перевірки з питань додержання законодавства про працю, створення перешкод у її проведенні, на господарюючих суб'єктів накладається штраф у трикратному розмірі мінімальної заробітної плати, встановленої законом на момент виявлення порушення, тобто 9 600 гривень.

У разі, якщо виявлено фактичний допуск працівника до роботи без оформлення трудового договору (контракту), оформлення працівника на неповний робочий час у разі фактичного виконання роботи повний робочий час, установлений на підприємстві, та виплати заробітної плати (винагороди) без нарахування та сплати ЄСВ та податків розмір штрафу складе 30 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на момент виявлення порушення (96 000 гривень) за кожного працівника, щодо якого скоєно порушення. Якщо ж господарюючий суб'єкт не допустив до перевірки з питань виявлення працівників, допущених до роботи без оформлення трудового договору (контракту), Державну службу з питань праці, то штраф складе

100 мінімальних заробітних плат, тобто 320 000 грн.

За порушення встановлених строків виплати працівникам заробітної плати чи інших виплат, передбачених законодавством про працю, більш як за один місяць чи виплата їх не в повному обсязі розмір штрафу складатиме 9 600 гривень. Недотримання мінімальних державних гарантій в оплаті праці тягне за собою штраф у розмірі 32 000 гривень за кожного працівника, щодо якого скоєно порушення. Такий же штраф накладається на підприємство у разі недотримання встановлених законом гарантій та пільг працівникам, які залучаються до виконання обов'язків, передбачених законами України «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про альтернативну (невійськову) службу», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію».

Таким чином, як правова категорія заробітна плата визначає конкретні права та обов'язки учасників трудових правовідносин з приводу оплати праці і, як видно із вище зазначеного, штрафні санкції передбачені КЗпП стосуються не тільки порушень при оплаті праці, але й інших трудових порушень, тісно пов'язаних із заробітною платою. Виходячи з цього, при побудові обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві необхідно враховувати вимоги значної кількості нормативних актів.

Основним законодавчим актом є Конституція України, на якій базується все законодавство, у тому числі і законодавство про працю. Вона регулює трудові відносини всіх працівників, сприяючи зростання продуктивності праці, поліпшення якості роботи, підвищенню ефективності суспільного виробництва і піднесенню на цій основі матеріального і культурного рівня життя трудящих, зміцненню трудової дисципліни і поступовому перетворенню праці на благо суспільства в першому життєву потребу кожної працездатності людини [4].

В галузі бухгалтерського обліку основним нормативним документом є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996 від 16.07.1999 р. В ньому визначаються правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Цей закон було створено з метою обов'язкового введення

бухгалтерського обліку та фінансової звітності, що гарантує правдиву та достовірну інформацію про фінансовий стан підприємства [2].

Система трудових відносин, як уже зазначалося, регулюється Кодексом законів про працю, який є обов'язковим для застосування всіма суб'єктами господарювання, не залежно від виду діяльності та форми власності [3].

Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1999 р. №108/95-ВР визначає економічні, організаційні та правові засади оплати праці персоналу підприємства, які працюють на основі трудового договору, незалежно від форм власності та виду діяльності, спрямований на відтворюючу та стимулюючу функцію заробітної плати [1].

Верховна Рада України за поданням Кабінету Міністрів встановлює розмір мінімальної заробітної плати, який вказується в Законі України «Про державний бюджет України», це проводиться раз на рік, враховуючи пропозиції професійних спілок та роботодавців. Також визначає порядок страхових тарифів для підприємств на обов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку, про порядок оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, перелік видів доходу, що підлягають обліку при відрахуванні аліментів, обчислення розміру допомоги по тимчасовій непрацездатності.

Не менш важливе значення для регулювання обліку нарахування та виплати заробітної плати має П(С)БО 26 «Виплати працівникам», від 28.10.2003 № 601. Воно визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про виплати (у грошовій та не в грошовій формах) за роботи, виконані працівниками та її розкриття у фінансовій звітності [5].

Основні положення, щодо визначення показників оплати праці у формах державних статистичних спостережень з метою одержання об'єктивної статистичної інформації про розміри та структуру заробітної плати працівників містить Інструкція зі статистики заробітної плати від 13.01.2004р. №5 [6].

Таким чином, потрібно визначити, що заробітна плата є провідним

інструментом соціальної політики. Вона зумовлює рівень соціальності суспільства, здатності держави підтримувати рівень якості життя соціуму загалом і кожної людини окремо, тому нормативному регулюванню оплати праці в Україні приділяється досить суттєва увага.

Отже, проаналізувавши нормативно-правові акти, що регулюють питання обліку операцій із заробітної плати, можемо визначити, що їх існує велика кількість, до того ж відбуваються часті зміни та доповнення, за якими необхідно слідкувати, що значно ускладнює процес обліку заробітної плати.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.99 № 108/95-ВР зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 № 996-XIV зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
3. Кодекс законів про працю від 10.12.1971 № 322-VIII зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/%D0%BA%D0%B7%D0%BF%D0%BF>
4. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
5. П(С)БО № 26 «Виплати працівникам» від 28.10.2003 № 601 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03>
6. Інструкція зі статистики заробітної плати від 13.01.2004 № 5 зі змінами і доповненнями // Розрахунки з працівниками: основний порядок і тонкощі оформлення: практичне керівництво бібліотеки «Баланс». – 2017. – № 4. – С. 90-99.

*Д.е.н., професор Плаксієнко В.Я.
професор кафедри бухгалтерського обліку,
Кібенко Д.С.*

*здобувач вищої освіти СВО «Магістр» факультету «Облік і фінанси»
спеціальність «Облік і оподаткування»
Полтавська державна аграрна академія
E-mail: olga.lega@pdaa.edu.ua*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА РЕМОНТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Матеріально-технічну базу підприємства формують основні засоби. В ході експлуатації основних засобів виникає потреба проведення ремонту, для підтримання їх у робочому стані. Правильний та раціональний облік витрат на ремонт основних засобів залежить від належного нормативно-правового забезпечення.

Достовірність і повнота інформації в частині основних засобів забезпечується нормативними документами з бухгалтерського обліку на різних рівнях. Дані нормативні документи мають різний правовий статус, формуючи в загальному чотири рівні регулювання бухгалтерського обліку основних засобів:

- I рівень. Кодекси, закони (Цивільний, Господарський та Податковий кодекси, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»);

- II рівень. Стандарти бухгалтерського обліку (МСФЗ (IAS) 16 «Основні засоби», МСФЗ (IFRS) 5 «Непоточні активи, утримувані для продажу та припинена діяльність», П(С)БО 7 «Основні засоби», 14 «Оренда», 28 «Зменшення корисності активів», 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу та припинена діяльність»);

- III рівень. Інструкції та положення Міністерства фінансів України;

- IV рівень. Внутрішні документи (Наказ про облікову політику в частині

основних засобів, Статут (Установчий договір).

У Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [7], у Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561 [3], під поняттям модернізації розуміють поліпшення технічних параметрів устаткування з метою збільшення строку корисної експлуатації або виробничої потужності.

Згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби» збільшення первісної вартості основних засобів здійснюється на суму витрат, пов'язаних із поліпшенням об'єкта (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), що приводить до збільшення майбутніх економічних вигід, первісно очікуваних від використання об'єкта (п. 14). А витрати, що здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані та одержання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигід від його використання зараховуються до складу витрат звітного періоду (п. 15) [7].

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» [5] визначає обліковий підхід до основних засобів, щоб користувачі фінансової звітності могли розуміти інформацію про інвестиції суб'єкта господарювання в його основні засоби та зміни в таких інвестиціях.

Відповідно до п. 10 МСБО (IAS) 16 «Основні засоби» витрати на основні засоби на час їх виникнення необхідно оцінювати за принципом визнання. Принципи визнання перелічені у п. 7 МСБО (IAS) 16 та представлені як: існування ймовірності, що майбутні економічні вигоди, пов'язані з об'єктом, надійдуть до суб'єкта господарювання, собівартість об'єкта можна достовірно оцінити [5].

Витрати на основні засоби поділяються на первісні та подальші витрати.

Подальші витрати відповідно до п. 10 МСБО (IAS) 16 представлені як витрати, понесені на: збільшення об'єкта основних засобів, заміну частини об'єкта основних засобів, обслуговування об'єкта основних засобів [1].

Подальші витрати, що відносяться до об'єкту основних засобів, слід

розділяти на: 1) витрати звітного періоду і 2) витрати, що збільшують балансову вартість об'єкту [1].

Ремонт основних засобів виконують: господарським способом (виконання ремонтних робіт власними силами з витрачанням матеріалів підприємства для виконання ремонту об'єктів основних засобів, без користування послугами сторонніх організацій); підрядним способом (виконання ремонтних робіт сторонніми організаціями або відповідними підрозділами цієї організації); внутрішньо підрядним способом (виконання ремонтних робіт спеціалізованими структурними підрозділами підприємства).

Приймання виконаних робіт після ремонту, модернізації, реконструкції тощо оформляється актом приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих і модернізованих об'єктів. При проведенні робіт підрядним способом первинним документом є акт про виконанні роботи, замовлення-наряд.

Згідно з Інструкцією № 291 від 30.11.1999 р. [2] витрати на поліпшення об'єктів основних засобів, що збільшують їх первісну вартість, відображаються у складі капітальних інвестицій за дебетом рахунку 15 «Капітальні інвестиції» та кредитом рахунків 13 «Знос (амортизація) необоротних активів»; 20 «Виробничі запаси»; 22 «Малоцінні швидкозношувані предмети»; 65 «Розрахунки за страхуванням»; 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» тощо (якщо роботи здійснюються господарським способом). За умови виконання поліпшення підрядником такі витрати відносять на кредит рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». Після закінчення робіт суми таких витрат списуються з кредиту рахунку 15 «Капітальні інвестиції» на дебет рахунку 10 «Основні засоби» на збільшення вартості об'єкта основних засобів.

Витрати на ремонт, здійснюваний для підтримки об'єкта основних засобів у робочому стані, й одержання з самого початку певної суми економічних вигід від проведення ремонту, відображаються за дебетом рахунку 23 «Виробництво» або рахунків класу 9 «Витрати діяльності» (91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати

на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності» тощо) та кредитом рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» (якщо роботи виконує підрядник).

Основними регістрами бухгалтерського обліку є журнали-ордери, які побудовані за кредитовою ознакою, та відомості, де відображають дебетові обороти. Записи в цих регістрах здійснюються на підставі первинних документів з зазначенням кореспондуючих рахунків. Синтетичний та аналітичний облік здійснюється в журналах-ордерах і відомостях, як правило, в єдиній системі записів [4].

Методичними рекомендаціями щодо застосування регістрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств (Наказом Міністерства аграрної політики України від 04.06.2009 р. № 390) визначено відомості та журнали-ордери, які узагальнюють інформацію про активи, пасиви, витрати, доходи та фінансові результати підприємства.

Для відображення витрат на капітальний ремонт та збільшення вартості основних засобів на суму ремонту передбачено Відомість аналітичного обліку капітальних інвестицій 4.8 с.-г., Журнал-ордер 4Б с.-г. по кредиту рахунку 15 «Капітальні інвестиції», Відомість аналітичного обліку по рахунку 10 «Основні засоби» [4].

Витрати на поточний ремонт відображають у аналітичних регістрах по відповідних галузях: Звіт про витрати та вихід продукції основного виробництва (5.5 с.-г.), Звіт про витрати та вихід продукції (робіт, послуг) інших виробництв (5.6 с.-г.), Звіт про загальновиробничі витрати (5.7 с.-г.), Звіт про адміністративні витрати (5.8 с.-г.), Звіт про витрати на збут (5.9 с.-г.), Зведена відомість до Журналу-ордеру 5В с.-г. (5.10 с.-г.), Журнал-ордер 5В с.-г. по рахунках (23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут») [4].

Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств розроблені з метою забезпечення єдності в складі і класифікації витрат,

застосування методики їх планування та обліку і визначення собівартості продукції (робіт, послуг) в сільськогосподарських підприємствах різних організаційно-правових форм і форм власності, включаючи їх допоміжні і підсобні підрозділи. Цим нормативним документом визначено приблизний перелік статей витрат у розрізі галузей сільськогосподарських підприємств (табл. 1).

Таблиця 1

Приблизний перелік статей витрат у розрізі галузей
сільськогосподарських підприємств [4]

Статті витрат	У рос- лин- ництві	У тварин- ництві	У допо- міжних вироб- ництвах	У підсобних промисло- вих вироб- ництвах
Витрати на оплату праці	+	+	+	+
Насіння та посадковий матеріал	+			
Паливо та мастильні матеріали	+	+	+	+
Добрива	+			
Засоби захисту рослин та тварин	+	+		
Корми		+	+	
Сировина та матеріали (без зворотних відходів)			+	+
Роботи та послуги	+	+	+	+
<u>Витрати на ремонт необоротних активів</u>	<u>±</u>	<u>±</u>	<u>±</u>	<u>±</u>
Інші витрати на утримання основних засобів	+	+	+	+
Інші витрати	+	+	+	+
Непродуктивні витрати (в обліку)	+	+	+	+
Загальновиробничі витрати	+	+	+	+

Згідно пп. 3.16. до складу статті «Витрати на ремонт необоротних активів» включають:

- а) суми на оплату праці працівників, зайнятих на ремонтних операціях,

вартість запасних частин, ремонтно-будівельних та інших матеріалів, витрачених на поточний ремонт основних засобів, включаючи вартість пального та мастильних матеріалів, використаних на ремонт та обкатку машин після ремонту;

б) вартість послуг сторонніх організацій та власних майстерень з технічного обслуговування і поточного ремонту тракторів, сільськогосподарських машин та обладнання;

в) витрати на ремонт плівкових теплиць і парників, а також витрати на ремонт і заміну гусениць та гумових шин тракторів і сільськогосподарських машин (вартість плівки, яка використовується для ремонту теплиць і парників, а також гуми включаються у витрати на поточний ремонт без вартості зношеної плівки чи гуми за цінами їх можливої реалізації (використання) [4].

Отже, дотримання належного нормативно-правового забезпечення обліку витрати на ремонт та модернізацію є важливою умовою ефективної організації обліку та контролю за функціональним станом основних засобів підприємств.

Список використаної літератури

1. Дядюра І.Г. Вимоги МСФЗ до відображення операцій по ремонту об'єктів основних засобів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://buhgalter911.com/uk/news/news-49018.html>.
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджене наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30 лист. 1999 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджені наказом Міністерства фінансів України № 561 від 30.05.2003р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
4. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості

продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затверджені наказом Міністерства аграрної політики України № 132 від 18.05.2001 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.uazakon.com/big/text1528/pg1.htm

5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_014.
6. Наказ Міністерства аграрної політики України «Про затвердження спеціалізованих форм реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств та методичних рекомендацій щодо їх застосування» від 04.06.2009 р № 390. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN48748.html.
7. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» від 27.04.2004 р. № 92 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
8. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31.12.1999 р. № 318 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

Платонова В.С.

студентка,

к.е.н., доцент Каткова Н.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

E-mail: platonova400762@gmail.com

ПРОБЛЕМИ КЛАСИФІКАЦІЇ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

В умовах розвинених ринкових відносин значна увага приділяється поняттям кредиторської заборгованості, а також їх класифікації. Наявність кредиторської заборгованості є звичайним явищем на будь-якому підприємстві,

так як вона є джерелом виникнення активів і забезпечують безперервну господарську діяльність підприємства. Вони виникають у результаті розбіжності дати виникнення зобов'язання з датою платежу за ним. Основною проблемою в даних умовах господарювання є несвоєчасне та неповне виконання суб'єктами своїх зобов'язань, тобто порушення домовленостей між сторонами, в першу чергу, щодо строків оплати. Неправильне відображення та кредиторської заборгованості в обліку може призвести до негативних наслідків, або навіть до банкрутства. А відображення в обліку безпосередньо залежить від розуміння класифікаційних ознак, які мають бути всеохоплюючими, і повністю відповідати поставленим обліковим завданням. Саме тому питання класифікації кредиторської заборгованості є актуальними.

Дослідженням класифікації кредиторської заборгованості займалося багато вітчизняних вчених, зокрема такі, І.А. Бланк, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, Н.М. Ткаченко, К.С. Сурніна, Н.І. Верхоглядова, але однозначної думки щодо цього питання досі немає.

Різні групи вчених мають власний підхід до підбору класифікаційних ознак, тому необхідно розглянути класифікації кредиторської заборгованості за різними поглядами вчених та діючого законодавства (табл. 1).

У П(С)БО 11 «Зобов'язання» не наведено класифікаційної ознаки щодо часу виникнення заборгованості, що необхідно для правильної організації бухгалтерського обліку зобов'язань, оскільки юридичні та економічні аспекти цього питання не збігаються. Так вважали Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна та інші, тому заповнили цю прогалину у своїй класифікації, додавши поняття реальних та потенційних зобов'язань. Наступна група вчених О.М. Губачова та С.І. Мельник мають інший підхід, вважаючи що, у бухгалтерському обліку зобов'язання відображають тільки тоді, коли виникає заборгованість по них, тому не використовують поняття реальних та потенційних зобов'язань.

Класифікаційні ознаки кредиторської заборгованості
за поглядами різних вчених

Нормативний документ, вчений або група вчених	Класифікаційні ознаки
П(С)БО 11 «Зобов'язання»	Поділяє зобов'язання на довгострокові, поточні, непередбачені та доходи майбутніх періодів [1]
Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна, С.Ф. Голов, А.М. Стельмащук, П.С. Смоленюк	Пропонують використання класифікації, що надає П(С)БО 11, але також поділяти зобов'язання залежно від порядку визначення суми до погашення зобов'язання на реальні та потенційні. Реальні зобов'язання виникають на підставі договору, контракту, одержаного рахунку; залежно від строку погашення реальні зобов'язання поділяють на поточні та довгострокові [2]. Потенційні зобов'язання характеризуються тим, що сума і термін платежу за ними не визначені і залежать від подальших подій у майбутньому. Потенційні зобов'язання поділяються на забезпечення, непередбачені зобов'язання та доходи майбутніх періодів [3]
О.М. Губачова, С.І. Мельник	Поділяють зобов'язання на фактичні і умовні (в залежності від порядку визначення суми), та на поточні і довгострокові (в залежності від термінів погашення). Фактичні зобов'язання виникають на основі договору, контракту, одержаного рахунку, сума заборгованості за якими відома. За умовними зобов'язаннями, навпаки, точна сума не може бути визначена до настання певної дати. Короткострокові (поточні) зобов'язання мають бути погашені в процесі одного операційного циклу діяльності підприємства або протягом одного фінансового року після дати складання балансу. Термін оплати довгострокових зобов'язань перевищує фінансовий рік [4]
І.А. Бланк	Виділяє наступні основні види кредиторської заборгованості: за товари, роботи та послуги, термін оплати за якими не настав; за товари, роботи та послуги, котрі вчасно не оплачені; за виданими векселями; за отриманими авансами; за розрахунками з бюджетом і позабюджетними платежами; зі страхування; з оплати праці; інші види кредиторської заборгованості [5]
Ф.Ф. Бутинець	Розглядає такі види зобов'язань: за складністю: прості, складні; за визначеністю у часі: обмежені у часі, безстрокові; за забезпеченістю виконання зобов'язань: забезпечені, незабезпечені; залежно від підстави виникнення зобов'язання: договірні, позадоговірні; за способом погашення: монетарні, немонетарні; за часом виникнення: теперішні, майбутні; за терміном погашення: довгострокові, короткострокові; за можливістю оцінки: фактичні, оціночні, умовні [6]

Найбільш дискусійною є класифікація, яку надає І.А. Бланк, в класифікації досить розгорнуто розглянуто поточні зобов'язання, але зовсім не

розглянуто довгострокові зобов'язання. Тому дана класифікація актуальна для підприємств малого та середнього бізнесу, оскільки великий бізнес потребує забезпечення реалізації довгострокових стратегій підприємства, що у свою чергу вимагатиме довготривалих розрахунків з контрагентами. Класифікація яку надає Ф.Ф. Бутинець є найбільш розгорнутою, і включає у себе усі аспекти виникнення та обліку зобов'язань. Але багато підприємств не мають потреби використовувати таку розгалужену класифікацію з метою обліку і управління. Жодна з вищенаведених класифікацій не включає в себе таку ознаку як прострочені зобов'язання, або ті, строк погашення якої добігає кінця. Виокремлення даного виду зобов'язань є необхідним для контролю сум простроченої кредиторської заборгованості, встановлення реальності її погашення, розрахунку часткових показників фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Отже, можна зробити висновок, що відображення кредиторської заборгованості в обліку безпосередньо залежить від розуміння класифікаційних ознак, які мають бути всеохоплюючими, і повністю відповідати поставленим обліковим завданням. На даний момент існує велика кількість класифікацій, підприємства можуть використовувати окремі прийоми класифікації заборгованості з тих, що наведені вище, в залежності від своїх потреб, деталізуючи їх в обліковій політиці підприємства для зручності управління заборгованістю.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20 [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>
2. Верхоглядова Н.І. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: [Навчально-практичний посібник] / Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 536 с.

3. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік та звітність за міжнародними стандартами: [Практичний посібник] / С.Ф. Голов, В.М. Костюченко. – К.: Лібра, 2004. – 880 с.
4. Губачова О.М. Облік у зарубіжних країнах: навч. посіб. / О.М. Губачова, С.І. Мельник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 430 с.
5. Бланк И.А. Словарь-справочник финансового менеджера / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 1998. – 480 с.
6. Бухгалтерський фінансовий облік: підруч. для студ. спец. «Облік і аудит» – 8-ме вид., доп. і перероб. / За ред. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП «Рута», 2009. – 912 с.

*Полякова Є.А.,
науковий керівник: к.е.н., доцент Рета М.В.
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
E-mail: jeka040797@mail.ru*

ПЕРСПЕКТИВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

В умовах міжнародної інтеграції виникла необхідність у зближенні бухгалтерського обліку та фінансової звітності вітчизняних підприємств з міжнародними стандартами. Прагнення України до євроінтеграції вимагає змін у бухгалтерського обліку, нормативно-правовому забезпеченні та законодавстві.

Регулювання системи бухгалтерського обліку на сьогоднішній день є досить дискусійним питанням, стосовно якого існує дві протилежні думки: від пропозицій дворівневого регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності (з боку держави та з боку професійного співтовариства) до пропозицій надання повної свободи керівництву щодо показників звітності [1]. Але зміни у

законодавстві розпочались ще з 1998 року у напрямку застосування міжнародних стандартів шляхом впровадження Програми реформування системи бухгалтерського обліку [2]. На шляху реформування системи обліку, на сьогоднішній день, вже є певні позитивні зрушення: часткова узгодженість вітчизняних і закордонних підходів до обліку. Проте, у системі бухгалтерського обліку в Україні практично не вирішеним залишилося наступне: розбіжність звітності з директивами ЄС; розбіжність з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та Міжнародними стандартами фінансової звітності; розбіжності бухгалтерського обліку та звітності податкового обліку [3].

Незважаючи на те, що в даний час система бухгалтерського обліку в Україні ґрунтується на міжнародних стандартах, Положення (стандарти) бухгалтерського обліку України відрізняються від міжнародних. Основним недоліком даних положень є: відсутність прозорості і зрозумілості інформації, недостатній зв'язок з міжнародними правовими нормами [4]. На сьогоднішній день країни, які не прагнуть до регулювання своїх стандартів з Міжнародних стандартів фінансової звітності і не приймають участь в міжнародній інтеграції, істотно відстають від конкурентів. Тому розбіжність багатьох підходів до обліку в Україні та західних країнах можуть призвести до суперечності, що у майбутньому стане перешкодою для надання повної та достовірної інформації іноземним партнерам про діяльність вітчизняних суб'єктів господарювання [5].

Впровадження міжнародних стандартів знаходиться у прямій залежності від розвитку податкової системи. Наприклад, зараз українським підприємствам економічно не вигідно списувати з балансу застарілі активи, як цього вимагають Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку, бо це матиме податкові наслідки [6].

Ще одним нагальним питанням є уніфікація бухгалтерського обліку та звітності в Україні з директивами Європейського Союзу через прагнення України стати членом ЄС. Уніфікація в ЄС у системі бухгалтерського обліку регулюється за допомогою директив. Зараз бухгалтерський облік і фінансова звітність в ЄС здійснюється за допомогою таких найважливіших директив:

- четверта директива «Форма та зміст річного фінансового звіту компаній» (1978 р.);
- сьома директива «Вимоги до підготовки консолідованої фінансової звітності та методи підготовки» (1983 р.) та ін.

Бухгалтерський облік та фінансова звітність України частково узгоджено зі стандартами Четвертої директиви ЄС. «Баланс (звіт про фінансовий стан)» (форма № 1); «Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)» (форма № 2); «Примітки до річної фінансової звітності» (форма № 5) відповідають складу річної звітності ЄС, проте у вітчизняному законодавстві присутні ще дві форми: Звіт про рух грошових коштів» (за прямим методом – форма № 3, за непрямим методом – форма № 3-н); «Звіт про власний капітал» (форма № 4).

Тобто для міжнародної інтеграції у сфері економіки необхідно уніфікувати правила бухгалтерського обліку та фінансової звітності зі стандартами ЄС через реформування системи законодавства. Так, наприклад, у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» вже відображено основні положення, які враховують міжнародні стандарти і тому він не потребує докорінних змін. В цілому необхідні внесення тільки окремих змін до Закону, що стосуються таких питань: визначити критерії розмежування малих, середніх та великих груп підприємств; надходження звітних документів із країни до країни [7].

Постає завдання щодо змін бухгалтерського обліку в Україні та поступовому сприянню застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності, які сприяють можливості залучення інвесторів; високий рівень довіри до українських підприємств; обміну ідеями; об'єднання підприємств, що знаходяться в сусідніх країнах та інше.

Також необхідно узгодити системи бухгалтерського та податкового обліку. Необхідно, щоб методи розрахунків податкових сум і документальне оформлення у податковій системі базувалися на основах класичного бухгалтерського обліку, а не навпаки. Це дозволить уникнути суперечностей між бухгалтерським і податковим обліком. Можливо розв'язати цю проблему

за допомогою внесення корективів до Податкового кодексу України.

Повне нововведення стандартів неможливо без відповідних політичних, економічних і соціальних змін. Такі зміни є поступовими, але обов'язково необхідно врахувати національні особливості бухгалтерського законодавства та економіки в цілому.

Наша держава може використовувати бухгалтерський облік як рушійну силу регулювання економіки у міжнародній торгівлі, для заохочування інвесторів, створення спільних підприємств з різними країнами, а також для вирішення спільних економічних проблем та ін.

Список використаної літератури

1. Рета М.В. Бухгалтерський облік в контексті світових тенденцій / М.В. Рета // Тези доповідей ХХІІІ Міжнародної науково-практичної конференції "Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я" (Харків, 18-20 травня 2016 р) – Том 3– Харків: НТУ «ХП», 2016 – С. 271.
2. Закон України "Про затвердження Програми реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів" від 28.10.1998р. №1706. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1706-98-%D0%BF>.
3. Резнікова В.В. Перспективи гармонізації бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні / В.В. Резнікова, О.С. Орлова. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://applaw.knu.ua/index.php/holovna/item/435-perspektivu>
4. Панасенко С.М. Кому і навіщо необхідні МСФО: практична відповідь на теоретичні питання / С.М. Панасенко. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.trn.ua/articles/5714/>
5. Гуцайлюк З. Сучасні проблеми розвитку теорії бухгалтерського обліку / З. Гуцайлюк // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 2. – С. 14-19.
6. Голов С. Міжнародні стандарти фінансової звітності / С. Голов.

[Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.mim.kiev.ua/common/ua/activities/publications/mim_kostuchenko.pdf

7. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 р. № 996-XIV // ВВР. - 1999. - № 40. - С. 365. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

Порсюрова І.П.

*аспірант кафедри фінансів, аналізу та страхування,
науковий керівник: к.е.н., проф. Кащена Н.Б.*

Харківський державний університет харчування та торгівлі

E-mail: i.porsiuropa@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ

Цінні папери є невід'ємним атрибутом фондового ринку і рушійним інструментом фінансового забезпечення сталого економічного розвитку суб'єктів підприємницької діяльності. Апріорі здійснення операцій з цінними паперами потребує їх фіксації на рахунках бухгалтерського обліку і відображення у фінансовій звітності господарюючого суб'єкта. З огляду на це актуальності набуває дослідження організаційних аспектів бухгалтерського обліку для забезпечення формування повної та достовірної облікової інформації щодо здійснених операцій з цінними паперами.

Основними операціями з цінними паперами, що відображаються на рахунках бухгалтерського обліку і у фінансовій звітності підприємства, є: емісія; випуск; розміщення; обмін; купівля-продаж; конвертація; нарахування і виплата доходів за цінними паперами; оподаткування; погашення; анулювання та інші операції. Фіксація таких операцій відбувається на різних етапах облікового процесу.

Так якщо, акціонерне підприємство публічне, то в момент його створення першочерговим етапом обліку є формування акціонерного капіталу, коли в процесі підписки інвестори здійснюють внески у статутний капітал. Якщо акціонерне товариство приватне, то першим етапом обліку акціонерного капіталу є розміщення акцій серед акціонерів. Як зазначає Мацегора І.А., особливості обліку акціонерного капіталу на даному етапі обумовлюються тим, що фактично його розмір ще остаточно не визначено – державна реєстрація розміру статутного капіталу відбудеться тільки за результатами відкритої підписки (у публічних товариствах), після розміщення акцій (між акціонерами приватного товариства) за дотриманням умов, встановлених вимогам чинних нормативно-правових актів. Другий етап обліку розпочинається, коли відбудеться державна реєстрація та визначається остаточно величина статутного капіталу акціонерного товариства [1].

Наступним етапом обліку здійснення операцій з цінними паперами для підприємства є прийняття рішення щодо збільшення або зменшення розміру статутного капіталу. Так, в обліку зазвичай відображається збільшення розміру статутного капіталу шляхом:

- додаткового випуску акцій за рахунок нарахованих дивідендів;
- обміну облігацій акціонерного товариства на його ж акції;
- конвертації одного виду чи форми цінного паперу в інший вид чи форму цінного паперу.

Не виключена ситуація, коли акціонерне товариство зменшує розміри статутного капіталу: з метою покриття збитків підприємства – продаж цінних паперів; шляхом викупу та анулювання частки; шляхом викупу та анулювання частини акцій; при виході учасника з товариства (відображення в обліку заборгованості перед учасником у сумі його внеску до статного капіталу); шляхом часткових повернень внесків усім акціонерам акціонерного товариства та відповідно відображення зазначених операцій в обліку.

Не менш важливим етапом обліку операцій з цінними паперами є нарахування та виплата доходів власникам майнових прав. Так, якщо

акціонерне товариство виплачує доходи за цінними паперами у вигляді дивідендів чи відсотків, то відповідно до обраної облікової політики відображаються операції щодо нарахування, виплати, одержання дивідендів (відсотків). Також, в обліку відображаються операції щодо одержання дивідендів від інших підприємств, ведеться облік дивідендів, одержаних від асоційованих, дочірніх або спільних підприємств, за методом участі в капіталі тощо. Відповідно до отриманих доходів за здійсненими операціями з цінними паперами необхідно відобразити в обліку оподаткування сум одержаних, сплачених доходів.

На думку Гарапко Н.І. встановлення механізму облікового відображення операцій, що мають місце при здійсненні господарської діяльності підприємства видається можливим за умов ефективної організації та ведення бухгалтерського обліку, що є двома взаємопов'язаними складовими технології бухгалтерського обліку, здійснення яких вимагає чіткої підпорядкованості: 1) організація обліку – встановлення правил, прийомів, способів, методів, форм, процедур та принципів ведення бухгалтерського обліку; 2) ведення обліку – здійснюється за визначеними на етапі організації бухгалтерського обліку принципами та правилами, за обраними способами, методами, у встановлених формах [2, с. 388-389].

Пантелеєв В.П. акцентує увагу, що важливим елементом організації обліку є облікова політика. Як правило в обліковій політиці підприємства прийнято розкривати особливості обліку цінних паперів, порядок їх оцінки та виплати доходів за ними. З метою повного відображення всіх операцій з цінними паперами в обліку та фінансовій звітності підприємств доцільним є виділення таких основних складових облікової політики у сфері цінних паперів як: порядок емісії та відображення витрат, пов'язаних з емісією; методи оцінок та відображення операцій з цінними паперами на рахунках бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності підприємства; визначення моменту прийняття фінансових інвестицій в число цінних паперів та визначення терміну утримання цінних паперів; методичні рекомендації щодо проведення інвентаризації цінних

паперів; методичні підходи до обліку доходів та витрат за операціями з цінними паперами [3, с. 51].

Вбачаємо, що кожний етап ведення обліку здійснених операцій з цінними паперами передбачає організацію бухгалтерського обліку, яка забезпечує ефективну обробку інформації щодо операцій з цінними паперами та подальшого прийняття рішення щодо здійснення нових операцій. Основними завданнями організації бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами на підприємствах має бути:

- чітке виділення складових облікової політики щодо операцій з цінними паперами;

- класифікація операцій з цінними паперами;

- своєчасне документальне оформлення операцій з цінними паперами;

- належне зберігання бланків цінних паперів;

- впровадження в обліковий процес комп'ютерних продуктів щодо обліку здійснення операцій з цінними паперами;

- забезпечення належного захисту інсайдерської інформації щодо операцій з цінними паперами;

- проведення контролю та аналізу відображених в обліку операцій з цінними паперами;

- фіксація даних з облікових рахунків у фінансову звітність підприємства;

- систематичний контроль зовнішньої та внутрішньої інформації щодо операцій з цінними паперами з метою удосконалення обліку підприємства.

Отже, організація бухгалтерського обліку повинна забезпечувати раціональну обробку внутрішньої та зовнішньої інформації підприємства щодо здійснених операцій з цінними паперами та належну їх фіксацію у документах та реєстрах обліку для формування інформаційних масивів даних, що впливають на ефективні управлінські рішення та сприяють розвитку налагодженої роботи підприємства із подальшого планування та здійснення операцій з цінними паперами.

Список використаної літератури

1. Мацегора І.А. Облік і аналіз операцій з цінними паперами власної емісії в акціонерних товариствах [Текст]: автореф. дис. ...канд. екон. наук: 08.06.04 / І.А. Мацегора – К., 2006. – 16 с.
2. Гарапко Н.І. Методичні засади організації бухгалтерського обліку в простому товаристві // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 7(169). – С. 388-398.
3. Пантелеев В.П. Бухгалтерский учет операций с ценными бумагами [Текст]: Сборник № 14-15 (254-255), май 2010. Энциклопедия бухгалтера и экономиста / В.П. Пантелеев. – Харьков: Центр «Консульт», 2010. – 252 с.

Примак Т.С.

студентка першого курсу ОКР «Магістр»,

д.е.н., проф., професор кафедри обліку і аудиту Замула І.В.

Житомирський державний технологічний університет

E-mail: 380966401132@yandex.ua

СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ

В останні роки в Україні спостерігається зростання інтересу виробників до випуску екологічно чистої продукції. Це пов'язано, в першу чергу, з погіршенням екологічної ситуації, стану здоров'я людей в Україні та в світі загалом, зі зростання екологічного попиту. На думку багатьох вчених в Україні екологічні продукти розглядаються лише як засіб вирішення екологічних проблем, що дискредитує поняття «екологічні товари». Екологічні проблеми, пов'язані з виснаженням та забрудненням навколишнього середовища та, з іншого боку, зростаючі вимоги споживачів продукції стимулюють потребу у виробництві екологічно якіснішої та корисної продукції.

Сьогодні, в світі та в Україні зростає попит на екологічну продукцію яка має інноваційний характер. Як результат, екологічність продукції є чинником конкурентоспроможності і забезпечує успіх і зростання багатьох брендів на світовому ринку [1]. Проте, потенціал національної економіки щодо виробництва екологічно якісної продукції практично не реалізується [2]. Варто зазначити, що в Україні орієнтація на екологічно чисту продукцію пов'язана з певним ризиком, який полягає в тому, що висока екологічна якість кличе за собою високу собівартість, і як результат, ціну. Середньостатистичне населення України через низький рівень доходів не може дозволити собі продукцію за високими цінами, як результат підприємства виробники екологічно якісної продукції змушені на це реагувати. Тому витрати на виробництво і збут не окуповуються і підприємства не поспішають використовувати високоякісну сировину, інноваційне обладнання з метою підвищення екологічної якості продукції. Крім того, в нашій державі не визначене поняття «екологічно чиста продукція» і зробити це на сьогодні надзвичайно складно, так як на всіх етапах виробництва, транспортування та зберігання продукт не повинен змінювати свої властивості та максимально донести природні якості товару. Певні підходи існують, але чітко визначених немає.

З метою оптимізації витрат на виробництво екологічно якісної продукції важливу увагу підприємства повинні приділити управлінню витратами. Основою для прийняття ефективних управлінських рішень є якісна, оперативна, своєчасна інформація про витрати, джерелом якої є бухгалтерський облік і звітність.

У процесі дослідження обліку витрат на екологічну якість продукції, вважаємо за необхідне, розглянути об'єкт на основі елементів методу бухгалтерського обліку.

На етапі спостереження за формуванням витрат на екологічну якість продукції варто приділити значну увагу первинним документам, що підтверджують факт надання послуг. Документи є джерелом інформації про витрати на екологічну якість продукції. До первинних документів обліку витрат

на екологічну якість продукції відносять: податкову накладну, накладну, акт виконаних робіт.

На наступному етапі спостереження важливим питанням є оцінка витрат на екологічну якість продукції. З метою оцінки витрат на екологічну якість продукції необхідно визначити склад витрат. До складу витрат на підтвердження та поліпшення екологічної якості продукції відносяться:

- маркетингові дослідження;
- витрати на сертифікацію продукції;
- витрати понесені на розробки і оцінку вартості системи якості;
- оплата праці та нарахування персоналу задіяного в підвищенні екологічної якості продукції;
- витрати на надання споживачам доказів відповідності продукції встановленим вимогам екологічної якості;
- витрати, пов'язані з навчання персоналу питанням екологічної якості;
- інші витрати пов'язані з підвищенням екологічної якості продукції.

Наступний етап – систематизація облікової інформації передбачає групування витрат на рахунках бухгалтерського обліку. В результаті відсутності єдиного підходу до організації обліку витрат на екологічну якість продукції кожне підприємство організовує облік на власний розсуд. На нашу думку, доцільно облік витрат на екологічну якість продукції вести на окремому субрахунку 914 «Витрати на екологічну якість», відкритому до рахунка 91 «Загальновиробничі витрати».

З метою узагальнення інформації про витрати на екологічну якість продукції на підприємстві необхідно розглянути звітність. Витрати на екологічну якість продукції пропонуємо узагальнити у ф. № 2 «Звіті про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», у складі собівартості готової продукції. З метою розкриття більш детальної інформації про витрати на екологічну якість продукції управлінському персоналу пропонуємо розробити форми управлінської звітності з глибшою деталізацією витрат на екологічну якість в розрізі видів витрат.

Отже, недостатнє висвітлення екологічних проблем в обліковому аспекті спричиняє виключення ролі бухгалтерського обліку в процесі реалізації положень концепції стійкого розвитку економіки. Бухгалтерський облік витрат на екологічну якість продукції є джерелом інформації для управлінських рішень, але існуючий в Україні порядок організації бухгалтерського обліку не забезпечує надання необхідної інформації для управління екологічною якістю продукції.

Список використаної літератури

1. Ілляшенко С.М., Прокопенко О.В. Формування ринку екологічних інновацій: економічні основи управління: Монографія / За ред. С.М. Ілляшенка. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2002. – 250 с.
2. Примак Т.О. Екомаркетинг: світові та українські реалії // Проблеми і перспективи ринково-орієнтованого управління інноваційним розвитком / За ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. – Суми: Папірус, 2011. – С. 564–589.

Роман Л.С.

студентка 5 курсу, спеціальність «Облік і оподаткування»

СВО «Спеціаліст»,

к.е.н. Нездойминога О.Є.

доцент кафедри організації обліку та аудиту

Полтавська державна аграрна академія

E-mail: luizaroman96@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

У КОМП'ЮТЕРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Проблеми обліку виробничих запасів в сучасних умовах набувають особливої актуальності у зв'язку з потребою швидкої і достовірної інформації. Процес відображення їх в обліку, який складався роками не задовольняє

інформацією управлінський персонал. Тому станом на сьогоднішній день важливим є вирішення питання пристосування сучасної системи обліку виробничих запасів на підприємствах до вимог оптимізації оперативності та достовірності надання інформації для потреб менеджменту з метою раціоналізації управління такими активами та підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання в цілому.

Раціональне управління виробничими запасами потребує своєчасного оперативного обліку за їх надходженням і використанням, а це не можливо без застосування в обліку комп'ютерних технологій.

Використання обчислювальної техніки та створення на цій основі автоматизованих робочих місць (АРМ) складських працівників, та працівників обліку забезпечить: зменшення обсягу робіт з одноманітними операціями; прискорення опрацювання даних первинних документів; автоматизацію формування звітних форм; деталізацію аналітичного рівня обліку запасів; відмову від користування типографськими бланками первинних документів і звітності і т.д. [1].

Необхідно враховувати, що впровадження бухгалтерської програми буде вважатись удосконаленням обліку лише тоді, коли в результаті такого впровадження підвищиться ефективність і поліпшиться якість ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

Автоматизоване оброблення даних з обліку виробничих запасів на практиці забезпечується різними способами: розробленням спеціальною формою на замовлення управлінської інформаційної системи підприємства (у тому числі й інформаційної системи обліку); придбання універсального програмного комплексу (або окремого його модуля) на ринку програмного забезпечення; автоматизацією облікового процесу силами фахівців підрозділу з автоматизованого оброблення даних підприємства; використанням табличних процесорів обліковими працівниками для забезпечення автоматизованого розв'язання окремих задач конкретної ділянки обліку [4].

При застосуванні комп'ютерних програм вдосконалення обліку може виражатися в: упорядкуванні бухгалтерського обліку; збільшенні кількості інформації, одержуваної з бухгалтерського обліку; зниженні числа бухгалтерських помилок; підвищенні оперативності бухгалтерського обліку; підвищенні економічності бухгалтерського обліку; інших чинниках, що залежать від специфіки кожного конкретного підприємства.

Поліпшується організація і знижується трудомісткість ведення обліку, підвищується продуктивність праці облікового персоналу, знижуються витрати на ведення обліку.

Першим кроком у роботі з комп'ютерною програмою є налагодження робочого періоду. Алгоритм налагодження робочого періоду полягає в наступному: встановити робочу дату (використовується лише тоді, коли дата здійснення операції не зазначена); визначити часовий інтервал, в якому вводяться операції; встановити робочий період розрахунку підсумків.

Слід підкреслити, що типові автоматизовані бухгалтерські програми, (наприклад «1С: Бухгалтерія», «Дебет +», «Парус», «Best» та ін.) не можуть повністю врахувати особливості обліку конкретного підприємства, потребують значних додаткових зусиль при впровадженні їх для конкретної галузі. Враховуючи зазначені труднощі, на деяких підприємствах розроблені та продовжують вдосконалюватися власні програмні продукти, призначені для потреб бухгалтерського обліку і, зокрема, обліку матеріальних запасів. Проте це є занадто трудомісткою й економічно не вигідною роботою, практично не дає можливості застосовувати ці програми на інших підприємствах. Тому доцільно впроваджувати модифікації типових автоматизованих бухгалтерських програм з урахуванням галузевих особливостей підприємств [2].

У майбутньому з розвитком і масовим впровадженням автоматизованих інформаційних технологій можлива повна автоматизація роботи й інших сфер людської діяльності, що потребує подальших досліджень у галузі застосування таких технологій для потреб облікової практики.

Список використаної літератури

1. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту. Навчальний посібник. – К.: Знання-Прес, 2003. – 349 с.
2. Карпенко О.В. Нові підходи до контролю матеріальних запасів / О.В. Карпенко // Вісник ЖДТУ. – 2001. – № 15 – С. 103
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджене Наказом Міністерства фінансів України № 246 від 20.10.1999 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
4. Рапинець В.І. Облік виробничих запасів з використанням інформаційних технологій / В.І. Рапинець // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції [Створення інтелектуальної системи обліку для економіки України], (Тернопіль, 21–22 листопада 2007 р.). – 2007 – С. 502–504.

Бакалавр Симонова М.Д.

студентка кафедри обліку і аудиту,

науковий керівник: к.е.н., професор Король Г.О.

Національна металургійна академія України

E-mail: Symonova_7@mail.ru

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИКОРИСТАННЯ ДИНАМІЧНОГО МЕТОДУ НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Одним із трендів розвитку сучасних економік є збільшення аграрного сектору та глибокої переробки продуктів харчування. Ця тенденція простежується і в Україні. Якість життя все більше визначається не тільки матеріальними цінностями, а й якістю споживаних товарів і послуг, в тому числі і якістю продуктів харчування. В таких умовах не уникнути цінової боротьби між виробниками продуктів харчування. Що в свою чергу вимагатиме

від виробників сільськогосподарської техніки виробляти більш ефективну та за нижчими цінами продукцію.

Амортизаційні відрахування є складовою частиною ціноутворення товарів. Існує 5 методів нарахування амортизації основних засобів, кожен з них має переваги та недоліки. Головним недоліком усіх методів є неможливість врахування економічної ситуації на ринку. Виробникам сільськогосподарської техніки необхідний новий динамічний метод нарахування амортизації основних засобів, який дозволить більш об'єктивно та раціонально розподіляти амортизаційні відрахування. Цей метод повинен базуватись на економічних показниках, які об'єктивно показують фінансово-економічне становище країни в цілому, галузі і конкретного підприємства. Динамічний показник повинен служити індикатором підприємству і допоміжним фактором для визначення періоду застосування того чи іншого методу розрахунку амортизації, тобто використання того чи іншого коефіцієнта.

Метою даного дослідження є удосконалення методики нарахування амортизації основних засобів.

Розрахунок динамічної системи нарахування амортизаційних відрахувань пропонується розділити на наступні кроки.

Крок 1. Визначення показників для розрахунку динамічного показника.

Для розробки такого показника передбачається проаналізувати:

а) макроекономічні показники (ВВП, виробництво на душу населення видів сільськогосподарської продукції, тощо);

б) галузеві показники (виробництво сільськогосподарської техніки різного призначення, середня ціна реалізації сільськогосподарської техніки різного призначення, кількість виробленої у країні або імпортованої техніки сільськогосподарської техніки різного призначення, тощо);

в) фінансово-економічні показники (кількість виготовленої і реалізованої продукції, чистий прибуток отриманий від реалізації сільськогосподарської техніки різного призначення, доступність кредитних ресурсів, ліквідність підприємства, стратегії розвитку підприємства, ефективність виробництва,

фінансовий та технічний потенціал підприємства, тощо).

Одним з важливих критеріїв відбору показників для визначення динамічного показника є доступність цих даних у відкритому доступі. Це дозволить розраховувати динамічний показник в режимі реального часу і автоматизувати цей процес.

На даному етапі необхідно використовувати метод спостереження, який допоможе сформувати групи економічних показників та доповнювати ці групи іншими показниками, які конкретизують економіку України, галузі виробництва сільськогосподарської техніки та підприємства.

Крок 2. Простеження взаємозв'язку між макроекономічними, галузевими та фінансово-економічними показниками.

Крок 3. Визначення впливу кожного показника на суму амортизаційних відрахувань.

Для визначення впливу показників на суму амортизації та співвідношення цих показників необхідний метод вимірювання. Також, важливим на даному етапі є порівняльний метод, який допоможе визначити – співвідношення має позитивний чи негативний характер тих показників, між якими виявлений взаємозв'язок.

Крок 4. Визначення впливу кожного з вищеперерахованих показників на нижню межу ціни товару. На даному етапі, для отримання певного результату необхідний метод аналізу економічної ситуації. Метод аналізу економічної ситуації необхідний для виявлення показників, які потребують коригування в порівнянні з нижньою межею ціни на товар.

Крок 5. Розрахунок динамічного показника.

У розрахунку динамічного показника важливим є, перш за все, обробка раніше отриманих даних та можливість уявлення кінцевого результату, що показує необхідність використання логічного методу.

Крок 6. Створення динамічного методу та адаптація методики нарахування амортизації в умовах конкретного підприємства.

План створення та розрахунку динамічного методу нарахування амортизації зображений на рисунку 1.

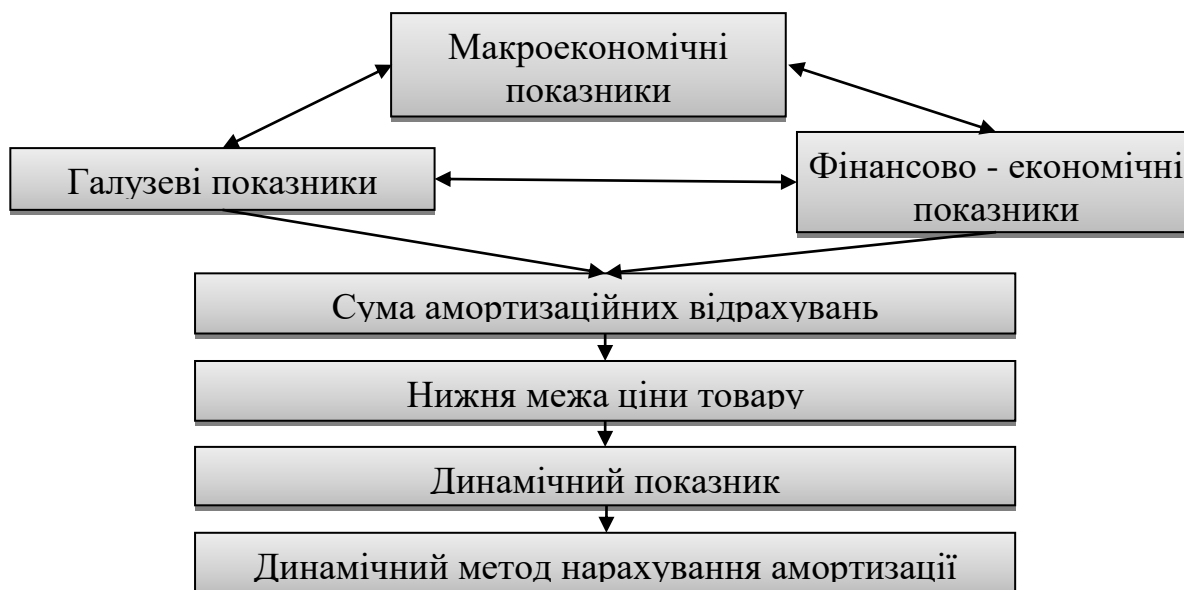

Рис. 1. План створення та розрахунку динамічного методу нарахування амортизації

*К.е.н., доцент Сиротюк Г.В.
доцент кафедри обліку та оподаткування
Львівський національний аграрний університет
E-mail: annasyr@ukr.net*

НЕОБХІДНІСТЬ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОГО ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ

У сьогоденних умовах господарювання ті підприємства, які бажають працювати на довготривалу перспективу повинні розуміти, що отримання прибутку не являється єдиною метою господарської діяльності. Вони повинні дбати і про виконання соціальної програми розвитку підприємства, що відповідає інтересам сталого розвитку суспільства.

Сучасний розвиток соціальної роботи на підприємстві неможливий без належної організації соціально-орієнтованого обліку і звітності. Система бухгалтерського обліку, побудована на засадах стійкого розвитку, доповнюється новими об'єктами обліку, до яких належать соціальні витрати.

Розвиток системи соціального обліку в Україні знаходиться на етапі формування, їй притаманні риси континентально-європейської моделі, тобто наявність нормативно-правових актів, які регулюють соціальну та екологічну діяльність підприємства.

Наразі немає єдиного нормативно-правового акту, що регулює ведення соціального обліку та формування відповідних показників фінансової звітності в Україні. Проте інформація про інновації та модернізацію виробництва, про екологічну діяльність підприємства є обов'язковою для розкриття, відповідно до вимог міжнародних стандартів соціальної активності та звітності Global Reporting Initiative, Integrated reporting, ISO 26000.

Соціальне значення бухгалтерського обліку та фінансовій звітності досить широко досліджували такі науковці як: Ф. Бутинець, який присвятив у своїй монографії цілий розділ; Н. Малюга виокремила соціальну функцію бухгалтерського обліку; Л. Чижевська висвітлює власне бачення достовірного та оперативного формування інформації про соціальні витрати у системі бухгалтерського обліку і пропонує відкрити накопичувальний рахунок-екран «Соціальні витрати» [4, с. 381].

С. Петренко запропонувала власне визначення соціально орієнтованого бухгалтерського обліку «процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі користувачам достовірної і неупередженої інформації про стан та результати фінансування соціальних програм (заходів)» [2, с. 24].

На нашу думку соціально-орієнтований облік – це такий інструмент обліку, який дозволяє комплексно розглядати економічні, екологічні та соціальні результати діяльності підприємства і тим самим створювати основу для розробки стратегії його розвитку.

Соціально-орієнтований облік покликаний забезпечити справедливість щодо усіх учасників господарського процесу. Він повинен охопити такі об'єктами як: витрати на екологію, оцінка людської діяльності, інтелектуальний капітал, розподіл доданої вартості.

Складовими соціального обліку є: соціальна звітність, соціальний баланс, система соціальних показників, облік людських ресурсів, корпоративний соціальний аудит, звіт про чисту додану вартість, звіт про розподіл доходів.

Поряд з веденням соціально-орієнтованого обліку виникає необхідність виокремлення соціально-орієнтованої складової у фінансової звітності, так як звітність постійно видозмінюється залежно від потреби її користувачів.

Соціальна звітність в широкому розумінні – це звіти суб'єктів господарювання, які включають інформацію не лише про результати економічної діяльності, але й соціальні та екологічні показники. Тобто соціальна звітність є формою документального підтвердження соціальної політики, яка проводиться бізнес-структурами відносно внутрішніх та зовнішніх груп зацікавлених осіб [1, с. 323].

Законодавство України не регламентує зміст, показники і принципи формування соціальних звітів. Проте, у зв'язку з переходом відкритих компаній на підготовку звітності згідно МСФЗ, перед ними постає необхідність використовувати міжнародні стандарти, зокрема:

1. Керівництво по звітності у сфері сталого розвитку (GRI)
2. Стандарти серії AA1000 «Відповідальність 1000»,
3. Міжнародний стандарт ISO 26000 «Керівництво з соціальної відповідальності».

Науковці зауважують, що рекомендації щодо складання соціального звіту стосуються збільшення кількості фінансових показників, які можуть бути одержані з системи бухгалтерського обліку, оскільки їх кількість в соціальних звітах, які складаються українськими підприємствами, є недостатньою [3, с. 55].

Нині найбільш важливе відображення у соціальній звітності набули такі елементи як: формування показників корпоративної соціальної звітності, що

характеризують результати діяльності з економічної стійкості; рівень екологічної безпеки; облік людського капіталу.

Інформація соціально-орієнтованої звітності повинна визначати зовнішні і внутрішні умови, надавати можливість досліджувати, аналізувати стан і тенденції соціального розвитку як підприємств, так і окремих галузей чи регіонів країни.

Соціальна звітність покликана продемонструвати суспільству та інвесторам рівень соціальної відповідальності. Соціальний звіт є важливим інструментом ефективних комунікацій між зацікавленими сторонами і підприємством, так як зацікавлені сторони отримують ще одне джерело важливої інформації про підприємство, а саме підприємство зможе краще зрозуміти інтереси та вимоги зацікавлених сторін.

Список використаної літератури

1. Жиглей І.В. Бухгалтерський облік соціально відповідальної діяльності суб'єктів господарювання: необхідність та орієнтири розвитку: [Моногр.] / І.В. Жиглей. — Житомир: ЖДТУ, 2010. – 496 с.
2. Петренко С. Розвиток бухгалтерського обліку у сфері соціальних відносин / С. Петренко. Вісник Львівської комерційної академії: Львів. – В-во Львівської комерц. акад., 2014. – № 44. – С. 21-25.
3. Розвиток науки про бухгалтерський облік і господарський контроль: забезпечення стійкого розвитку економіки України: [Моногр.] / Т.А. Бутинець, Т.В. Давидюк, І.В. Жиглей, І.В. Замула. – Житомир: ЖДТУ, 2012. – 308 с.
4. Чижевська Л.В. Реалізація положень соціального захисту працівників у системі бухгалтерського обліку / Л.В. Чижевська / Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Вип. 3(27). – 2013. – С. 376-383.

Сімавонян М.С.

студентка 2М курсу фінансового факультету,

к.е.н., доцент Медведєва І.Б.

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

E-mail: msimavonian@mail.ru

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ

Банківська система сьогодні – одна з найважливіших та невід’ємних структур ринкової економіки. Кредитна діяльність банку є одним з основних критеріїв, що відрізняє його від небанківських установ. У світовій практиці саме з кредитуванням зв’язана значна частина прибутку банку. Одночасно неповернення кредитів може привести банк до банкрутства, а в силу його положення в економіці, до банкрутств зв’язаних з ним підприємств, банків і приватних осіб. Керування кредитними операціями є необхідною частиною стратегії і тактики виживання і розвитку банку.

Існують три основні підходи до трактування такого поняття як «кредитний портфель». До першої групи були віднесені науковці, що представляють кредитний портфель як сукупність виданих позичок, тим самим враховують лише здійснення кредитної операції. До другої групи визначень - наукові підходи авторів, які наголошують, що кредитний портфель є складним управлінським процесом, який характеризує вибір напрямків вкладень, тобто плановані дії, чим підкреслюють велике значення кредитування серед інших банківських послуг. Третій підхід відображає значення проведення кредитних операцій на макрорівні, тобто розгадається значення кредитного портфелю не тільки на рівні банківської установи, а й на загальнодержавному рівні [3, с. 29].

Досліджені наукові підходи доповнюють один одного та допомагають сформулювати комплексне визначення цього поняття. Таким чином, з усього вищенаведеного можна зробити висновок, що кредитний портфель –

інструмент управління активними операціями банку, метою здійснення яких є підвищення ефективності діяльності, що досягається шляхом надання позичок за різними напрямками кредитування з врахуванням встановлених вимог.

Основні цілі формування кредитного портфеля наведені на рисунку 1.

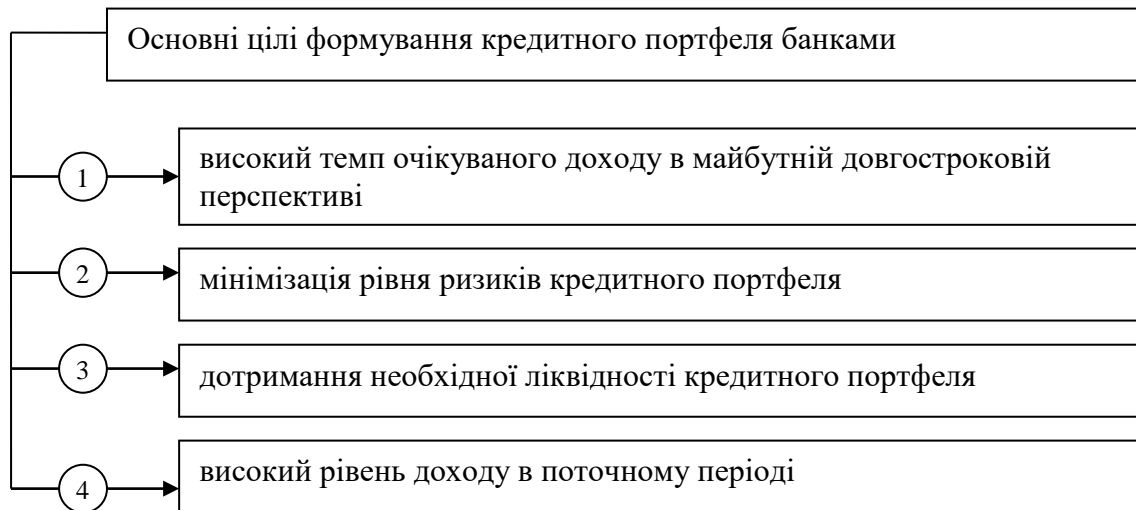

Рис. 1. Основні цілі формування кредитного портфеля комерційними банками

За допомогою рисунку 1 розглянуто основні цілі формування кредитного портфеля. Так, виходячи з наведеного можна зробити висновок, що як економічна категорія «кредитний портфель» відтворює три ключові взаємопов'язані між собою аспекти банківської діяльності – дохідність, ліквідність і ризик [2, с. 55].

Основним завданням управління кредитним портфелем банку є досягнення балансу його складових. Тому досягнення врівноваженого стану кредитного портфеля банку можливе лише за умов здійснення ефективної кредитної політики. Кредитна політика як основа процесу управління кредитом визначає пріоритети в процесі розвитку кредитних відносин, з одного боку, та функціонування кредитного механізму — з другого. Вона створює необхідні передумови ефективної праці персоналу банку і прийняття раціональних рішень, знижує ймовірність помилок, передбачає створення відповідної організаційної структури й розподілу обов'язків між персоналом банку [2].

На організацію процесу управління кредитним портфелем банку суттєвий вплив має чинне законодавство, яке регулює здійснення кредитних операцій, шляхом визначення форм і видів кредитів, принципів та умов банківського кредитування [1, с. 158].

Організаційне управління кредитним портфелем банку передбачає існування у будь-якій банківській установі певної системи управління, яка має чітко встановлену мету, об'єкт та суб'єкт.

Метою управління кредитним портфелем банку є зниження кредитних ризиків та підвищення ефективності здійснення кредитних операцій, що дозволяє сформувавши оптимальний кредитний портфель.

Об'єктом процесу управління кредитним портфелем банку є кредити надані як фізичним особам, так і суб'єктам господарювання, а також економічні відносини, які виникають між банком та позичальником в процесі повернення та обслуговування боргу.

Суб'єктом управління виступає спеціальна група робітників банківської установи, наділена правом за допомогою встановлених прийомів здійснювати цілеспрямований вплив на об'єкт управління.

Необхідність оцінки ефективності управління кредитним портфелем банку полягає у тому, що саме кредити є найприбутковішим банківським активом, тому формування оптимального кредитного портфеля збільшує потенціальні прибутки банківської установи. Найбільш оптимальним кредитним портфелем банку можна вважати такий портфель, який складається із таких активів, що забезпечують максимально можливу дохідність при мінімальному рівні ризику [4, с. 53].

Резюмуючи усе вищезазначене, можна стверджувати, що основною метою кредитної політики є забезпечення оптимальної структури кредитного портфеля певного банку з урахуванням внутрішніх резервів та зовнішніх умов, в яких він функціонує. Управління кредитним портфелем банку ґрунтується на реалізації ефективної кредитної політики банку, яка виступає інструментом діяльності комерційного банку у сфері грошово-кредитного посередництва.

Список використаної літератури

1. Бугель Ю. Напрями удосконалення сучасних методів управління банківським кредитним портфелем [Текст] / Ю. Бугель // Галицький економічний вісник. — 2010. — № 2. — С. 157-163.
2. Лаврушин О.И. Современный подход к формированию оптимального кредитного портфеля [Текст] / И.О. Лаврушин // Банковские технологии. — 2009. — № 11. — С. 52–65.
3. Пашков А.И. Оценка качества кредитного портфеля [Текст] / А.И. Пашков // Деньги и кредит. — 2010. — № 5. — С. 29–30.
4. Югай А. Формирование кредитного портфеля банка / А. Югай, Р. Кагиров [Текст] // Проблемы теории и практики управления. — 2011. — №11. — С. 51–58.

Сіміохіна Т.В.,

науковий керівник: к.е.н., доцент Левченко О.П.

Таврійський державний агротехнологічний університет

E-mail: tanya.simiokhina@bk.ru

ОСНОВИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Перехідна економіка України вимагає перегляду низки теоретичних і практичних положень бухгалтерського обліку, його організації, а також методик формування та обробки облікової інформації. Бухгалтерський облік в ринкових умовах виконує завдання інформаційного забезпечення управління, контролю за збереженням власності та зміцненням фінансового стану підприємства, підвищення ефективності виробництва та зменшення ризику втрати коштів, пов'язаного зі зміною умов виробництва, інвестування у нові підприємства та види діяльності.

Висвітленням питань організації бухгалтерського обліку займалися такі

українські вчені-економісти: М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, П.І. Гайдуцький, Н.М. Грабова, М.Я. Дем'яненко, І.І. Ємиць, Г.Г. Кірейцева, Ю.Я. Литвин, В.Г. Лінник, І.В. Малишев, М.А. Малюта, В.І. Митрофанова, Г.І. Моїсеєнко, П.П. Німчинова, Ю.І. Осадчий, В.А. Полторадні, В.В. Сопко, О.Д. Шмігель та інших. І, все ж таки, залишаються і виникають питання організації бухгалтерського обліку на підприємствах. Багато авторів відзначають, що організація бухгалтерського обліку регламентується відповідними державними органами, тому недостатньо глибоко досліджується та прагне подальшого удосконалення.

Організація бухгалтерського обліку на підприємстві залежить від ряду критеріїв:

- форми власності;
- організаційно-правової форми підприємства;
- характеру, технології і обсягу його діяльності;
- чисельності персоналу;
- структури управління та ін. [8, с. 245].

Організація бухгалтерського обліку повинна здійснюватися з моменту створення підприємства, оскільки вона в подальшому безпосередньо впливає на ефективність бухгалтерського обліку.

Раціональна організація бухгалтерського обліку передбачає дотримання наступних принципів:

- **принцип цілісності** – вимагає розглядати систему як об'єкт, як цілісне явище, якість якого не зводиться до особливостей яких-небудь окремих частин, які утворюють його. Цілісність обліку системи як об'єкта виявляється у подвійному узагальненні господарських фактів-явищ і процесів;

- **принцип всебічності** – передбачає облік всіх внутрішніх зв'язків і відносин системи, всіх чинників, які впливають на її функціонування;

- **принцип субординації** – вимагає створення ієрархії елементів і відносин за чітко встановленими критеріями. Основним критерієм побудови ієрархії елементів системи бухгалтерського обліку є адекватність організаційної

і технологічної структур господарства. Наприклад, облік матеріалів здійснюють адекватно організації складського господарства: за кожною матеріально відповідальною особою, місцем зберігання матеріалів, облік витрат на виробництво - за цехами, ділянками, бригадами, продукцією;

- **принцип динамічності** – встановлює, що всі характеристики системи слід розглядати не як постійні, а як постійно змінні. Динамічність бухгалтерського обліку як системи обумовлена удосконаленням форм і методів його організації, розвитком форм здійснення розрахунків, системи рахунків, застосуванням нових методів обліку ресурсів, витрат на виробництво і калькуляцію собівартості продукції;

- **принцип випереджаючого відображення** – означає постійну наявність проблем, виникнення яких обумовлене часом, а, отже, вимагає прогнозування стану системи обліку в майбутньому;

- **принцип системоутворюючих відносин** – вимагає визначення саме таких зв'язків між частинами (елементами) системи, які забезпечують її цілісність, існування і розвиток [5, с. 45].

Основним напрямком удосконалення облікового процесу є запровадження сучасних технологій (телекомунікаційних, із застосуванням комп'ютерної техніки) реєстрації, обробки, узагальнення та зберігання облікової інформації. Вони змінюють технологію облікового процесу у частині видів робіт, форм носіїв облікової інформації, способів їх руху, а структурна будова облікового процесу і об'єкти організації його технології є категоріями сталими. Це означає, що дослідження напрямків удосконалення структурних елементів облікового процесу залишається актуальним за усіх способів його ведення.

Для групування облікової інформації кожному суб'єкту підприємницької діяльності потрібно розробляти робочий план рахунків як складову «Наказу про облікову політику». Формуючи робочий план рахунків, бухгалтер керується практичними потребами підприємства, тому використовує лише рахунки та субрахунки, необхідні для відображення господарської діяльності

підприємства. Побудова робочого плану залежить від низки факторів: мети формування інформації; обсягу інформації, заданого її користувачем; характеру та напрямків аналізу отриманої інформації.

При побудові робочого плану рахунків необхідно передбачити його доповнення новими рахунками, потреба у яких виникне при змінах напрямків фінансово-господарської діяльності, видів товарно-матеріальних цінностей, тощо.

Отже, організація бухгалтерського обліку - це комплекс заходів власника підприємства, направлених на забезпечення реєстрації фактів господарського життя, узагальнення їх з метою отримання необхідної інформації для складання звітності та прийняття управлінських рішень.

Однією з важливих передумов раціональної організації обліку є розробка систем організації бухгалтерського обліку, яким визначається зміст, послідовність і строки виконання облікових робіт на підприємстві, порядок одержання інформації, складання і додання звітності.

Список використаної літератури

1. Атамас П.Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки: Навч. посібник / П.Й. Атамас. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 390 с.
2. Чацкіс Ю.Д. Організація бухгалтерського обліку: Навч. посіб. / Ю.Д. Чацкіс, Е.С. Гейер. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 564 с.
3. Блакита Г.В., Ромашевська Н.О. Бухгалтерський облік: Практикум. Навч. посіб. / ГВ. Блакита, Н.О. Ромашевська. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 152 с.
4. Бухгалтерський фінансовий облік в Україні: Навчальний посібник / у співавторстві з Добровський В.М., Бондар М.І. та ін. (всього 22 особи). – К.: А.С.К., 2009. – 976 с.
5. Жадько К.С. Бухгалтерський облік у схемах і таблицях: Навч. посіб. / К.С. Жадько, В.В. Семенюта, Л.Ш. Олійник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 112 с.

6. Жолнер І.В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 368 с.
7. Лень В.С. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика: 3-тє видання: Навч. посіб. / В.С. Лень, В.В. Гливенко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 608 с.
8. Максимова В.Ф. Облік в галузях економіки: Навч. посіб. / За ред. Максимової В.Ф. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 496 с.

К.е.н. Скиба Г.І.

доцент кафедри обліку і аудиту

ІМЕФ, ПрАТ «ВНЗ «МАУП» м. Київ, Україна

E-mail: tsiluyrik@ukr.net

СУТНІСТЬ ТА МІСЦЕ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Господарська діяльність підприємства характеризується чіткими взаємовідносинами між різноманітними суб'єктами господарювання, між суб'єктом господарювання та вищестоящими чи контролюючими організаціями та між структурними підрозділами підприємства. При цьому, відносини проявляються в процесі здійснення виробничої, фінансової та комерційної діяльності. Для узгодження різних видів діяльності існує особлива функція – управління. Система управління підприємства створюється через сукупність управлінських функцій: прогнозування, планування, організацію, регулювання, облік, контроль та аналіз. Усі функції управління розкриваються в тісному їх взаємозв'язку. Облік і контроль є одними із найважливіших функцій управління. Облік являється інструментом збору та обробки даних про факти господарської діяльності підприємства. Він надає таку кількість інформації, яка потрібна для задоволення потреб управління.

Питання значення обліково-аналітичної інформації в інформаційному забезпеченні процесу управління неодноразово відображалися у працях відомих вітчизняних та зарубіжних науковців: Білухи М.Т., Дзурі К., Завадського Й.С., Голова С.Ф., Калюги Є.В., Кірейцева Г.Г., Мескона М.Х., Пантелєєва В.П., Редько О.Ю., Соколова Я.В., Сопка В.В. та інших. Проте в нинішніх умовах господарювання підприємств, роль системи управління зростає та потребує підвищення якості інформаційного забезпечення.

Бухгалтерський облік – процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про господарську діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття управлінських рішень. Дане визначення характеризує сутність та цільові спрямування бухгалтерського обліку з точки зору процедурного підходу.

В цілях побудови системи управління бухгалтерський облік слід розглядати як процес ідентифікації релевантної фінансової та не фінансової інформації, її вимірювання та передачу користувачам, що дозволяє їм продукувати обґрунтовану точку зору і приймати управлінські рішення, раціональні у своїй побудові [2].

Система бухгалтерського обліку функціонує з метою надання користувачам (суб'єктам запиту) необхідної інформації для прийняття управлінських рішень. Дане твердження при дослідженні значення бухгалтерського обліку в управлінні підприємством вимагає розуміння процесу прийняття управлінських рішень та ідентифікації користувачів облікової інформації, їх інформаційних запитів [2].

Я.В. Соколов стверджує, що обліково-аналітична інформація є фундаментом при прийнятті управлінських рішень та трактує її як нові знання про об'єкт управління, що дозволяють формувати управлінські рішення, як міру ліквідації невизначеності в управлінській системі та впорядковане відображення дійсності [3].

Управлінське рішення – це вибір однієї з можливих альтернатив впливу на керовану систему, тобто це модель, в якій із певного числа варіантів

вибирається кращий. Під управлінським рішенням, також, слід розуміти акт, спрямований на вирішення проблемної ситуації.

Соколов Я.В. наводить загальну схему прийняття рішення, яка містить наступні елементи [3]:

1) ціль – підвищення ефективності господарських процесів. Бухгалтерські дані покликані виявити проблеми управління ними, тому не випадково облік передбачає систему рахунків, за якою кожний рахунок є вікном через яке спостерігає адміністрація; баланс виступає загальним цільовим документом, який оцінює ефективність управління;

2) засоби – ресурси, які дозволяють вирішити проблему, тобто перейти від наявної ситуації до бажаної;

3) ймовірність при наявних засобах вирішити проблему (в даному випадку мова йде про суб'єктивну ймовірність, що вимірює ступінь впевненості управлінця у правильності власного рішення);

4) час, необхідний для вирішення проблеми: чим більший даний час, тим більша можливість допущення помилки в управлінському рішенні;

5) прийняття рішення, що включає з'ясування ситуації, обробку даних, аналіз управлінських альтернатив, вибір оптимального варіанту і його реалізація;

6) контроль за виконанням – один з важливих елементів успішного управління;

7) оцінка практично реалізованого рішення і виявлення нових можливостей, пов'язаних з виникненням нової господарської ситуації.

Певні складнощі в системі управління можуть виникати в опрацюванні всієї сукупності альтернатив, яка містить усі можливі варіанти дій для досягнення встановленої мети. Проте, збільшення кількості можливих варіантів ускладнює, збільшує вартість і розтягує у часі процес прийняття рішень.

Таким чином обґрунтоване зменшення кількості альтернатив є фактором підвищення ефективності процесу прийняття управлінських рішень.

Відомо, що облікова інформація після її виникнення (створення),

накопичується та узагальнюється у середовищі бухгалтерського обліку за чіткими правилами, очевидними для окремих галузей, міністерств, відомств, а також формам господарювання. Виходячи з цього облікова інформація показує своєрідний аспект сприймання подій господарської діяльності, створюючи правдиву, офіційно обґрунтовану основу для здійснення управлінської діяльності.

Основні вимоги до реалізації прийнятого управлінського рішення:

- 1) практичне застосування;
- 2) економічність (ефект, отриманий при реалізації, за допомогою прийнятого рішення);
- 3) точність, що забезпечує відповідність отриманого результату тому, що очікувався;
- 4) надійність (не допускати значних помилок і не створювати ситуацій з підвищеним ризиком).

Таким чином, зважаючи на різноманітність управлінських рішень за своїм змістом, дії управлінського персоналу на окремих етапах процесу прийняття управлінських рішень є різними. В окремих випадках можливе упущення управлінських дій на певних етапах, для прикладу, якщо необхідно прийняти традиційне чи формалізоване управлінське рішення. Проте, в будь-якому випадку управлінський персонал при прийнятті управлінських рішень опрацьовує певний масив інформації, що вимагає при прийнятті управлінських рішень формувати інформаційне забезпечення даного процесу, в тому числі і обліковими працівниками.

З вище викладеного робимо висновок, що в сучасних умовах господарювання підприємства посилюється увага до використання облікової інформації, яка абсолютно виступає фактором раціонального функціонування підприємства. Облікова інформація фіксується, реєструється, накопичується та узагальнюється в середовищі бухгалтерського обліку та використовується в управлінській діяльності суб'єкта господарювання. Виходячи з цього призначення облікової інформації як підґрунтя інформаційного забезпечення

управління зростає та є найбільше суттєвою для ефективного розвитку економіки господарюючих суб'єктів.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», від 16.07.1999 р. № 996-IV (зі змінами та доповненнями).
2. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: конспект лекцій для студентів спеціальності 8.03050901 «Облік і аудит» денної і заочної форм навчання / уклад. І.Б. Садовська. – Луцьк: Луцький НТУ, 2015. – 73 с.
3. Соколов Я.В. Основы теории бухгалтерского учета / Я.В. Соколов. – М.: Финансы и статистика, 2005 – 496 с.

*К.е.н., доцент Сокольська Р.Б.
доцент кафедри обліку і аудиту,*

Хіжова Л.В.

студентка кафедри обліку і аудиту

Національна металургійна академія України

E-mail: lilyisgoldyflower@mail.ru

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ В УМОВАХ КОМУНАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Грошові кошти як найбільш ліквідні активи є ключовим елементом ринкової економіки і фінансово – господарської діяльності, пов'язаної з розрахунками всередині підприємства і за його межами. За допомогою грошових коштів закупають сировину, основні засоби, розраховуються з працівниками по оплаті праці тощо, нарощують масштаби і збільшують обсяги виробництва продукції (виконання робіт і надання послуг) [1].

Тож система обліку грошових коштів є дуже важливою для підприємства, оскільки надає необхідну інформацію щодо стану та руху грошових коштів,

завдяки якій можуть бути прийняті управлінські рішення, які впливають на платоспроможність, конкурентоспроможність, а отже, ефективну діяльність підприємства та його подальший розвиток.

Облік грошових коштів необхідно розглядати як сукупність взаємопов'язаних послідовних, організаційних, логічних, розрахункових операцій і процедур формування інформації щодо дебіторської та кредиторської заборгованості, розрахунків з оплати праці, з підзвітними особами, за податками й зборами, а також внесками до статутного капіталу. Звідси, облік грошових коштів на підприємстві на різних етапах, у різних формах, а також в розрізі часу є важливим фактором ефективної діяльності підприємства. Таким чином дана тема є актуальною [2].

В процесі тривалого розвитку інформаційної системи підприємства проблема обліку грошових коштів ніколи не втрачала своєї актуальності і завжди залишалась дискусійним питанням, що знайшло своє відображення у багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідженнях. С.Ф. Голов, В.В. Білуха, В.В. Варавка, Ф.Ф. Бутинець [3] повно і всебічно освітлювали питання обліку грошових коштів.

З точки зору Бутинца Ф.Ф., в організації обліку грошових коштів на поточних рахунках в банках виникають проблеми у зв'язку з тим, що підприємствам дозволено відкривати поточні рахунки в необмеженій кількості, саме це ускладнює здійснювати контроль за рухом грошових коштів. Бутинець Ф.Ф. пропонує обмежити кількість банків з якими можуть співпрацювати (відкривати рахунки) підприємства. Це дозволить краще контролювати організацію обліку грошових коштів на поточних рахунках в банках [3].

За твердженням В.В. Варавка надійна система обліку грошових потоків є необхідною передумовою ефективного управління і повинна базуватися на спільній з системою фінансового обліку базі даних і забезпечувати менеджмент релевантною для прийняття ефективних управлінських рішень інформацією [4].

Аналіз стану існуючої системи обліку та внутрішнього контролю грошових коштів на комунальних підприємствах показав, що на них недостатньо уваги приділяється саме внутрішньому контролю операцій з цільовими та вільними грошовими коштами. Основними завданнями внутрішнього контролю грошових коштів є: контроль за виконанням операцій з грошовими коштами за розрахунками з постачальниками, покупцями; контроль за дотриманням касової і розрахункової дисципліни; контроль за своєчасним і правильним документальним оформленням операцій з руху грошових коштів, щоденний контроль за збереженням готівки і цінних паперів у касі підприємства; інвентаризація грошових коштів і відображення її результатів на рахунках бухгалтерського обліку; дотримання законодавчої та нормативної бази щодо ведення обліку грошових коштів та надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни, що відбулися в грошових коштах підприємства та їх еквівалентах за звітний період.

Для більш якісного виконання цих завдань в умовах комунального підприємства, а саме для покращення контролю та полегшення роботи бухгалтера пропонується розмежувати рахунок 31 «Рахунки в банках», а саме субрахунок 311 «Поточні рахунки в національній валюті» на аналітичні субрахунки 311.1 «Поточні рахунки в національній валюті для обслуговування фізичних та юридичних осіб» та 311.2 «Поточні рахунки в національній валюті для бюджетних операцій». До того ж доцільно ввести відомість «Рух вільних грошових коштів». Надходження та вибуття цільових грошових коштів в даній відомості будуть виділені червоним кольором для відображення наявності та вибуття на цільові потреби. Відомість буде представлена у вигляді таблиці та включати номер операції, дату здійснення операції, інформацію про надходження або витрачання грошових коштів по запропонованих субрахунках 311.1 «Поточні рахунки в національній валюті для обслуговування фізичних та юридичних осіб» та 311.2 «Поточні рахунки в національній валюті для бюджетних операцій», а саме суму грошових коштів, фізичну або юридичну

особу, що здійснила операцію, підпис особи що здійснила операцію, назву та номер первинного документу, що засвідчує здійснення даної операції. Дана відомість заповнюється протягом поточного місяця, після чого здається в архів. Наочний приклад даної відомості зображено у таблиці 1.

Введення цих змін допоможе керівництву комунального підприємства здійснювати своєчасний контроль за правильністю документального оформлення грошових операцій, за їх збереженням і цільовим використанням, а також сприятиме наданню більш повної інформації щодо операцій з грошовими коштами та посилить контроль за станом грошової дисципліни на підприємстві. До того ж дасть можливість полегшити працю бухгалтера у наданні релевантної інформації керівництву у нагальній потребі щодо поточного стану грошових коштів на даному рахунку, а також полегшить аналітичну роботу з аналізу обліку грошових коштів через деталізацію субрахунку та повноті інформування щодо грошових операцій представленої у відомості.

Список використаної літератури

1. Томчук В.В. Удосконалення форми первинних документів обліку грошових коштів: Наук. стаття / В.В. Томчук. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/Lilu/Downloads/agroincom_2013_7-9_20.pdf
2. Ананська М.О., Пильнева Н.О., Полозов М.О. Шляхи удосконалення організації обліку грошових коштів: Наук. стаття / М.О. Ананська, Н.О. Пильнева, М.О. Полозов. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/No4/78-83.pdf>
3. Панщанна О.В., Конопелько О.А. Проблеми організації обліку грошових коштів на поточних рахунках в банках: Наук. стаття / О.В. Панщанна, О.А. Конопелько. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/33_DWS_2010/33_DWS_2010/Economics/74253.doc.htm
4. Шпак Х.В. Облік грошових коштів підприємства: Наук. стаття / Х.В. Шпак. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stelmaschuk.info/archive-internet-conference/62-conferencia-16-04-2013/648-648.html>

Відомість руху вільних грошових коштів за лютий 2017 р.

№ операції	Дата здійснення операції	Назва операції	Особа, що здійснила операцію	Підпис особи, що здійснила операцію	Номер субрахунку, на який надійшли кошти, грн		Номер субрахунку, з якого вибули кошти, грн		Первинний документ, що підтверджує здійснення операції
					311.1	311.2	311.1	311.2	
1	12.02.2017	Надійшли цільові кошти на друк тиражу	Тернівська міська рада			100000			Виписка з банку № 2
2	13.02.2017	Надійшли кошти за рекламу	ПП Сопко В.В.		150				Виписка з банку № 3
3	14.02.2017	Видано Крутько О.В. кошти на придбання МШП	Катуніна О.В.				40		Чек № 5
4	25.02.2017	Вибули цільові грошові кошти	Катуніна О.В.				100000		Виписка з банку № 10
...
Усього									

Судак Н.В.
студентка,
Задерака Н.М.
асистент кафедри фінансів, обліку і аудиту
Національний авіаційний університет
E-mail: nsudak98@ukr.net

ЗАВДАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Перебудова економіки України, перебуваючи в стадії перебудови, потребує обдуманих змін у системі бухгалтерського обліку, яка є основою інформаційного забезпечення користувачів для прийняття ними зважених управлінських рішень.

Бухгалтерський облік – це спосіб суцільного документального спостереження й контролю за господарською та фінансовою діяльністю підприємств і організацій й відповідного відображення отриманої інформації.

Суть бухгалтерського обліку визначається його властивостями:

- систематичне і послідовне відображення всіх господарських операцій у міру їх здійснення;
- документальне обґрунтування господарських операцій;
- застосування різних способів обробки облікової інформації рахунків, подвійних записів, балансу та деякі інші.

Важливим напрямом реформування бухгалтерського обліку в Україні є відповідність фінансової звітності вітчизняних підприємств міжнародним стандартам обліку і звітності. Частково такі заходи вже були здійснені у межах Програми реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.1998 р. № 1706.

Результатом впровадження цієї програми стало ухвалення Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (П(С)БО), нового плану рахунків. Все це спричинило передові зміни в навчальних планах і методиках викладання бухгалтерського обліку у вищих навчальних закладах. Водночас велика проблема полягає в тому, що реформа бухгалтерського обліку не супроводжувалась відповідними змінами в інших сферах, наприклад в статистиці, оподаткуванні, системі права.

Україна прагне стати членом ЄС. Це вимагає змін у законодавстві, фінансовій звітності та нормативно-правовому забезпеченні бухгалтерського обліку. Проте, як свідчить практика, залишаються актуальними практичні і теоретичні проблеми реформування системи бухгалтерського обліку, які зумовлені:

- відсутністю комплексності в реформуванні державних інституцій України;
- розбіжностями у підходах до обліку в Україні та в західних країнах;
- суперечливими положеннями Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), покладеними в основу П(С)БО;
- відмінностями у трактуванні управлінського обліку.

Наявність цих та інших проблем підтверджує, що пошук шляхів їх вирішення та передбачення напрямів подальшого розвитку бухгалтерського обліку в Україні залишається актуальним.

Шляхи розвитку системи бухгалтерського обліку в Україні розглядали у своїх працях такі вітчизняні вчені, як М.Т. Білуха, О.С. Бородкін, Ф.Ф. Бутинець, Б.І.Валуєв, А.М. Герасимович, З.В. Гуцайлюк, М.Я. Дем'яненко, Г.Г. Кірейцев, Л.М. Кіндрацька, М.В. Кужельний, А.М. Кузьмінський, Ю.А. Кузьмінський, В.М. Костюченко, Я.Д. Крупка, С.О. Левицька, В.Г. Лінник, Л.Г. Ловінська, Ю.Я. Литвин, Н.М. Малюга, Є.В. Мних, Л.В. Нападовська, В.М. Пархоменко, О.А. Петрик, О.М. Петрук, М.С. Пушкар,

В.С. Рудницький, П.Т. Саблук, С.В. Свірко, В.В. Сопко, М.Г. Чумаченко, В.О. Шевчук, В.Г. Швець.

У більшості праць, присвячених розвитку системи бухгалтерського обліку в Україні, основна увага спрямовувалась на правові та організаційні аспекти його реформування та підтвердження необхідності застосування обліку нового зразка. Багато авторів відзначають, що організація бухгалтерського обліку регламентується відповідними державними органами, тому недостатньо глибоко досліджується та прагне подальшого удосконалення. На даний час бракує комплексних досліджень, спрямованих на розвиток бухгалтерського обліку, вдосконалення його теорії, методології та практики.

Сьогодні бухгалтер є виробником дуже важливого продукту – звітної інформації (податкової, фінансової, статистичної, управлінської), у якого є чимало споживачів (власники, інвестори, кредитори, аналітики, податкові органи, менеджери, співробітники тощо), котрі, як і належить споживачам, зацікавлені в його високій якості. Висока якість, у свою чергу, вимагає високої кваліфікації виробника та використання сучасних технологій.

Бухгалтерський облік в ринкових умовах виконує завдання інформаційного забезпечення управління, зміцненням фінансового стану підприємства та контролю за збереженням власності, а також підвищення ефективності виробництва та зменшення ризику втрати коштів, пов'язаного зі зміною умов виробництва, інвестування у нові підприємства та види діяльності. Бухгалтерський облік повинен надавати своєчасну якісну інформацію, що вимагає його належної організації для управління підприємством.

В бухгалтерії організаційний процес є засобом, за допомогою якого головний бухгалтер об'єднує трудові ресурси, технологію, матеріали, інформацію і людей для досягнення поставлених перед обліком цілей. Ефективна організація обліку сприяє кращому використанню ресурсів, зменшує витрати виробництва. З практичної точки зору, організацією бухгалтерського обліку є цілеспрямована діяльність керівника і головного бухгалтера

підприємства зі створення, постійного упорядкування та вдосконалення системи бухгалтерського обліку з метою забезпечення інформацією зовнішніх і внутрішніх користувачів.

Загалом, організація бухгалтерського обліку – це науково-обґрунтована система умов та елементів побудови облікового процесу з метою отримання достовірної та своєчасної інформації про господарську діяльність підприємства та здійснення контролю за доцільним використанням його ресурсів, яка потребує удосконалення.

Таким чином, метою організації бухгалтерського обліку є ефективне виконання обліком контрольних та інформаційних функцій. перехідна економіка України вимагає перегляду низки практичних і теоретичних положень бухгалтерського обліку, його організації, а також методик формування та обробки облікової інформації.

Список використаної літератури

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Програми реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів» від 28.10.1998 р. № 1706. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1706-98-п>
2. Аверчев И.В. Управленческий учет и отчетность. Постановка и внедрение. [Текст] – М.: Вершина, 2006. – 512 с.
3. Агеева О.А. Развитие бухгалтерского учета и отчетности. [Текст] // Бухгалтерский учет. – 2005. – № 9. – С. 13–20.
4. Айткен-Девис Р. Конвергенция международных стандартов финансовой отчетности (IFRS) и американских стандартов бухгалтерского учета (US GAAP). [Текст] // Школа професійного бухгалтера. – 2006. – № 8. – С. 4–6.
5. Александер Д. Международные стандарты финансовой отчетности: от теории к практике. [Текст]. – М.: Вершина, 2005. – 768 с.

Тиханська І.О.
магістрант,
науковий керівник: старший викладач Клімович І.М.
Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ
E-mail: irina-tikhanskaya@yandex.ru

ОБЛІК ПРИДБАННЯ ТА ПРОДАЖУ ІНОЗЕМНОЇ ВАЛЮТИ

З огляду на активізацію міжнародних економічних відносин нашої держави із іншими країнами світового економічного простору, для українських підприємств відкрилися нові можливості виходу на зовнішній ринок та перспективи співпраці з іноземними контрагентами, що передбачає виникнення операцій з виростанням іноземних валют.

Підприємство самостійно може обирати форми розрахунків та валюту здійснення операцій, враховуючі фактори впливу та обмеження на здійснення таких розрахунків та їх складність. Проте, в будь-якому випадку, підприємству, що здійснює свою діяльність не тільки на території країни, але і за її межами, не вдасться обійтися без застосування іноземної валюти.

Придбання іноземної валюти регулюється Положенням про порядок та умови торгівлі іноземною валютою, затвердженим постановою Правління НБУ від 10.08.2005 р. № 281 [2].

Звернемо увагу на те, що починаючи з 01.01.2015 р. Законом України «Про внесення змін у Податковий кодекс України та деякі законодавчі акти України щодо податкової реформи», ставка обов'язкового пенсійного збору була збільшена з 0,5% до 2% для придбання готівкової іноземної валюти, при цьому юридичні особи були звільнені від сплати збору. Починаючи з 01.01.2017 р., відповідно до законопроекту № 4741 «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо сприяння детінізації валютообмінних операцій», було скасовано сплату пенсійного збору і з купівлі готівкової валюти.

З метою купівлі іноземної валюти, підприємство повинно сплатити на рахунок банку суму коштів у національній валюті (грн), яка включатиме в себе суму для безпосереднього придбання валюти та комісійну винагороду банку.

Придбана іноземна валюта підприємством надійде на його валютний рахунок, з якого буде перераховуватися нерезидентіві..

При купівлі іноземної валюти потрібно звернути увагу на курсові (сумові) різниці, які виникають в результаті зміни курсу валюти на міжбанківському валютному ринку України [1].

Якщо курс МВРУ вищий за курс НБУ на дату операції, така різниця від зміни курсу буде включена до складу витрат звітного періоду і відобразиться в бухгалтерському обліку за дебетом субрахунку 942 «Витрати на купівлю-продаж іноземної валюти».

Від’ємна сумова різниця виникає, коли курс МВРУ, навпаки, нижчий за курс НБУ. Така сумова різниця включається до складу доходів підприємства та відображаються в бухгалтерському обліку на рахунку 711 «Дохід від купівлі-продажу іноземної валюти» (табл.1).

Таблиця 1

Облік купівлі іноземної валюти

№ з/п	Зміст операції	Дт	Кт
1	На рахунок банку надійшла сума гривень для придбання іноземної валюти	333	311
2	Здійснено зарахування на поточний валютний рахунок придбану іноземну валюту	312	333
3	Відображено витрати/дохід від придбання інвалюти внаслідок різниці між курсом МВРУ і курсом НБУ (сумові різниці)	942	333
		333	711
4	Відображено утримання комісійної винагороди банку	92	333
5	Повернено банком невикористаного залишку суми в гривнях	311	333

Іноземна валюта, що надходить на користь підприємства від нерезидента, потрапляє спочатку на розподільчий рахунок. 35% якої перераховується на поточний рахунок, а частка (65%) направляється для обов’язкового продажу.

Так як, відповідно до п. 2 постанови Правління НБУ від 07.06.16 р. № 342 «Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України»: «надходження в іноземній валюті підлягають обов'язковому продажу на міжбанківському валютному ринку України, у тому числі безпосередньо Національному банку України, у розмірі 65 відсотків» [3].

Вимога щодо обов'язкового продажу поширюється на надходження в іноземній валюті 1-ї групи Класифікатора іноземних валют та банківських металів, затвердженого постановою Правління НБУ від 04.02.98 р. № 34 (куди входять, зокрема, долари США та Євро) і в російських рублях [3].

Облік операцій з продажу іноземної валюти здійснюється в наступному порядку (рис. 1).

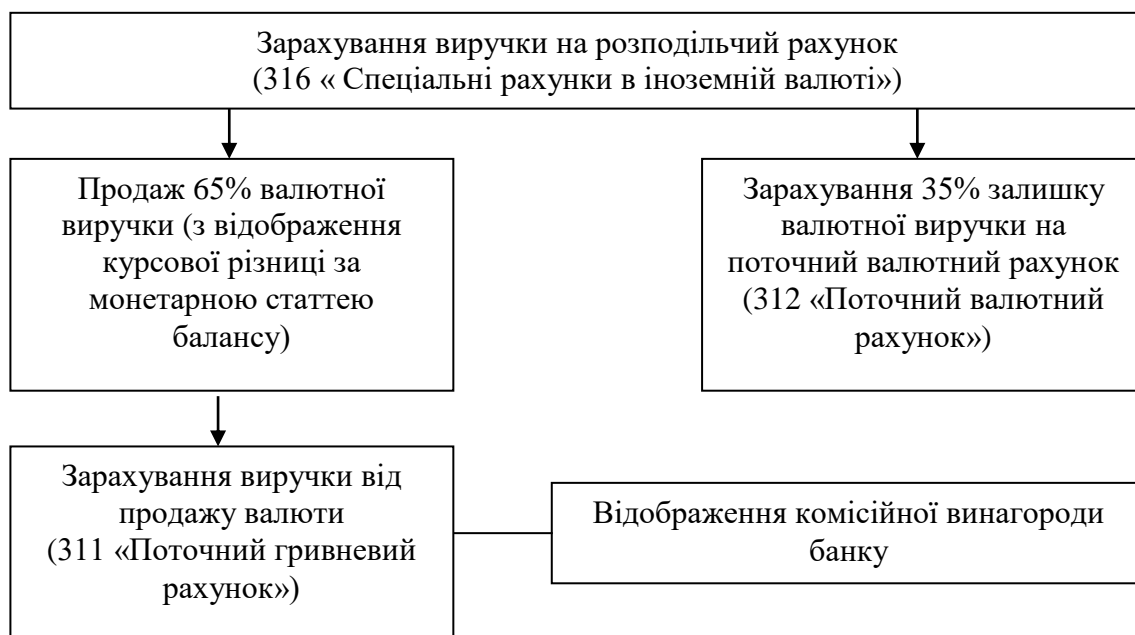

Рис. 1. Порядок відображення в бухгалтерському обліку операцій з продажу іноземної валюти

Під час продажу валюти, дохід або витрати визначаються як різниця між вартістю проданої іноземної валюти за курсом МВРУ і вартістю цієї валюти за курсом НБУ на дату продажу. У разі додатної різниці виникає дохід, який відображається в бухгалтерському обліку за кредитором рахунка 711, а від'ємної – витрати, які відображаються за дебетом рахунка 942.

Список використаної літератури

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів», затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 10.08.2000 р. № 193, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 17.08.2000 р. № 515/4736.
2. Положенням «Про порядок та умови торгівлі іноземною валютою», затверджено Постановою Правління Національного банку України від 10.08.2005 р. № 281, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 29.08.2005 р. за № 950/11230.
3. Постанова Правління Національного банку України «Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України» від 13.12.2016 р. № 410
4. Інструкція по застосуванню Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Мінфіну України від 30.11.1999 р. № 291, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 21.12.1999 р. за № 893/4186

Ткаченко І.Д.

аспірант кафедри фінансів,

науковий керівник: д.е.н., професор Ковальчук К.Ф.

Національна металургійна академія України

E-mail: mail25@ua.fm

НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО СУПРОВОДЖЕННЯ РЕНТНИХ ПЛАТЕЖІВ В ГАЛУЗІ НАДРОКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ НА ПІДСТАВІ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ

Україна має суттєві запаси корисних копалин, але й досі не сформований економічно обґрунтований механізм визначення розміру рентних платежів, їх

вилучення, розподілу та перерозподілу, а також не сформований прозорий механізм обліково-аналітичного супроводження рентних платежів в галузі надрокористування з метою реалізації права власності на надра народу України, що задекларовано Конституцією України.

Мінерально-сировинний комплекс України у період 1990-1991 років забезпечував 23-25% валового національного продукту. В цей період з добуванням та використанням корисних копалин було пов'язано 48% промислового потенціалу України і до 20% її трудових ресурсів. Ці показники наближаються до показників розвинутих країн з потужною гірничодобувною промисловістю. Державний баланс запасів корисних копалин України на 1 січня 2005 року містив відомості приблизно про 8 тисяч родовищ з 96 видів корисних копалин. Промисловістю освоєно 3349 родовищ, на базі яких функціонує понад 2 тисячі гірничодобувних підприємств. Вартість розвіданих запасів з розрахунку на душу населення України становить близько \$150 тис., а за оцінками західних експертів – понад \$200 тис. Експортні надходження України від реалізації мінерально-сировинної продукції складають більше ніж третину від їх загального обсягу, що свідчить про стратегічне значення надрокористування для економіки держави [1].

При визначенні форм реалізації прав власності на надра та розробці базових принципів рентних відносин в сфері надрокористування держава, як власник надр, прагне забезпечити комплексний підхід до регулювання виробничо-господарської діяльності гірничих підприємств, які стосуються економічних, політичних, законодавчих, соціальних та екологічних проблем. В міжнародній практиці виділяють три базові моделі ренти [2, с. 67-70].

1 модель є характерною для близькосхідних країн (Бахрейн, Кувейт, Ємену, Саудівської Аравії тощо) з загальнодержавною формою власності на надра, отриманням рентних доходів державою та власниками компаній з розподілом рентних доходів на соціальні та інфраструктурні проекти, а також на державному рівні спрямована на створення фондів «наступних поколінь» в грошовому еквіваленті.

2 модель відображає специфіку взаємовідносин у галузі надрокористування в США та Канаді, де до кола суб'єктів рентних відносин відносять: державу, приватні компанії та фізичних осіб. Федеративний (за своєю суттю) державний устрій дозволяє кожному штату (провінції) мати власне законодавство, що регулює діяльність надрокористувачів з відповідним здійснення «резервування надр» для наступних поколінь.

3 модель надає можливість здійснювати надрокористування лише державним компаніям та характерна для Великобританії, Венесуели, Мексики, Норвегії. Державні компанії розробляють родовища корисних копалин, видобувають сировину, збагачують її та займаються реалізацією концентратів корисних копалин. При необхідності залучення іноземного капіталу застосовується система «угод про розподіл продукції». Загальним для зазначених моделей є бажання зацікавлених в отриманні ренти суб'єктів здійснювати системні заходи для формування прозорої рентиорієнтованої стратегії поведінки з приводу отримання рентного доходу кожним із суб'єктів та максимізації цих надходжень, але не враховує інтереси розвитку територій на яких ведеться видобуток корисних копалин.

Особливу увагу слід надати розмірам рентних платежів, які застосовуються в різних країнах світу з метою реалізації права власності на надра. Так, наприклад, системи оподаткування нафтовидобувних компаній за окремими ознаками в різних країнах світу мають наступне податкове навантаження [3, с. 7]:

1. Албанія – роялті не сплачуються; бонуси встановлено в залежності від обсягів зростання видобутку нафти; нараховується прибутковий корпоративний податок, за ставкою 50 відсотків;

2. Аргентина – роялті становить 12% від доходу, та 5 відсотків, коли рентабельність родовища низька; бонуси не сплачуються; податок на прибуток встановлено на рівні – 30% плюс 1 відсоток податок з продажу та 1% податок з виробничих фондів;

3. Франція – встановлено шкала за якою роялті сплачується в залежності

від кількості видобутої нафти в день, ставки роялті від 0 до 12 відсотків; бонуси не сплачуються; нараховується прибутковий корпоративний податок ставка якого становить 50%, при цьому існують відстрочки та пільги при значній збіднілості родовищ;

4. Ірландія – роялті та бонуси не сплачуються; нараховується податок на прибуток, ставка якого становить 25%;

5. Нова Зеландія – роялті сплачується за ставкою 20% від облікованого прибутку; бонус визначається на перемовинах; податок на прибуток сплачується, ставки встановлено на рівні 33% – для резидентів країни та 38 % для нерезидентів країни;

6. Норвегія – роялті та бонуси не сплачуються; сплачується прибутковий податок за ставкою 28% та спеціальний податок за ставкою 30%;

7. Іспанія – роялті не сплачується; бонуси встановлюються за підсумками перемовин; сплачується прибутковий податок за ставкою 40%;

8. Великобританія – роялті становить 12,5%, для проектів запроваджених після 1982 року роялті відсутній; бонуси відсутні; податок на корпорації сплачується за ставкою 35%.

Загальносвітовою тенденцією сучасності є зменшення «рентного тягаря» на надрокористувача з метою його мотивації до інвестування грошей в екологічно-ефективні технології з метою збереження видобутих корисних копалин та мінімізації втрат корисних компонентів при збагаченні сировини.

Список використаної літератури

1. Щодо підвищення ефективності надрокористування. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://old.niss.gov.ua/monitor/Monitor32_n/02.htm
2. Ткаченко Н.И. Основные подходы к регулированию недропользования // Научные труды Донецкого национального технического университета. Серия: экономическая. – 2004. – № 80. – С. 65-72.
3. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державний бюджет України на 2008 рік та про

внесення змін до деяких законодавчих актів України» (щодо розміру ставок рентних платежів)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=32163&pf35401=1>
20182

Токовенко Ю.С.
студентка групи МгОП-2-16,
науковий керівник: д.держ.упр., проф. Бондарчук Н.В.
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет
E-mail: juliatokovenko95@gmail.com

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

Заробітна плата – частина національного доходу, яка призначена для особистої потреби робітників та службовців. Заробітна плата – є одним з елементів виробничих витрат підприємства [7].

Закон України «Про оплату праці» визначає економічні та організаційні засади оплати праці працівників, які перебувають у трудових відносинах, на підставі трудового договору з підприємствами, установами, організаціями всіх форм власності та господарювання, а також з окремими громадянами та сфери державного і договірною регулювання оплати праці і спрямований на забезпечення відтворювальної та стимулюючої функцій заробітної плати.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про оплату праці» заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу [5].

Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконаної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства [6].

Держава здійснює регулювання оплати праці шляхом встановлення мінімальної заробітної плати.

Мінімальна заробітна плата – це встановлений законом мінімальний розмір оплати праці за виконану працівником місячну (годинну) норму праці [5].

Розміри мінімальної заробітної плати на 2016-2017 роки наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Розмір мінімальної заробітної плати у 2016-2017 році

Період	Розмір мінімальної заробітної плати, грн	Розмір погодинної оплати праці, грн
з 01.01.2016	1378	8,29
з 01.05.2016	1450	8,69
з 01.12.2016	1600	9,59
з 01.01.2017	3200	19,34

Розмір прожиткового мінімуму встановлюється Кабінетом Міністрів України та затверджується Верховною Радою України при прийнятті Закону України «Про державний бюджет» на відповідний рік. Розрахунок прожиткового мінімуму здійснюється з використанням вартісної величини прожиткового мінімуму через мінімальний споживчий кошик (набір продуктів харчування, непродовольчих товарів та набір послуг).

Завданнями обліку праці та її оплати є:

– точне і своєчасне документальне оформлення даних про обсяг виконаних робіт, одержаної продукції і нарахованої оплати праці відповідно до кількості та якості затраченої праці;

– правильне нарахування оплати праці кожному працівникові відповідно до діючих положень;

– дотримання порядку розподілу оплати праці за об'єктами бухгалтерського обліку;

– повний і своєчасний розрахунок з працівниками з оплати праці;

– своєчасне складання та подання бухгалтерської і статистичної звітності з оплати праці [9].

Забезпечуючи виконання зазначених завдань, бухгалтерський облік оплати праці має великий вплив на трудову дисципліну. Правильний облік мобілізує працівників на виконання робіт і пошук резервів підвищення ефективності виробництва.

Облік праці та її оплати повинен бути організований таким чином, щоб сприяти підвищенню продуктивності праці, зміцненню трудової дисципліни, підвищенню якості виробництва продукції, виконання робіт і послуг.

Виділяють наступні види заробітної плати: основну, додаткову та інші заохочувальні та компенсаційні виплати.

Основна заробітна плата – це винагорода за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці. Вона встановлюється у вигляді тарифних ставок і підрядних розцінок для робітників та посадових окладів для службовців.

Додаткова заробітна плата – це винагорода за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідництво і за особливі умови праці. Вона включає доплати, надбавки, гарантійні і компенсаційні виплати, передбачені чинним законодавством, премії, пов'язані з виконанням виробничих завдань і функцій.

Важливим елементом механізму визначення індивідуальної заробітної плати є форми та системи оплати праці (рис. 1).

На підприємствах України застосовують дві форми оплати праці: погодинну та відрядну.

На основі погодинної і відрядної форм оплати праці підприємства застосовують різні, часом надто складні, системи оплати праці, які спрямовані на стимулювання зростання кількості та якості вироблюваної продукції, на інтенсифікацію праці. За їх допомогою власники підприємств намагаються зацікавити найманих працівників у найбільшій віддачі, у найкращому виконанні своїх трудових обов'язків, в ініціативності та винахідливості [3].

Система оплати праці – це сукупність правил, які визначають співвідношення між мірою праці та мірою винагороди працівників [1].

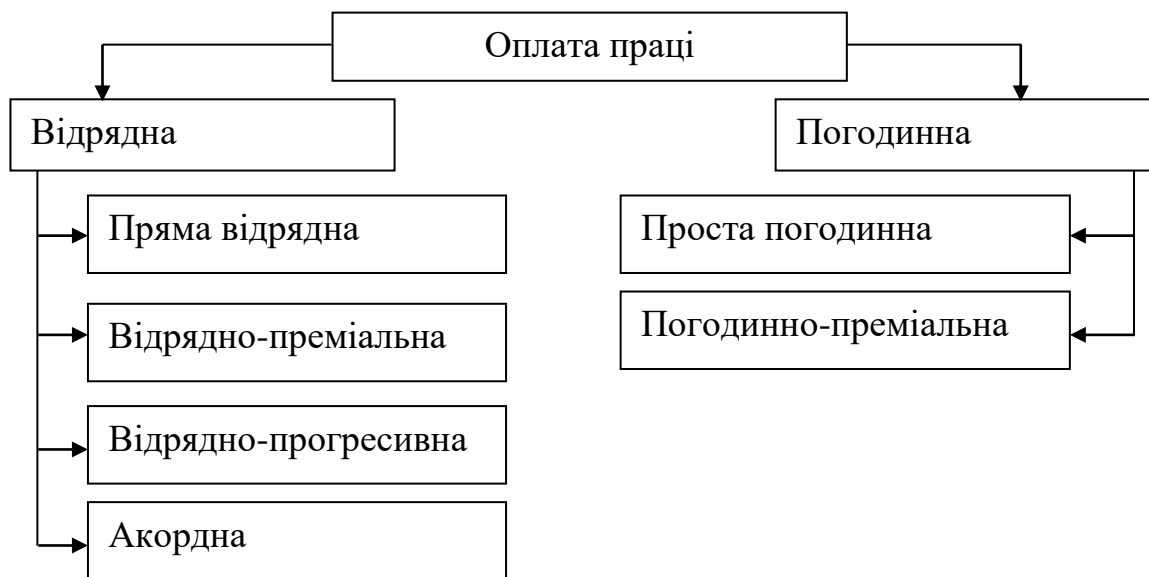

Рис. 1. Форми та системи оплати праці

Погодинна заробітна плата – форма оплати праці, коли обсяг виконаної роботи не піддається обліку та нарахуванню. Відомі дві форми погодинної оплати праці: проста почасова та почасово-преміальна.

При простій погодинній оплаті заробіток визначається виходячи з кількості відпрацьованого часу та кваліфікації працівника. Робітникам з почасовою заробітною платою сума заробітку визначається виходячи з годинної тарифної ставки та кількості відпрацьованих годин.

При погодинно-преміальній оплаті додатково вводиться преміювання за якісне та своєчасне виконання завдань. Обов'язковою умовою преміювання є виконання місячного плану по технологічних етапах та обслуговування працівниками-погодинниками робочих місць, а також відсутність браку та простоювання машин та обладнання [2].

Відрядна оплата праці – система заробітної плати, при якій заробіток залежить від обсягів виконаної роботи, потребує якості. Відрядна форма оплати праці містить такі системи: пряма відрядна, відрядно-преміальна, відрядно-прогресивна та акордна.

При прямій відрядній формі оплати праця працівника винагороджується по відрядних розцінках за одиницю обігу незалежно від рівня виконаних норм

виробітку. Заробіток визначається множенням обсягу якісно виконаних робіт на відрядну розцінку.

Відрядно-преміальна система – це різновид відрядної форми оплати праці, за якого понад заробітну плату, належну за виконану роботу виплачується премія.

Відрядно-прогресивна система оплати праці передбачає оплату праці за роботу, виконану у межах встановлених норм, оплачується за звичайними відрядними розцінками, а частина роботи, виконаної понад норму, – за прогресивно-зростаючими розцінками та залежно від відсотку перевиконання норм.

Акордна система оплата праці – це різновид відрядної форми, за якого норма та розцінка для виконавця або групи виконавців встановлюється не за кожною окремою операцією, а за весь комплекс робіт [8].

Форми і системи оплати праці, норми праці, розцінки, тарифні сітки, ставки, схеми посадових окладів, умови винагороди й інших виплат устанавлюються підприємствами, установами, організаціями самостійно в колективному договорі з дотриманням норм і гарантій, передбачених законодавством [6].

Конкретні розміри тарифних ставок, окладів, розрядних розцінок, а також надбавок, доплат і премій устанавлюються власником або уповноваженим ним органом. Власник або уповноважений ним орган не має права в односторонньому порядку приймати рішення з питань оплати праці, що погіршує умови, встановлені законодавством і колективним договором.

Отже, оплата праці є однією з найскладніших категорій, яка відбиває різнобічні інтереси сторін суспільно-трудоких відносин – працівників, роботодавців та держави.

Список використаної літератури

1. Бурденко І.М. Виплати працівникам: облік, аудит і автоматизація: Навч. посіб. / І.М. Бурденко, О.В. Кравченко, О.В. Шипунова – Суми: Світ знань. – 2012. – 283 с.

2. Гаркавін Р.М. Розрахунки з оплати праці / Р.М. Гаркавін // Школа бухгалтера. – 2010. – № 13. – С. 7–9.
3. Грішнова П.Н. Економіка праці та соціально-трудова відносини: Підруч. / П.Н. Грішнова – К.: Знання, 2010. – 559 с.
4. Закон України «Про державний бюджет України на 2016 рік» від 25.12.2015 № 928-VIII, із змінами і доповненнями. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/928-19>
5. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР, із змінами і доповненнями. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>
6. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII, із змінами і доповненнями. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
7. Кравченко М.А. Сутність оплати праці як економічної категорії / М.А. Кравченко // Бізнес навігатор. – 2010. – № 1. – С. 3–4.
8. Сук Л.К. Фінансовий облік: Підруч. / Л. К. Сук – К.: Знання, 2012. – 647 с.
9. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський та фінансовий облік на підприємствах України: Підруч. / Н.М. Ткаченко. – К.: А.С.К., 2009. – 784 с.

*К.е.н. Харченко М.О.
асистент кафедри обліку і аудиту
Державний вищий навчальний заклад
«Національний гірничий університет»
E-mail: makharchenko@mail.ua*

СУБ'ЄКТИ ФІНАНСОВОГО ЛІЗИНГУ

За двадцять п'ять років незалежності Україна зазнала значних перетворень, у яких важливе місце займають зміни фінансово-кредитних

відносинах для фізичних та юридичних осіб. На фінансовому ринку держави з'явилась нова послуга лізингу. В європейських країнах лізингові відносини існують вже багато років, проте для України, після розпаду Радянського союзу, це було щось нове та не зрозуміле, яке не мало жодного законодавчого підґрунтя для існування. Тому, лізингові відносини в Україні набули своєї легальності лише в 1997 році, коли був прийнятий Закон України «Про лізинг». На даний час, ці відносини регулюються Законом України № 1381-IV від 11.12.2003 р. «Про фінансовий лізинг» і саме з цього часу розпочинається стрімкий розвиток лізингового бізнесу.

Слово лізинг в перекладі з англійської мови означає «здавати в оренду», проте, незважаючи на це, поняття лізинг та оренда де що відрізняються одне від одного. Так оренда передбачає короткострокове користування та обов'язково повернення майна, а лізинг довгострокове володіння та можливість переходу права власності на майно орендарю після виплати всіх лізингових платежів.

До теперішнього часу у світовій практиці не існує єдиного тлумачення поняття «лізинг». Законодавство України визначає лізинг як підприємницьку діяльність, яка спрямована на інвестування власних чи залучених фінансових коштів і полягає в наданні лізингодавцем у виключне користування на визначений термін лізингоодержувач майна, що є власністю лізингодавця або набувається ним у власності за дорученням і погодженням з лізингоодержувачем у відповідного продавця майна, за умови сплати лізингоотримувачем періодичних лізингових платежів [1].

Фактично, кругообіг майна і коштів відбувається між лізингодавцем та лізингоодержувачем, як між продавцем і покупцем (рис. 1). Тобто це доволі простий процес, який дозволяє покупцю (лізингоодержувачу), який не має достатньо грошей для придбання майна або нерухомості, придбати його за договором лізингу. Продавець (лізингодавець) може давати у лізинг як свої кошти чи майно, так і ті що перебувають у власності за дорученням і погодженням.

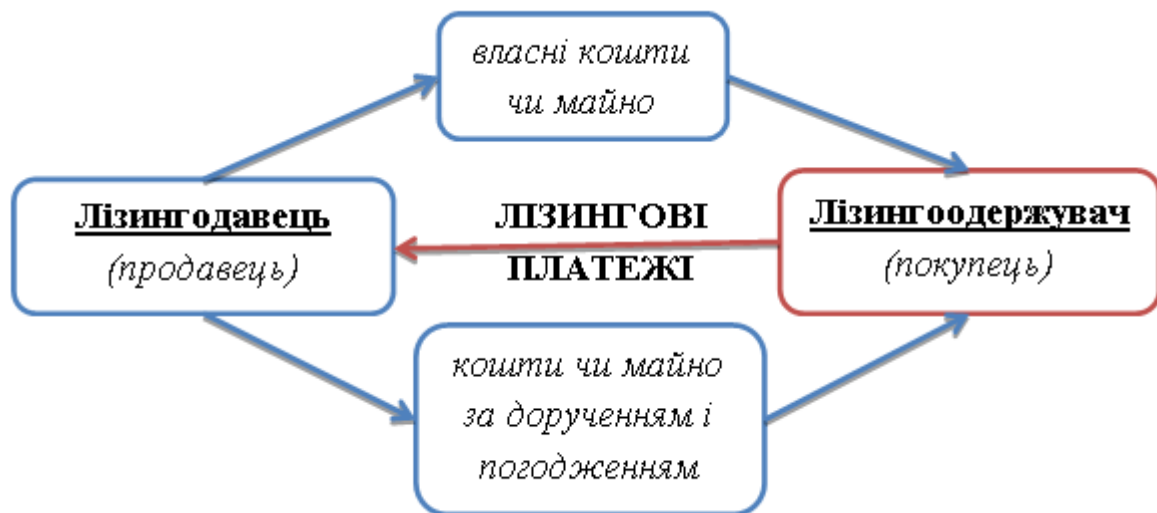

Рис. 1. Схема взаємовідносин між лізингодавцем та лізингоодержувачем
Джерело: розроблено автором

Відповідно до Закону України «Про фінансовий лізинг», предметом лізингу може бути будь-яка неспоживча річ (тобто те, що не може закінчитися або зменшитися за періоду лізингу, проте воно може зноситися, тоді це буде списано на амортизаційні витрати), визначена індивідуальними ознаками та віднесена відповідно до законодавства основних фондів. Наступне твердження закону визначає, що предметом лізингу не можуть бути земельні ділянки та інші природні об'єкти. Це твердження є цілком логічним, тому що в першу чергу саме земельним ділянкам та природним об'єктам може бути нанесено незворотній збиток, що в подальшому призведе до їх знецінення, але нерухомість на земельній ділянці може бути взята у лізинг. Також предметом лізингу не можуть бути єдині майнові комплекси підприємств та їхні відокремлені структурні підрозділи (філії, цехи, дільниці). Майно, що перебуває в державній або комунальній власності та щодо якого відсутня заборона передачі в користування та/або володіння, може бути передана в лізинг [2].

Закон України про лізинг визначає три основні суб'єкти лізингу: лізингодавець, лізингоодержувач та продавець. Проте останній не завжди приймає участь у лізингових відносинах. Так лізингодавцем виступає юридична

особа, яка передає право володіння та користування предметом лізингу лізингоодержувачу. Де в свою чергу лізингоодержувачем може бути фізична або юридична особа, яка отримує право на володіння та користування предметом лізингу від лізингодавця. Якщо лізингодавець не має необхідного для лізингоодержувача предмета лізингу, то лізингодавець має право звернутися до третьої сторони продавця (постачальника) та набути необхідний предмет лізингу. Продавцем може бути будь-яка фізична або юридична особа [2].

Таким чином, лізинг це доволі проста схема взаємодії банківських структур з реальним сектором економіки, на основі якої поєднуються інтереси власників фінансового капіталу та господарюючих суб'єктів.

Список використаної літератури

3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003: Офіційний текст. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 464 с.
4. Закон України «Про лізинг» № 1381-IV від 11.12.2003: за станом на 13.11.2016: (текст) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1381-15>

Чібісова В.П.

викладач

Харківський торговельно-економічний коледж

Київського національного торговельно-економічного університету

E-mail: gemini_ladyhawke@rambler.ru

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ЗВІТНОСТІ БЮДЖЕТНИМИ УСТАНОВАМИ

Протягом багатьох років бухгалтерська інформація залишається одним з найважливіших джерел забезпечення процедур щодо оцінки бізнесу та ухвалення інвестиційних рішень. Це свідчить про необхідність перегляду

змісту публічної звітності підприємств, більш повного аналізу її класифікаційного розподілу шляхом розумного балансу між релевантністю звітів і надійністю інформації, представленої в них щодо основних факторів вартості і соціально-економічної діяльності компанії [2, с. 124].

Деталізований огляд питань, що відображають особливості ведення звітної дисципліни бюджетними установами, представлено в наукових роботах багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених. Найбільш відомі з них праці: Т.В. Давидюк, А.С. Колесніченко, М.М. Шигун.

Установи та організації, що утримуються за рахунок бюджетних асигнувань, виступають платниками окремих податків і зборів, передбачених Законом України «Про систему оподаткування» від 25.06.1991 р. № 1251-ХІІ (зі змінами і доповненнями). В силу цього, вони мають зобов'язання щодо складання і подання визначених на законодавчому рівні видів та форм звітності відповідним державним органам у затверджені строки.

Склад місячної фінансової звітності бюджетних установ регламентовано Порядком складання фінансової, бюджетної та іншої звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, затвердженим Наказом Міністерства фінансів України від 24.01.2012 р. №44. При цьому, фінансові звітність розпорядників та одержувачів бюджетних коштів має свої особливості та визначені форми [1].

Природа звітності бюджетних установ свідчить про те, що вона є в значній мірі різноплановою та глибоко деталізованою. Об'єктивно це пояснюється необхідністю вираження господарського життя кожної організації бюджетної сфери, зважаючи на її спеціальний статус [3, с. 257]. На підставі звітних даних здійснюється контроль та регулювання виконання бюджетів в частині видатків, перевіряється доцільність й обґрунтованість розподілу бюджетних коштів відповідно до складених кошторисів, аналізується повнота і доцільність використання майна, своєчасність і правильність оформлення платежів, стан розрахунків тощо. Крім цього, слід зазначити, що бухгалтерська звітність бюджетних установ суворо регламентована як за вимогами до

оформлення та змісту, так і за термінами подання. Залежно від складу звітності бюджетних установ її можна класифікувати на: бухгалтерську, податкову та соціальну.

Податкова звітність подається до податкових органів за місцем знаходження бюджетної установи та її реєстрації як платника податку.

Нинішні умови господарювання багатьох бюджетних організацій свідчать про наявність позабюджетних надходжень. Можливість займатися комерційною діяльністю обумовлює появу зобов'язань щодо необхідності сплати встановлених податків до бюджетів різних рівнів. Відповідно до Податкового кодексу, податкова звітність з окремого податку складається наростаючим підсумком. Податкова декларація, що відображає звітування за результатами останнього податкового періоду року, прирівнюється до річної податкової декларації. При цьому, річна податкова декларація не подається.

Бюджетні установи й організації, що є платниками внесків на пенсійне та соціальне страхування, у встановлені терміни подають звітність до Пенсійного фонду та фондів соціального страхування. У розрахунку суми страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та інші види страхування вказуються всі передбачені показники. Соціальна звітність, подається до місцевих органів відповідних фондів, де кожна бюджетна установа повинна бути зареєстрована як платник відповідних зборів.

Тобто, бюджетна сфера характеризується специфічними умовами господарювання. Головним чином, це підтверджується значною регламентованістю звітної дисципліни, з урахуванням класифікаційних параметрів подання фінансової та іншої звітності.

Список використаної літератури

1. Порядок складання фінансової, бюджетної та іншої звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 24.01.2012 р. №44. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0196-12>

2. Давидюк Т.В. Конвергенція бухгалтерської та соціальної звітності в частині людського капіталу: розвиток існуючих підходів / Т.В. Давидюк // Економіка: реалії часу. – 2012. – № 2 (3). – С. 123-129.
3. Колесніченко А.С. Облік і звітність у формуванні ефективного інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління суб'єктів господарювання фінансово-кредитної та бюджетної сфер / А.С. Колесніченко // Бізнес Інформ = Business Inform. – 2017. – № 1 (468). – С. 256-262.
4. Колесніченко А.С. Світовий досвід розвитку обліку і звітності у забезпеченні формування комплексу моделей і методів в аналізі та аудиті діяльності суб'єктів господарювання фінансово-кредитної та бюджетної сфери / А.С. Колесніченко // Причорноморські економічні студії. – 2017. – Вип. 13, Ч. 2. – С. 190-196.
5. Шигун М.М. Корпоративна соціальна звітність як перспектива інформування про людський капітал вітчизняних компаній / М.М. Шигун, Т.В. Давидюк // Вісник Запорізького національного ун-ту: Економічні науки: зб. наук. пр. – Запоріжжя: ЗНУ, 2011. – № 1 (9). – С. 173-178.

Швецова В.О.
студентка кафедри обліку і аудиту,
к.е.н., професор Король Г.О.
професор кафедри обліку і аудиту
Національна металургійна академія України
E-mail: VShvezova@yandex.ru

ВИКОРИСТАННЯ НЕСТАНДАРТНИХ МЕТОДІВ ОЦІНКИ ЗАПАСІВ В УКРАЇНІ

В умовах фінансової кризи постає проблема зростання та розвитку виробничих можливостей підприємства, тому перед кожним господарюючим

суб'єктом виникає необхідність впровадження ефективної системи управління запасами, в якій ключове значення має вибір і подальше використання методів їх оцінки.

Найбільш вагоме значення має оцінка запасів при їх списанні, оскільки, як зазначає Г.С. Суков, "...саме тут виникають проблемні питання, пов'язані з вибором найбільш оптимального методу, варіанту впливу на вартість продукції, що виготовляється, ціну готових виробів, попит споживачів і розмір прибутку, одержаного від реалізації, коригуванням економічного ефекту діяльності у звітах для інвесторів" [1]. Важливість оцінки вартості запасів була обґрунтована також Д. Міддлтоном. Він зазначав, що «оцінка вартості запасів в бухгалтерському обліку дуже важлива, бо від неї залежить собівартість реалізованих товарів і, як результат, прибуток за звітний період» [2].

Питання обліку запасів знайшли своє відображення в роботах таких вітчизняних науковців, як: Ф.Ф. Бутинець, Г.С. Суков, В.В. Сопко, О.В. Бойко, М.І. Кучер, П.Г. Матвієнко, М.Ф. Огійчук, Р.Л. Хом'як, В.І. Лемішевський, Л.К. Сук. Зважаючи на чималий вклад вчених, очевидний той факт, що дослідження даної теми все ще є актуальним і потребує подальшого вивчення, тому що обраний метод оцінки запасів впливає на кінцевий результат діяльності підприємства.

Недоліком можна вважати те, що в П(С)БО № 9 "Запаси" та "Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку запасів", затверджених Наказом Мініфіну від 10.01.2007 року, наведено лише загальні положення щодо оцінки цих об'єктів [3, 4]. На сучасному етапі розвитку економіки України спостерігаються значні інфляційні стрибки, внаслідок чого відбувається і постійне коливання цін на запаси, тому вивчення методів їх оцінки набуває особливої актуальності.

При витрачанні значної кількості запасів у процесі виробництва, підприємствам необхідно визначити найкращу послідовність їх використання. Але проблема вибору методу оцінки вибуття запасів залишається невирішеною,

так як до 2005 року в бухгалтерському обліку України дозволялось використання шести методів оцінки вибуття запасів, а зараз лише п'яти.

Згідно з П(С)БО № 9 "Запаси" сьогодні в Україні можуть використовуватись такі методи оцінки запасів при їх вибутті: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження запасів (FIFO); нормативних затрат; ціни продажу [3].

В той же час застосування тільки вказаних методів оцінки вибуття виробничих запасів в обліку не повністю забезпечує керівництво інформацією, необхідною для прийняття зважених рішень при подальшому формуванні, встановленні цін на вироблену продукцію, роботи або послуги та оптимізації величини прибутку підприємства.

Наприклад, у міжнародній практиці, разом з вищезгаданими, застосовуються також інші методи оцінки матеріальних запасів, які для України є нестандартними – LOFO, HIFO.

Методи оцінки запасів LOFO і HIFO в Україні порівняно мало вивчені.

Оцінка вибуття запасів за методом LOFO (lowest – in – first – out), тобто у перекладі з англ. — «найдешевший — першим вибув», базується на припущенні, що з початку у виробництво відпускаються ті запаси, які були придбані за найнижчими купівельними цінами, тому, відповідно, в кінці року в розпорядженні підприємства залишаються запаси за найвищими цінами придбання [5]. Тому цей метод доцільно використовувати при визначенні мінімально допустимої ціни реалізації продукції, адже він є оптимальним при формуванні собівартості продукції, якщо на ринку спостерігається жорстка конкуренція. Отже, перевагою методу LOFO у порівнянні з існуючим методами списання виробничих запасів є те, що він враховує конкурентоздатність тієї чи іншої продукції на ринку. Досить ефективним метод LOFO може бути, коли на

виробництві відбувається виготовлення декількох видів продукції, які реалізуються за різними цінами. За таких умов, запаси, що мають найбільшу ціну можна включити до собівартості тієї продукції, яка має найбільший попит на ринку, а до іншої продукції включити запаси лише з найнижчою ціною, що дасть можливість мінімізувати ціну її реалізації і зберегти позицію продукції підприємства на ринку [6].

Отже, якщо на підприємстві наявний невисокий рівень прибутку, то при використанні методу LOFO його можна завищити, що ймовірно зацікавить інвесторів, а, відповідно, і залучить інвестиції.

Оцінка вибуття запасів за методом FIFO (highest – in – first– out), тобто у перекладі з англ. — «найдорожчий — першим вибув», базується на припущенні, що з початку у виробництво відпускаються ті запаси, які були придбані за найвищими купівельними цінами. Тобто, при застосуванні цього методу запаси, що залишилися в розпорядженні підприємства на кінець місяця, оцінюються за найнижчими цінами придбання [5]. При використанні запасів за найвищою ціною закупівлі буде збільшуватись і собівартість виробленої продукції, що, в свою чергу, спричинить зменшення прибутку підприємства. Тому підприємствам, які ставлять собі за мету зниження бази оподаткування податком на прибуток, доцільно використовувати даний метод.

Оскільки в Україні спостерігається стійка тенденція до зростання цін, даний метод дуже схожий на раніше використовуваний метод LIFO.

Проте, незважаючи на вказані переваги запропонованих методів, можна відзначити і наступні недоліки: трудомісткість, відсутня універсальність.

Таким чином, кожен з розглянутих методів впливає на величину фінансового результату діяльності підприємства. Наявність значної кількості оцінки запасів дозволяє керівництву обрати той метод, застосування якого є найбільш відповідним в конкретних умовах господарювання.

Сьогодні, при постійній зміні економічної ситуації в країні, слід брати до уваги аспекти застосування кожного методу оцінки вибуття запасів, адже вони

мають важливе значення при розрахунку виробничих витрат і собівартості виготовленої продукції. Аналіз застосування нестандартних методів оцінки запасів показує, що при кожному з них можна одержати різні результати, як позитивні, так і негативні. Але важливо також враховувати і вплив на результати діяльності підприємства необмеженої кількості різних зовнішніх та внутрішніх факторів.

Список використаної літератури

1. Суков Г.С. Вирішення проблем обліку запасів / Суков Г.С. // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2005. – № 2 (32). – 340 с. – С.187-195.
2. Миддлтон Д. Бухгалтерский учет и принятие финансовых решений / Дэниел Миддлтон; [пер. с англ. И.И. Елисеевой]. – М.: Издательское объединение «ЮНИТИ», 1997. – 408 с.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukr-law.com.ua/oblik/buh/34-psbo9>.
4. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article%3Fart_id=66826&cat_id=50097
5. Bewertungsvereinfachungsverfahren für Vermögensgegenstände [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rechnungswesenportal.de/Fachinfo/Umlaufvermoegen/Bewertungsvereinfachungsverfahren-fuer-Vermoegensgegenstaende-.html>
6. Лишиленко О.В. Напрямки покращення методів оцінки списання виробничих запасів в системі аналізу беззбитковості виробництва продукції аграрних підприємств / О.В. Лишиленко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com>

К.е.н. Шевчук С.В.
доцент кафедри обліку та економічного аналізу,
Кіршина В.Ю.
магістрант кафедри обліку та економічного аналізу
Національний університет кораблебудування, м. Миколаїв
Email: ser_nat@mail.ru; kirshinav@bk.ru

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК СКЛАДОВА НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасний період розвитку економіки визначається суттєвим зростанням ролі науки і техніки та інтелектуальної діяльності основним джерелом яких є творча праця. Сьогодні у всьому світі інтелектуальна власність стає могутнім важелем економічного розвитку суспільства. З інтелектуальних ресурсів формується інтелектуальний капітал. Саме інтелектуальний капітал дедалі більше перетворюється на провідний чинник економічного зростання, радикальних економічних зрушень, стає головним важелем у визначенні ринкової вартості та формуванні високого рівня конкурентоспроможності.

Як зазначають Пічугіна М.А., Жигалкевич Ж.М. питання структури інтелектуального капіталу є дискусійним і мало висвітленим в економічній літературі. На основі аналізу теоретичних джерел, вони виділяють такі складові інтелектуального капіталу кластеру:

- людський капітал – сукупність знань, навичок, творчих здібностей, компетенцій, а також спроможність працівників відповідати вимогам і задачам кластеру.

- структурний капітал – внутрішній (програмне забезпечення, бази даних, організаційна структура, патенти, товарні знаки, а також всілякі організаційні механізми, які забезпечують продуктивність працюючих та функціонування кластеру) та зовнішній (стійкі зв'язки взаємозв'язки зі споживачами, посередниками, постачальниками) [1].

Такої ж думки щодо поділу інтелектуального капіталу дотримуються науковці В.Л. Іноземців [2] та А. Чухно [3] поділяють інтелектуальний капітал на дві складові: людський капітал (досвід, знання, навички, здатності до нововведень, а також до загальної культури, філософії фірми, її внутрішнім цінностям) та структурний (технічне і програмне забезпечення, організаційну структуру, патенти, ліцензії, торгові марки, бази даних, електронні мережі).

П. Цибульов виділяє три складові інтелектуального капіталу: людський капітал, права на об'єкти інтелектуальної власності та структурний капітал [4].

Н.Л. Гавкалова та Н.С. Маркова: «Сталим є представлення активів підприємства як сукупності фізичного та фінансового капіталу (нематеріальні активи)» [5]. Тим самим ставиться знак рівності між цими категоріями. До складу фізичного капіталу автори включають також інтелектуальний, який складається з чотирьох елементів: технологічного капіталу, клієнтського капіталу, персонального капіталу та соціального капіталу, приєднуючись при цьому до думки інших авторів, що соціальний капітал може бути визначений, як деякий набір суспільних відносин, що мінімізує операційні витрати інформації в межах всієї економіки.

С.Ф. Легенчук розуміє під інтелектуальним капіталом сукупність наявних інтелектуальних активів (людський, структурний, ринковий капітал) підприємства, які забезпечують йому конкурентні переваги на ринку. Автор схиляється до думки, що в бухгалтерському обліку не можна чітко розмежувати поняття «нематеріальні активи» та «інтелектуальний капітал», зважаючи на сферу застосування і різноплановість цих категорій [6]. Визначити й оцінити певним чином величину інтелектуального капіталу можна було б через гудвіл, коли продається підприємство, і це дуже часто використовується за кордоном при оцінці ділової репутації, на що звертають увагу ряд авторів. Однак такий підхід може використовуватися не завжди, адже акт купівлі-продажу підприємства може здійснюватися з різних причин і принести власнику різну величину доходу залежно від швидкості розрахунків за майно, тим більше, що величина гудвілу значною мірою залежатиме від банківського процента по депозитах на дату його продажу, а продаж підприємства з від'ємним гудвілом

зовсім не означає відсутність інтелектуального капіталу. Тому наявність нематеріальних активів у балансі підприємства може свідчити про наявність інтелектуального капіталу в підприємства. Однак, це теж може не відповідати дійсності, адже патенти чи ліцензії можуть бути придбані, але метою їх придбання є не подальший розвиток власного виробництва, а попередження виникнення конкуренції [6].

Людський капітал є одним з головних ресурсів будь-якого підприємства. Саме його склад з точки зору кваліфікації, креативного мислення, можливостей генерування, акумулювання знань, продукування інновацій надає змогу підприємству втілювати напрями та реалізовувати завдання розвитку підприємства. Вартість компанії тісно пов'язана з людським капіталом і визначає його ключовим її фактором. Як нематеріальний актив компанії він спроможний створювати додаткову вартість і доданий продукт за допомогою навичок, знань, здібностей, якими володіє людина.

Структурний капітал як складова організаційного капіталу є здатністю підприємства використовувати компетентнісний капітал в організаційних системах, що перетворює інформацію з метою підвищення прибутковості та зазначає, що структурний капітал забезпечує середовище, яке заохочує створювати, а потім капіталізувати інформацію і знання. Відбувається своєрідна конвертація компетентнісного капіталу в структурний, потік знань, інформації, спрямований від індивідуальної компетенції до внутрішньої структури підприємства, потім закріплюється в інформаційних системах, інтелектуальній власності.

Структурний забезпечує формалізацію та документування знань і досвіду, що можуть бути використані для господарської діяльності. Відповідна культура організації, що формує сприятливе середовище для ініціативності й творчої активності стимулює працівників, підвищує їх зацікавленість, відкриває можливості щодо інноваційного розвитку підприємства. Використання структурного капіталу забезпечує перетворення результатів творчої праці на матеріальні продукти, а потім їх комерціалізацію. Інформатизація прискорює процеси господарсько-економічної діяльності підприємства.

Головними складовими структурного інтелектуального капіталу підприємства є не некомп'ютерне і програмне забезпечення, а нематеріальні бізнес-процеси, побудовані на підґрунті комп'ютерних систем, створенні і використанні об'єктів інтелектуальної власності; основним напрямом розвитку структурного капіталу є розроблення та постійний розвиток інформаційної моделі управління знаннями підприємства як моделі пізнавальних процесів організації, опосередкованих бізнес-процесами (робочими операціями) і документами.

Визнання складових інтелектуального капіталу нематеріальними активами багато в чому залежить від виконання умов визнання: наявність контролю за ними, можливість достовірності оцінки та отримання економічних вигод.

Вагомі дослідження з приводу інтелектуального капіталу були здійснені Н.М. Малюгою, яка узагальнивши результати розробок провідних вчених розвинених країн і країн СНД, зазначає, що при визнанні інтелектуального капіталу найбільш складним є його оцінка. У розвинених країнах за наявності розвиненого фондового ринку цей розрахунок може здійснюватися на основі ринкових котирувань. В Україні та інших країнах СНД подібний метод не можна використовувати через відсутність відповідних умов. Інші методи оцінки (загратний або порівнянності придбання) можуть істотно знизити розмір капіталу [7].

Для власників питання включення інтелектуального капіталу до складу нематеріальних активів є досить привабливим. Адже це надає можливість збільшення вартості підприємства ще до моменту продажу дозволить власнику продати його з меншою сумою прибутку (гудвілу), тобто дешевше. Збільшення вартості активів підприємства в будь-якому іншому випадку вигідно власнику (власникам), що свідчитиме про можливість залучення капіталу шляхом випуску додаткових акцій тощо. Усі ці докази свідчать на користь взяття на облік інтелектуального капіталу, тому перспективною слід вважати розробку теоретико-методичних засад оцінки інтелектуальної власності.

Список використаної літератури

1. Пічугіна М.А., Жигалкевич Ж.М. Інтелектуальний капітал як основа конкурентоспроможності кластеру. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.nbuu.gov.ua/e-journals/PSPE/2009_1/Jigalkevich_109.htm.

2. Иноземцев В.Л. За пределами экономического общества. Постиндустриальные теории и постэкономические тенденции в современном мире / В.Л. Иноземцев. — М.: Academia, 1998. — 640с.
3. Чухно А. Интеллектуальный капитал: сутність, форми і закономірності розвитку / А. Чухно // Економіка України. — 2002. — №12. — С.61-67.
4. Цибульов П. Кількісна оцінка інтелекту // Інтелектуальна власність. — 2004. — № 12. — С. 51 –55.
5. Гавкалова Н.Л., Маркова Н.С. Проблеми ідентифікації соціального капіталу // Формування ринкової економіки: Зб. наук. пр. — Т. 1: Сучасні технології управління людськими ресурсами. — 2005. — С. 117 – 125.
6. Легенчук С.Ф. Дослідження з обліку і контролю інтелектуального капіталу в Україні: аналіз результатів та напрямки розвитку // Зб. наук. пр. Вісник Донецького університету економіки та права. — 2009. — №2. — С.101-106.
7. Малюга Н.М. Розвиток теорії бухгалтерського обліку: Монографія. Житомир: ПП «Рута», 2005. — 388 с.

К.е.н., доцент Шпанковська Н.Г.

почесний професор НМетАУ,

Канська О.І.

старший викладач кафедри обліку і аудиту

Національна металургійна академія України

E-mail: kanskaya.kaf-oa@email.ua

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДОЛОГІЇ АНАЛІТИЧНОЇ ПІДТРИМКИ

УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

В сучасних умовах інтеграції вітчизняних суб'єктів господарювання у світовий простір [1, 2] та інноваційного розвитку світової економіки [3] підсилюється роль і значення об'єктивної аналітичної оцінки результатів

діяльності та рівня ефективності діяльності складних соціально-економічних систем (суб'єктів господарювання та їх об'єднань), які підсилюють взаємозв'язки з партнерами, комбінуючи такі вигоди від інтеграції та ринку:

- довгочасові відносини підрядництва, коли кожний учасник досконало знає технологію партнера, що усуває проблему асиметричності інформації;

- довгочасові стабільні відносини, які ґрунтуються на розподілі прибутків, що надає можливість субпідряднику інвестувати кошти в свої активи;

- підрядництво, яке стимулює ринкову активність;

- досягнення взаємної вигоди партнерів, коли вигода одного не виникає за рахунок втрат іншого, що можливо лише завдяки тривалому співробітництву при взаємних довірі, використанні технологій і методів роботи.

Дослідження зарубіжного досвіду, що є важливою класичною задачею економічного аналізу, та адаптація цього досвіду до вітчизняних умов функціонування суб'єктів господарювання сприятиме підвищенню кооперації, зміцненню партнерських відносин між учасниками ринку і удосконаленню та підвищенню ефективності зовнішньоекономічних управлінських рішень.

Підґрунтям аналітичної підтримки управлінських рішень є методологія. Більшість авторів обмежують її зміст як вчення про методи [1, 4, 5]. Але враховуючи сучасні особливості функціонування підприємств, високі вимоги до управлінських рішень, доцільно доповнити методологію такими складовими, як теорія (тобто сукупність наукових категорій). На наш погляд, методологія аналітичної підтримки управлінських рішень (УР) – це загальний підхід до аналітичної функції. Її складовими елементами є економічні закони і закономірності, методи і принципи, мета і завдання та усі види забезпечення аналітичної функції (методичне, організаційне, нормативно-правове, ресурсне). Аналітичне супроводження технології УР залежить в першу чергу від виду управлінського рішення та його особливостей, які обумовлюють вибір і застосування системи методів аналітичної оцінки, як головного елемента методології.

Визначені тенденції сучасного і майбутнього розвитку складних соціально-економічних систем, розширення інтеграційних зв'язків внаслідок глобалізаційних процесів повинні враховуватися в стратегічних і тактичних управлінських рішеннях. Багаточисельність їх, яка обумовлена великою кількістю конкретних функцій сучасного менеджменту, вимагає систематизації УР та удосконалення класифікації УР функціонального менеджменту.

Розробка і впровадження досягнень науки і техніки в промислове виробництво вимагає не просто попереднього, а випереджаючого (стосовно розвитку об'єкта дослідження) прийняття та реалізації відповідних управлінських рішень. А один із загальнонаукових принципів менеджменту – науковість, передбачає обов'язкове сполучення нових досягнень науково-технічного прогресу з накопиченням передовим практичним досвідом (як вітчизняним так і зарубіжним) з ефективного управління соціально-економічною системою та з його аналітичної функції.

Методологію доцільно визначити як загальний підхід до дослідження, важливими елементами якої є методи та класифікація. Цільовим призначення запропонованої класифікації УР є сприяння вибору та застосуванню методів економічного аналізу під час аналітичного супроводження етапів технології управлінських рішень та визначення особливостей аналітичного супроводження технології управлінських рішень функціонального менеджменту на промислових підприємствах.

Для промислових підприємств особливе значення мають управлінські рішення з основної операційної діяльності. Під час фінансово-економічних криз і глобальної нестабільності вони стикаються з низкою проблем (невизначеність ринкової кон'юнктури та реального фінансового стану своїх партнерів, асиметричність інформації, порушення виробничого ритму та ін.), які обмежують можливості подальшого розвитку підприємства.

Тому управлінські рішення, що приймаються і впроваджуються у функціональному менеджменті операційної діяльності, вимагають від фахівців також знань і умінь ретельного аналізу макроекономічних показників та

потрібного для його виконання інформаційного забезпечення. Створення цього забезпечення – важливий напрям удосконалення аналітичного супроводження управлінських рішень на мікрорівні. Тому доцільно відродити вітчизняний занедбаний досвід збору, обробки, поповнення, систематизації, аналізу та публікації звітів з основних показників діяльності промислових підприємств, коли цю важливу функцію виконували галузеві міністерства, їхні науково-дослідні інститути техніко-економічної інформації та спеціалізовані підрозділи виставок досягнень народного господарства України. Цей досвід необхідно адаптувати до ринкових умов та доповнити зарубіжними підходами до створення цієї складової інформаційного забезпечення економічного аналізу та аналітичної підтримки управлінських рішень. Суттєвим напрямом удосконалення останньої є використання системи методів аналізу. Опанування комплексним підходом до їх вибору і застосуванню керівниками і фахівцями на усіх стадіях технології управлінських рішень вважаємо однією із задач корпоративної системи підвищення кваліфікації, що підтверджується практичним досвідом управління персоналом на вітчизняних металургійних підприємствах.

Список використаної літератури

1. Павленко А.Ф., Чумаченко М.Г. Трансформація курсу «Економічний аналіз діяльності підприємства» Наукова доповідь. – К.: КНЕУ, 2001. – 88 с.
2. Теорія і практика економічного аналізу: сучасний стан, актуальні проблеми та перспективи розвитку. Матеріали IV Міжнародної НМК. – Тернопіль: Економічна думка, 2006. – 190 с.
3. Друкер П.Ф. Задачи менеджмента в XXI веке / Пер. с англ. – М.: Вильямс, 2003. – 272 с.
4. Лазарішина І.Д. Методологія та організація економічного аналізу. Монографія – Рівне: УДУВГП, 2004. – 112 с.
5. Экономический анализ: ситуации, тесты, примеры, задачи, выбор оптимальных решений, финансовое прогнозирование / Под ред. профессором М.И. Баканова и А.Д. Шеремета – М.: ФиС, 2001. – 656 с.

Щербина А.А.
студентка групи М2ОП-1-16,
науковий керівник: старший викладач кафедри
обліку, аудиту та УФЕБ Саванчук Т.М.
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет
E-mail: stsav01@mail.ru

ГРОШОВІ ПОТОКИ В СИСТЕМІ ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВА ТА НЕОБХІДНІСТЬ УПРАВЛІННЯ НИМИ

На сьогоднішній день жодне підприємство не може функціонувати без наявності достатньої кількості грошових коштів. Умови ведення господарської діяльності постійно викликають необхідність руху грошових коштів, що забезпечує формування грошових потоків на підприємстві.

Грошовий потік підприємства являє собою сукупність розподілених у часі надходжень і виплат грошових коштів, що генеруються його господарською діяльністю [1]. Виходячи з цього грошові потоки підприємства становлять складний і багатокомпонентний об'єкт, що потребує особливої уваги в системі обліку підприємства. У зв'язку з цим облік коштів та методи і прийоми аналізу грошових потоків є актуальним питанням вітчизняної теорії та практики фінансового управління підприємством. Створення ефективної методики виділення грошових потоків в системі обліку підприємства присвячені праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених.

Великий внесок у визначення сутності грошових потоків підприємства та розвиток теоретичних та практичних питань їх аналізу і ефективності використання здійснили такі науковці, як Бланк І.А., Коласс Б., Ковальова А.І., Привалова В.П., Маркіна І.А., Бочарова В.В., Бутинець Ф.Ф., Негашева Є.В., Бланк І.А., Є. Данилова, Л. Лігоненко, Г. Ковальчук, Л. Песин та ін.

Зокрема Бланк І.А. визначає грошовий потік як сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів, генерованих господарською діяльністю підприємства [2].

Бутинець Ф.Ф. у своїх працях зазначає що грошовий потік – найважливіший самостійний об'єкт фінансового аналізу, який проводиться з метою оцінки фінансової стійкості та платоспроможності підприємства [4].

Коласс Б. визначив що грошовий потік – це надлишок, який утворюється на підприємстві в результаті всіх операцій, пов'язаних із господарською діяльністю [5].

Таким чином на сьогодні день у сучасній вітчизняній та зарубіжній науковій та навчально-практичній економічній літературі немає єдиного підходу щодо тлумачення сутності поняття «грошовий потік». Також недостатньо вирішеною залишається проблема розроблення єдиної моделі формування системи управління грошовими потоками та визначення у ній місця контролінгу грошових потоків.

На нашу думку ефективна система управління грошовими потоками має охоплювати такі елементи: облік грошових коштів, фінансовий аналіз, планування надходжень та виплатів, прогнозування стратегії використання грошових коштів, прийняття управлінського рішення з метою оптимізації потоку, контроль за раціональністю використання грошових коштів.

Але, для створення такого механізму, виникає потреба налагодження раціональної системи обліку надходження та витрачання коштів і детального планування, розробки та дотримання цілісної системи управління грошовими потоками. Планування розробки системи управління грошовими потоками здійснюється кожним підприємством окремо, тому не можливо визначити єдиних вимог до цього планування.

Грошові кошти, які одержує підприємство у результаті своєї діяльності, називаються грошовим потоком [3, с. 158]. Грошові надходження повинні мати постійний, динамічний характер. Це означає, що грошовий потік повинен бути

безперервним. Поняття грошовий потік - сукупність платежів, які обслуговують окремий етап (чи його частину) процесу розширеного відтворення.

Належно організований облік грошових коштів та ефективно управління грошовими потоками дозволяє скоротити потребу підприємства в позиковому капіталі. Активно керуючи грошовими потоками, можна забезпечити більш раціональне використання власних фінансових ресурсів, сформованих із внутрішніх джерел, знизити залежність темпів розвитку підприємства від кредитів.

Раціональне управління грошовими потоками сприяє прискоренню капіталообороту підприємства. За рахунок прискорення управління грошовими потоками оборотного капіталу, підприємство забезпечує зростання суми прибутку.

Управління грошовими потоками забезпечує зниження ризику неплатоспроможності підприємства. Синхронізація надходження і виплат грошових коштів, що досягається в процесі управління грошовими потоками підприємства, дозволяє усунути фактор виникнення його неплатоспроможності.

Активні форми управління грошовими потоками дозволяють підприємству отримувати додатковий прибуток, що генерується безпосередньо його грошовими активами. Йдеться в першу чергу про використання тимчасово вільних залишків грошових коштів у складі оборотних активів, а також накопичуються інвестиційних ресурсів у здійсненні фінансових інвестицій.

Отже, на нашу думку, однією з основних складових загальної системи управління підприємством має бути підсистема управління його грошовими потоками. В основу реалізації цієї підсистеми закладено певні принципи управління:

- інформативна достовірність. Цей принцип пов'язаний з формуванням певної інформаційної бази, необхідної для здійснення фінансових операцій підприємства;

- збалансованість. Даний принцип використовується з метою оптимізації грошових потоків підприємства в процесі управління ними;

- забезпечення ефективності. У зв'язку з нерівномірністю утворення і руху грошових потоків у процесі фінансово-господарської діяльності виникає необхідність забезпечення ефективного використання коштів, що передбачає відслідковування руху грошових потоків у часі;

- забезпечення ліквідності. У процесі управління грошовими потоками необхідно забезпечувати достатній рівень їх ліквідності в часі. Для цього проводиться в динаміці процедура синхронізації додатного і від'ємного грошових потоків.

Таким чином, грошовий потік підприємства є сукупністю розподілених у часі надходжень і виплат грошових коштів, рух яких є одним з головних об'єктів обліку та управління, пов'язаний з чинниками ліквідності та ризику, впливає на рух активів та капіталу підприємства, характеризується відносними розміром, напрямком і часом. Формування грошових потоків на підприємстві характеризується різним рівнем їх значущості для забезпечення стабільності фінансово-господарської діяльності підприємства у короткостроковому та довгострокових періодах.

Список використаної літератури

1. Артюх І. Значення та аналіз грошових коштів в умовах ринкової економіки [Текст] / І. Артюх // Економічний простір. – 2009. – № 15. – С. 113-118.
2. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебный курс / И.А. Бланк. – 2-е изд., перераб. и доп. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2004. – 656 с.
3. Брігхем Є.Ф. Основи фінансового менеджменту: пер. з англ. / Є.Ф. Брігхем. – К.: КП «Вазак»; Молодь, 1997. – 1000 с.
4. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз: навчальний посібник / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: Рута, 2003. – 680 с.
5. Коласс Б. Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы: учеб. пособ.: пер. с франц. / Б. Коласс; Под ред. проф. Я.В. Соколова. – М.: Финансы; ЮНИТИ, 1997. – С. 135.

Якимчук Ю.В.

студентка,

к.е.н., доцент Попович О.В.

доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту

Національний авіаційний університет

E-mail: julichka2@gmail.com

ОБЛІК ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ: ІСНУЮЧІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Постановка проблеми. Питання дебіторської заборгованості на сучасному етапі розвитку ринкових відносин займає особливу увагу, це пов'язано з існуванням проблеми неплатежів. Замість того, щоб виконати фінансові зобов'язання по платежах перед партнерами, суб'єкти господарювання ставлять на перший план вирішення власних проблем.

Така відсутність майнової відповідальності за невиконання власних договірних зобов'язань дозволяє суб'єктам господарювання ухилятися від взаєморозрахунків з партнерами. Наявність у суб'єктів господарської діяльності значних розмірів дебіторської заборгованості знижує ліквідність його активів, що негативно впливає на фінансову платоспроможність, а також вилучає грошові кошти.

Саме тому облік дебіторської заборгованості і контроль за своєчасним її погашенням займає особливе місце в управлінні підприємством.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми організації обліку і аудиту дебіторської заборгованості розглядалися в працях відомих вітчизняних та зарубіжних учених-економістів: Голова С.Ф., Лищенко О.Г., Белозерцева В.С., Кірейцева Г.Г., Мертона Р.К., Хорна Д.В. Проте, деякі організаційно-методичні питання обліку дебіторської заборгованості потребують додаткових подальших досліджень та наукових розробок.

Метою статті є виявлення існуючих проблем, пов'язаних з обліком

розрахунків з дебіторами, та пошук шляхів вирішення даних проблем.

Виклад основного матеріалу. Дебіторська заборгованість – сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату [2]. В економічно розвинутих країнах заходу нормальним вважається доля дебіторської заборгованості в активах підприємства біля 20 %. Як свідчать статистичні дані, фактичний розмір дебіторської заборгованості на більшості вітчизняних підприємств складає не менш 50 %. Зрозуміло, що на фоні наявного зростання загальної суми дебіторської заборгованості підприємств у країні, ситуація критична.

Аналіз діючої практичної діяльності свідчить, що облік дебіторської заборгованості має багато проблемних питань. Серед них можна визначити наступні:

1. Недостатня розробленість методичних підходів до класифікації та оцінки дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

2. Неможливість отримання інформації про дебіторську заборгованість у тому обсязі і вигляді, достатньому для проведення аналізу розрахунків підприємства з покупцями.

3. Непристосованість та неефективність методів обрахунку резерву сумнівних боргів, відповідно до П(С)БО 10.

4. Недостатня розробленість плану рахунків бухгалтерського обліку та інструкції щодо його застосування з обліку розрахунків покупців та замовників.

5. Недостатньо налагоджена система внутрішнього контролю дебіторської заборгованості на підприємствах.

6. Нерозвиненість форм рефінансування для ефективного управління дебіторською заборгованістю. Тому виникає необхідність у розробленні деяких заходів щодо вдосконалення обліку та аудиту розрахунків з покупцями, та власне дебіторської заборгованості.

7. Недостатнє вивчення обліку сумнівних боргів, зокрема резерву на їх покриття з метою зближення бухгалтерського та податкового обліку [1].

Одним шляхом покращення обліку дебіторської заборгованості є її

автоматизація, тобто необхідно здійснити такі заходи:

1. Розробити комплекс заходів щодо: по-перше, пошуку можливих шляхів збільшення кількості покупців і замовників підприємства з метою зменшення масштабу ризику несплати боргів; по-друге, постійного моніторингу потенційних дебіторів (оцінювання фінансового стану та платоспроможності, ринкової репутації, іміджу тощо).

2. Створювати резерв сумнівних боргів та зазначити порядок його визначення в обліковій політиці підприємства [3]. Задля уникнення плутанини та нормативної неврегульованості нарахування резерву сумнівних боргів, необхідно об'єднати два методи нарахування резерву сумнівних боргів у єдиний та обов'язковий для всіх підприємств метод із застосуванням коефіцієнта сумнівності, спосіб розрахунку якого підприємства вже будуть обирати самостійно та при появі інформації щодо неплатоспроможності клієнта-боржника, навіть якщо заборгованість по ньому ще не визнана сумнівною, скорегувати резерв сумнівних боргів і визнавати його борг сумнівним.

3. Своєчасно здійснювати контроль за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості. Значне перевищення фактичної дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стабільності підприємства і робить необхідним залучення додаткових джерел фінансування.

4. Контролювати стан розрахунків з дебіторами, у тому числі за простроченими заборгованостями. При цьому своєчасно виявляти такі види дебіторської заборгованості, які є недопустимими для підприємства (наприклад, прострочена заборгованість контрагентів понад три місяці).

5. Систематично проводити інвентаризацію заборгованості. Унаслідок цього підприємство активізує роботу відповідної служби щодо повернення наявних боргів і уникнення потенційних у майбутньому.

6. Створення відділу внутрішнього контролю (аудиту) чи, якщо він наявний, то відокремлення особи (сектору) у відділі, у відповідальність якої входило б контролювати за сумнівною та безнадійною заборгованістю. Серед

іншого до його завдань слід віднести усі запропоновані вище заходи щодо покращення системи управління, у тому числі контролю дебіторської заборгованості.

Висновки. Таким чином, на підставі проведеного дослідження можна зробити такі основні висновки.

1. На сьогоднішній час склалася ситуація, коли на підприємствах ураховуються величезні суми дебіторської заборгованості, а діючі заходи керівництва щодо її погашення залишаються неефективними та не дають потрібного результату. Отже, не виникає сумніву необхідності подальших пошуків удосконалення системи управління дебіторською заборгованістю в цілому і, зокрема обліку та контролю.

2. Шляхами подолання наявних проблем в обліку та контролю дебіторської заборгованості визнано: створення резерву сумнівних боргів, моніторинг потенційних дебіторів, систематичне проведення інвентаризації розрахунків, відокремлення особи чи сектора у відділі внутрішнього контролю, відповідального за стан розрахунків із дебіторами тощо.

Вважаємо, що запропоновані практичні рекомендації поліпшать діючу систему обліку та контролю дебіторської заборгованості на підприємствах України.

Список використаної літератури

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. № 237. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0725-99>
3. Колеснікова О.М. Проблемні питання обліку резерву сумнівних боргів в контексті Податкового кодексу України // Ефективна економіка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=772>

Волнянська К.М.
студентка кафедри обліку і аудиту
Національна металургійна академія України
E-mail: k.volnyanskaya@yandex.ru

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Становлення та розвиток соціально-орієнтованої ринкової економіки в нашій країні неможливий без належної організації бухгалтерського обліку. Формування облікової політики – це одне з найважливіших питань організації бухгалтерського обліку на кожному підприємстві.

На формування облікової політики на підприємстві впливає ряд факторів: форма власності (зобов'язання складати звітність та вести бухгалтерський облік до вимог міжнародних стандартів); вид діяльності (мають бути висвітлені тільки ті елементи облікової політики, які відповідають певному підприємству); організаційна структура управління (наявність консолідованої фінансової звітності); масштаби діяльності, наявність дочірніх підприємств та відособлених підрозділів; форми розрахунків з покупцями та постачальниками (впливають на величину прибутку); система оподаткування; автоматизована система (впливає на форму ведення обліку) [1].

В останній час питання документального оформлення облікової політики підприємства набули досить актуального значення. Як показав аналіз практики формування та застосування облікової політики на підприємствах, що на сьогодні процесу її формування приділяється недостатня увага як з сторони працівників обліково-фінансових служб, так і з сторони власників та адміністрації підприємства.

Для ефективного використання облікової політики підприємствами в своїй діяльності необхідно внести корективи в нормативну базу: узгодити вимоги окремих нормативних документів; докладніше розкрити в нормативних

документах сутність, особливості застосування, переваги та недоліки окремих елементів облікової політики; приділяти значну увагу використанню автоматизованого обліку, графікам документообігу, посадовим інструкціям; встановити жорсткі вимоги до змісту, порядку складання та затвердження, строків і порядку внесення змін до Наказу про облікову політику.

Створення облікової політики на підприємстві вимагає досить зваженого підходу до її створення. Це трудомісткий та відповідальний процес, оскільки підприємство не один рік працюватиме і відображатиме свої активи і зобов'язання згідно з розробленою ним обліковою політикою. Відсутність практичного досвіду управління в ринкових умовах і недостатнього законодавчого врегулювання призводить до того, що на сьогодні дедалі частіше спостерігається формальний підхід, що зводиться до складання фінансової звітності відповідно до загальних вимог П(С)БО та зовнішніх користувачів [2].

На мою думку, до основних проблем які виникають при формуванні облікової політики підприємства в Україні, можна віднести:

- чинне бухгалтерське та податкове законодавство, на якому ґрунтується принципи, прийоми та методи бухгалтерського обліку;

- оскільки рішення приймаються під дією суб'єктивного судження, то при формуванні облікової політики підприємства керівниками та бухгалтерами присутній фактор ризику;

- неможливість вирішувати питання, які безпосередньо не входять до компетенції підприємства та врегульовані нормативними документами через механізм облікової політики.

Більш того, облікова політика є важливим і невід'ємним елементом системи внутрішнього контролю підприємства за підготовкою фінансової та податкової звітності, без здійснення якого не вдасться створити ефективний бізнес.

Я вважаю, що для кожного підприємства слід виділити три складові частини Наказу про облікову політику, а саме:

- 1) методологічну, що містить положення, які регулюють методологію ведення бухгалтерського обліку;

- 2) методичну, що повинна складатися із методів ведення бухгалтерського обліку, які описують порядок відображення фінансово-господарських операцій;
- 3) організаційну, яка описує організацію системи бухгалтерського обліку.

Відсутність єдиного нормативного документу стосовно облікової політики підприємства є досить важливою проблемою на сьогодні. Так, окремі питання облікової політики регулюються Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [3], Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах», Листом Міністерства фінансів України «Про облікову політику». Враховуючи політику України щодо вдосконалення методології та організації обліку підприємств, доцільним було б затвердження окремого Положення (стандарту) бухгалтерського обліку «Облікова політика підприємств».

Для вирішення проблем формування облікової політики підприємства визначаємо такі етапи: аналіз досягнутого фінансового стану організації; формулювання її основних тактичних цілей; аналіз змін у нормативно-законодавчій базі; виявлення основних проблемних питань у бухгалтерському обліку, що пов'язані з неврегульованістю законодавства за окремими питаннями, та розробка шляхів недопущення порушень[4].

На основі проведеного аналізу я можу зробити висновок про те, що на сьогодні вітчизняним підприємствам слід розробляти облікову політику, орієнтовану на максимальне зближення з положеннями міжнародних стандартів та фінансової звітності. Враховуючи те, що вітчизняна практика не має великих напрацювань і досягнень у даній сфері, на мою думку, саме у питанні формування облікової політики підприємства доцільно перейняти зарубіжний досвід, врахувавши особливості національної економіки. Досвід країн з розвиненими економіками свідчить, що уміло сформована облікова політика є важливою складовою загального механізму управління господарською діяльністю підприємств.

Список використаної літератури

1. Бойчук Т. Формування облікової політики підприємства: мета, побудова та сфера застосування / Т. Бойчук // Економічний аналіз. – 2010. – Вип. 6. – С. 36-38.
2. Васільєва Л.М. Принципи формування облікової політики / Л.М. Васільєва, Н.В. Бондарчук, Г.Є. Павлова // Інноваційна економіка: Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2013. – № 2. – С. 322-324.
3. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999р. № 996-XIV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
4. Рожелюк В.М. Шляхи вирішення проблем формування облікової політики підприємства / В.М. Рожелюк // Інноваційна економіка. – 2009. – № 3 – С. 79-83.

Дьяченко А.А.

студент,

науковий керівник: к.е.н. Корчагіна В.Г.

Новокаховський гуманітарний інститут ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

E-mail: vitakorchagina@mail.ru

СПЕЦИФІЧНІСТЬ ОБЛІКОВОЇ РОБОТИ В СФЕРІ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Туризм є однією з найбільш динамічних та перспективних галузей світової економіки. Розвиток туристичного бізнесу дозволив багатьом країнам з менш привабливими, ніж в Україні, природними та культурно-історичними передумовами підвищити рівень соціально-економічного розвитку. Наявні туристичні ресурси сприяють входженню України на світовий туристичний ринок. Але навіть значний туристичний потенціал ще не дає гарантії успішного

розвитку туристичної індустрії. Для підвищення ефективності роботи туристичної сфери економіки необхідно регулювати цим процесом як на загальнонаціональному та регіональному рівнях, так і на рівні окремих туристичних фірм. Специфічність даної галузі, процесу організації просування туристичних продуктів визначає доцільність дослідження особливостей облікової роботи суб'єктів ринку туризму з метою визначення ефективності їх функціонування.

Суб'єктами туристичної діяльності є туристичні оператори, туристичні агенти та інші суб'єкти підприємницької діяльності, які надають послуги з проживання, харчування, екскурсійного обслуговування, а також фізичні особи, що здійснюють туристичний супровід або надають послуги з тимчасового розміщення, харчування тощо.

Туроператор забезпечує створення туристичного продукту, реалізації та надання туристичних послуг, а також веде посередницьку діяльність із надання характерних туристичних та супутніх послуг. Турагент здійснює посередницьку діяльність з реалізації туристичного продукту туроператорів та туристичних послуг інших суб'єктів туристичної діяльності, а також посередницьку діяльність щодо реалізації характерних та супутніх послуг. Тобто, туроператори самостійно формують турпакети, що включають проїзні документи (авіаквитки, залізничні квитки, на туристичні автобуси), готельні ваучери, візи, екскурсійне обслуговування. Сформовані турпакети реалізуються самостійно споживачам або через агентства [1].

Особливості обліку туристичної діяльності визначаються визначальними ознаками галузі та специфікою суб'єктів туристичної діяльності: наявністю власної матеріальної бази, визначенням доходу від надання туристичних послуг, необхідністю додаткових витрат зі страхування, операціями з валютними коштами тощо. Туристичні підприємства, керуючись законодавством про бухгалтерський облік, нормативними актами органів, регулюючих облікову роботу, самостійно формують свою облікову політику, виходячи із галузевих особливостей, структури, інших особливостей діяльності.

Бухгалтерський облік туристичних операцій відображається як операції з послугами, що дозволяють туроператору приймати готівку в оплату вартості турів без реєстраторів розрахункових операцій, але із застосуванням касових ордерів і видачею відповідних квитанцій. Коли туроператор формує турпродукт, він включає до даного продукту цілий комплекс туристичних послуг, причому одночасно заключає договори з різними контрагентами.

Туристичний продукт складається з цілого комплексу туристичних послуг. Саме це обумовлює використання в бухгалтерському обліку туроператорами норм та положень, що регулюють порядок визнання доходів та витрат від надання таких послуг. Основним об'єктом бухгалтерського обліку формування та продажу туристичного продукту є фінансові ресурси, вкладені в названі послуги. Звідси всі зміни цих ресурсів, що обумовлюються формуванням туристичного продукту та його продажем, документуються та відображаються в бухгалтерських регістрах, що дає змогу отримувати різну інформацію, необхідну для управління господарською діяльністю в туризмі.

Притаманність туристичній індустрії досить специфічних рис зумовлює особливості в обліковому відображенні туристичної діяльності.

Ці особливості доцільно групувати ці особливості за такими ознаками:

- пов'язані з розмірами підприємства (і можливістю застосування спрощеної форми обліку);
- пов'язані з особливостями визнання доходу (на дату надходження коштів або за датою закінчення туру);
- пов'язані з особливостями обліку витрат (невеликі туристичні фірми можуть вести облік тільки на рахунках 23 або лише класу 8, а турбази, будинки відпочинку використовують рахунки 92 і 93);
- обумовлені особливостями оподаткування тощо.

Перераховані особливості звичайно впливають на процес бухгалтерського відображення. Але вони не стосуються безпосередньо туристичних підприємств, оскільки розмір підприємства, облік витрат з використанням 9 або 8 класу здійснює вплив і на підприємства будь-якої іншої галузі [2, с. 164].

Основними документами з оформлення туристичних послуг є: договір з клієнтами на туристичне, готельне та екскурсійне обслуговування; туристський ваучер; страховий поліс; договір з підприємствами, що рекламують послуги туроператорів та турагентів.

Синтетичний облік у суб'єктів туристичної діяльності в основному представляють за такими класифікаційними ознаками: залежно від суб'єкта туристичної діяльності (облік туроператорів та турагентів) та від виду туризму (облік внутрішнього, в'їзного та виїзного туризму), який обліковується.

Оскільки йдеться про реалізацію послуг, то документом, який підтверджує їх надання, повинен бути акт. Але в галузі туристичних послуг підтвердними можуть бути й інші документи: зокрема проїзні квитки, страховий поліс, а також путівки. Путівки є різновидом ваучера, який є підставою та гарантією для отримання туристом сплаченої туристичної послуги.

В цілому особливості туристичної діяльності мають відобразитись в наказі про облікову політику, яка має відповідати інформаційним потребам як керівництва, так і зовнішніх користувачів.

Розвиток туристичних послуг обумовлює удосконалення системи облікового забезпечення управління суб'єктів даної галузі. Така система управління потребує достовірної та вчасної інформації, джерелом якої є система бухгалтерського обліку.

Список використаної літератури

1. Рошко Н.Б. Особливості обліку туристичних послуг, обумовлені специфікою туристичної діяльності / Н.Б. Рошко // Збірник наукових праць «Економічні науки». – 2010. – Вип. 6. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpn/2010_6/20_OsOT.pdf
2. Богданова Ж.А. Систематизація існуючих підходів щодо відображення в бухгалтерському обліку господарської діяльності туристичних операторів // Наукові праці Національного університету біоресурсів і природокористування України. Економічні науки. – 2013. – Вип. 152. – С. 163-169.

Секція 2.

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Адамів С.Є.

магістрант 1 курсу,

науковий керівник: к.т.н., доцент Адамів О.П.

доцент кафедри економічної кібернетики та інформатики

Тернопільський національний економічний університет

E-mail:bsvits@gmail.com

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ МОНІТОРИНГ ЗАБРУДНЕННЯ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА АВТОТРАНСПОРТОМ

На сучасному етапі розвитку суспільства значна увага приділяється сфері охорони здоров'я, зокрема, моніторингу впливу техногенного забруднення на фізіологічний та психічний стан людини.

У зв'язку із спадом виробництва та ростом урбанізації на сьогоднішній день у великих містах зростає частка забруднень атмосфери рухомими об'єктами, зокрема автотранспортом, що працює на двигунах внутрішнього згоряння. Частка забруднення автотранспортом навколишнього середовища для різних міст коливається від 60% усіх забруднень до 90%, що підвищує важливість економічного аспекту оцінювання впливу діяльності автотранспорту на атмосферне повітря, на водні та земельні ресурси, на стан та здоров'я людини [1]. Законодавством України затверджено необхідність економічного відшкодування збитків, завданих здоров'ю людей та природному середовищу внаслідок техногенного забруднення навколишнього природного середовища. Комплексність проблеми відтворення взаємозв'язку між характеристиками екологічного середовища та економічними збитками, нанесеними йому внаслідок забруднення автотранспортом визначає

необхідність пошуку адекватних та точних методів оцінки обсягу економічного відшкодування збитків завданих містам власниками автотранспорту.

Принципи еквівалентності платежів за викиди в атмосферу шкідливих речовин та економічних наслідків їх негативного впливу на довкілля є недостатньо розробленими, що дає підставу говорити про актуальність еколого-економічного моніторингу цієї сфери.

Існуючі методи та методики оцінювання економічних збитків, нанесених довкіллю автотранспортом ґрунтуються на неточних даних. Звідси застосування методів еколого-економічного моніторингу цих збитків ґрунтується на припущеннях про детермінований або стохастичний зв'язок між цими забрудненням та відшкодуванням збитків. Застосування детермінованого підходу не дає можливості врахувати структурну та параметричну невизначеність економіко-математичної моделі збитків. Стохастичний підхід, хоча і забезпечує побудову більш реалістичних моделей впливу екологічних чинників на розміри економічних збитків довкіллю, проте вимагає великих вибірок даних для оцінювання параметрів законів розподілу випадкових величин, необхідних для встановлення довірчих інтервалів.

У статті [2] розглянуто концепцію інтервального оцінювання динаміки економічних збитків в залежності від обсягів викидів шкідливих речовин, тим часом як актуальною залишається задача персоніфікації відповідальності за нанесені збитки. З цією метою, необхідно провести зонування частини міста чи району забруднення та диференціацію транспортних засобів по обсягах викидів шкідливих речовин, а також створити систему моніторингу перебування відповідного рухомого транспорту у певній зоні міста.

При персоніфікації відповідальності за збитки, інтегрована оцінка яких представлена в інтервальному вигляді, враховуються такі характеристики: вид транспортного засобу, вид палива, норма викидів забруднень. Інтервальне представлення значень характеристик подається у наступному вигляді:

$$[g^-; g^+], \quad (1)$$

де g^- – означає нижню межу інтервалу певної характеристики;

g^+ – означає верхню межу інтервалу певної характеристики.

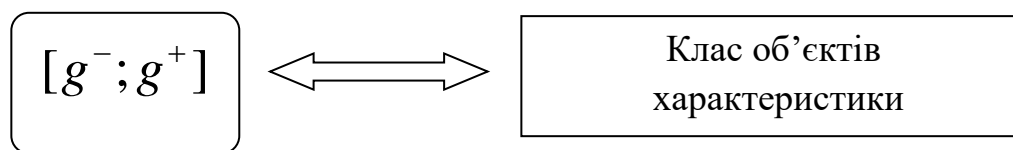

Рис. 1. Схема відповідності інтервалів значень певних характеристик відповідному класі характеристики

Використавши інтервальний підхід можна побудувати економіко-математичну модель, розв'язком якої буде узагальнена величина збору, який повинен сплачувати власник певної категорії транспортного засобу. Для цього, перш за все, потрібно мати величину сукупного збитку за певний період, для якого буде проводитись розрахунок.

Якщо вважати, що транспортний засіб з кожного виду наносить таку ж шкоду, що і решта транспортних засобів з цієї категорії, то правомірним буде поділ сукупного збитку – плати по певному виду автотранспорту на кількість транспортних засобів, що увійшли до певної категорії. Тобто робиться припущення, що транспортні засоби з однаковим об'ємом двигуна спричиняють однакові викиди шкідливих речовин. Тоді для кожної транспортної одиниці можна розрахувати збір за проїзд певною територією в певний період. Для цього потрібно використати статистичні дані про кількість транспортних засобів по кожному виду, що проїжджає через певну територію протягом досліджуваного періоду або використати іншу методику моніторингу рухомих об'єктів.

Отже, роблячи припущення про еквівалентність збитків докільню, нанесених шкідливими викидами автотранспорту зборам за забруднення, було запропоновано, виходячи з кількості наявного транспорту в момент забруднення, та фіксованих величин сумарних збитків, процес розподілу відповідальності за нанесені збитки. Це дозволяє створити інструментарій для формування економічних стимулів зменшення інтенсивності забруднення

рухомими об'єктами та розробляти заходи для мінімізації наслідків негативного впливу автотранспорту на навколишнє середовище.

Список використаної літератури

1. Кушнір О.К. Інтервальне моделювання динаміки економічних збитків, наслідків негативного впливу автотранспорту на навколишнє середовище : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: 08.00.11 / Кушнір О.К., М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В.Гетьмана». – Київ, 2012. – 27 с.
2. Стахів Я., Дивак М., Адамів О., Кушнір О. Концепція побудови економіко-математичної моделі розподілу відповідальності за збитки внаслідок забруднення атмосфери шкідливими викидами автотранспорту міста // Формування ринкової економіки в Україні. – 2014. – Вип. 31, Ч. 2. – С. 286-291.

Бершадська І.І.

студентка 4 курсу,

к.е.н. Кириченко С.О.

доцент кафедри економіки і підприємництва

НТУУ «Київський політехнічний інститут ім. І.Сікорського»

E-mail: innaziglitskaya.live@gmail.com

ПРОБЛЕМИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЇХ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Як відомо, прибуток, з одного боку, відображає остаточний фінансовий результат підприємницької діяльності, а з іншого – він є джерелом зростання, як добробуту власників підприємства, так і власного капіталу на підприємстві [2]. Таким чином, важливим завданням фінансового управління є

виявлення явних і прихованих резервів зростання прибутку, необхідних для підтримки фінансової стійкості комерційної організації та її стратегічного розвитку. І, в свою чергу, успішність досягнення поставленого завдання визначається особливостями формування і відображення в бухгалтерському обліку та звітності показників прибутку. У зв'язку з цим, метою публікації є висвітлення окремих проблем аналізу формування і використання прибутку, виникнення яких спричинено сучасним станом бухгалтерського обліку і формуванням бухгалтерської звітності.

Варто відзначити, що дослідженням питань щодо розробки та удосконалення методологічних положень фінансової звітності займалось велике коло науковців, серед яких можна виділити наступних Ф.Ф. Бутинець, О.А. Петрик, Н.М. Малюга, М.В. Кужельний, А.М. Кузьмінський, Ю.А. Верига та багато інших.

Взагалі, звіт про фінансові результати дає уявлення про джерела отримання прибутку підприємства, структуру його формування, динаміку факторів [3]. Проте варто пам'ятати, що прибуток, обчислений в бухгалтерському обліку, не завжди тотожний реальному фінансовому результату господарської діяльності підприємства. Здійснюючи фінансовий аналіз діяльності організації, необхідно розрізняти поняття економічного та бухгалтерського прибутку, а також різну їхню соціальну значимість, як для внутрішніх, так і для зовнішніх користувачів. Також слід відзначити тісний зв'язок, який існує між фінансовим аналізом та бухгалтерським обліком, що, у свою чергу, має проблемний характер, котрий проявляється в неможливості збору інформації для достовірного й адекватного фінансового аналізу без даних бухгалтерського обліку, а також у зв'язку з постійним вдосконаленням бухгалтерської звітності.

Саме станом бухгалтерського обліку та звітності й обумовлені наявні проблеми аналізу формування та використання прибутку. Часто організації ведуть бухгалтерський облік, формуючи відповідну звітність, котра не підходить для проведення достовірного економічного аналізу. Удосконалення

бухгалтерської звітності та впровадження управлінського обліку стає необхідною умовою для:

- виявлення впливу різних чинників на прибуток, рентабельність;
- розробки можливих шляхів нарощування прибутковості організації;
- забезпечення більш докладного та глибокого дослідження.

Зокрема, розглянемо основні особливості формування фінансового результату в бухгалтерському обліку [1]:

1) організація має прибуток до оподаткування (за даними форми №2), іншими словами – її діяльність ефективна, але має збиток в результаті сплати пені та штрафів за податковими платежами, відкладених податкових зобов'язань. Іншими словами, економічний прибуток є, а бухгалтерського – немає;

2) у зв'язку з переоцінками, змінами в обліковій політиці та ін., прибуток, обчислений за весь час діяльності організації, не дорівнюватиме сумі прибутків за кожен звітний період. Проте, реальна величина прибутку може бути отримана, якщо обчислити різницю між отриманим і вкладеним капіталом;

3) дебіторська заборгованість не відображає реально кошти, які будуть отримані. В силу великої кількості контрагентів, частина її ніколи не буде погашена, а, отже, по закінченню терміну позовної давності, при списанні, організація отримає збитки;

4) прибуток організації не збільшується, а майно зростає. Якщо організація не відносить отримані безоплатно цінності на прибуток, то майнова частина зростає за відсутності прибутку;

5) засоби організації вкладені в низько ліквідні активи, існує кредиторська заборгованість, має місце бути неефективне використання прибутку, але підприємство прибуткове, хоча має всі ознаки банкрутства;

6) у зв'язку зі специфічними помилками в обліку, фактами розкрадання на підприємстві, природним спадом цінностей, величина облікового залишку активів не дорівнює реальній і, відповідно, прибуток не можна співвідносити з реальним фінансовим результатом діяльності підприємства;

7) недостатній зв'язок реального зносу основного засобу з фактом його нарахування в обліку обумовлюється тим, що об'єкт, при нарахуванні повного зносу, продовжує перебувати в експлуатації, і тому залишкова вартість не тотожна дійсній. В умовах інфляції ліквідаційна вартість може бути більше первісної. В такому випадку об'єкт продовжує використовуватися та приносить прибуток і, відповідно, економічний прибуток буде більшим від бухгалтерського.

Таким чином, вищенаведені особливості підтверджують той факт, що прибуток, обчислений в бухгалтерському обліку не завжди тотожний реальному фінансовому результату господарської діяльності підприємства. І тому необхідно, здійснюючи фінансовий аналіз діяльності підприємства, розрізняти поняття «економічного» та «бухгалтерського» прибутку. Перший розглядається як результат продажу товарів (робіт, послуг), а другий – результат роботи капіталу, відповідно. Проте не варто виключати їх взаємозв'язок, недооцінювати значимість жодного з них [3].

У нормативному регулюванні немає чіткого поняття «витрати, пов'язані з виробничим розвитком організації». Чистий прибуток вкладають в активи підприємства і, відповідно, в обліку це відображається на рахунках активів, в результаті чого величина власного капіталу не змінюється.

Таким чином, управління прибутком безпосередньо залежить від того, наскільки точно виявлена динаміка змін показників прибутку, оцінений склад і структура нерозподіленого прибутку, тобто від того, як організований бухгалтерський фінансовий та управлінський облік.

Варто відзначити певні моменти, котрі необхідно враховувати при формуванні та використанні прибутку:

– організація окремого обліку постійних й змінних витрат, наявна на підприємстві система бюджетування впливають на якість проведеного аналізу прибутку та рентабельності, а також на своєчасність, правильність і чіткість обраних в подальшому управлінських рішень. Зокрема, методика факторного аналізу робить результати більш прозорими і достовірними з економічної точки

зору і, крім того, зростає можливість використання інформації в стратегічному перспективному аналізі фінансових результатів;

– необхідно встановити обґрунтованість структури розподілу чистого прибутку за кожним напрямком у взаємозв'язку з показниками, що характеризують фінансову, економічну та інвестиційну діяльність підприємства;

– реальний результат діяльності організації буде спотворений, якщо не враховувати певні моменти формування та обліку прибутку. Саме тому необхідно розуміти, що існує різниця між економічним та бухгалтерським прибутком, проте не варто забувати про існуючі між ними зв'язки. Не дивлячись на те, що у кожного показника може бути своя сфера застосування, розглядати їх необхідно як два взаємодоповнюючих способи аналізу діяльності господарюючих суб'єктів. Показник економічного прибутку може як підтвердити, так і спростувати результати, отримані на основі розрахунку та оцінки показника бухгалтерського прибутку, а також він може служити початковим етапом подальшого аналітичного дослідження.

– відсутність повного відображення чистого прибутку в бухгалтерській звітності та недосконалість його розподілу не дозволяють провести абсолютно об'єктивний аналіз.

Отже, для виявлення явних і прихованих резервів зростання прибутку, необхідних для підтримки фінансової стійкості комерційної організації та її стратегічного розвитку, необхідно враховувати ряд особливостей, які пов'язані, як з процесом формування фінансового результату в бухгалтерському обліку, так й ті, які, в результаті, виникають у зв'язку з некоректним розумінням понять «економічний» та «бухгалтерський» прибуток. Варто відзначити, що для уникнення проблем складання прозорої фінансової звітності не слід забувати про різницю цих понять, проте не слід забувати й про взаємозв'язок, що існує між ними, оскільки саме фінансова звітність є головним джерелом інформації про діяльність підприємства для користувачів.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999 р. (остання редакція від від 03.01.2017, на підставі 1724-19)
2. Верхоглядова Н.І. Зміст та значення прибутку як головної рушійної сили ринкової економіки [Електронний ресурс] / Н.І. Верхоглядова, С.Б. Ільїна, В.П. Шило // Економічний простір. – 2008. – № 18. – С. 237-245. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Ekpr/2008_18/verhog.pdf.
3. Ловінська Л.Г. Бухгалтерський облік. / Л.Г. Ловінська, Л.В. Жилкіна. – К.: КНЕУ, 2002. – С. 370.

Гурт А.М., Терещенко В.М.

студентки кафедри економіки ,

науковий керівник: к.е.н., доцент Бала В.В.

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

E-mail: alina_gurt@mail.ru

РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

Рентабельність підприємства є рушійною силою економіки спонукальним мотивом діяльності підприємців, прогресивним гарантом соціально-економічної системи. В умовах ринкової економіки головною метою діяльності будь-якого підприємства є отримання прибутку.

Дослідженням питань рентабельності підприємства займалися такі вчені, як: Андрійчук В.І., Бала В.В., Бандурка О.М., Бланк І.А., Іщенко С.Є., Корінев В.Л., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я., Шуляк П.Н. та інші.

Фінансовим результатом господарської діяльності будь-якого підприємства виступає його прибутковість, яка характеризується абсолютними та відносними показниками [1]. Суб'єкти господарювання, які зацікавлені у віддачі від використаних ресурсів і вкладеного капіталу, аналізують

співвідношення отриманого ефекту з понесеними витратами (використаними ресурсами). Для цього обчислюються відносні показники – показники рентабельності.

Аналіз показників рентабельності ПАТ «Золотоніський маслоробний комбінат» зображено в таблиці 1.

Таблиця 1

Аналіз показників рентабельності
ПАТ «Золотоніський маслоробний комбінат»

Показник	2013р.	2014р.	2015р.	Абсолютне відхилення	
				2014р.	2015р.
Рентабельність реалізованої продукції, %	13,16	22,08	20,14	8,92	-1,94
Рентабельність операційної діяльності, %	5,03	11,69	13,01	6,66	1,32
Коефіцієнт покриття витрат, %	1,13	1,22	1,2	0,09	-0,02
Рентабельність підприємства, %	14,25	25,63	15,41	11,38	-10,22
Рентабельність власного капіталу, %	88,38	93,11	45,51	4,73	-47,6
Рентабельність залученого капіталу, %	16,99	35,36	28,07	18,37	-7,29
Рентабельність необоротних активів, %	34,45	61,21	41,02	26,76	-20,19
Рентабельність оборотних активів, %	24,31	44,89	25	20,58	-19,89
Рентабельність сукупних активів за чистим прибутком, %	11,1	20,25	12,37	9,15	-7,88
Рентабельність власного капіталу, %	68,82	73,57	36,54	4,75	-37,03

Результати проведеного аналізу свідчать, що з точки зору забезпечення відносної ефективності діяльності підприємства 2014 рік був для підприємства більш вдалим, ніж 2013. На відміну від 2014 року, у 2015 році спостерігається погіршення майже всіх показників рентабельності, не дивлячись на прибуткову

діяльність підприємства. Збільшилась у 2015 році лише рентабельність операційної діяльності.

Особливо сильно у 2015 році зменшилася рентабельність власного капіталу – більше ніж удвічі. Це можна пояснити з одного боку зростанням суми власного капіталу підприємства, а з іншого – скороченням суми його балансового прибутку.

Таким чином для покращення рівня прибутковості, потрібно проводити заходи в наступному порядку:

1. Організаційні (удосконалення виробничої структури, удосконалення організаційної структури управління, диверсифікація виробництва, реструктуризація виробництва тощо).

2. Технологічні (оновлення техніко-технологічної бази, переозброєння виробництва, вдосконалення виробів, що виробляється),

3. Економічні важелі та стимули (удосконалення тарифної системи, форми і системи оплати праці, прискорення обігу оборотних коштів тощо) [2].

Отже, якщо почати проводити зміни не в такому порядку, то позитивні зрушення у ефективності діяльності будуть малопомітними, або відсутніми взагалі.

Список використаної літератури

1. Аранчій В.І. Фінанси підприємств: Навч. посіб. / В.І. Аранчій. – К.: Професіонал, 2015. – 304 с.
2. Бала В.В. Сучасні підходи щодо управління рентабельністю на підприємствах / Бала В.В., Кравченко Ю.В. / Актуальні питання управління сталим розвитком у сучасному суспільстві: проблеми та перспективи. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції – Кременчук, 2013.– С. 317-318.
3. Бець М.В. Планування рентабельності виробництва [Електронний ресурс] / М.В. Бець // Економіка України. – 2015. – № 2. – С. 87. – Режим доступу: www.mikroekonomika/chinniki_zrostannja_efektivnosti_virobnictva_dijalnosti_pidpriemstva_referat/40-1-0-3916

*Гурт А.М., Терещенко В.М.
студентки кафедри економіки,
науковий керівник: к.т.н., доцент Пирогов Д.Л.
Кременчуцький національний університет імені Михайла
Остроградського
E-mail: alina_gurt@mail.ru*

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В ринковій економіці ефективність функціонування оборотних коштів багато в чому визначає ефективність діяльності підприємств. Особливе значення має раціональне використання оборотних коштів, так як вони складають значну частину матеріально-грошових активів. Будучи самостійною економічною категорією, оборотні кошти впливають на процес виробництва та реалізації продукції, забезпечують його фінансову стійкість, платоспроможність і прибуток.

Дослідженням проблем використання оборотних коштів займалися такі науковці, як: А. Апчерч, В.Г. Артеменко, Р. Бейлі, І.О. Бланк, М.Н. Крейніна, В.В. Ковальов, Д.В. Полозенко та інші.

Головними проблемами на підприємстві виступає недостатність джерел формування оборотних коштів, що призводить до фінансових ускладнень та наявності зайвих джерел оборотних коштів, що спричиняє зниження раціонального використання як власних, так і позичених коштів [2].

Ефективність відтворення оборотних активів може оцінюватися швидкістю, з якою спочатку авансована вартість проходить усі стадії кругообігу і може визначатися коефіцієнтом оборотності. При цьому оборотність всієї величини оборотних активів складається з оборотності окремих елементів за окремими фазами кругообігу (товарних запасів, дебіторської заборгованості, грошових коштів, інших оборотних активів).

Ефективності використання обігових коштів підприємства наведений в таблиці 1.

Таблиця 1

Аналіз показників ефективності використання оборотних коштів підприємства

Показники	2012р.	2013р.	2014р.	Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
				2013р.	2014р.	2013р.	2014р.
Середня сума обігових коштів, тис. грн.	94704	118437,5	176400,5	23733,5	57963	25,06	48,9
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	14,299	12,118	6,119	-2,181	-5,999	-15,25	-49,5
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	4,853	4,555	4,172	-0,298	-0,383	-6,14	-8,4
Коефіцієнт оборотності запасів	14,423	11,637	10,377	-2,786	-1,26	-19,32	-10,8
Коефіцієнт оборотності готової продукції	-	-	63,72	-	-	-	-
Коефіцієнт оборотності незавершеного виробництва	-	-	14897,27	-	-	-	-
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	6,943	5,783	3,716	-1,16	-2,067	-16,71	-35,7
Період обороту обігових коштів	52,57	63,12	98,22	10,55	35,1	20,07	55,6
Відносний приріст (зменшення) суми обігових коштів	-	19795,7	63054,49	-	43258	-	218,5

Результати проведеного аналізу свідчать, що протягом аналізованого періоду спостерігається поступове зниження показників оборотності як за окремими видами оборотних коштів, так і за їх сукупністю в цілому, що свідчить про зниження ефективності використання оборотних активів

підприємства. Внаслідок уповільнення оборотності обігових коштів для нормального обслуговування господарських процесів ПАТ «Золотоніський маслоробний комбінат» змушене додатково залучати кошти до обороту. Так, у 2014 році підприємство додатково залучило до обороту 23733,5 тис. грн., у 2015 році – ще 57693 тис. грн.

Таким чином, результати проведеного аналізу показали, що ПАТ «Золотоніський маслоробний комбінат» станом на 01.01.2016 року має нераціональну структуру оборотних коштів, близько 75% оборотних коштів вилучено з обороту підприємства у вигляді дебіторської заборгованості, зростання якої змушує підприємство залучати до обороту все більші суми коштів, але при цьому достатній рівень ефективності їх використання не забезпечується, тому підприємству необхідно скоротити матеріальних запасів на складах за рахунок зниження наднормативних запасів матеріалів, палива, інструменту, внаслідок поліпшення постачання, за рахунок зниження норм витрат матеріалів на одиницю продукції, зменшення тривалості циклу виробництва основної продукції за рахунок застосування нової техніки і технології [1], підвищення продуктивності праці, норм витрат ресурсів, зменшення часу перебування в заділах деталей, скорочення залишків нереалізованої продукції через прискорення реалізації, підвищення ефективності роботи служби маркетингу, удосконалення планування і організації виробництва.

Список використаної літератури

1. Кулакова С.Ю. Методологічні аспекти управління оборотними засобами підприємства [Електронний ресурс] / С.Ю. Кулакова, Д.М. Лозовський // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2015. – № 11. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=-1&z=2516>
2. Маргасова В. Ефективне формування та використання оборотних коштів / В. Маргасова // Сіверянський літопис. – 2015. – №1(31). – С. 214-215.

*Гурт А.М., Терещенко В.М.
студентки кафедри економіки,
науковий керівник: к.т.н., доцент Пирогов Д.Л.
Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
E-mail: alina_gurt@mail.ru*

СУЧАСНИЙ СТАН ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Постійна модифікація зовнішнього середовища, а також нестабільні ринкові умови стимулюють промислові підприємства України до пошуку інформаційно-аналітичного забезпечення з метою зменшення невизначеності та виникнення стабільності, а також підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств. Достовірна, точна та вчасно отримана інформація про стан внутрішнього і зовнішнього середовища сприяє можливості вчасно реагувати на зміни на ринку та підвищувати конкурентоздатність промислових підприємств.

Дослідженню питань інформаційно-аналітичного забезпечення маркетингової діяльності підприємств приділяло увагу багато українських та зарубіжних вчених, зокрема: М.М. Єрмошенко, В.В. Сліпенький, Т.Б. Мордвінзева, В.Д. Маркова, С.А. Кузнецова, В.Н. Белявцева, Л.В. Балабанова та інші. Однак не всі питання знайшли достатнє вирішення. Головним чином, потребує подальшого удосконалення структура інформаційно-аналітичного забезпечення маркетингової діяльності промислових підприємств.

Інформаційно-аналітичну маркетингову інформацію на даному етапі економічної невизначеності в Україні слід розглядати, як важливий управлінський ресурс, що являє собою сукупність оброблених маркетингових даних на основі яких промислові підприємства здатні оптимізувати свою діяльність [2].

Очевидним є той факт, що промисловим підприємствам України не вистачає вкрай інформаційно-аналітичного забезпечення маркетингової діяльності, тому вкрай необхідною є впровадження та розробка ефективної маркетингової стратегії, що базується саме на інформаційно-аналітичному забезпеченні. Аналіз ринку та результатів діяльності промислових підприємств і є основою інформаційно-аналітичного забезпечення маркетингової діяльності промислових підприємств.

На рисунку 1. нами представлена загальна схема інформаційно-аналітичного забезпечення маркетингової діяльності промислових підприємств України, яка в кінцевому етапі визначається маркетинговою стратегією та її основними складовими.

Рис. 1. Схема інформаційно-аналітичного забезпечення маркетингової діяльності промислових підприємств України

Вплив факторів та чинників зовнішнього і внутрішнього середовища спонукають до зміни структури інформаційно-аналітичного забезпечення маркетингової стратегії промислових підприємств. В Україні відбувається «тотальна інтенсифікація» усіх сфер і напрямків маркетингової діяльності промислових підприємств, що у свою чергу суттєво змінює вимоги і до інформаційно-аналітичного забезпечення маркетингової діяльності [1].

Для здійснення побудови повноцінного інформаційно-аналітичного

забезпечення стратегічного маркетингового управління промислових підприємств потрібно спроектувати майбутню структуру системи інформації про їх зовнішнє та внутрішнє середовище, а саме:

- виділити її основні складові
- компоненти макросередовища та мікросередовища,
- виділити товарну інфраструктуру, споживчу та ресурсно-виробничу компоненти середовища;
- визначити джерела одержання релевантної інформації по кожній складовій середовища;
- обґрунтувати методи одержання та аналітичної обробки інформації на кожному рівні системи;
- визначити основні синтетичні результати, які одержуються на виході системи шляхом відповідної аналітичної обробки одиничних індикаторів.

Таким чином, зовнішнє та внутрішнє середовище промислових підприємств України потребує формування та виділення основних методів та процедур аналітичної обробки маркетингової інформації, результатом застосування яких є аналіз ринку, що системно характеризує стан компонентів інформаційно-аналітичного забезпечення маркетингової діяльності промислових підприємств України і безпосередньо використовується при прийнятті стратегічних маркетингових рішень.

Список використаної літератури

1. Степанов В.Ю. Інформаційно-аналітичне забезпечення інформаційної політики й управлінських рішень / В.Ю. Степанов // Вісник Харківської державної академії культури. – 2012. – Вип. 36. – С. 174-181. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/hak_2012_36_20
2. Яневич М.М. Структура інформаційно-аналітичної системи стратегічного маркетингового управління підприємств / М.М. Яневич // Ефективна економіка. – 2013. – № 9. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_9_57

*Д.е.н., професор Дубовик Т.В.
професор кафедри маркетингу та реклами,
к.е.н., професор Ортинська В.В.
професор кафедри маркетингу та реклами
Київський національний торговельно-економічний університет
E-mail: Tatiana_dubovik@i.ua*

СИНЕРГІЯ В ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЯХ

Основним наслідком, який виникає при цілеспрямованому використанні та реалізації стратегії інтегрованих інтернет-маркетингових комунікацій, є синергетичний ефект. Сутність ефекту синергії в тому, що спільний підсумок застосування сукупності маркетингових комунікацій перевищує суму результатів використання елементів комунікацій взятих окремо. При цьому, заходи з просування продукту будуть дієвими лише у тому разі, коли вони підкріплені відповідними рішеннями товарної, цінової та збутової політик підприємства. Таким чином, відбувається комплексна інтеграція маркетингових комунікацій з іншими складовими комплексу маркетингу.

Інтернет-технології дозволяють підприємствам торгівлі імплементувати три основні маркетингові комунікаційні синергії:

I. Інтеграція і координація режимів зв'язку (Хоффман Д. та ін.) [1]: підприємства можуть об'єднати різні типи в інтернет-середовищі зв'язків: «один-одного» (електронною поштою), «один-багато» (список на основі повідомлення електронної пошти, веб-сторінок) і «багато-багато» (дискусійні форуми). Ця взаємодія підвищує гнучкість інтегрованого комунікаційного підходу, забезпечуючи можливості як для персоналізації, так і для інтеграції повідомлень [2].

Сайт – це загальна платформа для різних інструментів і процедур зв'язку. З одного боку, це змушує розглядати взаємодію і синергію між різними процедурами зв'язку, але, з іншого, створює проблеми з огляду на сегментацію і задоволення потреб різних аудиторій. Практичне значення інтегрованих

інтернет-маркетингових комунікацій полягає у: поєднанні режимів зв'язку («один-одного», «один-багато», «багато-багато»); інтеграції інформаційних типів (текст, звук, зображення, несуперечність інформації, когерентності); інтеграції маркетингових і PR комунікаційних функцій у повідомленнях в Інтернеті; координації процесу: концепція повідомлення – передача – прийом і аналіз зворотного зв'язку в замкнутому циклі; прямому підключенні корпоративної інформаційної системи до Інтернету; координації внутрішніх, зовнішніх і внутрішньо-зовнішніх потоків інформації; інтеграції інтернет-маркетингових комунікаційних звернень через традиційні канали та Інтернет; концентрації корпоративного повідомлення на міжнародному / місцевому рівні.

II. Інтеграція та координація різних видів інформації (Аззон Дж. та ін.) [3]: останні досягнення у сфері інформаційних і комунікаційних технологій дозволяють організаціям передавати або приймати складне поєднання інформації у вигляді текстів, звуків і зображення (статичні та/або динамічні). Ця взаємодія має прямий вплив на спілкування, можливості потенціалу підприємства адаптувати свої повідомлення до конкретних потреб і вимог різних аудиторій. На жаль, складні повідомлення можуть часто створювати проблеми сумісності. Наприклад, користувачі не можуть переглянути ролик на власному комп'ютері. В інших випадках відвідувачі сприймають інструменти інтернет-маркетингових комунікацій як втручання в особисте життя.

III. Інтеграція і координація комплексу інформаційних потоків між Інтранетом і Інтернетом. Підприємство нині в змозі інтегрувати передові програмні додатки, які поєднують маркетингові й інформаційні системи управління в інтернет-середовищі, а також дозволяють автоматично координувати взаємодії з різними аудиторіями [4]. Такі програмні додатки надають можливості автоматично: визначити і реєструвати дані про клієнтів (демографічні або поведінкові) та зворотний зв'язок з клієнтами; аналізувати зібрану інформацію про аудиторії для більш детальної сегментації, що дозволяє імплементувати інтернет-маркетингові комунікації; запускати і координувати чітко орієнтовані інтернет-маркетингові комунікаційні складові (автоматичні

відповіді електронною поштою, автоматичні комунікаційні кампанії електронною поштою, персоналізовані маркетингові заходи, рекламні новини та інформаційні бюлетені).

Синергетичний ефект виникає при успішному сполученні елементів маркетингового повідомлення, переданого різними каналами комунікаційного впливу. Передумови виникнення синергетичного ефекту інтернет-маркетингових комунікацій пов'язані не стільки з можливим збільшенням частоти повідомлень і збільшенням охоплення цільової аудиторії, скільки з можливістю виокремити розмаїті сегменти з урахуванням різних типів мислення, сприйняття й обробки інформації, властивих людині, а також наявних стереотипів поведінки споживачів.

Результативність синергізму інтернет-маркетингових комунікацій зростає за умови повноцінного використання потенціалу інтернет-маркетингового комунікаційного інструментарію підприємства. Потребує подальшого дослідження є проблема оцінювання й прогнозування синергетичного ефекту інтегрованих інтернет-маркетингових комунікацій.

Список використаної літератури

1. Hoffman, D.L. Business scenarios for the web: opportunities and challenges [Електронний ресурс] / Hoffman, D.L., Novak, T.P. and Chatterjee, P. // Journal of Computer-Mediated Communication. – Vol. 1. – 1995. – № 3. –Режим доступу : www.usc.edu/dept/annenberg/vol1/issue3/vol1no3.html
2. Rowley, J. Just another channel? Marketing communications in e-business / Rowley, J. // Marketing Intelligence and Planning. – Vol. 22. – 2004. – № 1. – P. 24-41.
3. Azzone, G. The company's web site: different configurations, evolutionary path / Azzone, G., Bianchi, R. and Noci, G. // Management Decision. – Vol. 38. – 2000. – № 7. – P. 470-479.
4. Basu, C. Diffusion of executive information systems in organizations and the shift to web technologies / Basu, C., Poindexter, S., Drosen, J. and Addo, T. // Industrial Management & Data Systems. – Vol. 100. – 2000. – № 6. – P. 271-276.

*К.е.н., доцент Зомчак Л.М.
доцент кафедри економічної кібернетики,
Нич О.В.
студентка групи Еккм-71з
Львівський національний університет імені Івана Франка
E-mail: lzomchak@gmail.com*

МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Стійкість системи є однією із важливих характеристик системи. Трактування підприємства як складної динамічної систем дозволяє застосувати до його аналізу відповідний математичний апарат. Ухвалення обґрунтованих управлінських рішень на рівні підприємства передбачає наявність коректної інформації про його стан, у тому числі фінансовий. Виникає потреба обчислення агрегованого показника, який дозволив би оцінити стійкість підприємств

Серед публікацій, присвячених застосування математичних методів та моделей до аналізу фінансового стану підприємства назовемо Е. Еболфазі [1, 2], який застосовує для оцінювання ефективності та фінансової стійкості підприємств детрендований флуктуаційний аналіз та нейронні мережі; І. Хорта [3] зі співавторами, які застосували метод аналізу середовища функціонування та статистичний бутстрепінг для оцінювання фінансової стійкості. А. Аткинсон [4] та співавтори оцінили кількісно фінансову стійкість американських фірм за період 1926-2012 рр. на основі даних про їхній капітал.

Для проведення аналізу фінансової стійкості підприємств використано інформацію, отриману від приватного підприємства «Львів-Аудит», яке надає аудиторські послуги. Для визначення рівня фінансової стійкості підприємств було проаналізовано фінансову звітність п'яти підприємств Львова, які працюють у сфері торгівлі. Для оцінювання фінансової стійкості підприємств,

які є клієнтами ПП «Львів-Аудит», пропонується використати методи багатовимірної аналізу, а саме метод головних компонент.

Нехай діяльність підприємств можна описати за допомогою набору показників, які дозволяють оцінити їхню фінансову стійкість (коефіцієнт фінансової автономії, фінансової стабільності, забезпечення запасів власним капіталом, маневреності оборотних запасів та маневреності власного капіталу). Обчислено їх на основі річної фінансової звітності («Баланс» та «Звіт про фінансові результати»). Позначимо чинники як x_{ij} , де i - індекс підприємства, $i = \overline{1, 5}$, j – індекс чинника фінансової стійкості підприємства, $j = \overline{1, 5}$. Отримано матрицю, кожен рядок якої сформований набором показників фінансової стійкості конкретного підприємства, а кожен стовпець – це один із показників, але для всіх підприємств. Для подальших досліджень значення показників необхідно відцентрувати та нормалізувати. Використовуючи як вхідні дані пронормовану матрицю, побудуємо матрицю парних коефіцієнтів кореляції. На основі кореляційної матриці можна обчислити власні вектори кореляційної матриці, які визначають зв'язок між змінними і головними компонентами (чинниками).

Оскільки компоненти ортогональні, видалення останніх двох чинників не призводить до зміни власних векторів першого чинника. Отримуємо рівняння для першої головної компоненти, яке інтерпретуватимемо як показник фінансової стійкості:

$$F_1 = 0,4991 \cdot Z_1 + 0,4953 \cdot Z_2 + 0,4985 \cdot Z_3 + 0,4946 \cdot Z_4 - 0,1117 \cdot Z_5, \quad (1)$$

де Z_j – стандартизовані значення змінних X_j .

Або після переходу від стандартизованих змінних до звичайних змінних:

$$FS'_1 = 0,1984 \cdot X_1 + 1,2729 \cdot X_2 + 0,0451 \cdot X_3 + 0,2016 \cdot X_4 - 0,00013 \cdot X_5 - 0,793 \quad (2)$$

Ця величина є показником фінансової стійкості. Чим більше FS'_1 , тим вища фінансова стійкість підприємства. За аналогічною формулою обчислено

показник фінансової стійкості для кожного із досліджуваних підприємства.

Фінансова стійкість досліджуваних підприємств змінювалася від 1,1056 до -4,0024, де 0 відповідає середньому значенню по напрямку діяльності, а зміна в більшу або меншу сторони свідчить відповідно про поліпшення або погіршення фінансової стійкості підприємства.

Для підвищення його фінансової стійкості необхідно впровадити заходи, які сприятимуть підвищенню ефективності використання основних фондів підприємства; підвищенню інтенсивності використання оборотних активів підприємства; підвищенню продуктивності праці; подальшому збільшенню обсягів реалізації товарів (продукції, послуг); зниженню матеріальних операційних витрат; розширенню ринку збуту продукції (товарів, послуг); залученню інвестицій (кредитів) та ін.

Список використаної літератури

1. Abolfathi E. Analyzing Financial Statements of Listed Companies in Tehran Stock Exchange with a Hybrid Model of Data Envelopment Analysis (Dea) and Artificial Neural Network (Ann) /E. Abolfathi, M. Zadeha, M. Abolfathia // MAGNT Research Report. – 2013. – #2 (2). – P. 108-117.
2. Abolfathi E. Evaluation of Efficiency and Financial Soundness of the Economic Enterprises // Applied mathematics in Engineering, Management and Technology. The special issue in Management and Technology. – 2014. – P. 90-97.
3. Horta I. Performance assessment of construction companies: A study of factors promoting financial soundness and innovation in the industry / I.M. Horta, A.S. Camanho, J.M. da Costa // International Journal of Production Economics. – 2012. – №137(1). – P. 84-93.
4. Atkeson A. Measuring the financial soundness of US firms, 1926-2012. / A. Atkeson, A. Eisfeldt, P-O. Weill. – Working Paper №19204. – National Bureau of Economic Research – 2013. –47 p.

*К.е.н., доцент Іващенко Г.А.
доцент кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
E-mail: ivanna00@rambler.ru*

РОЗРОБКА МЕТОДИКИ РЕЙТИНГОВОЇ ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ

В сучасних ринкових умовах основними завданнями підприємств є збереження своїх ринкових позицій, підвищення рівня конкурентоспроможності та стабілізація фінансового стану. Зростаючий рівень банкрутства підприємств спонукає до пошуку шляхів ідентифікації появи кризових явищ, що визначаються через погіршення тенденцій показників, які характеризують фінансовий стан: платоспроможність, ліквідність, ділова активність, рентабельність. Оцінюючи конкурентні позиції чи обґрунтовуючи ділове партнерство, виникає проблема порівняльної оцінки за багатоваріантної оптимізації з метою мінімізації ризику і максимізації виробничо-фінансового успіху. За таких умов важлива роль належить інтегрованій або рейтинговій оцінці діяльності суб'єктів господарювання.

Беручи до уваги багатоманітність показників фінансової стійкості, різницю в рівні їхніх критичних оцінок і ускладнення, які виникають у зв'язку з цим у діагностиці кредитоспроможності підприємства і ризику його банкрутства, багато вітчизняних і зарубіжних економістів рекомендують оцінювати фінансову стабільність, застосовуючи інтегральні показники, для розрахунку яких можна використати: скорингові моделі, багатовимірний рейтинговий аналіз, мультиплікативний дискримінантний аналіз та ін.

Достатньо точно оцінити ризик банкрутства дозволяє методика скорингового аналізу, яка бере свій початок з праць американського економіста Д. Дюрана на початку 40-х років ХХ ст. Суть цієї методики полягає в класифікації підприємств за мірою ризику виходячи з фактичного рівня

показників фінансової стійкості і рейтингу кожного показника, вираженого в балах на основі експертних оцінок. За результатами скорингового аналізу підприємства поділяють на відповідні класи: I клас – підприємства з добрим запасом фінансової стійкості, що дозволяє бути впевненим у поверненні позикових засобів; II клас – підприємства, що демонструють певний ступінь ризику заборгованості, але ще не розглядаються як ризикові; III клас – проблемні підприємства; IV клас – підприємства з високим ризиком банкрутства навіть після вжиття заходів із фінансового оздоровлення; V клас – підприємства найвищого ризику [2 – 5].

Для проведення аналізу за скоринговою моделлю та здійснення порівняльних рейтингових оцінок фінансового стану суб'єктів господарської діяльності було обрано шість малих підприємств Східного регіону, основною діяльністю яких є оптова торгівля, та обсяги виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) яких становлять від 5 до 30 млн. грн. за рік: ПП «Інновація-Гарант», ТОВ «Віро», ТОВ «Схід», ПП «Скай», ТОВ «Світ тканини», ПП «Сієста».

Дані підприємства здійснюють свою діяльність від трьох до семи років, ТОВ «Віро» та ПП «Сієста» знаходяться на стадії життєвого циклу стабілізації, усі інші – на стадії занепаду та мають потенційний ризик банкрутства (табл. 1).

Таблиця 1

Вихідні дані для рейтингової оцінки торговельних підприємств
Східного регіону

Показник	№ підприємства*					
	1	2	3	4	5	6
Рентабельність власного капіталу, %	79	19	-73	11	23	76
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,04	2,06	0,94	1,82	1,05	1,4
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,007	0,73	0,008	0,78	0,05	0,8

*1 – ПП «Інновація-Гарант»; 2 – ТОВ «Віро»; 3 – ТОВ «Схід»; 4 – ПП «Скай»; 5 – ТОВ «Світ тканини»; 6 – ПП «Сієста».

В результаті розрахунків основних показників фінансової стійкості торговельних підприємств східного регіону, кожному з показників був присвоєний рейтинг, виражений в балах. За підсумком балів всіх показників для кожного підприємства визначався клас за рівнем платоспроможності.

В таблиці 2 торговельні підприємства систематизовано за рівнем платоспроможності від найменшого до найбільшого класу, адже чим вищий клас, тим більший ризик банкрутства.

Таблиця 2

Результати розрахунку рівня платоспроможності торговельних підприємств
Східного регіону

№	Підприємство	Умовне позначення	Результат
1	ТОВ «Віро»	∑ балів	84
		Клас	II
2	ПП «Сієста»	∑ балів	80
		Клас	II
3	ПП «Скай»	∑ балів	64
		Клас	III
4	ПП «Інновація-Гарант»	∑ балів	43
		Клас	III
5	ТОВ «Світ тканини»	∑ балів	37
		Клас	III
6	ТОВ «Схід»	∑ балів	0
		Клас	V

За результатами скорингової моделі торговельні підприємства Східного регіону мають досить низький рівень платоспроможності (I клас відсутній) та високий рівень банкрутства. Тільки два підприємства з шістьох демонструють певний ступінь ризику заборгованості, але ще не розглядаються як ризикові. ТОВ «Схід» присвоєно п'ятий клас, що свідчить про найвищий ризик і практично відсутність платоспроможності. Переважна більшість досліджуваних підприємств відносяться до проблемних (III клас), серед яких власне знаходиться і ПП «Інновація-Гарант».

Для оцінювання рейтингу суб'єктів господарювання і ступеня фінансового ризику досить часто використовуються методи рейтингового аналізу. Як відзначає Ю.С. Цал-Цалко, головне завдання рейтингу полягає у

тому, щоб зорієнтувати усіх потенційних користувачів у ситуації, що склалася в системі господарюючих суб'єктів, визначити місцезнаходження або їх позицію у сукупності об'єктів [4].

Складовими етапами методики порівняльної рейтингової оцінки фінансового стану підприємства є:

- 1) збирання та аналітична обробка вихідної інформації за період, що оцінюється;
- 2) обґрунтування системи показників, що використовуються для рейтингової оцінки фінансового стану, розрахунок підсумкового показника рейтингової оцінки;
- 3) класифікація (ранжування) підприємств згідно з рейтингом.

Серед методів рейтингової оцінки фінансового стану підприємства найбільш поширеним є метод еталонного підприємства.

Метод еталонного підприємства передбачає:

- 1) вибір та розрахунок показників (коефіцієнтів) для проведення оцінки;
- 2) визначення максимального значення за кожним оціночним показником та прийняття його за еталонне в якості бази порівняння;
- 3) розрахунок для кожного підприємства (j) показника R , який характеризує ступінь відповідності фактичних значень обраних для дослідження фінансових коефіцієнтів показникам підприємства-еталона.

Розрахунок здійснюється за формулою:

$$R_i = \sqrt{\sum_{i=1}^n \left(1 - \frac{K_i^f}{K_i^b}\right)^2}, \quad (1)$$

де K_i^f – фактичний рівень i -го показника, що використовується для оцінки фінансового стану;

K_i^b – еталонне значення i -го показника;

N – кількість планових показників для здійснення оцінки[1].

Підприємство із мінімальним значенням показника R буде мати найбільш стійкий фінансовий стан, тому що фактичні значення його показників найбільш наближені до еталонного.

Для проведення оцінки фінансового стану та попередження виникнення ймовірності банкрутства були обрані п'ять коефіцієнтів, що характеризують ліквідність підприємства. Матриця вихідних даних для рейтингової оцінки наведена в таблиці 3.

Таблиця 3

Вихідні дані для рейтингової оцінки торгівельних підприємств
Східного регіону

Показник	№ підприємства						K _i ^b
	1	2	3	4	5	6	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,0008	0,1	0,01	0,01	0,12	0,07	0,12
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,107	1,3	0,23	1,45	0,7	1,48	1,48
Коефіцієнт покриття	1,04	2,06	0,94	1,82	1,05	1,4	2,06
Коефіцієнт автономії	0,007	0,73	0,008	0,78	0,05	0,8	0,8
Коефіцієнт маневреності функціонуючого капіталу	0,86	1,09	0,15	0,011	0,003	1,1	1,59

На основі даних табл. 2 проводимо розрахунок показника R для кожного підприємства. Далі визначаємо рейтинг машинобудівних підприємств. Результати розрахунку рейтингової оцінки наведені в таблиці 4.

Таблиця 4

Рейтинг торгівельних підприємств Східного регіону за результатом оцінки
методом еталонного підприємства

Місце	Підприємство	Значення R
1	ТОВ «Віро»	1,07
2	ПП «Сієста»	1,12
3	ПП «Скай»	1,73
4	ТОВ «Світ тканини»	2,01
5	ПП «Інновація-Гарант»	2,10
6	ТОВ «Схід»	2,50

Отже, за методом еталонного підприємства перше місце у рейтингу займає ТОВ «Віро», друге з незначним відривом (0,05) – ПП «Сієста». ПП «Інновація-Гарант» займає п'яте місце, останнє місце належить ТОВ «Схід».

Таким чином, в результаті проведеного дослідження можемо зробити висновок, що на даний момент не існує єдиного та універсального методичного підходу щодо порівняльного аналізу фінансового стану малих підприємств. Однак варіативність методик дає змогу виявити проблемні сторони у діяльності на основі оцінки зміни тенденцій динаміки основних фінансових показників (ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість).

Результати аналізу та порівняльної рейтингової оцінки фінансового стану підприємств оптової торгівлі Східного регіону України вказують на їхній низький рівень платоспроможності та високу ймовірність банкрутства. Це пояснюється великою кількістю факторів, що гальмують їх розвиток. Так, недосконала сучасна податкової система характеризується постійним збільшенням податкового навантаження на малі підприємства. Можна припустити, що деякі підприємства, які неспроможні забезпечувати свою господарську діяльність через надміру великі податкові ставки, приховують свої реальні доходи та надають недостовірні офіційні дані і йдуть у тінь, що впливає на об'єктивність проведеного аналізу. Другий фактор, що гальмує розвиток малого бізнесу – проблеми в отриманні кредитів. Через високий рівень ризику неповернення зобов'язань за кредитами та недосконалу систему державного регулювання і систему правового захисту, переважна більшість українських банків відмовляються співпрацювати з суб'єктами малого підприємництва. Також до основних труднощів, з якими стикаються малі підприємства, можна віднести недосконалість та нестабільність нормативно-правової бази; обмежений доступ до ресурсів; посилення конкуренції з боку великих підприємств; нерозвиненість інфраструктури; негативні інфляційні процеси.

Все це свідчить про відсутність дієвого механізму державного стимулювання і підтримки малого бізнесу. Як наслідок, в Україні спостерігається великий рівень банкрутства серед малих підприємств. Середня тривалість їхнього життєвого циклу складає приблизно 5-7 років, більшу частку якого підприємства знаходяться на стадії занепаду та старіння, і лише 5% з них вдається стабілізувати свій фінансовий стан та продовжити господарську діяльність.

Список використаної літератури

1. Куліков П.М. Економіко-математичне моделювання фінансового стану підприємства. Навчальний посібник / П.М. Куліков, Г.А. Іващенко – Харків: Вид. ХНЕУ, 2009. – с.
2. Логвиненко Ю.Л. Сутність рейтингування підприємств та його значення в ринкових умовах / Ю.Л. Логвиненко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Проблеми економіки та управління. – Львів: Львівська політехніка. – 2009. – № 640. – С. 319 – 327.
3. Отенко І.П. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / І.П. Отенко, Г.Ф. Азаренков, Г.А. Іващенко. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2015. – 169 с.
4. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібн. / Г.В. Савицька. // – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – К.: Вид-во «Знання», 2010. – 662 с.
5. Фролова Т.О. Фінансовий аналіз: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. / Т.О. Фролова. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2012. – 253 с.

Кузнецов О.В.

*викладач кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу
Харківський національний економічний університет ім. С.Кузнеця*

E-mail: oleg.kuznetsov@hneu.net

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Підприємницька діяльність має за мету отримання прибутку, тому головна увага в діяльності суб'єктів господарювання приділяється саме комерційним операціям. Як правило, заходи безпеки класифікуються за терміном розвитку взаємовідносин підприємства з клієнтами та контрагентами. В основі вказаних взаємовідносин знаходиться проведення відповідних комерційних операцій.

Кожна з таких операцій у своєму розвитку проходить три етапи: підготовка операції, супроводження операції, завершення операції.

Серед основних заходів захисту комерційної операції на етапі її підготовки: інформаційно-аналітичне дослідження клієнта, контрагента; забезпечення виконання зобов'язань клієнтами, контрагентами; формування рішення про доцільність і умови взаємовідносин з клієнтами, контрагентами; формування фінансових санкцій та організаційних дій на випадок невиконання (порушення) клієнтами, контрагентами договірних зобов'язань; формування безпечних для товариства (правових, економічних, технічних, інформаційних) умов проведення операції; залучення до участі у операції інших суб'єктів з метою диверсифікації ризиків; лімітування поставок, платежів клієнтам, контрагентам.

Термін «належна обачність» не визначено ні в цивільному, ні в податковому кодексі. Однак цей термін часто вживається у випадках, коли податкова перевірка юридичної особи виявляє договірні відносини останнього з фірмами із сумнівною репутацією або порушеннями в організаційній схемі. Тому, образно кажучи, «належна обачність» передбачає ряд дій з боку суб'єкта господарювання щодо своїх потенційних контрагентів перед укладенням договору. У зв'язку з цим, після прийняття рішення про необхідність укладання договору з новими контрагентами, передбачається утворення групи осіб, яка буде вести переговори з потенційними постачальниками (покупцями), збирати про них інформацію і здійснювати ряд рекомендованих дій, які входять в поняття «прояв належної обачності». Слід зазначити, що перелік дій, що чиниться по відношенню до потенційних контрагентів, фіксується в документальній формі. Таким чином створюється документ, який, по суті, містить процедуру вибору контрагентів.

На початковому етапі виділена група відповідальних збирає інформацію про нових контрагентів. Це виконується в двох напрямках: безпосереднє спілкування з представниками контрагентів і збір інформації з загальнодоступних джерел. Безпосереднє спілкування з постачальниками

передбачає надання останнім наступного переліку документів: 1) копії установчих документів; 2) Відомості з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України/ Витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань [2]; 3) копія Свідоцтва про реєстрацію платника податку на додану вартість або копія Витягу з реєстру платників податку – для контрагента, який є платником податку на додану вартість, завірена печаткою (у разі наявності) та підписом керівника/ копія свідоцтва про право сплати єдиного податку або копія витягу з реєстру платників єдиного податку, у разі коли контрагент є платником єдиного податку, також завірена печаткою; 4) копії ліцензій, чинних на момент укладення договору (якщо діяльність контрагента підлягає ліцензуванню); 5) копії протоколу установчих/загальних зборів або виписки з протоколу установчих/загальних зборів або копію рішення засновника та наказу (копію наказу / витягу з наказу) / розпорядження (копію розпорядження / витягу з розпорядження) про призначення або про вступ на посаду; довіреності/доручення у разі підписання документів особою, чиї повноваження не визначені статутом та документальним підтвердженням повноважень особи, яка видала довіреність/доручення, щодо видачі довіреності/доручення, або іншим документом що підтверджує повноваження посадової особи на підписання документів.

Огляд інформації із загальнодоступних джерел головним чином надає відомості щодо популярності даного контрагента, відгуки про нього як про партнера інших замовників, а також термін діяльності компанії на ринку.

Другим кроком у зборі інформації про контрагента є перевірка справжності. Базові положення (наявність державної реєстрації, ліцензії на ведення діяльності; інформація про те, чи притягувався керівник організації до адміністративної відповідальності за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, чи внесено контрагента до єдиного державного реєстру підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство) можна перевірити за допомогою державних інформаційно-ресурсних центрів

(наприклад, <http://irc.gov.ua/ua/Poshuk-v-YeDR.html>, <http://irc.gov.ua/ua/Poshuk-v-YeLR.html>, <http://old.minjust.gov.ua/section/551>) [2].

Організаційно-управлінська діяльність потенційного контрагента вимагає особливої уваги щодо наявності афілійованих осіб. Афілійовані особи – юридичні та фізичні особи, здатні впливати на діяльність інших юридичних і (або) фізичних осіб. Головною обставиною, яка може викликати сумніви, це можливість юридичної особи фактично розпоряджатися через третіх осіб, що може привести до плутанини в разі будь-яких фінансових непорозумінь.

Виявлення афіліювання може відбуватися за загальними людьми: загальний керівник або головний бухгалтеру декількох юридичних осіб; загальний засновник – фізична особа у кількох юридичних осіб; а також за загальними об'єктами: загальна юридична адреса (з певною часткою ймовірності); загальна фактична адреса (з певною часткою ймовірності); загальна поштова адреса; загальний виробничий або складський комплекс.

Виявлення афіліювання за загальною бухгалтерії відбувається: за печатками, що зберігаються в бухгалтерії; за документами, що оформлюються в бухгалтерії; за обліками, що ведуться в бухгалтерії. У виявленні афіліювання також можуть допомогти інформаційні веб-ресурси, наприклад, Інтегрум – архів інформації з відкритих джерел за допомогою якого можна виявити ті організації, у яких керівник одне і те ж фізична особа або які компанії надають один і той же телефон.

Аналіз платоспроможності проводиться з метою оцінювання здатності контрагента сплачувати за всіма своїми зобов'язаннями згідно з установленими строками або відповідно до договірних умов. Найчастіше низький рівень ефективності діяльності спостерігається на підприємствах, у яких за даними фінансової звітності простежуються одна або одразу декілька вказаних причин: зниження обсягів реалізації; збільшення витрат на виробництво та реалізацію продукції; невиправданий приріст запасів.

Обов'язковою складовою перевірки нових контрагентів та налагодження роботи з ними є облік документації. Основне призначення журналів реєстрації -

підтверджувати третім особам, і насамперед у суді, переміщення документів підприємця. Як правило, на підприємствах ведеться чотири журнали обліку: журнал обліку вхідної документації; журнал обліку вихідної документації; реєстр укладених договорів; реєстр контрагентів. Наявність подібних журналів та реєстрів може підтвердити або спростувати в суді заяву підприємця про направлення або отримання претензій, здійсненні листування по предмету і суті договору. Правильно поставлений документообіг та облік документації дозволяють ефективніше приймати управлінські рішення [1].

Механізм супроводу (моніторингу) операцій за договором включає наступні елементи: 1) контроль виконання умов договору; 2) моніторинг ділової ситуації в діяльності контрагента; 3) адекватна реакція підприємства на зміну ситуації як в умовах діяльності контрагента, так і в його поведінці, в тому числі і керівників і власників; 4) санація комерційної операції в разі виявлення ознак загрози позитивного її завершення. Під санацією розуміються загальні дії підприємства з правового, фінансового, матеріального, інформаційного та інших питань вирішення проблем, що виникають в ході операції.

Метою супроводу комерційної операції є виявлення ознак і обставин, які вказують на зміни умов виконання комерційної угоди і своєчасне вжиття заходів щодо підтримки операції на рівні, що забезпечує ефективне її завершення [3]. До змісту моніторингу комерційної операції входять наступні заходи контролю: 1) контроль за платоспроможністю клієнтів, контрагентів; 2) контроль за виконанням графіка виконання робіт, здійснення платежів; 3) контроль за комерційною діяльністю партнерів, клієнтів, контрагентів, поведінкою його керівників; 4) контроль за ситуацією на ринку (в тому числі і правової), змінами його кон'юнктури, господарською діяльністю та діловою активністю клієнтів, контрагентів, їх поведінки на ринку; 5) контроль зв'язків клієнтів, контрагентів.

При виявленні змін в умовах виконання договору або в діяльності контрагентів, можуть плануватися і реалізовуватися заходи спрямовані на нейтралізацію проблемних ситуацій, що виникають у останніх шляхом спільних їх дій з підприємством. У деяких випадках вживаються заходи спрямовані на

стимулювання дій контрагентів щодо дотримання графіку виконання робіт/поставок або внесення платежів.

Список використаної літератури

1. Мардар О.В. Особливості побудови інформаційного забезпечення системи економічної безпеки підприємства / О.В. Мардар, Ю.В. Шамарін. // Моделювання регіональної економіки. – 2012. – №1. – С. 60–67.
2. Лист від 25.01.2017 №2880/1060-0-26-17/8 «Щодо інформації про перелік відкритих єдиних державних реєстрів, доступ до яких є вільним» [Електронний ресурс] // Міністерство юстиції України – Режим доступу до ресурсу:<http://www.me.gov.ua/InfoRez/DocumentsList?lang=uk-UA&id=f2e30594-ba6c-420f-9c24-2a852415a884&tag=InfoRezKnowledgeDb>.
3. Економічна безпека суб'єктів підприємництва: Навчальний посібник / М.І.Зубок, В.С. Рубцов, С.М. Яременко, В.Г. Гусаров. – Київ, 2012. – 226 с.

К.е.н., доцент Кузьмінська К.І.

доцент кафедри бухгалтерського обліку

Львівський торговельно-економічний університет

E-mail: k.kyzminskay@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИТРАТ ЗА ВИРОБНИЧИМИ ПРОЦЕСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Організація ефективної роботи промислового підприємства залежить від якості управління, яка багато в чому обумовлюється своєчасністю отримання менеджерами різних рівнів достовірної інформації про стан об'єкта управління. Формування та надання такої інформації є одним з основних завдань управлінського обліку.

Слід зазначити, що в основу побудови управлінського обліку покладено сукупність інструментів, методів та прийомів, які утворюють систему управління витратами. Цей процес можна розглядати як взаємозв'язаний комплекс заходів, спрямованих на досягнення оптимального рівня витрат на всіх стадіях виробничого циклу підрозділів основного та допоміжного виробництв. На нашу думку, ефективна організація системи управління виробничими витратами має відповідати таким вимогам:

- фактичні витрати треба документувати під час їх здійснення та порівнювати із відповідними нормативними (плановими) показниками, що дає можливість проводити оперативний контроль;

- фактичні витрати на виготовлення продукції (надання послуг або виконання робіт), обов'язково мають бути включені до її собівартості;

- усі понесені витрати, при віднесенні їх на рахунки синтетичного та аналітичного обліку, потрібно групувати за центрами відповідальності та статтями витрат;

- собівартість виготовленої продукції розраховується з використанням інформації виробничого обліку.

Для ефективної організації управлінського обліку витрат пропонуємо виділити центри відповідальності та місця виникнення витрат. Саме децентралізація управління дає можливість формувати більш аналітичну та повну інформацію щодо діяльності структурних підрозділів підприємства, етапів виробничого процесу і т.д. Шеремет А.Д., зокрема, зазначає, що децентралізація управління вимагає більш формалізованого підходу до організаційної структури підприємства, яка мала б охоплювати всі структурні одиниці (підрозділ, відділ, сегмент) та визначати їх місце з точки зору делегування їм відповідних повноважень і відповідальності [1, с. 401]. Також слід виділити недоліки децентралізації управління такі як дублювання функцій підрозділів, некомпетентність менеджерів тощо.

Питання управлінського обліку законодавчо не регламентовані, а це означає, що під час організації системи управління враховуються особливості

та потреби конкретного підприємства. Таким чином, на практиці до виділення центрів відповідальності підприємства застосовують індивідуальний підхід. Виділення в організаційній структурі підприємства центрів відповідальності дає можливість не тільки виявити загальну суму економії або перевитрат різних ресурсів, але й точно визначити на якій ділянці та з чієї провини допущено перевитрату, сприяє підвищенню рівня відповідальності керівників підрозділів та одночасно більшій ініціативності в прийнятті тих чи інших управлінських рішень. Таким чином, можна оцінити внесок кожного підрозділу в кінцевий підсумок діяльності, децентралізувати управління витратами, а також стежити за формуванням цих витрат на всіх рівнях управління.

Управління витратами через центри відповідальності – це інструмент оперативного управління витратами і впливу на фінансові результати діяльності. Із огляду на це, управління витратами за центрами відповідальності в сучасних умовах господарювання на промислових підприємствах є об'єктивною необхідністю.

Управлінський облік передбачає контроль не тільки за витратами, їх центрами та місцями виникнення в процесі виробництва, а й за центрами, які входять до складу інших центрів відповідальності. Тому важливим та необхідним є виділення місць виникнення витрат. Вони характеризуються просторовою та функціональною відокремленістю, виникають під час первісного споживання ресурсів, тобто це витрати, на основі яких організовують планування, нормування та облік господарської діяльності підприємства.

Виділення центрів відповідальності передбачає значні зміни щодо організаційної структури підприємства, організації облікового процесу, документообігу та форм первинних документів. На нашу думку, доцільно буде виділяти декілька взаємозв'язаних і взаємозалежних етапів формування центрів відповідальності:

– виділення центрів відповідальності, за якими зосереджено основні групи витрат;

- чіткий розподіл відповідальності;
- призначення відповідальних за результати діяльності центру відповідальності – керівників структурних підрозділів;
- перелік планів і звітів, які складає кожний центр відповідальності;
- визначення показників оцінки ефективності роботи центру відповідальності щодо витрат та аналізу результатів діяльності підрозділу.

Таким чином, для накопичування витрат безпосередньо за структурними підрозділами, їх розмежовування між різними стадіями технологічного процесу, визначення факторів впливу на собівартість кінцевого продукту та підвищення ефективності контролю виробничих витрат пропонується в організаційній структурі промислових підприємств в якості центрів відповідальності виділити виробничі підрозділи підприємства.

Список використаної літератури

1. Шеремет А. Д. Управленческий учет: [учебн. пособ.] / А.Д. Шеремет. – М.: ИД ФБК-ПРЕСС, 2000. – 512 с.

*К.е.н., доцент Лупак Р.Л.
доцент кафедри економіки,
к.е.н., доцент Юсипович О.І.
доцент кафедри фінансів, кредиту та страхування
Львівський торговельно-економічний університет
E-mail: economist_555@mail.ru*

ХАРАКТЕРИСТИКИ МЕТОДІВ ТА МОДЕЛЕЙ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

В отриманні достовірної оцінки фінансового стану зацікавлені всі суб'єкти господарювання. Оцінювання фінансово-економічного стану є необхідним етапом для розробки планів і прогнозів фінансового оздоровлення

підприємства, а особливо в умовах мінливого зовнішнього середовища. У широкому розумінні оцінювання фінансово-економічного стану може бути використане як інструмент обґрунтування короткострокових економічних рішень, доцільності інвестиційних вкладень, засіб професіоналізму та якості стратегічного управління, спосіб прогнозування майбутніх результатів підприємства.

Для досягнення основної мети оцінювання фінансово-економічного стану підприємства – це об'єктивне виявлення потенційних можливостей в достатньому обсязі формування та підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу – можуть застосовуватися різні методи. Втім їх варто розділити на три групи [1, с. 35-42; 2, с. 210-221]:

(1) формалізовані – передбачають визначення аналітичних взаємозалежностей з високим рівнем взаємозв'язків. До них відносять методи експертних оцінок і сценаріїв, психологічного, морфологічного, порівняльного оцінювання, побудову системи показників та аналітичних таблиць;

(2) неформалізовані – засновані на описі аналітичних процедур на основі логічних висновків та на попередніх аналітичних взаємозв'язках і залежностях. При цьому такі методи характеризуються певним суб'єктивізмом, оскільки враховують інтуїцію, досвід та знання аналітика. До них відносять методи ланцюгових підстановок, арифметичних різниць, балансовий, виокремлення ізольованого впливу факторів, відсоткових чисел, диференційний, логарифмічний, інтегральний, простих і складних відсотків, дисконтування;

(3) традиційні – методи економічної статистики (середніх та відносних величин, індексний, групування, графічний, обробки рядів динаміки), а також математико-статистичні методи (кореляційний, регресивний, кластерний, дисперсійний та факторний аналізи, побудови дерева рішень).

Водночас, оцінювання фінансово-економічного стану підприємства може здійснюватись за допомогою різних моделей, які дають змогу структурувати та

ідентифікувати взаємозв'язки між основними розрахунковими показниками. Зокрема, найвищу популярність мають три основні типи моделей, які застосовуються при оцінюванні фінансово-економічного стану підприємства [1, с. 35-42; 2, с. 210-221]:

(1) дескриптивні – засновані на використанні інформації з бухгалтерської звітності і є основними при оцінюванні фінансово-економічного стану підприємства. До них належать: побудова системи звітних балансів; подання фінансової звітності у різних аналітичних розрізах; вертикальний та горизонтальний аналіз звітності; система аналітичних коефіцієнтів; аналітичні записки до звітності;

(2) предикативні – моделі передбачувального, прогностичного характеру. Вони використовуються для прогнозування доходів та прибутків підприємства, його майбутнього фінансового стану. Найбільш поширені з них: розрахунки точки критичного обсягу реалізації продукції, побудова прогнозних фінансових звітів, моделі динамічного аналізу (детерміновані факторні та регресивні моделі);

(3) нормативні – моделі, які уможливають порівняння фактичних фінансово-економічних результатів діяльності підприємства із нормативними (розрахованими на підставі встановлених нормативів). Ці моделі використовуються, як правило, у проведенні внутрішніх розрахунково-аналітичних процедур, їхня суть полягає у встановленні нормативів на кожні господарські операції та у розгляді і з'ясуванні причин відхилень фактичних даних від цих нормативів.

Оцінювання фінансово-економічного стану підприємства значною мірою базується на застосуванні детермінованих факторних моделей. Водночас, при проведенні відповідних розрахунково-аналітичних процедур можуть використовуватись різноманітні методи та моделі, їхня кількість та широта застосування залежать від конкретних цілей оцінювання та визначаються його завданнями в кожному конкретному випадку.

Список використаної літератури

1. Білик М.Д. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. – К.: КНЕУ, 2005. – 592 с.
2. Фінанси підприємств: Підруч. / керів. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 460 с.

Макурін А.А.

асистент кафедри обліку і аудиту

*Державний вищий навчальний заклад
«Національний гірничий університет»*

E-mail: zyxcel@mail.ru

ПРОБЛЕМА ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ГІРНИЧОВИДОБУВНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Підприємства вуглевидобувної галузі мають унікальний наземний та підземний комплекс споруд для видобутку корисних копалин. Кожне підприємство має свою індивідуальну характеристику яка складається з гірничо-геологічних, техніко-економічних та гірничотехнічних особливостей. Загалом більшість підприємств вуглевидобувної галузі функціонують у складі інтегрованих вуглевидобувних об'єднань. В свою чергу, частіше до складу об'єднання входять збагачувальні фабрики, а також транспортні комунікації, господарства, підприємства та установи невиробничої сфери.

Оцінити діяльність інтегрованого вуглевидобувного об'єднання в цілому та підприємств які входять до нього можна завдяки показникам виробництва та реалізації готової продукції. Однак, на інтегрованих об'єднаннях ведення обліку готової продукції ускладнюється специфічною структурою цієї продукції [1].

Кожне підприємство видобуває гірничу масу, яка потім перетворюється

на готову продукцію вуглевидобувної галузі. Гірничу масу класифікується по вмісту корисних і шкідливих компонентів. Від якості гірничої маси залежить якість готової продукції. Під якістю готової продукції розуміють зольність, вологість та вміст сірки [2]. У вуглевидобувній галузі гірничу масу – це суміш немаркованого вугілля і породи, яка призначена до подальшого збагачення. В Україні збагачується біля 91% видобутої гірничої маси [3]. Після збагачення отримують концентрат, шлам, породу та так званий промпродукт. Концентрат (кам'яновугільний кокс) – вид продукції, в якій корисних компонентів більше, ніж було в початковій сировині; шлам – відходи виробництва, які неможна вже використовувати; порода (порожні породи) – відходи виробництва, які вивозять на терикон; промпродукт – проміжний продукт збагачення, який потребує подальшої переробки у технологічній схемі.

Облік готової продукції у вуглевидобувній галузі повинен забезпечити відображення гірничої маси та продуктів збагачення. Облік готової продукції ведеться по кожному підприємству в об'єднанні, включаючи збагачувальні фабрики. Інформація щодо готової продукції по кожному структурному підрозділу групується та надходить до інтегрованого вуглевидобувного об'єднання. Облік готової продукції на інтегрованих вуглевидобувних підприємствах повинен забезпечити точне визначення кількості видобутої гірничої маси по кожному підприємству за зміну, добу, місяць, рік, а також надходження коштів за продукцію та визначення фінансового результату від її реалізації.

Тому постає потреба дослідження складових готової продукції гірничовидобувних підприємств для цілей обліку, ідентифікації готової продукції вуглевидобувної галузі взагалі та визначення факторів, що впливають на організацію обліку готової продукції на підприємстві. У свою чергу, проблема організації обліку готової продукції тісно пов'язана з проблемою удосконалення розрахунку амортизації на основні засоби гірничовидобувних підприємств.

Для того щоб зрозуміти, як організовується облік готової продукції на

окремому підприємстві та на інтегрованих об'єднаннях вуглевидобувної промисловості, необхідно дослідити особливості процесу видобутку корисних копалин. Розуміння технологічних процесів, які виникають під час функціонування структурних підрозділів інтегрованого вуглевидобувного об'єднання дозволить організувати більш коректний облік готової продукції, який повинен забезпечити збереження та точний вимір кількості видобутої гірничої маси на підприємстві, отриманих продуктів збагачення та відходів виробництва.

На підприємствах вуглевидобувної галузі здійснюється облік тільки корисних копалин (немаркованого вугілля). Але підприємства видобувають гірничу масу, яка складається з корисних копалин (немаркованого вугілля) та порожніх порід. За фактичну кількість готової продукції приймають видобуте немарковане вугілля, замість того, щоб обліковувати кількість видобутої гірничої маси. Але фактично для підприємства гірнича маса виступає кінцевим продуктом діяльності, яке пройшло всі стадії технологічного процесу.

Тому, на нашу думку, буде доречним для обліку видобутої гірничої маси на вуглевидобувному підприємстві використовувати рахунок 26 «готова продукція», на якому буде відображатися видобута гірнича маса, обсяг якої і буде враховуватися за загальний обсяг продукції, яке підприємство очікує виробити з використанням певної кількості об'єктів основних засобів. В свою чергу рахунок 26 може мати два субрахунки 261 та 262. На субрахунку 261 доцільно обліковувати «корисні копалини», а на субрахунку 262 - «порожні породи».

Список використаної літератури

1. Петрук О.М. Особливості бухгалтерського обліку витрат підприємств вуглевидобувної промисловості в контексті євроінтеграції / О.М. Петрук, М.С. Пашкевич, А.А. Макурін // Економіка і Фінанси. – 2014. – № 11 (листопад). – С. 61–68.

2. Макурін А.А. Проблеми нормативного регулювання бухгалтерського обліку у вуглевидобувній промисловості / А.А. Макурін // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2015. – Випуск 11. – С. 155–158.

Мардус О.О.

магістрант кафедри економічного аналізу та обліку

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут»

E-mail: Nat_ua@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕСПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ З МЕТОЮ ПРИЙНЯТТЯ ЕФЕКТИВНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Активні кроки України шляхом інтеграції у Європейський простір зумовили потребу у реформуванні багатьох сфер діяльності, зокрема економічної діяльності вітчизняних підприємств.

Головною передумовою підвищення ефективності діяльності підприємств є розуміння обліково-аналітичної сутності формування фінансового результату діяльності підприємств з та прийняття ефективних управлінських рішень щодо подальшого розвитку бізнесу.

На сьогодні найбільш розповсюдженими та суттєвими проблемами, є проблеми пов'язані з обліком, аудитом та аналізом фінансових результатів, що потребують вирішення.

Проблеми організації обліку, аудиту і аналізу фінансових результатів ні є новими і розглядалися в працях відомих вчених-економістів. Зокрема, дослідження щодо формування і використання прибутку підприємства, на сучасному етапі є об'єктом уваги багатьох вчених. Їх досліджували в своїх роботах В. І. Аранчій, О. М. Бандурка, І. А. Бланк, В. Л. Корінев,

М. Я. Коробов, П. І. Орлов, К. Я. Петрова, П. Н. Шуляк. Проте низка проблем пов'язаних з отриманням високоякісного обліково-аналітичного забезпечення за формуванням фінансових результатів і використанням прибутку підприємства в ринкових умовах потребують подальших досліджень та наукових розробок з організації обліку, аудиту та аналізу, що й обумовлює актуальність теми дослідження.

Вирішення цих питань можливо у теоретичному обґрунтуванні та поглибленому вивченні організаційних, обліково-методичних, контрольних та аналітичних аспектів формування фінансових результатів і використання прибутку підприємства з метою розробки практичних рекомендацій з їх удосконалення, а саме проаналізувати стан забезпечення обліку, аудиту та аналізу з метою його вдосконалення; забезпечити постійне формування й обґрунтування рішень щодо фінансово-господарської діяльності підприємства, реалізації запропонованих заходів, які сприятимуть підвищенню рівня управлінських рішень щодо отримання прибутку [1].

Для отримання більш деталізованих облікових даних, необхідно поступове впровадження в обліково-аналітичну діяльність підприємства елементів управлінського обліку, з врахуванням міжнародних стандартів і прогресивного досвіду щодо сучасних підходів до формування фінансових результатів.

Важливим також є забезпечення внутрішніх користувачів детальною інформацією про формування фінансових результатів за кожним типом продукції (товарів, робіт, послуг), що надасть можливість удосконалити аналітичний облік. До того ж такі впровадження дадуть змогу аналізувати показники щодо формування фінансових результатів, прогнозувати прибуток, визначити вплив факторів на його формування та впливати на прийняття економічних і стратегічних рішень.

Особливостями управлінського аналізу є :

- орієнтація результатів аналізу для свого керівництва;
- використання всіх джерел інформації для аналізу;

- відсутність регламентації аналізу з боку;
- комплексність аналізу, вивчення всіх сторін діяльності підприємства;
- інтеграція обліку, аналізу, планування і прийняття рішення;
- максимальна закритість результатів аналізу з метою збереження комерційних таємниць [2].

Таким чином, удосконалення обліку, аудиту та аналізу фінансових результатів на сучасному етапі господарювання з метою забезпечення користувачів відповідною обліково-аналітичної інформацією є своєчасним і актуальним.

Основною метою дослідження фінансового результату діяльності підприємства, як найважливішого показника фінансово-господарської діяльності підприємства є його облік, аудит та аналіз, а також пошук резервів підвищення прибутку як основи стабільної роботи підприємства.

Відповідно до поставленої мети рекомендовано вирішувати наступні завдання:

- науково обґрунтувати теоретичні підходи до визначення фінансових результатів, дослідити нормативно-правову базу з метою узгодження окремих положень законодавчих актів, нормативних документів, міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) та вітчизняних П(С)БО тощо з метою групування існуючих поглядів на проблему;

- розглянути діючу систему бухгалтерського, податкового та управлінського обліку на підприємстві, організацію внутрішнього аудиту та інформаційні технології у обліку;

- провести аналіз фінансового стану підприємства за даними фінансової звітності, факторний аналіз фінансових результатів підприємства (прибутку), факторний аналіз рентабельності (рентабельності власного капіталу);

- розробити заходи з оптимізації обліку, аудиту та аналізу фінансових результатів підприємства (прибутку) та зростання прибутковості підприємства.

Для досягнення мети рекомендовано використовувати наступні методи дослідження:

– наукові методи дослідження і емпіричні дослідження – для визначення основних показників, що характеризують об’єкти дослідження;

– методи експертних оцінок, кабінетних досліджень й методи статистики (факторний аналіз), імітаційне моделювання та інформаційні технології, виробничий експеримент – для узагальнення досвіду роботи вітчизняних і зарубіжних дослідників у галузі організації виробництва та управління;

– метод теоретичного обґрунтування й логічного узагальнення, порівняльного й системного аналізу – для визначення сутності прибутку і процесу формування фінансового результату;

– графічний – для наочного зображення й схематичного подання теоретичного і аналітичного матеріалу, логічного узагальнення та порівняння; статистичного аналізу, групування та узагальнення даних – для дослідження фінансово-господарської діяльності підприємства.

Таким чином, низька запропонованих заходів сприятиме підвищенню рівня управлінських рішень щодо отримання визначення фінансових результатів і отримання прибутку, систематичному здійсненню економічної діагностики та маркетингових досліджень, а також стратегічному плануванню фінансових результатів за кожним видом діяльності (продукції).

Список використаної літератури

1. Мардус Н.Ю. Питання інформаційного забезпечення обліку, аудиту і аналізу фінансових результатів / Н.Ю. Мардус, А.О. Шкарлат // International Scientific Conference Formation of Modern Economic Area: Benefits, Risks, Implementation Mechanisms: Conference Proceedings, Part III, April 29, 2016. Tbilisi: SSOTU. 316 pages. – С.228-231.
2. Фальченко О.О. Роль фінансового аналізу в аудиторській діяльності та методика його проведення / О.О. Фальченко, Н.Ю. Мардус, С.В. Брік //

Дослідження та оптимізація економічних процесів: кол. монографія / За ред. О.В. Манойленко. – Харків: НТУ«ХП», 2014. – С. 45-55.

К.е.н., доцент Маслак О.О.

доцент кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності,

к.е.н., доцент Дорошкевич К.О.

доцент кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва

Національний університет «Львівська політехніка»

E-mail: oleksandr.o.maslak@lpnu.ua

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕЛЮВАННЯ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Кластеризація національної економіки, як відомо, є процесом формування кластерів (добровільних об'єднань підприємств, організацій, наукових установ, які характеризуються географічною близькістю чи наявністю спільних технологій, навичок, стратегій розвитку та спрямовані на отримання синергетичного ефекту, підвищення конкурентоспроможності продукції тощо) та інших мережевих структур. В умовах інноваційного розвитку формування і функціонування кластерних систем підпорядковане певним законам, впливу визначених чинників, виявом характерних властивостей, які можна дослідити шляхом моделювання. Моделі повторюють процеси, які супроводжують кластеризацію економіки в умовах інноваційного розвитку, містять принципи внутрішньої організації та функціонування кластерів, володіють певними властивостями, ознаками та характеристиками кластерних систем.

Особливі моделі кластеризації сформовані у таких країнах як Італія, Шотландія, Японія, Фінляндія, Німеччина, Швеція тощо [1-3]. Розглянемо деякі із них. Італійська модель забезпечення кластеризації національної економіки в

умовах інноваційного розвитку полягає у тому, що невеликі підприємства-виробники продукції невисокої інноваційної складової на шляху формування повноцінних кластерів об'єднуються в асоціації. Це допомагає їм подолати негативні наслідки коливання попиту на таку продукцію та зберегти притаманний їм високий рівень диференціації. Модель кластеризації Данії передбачає формування кластерів у традиційних та високотехнологічних галузях за допомогою розробленого уніфікованого підходу до міжфірмового співробітництва. У Японії кластери формуються навколо фірми-лідера, в інтересах якого залучити найбільшу кількість постачальників та інших підприємств, пов'язаних ланцюгом створення вартості. Оскільки підприємство-ядро кластерів як правило є виробником високотехнологічних товарів (даний вид продукції характеризується значними витратами виробництва, зокрема, на дослідження і розробки), то основним мотивом кластерної взаємодії є зниження постійних витрат виробництва. Наукомісткою є також продукція фінських кластерів, що підтримується потужним сектором наукових досліджень і розробок, розвиненою системою освіти, інтернаціоналізацією бізнесу. Обмеженість природних ресурсів та орієнтованість виробництва на експорт є основними мотивами формування моделей забезпечення кластеризації фінської економіки.

Несхожість форм державного управління та державного устрою, відмінність у рівнях економічного розвитку країн, особливості підходів до формування та реалізації державної політики не дозволяють виділити модель формування кластеризації, яка би була придатна для створення кластерів у будь-якій країні. Проте на основі дослідження порядку кластеризації можна стверджувати наступне. Модель забезпечення кластеризації національної економіки повинна містити підготовчу, проектну та результативну фазу.

Сутність підготовчої фази (стадії) у забезпеченні необхідних передумов для створення та розвитку кластерів. У процесі її реалізації відбувається аналітичне забезпечення кластеризації національної економіки, яке можна реалізувати шляхом: здійснення кластерного дослідження (Данія, Японія, Індія,

Вишеградської групи); створення агенцій із розвитку підприємств, комісії з формування кластерів у регіонах, «Центру компетентності», регіональних агентств розвитку (Італія, США, Австрія тощо); створення державної корпорації індустріального розвитку (Норвегія); підготовка проекту розвитку міжфірмового співробітництва та Програм кластерного розвитку, кластерної стратегії (Данія, Японія, Фінляндія, Норвегія, Індія, Вишеградська групи, Швеція, Шотландія тощо); формування програм стратегічного партнерства (США); розвиток інвестиційної та наукової мереж, а також інноваційних центрів (Норвегія); проведення низки реформ тощо (Австрія) тощо.

Важливим для аналітичного забезпечення моделювання кластеризації національної економіки є її адміністрування, що передбачає складення протоколу про наміри учасників кластерних утворень, стратегії та проектів кластерного розвитку (їх бізнес-планів). Необхідними правовими документами, призначеними для регулювання діяльності учасників кластерних систем є статут та інші документи, які фіксують організаційно-правові основи функціонування органів управління кластерами тощо. Мова йде про координаційну раду, яка може бути створена як громадське об'єднання (некомерційна організація), або у одній із організаційно-правових форм підприємницької діяльності.

Список використаної літератури

1. Чернявська Т.А. Досвід країн ЄС у формуванні інноваційної кластерної моделі розвитку економіки / Т.А. Чернявська // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2011. – Вип. 97(1). – С. 54-57. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2011_97%281%29__23.
2. Ступак С.М. Формування моделі інноваційного кластеру на базі хлібопекарської галузі Одеського регіону / С.М. Ступак // Вісник соціально-економічних досліджень. Зб. наук. праць / Одес. держ. екон. ун-т; Редкол.: проф. Зверяков М.І., проф. Ковальов А.І., проф. Буркінський Б.В., проф.

Максімова В.Ф., проф. Редькін О.С. та ін. – Одеса: ОДЕУ, 2012. – Вип. 1(44). – С. 112-121.

3. Вишнякова І.В. Досвід становлення та розвитку кластерів в окремих країнах північної, східної і центральної Європи / І.В. Вишнякова // Вісник Запорізького національного університету. – 2011. – №1 (9). – С. 184-193.

Саванчук Т.М.

старший викладач кафедри обліку, аудиту та управління фінансово-економічною безпекою

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

E-mail: stsav01@mail.ru

ЗНАЧЕННЯ АНАЛІТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО КОНТРАГЕНТІВ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Економічні перетворення в Україні вимагають від менеджменту компаній здійснювати пошук резервів поліпшення результатів господарської діяльності всередині підприємства. Аграрні господарства, в силу специфіки своєї діяльності, зазнають значного впливу негараздів зовнішнього природного середовища. Цей вплив посилюється за умови функціонування в несприятливому економічному середовищі, в умовах постійного скорочення державної підтримки сільськогосподарського виробництва, відміни з 01.01.17 року спеціального режиму оподаткування ПДВ. За таких умов керівництву аграрних підприємств необхідно вести пошук внутрішніх резервів покращення матеріально-технічного забезпечення, що є основою здійснення господарської діяльності.

Основою пошуку напрямків поліпшення матеріально-технічного забезпечення будь-якого аграрного підприємства, має стати, на нашу думку,

наявна аналітична інформація, щодо здійснення процесу постачання матеріальних цінностей, необхідних для протікання виробничого процесу.

При цьому з однієї сторони, аналітична інформація – це частина облікової інформаційної сукупності, що формується в аналітичному обліку, а з іншого - аналітична інформація представляє собою вид економічної інформації, отриманої із облікової інформації в результаті здійснення аналізу і синтезу [1].

Сучасні аграрні підприємства існують в умовах складних та мінливих економічних зв'язків і значного динамізму змін в технічних, економічних та соціальних процесах. Вони мають можливість самостійно здійснювати вибір постачальників матеріально-технічних ресурсів, їх види, форми розрахунків, що, в свою чергу, приводить до виникнення економічних та фінансових ризиків.

В таких умовах необхідно розширювати межі наявної аналітичної інформації, що може бути використана для поліпшення матеріально-технічного забезпечення в аграрних підприємствах. Зокрема, вважаємо, що для управління зазначеним процесом необхідно паралельно з наявною на підприємстві обліковою інформацією використовувати позаоблікову інформацію, збір якої виходить за рамки звичної системи обліку чи аналізу на підприємстві.

Так, перш за все, рекомендуємо, при пошуку постачальників матеріально-технічних ресурсів, здійснювати перевірку надійності кожного контрагенту з формуванням пакету аналітичних відомостей про нього. При цьому, необхідно здійснювати перевірку як уже існуючих партнерів господарства, так і нових. При зборі певних аналітичних відомостей необхідно бути впевненим як в благонадійності контрагенту, так і в правильності його реквізитів, адже за час роботи з ним постачальник може змінити адресу чи систему оподаткування.

При зборі аналітичної інформації про постачальників матеріально-технічних ресурсів на підприємстві рекомендується наступний алгоритм дій (рис. 1).

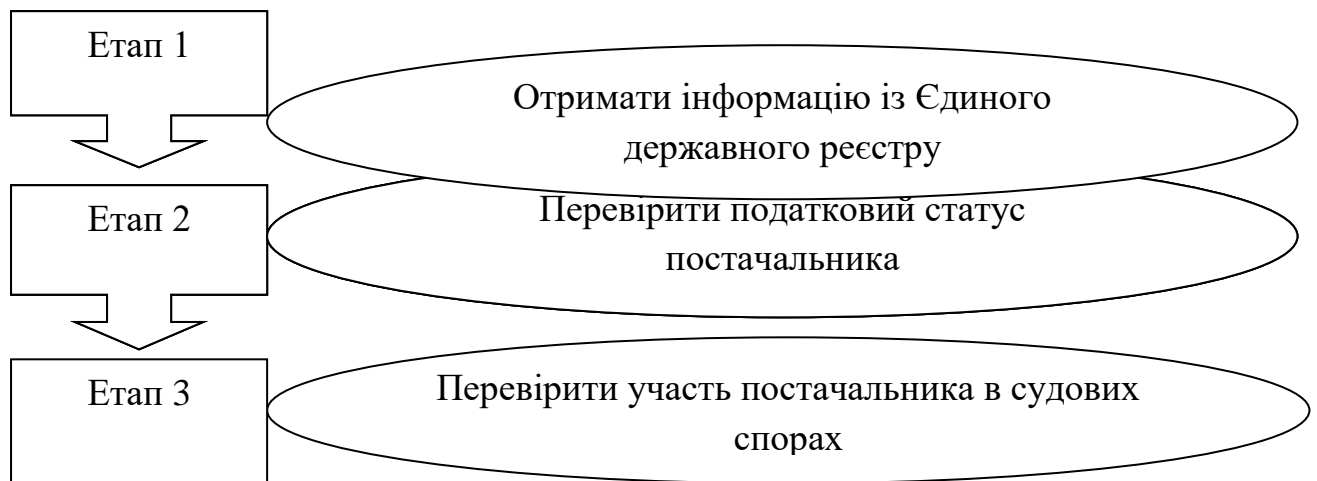

Рис. 1. Запропонований алгоритм дій при зборі аналітичної інформації про постачальників матеріально-технічних ресурсів

На першому етапі необхідно перевірити інформацію про потенціального чи існуючого постачальника в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. Таку перевірку можна здійснити самостійно, отримавши інформацію, як відповідь на запит на сайті Міністерства юстиції України. Порядок надання необхідних даних із ЄДР передбачено Наказом Міністерства юстиції України від 10.06.16 р. № 1657/5 «Про затвердження порядку надання відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» [2].

Відповідно до вказаного порядку інформація надається як безкоштовно, так і за плату, але навіть із інформації, що надається безкоштовно можна отримати доволі повну картину про контрагента. Зокрема необхідно звернути увагу, чи не перебуває постачальник у стадії ліквідації чи банкрутства, які види діяльності він здійснює, та чи має право реалізовувати відповідні матеріально-технічні ресурси, хто є керівником підприємства та чи уповноважений він підписувати договори, хто є кінцевим бенефіціаром підприємства.

На другому етапі необхідно здійснити перевірку податкового статусу постачальника. Це можна зробити безкоштовно на офіційному сайті Державної

фіскальної служби. За запитом із сайту можна отримати інформацію про реєстрацію контрагенту у ДФС та наявність податкового боргу. Крім того важливе значення має інформація щодо податкового статусу постачальника: чи є платником ПДВ, чи платником єдиного податку відповідної групи, чи має зареєстрований РРО, чи отримував податкове відшкодування та іншу інформацію, яка може бути корисна при прийнятті рішення про підписання договору закупівель.

Третій етап збору аналітичної інформації про постачальників матеріально-технічних ресурсів аграрного підприємства передбачає вивчення судових господарських спорів у яких будь-коли приймав участь постачальник. Отримати необхідну інформацію про судові спори постачальника можна за безкоштовним запитом на сайті Єдиного державного реєстру судових рішень. Ця інформація дозволить зробити висновок, чи не було конфліктних ситуацій контрагента при відносинах з іншими покупцями його продукції.

Отже, зібрати аналітичну інформацію про надійність потенційного чи існуючого постачальника матеріальних цінностей досить нескладно. Разом з цим це убезпечить аграрне підприємство від підписання договору з ненадійним постачальником, особливо за умови, коли за цінності передбачається перерахування передоплати.

Крім вищезазначеного, для оптимізації відносин при закупівлі матеріально-технічних ресурсів, бажано в господарстві провести ревізію договорів з постачальниками. Зокрема необхідно сформулювати інформацію відносно того з якими постачальниками співробітництво було вигідним, а з якими – проблемним. На основі зібраної інформації приймається рішення щодо необхідності пролонгації договору чи підписання нового, або щодо розірвання договору з найменшими втратами для підприємства.

Таким чином, зібрана аналітична інформація про постачальників матеріально-технічних ресурсів аграрних підприємств дасть можливість вибрати надійних контрагентів та поліпшити процес управління матеріально-технічним забезпеченням.

Список використаної літератури

1. Саванчук Т.М. Основні напрямки обліково-аналітичного забезпечення управління процесом постачання матеріальних ресурсів в аграрних підприємствах / Т.М. Саванчук // Аграрна наука XXI століття: реалії та перспективи: тези доповідей науково-практичної конференції, (м. Дніпропетровськ, 25-24 лютого 2014 р.). – Дніпропетровськ: Видавничо-поліграфічний центр «Гарант СВ», 2014. – Т. 1. – С. 38-39.
2. Про затвердження порядку надання відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: наказ Міністерства юстиції України № 1657/5 від 10.06.16 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0839-16>

Сайчук І.М.

студент 4 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»,

науковий керівник: к.е.н., доцент Распопова Ю.О.

доцент кафедри обліку і аудиту

Національна металургійна академія України

E-mail: ivansaychuk@gmail.com

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ

З ПОКУПЦЯМИ

Контроль за станом, своєчасністю та обґрунтованістю розрахунків підприємств з їх контрагентами має вирішальне значення для ефективного використання грошових коштів. У процесі фінансово-господарської діяльності у підприємства постійно виникає потреба проведення розрахунків зі своїми покупцями, головним чином, з погашення дебіторської заборгованості. Тому актуальним питанням є ефективне управління розрахунками з покупцями, спрямоване на оптимізацію

загального розміру дебіторської заборгованості та забезпечення своєчасності її погашення.

Методологічні вимоги до формування в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності інформації про зобов'язання а також принципи їх відображення визначає П(С)БО 10 [1], відповідно до якого «дебіторська заборгованість» - сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.

Облік розрахунків є найважливішою ділянкою бухгалтерської роботи, оскільки на цьому етапі формується основна частина доходів та грошових надходжень підприємств, тому до аналітичного забезпечення цього об'єкту обліку на підприємстві приділяється значна увага.

Документування реалізації товарів (робіт, послуг) покупцям здійснюється відповідно до [2] за допомогою первинних типових форм (накладних, рахунків-фактур, товарно-транспортних накладних, товарних накладних, актів виконаних робіт) та аналітичних документів. Ведення форм аналітичних документів чинними нормативними актами, зокрема [2-4] не регулюються й складаються вони на підприємстві за вільною формою в залежності від потреб внутрішніх користувачів інформації щодо стану розрахунків з покупцями.

Для посилення рівня контролю за станом розрахунків із покупцями, головним чином, за їх дебіторською заборгованістю в умовах виробничого підприємства пропонується:

- доповнити робочий плану рахунків аналітичними субрахунками щодо поточної та простроченої дебіторської заборгованості за окремими покупцями;
- розробити й впровадити в документообіг аналітичну відомість щодо контролю стану виникнення й погашення заборгованості за кожним з покупців.

В аналітичну відомість щодо контролю стану виникнення й погашення заборгованості за кожним з покупців доцільно включити таку інформацію:

- назва покупця (дебітора);
- виникнення заборгованості (дата виникнення, підстава й сума);
- строк погашення заборгованості (за умовою та фактично);

- погашення заборгованості у встановлені строки (дата, документ, сума);
- прострочена заборгованість (строки, сума);
- сумнівна заборгованість (підстава, сума);
- безнадійна заборгованість (підстава, сума);
- вжиті заходи зі стягнення заборгованості.

Перспективою подальших досліджень є розробка: аналітичних субрахунків щодо поточної та простроченої дебіторської заборгованості за окремими покупцями; аналітичної відомості щодо контролю стану виникнення й погашення заборгованості за кожним з покупців та включення її в документообіг виробничого підприємства.

Список використаної літератури

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 № 237 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>
2. Наказ «Про затвердження типових форм первинного обліку», затверджений Міністерством статистики України від 29.12.1995 № 352 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.golovbukh.ua/regulations/2341/8392/8393/465262/>
3. Методичні рекомендації із застосування реєстрів бухгалтерського обліку, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2000 №356 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minfin.com.ua>
4. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом Міністерства фінансів України № 88 від 24.05.1995 р., із змін. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>

Світлова К.В.
студентка 4 курсу спеціальності «Фінанси і кредит»,
к.е.н., доцент Корнух О.В.
доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання
та інноваційного розвитку
Криворізький національний університет
E-mail: kseny.svetlova@yandex.ua

ДОСЛІДЖЕННЯ МІСЦЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СКЛАДІ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ НИМИ

На сьогоднішній день наша країна перебуває на шляху до розвитку інноваційної економіки, саме тому зростає роль нематеріальних активів у процесі створення вартості підприємства.

Управління нематеріальними активами це складний процес, який потребує проведення їх оцінки, структурування, розробки стратегії розвитку та ін. Проблема полягає в тому, що відсутні єдині рекомендації та підходи, які сприяли б ефективному управлінню розвитком нематеріальних активів для підвищення результативності діяльності підприємств, випуску конкурентоспроможної продукції, завоюванню нових ринків, створенню нових брендів. Саме науково-теоретична і практична значущість цих проблем зумовили вибір теми та цільову спрямованість дослідження, визначили її мету та головні завдання [1].

Питаннями щодо управління нематеріальними активами, методикою оцінки активів займалися зарубіжні та вітчизняні вчені, а саме: О.С. Бородина, Ф.Ф. Бутенець, С.Ф. Голова, Р.Т. Джога, С.В. Свірко, Л.М. Сінельник, Б. Волькштейн, Т. Карлін, Т. Стюарт, Дж. Фрідман, Е. Хендріксон та ін.

За своїм складом та за рівнем впливу на результати господарської діяльності підприємства нематеріальні активи унікальні. Однак, в Україні не

існує досконалої нормативно-законодавчої бази щодо нематеріальних активів, а також підходів до їх класифікації. Це означає, що недостатня розробка методики оцінки зумовлюють потребу в удосконаленні їх обліку.

Розглянемо елементи об'єктів інтелектуальної власності за Цивільним кодексом України (ЦКУ) (ст.420) [2] та об'єктів НМА за П(С)БО 8 [3] й МСФЗ 38 [4]. У таблиці 1 відображено об'єкти інтелектуальної власності та об'єктів НМА за П(С)БО 8 і МСФЗ 38, що майже повністю узгоджуються між собою (табл.1) або не узгоджуються (табл.2).

Таблиця 1

Об'єкти інтелектуальної власності та об'єкти НМА, які узгоджені між нормами ЦКУ, П(С)БО 8 і МСФЗ 38

Об'єкти інтелектуальної власності відповідно до ЦКУ	Об'єкти НМА згідно з ПСБО 8	Об'єкти НМА згідно з МСФЗ 38
<p><i>Об'єкти права промислової власності:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - винахід; - корисна модель; - промисловий зразок; - комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг) <p><i>Нетрадиційні об'єкти ІВ:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - комерційна таємниця. - сорт рослин; - порода тварин 	<p><i>Права на комерційні позначення:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Права на торговельні марки; - Права на комерційні найменування <p><i>Права на об'єкти промислової власності:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Право на винаходи; - корисні моделі; - промислові зразки; - сорт рослин; - ноу-хау; - породи тварин; - захист від недобросовісної конкуренції. 	<p><i>Пов'язані з маркетингом:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Права на знаки для товарів та послуг. <p><i>Пов'язані з технологіями:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - технології; - патенти; - програмне забезпечення; - бази даних; - ноу-хау.
<p><i>Об'єкти авторського права:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> літературні та художні твори; комп'ютерні програми; компіляції даних (бази даних); 	<p><i>Авторське право та суміжні з ним права:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Право на літературні та музичні твори; - програми для ЕОМ; - бази даних. 	<p><i>Пов'язані з мистецтвом:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Літературні; - художні і музичні твори; - відео-, аудіовізуальні матеріали.

Такий підхід, вкрай важливий для підприємства, оскільки дозволяє виважено підходити до управління нематеріальними активами та управління інтелектуальною власністю підприємства.

Об'єкти інтелектуальної власності та об'єкти НМА, які не узгоджені між нормами ЦКУ, П(С)БО 8 і МСФЗ 38

Об'єкти інтелектуальної власності, які не є НМА за ПСБО 8 та МСФЗ 38	Об'єкти НМА, які не є об'єктами інтелектуальної власності	
	згідно з ПСБО 8	згідно з МСФЗ 38
Наукові відкриття; раціоналізаторські пропозиції; фонограми та відеограми; програми організацій мовлення; компонування (топографії) інтегральних мікросхем; географічні зазначення;	<p><i>Права користування природними ресурсами:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - право користування надрами та іншими ресурсами природного середовища; - право користування геологічною та іншою інформацією про природне середовище <p><i>Права користування майном:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - право користування земельною ділянкою; - право користування будівлею; - право на оренду приміщень. <p><i>Інші нематеріальні активи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - право на провадження діяльності; - використання економічних та інших привілеїв тощо 	<p><i>Пов'язані з клієнтами:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - клієнтські контракти; - списки клієнтів. <p><i>Пов'язані з контрактами:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ліцензії; - роялті; - ліцензійні договори; - договори франчайзингу; - права користування ресурсами; - трудові договори

Список використаної літератури

1. Пилипенко С.М. Управління нематеріальними активами: проблеми та основні шляхи їх вирішення / С.М. Пилипенко// Глобальні та національні проблеми економіки «Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського». – 2016. – № 9. С.386 – 391.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» / Затв. нак. М-ва фін. України від 18.10.1999 р. № 242. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 (МСБО 38). Нематеріальні активи IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012. - Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_050
4. Цивільний кодекс України, від 16.01.2003 № 435-IV / [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>

Сімавонян М.С.

магістрант 2 курсу фінансового факультету,

к.е.н., доцент Медведєва І.Б.

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

E-mail: msimavonian@mail.ru

УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ

Процес трансформації економічної системи України визначає необхідність існування і сталого розвитку її фінансового сектора, у якому значна роль відводиться банківським установам. При цьому, роль комерційних банків як основних носіїв кредитних відносин суспільства визначається їхніми можливостями залучати тимчасово вільні грошові кошти та спроможністю ефективно використовувати акумульовані ресурси на задоволення тимчасових потреб реального сектора економіки з метою забезпечення неперервності індивідуальних кругооборотів капіталів підприємств та споживчих витрат домашніх господарств як одного із чинників стимулювання економічного зростання [4, с. 112].

У той же час успішність та ефективність банківських кредитних вкладень у різні сектори господарства багато в чому залежить від можливостей менеджменту банківських установ здійснювати оптимальне формування і управління кредитним портфелем, забезпечуючи належну ефективність банківської діяльності при мінімально можливому рівневі ризику. Адже зростання масштабів банківського кредитування без належного врахування ризиків, що при цьому виникають, та можливостей ефективно управляти сформованим кредитним портфелем несе в собі загрозу для ефективного функціонування як окремих комерційних банків, так і банківської системи України загалом.

Кредитна діяльність банків характеризується підвищеною ризикованістю

порівняно з іншими видами діяльності. Недостатність надійних, платоспроможних позичальників і відсутність стабільної правової бази забезпечення прав кредитора є тими негативними факторами, що зумовлюють підвищений рівень ризиків банків при формуванні ними своїх кредитних портфелів [1, с. 256].

Отже, для удосконалення технології управління кредитним портфелем банку потрібно врахувати ряд чинників, котрі збільшують ризики кредитного портфеля банку та зумовлюють вірогідність невиконання основної суми боргу та процентів не лише за окремо взятими позичками, а й за цілими групами позичальників. Такими чинниками, зокрема, можуть бути наступні:

- відсутність розробленої або документально оформленої кредитної політики, яка б створювала надійну основу управління кредитами;

- надмірна диверсифікація, яка призводить до погіршення якості управління за відсутності достатньої кількості висококваліфікованих фахівців зі знаннями особливостей багатьох галузей економіки;

- значна концентрація кредитних операцій банку у галузях із високим рівнем чутливості до змін макроекономічного середовища і політичної ситуації в країні;

- значна питома вага нових і недавно залучених клієнтів у складі одержувачів банківських позичок;

- нездатність до збільшення вартості застави під час погіршення якості кредитів, тобто затримки їх погашення;

- неповна кредитна документація, що не дає достовірної інформації про поточний стан клієнта та перспективи його розвитку;

- відсутність дієвого контролю за використанням кредитів і недостатність контактів з позичальниками та відсутність перевірок цільового використання позички;

- значна частка кредитів, що припадають на клієнтів, які відчувають певні труднощі фінансово-господарської діяльності;

- зосередження кредитної діяльності банку у нових або мало вивчених

для нього сегментах ринку і галузях економіки;

– недостатні навички персоналу банку із роботи щодо ефективного контролю та аудіювання кредитного процесу;

– нераціональна управлінська структура банку, що зумовлює недостатній (неадекватний) аналіз ризиків за кредитною угодою;

– структура портфеля, якщо він сформований лише з урахуванням потреб клієнта, а не самого банку;

– внесення частих змін у кредитну політику банку та невизначеність її пріоритетів [2, с. 58].

Механізм управління кредитним ризиком портфеля банківських позичок має на меті передусім зменшення впливу зазначених чинників на кредитну діяльність банку, більшість яких можна нівелювати шляхом розробки і реалізації адекватної кредитної політики та раціоналізації відносин комерційного банку із позичальниками на всіх етапах організації кредитного процесу шляхом посилення контролю у процесі здійснення позичкових операцій. Для вдосконалення організації кредитного процесу можна запропонувати такий алгоритм кредитування, в основі якого лежить контроль за здійснюваними кредитними операціями (табл.1).

Таблиця 1

Алгоритм механізму кредитування

1. Формування портфеля заявок на кредит – збір та аналітична обробка інформації про попит на кредит та вибір оптимальних для банку пропозицій. Розгляд заявок на кредит потенційних боржників	контроль
2. Вивчення кредитоспроможності та фінансового стану потенційного позичальника (фактично оцінка величини кредитного ризику)	
3. Прийняття рішення про доцільність видачі позик та вибір конкретної форми її надання. Оформлення кредитної угоди, де остаточно визначаються всі умови кредитування	
4. Видача кредиту	
5. Контроль за використанням позички, яким передбачається перевірка фактичного витрачення коштів за їх цільним призначенням, обумовленим в угоді	
6. Повернення кредиту і сплати процентів за ним	
7. Робота із сумнівними та безнадійними позичками	

Потрібно відзначити, що у вітчизняній банківській практиці при оцінці основних методів управління кредитним ризиком на рівні портфеля банківських позичок в цілому головним чином виділяється три основні методи: 1) лімітування, 2) диверсифікація та 3) формування резервів [5, с. 87]. І якщо формування резервів є обов'язковим засобом управління кредитним ризиком, регламентованим відповідними нормативними актами Національного банку України, то решта методів можуть розглядатися з точки зору їхнього використання чи невикористання відповідно до тих пріоритетів і цілей кредитної політики, котра розробляється вітчизняними банківськими установами згідно того, як саме вони позиціонують себе на кредитному ринку та наскільки ризиковою їм видається обрана стратегія організації кредитних відносин із клієнтами.

На сьогодні домінуючу роль у вітчизняній банківській практиці управління ризиком кредитного портфеля відіграє лімітування. Завдяки встановленню лімітів кредитування банки можуть уникнути критичних втрат внаслідок необдуманого концентрації будь-якого виду ризику.

Окрім того, важливо зазначити, що оптимізація структури наявного у комерційних банків портфеля виданих позичок повинна здійснюватися також і за допомогою диверсифікації. Як відомо, кредитний ризик банку зростає в міру збільшення загального обсягу кредитування і рівня концентрації кредитів серед обмеженого числа позичальників. Тому метод диверсифікації полягає у розподілі кредитного портфеля серед широкого кола позичальників, які відрізняються один від одного як за характеристиками (розмір капіталу, форма власності, клас кредитоспроможності), так і за умовами діяльності (галузь економіки, географічний регіон) [6, с. 70].

Необхідно також відзначити організаційний аспект діяльності банку щодо управління кредитним портфелем. У вітчизняній банківській практиці головна увага у цьому процесі приділяється аналізу індивідуальних кредитних ризиків окремих позичальників. При цьому даний процес забезпечують ті ж структури які виконують технологічні функції організації кредитування. Такий підхід є

неприйнятним, оскільки він пов'язаний із недостатнім розвитком методів оцінки кредитних ризиків і управління кредитним портфелем. Відтак, потрібно запровадити практику, згідно якої окремо працюють аналітичні кредитні відділи, котрі займаються оцінкою кредитного ризику і управлінням кредитним портфелем, та відділи, які займаються технологією кредитування, тобто видачею і погашенням позички, оформленням договорів, контролем за їх виконанням, за станом застави і поточним станом справ боржника [3, с. 182].

У якості висновків із проведеного дослідження потрібно відзначити необхідність забезпечення комплексного управління процесом здійснення позичкових операцій, а також оптимізації організаційних можливостей управління кредитним портфелем з точки зору розподілу функціональних обов'язків між відповідними підрозділами банку. Використання основних методів управління кредитним портфелем комерційного банку може надати можливості суттєво підвищити ефективність функціонування банківських установ та активізувати кредитний процес, спрямований на збільшення вкладень у реальний сектор економіки.

Список використаної літератури

1. Банківський менеджмент: Підруч. / [за ред. О.А. Кириченка, В.І. Міщенко]. – К.: Знання, 2005. – 831 с.
2. Банківські операції: Підруч. / [За ред. В.І. Міщенко. Н.Г. Слав'янської]. – К.: Знання, 2006. – 727 с.
3. Дмитренко М.Г. Кредитування і контроль: Навч. посіб. / М.Г. Дмитренко, В. С. Потланюк. – К.: Кондор, 2005. – 296 с.
4. Енциклопедія банківської справи України / [редкол. В.С. Стельмах (голова) та ін.]. – К.: Молодь: Ін Юре, 2001. – 680 с.
5. Кредитний ризик комерційного банку: Навч. посіб. / [За ред. В.В. Вітлінського]. – К.: Знання, 2000. – 251 с.
6. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент банку: Навч. посіб. / Л.О. Примостка. – К.: КНЕУ, 1999. – 280 с.

К.е.н., доцент Стрижиченко Н.О.
доцент кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін
Східноукраїнський національний університет ім. В.Даля
E-mail: Natashenka00@mail.ru

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Основою прийняття управлінських рішень, від яких залежить ефективність діяльності підприємства, є інформація. З іншого боку, лише з інформаційних ресурсів, які відображають господарські операції та процеси, що відбуваються на підприємстві, можна судити про його діяльність.

Масив інформації формується шляхом виявлення, спостереження, збирання, реєстрації, обробки, накопичення, зберігання та передачі даних. До того ж управлінська інформація повинна задовольняти вимогам порівняння і сталості, бути істотною, повною, неупередженою, достовірною та своєчасною. Відповідаючи цим критеріям, саме інформація управлінського обліку формує основу управління підприємством в цілому та управління витратами зокрема.

Враховуючи також, що за даними експертів понад 70 % необхідної управлінцям інформації надходить з бухгалтерського обліку, можна вважати, що інформаційною основою розробки та прийняття рішень у системі управління витратами є одна з підсистем бухгалтерського обліку – управлінський облік, оскільки саме у складі неї інформація збирається, групується, ідентифікується, вивчається з метою найбільш чіткого й достовірного відображення результатів діяльності структурних підрозділів і визначення частки участі в одержанні прибутку підприємства.

Під управлінським обліком слід розуміти систему збору, надання, обробки й аналізу оперативної інформації, необхідної менеджменту підприємства для планування, аналізу й контролю за діяльністю підприємства, прийняття обґрунтованих управлінських рішень, забезпечення ефективного

використання ресурсів та контролю за повнотою їх обліку, а також для підготовки фінансово-економічної звітності для зовнішніх і внутрішніх користувачів. Причому для задоволення інформаційних потреб на всіх рівнях керівництва та потреб інших користувачів управлінський облік повинен надавати інформацію не лише про результати діяльності підприємства, але й забезпечувати можливість глибокого вивчення виробничих процесів.

Встановленню сутності управлінського обліку сприяє розгляд сукупності ознак, що характеризують його як цілісну інформаційно-контрольну систему підприємства. Це безперервність, цілеспрямованість, повнота інформаційного забезпечення, практичне відображення використання об'єктивних економічних законів суспільства, вплив на об'єкти управління при змінних зовнішніх та внутрішніх умов.

Система управлінського обліку, що організується на конкретному підприємстві, повинна відповідати загальноприйнятим принципам, які з іншого боку й забезпечують дієвість цієї системи, але не уніфікують цей процес. Причому національним законодавством передбачено право на самостійну розробку системи й форми управлінського обліку.

Функції управління й інформація, що також забезпечує їх дієвість, дозволяють сформулювати функції управлінського обліку. Це забезпечення інформацією, необхідною для поточного планування, формування інформації, яка служить засобом внутрішнього зв'язку між рівнями управління й різних структурних підрозділів одного рівня, оперативний контроль та оцінка результатів діяльності внутрішніх підрозділів та підприємства в цілому в досягненні мети, перспективне планування й координація розвитку підприємства в майбутньому на основі аналізу й оцінки фактичних результатів діяльності.

Ефективність управлінського обліку залежить від вибору методики його ведення. Вочевидь, що кожен з існуючих методів управлінського обліку витрат має певні переваги й недоліки. Однак говорити про абсолютні переваги (недоліки) того або іншого методу не можна, оскільки в кожному разі необхідно враховувати специфіку діяльності конкретного підприємства й

прийнятої на ньому системи бухгалтерського обліку.

Ефективне управління витратами повинно передбачати організацію управлінського обліку на підприємстві, тобто побудову елементів облікового процесу для досягнення цілей даної системи. Основними етапами організації управлінського обліку можна вважати:

- розробку основних завдань впровадження управлінського обліку на підприємстві;
- формування організаційних елементів системи управлінського обліку;
- розробку єдиної системи підготовки та обґрунтування прийняття управлінських рішень.

На практиці повинен здійснюватися взаємозв'язок між управлінським і фінансовим обліком. На підприємстві його можна реалізувати за допомогою інтегрованої системи обліку, яка може бути досягнута за допомогою включення рахунків управлінського обліку в загальну систему рахунків, у результаті чого вони кореспондують з рахунками фінансового обліку.

Відповідальність за організацію управлінського обліку на підприємстві несе керівник, який відповідно від масштабів виробництва та структури підприємства може створити службу управлінського обліку як структурний підрозділ або в існуючій структурі бухгалтерії виокремити відділ з управлінського обліку, або ввести у її штат спеціалістів з управлінського обліку. Слід зазначити, що управлінський облік через його конфіденційний характер не може здійснюватися стороннім бухгалтером чи аудиторською фірмою на основі договору.

Враховуючи те, що організація управлінського обліку передбачає наявність величезної кількості документованої інформації, на підприємстві доцільно здійснювати його за допомогою інтегрованої бази даних ПЕОМ. З урахуванням цього можна виділити чотири основних напрями удосконалення процесів документування й підготовки первинної інформації:

- перший напрямок – використання технічних засобів, що забезпечують удосконалення методів і способів традиційного документування і підготовки;

– другий напрямок охоплює електронні засоби, що припускають зміни традиційного порядку документування й підготовки первинної інформації, насамперед, використання в якості первинного виправдувального документа машинного носія;

– третій напрямок охоплює технічні засоби, використані при підготовці первинних документів зі штриховим кодуванням, що характеризують якісні й кількісні характеристики об'єктів обліку на підприємстві;

– четвертий напрямок здійснюється з використанням способів автоматизованого формування сигналів про зміни рівня витрат.

Загалом організація управлінського обліку на підприємстві дозволить забезпечити проведення більш детального аналізу економічних показників, сприятиме формуванню об'єктивної оцінки та характеристики діяльності окремих сегментів підприємства, а також надасть можливість якісно здійснювати процес управління підприємством в цілому шляхом прийняття та реалізації науково-обґрунтованих управлінських рішень.

*К.е.н., доцент Терещенко М.А.
доцент кафедри обліку і оподаткування
Таврійський державний агротехнологічний університет
E-mail: Tereschenko-2010@list.ru*

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ В ПРОЦЕСІ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

Нова інформаційна політика реалізується тими керівниками, які усвідомили, що накопичувана в різних службах підприємства інформація є цінним ресурсом, і цей ресурс має бути доступним усім користувачам. Для успішного ведення бізнесу підприємство має бути зацікавленим в отриманні достовірної інформації про своїх клієнтів, постачальників і дистриб'юторів. Нині необхідним засобом накопичення великих обсягів інформації є сховища

даних і бази даних та засоби аналітичної обробки. Ці особливості розвитку бізнес-інформації сучасного підприємства можуть бути реалізовані у межах створення єдиного інформаційного простору (ЄІП) підприємства.

Економічний аналіз проводиться з використанням системи економічної інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень [3, с.34]. В аналітичних дослідженнях предметом праці є інформація про діяльність суб'єкта господарювання. Якщо діюча інформаційна база не допомагає проводити якісний економічний аналіз через нестачу чи необ'єктивність даних, необхідну та достатню інформацію треба отримати будь-якими способами. Для проведення комплексного економічного аналізу використовують такі інформаційні ресурси: нормативно-довідкова інформація, планова інформація, облікова інформація, звітно-статистична інформація, дані спеціальних обстежень.

Відкрита інформаційно-маркетингова інфраструктура в країні дуже слабка, щоб приносити реальну користь вітчизняним підприємствам. Для успішного розвитку бізнесу важливі: економічна політика держави і підприємницька активність. Проблема постійних змін правил гри в діловій сфері істотно заважає становленню стабільного бізнес-середовища. Постійні зміни правової бази створюють все нові і нові потоки, що вимагають уваги фахівця й залучення відповідних інструментів автоматизованої обробки інформації. Правова інформація – це структурований масив з чіткими типами і видами взаємопов'язаних документів, які можна класифікувати за термінами та іншими аспектами. Основною доданою вартістю виробників довідково-правових систем є саме структуризація й обробка правової інформації [4, с.98]. Програми, які використовувалися в управлінні фінансово-господарською діяльністю, за десятиліття пройшли певну еволюцію. Поки що підприємства в основному користуються системами обліку, а не системами управління фінансово-господарською діяльністю.

Отже, перетворення інформації в економічний ресурс привело до взаємопроникнення двох значних соціально-економічних процесів –

індустріалізації, інформатики та інформатизації суспільства й економіки, що створює важливі передумови для формування й реалізації нової моделі розвитку економіки і суспільства, становлення інформаційного суспільства. Властивість ІР формуватися у структури, відтворені в галузевих стандартних структурах у виробничій сфері, обумовлюється однаковою складом інформації при використанні у процесі управління в рамках галузі. Єдиний інформаційний простір складається з таких головних компонентів: 1) інформаційних ресурсів, що містять дані, відомості і знання, зафіксовані на відповідних носіях інформації; 2) засобів інформаційної взаємодії користувачів, зокрема програмно-технічних засобів, інформаційних технологій і систем різного призначення; 3) організаційних структур, що забезпечують збір, обробку, зберігання, поширення, пошук і передачу інформації. Інформаційно-економічний простір – сукупність інформаційних ресурсів економічної системи і технологій їх обробки, зберігання та передачі, інформаційних систем і телекомунікаційних мереж, які функціонують на основі єдиних принципів та загальних правил. Єдиний інформаційний простір - це сукупність інформації, технологій її обробки, збереження та передачі, що функціонують на основі єдиних принципів і за спільними правилами. Ефективне управління підприємством та його включення у світовий ЄІП передбачає необхідність для всіх підприємств сформувати своє мережеве представлення в Internet (інформаційні моделі) [2, с.15]. Суспільство отримує статус інформаційного при: досягненні суспільством єдиного інформаційного простору; домінуванні в економіці нових технологічних укладів, що базуються на масовому використанні ІКТ; зростанні ролі інформаційної інфраструктури в системі суспільного виробництва і посиленні тенденцій до спільного функціонування інформаційних потоків; забезпеченні інформаційної безпеки особи, суспільства і держави; наявності ефективної системи забезпечення прав громадян і соціальних інститутів на швидкий доступ, одержання, поширення та користування інформацією; високому рівні освіти, зумовленому розширенням можливостей систем інформаційного обміну на міжнародному, національному і регіональному рівнях; наданні інформаційним ресурсам провідної ролі в

забезпеченні стійкого поступального розвитку суспільства; фактичному задоволенні потреб суспільства в інформаційних послугах.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про інформацію» № 2658-ХІІ від 02.10.92 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 48. – С.650.
2. Бондар М. Облікова-аналітична інформація в управлінні підприємницькою діяльністю / М. Бондар // Економічний аналіз: збірник наукових праць кафедри економічного аналізу ТНЕУ. – 2010. – № 6. – С.13-16.
3. Крапка Л.П. Інформаційна складова аналізу / Л.П. Крапка // Економіка підприємств. – 2009. - №11. – С. 29-35.
4. Гинзбург А.И. Экономический анализ. Краткий курс. 2-е изд. / А.И. Гинзбург / С.Пб.: ПИТЕР, 2010. – 208 с.

К.е.н., доцент Усащенко О.В.

доцент кафедри обліку і аудиту

ДВНЗ «Національний гірничий університет»

E-mail:Usatol@yandex.ru

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ І ПЕРЕОЦІНКИ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ЇХ ЕКВІВАЛЕНТІВ, ЯК АКТИВІВ ВЕНЧУРНИХ ФОНДІВ

Ефективно побудована система оцінки та переоцінки активів необхідна для достовірного визначення економічного стану суб'єкта господарювання, з метою прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо їх подальшого використання. Неузгодженість окремих складових у підходах до визначення реальної вартості активів впливає на стан бухгалтерського обліку та формування достовірної і неупередженої фінансової звітності підприємства. Дослідження оцінки та переоцінки активів повинно вирішувати проблему визначення реального економічного стану компанії через вартісне вимірювання й узагальнення фактів господарської діяльності. Грошові кошти та їх

еквіваленти складають невелику частку в активах венчурних фондів України, однак, питання щодо їх оцінки та переоцінки є дуже актуальним. На рисунку 1 наведена частка грошових коштів на поточних рахунках та депозитів до запитання в активах венчурних фондів України у 2013 – 2016 рр.

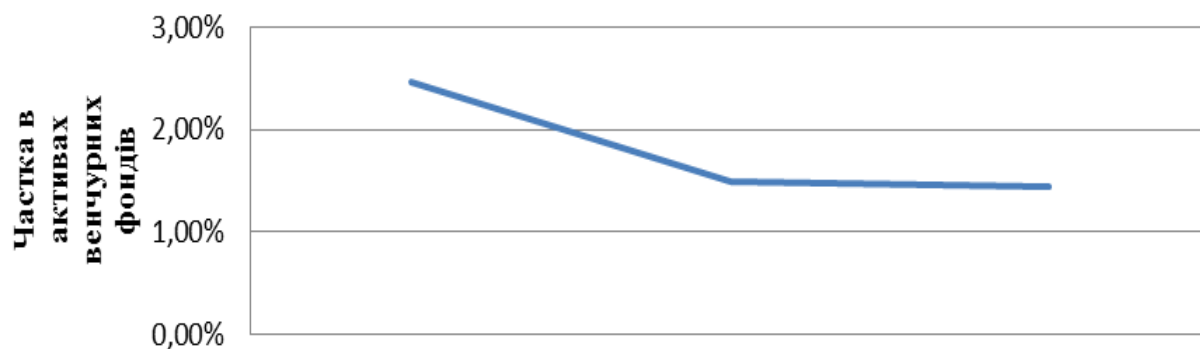

Рис. 1. Частка грошових коштів та депозитів до запитання в активах венчурних фондів у 2013 – 2016 рр.

Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами визначає, вклади (депозити) на вимогу – як грошові кошти або банківські метали, що розміщені вкладниками в банках на умовах видачі вкладу (депозиту) на першу вимогу вкладника або здійснення платежів за розпорядженням власника рахунку [1]. До еквівалентів грошових коштів відносяться короткострокові, високоліквідні інвестиції, які вільно конвертуються у відомі суми грошових коштів і яким притаманний незначний ризик зміни вартості. Інвестиція визначається, як еквівалент грошових коштів тільки в разі короткого строку погашення, наприклад, протягом не більше трьох місяців з дати придбання (наприклад, депозити зі строком розміщення до трьох місяців). Тобто, венчурна інвестиція, через довгостроковий термін, не відноситься до еквівалентів грошових коштів. Грошові кошти венчурних фондів можуть утримуватися в національній, іноземній валюті, та у вигляді банківських металів. До банківських металів, згідно Положення про здійснення операцій з банківськими металами, відносяться золото, срібло, платина, метали платинової групи (береться лише

паладій), доведені (афіновані) до найвищих проб відповідно до світових стандартів, у зливках і порошках, що мають сертифікат якості, а також монети, вироблені з дорогоцінних металів [2].

Первісна оцінка грошових коштів в національній валюті здійснюється за справедливою вартістю, яка дорівнює їх номінальній вартості. Первісна оцінка грошових коштів в іноземній валюті та банківських металах здійснюється у національній валюті за офіційними курсами Національного банку України. Переоцінка таких активів в національній валюті здійснюється за справедливою вартістю, яка дорівнює їх номінальній вартості на дату оцінки, що зазначена Законом України «Про інститути спільного інвестування» [3]. Подальша оцінка грошових коштів в іноземній валюті та банківських металах здійснюється у національній валюті за офіційним курсом НБУ на дату оцінки, який встановлюється щоденно у відповідності до Положення про встановлення офіційного курсу гривні до іноземних валют та курсу банківських металів [4]. Методика встановлення офіційного курсу національної валюти наведена на рисунку 2.

Якщо на дату переоцінки валютний курс змінився, виникають курсові різниці, що означають «...різницю між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти при різних валютних курсах». Із прийняттям Податкового Кодексу України, визначення курсових різниць здійснюється відповідно до П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» [5]. Курсові різниці по грошовим коштам в іноземній валюті визначаються як різниця між оцінкою валютних активів на дату реєстрації їх в бухгалтерському обліку або на дату складання бухгалтерського звіту за попередній звітний період та оцінкою на дату переоцінки активів венчурних фондів. Залежно від виду діяльності, у процесі якої вони виникають, та інших факторів виділяють різні види курсових різниць:

- операційні – виникають від перерахунку статей, пов'язаних із операційною діяльністю підприємства, зокрема від перерахунку залишку грошових коштів в іноземній валюті;

- неопераційні – виникають від перерахунку статей, пов'язаних з інвестиційною і фінансовою діяльністю підприємства.

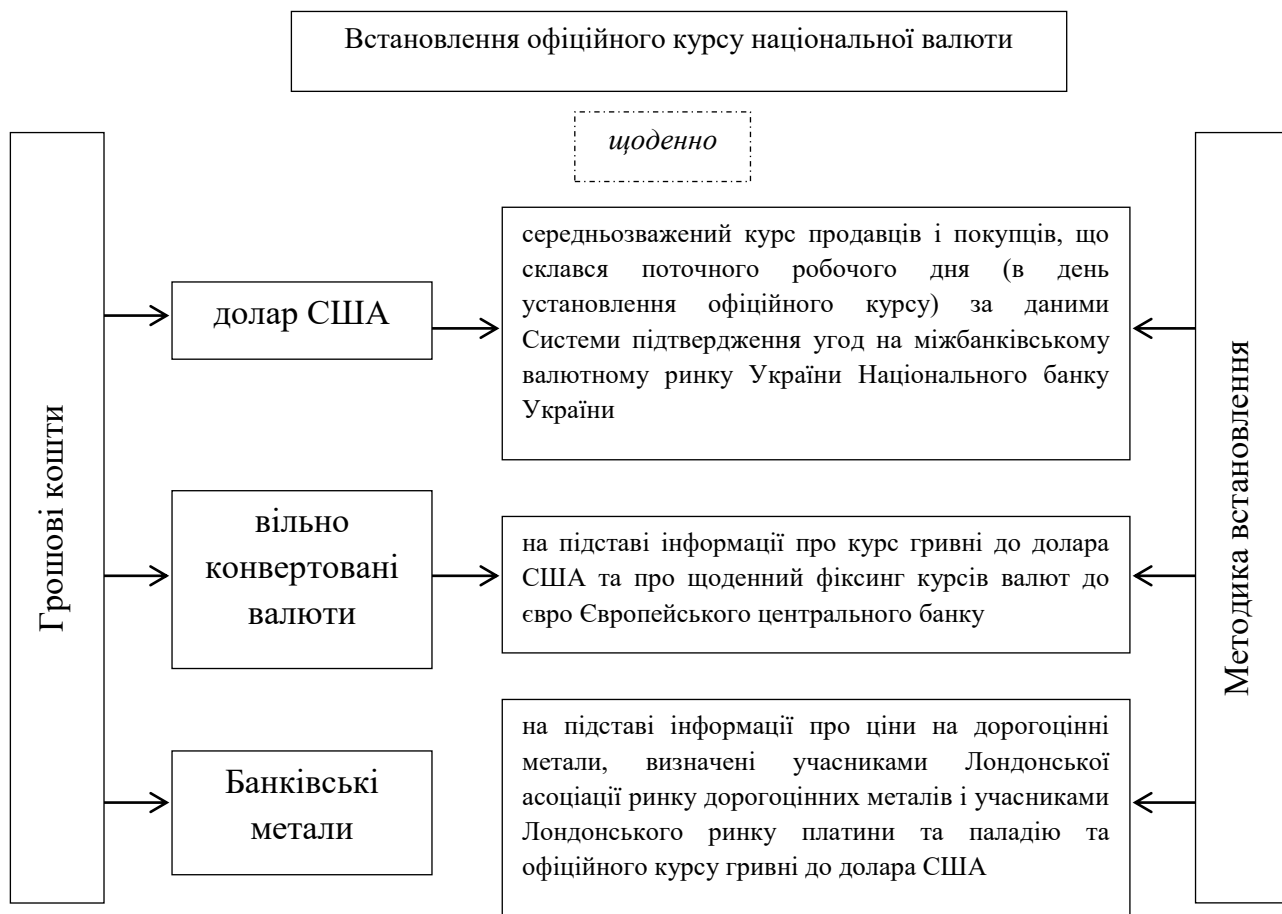

Рис. 2. Методика встановлення офіційного курсу національної валюти
Складено за [4]

Курсові різниці від переоцінки активів венчурних фондів у вигляді грошових коштів в іноземній валюті відображаються у складі інших операційних доходів (витрат). В залежності від впливу на фінансові результати, курсові різниці від переоцінки поділяються на позитивні та негативні. Позитивні курсові різниці відображаються за кредитом субрахунку 714 «Дохід від операційної курсової різниці, негативні курсові різниці - за дебетом субрахунку 945 «Втрати від операційної курсової різниці». У фінансовій звітності курсові різниці від переоцінки відображаються у складі сум за рядками 2120 «Інші операційні доходи» та 2180 «Інші операційні витрати» Звіту про фінансові результати (форма № 2). Облік курсових різниць від переоцінки грошових коштів у вигляді банківських металів ведеться аналогічно до обліку переоцінки грошових коштів в іноземній валюті та відображаються за тими самими

балансовими рахунками. Загальні аспекти бухгалтерського обліку оцінки та переоцінки грошових коштів венчурних фондів показані на рисунку 3.

Рис. 3. Загальні аспекти бухгалтерського обліку оцінки та переоцінки грошових коштів венчурних фондів

Отже, спосіб оцінки та переоцінки активів істотно впливає на послідуочу діяльність господарюючого суб'єкта, його життєдіяльність та ліквідність. Для належного інформаційно-облікового забезпечення системи управління венчурними фондами, доцільно сформулювати комплекс завдань для досягнення ефективного обліково-аналітичного забезпечення реалізації управлінської функції: визначити відповідального за облік і переоцінку активів, установити дати, на які повинно бути проведено переоцінку активів, визначити об'єкти, що підлягають переоцінці в процесі управління венчурними фондами; визначити загальні аспекти бухгалтерського обліку оцінки та переоцінки активів венчурних фондів за їх видами, сформулювати елементи наказу про облікову політику щодо переоцінки активів венчурних фондів.

Список використаної літератури

1. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами. Затверджено постановою Правління Національного банку України від 03.12.2003 № 516. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03>;
2. Положення про здійснення операцій з банківськими металами. Затверджено постановою Правління Національного банку України від 06.08.2003 № 325. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0749-03>;
3. Закон України «Про інститути спільного інвестування» від 05.07. 2012, № 5080-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5080-17>;
4. Положення про встановлення офіційного курсу гривні до іноземних валют та курсу банківських металів. Затверджено постановою Правління Національного банку України від 12 листопада 2003 р. № 496. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1094-03>

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів». Затверджено наказом Міністерства Фінансів України від 10.08.2000 № 193. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00>

Фень К.С.

аспірант кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування

Подільський державний аграрно-технічний університет

E-mail: katjusha4-f@mail.ru

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

В умовах відкритої економіки, з одного боку, необхідно захищатися від зовнішніх загроз, з іншого боку – прагнути до отримання максимальної користі від зовнішньоекономічних відносин. Під економічною безпекою слід розуміти сукупність умов, за яких зберігається здатність країни підтримувати конкурентоспроможність економіки, ефективно захищати національні економічні інтереси і протистояти зовнішнім економічним загрозам, повністю використовувати конкурентні переваги в міжнародному поділі праці.

Глобальна конкуренція стимулює інноваційний розвиток окремих країн і, водночас, провокує нееквівалентний товарообмін і диференціацію країн за рівнем життя. Вивчення питань забезпечення економічної безпеки підприємств харчової промисловості.

Економічна безпека – напрочуд багатогранна категорія, тому її оцінка потребує врахування якомога більшої кількості критеріїв для отримання адекватних результатів[3].

Система показників має характеризувати всі складові – інвестиційні, інноваційні, енергетичні, фінансові та інші – економічної безпеки [2].

Методичне забезпечення оцінки рівня економічної безпеки підприємства розроблене в наукових працях фахівців з економіки, економічного та фінансового аналізу, економічної діагностики, антикризового управління підприємством, таких як: О.М. Антонова, Л.В. Баклажанова, Н.Д. Белоус, С.В. Бреус, Р.М. Брицького, Л.І. Васечко, А.М. Вергун, Л. Гнилицька, В.Г. Гончар, О.В. Горак, З.Б. Живко, С.В. Козловський, Є.С. Жураківського, Л.О. Корчевського, Р.О. Костирко, Я.В. Котляревського, О.В. Халін, Л.М. Ладико, Л.А. Могиліна, П.Я. Пригунов, І.І. Рекун, Н.В. Чаленко, А.М. Штангрєн, Ю.О. Юхновська та інші.

Для оцінки економічної безпеки потрібен відповідальний інструмент. Критерій, інтегральний показник економічної безпеки підприємства повинен задовольняти таким умовам:

- наявність чітких фіксованих меж;
- зіставність різночасових оцінок рівня економічної безпеки одного підприємства, а також підприємств різних галузей;
- простота і доступність методики розрахунку, яка ґрунтується на наявних облікових даних, її універсальність.

Управління процесом розробки механізму формування економічної безпеки підприємства неможливе без науково-обґрунтованої оцінки рівня економічної безпеки, наявних і потенційних загроз та перспектив розвитку. Методичні підходи щодо такої оцінки повинні бути розроблені та впроваджені в аналітичну роботу підприємства для підвищення ефективності прийнятих рішень на всіх рівнях управління.

Часто процес економічної оцінки ототожнюють з економічною діагностикою, що є виправданим з огляду на їх призначення, оскільки за результатами оцінки зазвичай ставиться «діагноз» та розробляються відповідні заходи щодо «лікування» підприємства – об'єкта оцінки.

Згідно інформації, представленій в дослідженнях Н.О. Лисенко, Н.В. Білошкурської [4], методики оцінки рівня економічної безпеки підприємства можна розділити на три великих групи:

- перша група – поелементна оцінка функціональних складових (ресурсної, фінансової та інноваційної) економічної безпеки;
- друга група – комплексна оцінка рівня економічної безпеки;
- третя група – багатофакторні дискримінантні моделі прогнозування загрози настання банкрутства.

Розглядаючи методики оцінки першої групи, зауважимо, що поелементна оцінка передбачає індивідуальний аналіз поточного стану функціональних складових економічної безпеки (ресурсної, фінансової та інноваційної) та виявлення причин відхилень від нормативних значень.

На першому етапі визначається інформаційна база для проведення дослідження. Джерелами інформації повинна слугувати фінансова звітність підприємства, основні техніко-економічні показники, показники з праці та екологічного стану тощо. У роботі [4] поняття економічної безпеки підприємства включає в себе фінансову, правову, екологічну, інформаційну та силову складові. В запропонованому методичному підході складові економічної безпеки згруповані наступним чином: фінансова, техніко-технологічна, інтелектуально-кадрова, політико-правова та екологічна. Таким чином, на другому етапі проводиться відбір показників для оцінки економічної безпеки підприємства за кожною її структурною складовою. Даний етап багато у чому визначає ефективність функціонування системи управління економічною безпекою загалом. Від того, наскільки повно та точно сформована система показників, залежить своєчасність розпізнавання негативних тенденцій розвитку й можливість попередження кризових ситуацій. Систематизувавши показники, що характеризують структурні складові економічної безпеки підприємства у процесі проведення наукового дослідження, було відібрано низку найбільш інформативних. На третьому етапі здійснюється визначення рівня економічної безпеки для кожної складової. Алгоритм розрахунку показників оцінки рівня економічної безпеки підприємства наведено у табл. 1

Система показників оцінки рівня економічної безпеки підприємства

Показник	Алгоритм розрахунку	Економічна сутність показника
1	2	3
Оцінка фінансової складової		
$k_{авт}$ – коефіцієнт автономії	Відношення суми власних коштів на загальну суму фінансування (загальний підсумок балансу)	Характеризує можливість підприємства виконати свої зовнішні зобов'язання за рахунок використання власних активів
$k_{фін}$ – коефіцієнт фінансування	Відношення залучених коштів до власного капіталу	Відображає, скільки одиниць залучених коштів припадає на кожен одиницю власних
$k_{покp}$ – коефіцієнт покриття	Відношення оборотних активів до поточних зобов'язань підприємства	Характеризує здатність підприємства швидко розраховуватись за своїми борговими зобов'язаннями
$k_{одз}$ – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Відношення чистої виручки від реалізації продукції до середньорічної величини дебіторської заборгованості	Відображає швидкість обороту дебіторської заборгованості підприємства
$k_{окз}$ – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Відношення чистої виручки від реалізації продукції до середньорічної величини кредиторської заборгованості	Відображає швидкість обороту кредиторської заборгованості підприємства за період, який аналізується
k_p – рентабельність діяльності	Відношення валового прибутку до собівартості реалізованої продукції	Відображає прибуток підприємство з кожної гривні, витраченої на реалізацію продукції
Оцінка техніко-технологічної складової		
$k_{вп}$ – коефіцієнт виробничої потужності	Відношення річного фонду робочого часу до трудомісткості виробництва	Відображає максимально можливий випуск продукції за певний час у встановленій номенклатурі й асортименті при повному завантаженні обладнання
$k_{зн}$ – коефіцієнт зносу	Відношення суми зносу основних засобів до балансової вартості основних засобів	Характеризує частку вартості основних засобів, яку списано на витрати виробництва у попередніх періодах
$k_{фв}$ – фондівіддача	Відношення обсягу виробництва у вартісному вираженні до середньорічної вартості основних фондів підприємства	Відображає кількість одиниць виготовленої продукції у гривнях, яка припадає на одиницю вартості основних фондів
$k_{інт}$ – коефіцієнт інтенсивного використання обладнання	Відношення обсягу виготовленої продукції за певний період до виробничої потужності обладнання	Відображає рівень використання виробничої потужності підприємства
k_m – коефіцієнт матеріалівіддачі	Відношення виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) до обсягу матеріальних затрат	Показує ефективність використання матеріальних ресурсів (стимулятор)

1	2	3
$k_{об}$ – коефіцієнт оборотності оборотних засобів	Відношення виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) до середньорічної вартості оборотних активів	Показує ефективність використання оборотного капіталу підприємства (стимулятор)
Оцінка інтелектуально-кадрової складової		
$k_{пл}$ – коефіцієнт плинності кадрів	Відношення кількості звільнених за власним бажанням та за порушення трудової дисципліни до середньооблікової чисельності працюючих	Відображає рух кадрів на підприємстві, який обумовлений незадоволеністю працівників елементами виробничої ситуації або незадоволеністю керівника підприємства виробничою поведінкою працівника
k_n – продуктивність праці	Відношення обсягу продукції та кількості праці, витраченої на її виробництво	Характеризує здатність робітників виробляти за одиницю робочого часу визначений обсяг продукції
$k_{фоз}$ – фондоозброєність праці	Відношення середньорічної вартості основних виробничих фондів до середньооблікової чисельності робітників	Характеризує рівень осначеності працівників основними виробничими засобами
$k_{ра}$ – коефіцієнт раціоналізаторської активності	Відношення кількості винаходів (раціональних пропозицій, ноу-хау тощо) до кількості працюючих.	Відображає частку пропозиції, які сприяють підвищенню продуктивності праці, що припадає на одного працюючого
$k_{квал}$ – коефіцієнт співвідношення висококваліфікованих та кваліфікованих працівників	Відношення висококваліфікованих працівників до загальної кількості працівників	Характеризує рівень забезпеченості підприємства висококваліфікованими кадрами
Оцінка екологічної складової		
$k_{вик}$ – коефіцієнт перевищення нормативного обсягу викидів шкідливих речовин в атмосферу	Відношення сумарного показника забруднення сумішшю речовин до дозволеного для підприємства сумарного гранично допустимого обсягу викиду шкідливих речовин	Характеризує ступінь перевищення реальних викидів шкідливих речовин в атмосферу над нормативними рівнями
$k_{люд}$ – коефіцієнт залюднення ареалу шкідливого впливу	Відношення суми нормативної щільності населення і середньої щільності населення у межах ареалу шкідливого впливу підприємства до середньої щільності населення у межах ареалу шкідливого впливу підприємства	Характеризує ступінь заселеності ареалу шкідливого впливу підприємства, а отже, і потенційну небезпеку підприємства для населення.

Друга група методик – це комплексні моделі оцінки рівня економічної безпеки. Спільною рисою даної групи є дослідження рівня економічної безпеки на основі найбільш вагомих складових (або показників ефективності) та зведення результату до єдиного інтегрального показника (табл. 2).

Таблиця 2

Комплексні моделі оцінки рівня економічної безпеки підприємства

Автори	Характеристика методики
В.П. Приходько [5]	$K_{eб} = \sum k_i d_i$ <p>Де k_i – величина окремого критерію за i-ою функціональною складовою, серед яких науковці виокремлюють фінансову, інтелектуальну й кадрову, техніко-технологічну, політико-правову, інформаційну, екологічну та силову; d_i – питома вага значущості i-ої функціональної складової; n – кількість функціональних складових економічної безпеки підприємства.</p>
А.В. Кулінська [6]	$P_{eб} = B_t / I_{eб}$ <p>Де $P_{eб}$ – рівень економічної безпеки; B_t – бруто-інвестиції підприємства у t-ому році, до яких входить реінвестований прибуток, амортизаційні відрахування t-ого року, реінвестовані обсяги прибутків минулих років, а також реінвестований прибуток майбутніх періодів у формі банківських кредитів, отриманих на утримання внутрішнього блоку механізму забезпечення економічної безпеки; $I_{eб}$ – інвестиції підприємства у t-ому році, необхідні для забезпечення економічної безпеки, до яких входять кошти, спрямовані на інвестиційну підтримку інтересів підприємства при взаємодії зі споживачами продукції та спрямовані на інвестиційну підтримку створення умов для забезпечення економічної безпеки відповідно до дії внутрішнього блоку механізму.</p>
М.М. Караїм [7, с. 110-113]	$У'ЕБ = 67,3 - 0,05X_1 + 30,4X_2 + 6,9X_3 + 7,82X_4 + 5,25X_5 - 0,21X_6 - 0,035X_7$ <p>У'ЕБ – показник оцінки ефективності системи економічної безпеки підприємства; X_1 – коефіцієнт загальної ліквідності; X_2 – коефіцієнт фінансової незалежності (автономії); X_3 – коефіцієнт обіговості капіталу підприємства; X_4 – валова рентабельність продажів; X_5 – рентабельність власного капіталу; X_6 – коефіцієнт придатності основних засобів; X_7 – фондвіддача.</p>

Третя група методик оцінки економічної безпеки підприємства – багатofакторні дискримінантні моделі прогнозування загрози наростання банкрутства (табл. 3).

Багатофакторні дискримінантні моделі прогнозування
загрози настання банкрутства

Автори	Характеристика моделі, інтерпретація результатів
Двофакторна Z-модель Альтмана	$Z = -0,3877 - 1,0736 * K_{\text{п}} + 0,0579 * K_{\text{авт}},$ де $K_{\text{п}}$ – коефіцієнт покриття; $K_{\text{авт}}$ – коефіцієнт автономії. Для підприємств, у яких $Z = 0$, ймовірність банкрутства становить 50%. Від’ємні значення Z свідчать про зменшення ймовірності банкрутства. Якщо $Z > 0$, ймовірність банкрутства перевищує 50% і підвищується зі збільшенням Z .
П’ятифакторна Z-модель Альтмана	$Z = 3,107 * K_1 + 0,995 * K_2 + 0,42 * K_3 + 0,847 * K_4 + 0,717 * K_5,$ де K_1 – прибуток до сплати процентів і податків / активи; K_2 – виручка від реалізації / активи; K_3 – балансова вартість власного капіталу / залучений капітал; K_4 – нерозподілений прибуток / активи; K_5 – власні обігові кошти / активи. Граничне значення індексу Z_{83} дорівнюватиме 1,23. Якщо $Z_{83} < 1,23$, підприємству в найближчі два-три роки загрожує банкрутство; якщо $Z_{83} > 1,23$, це свідчить про сталий фінансовий стан підприємства.
Показник діагностики платоспроможності Конана і Гольдера	$Z = 0,16x_1 - 0,22x_2 + 0,87x_3 + 0,10x_4 - 0,24x_5,$ де x_1 – дебіторська заборгованість + кошти / активи; x_2 – статутний капітал / пасиви; x_3 – фінансові витрати / виручка від реалізації продукції; x_4 – витрати на оплату праці / виручка від реалізації продукції; x_5 – валовий прибуток / залучений капітал.
Модель Спрінгейта	$Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D,$ де A – робочий капітал / загальна вартість активів; B – прибуток до сплати податків і відсотків / загальна вартість активів; C – прибуток до сплати податків / короткострокова заборгованість; D – виручка / загальна вартість активів. Якщо $Z < 0,862$, то підприємство є потенційним банкрутом.
Модель Таффлера	$Z = 0,53x_1 + 0,13x_2 + 0,18x_3 + 0,16x_4,$ де x_1 – валовий прибуток / короткострокові зобов’язання; x_2 – оборотні активи / сума зобов’язань; x_3 – короткострокові зобов’язання / сума активів; x_4 – виручка / сума активів. Якщо величина Z -рахунку більше 0,3, що у фірми непогані довгострокові перспективи, якщо менше 0,2 – банкрутство більш ніж ймовірно.
Універсальна дискримінантна функція О.О. Терещенка	$Z = 1,5x_1 + 0,08x_2 + 10x_3 + 5x_4 + 0,3x_5 + 0,1x_6,$ де x_1 – cash flow / зобов’язання; x_2 – валюта балансу / зобов’язання; x_3 – чистий прибуток / баланс; x_4 – чистий прибуток / виручка; x_5 – виробничі запаси / виручка; x_6 – виручка / обіговість основного капіталу. Оцінка ймовірності банкрутства проводиться за видами економічної діяльності з визначенням зони фінансової кризи, зони додаткового аналізу та зони фінансової стійкості, значення Z коливається від -0,9 (криза) до 0,9 (фінансова стійкість).

Отже, дослідивши методики оцінки економічної безпеки підприємства, представлене трьома групами методик, вважаємо, що достовірність результатів оцінки значно підвищиться, якщо використовувати більше, як одну методику, комбінуючи її з методиками інших напрямів.

Для харчових підприємств оцінка економічної безпеки є важливою, передусім, через те, що їх активно задіяний потенціал є визначальним чинником антикризового розвитку, гарантом економічного зростання і підтримки економічної незалежності та безпеки країни. Його втрата пов'язана з непередбачуваними наслідками деіндустріалізації держави, в якій багатогалузева індустрія є одним з найсильніших засобів зміцнення його єдності.

Список використаної літератури

1. Рекун І.І. Теоретичне обґрунтування поведінки суб'єктів економічної безпеки / І.І. Рекун / Економіка та держава, 2015. – 6. – С. 91-94.
2. Електронний режим: <http://www.niisp.org.ua/defa~153.php>
3. Veronika Yu. Khalina, Candidate of Economics, Kharkiv national university of construction and architecture, Kharkiv **METHODICAL APPROACH TO AN ESTIMATION OF A LEVEL OF AN ENTERPRISE'S ECONOMIC SAFETY**
4. Лисенко Н.О. Економіко-організаційний механізм формування економічної безпеки агропромислових підприємств: [монографія] / Н.О. Лисенко, Н.В. Білошкурська. – Умань: ВПЦ «Візаві» (Видавець «Сочінський»), 2014. – 257 с.
5. Приходько В.П. Управління економічною безпекою підприємства / В.П. Приходько // Економіка та держава. – 2013. – №10. – С. 10-12
6. Кулінська А.В. Кризові ситуації, які викликають загрозу індикаторами економічної безпеки України / А.В. Кулінська / Економіка та держава, 2016. – №1. – С. 53-55.
7. Караїм М.М. Управління економічною безпекою підприємства: методичні засади / М.М. Караїм / Формування ринкових відносин в Україні, 2015. –

№ 11. – С. 110-113.

8. Юхновська Ю.О. Теоретичні аспекти економічної безпеки підприємств України / Ю.О. Юхновська // Держава та регіони. Серія: Економіка і підприємництво. – 2014. – №1. – С. 123-129.
9. Тульчинський Р.В. Вплив якості прийняття управлінських рішень на економічну безпеку промислового підприємства / Р.В. Тульчинський / Формування ринкових відносин в Україні, 2015. – № 1. – С. 106-109.
10. Закрепа А.В. Становлення та розвиток теоретико-методологічного забезпечення економічної безпеки / А.В. Закрепа // Наукові праці НДФІ. – 2013. – №4. – С. 123-131.
11. Штангрен А.М. Фінансова безпека підприємства: методичні засади управління / А.М. Штангрет, Я.В. Котляревський, О.В. Мельников // Фінанси України. – 2013. – №11. – С. 56-65.

*К.е.н., доцент Шишкова Н.Л.
доцент кафедри обліку і аудиту
ДВНЗ «Національний гірничий університет»
E-mail: nlshishkova@gmail.com*

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ НЕМАТЕРІАЛЬНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Категорія нематеріальних активів є достатньо новою для господарської практики України. Тому ідентифікація, оцінка та ефективне управління нематеріальними активами є проблемними в діяльності об'єктів господарювання. Зокрема, відсутній універсальний механізм для вартісної оцінки різних груп нематеріальних активів, що зумовлено великою кількістю їх різновидів та значним впливом специфіки діяльності кожного суб'єкта господарювання. Таким чином, виникає проблема під час визнання і оцінки

нематеріальних активів – існування якісного, релевантного обліково-аналітичного забезпечення рішень стосовно ефективного управління нематеріальними активами.

До проблем використання інтелектуальної власності на рівні держави, які свідчать про неефективність управління на цьому рівні (відсутній захист прав інтелектуальної власності в Інтернеті; непрозорий механізм збору та розподілу авторських винагород; використання неліцензійного програмного забезпечення в державних органах; «патентний тролінг» – шахрайство в сфері товарів загального вжитку; відсутність відповідальності; інституціональна неспроможність правоохоронних органів і судів; відсутність випадків притягнення власників сайтів з піратським конвентом) додаються проблеми використання та ефективного управління нематеріальними активами на рівні суб'єктів господарювання:

- недостатнє визначення категорії нематеріальних активів,
- недосконалість покрокового порядку визнання з врахуванням юридичного трактування та зарахування до складу майна суб'єкту господарювання об'єктів інтелектуальної власності,
- відсутність чіткої та загальнозживаної методики оцінки нематеріальних активів,
- невирішеність окремих питань амортизаційної політики в частині нематеріальних активів,
- відсутність універсальної методики інвентаризації нематеріальних активів.

Оскільки роль облікових процесів в діяльності підприємства висуває нові вимоги до його інформації, а організація і розвиток обліку залежить від реальних потреб осіб, що приймають управлінські рішення, для вдосконалення обліково-аналітичного інформаційного забезпечення управління нематеріальними активами мають бути вирішені наступні завдання: вибір об'єктивної економічної теорії, на базі якої здійснюються реформування і відповідне регулювання та адаптація обліку; обґрунтування можливих

методологічних підходів, передбачених для всіх рівнів управління з узгодженням потреб держави, галузей і підприємств; належне розкриття галузевого рівня регулювання облікового забезпечення управління нематеріальними активами; організація контролю за ефективністю процесів.

На рівні суб'єктів господарювання (мікрорівень) основні інструменти створення облікової інформації для управління нематеріальними активами є:

- розробка облікової політики суб'єкту господарювання щодо нематеріальних активів;
- визначення меж застосування видів обліку.

При цьому облік нематеріальних активів має забезпечувати повне, достовірне і безперервне відображення фактів та операцій з нематеріальними активами, обробку даних певними способами і прийомами відповідно до потреб управління та вимог вищих рівнів регулювання.

Таким чином, формування системи облікової інформації для управління нематеріальними активами повинно стати взаємопов'язаними даними бухгалтерського та управлінського обліку, в складі облікової політики, організації обліку на підприємстві, а також управлінської і фінансової звітності. В цілому така система повинна формувати сукупність показників оцінки нематеріальних активів, ефективності їх використання з метою прийняття оптимальних управлінських рішень [1].

Щоб мати належне інформаційне забезпечення управління засобами обліку і аналізу, доцільно сформувати ефективне обліково-аналітичне забезпечення реалізації управлінських функцій. Обліково-аналітична інформація моделює як зв'язки підприємства з навколишнім середовищем, так і його внутрішню структуру, дає можливість розподіляти права виконавців та їхню відповідальність за економічну ефективність [2].

При цьому облікова інформація щодо нематеріальних активів повинна відповідати таким принципам:

- а) багатократність використання;
- б) концентрація, тобто обираються тільки суттєві ознаки;

в) штучність — інформацію створюють люди (облікові працівники), вона не виникає природно, тобто сама по собі;

г) цілеспрямованість, тобто інформація відповідає визначеним завданням;

д) аналітичність, тобто здатність надавати не лише зафіксовані в документах дані, а й підсумкові, розрахункові, додаткові.

Для того, щоб облікова інформація була релевантною, вона має бути достовірною і значимою. Паралельний характер окремих дій в рамках загального процесу управління інформацією надає можливість для вдосконалення процесів в напрямку ліквідації повторюваних та надлишкових функцій.

Для того, щоб облікову інформацію однозначно сприймали ті, хто брав участь в її підготовці на підприємстві, і ті, хто використовує її поза межами підприємства, вона має задовольняти такі вимоги [3]:

– порівнюваність і постійність – не можна протягом звітного періоду використовувати різні методи бухгалтерського обліку, інакше зникає можливість порівнювати дані;

– суттєвість – не потрібно витрачати час на облік незначних факторів. Якщо зусилля щодо обліку дорівнюють за вартістю засобам, які обліковуються, облік необхідно спростити;

– консерватизм – оскільки відображення фактів господарської діяльності в бухгалтерському обліку не завжди є однозначним, необхідно вибирати оцінку, яка є менш оптимістичною, тобто слід враховувати можливий брак прибутку і потенційні збитки. Це забезпечить обережність в оцінці активів, майна і у визначенні величини прибутку;

– повноту – містити максимум даних, необхідних користувачу. Інформація сама по собі є значною цінністю, незалежно від фактів, які вона фіксує. Ця цінність зумовлена можливостями, котрі вона надає для прийняття рішень, тобто потенційними діями. Кожна така дія стає бухгалтерською категорією.

Подібний підхід дозволяє відокремити явище (інформаційний аспект) від

факту (економічний аспект) і зосередити увагу бухгалтера на явищі. З цього випливає, що входом і виходом бухгалтерської системи є не дебет і кредит, тобто не облікові координати, а облікова процедура: вхід — первинні документи (вхідні дані), вихід — звітність (результатна інформація). При цьому вартість інформації не має перевищувати витрат на її отримання, тому будь-яка втрата інформації має приносити більші збитки, ніж вартість втрачених даних [3].

Функції обліково-аналітичної інформації забезпечують інформаційні потреби при прийнятті оптимальних управлінських рішень щодо нематеріальних активів.

Проведений моніторинг теоретичних аспектів використання нематеріальних активів в Україні дозволив узагальнити проблеми визнання, оцінки та ефективного управління нематеріальними активами. Заходи щодо покращення використання, достовірної оцінки повинні проводитися за наступними напрямками: визначення єдиних критеріїв ідентифікації нематеріальних активів; гармонізація управління нематеріальними об'єктами в Україні; узгодження законодавчого регулювання нематеріальних ресурсів; підвищення кваліфікації працівників в частині визнання, оцінки, обліку нематеріальних активів; забезпечення правильного процесу організації, ведення та управління даними об'єктами (процедури мають передбачати достовірне та повне відображення інформації про використання нематеріальних активів у діяльності суб'єкта господарювання); системний та обґрунтований підхід у визначенні вартості нематеріальних активів; виділення процесу управління інтелектуальними активами як самостійної функціональної підсистеми; розробка методик контролю нематеріальних активів, що допоможе отримати бажаний ефект від їх використання.

В рамках цих напрямів на рівні суб'єкту господарювання необхідні: адаптація та використання інформаційної моделі управління нематеріальними активами підприємства; планування, здійснення та зворотній контроль заходів щодо визнання та оцінки нематеріальних активів в межах

алгоритму ефективного використання нематеріальних активів підприємства; вдосконалення методики оцінки нематеріальних активів з врахуванням особливостей діяльності конкретного суб'єкту господарювання.

Список використаної літератури

1. Гончар О.І. Нематеріальні активи у формуванні потенціалу підприємства / О.І. Гончар, І.В. Павельчук // Вісник Хмельницького аграрного університету. – 2009. – №3, Т.1. – С.77-80.
2. Жарінова А. Членство України в СОТ: світові тенденції у сфері використання інтелектуальної власності / А. Жарінова. – Режим доступу: <http://www.2000.net.ua/e/58219>.
3. Шишкова Н.Л. Синхронізація обліку та внутрішнього контролю в системі управління аеропортом// Економічний вісник НГУ. 2015, №2. – С.173-182.

Шімон Тюнде

магістрант спеціальності «Облік і оподаткування»

науковий керівник: к.е.н., доцент Кузьмінська К.І.

Львівський торговельно-економічний університет

E-mail: k.kuzminskay@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

У сучасних умовах господарювання найбільший інтерес для користувачів фінансової звітності підприємства представляє інформація про сформовані фінансові результати, що виражаються прибутком або збитком. Оскільки діяльність підприємств в Україні, як і у всьому світі, пов'язана з одержанням фінансових результатів, що передбачає цілеспрямовану реалізацію функцій управління.

Так, під загальним поняттям прибутку (збитку) розуміються його найрізноманітніші види. Тому важливе значення для одержання повної та достовірної інформації про порядок формування фінансових результатів та напрямки їх використання має науково обґрунтована класифікація.

За джерелами формування прибутку в обліку розрізняють класифікаційні ознаки, які ґрунтуються на видах діяльності підприємства. У відповідності із Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1] передбачений розподіл фінансових результатів на два види: фінансовий результат від операційної та іншої діяльності. Операційна діяльність має додатковий розподіл на основну та іншу операційну, а інша діяльність – на інвестиційну та фінансову. Під основною діяльністю розуміють операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу. Витрати, пов'язані з основною діяльністю розрізняються за функціями: виробництво, управління, збут та інші.

Розглядаючи фінансові результати як об'єкт дослідження, потрібно звернути увагу на те, що він є узагальнюючим кінцевим результатом роботи. Щоб отримати його, підприємство повинно мати доходи та витрати. Оскільки в бухгалтерському обліку порівняння саме цих об'єктів дає змогу визначити фінансовий результат (прибуток або збиток). Тому досліджуючи таку категорію, як фінансові результати, доцільно розглядати її як систему взаємопов'язаних об'єктів:

- доходи;
- витрати;
- фінансові результати.

Рахунки доходів і витрат закриваються на рахунку 79 «Фінансові результати» за наведеними видами діяльності й відображаються на чотирьох синтетичних рахунках:

- 791 «Результат операційної діяльності»;
- 792 «Результат фінансових операцій»;

– 793 «Результат іншої діяльності».

За кредитом рахунка 79 «Фінансові результати» відображають суми в порядку закриття рахунків обліку доходів, за дебетом – суми в порядку закриття рахунків обліку витрат, а також належну суму податку, нарахованого на прибуток. Сальдо рахунка під час закриття списують на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» [2].

Дослідивши різні підходи щодо обліку та формування фінансових результатів під час поточного управління узагальненими основні етапи його формування такі, як:

- визначення необхідного розміру з урахуванням цілей підприємства;
- аналіз поточного стану та виявлення найістотніших зовнішніх і внутрішніх факторів, що вплинули на їх зміни;
- розрахунок планових або прогнозних величин фінансових результатів, що найповніше відповідає цільовим настановам;
- розроблення конкретних заходів задля досягнення запланованих значень;
- моніторинг усіх вищеперахованих етапів та внесення корективів у ході реалізації намічених заходів [3, с. 135].

Слід зазначити, що одним із факторів, що впливає на прибуток, є сукупні витрати на виробництво і збут продукції: собівартість реалізованої продукції, а також адміністративні витрати та витрати на збут. Зокрема, в ринкових умовах господарювання до основних показників поряд із зазначеними належить грошовий потік, який визначається як сума чистого прибутку й амортизаційних відрахувань.

Таким чином формування фінансових результатів розглядатимемо як частину загальної системи господарювання, що пов'язана із прийняттям рішень щодо забезпечення необхідного їх розміру на рівні суб'єкта господарювання для досягнення тактичних та оперативних цілей підприємства.

Список використаної літератури

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Інструкція про застосування Плану рахунків фінансового обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Власова Н.О. Ефективність формування фінансових результатів роздрібною торгівлі: монографія / Н.О. Власова, І.Ю. Мелушова. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/14378>

К.е.н. Дріга О.П.

доцент кафедри обліку і аудиту

ДВНЗ «Національний гірничий університет»

E-mail: driha.o.p@nmti.one

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ СЕК'ЮРИТИЗАЦІЇ АКТИВІВ ЇЇ ІНІЦІАТОРОМ

З метою розвитку вітчизняної економіки і становлення конкурентоспроможного ринку капіталу необхідно, щоб компанії мали можливість залучати фінансування на вигідних умовах, а інвестори на внутрішньому ринку цінних паперів могли вкладати кошти в якісні активи. З цього приводу зарубіжна практика останніх десятирічь показує, що для залучення додаткового фінансування, підтримання рівня ліквідності, прискорення обертання фінансових ресурсів та мінімізації ризиків на фінансових ринках досить ефективним є застосування такого

інноваційного фінансового інструменту як сек'юритизація активів, яка забезпечує взаємну диверсифікацію для її ініціаторів, інвесторів та країни в цілому.

Серед наукових праць, у яких досліджуються загальні питання сек'юритизації активів можна виокремити роботи таких зарубіжних та вітчизняних науковців, як Н.В. Александрова, Х.П. Бер, Б. Кейс, С.Л. Шварц, А.А. Казаков, О.С. Новак, О.М. Петрук А.С. Селівановський, А.О. Солдатова та інші. Проблеми аналізу пулу сек'юритизованих активів розглядалися в працях М.С. Кісельової, Т.С. Новікової, Є.О. Павельєвої, А.Ю. Петровічева, А. Рижова, А.А. Толмачева, О.А. Фісюна та інших.

Здобутки, представлені в роботах вищенаведених авторів, є досить вагомими, але вони в недостатній мірі розкривають методику проведення аналізу операцій сек'юритизації активів.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних аспектів та методичних підходів до оцінки ефективності сек'юритизації активів з точки зору її ініціатора для прийняття рішення щодо доцільності та перспектив подальшого застосування такого механізму фінансування.

Відсутність ефективної методики проведення аналізу операцій сек'юритизації активів зумовлює виникнення проблем при формуванні стратегії управління процесом фінансування діяльності ініціатора сек'юритизації. Проведене дослідження дозволило обґрунтувати напрями аналізу ефективності операцій сек'юритизації:

- порівняння вартості залучення капіталу за допомогою сек'юритизації активів та з інших джерел;
- побудова балансу платіжних потоків за забезпеченими цінними паперами та пулом сек'юритизованих активів;
- порівняння суми чистого залученого фінансування з понесеними для цього витратами (розрахунок показника ефективності сек'юритизації активів).

Таким чином, якщо сек'юритизацію активів розглядати лише як

альтернативний варіант залучення фінансування для розвитку і забезпечення діяльності, то оцінити ефективність її використання можна зіставивши витрати на залучення фінансування за допомогою сек'юритизації і на основі інших способів.

Ефективність сек'юритизації у порівнянні з кредитом або іншим традиційним методом запозичення можна оцінити за одним з відомих методів: розрахувавши чисту приведену вартість NPV (Net Present Value) та внутрішню норму прибутковості – IRR (Internal Rate of Return) або порівнявши середньозважену вартість капіталу WACC (Weighted Average Cost of Capital). Аналіз за зазначеними методами здійснюється у наступній послідовності:

- розраховуються витрати, а також вхідні та вихідні грошові потоки за сек'юритизованими активами;
- будується грошовий потік за банківським кредитом чи облігаціями (виплата принципалу і відсотків);
- порівнюються NPV, IRR та WACC для альтернативних джерел фінансування.

Для більшості компаній базою для порівняння буде служити банківський кредит, ставка за яким представляє альтернативну вартість фінансування, рідше – відсоток за звичайними борговими зобов'язаннями підприємства (корпоративними облігаціями).

Вартість залучення капіталу (CC_{sec}) за допомогою механізму сек'юритизації активів можливо розрахувати шляхом додавання разових витрат на організацію і управління емісією облігацій, суми приведених щорічних витрат на організацію і управління емісією облігацій та суми приведених витрат на виплату відсотків за облігаціями з наступним співставленням з обсягом фінансових ресурсів, отриманих в результаті використання сек'юритизації активів [1]:

$$CC_{sec} = OTC + \sum PVAC + \sum PVPI, \quad (1)$$

де OTC – разові витрати на організацію й управління емісією облігацій, грн.;

$\Sigma PVAC$ – сума приведених щорічних витрат на організацію й управління емісією облігацій, грн.;

$\Sigma PVPI$ – сума приведених витрат, понесених на виплату відсотків за облігаціями, грн.

Після цього, здійснюється порівняння з аналогічними показниками для альтернативних джерел фінансування і тим самим визначається відносна ефективність здійснення сек'юритизації активів.

Однак таке порівняння не зовсім є об'єктивним, оскільки сек'юритизація активів дозволяє оригінатору вирішити відразу декілька завдань (поліпшення показників балансу; перерозподіл ризиків, притаманних активам; підвищення ліквідності активів), а не лише забезпечити залучення фінансування, що, у свою чергу, неможливо при використанні вищеназваних альтернативних джерел фінансування. Зокрема, зазначені альтернативні джерела фінансування дозволяють або вирішити одне з поставлених завдань, або є ризиковими, або занадто дорогими. Вирішення одночасно декількох завдань є привілеєм виключно механізму сек'юритизації активів. Тому ефективність сек'юритизації активів слід оцінювати, виходячи з її сукупного позитивного ефекту для оригінатора. Однак по відношенню до деяких позитивних ефектів від проведення сек'юритизації активів, зокрема таких, як розширення кола інвесторів, набуття досвіду випуску складно структурованих фінансових продуктів, перерозподіл ризиків, досить складно застосувати точну кількісну оцінку.

Наступним етапом є побудова балансу платіжних потоків, який досягається у тому випадку, коли обсяг витрат, пов'язаних з утриманням інфраструктури, а також обов'язкові виплати інвесторам у будь-який момент часу обертання випущених облігацій не будуть перевищувати грошові надходження за сек'юритизованим пулом активів. Виокремлені показники дозволяють забезпечити збалансованість платіжних потоків, що надходять за пулом сек'юритизованих активів, і обов'язкових виплат за облігаціями [2]:

$$\frac{\sum_{l=1}^n AP_l}{(1+i)^l} + \frac{D_n}{(1+i)^n} = \sum_{l=1}^n \frac{k_l}{(1+i)^l} + \frac{N}{(1+i)^n} + \frac{FS}{(1+i)^n} + \sum_{l=1}^n \frac{VS_l}{(1+i)^l}, \quad (2)$$

де $\frac{\sum_{l=1}^n AP_l}{(1+i)^l}$ – теперішня вартість ануїтетних платежів за пулом активів;

$\frac{D_n}{(1+i)^n}$ – поточна заборгованість за пулом активів;

$\sum_{l=1}^n \frac{k_l}{(1+i)^l}$ – теперішня вартість потоку платежів за купонними виплатами,

які здійснюються щорічно;

$\frac{N}{(1+i)^n}$ – теперішня величина номіналу облігації;

$\frac{FS}{(1+i)^n}$ – теперішня вартість щорічних витрат на обслуговування випуску

облігацій та утримання інфраструктури;

$\sum_{l=1}^n \frac{VS_l}{(1+i)^l}$ – теперішня вартість одночасних витрат на обслуговування

випуску облігацій та утримання інфраструктури;

n – термін обертання облігації в роках.

Використання зазначеної системи показників дозволяє вирішувати різноманітні завдання щодо управління платіжними потоками. Так, при відомих сумах ануїтетних платежів, а також разових та щорічних витрат на утримання інфраструктури можна визначити максимально допустимий відсоток на виплату купона або, орієнтуючись на ринкову кон'юнктуру, визначити купонну ставку і на цій основі розрахувати максимально допустимі щорічні та разові витрати SPV.

Відсутність єдиного підходу до оцінки ефективності використання сек'юритизації активів, як додаткового механізму фінансування, стало передумовою для розробки методичних підходів до її аналізу. Запропоновані напрями аналізу ефективності операцій сек'юритизації (порівняння вартості залучення капіталу за допомогою сек'юритизації активів та з інших джерел; побудова балансу платіжних потоків за забезпеченими цінними паперами та пулом сек'юритизованих активів; порівняння суми чистого залученого

фінансування з понесеними для цього витратами (розрахунок показника ефективності сек'юритизації активів) дозволяють її ініціатору визначити вартість такого фінансування та обґрунтувати доцільність використання сек'юритизаційної схеми в його подальшій господарській діяльності.

Список використаної літератури

1. Павельева Е.А. Организационно-методическое обеспечение процесса секьюритизации активов на российском финансовом рынке: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. экон. наук: 08.00.10 «Финансы, денежное обращение и кредит» / Е.А. Павельева. – Воронеж, 2013. – 25 с.
2. Фисюн О.А. Секьюритизация ипотечных кредитов на основе анализа платежных потоков: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. экон. наук специальности: 08.00.10 «Финансы, денежное обращение и кредит» / О.А. Фисюн; Самарский государственный экономический университет. – Самара, 2010. – 21 с.

Секція 3.

МЕТОДОЛОГІЯ АУДИТУ ТА ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

К.е.н. Ачкасова С.А.

***доцент кафедри управління фінансовими послугами
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця***

E-mail: svet_achk@meta.ua

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ АУДИТУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Зростання потреби в незалежній оцінці страхових компаній обумовлене необхідністю задоволення потреб зацікавлених суб'єктів в достовірній інформації щодо результатів аудиту страховиків, оскільки лише на підставі такої інформації можливо приймати вірні та зважені рішення.

Одними із найважливіших факторів, що впливає на задоволення потреб зацікавлених суб'єктів є: рівень прозорості та інформаційної відкритості страховиків та результати аудиту.

Основними напрямками державного регулювання страхових компаній є розробка нормативно-правових актів та методичних рекомендацій щодо проведення зовнішнього та внутрішнього аудиту страховиків; ліцензування страхової діяльності; складання та подання звітності страхових та/або перестрахових брокерів; складання звітних даних страховиків; формування, обліку та розміщення страхових резервів із страхування життя та за видами, іншими, ніж страхування життя; встановлення професійних вимог до керівників та головних бухгалтерів страховиків та кваліфікаційних вимог до осіб, які можуть займатися актуарними розрахунками; методичних рекомендацій щодо транспарентності страхових компаній тощо.

Рекомендації та положення вводяться для забезпечення правомірного

зовнішнього та внутрішнього аудиту страховиків та здійснення зовнішніх перевірок якості аудиторських послуг, а також запобіганню у діяльності аудиторів.

Аудит страхових компаній є комплексною перевіркою результатів фінансово-господарської діяльності страховиків, що включає правову, економічну та бухгалтерську оцінку даних фінансових звітів, які подають для публікації (оприлюднення) чи вищим організаціям.

Метою зовнішнього аудиту є перевірка законності господарських операцій, достовірності фінансової звітності, бухгалтерського балансу, а також визначення, наскільки відповідає ведення бухгалтерського обліку встановленим стандартам і процедурам [2].

Метою внутрішнього аудиту є удосконалення організації та управління виробництвом і пошук резервів підвищення ефективності діяльності страхової компанії.

Основним нормативно-правовим забезпеченням, що регулює проведення аудиту страхових компаній є Порядок проведення внутрішнього аудиту (контролю) у фінансових установах [3]; Положення про здійснення зовнішніх перевірок якості аудиторських послуг в Україні [4]; Закон України «Про аудиторську діяльність» [5]; Закон України «Про страхування» [6]; Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [7] та ін.

Відповідно до порядку проведення внутрішнього аудиту у страхових компаніях у разі якщо юридична особа набуває статусу фінансової установи, така юридична особа протягом одного місяця з дати внесення відповідного запису про неї до Державного реєстру фінансових установ, зобов'язана створити структурний підрозділ, що проводить внутрішній аудит (контроль) фінансової установи або визначити окрему посадову особу, що проводить внутрішній аудит (контроль) фінансової установи [3].

Діяльність служби внутрішнього аудиту (контролю) страхової компанії повинна базуватися на принципах чесності, об'єктивності, конфіденційності,

професійної компетентності.

Відповідне проведення аудиту сприятиме більшій прозорості та прозорості страхової компанії та забезпечить задоволення потреб користувачів результатів аудиту страхової компанії.

У процесі здійснення аудиту страхових компаній необхідно перевірити наявність сформованих резервів зі страхування життя та страхування іншого, ніж страхування життя, і встановити обґрунтованість і відповідність сформованих страхових резервів прийнятим зобов'язанням [1]. Аудитор насамперед повинен перевірити дотримання законодавчих вимог щодо напрямів розміщення коштів страхових резервів.

Ще однією статтею витрат страховика є страхові відшкодування. Тому для перевірки обґрунтованості і своєчасності здійснення страхових відшкодувань, а також обґрунтованості відмов страхувальникам у страхових відшкодуваннях відводиться час. Під час аудиторської перевірки має бути встановлено обґрунтованість включення тих чи інших витрат до собівартості страхових послуг і правильність формування фінансових результатів [1].

Отже, під час проведення аудиту фінансової звітності страхової компанії необхідно перевірити наявність повного пакета фінансових звітів, правильність їхнього заповнення та відповідність бухгалтерському обліку.

Удосконалення державного регулювання аудиту страхових компаній повинно бути спрямоване на розробку механізму практичного застосування міжнародних стандартів аудиту страхових компаній в Україні; удосконалення процесу організації виконання процедур при проведенні аудиту страховиків та удосконалення аудиту страховиків з урахуванням найкращих європейських практик.

Оскільки відповідальність аудиторів за якість аудиторських послуг достатньо висока, виникає потреба зменшення впливу аудиторського ризику. У більшості країн Європи із сформованим ринком аудиторських послуг професійна відповідальність аудитора діяльність підлягає обов'язковому страхуванню. Аудиторські компанії витрачають частину прибутку на

страхування професійної відповідальності аудиторів, однак це сприятиме підвищенню довіри клієнтів аудиторських компаній.

Список використаної літератури

1. Бобрович О.Б. Проблемні аспекти методики здійснення аудиту фінансової звітності страхових компаній / О.Б. Бобрович [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [nvnltu_2013_23.15_31.pdf](#)
2. Кулагіна Г.С. Актуальні проблеми зовнішнього аудиту страхових компаній / Г.С. Кулагіна // Становлення та перспективи розвитку сучасних форм фінансового контролю в Україні: зб. наук. робіт Всеукр. студ. наук.-практ. конф. – 2011. – № 2 (99). – С. 58–60.
3. Порядок проведення внутрішнього аудиту (контролю) у фінансових установах: Розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 05.06.2014 р. № 1772 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0885-14>.
4. Положення про здійснення зовнішніх перевірок якості аудиторських послуг в Україні: Рішення Аудиторської палати України від 26.05.2005 р. № 149/5.2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN14626.html.
5. Про аудиторську діяльність: Закон України № 3125-XII від 22.04.1993 р. (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.
6. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.
7. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 р. № 2664 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.

Бобик О.М.

студентка шостого курсу економічного факультету,

науковий керівник: к.е.н., доцент Сиротюк Г.В.

доцент кафедри обліку та оподаткування

Львівський національний аграрний університет

E-mail: oksanochka1926@ukr.net

ЗАСТОСУВАННЯ ЕТИЧНИХ ПРИНЦИПІВ АУДИТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Аудит як вид підприємницької діяльності відносять до інтелектуальної діяльності. У теорії та практиці аудиту важливе місце займає професійна етика аудитора. Вона включає ряд принципів службової поведінки та ставлення до виконання фахових обов'язків, що відповідають вимогам міжнародних стандартів аудиту. Від дотримання етичних принципів залежить авторитет фахівця, його професійна придатність виконувати найскладніші завдання.

Однією з проблем, що вимагають нагального вирішення, є довіра суспільства до аудиторів та замовника аудиторських послуг до виконавця. Користувачі аудиторських послуг перебувають у певній залежності від оцінки їх діяльності аудиторами, тому що це значно впливає на їх майбутнє.

Сучасний аудитор повинен на декілька кроків випереджати внутрішніх фахівців підприємств за рівнем професійних знань і навичок, та одночасно підтримувати високий рівень етики та довіри [1].

Проблеми дотримання аудиторами етики в сучасних умовах ведення бізнесу досліджувались у працях Ф.Ф. Бутинця, М.І. Гордієнка, О.В. Назаренка, Н.М. Проскуріної та інших. Авторами зверталась увага на те, що фінансові скандали викликані зокрема, етичними та професійними діями індивідуумів в корпораціях, а користувачі фінансової звітності надзвичайно залежні від

компетентної роботи десятків тисяч професіоналів. Це підтверджує актуальність питання професійної етики аудитора, як засобу підвищення рівня його відповідальності перед суспільством.

Головною метою статті є дослідження актуальних проблем реалізації основних етичних принципів аудиту на рівні аудиторських фірм, для досягнення найкращих результатів діяльності і загалом для задоволення громадських інтересів.

Вимоги фахової поведінки аудитора з метою забезпечення високої якості надання аудиторських послуг викладенні у Кодексах професійної етики. Варто звернути увагу, що у закордонних країнах застосовується термін професійний бухгалтер, а в нашій країні – аудитор.

Міжнародною федерацією бухгалтерів у 1996 р. було прийнято міжнародний Кодекс етики професійних бухгалтерів як основу для визначення етичних норм, які висуваються стосовно аудиторів в межах міжнародного середовища [2]. Цей Кодекс етики виступає моделлю для розробки національних етичних кодексів. В Україні в 1998 р. було розроблено і введено в дію Кодекс професійної етики аудиторів України, для розробки якого було широко використано міжнародний досвід аудиту [3]. З квітня 2003 р. запроваджено в дію Кодекс етики професійних бухгалтерів Міжнародної федерації бухгалтерів.

У Кодексі встановлено основні принципи аудиту, правила надання аудиторських послуг, фундаментальні засади професійної етики.

Професійна етика визначає певну сукупність рис професії, що вказують на якісну характеристику відносин як всередині виробничих груп, так і в межах суспільства.

Професійна етика аудитора виробляє загальні принципи, які стають основою моралі в сфері аудиторської діяльності. Поняття «етика» виражає конкретний прояв норм та принципів моралі у відносинах та поведінці людей окремих професій. В процесі формування професійної моралі, професійна етика пояснює її походження, сутність, специфіку, функції

та закономірності розвитку на різних історичних етапах. Професійна мораль, в свою чергу, являє собою сукупність ідеалів і цінностей, етичних принципів та норм поведінки, якими повинен керуватися і яких зобов'язаний дотримуватися кожен аудитор в ході здійснення своєї професійної діяльності [4].

Етичні принципи – це принципи моральної поведінки аудиторів в ході виконання професійних обов'язків.

Згідно з Кодексом, цілі аудиторської професії полягають у виконанні роботи відповідно до найвищих стандартів професіоналізму, в досягненні найкращих результатів діяльності. Такі цілі вимагають задоволення чотирьох потреб:

- довіра – у суспільстві в цілому є потреба в довірі до інформації та до інформаційних систем;

- професіоналізм – є потреба в особах, які є висококваліфікованими фахівцями своєї справи, клієнти, роботодавці чи інші зацікавлені сторони можуть без сумнівів визначити їх як професіоналів у сфері бухгалтерського обліку;

- якість послуг – є потреба щодо впевненості в тому, що всі послуги, надані професійним аудитором, виконуються згідно з найвищими стандартами якості;

- конфіденційність – користувачі послуг професійних аудиторів мають бути впевнені в наявності основ професійної етики, що регулюють надання цих послуг.

Для досягнення цілей аудиторської професії професійні аудитори повинні дотримуватися низки необхідних фундаментальних принципів [3]:

1. Чесність. Професійний бухгалтер повинен бути відвертим та чесним, надаючи професійні послуги.

2. Об'єктивність. Професійному бухгалтерові варто бути справедливим та не дозволяти собі необ'єктивності або упередженості, конфлікту інтересів та впливу інших осіб, які шкодитимуть його об'єктивності.

3. Професійна компетентність та належна ретельність. Професійному бухгалтерові варто виконувати професійні послуги з належною ретельністю, компетентністю та старанністю. Він зобов'язаний постійно підтримувати професійні знання та навички на рівні, потрібному для надання клієнтові чи роботодавцеві переваг професійних послуг компетентної особи, яка спирається на сучасні тенденції у практиці, законодавстві та методах роботи.

4. Конфіденційність. Професійному бухгалтерові варто дотримуватися конфіденційності інформації, одержаної у процесі надання професійних послуг, та не слід використовувати (чи розголошувати) таку інформацію без належних та визначених повноважень, або якщо немає юридичного чи професійного права та обов'язку розкривати цю інформацію.

5. Технічні стандарти. Професійний бухгалтер повинен надавати професійні послуги згідно з відповідними технічними і професійними стандартами. Професійні бухгалтери зобов'язані ретельно і кваліфіковано виконувати інструкції клієнта (чи роботодавця) тією мірою, якою вони сумісні з вимогами щодо чесності, об'єктивності, а у випадку професійних бухгалтерів-практиків – незалежності. Крім того, вони мають дотримуватися технічних та професійних стандартів, що їх поширюють МФБ, Комітет з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, професійний орган організації-члена МФБ або інший регулювальний орган, відповідне законодавство.

6. Професійна поведінка. Професійний бухгалтер повинен діяти так, щоб це відповідало репутації професії, повинен утримуватися від будь-якої поведінки, яка могла б дискредитувати професію.

Дотримання етичних норм і правил аудитором надзвичайно важливе в специфічних умовах роботи комерційною інформацією. Аудиторам в процесі перевірки стають відомими складові комерційної таємниці підприємства, проблеми його діяльності, тонкощі розвитку, сильні і слабкі сторони. Можливість використання цієї інформації непорядним аудитором широка:

розпочинаючи з шантажу, закінчуючи продажем інформації конкурентам. Тому порушення аудиторами етики в частині принципу конфіденційності абсолютно неприпустиме, оскільки воно може спричинити найтяжчі наслідки для їх клієнтів.

На рівні аудиторської фірми контроль за дотриманням професійної етики реалізується через розробку, впровадження та виконання для конкретних обставин своєї професійної практики внутрішніх стандартів та положення професійної етики.

Кодекс професійної етики є індивідуальним, авторським в кожній аудиторській фірмі, їхній зміст – закрита інформація.

Таким чином, для забезпечення якісного аудиту, окрім обов'язкового застосування етичних принципів з боку аудитора, необхідним є існування відповідних етичних норм в економічних відносинах у суспільстві в цілому. Тому, керуючись основними принципами етики, під час проведення аудиту, можна уникнути непорозумінь з керівництвом підприємства, іншими замовниками, громадськістю, захистити та підняти рівень своєї професійності, що призведе до підвищення репутації аудиторської фірми.

Список використаної літератури

1. Проскуріна Н.М. Процедурне забезпечення аудиту. Теорія і практика: [Моногр.] / Н.М.Проскуріна. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. агенство», 2011. – 739 с.
2. Кодекс етики професійних бухгалтерів – М.: ICAR, 2006. – 699 с.
3. Кодекс професійної етики аудиторів України. – К.: Основа, АПУ, 2006. – 288 с.
4. Гордієнко М.І. Аудит : навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти / М.І. Гордієнко, О.В. Назаренко. – Суми, 2009.

*Гошкодера І.С.
магістрант,
к.е.н., доцент Ілляшенко К.В.
Таврійський державний агротехнологічний університет
E-mail: goshkodery777@mail.ru*

МЕТОДИКА АУДИТУ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Аудит запасів підприємства є одним із найбільш трудомістких етапів перевірки фінансової звітності. На сьогоднішній день існують загальноприйняті методики аудиту запасів підприємства, але жодна з них не є досконалою.

Під методикою аудиту запасів розуміють сукупність способів та прийомів вивчення перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності, що стосуються запасів суб'єкта господарювання, з метою висловлення незалежної думки аудитора про їх достовірність в усіх суттєвих аспектах та про відповідність вимогам законів України.

Відповідно до П(С)БО 9 запаси – це активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [1].

Виходячи з цього визначення можна зробити висновок, що запаси – це складова частина економічних ресурсів підприємства, які перебувають у процесі виробництва, або утримуються для подальшого продажу.

Аудит запасів є важливим елементом у роботі будь-якого підприємства. На думку Кулаковської Л.П., метою аудиту виробничих запасів є висловлення аудитором думки про те, чи відповідає фінансова інформація щодо руху і залишків виробничих запасів на підприємстві в усіх суттєвих аспектах нормативним документам, які регламентують порядок її підготовки і надання користувачам [2].

При здійсненні аудиту запасів аудитор використовує спеціальні методи і прийоми – арифметична перевірка, тестування, опитування, документальна перевірка, аналітичні процедури, анкетування. З метою планування аудитор на підготовчому етапі ознайомлюється з процесами закупівлі, зберігання запасів і відпуску їх у виробництво, встановлює межу істотності помилок.

Організація проведення аудиторських перевірок включає такі стадії:

- планування та складання програми аудиту, розробляється загальний план аудиту;
- проведення процедур аудиту та отримання аудиторських доказів;
- формулювання висновків та складання аудиторського звіту, формулювання висновків та складання підсумкової документації.

До найбільш типових видів порушень у бухгалтерському обліку запасів належать такі:

- відсутність у первинних документах з обліку запасів всіх необхідних реквізитів, що ставить під сумнів достовірність інформації;
- порушення термінів та порядку проведення інвентаризацій, що викликає підозру у достовірності інформації про фактичну наявність запасів;
- неправильне віднесення деяких об'єктів до складу малоцінних і швидкозношуваних предметів, що призводить до спотворення інформації про склад і вартість активів підприємства;
- порушення норм списання запасів, що може спричинити необґрунтоване завищення витрат підприємства;
- незадовільна організація складського господарства;
- неповне оприбуткування запасів;
- порушення норм і лімітів відпуску матеріалів;
- незадовільне ведення бухгалтерського обліку [3].

Під час перевірки законності списання запасів при їх втратах аудитор встановлює правильність визначення розміру допустимих втрат при зберіганні і виявлення фактів пересортування запасів, а також правильність оформлення актів. В ході перевірки досліджуються акти інвентаризації за період, що

визначається документами, що підтверджують вивезення і їх використання [4].

Доцільно виділити такі шляхи вдосконалення аудиту запасів виробничого підприємства:

– організація діяльності підрозділу внутрішнього аудиту: даний підрозділ має бути організаційно і функціонально незалежним, це забезпечує об'єктивний підхід до виконання завдань, покладених на підрозділ внутрішнього аудиту;

– збільшити контроль за надходженням, зберіганням та списанням запасів, тому що на даний момент часу на підприємствах контроль за запасами майже не ведеться; розробити внутрішньофірмові методики аудиту, методики складання аудиторських робочих документів;

– встановлення правил і процедур внутрішнього аудиту: дотримання нормативно-правової бази з внутрішнього аудиту і забезпечення якості;

– постійне професійне навчання і розвиток персоналу: внутрішні аудитори повинні володіти необхідними знаннями та мати відповідний досвід для виконання аудиторських завдань. Також, аудитори повинні розуміти виробничі процеси організації, нормативно-правову базу з внутрішнього аудиту, мати досвід покращення процесів в організації як у фінансовій, так і в операційних сферах.

Список використаної літератури

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси" від 20.10.1999 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua.
2. Кулаковська Л.П. Основи аудиту: Навч. посібн. / Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча. – 3-тє вид. – К.: Каравела, 2006. – 312 с.
3. Бондаренко Н.О. Аудит суб'єктів підприємницької діяльності / Н.О. Бондаренко, В.Д. Понікаров, С.М. Попова. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 300 с.
4. Павлюк І. Проблеми бухгалтерського обліку виробничих запасів, товарів та пропозиції щодо їх вирішення / Бухгалтерський облік і аудит. – 2000. – №6. – С. 40-41.

Жижченко Б.Р.
магістрант,
к.е.н., доцент Ізвєкова І.М.
доцент кафедри обліку і аудиту
Національна металургійна академія України
E-mail: Zhyzhzhenkob@gmail.com

**УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНОГО ПІДХОДУ ДО ПЛАНУВАННЯ
АУДИТОРСЬКОЇ ПЕРЕВІРКИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
В УМОВАХ МІЖНАРОДНИХ АУДИТОРСЬКИХ КОМПАНІЙ**

В умовах переходу до ринкової економіки незалежний аудиторський контроль має особливе значення, виступаючи гарантом засвідчення достовірності інформації, що подана у фінансовій звітності. Потреба проведення аудиту зумовлена тим, що користувачі бажають отримувати достовірну інформацію про фінансовий стан суб'єкта господарювання. Якість аудиторських робіт та послуг значною мірою залежить від ретельності планування аудиторської перевірки. Розробка плану аудиту належним чином дозволяє сконцентрувати увагу аудитора на найбільш важливих напрямках перевірки. Також планування допомагає аудиторам належно організувати свій робочий процес та здійснювати нагляд за роботою асистентів, що беруть участь у проведенні перевірки. Саме дотримання міжнародними аудиторськими компаніями певних методичних підходів дозволяє їм посідати пануюче місце в Україні та закордоном.

Зважаючи на актуальність даного питання, метою написання даної статті є удосконалення методичного підходу до планування аудиту фінансової звітності.

Планування аудиторської перевірки в Україні у першу чергу регулюється Міжнародними стандартами аудиту та положеннями на міжнародному рівні, а також Законом України "Про аудиторську діяльність" та положеннями

Аудиторської палати України, що регулюють діяльність аудиторів на національному рівні [1].

Перед безпосереднім плануванням аудиторської перевірки доречно приділити увагу підготовці до планування такого аудиту. У першу чергу необхідно звернути уваги на те, чи є клієнт, якому аудиторська компанія погодилась надати послуги з перевірки, новим, або це клієнт, що вже користувався їх послугами [2]. Якщо це новий клієнт, то слід провести велику дослідницьку роботу, що розкрила б усі аспекти, які важливі для аудиторів при перевірці. У випадку якщо це постійний клієнт, доречно буде ознайомитись з інформацією по ньому, що вже є у аудиторів.

На етапі ознайомлення з бізнесом клієнта, щоб адекватно інтерпретувати значення інформації про цього клієнта, необхідно здійснити наступне:

- провести розмову з попереднім аудитором та отримати інформацію про причини зміни аудитора;
- провести розмову з аудиторами, які виконують подібні призначення у даний час;
- здійснити консультації з персоналом клієнта;
- дослідити спеціальну літературу з тієї області, що досліджується;
- прийняти активну участь у програмах соціальної підготовки.

Слід опанувати знання з тих аспектів бізнесу клієнта, які вирізняють його серед інших підприємств, щоб проводити внутрішньогалузеве порівняння. Перед тим як починати аудит, потрібно ознайомитись з особливостями організаційної структури, специфічними характеристиками бізнесу клієнта та інше [3].

При прийнятті нового клієнта, у якого до цього часу не проводилось аудиторських перевірок, або якщо попередній аудитор не надає необхідної інформації, необхідно використовувати інформацію отриману з наступних джерел: від місцевих юристів, банків, контрагентів потенційного клієнта, якщо це можливо, його колишніх працівників, у деяких випадках може бути доречним винайняти професійного слідчого для підбору інформації

про репутацію й оточення головних посадових осіб з адміністрації підприємства.

Запропонований методичний підхід щодо підготовки до планування аудиторської перевірки наведено на рисунку 1.

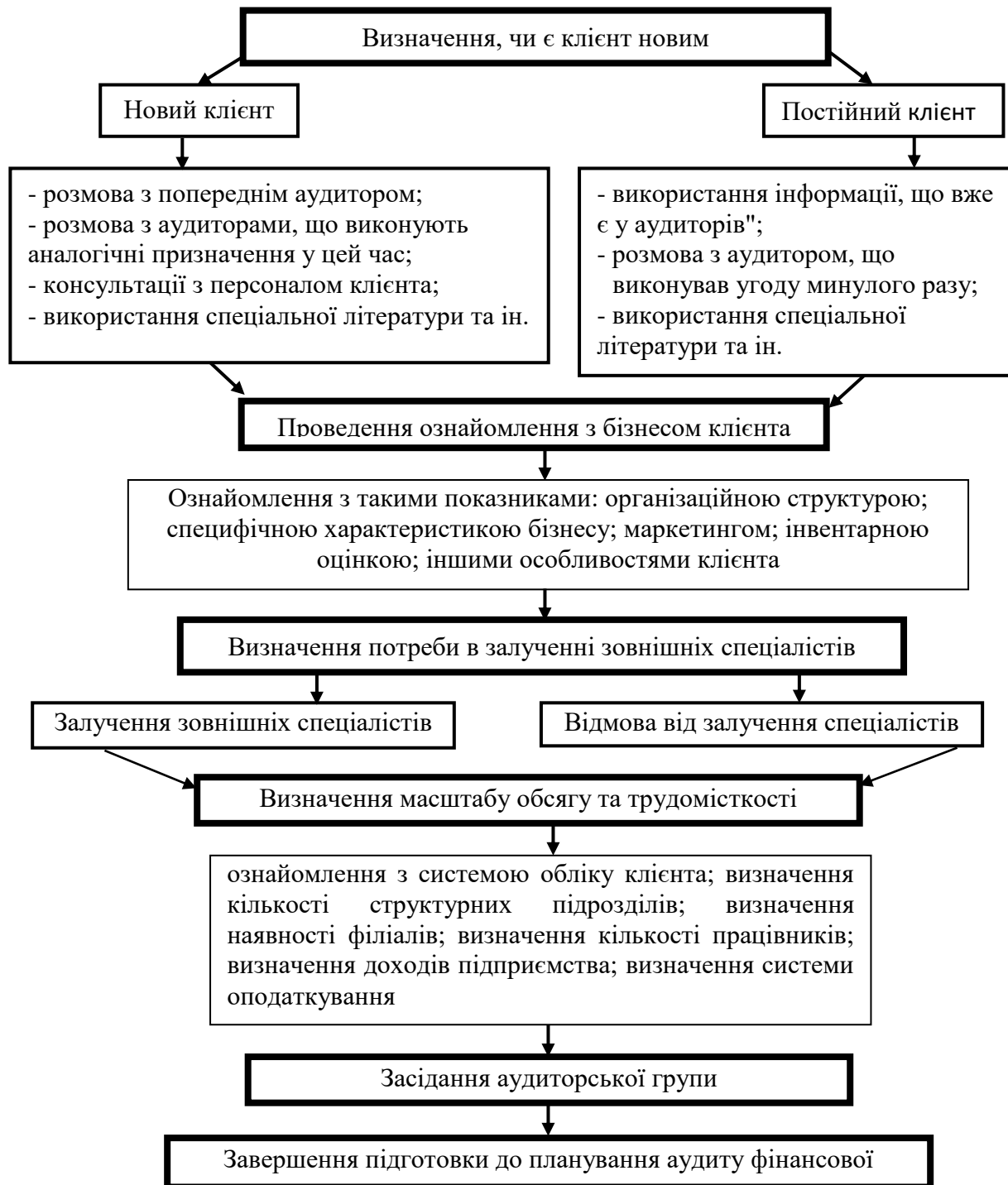

Рис. 1. Методичний підхід щодо підготовки до планування аудиту

Після завершення підготовки до планування аудиту слід перейти безпосередньо до планування аудиторської перевірки фінансової звітності.

В умовах міжнародних аудиторських компаній доцільно більшу увагу приділяти такому принципу планування аудиторської перевірки як оптимальність, навіть враховуючи використання специфічного програмного забезпечення, формувати шаблони програми проведення аудиту в залежності від розмірів діяльності фірми-клієнта.

Аудиторам слід формувати попередній план, що мав би місце ще до формування загального плану аудиту [4]. Якщо це можливо і раціонально, то необхідно проводити попереднє планування в офісі клієнта.

Слід визначати причини, через які клієнт обґрунтовує своє замовлення на аудит. Вже на цьому ж самому етапі слід визначатись з підбором персоналу для виконання аудиторських зобов'язань.

Важливим аспектом, який не враховується багатьма аудиторськими компаніями при плануванні перевірки є розмір фірми клієнта. Це б значно скоротило обсяги перевірки фінансової звітності.

Необхідно загострити увагу у потребі у формуванні складу аудиторської групи виходячи з розмірів та масштабів діяльності підприємства-клієнта, а не використовувати фіксований склад групи.

Усім аудиторам потрібно звернути увагу на огляд підприємства-клієнта і його службових приміщень, що дозволяє формувати краще уявлення про бізнес клієнта, оскільки це дає змогу зустрічатись з персоналом і особисто побачити як здійснюються операції. Оглянувши реальні споруди та будівлі, аудиторі буде легше зрозуміти реальні гарантії по відношенню до активів, що дозволить краще інтерпретувати облікову інформацію.

При попередній роботі з фінансовою звітністю буде дуже корисним проводити заходи оцінки спроможності підприємства-клієнта залишатися дієздатним. Слід використовувати фінансовий аналіз.

Якщо враховувати, що більшість аудиторських компаній в Україні

використовує змішаний метод формування аудиторської програми, то велике значення для аудиторів повинно мати скорочення кількості детальних аудиторських тестів. Коли аналітична процедура не виявляє незвичайних коливань, можна зробити висновок, що вірогідність суттєвої помилки або неточності мінімальна. Але треба зауважити, що таке скорочення доцільне лише у випадку низького або достатньо-низького рівня ризику невиявлення.

Міжнародним аудиторським компаніям необхідно продовжувати користуватись існуючим методом визначення рівня суттєвості, що враховує тип підприємства.

Слід використовувати порівняння даних про клієнта з очікуваним результатом, визначеним клієнтом. Більша частина компаній проводить розрахунки по різноманітним аспектам своїх господарських операцій і фінансових результатів. Оскільки розрахунки відображають прогнози клієнта на відповідний період, вивчення найбільш важливих сфер, у яких є різкі відхилення фактичних показників від планових, може виявити свідчення потенційних помилок. При співставленні даних про клієнта з даними його прогнозу краще враховувати два моменти:

- оцінка реалістичності даних, що були спрогнозовані;
- вірогідність підміни поточної фінансової інформації з ціллю її відповідності прогнозу.

Можна стверджувати, що методика перевірки системи внутрішнього контролю підприємств-клієнтів розроблена аудиторами в Україні є достатньо повною, хоча її також слід спростити по відношенню до малих суб'єктів господарювання, що не мають складної системи внутрішнього контролю, а для великих – навпаки розробити так, що буде враховуватись велика кількість структурних підрозділів та великі масиви інформації, що проходить через систему внутрішнього контролю.

Аудиторам слід, хоча вони і використовують програмне забезпечення, що визначає суцільну перевірку, все ж таки визначати різні рівні вибірки.

Наприклад, для малих суб'єктів господарювання з системою обліку без великих навантажень користуватись суцільною перевіркою, а для інших категорій клієнтів доцільніше проводити вибіркочу перевірку.

Слід на базі змішаного типу підготовки аудиторської програми впровадити окремі шаблони програми аудиторської перевірки для великих і малих суб'єктів господарювання. До великих суб'єктів господарювання можна віднести ті, яким притаманні наступні ознаки:

- наявна велика кількість або складна система структурних підрозділів;
- присутні філії;
- середня кількість працівників перевищує 250 осіб за календарний рік;
- сума річного доходу від будь-якої діяльності перевищує суму, еквівалентну 50 мільйонам євро за курсом НБУ.

У свою чергу до малих суб'єктів господарювання можна віднести усі підприємства, що не відповідають жодному з цих критеріїв.

Необхідно також звернути увагу на те, що аудитори у стислому звіті про планування не вказують такі важливі реквізити як:

- час проведення аудиторської перевірки;
- які саме аудитори будуть проводити процедури;
- у який термін повинні бути проведенні процедури.

Хоча міжнародні аудиторські компанії активно використовують новітні технології і програмне забезпечення, це сьогодні ще не дає можливості належним чином спланувати хід аудиторської перевірки та ретельно організувати її проведення. Тому при розробці відповідних документів, в яких буде зафіксовано план проведення аудиту фінансової звітності, слід дотримуватись фундаментальних засад щодо планування аудиту і зазначати перелік етапів та аудиторських процедур з вказівкою термінів їх проведення та відповідальних виконавців.

Запропонований методичний підхід до планування аудиторської перевірки в умовах міжнародної аудиторської компанії наведено на рисунку 2.

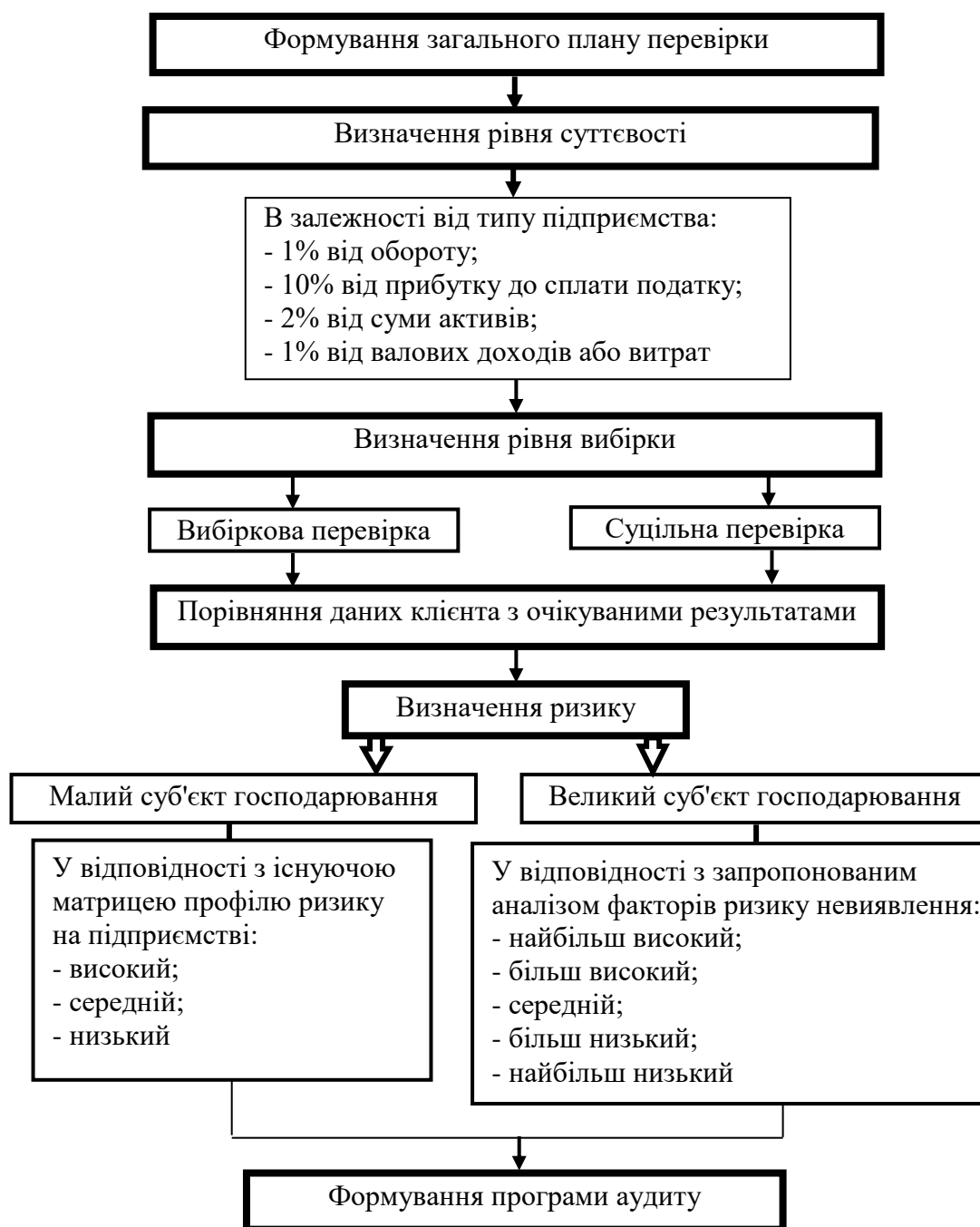

Рис. 2. Методичний підхід до планування аудиторської перевірки в умовах міжнародної аудиторської компанії

Підводячи підсумок, можна стверджувати, що міжнародні аудиторські компанії в Україні навіть у стані кризи продовжують надавати якісні послуги, що відповідають світовим стандартам. Тому такі компанії активно використовують новітнє програмне забезпечення для підвищення ефективності аудиторської перевірки. На основі отриманої інформації з наукових джерел

було розроблено ряд рекомендацій щодо удосконалення методичного підходу до планування аудиторської перевірки фінансової звітності, які повинні підвищити якість та ефективність проведення такого планування.

Список використаної літератури

1. Закон України від 22.04.1993 р. № 3125-ХІІ«Про аудиторську діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.
2. Дорош Н.І. Аудит: методологія і організація: Монографія/ Н.І. Дорош. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2001. – 402 с.
3. Рудницький В.С. Організація і методика аудиту: Підручник / В.С. Рудницький, З.О. Душко. – К.: УБС НБУ, 2014. – 479 с.
4. Бондаренко Н.О. Аудит суб'єктів підприємницької діяльності: Навч. посіб. / Н.О. Бондаренко, В.Д. Понікаров, С.М. Попова. – К.: ЦНЛ, 2004. – 300 с.

*К.т.н., доцент Зелікман В.Д.
завідувач кафедри обліку і аудиту,
Плоховець К.Л.
студентка кафедри обліку і аудиту
Національна металургійна академія України
E-mail:katerina.plohovec@gmail.com*

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ПРОВЕДЕННЯ КОМП'ЮТЕРНОГО АУДИТУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

Заробітна плата виступає не тільки винагородою працівника за виконану ним роботу, але й одночасно засобом мотивації. Правильно розрахована, своєчасно та повною мірою здійснена оплата праці є однією з умов безперебійної роботи будь-якого підприємства, тому аудиту заробітної плати

має бути приділена особлива увага при проведенні аудиторської перевірки на будь-якому підприємстві. З іншого боку, стрімкий розвиток інформаційних систем та комп'ютерної техніки обумовив виникнення та поширення комп'ютерного аудиту. Втім питання методології комп'ютерного аудиту на сучасному етапі в Україні є недостатньо досліджуваними, тому розробка методичного підходу до проведення комп'ютерного аудиту заробітної плати в умовах діяльності вітчизняних підприємств є своєчасною та актуальною.

У своїй практиці вітчизняні аудитори керуються Законом України «Про аудиторську діяльність в Україні» [1] та Міжнародними стандартами аудиту [2]. Питання проведення аудиту в умовах комп'ютеризованих систем обліку розглядаються у МСА 401 «Аудит у середовищі комп'ютерних інформаційних систем», проте відсутність нормативів та спеціалізованої літератури з комп'ютерного аудиту залишається суттєвою проблемою. Здебільшого вітчизняні аудитори змушені орієнтуватись на досвід іноземних колег, які здійснюють перевірку на підприємствах, які не тільки відрізняються від вітчизняних суб'єктів господарювання не тільки специфікою виробництва, але й рівнем технічного та технологічного забезпечення.

Автоматизований спосіб ведення бухгалтерського обліку не змінює головну мету та завдання аудиту, але суттєво впливає на процедуру перевірки та методи, які будуть використовуватись при її здійсненні. Якщо у випадку звичайного аудиту взагалі та аудиту заробітної плати, зокрема, процес перевірки включав отримання від підприємства необхідної документації, перевірку правильності даних в первинних документах та відображення її в облікових регістрах та фінансовій звітності, то в умовах комп'ютеризації головну увагу аудитор надає перевірці програмного забезпечення облікового процесу.

При проведенні аудиторської перевірки заробітної плати на підприємствах, які використовують комп'ютерні інформаційні системи в процесі ведення бухгалтерського обліку, аудиторіві перш за все потрібно здійснити перевірку

комп'ютерного забезпечення та засобів внутрішнього контролю, які передбачені таким комп'ютерним забезпеченням. Одним з напрямків перевірки виступає визначення користувачів, які мають доступ до інформаційних систем, а також визначення переліку операцій, які вони можуть здійснювати в системі.

Перевірка засобів внутрішнього контролю при проведенні аудиторської перевірки заробітної плати в умовах комп'ютеризованої системи обліку полягає у встановленні правильності кодування облікової комп'ютерної програми. Така перевірка може проводитись безпосередньо шляхом візуального огляду прописаних кодів на рівні програмування та шляхом ознайомлення з повідомленнями про помилки, які формуються при введенні некоректних даних. Та для того, щоб зрозуміти, чи правильно здійснене програмування, аудиторіві потрібно мати відповідні спеціалізовані знання або отримувати консультації у ІТ-спеціалістів. Перевіряти правильність роботи автоматизованої облікової системи можна також шляхом введенням тестових даних щодо операцій з обліку заробітної плати, результат обробки яких визначений раніше. Така перевірка має передбачати, зокрема, перевірку тестових даних, які суперечать вимогам законодавства, та спостереження за тим, які помилки видаватиме у таких випадках програмне забезпечення [3]. Іншим варіантом перевірки засобів внутрішнього контролю є встановлення правильності кодування за допомогою спеціальних аудиторських комп'ютерних програм, з застосуванням баз даних та довідників.

Аналіз літературних джерел показав, що на сьогодні відсутні конкретні розробки українських вчених з методики проведення комп'ютерного аудиту заробітної плати. Тим не менш, проаналізувавши наведені у фаховій літературі методики аудиту заробітної плати та рекомендації з проведення аудиторської перевірки в умовах комп'ютеризованої системи обліку на підприємстві, можна сформулювати методичний підхід до проведення комп'ютерного аудиту заробітної плати, який має включати:

- 1) перевірку системи внутрішнього контролю на підприємстві;

- 2) визначення завдань з використання програмних засобів при обліку заробітної плати;
- 3) встановлення рівня суттєвості та визначення аудиторського ризику;
- 4) складання плану перевірки заробітної плати з зазначенням термінів виконання кожного етапу та виконавців;
- 5) вивчення облікової політики підприємства-клієнта;
- 6) оцінка рівня безпеки інформаційної системи;
- 7) перевірку дотримання законодавства, яке регулює розрахунки з оплати праці;
- 8) перевірку правильності встановлення нормативів та розмірів оплати праці;
- 9) перевірку внутрішнього контролю розрахунків з оплати праці;
- 10) визначення потужності обчислювальної техніки, задіяної в процесі обліку заробітної плати;
- 11) перевірка даних з обліку оплати праці, які містить комп'ютерна інформаційна система підприємства-клієнта;
- 12) перевірку правильності розрахунків основної та додаткової заробітної плати;
- 13) перевірку правильності здійснення нарахувань;
- 14) перевірку правильності створення резерву відпусток;
- 15) перевірку правильності відображення заробітної плати в системі обліку на підприємстві;
- 16) перевірку повноти та своєчасності проведення розрахунків з працівниками;
- 17) визначення правильності віднесення нарахованої заробітної плати на статті витрат підприємства;
- 18) формування комп'ютерного висновку.

Слід зазначити, що, якщо головним джерелом інформації для аудиту заробітної плати при некомп'ютеризованій системі обліку є нормативна і первинна документація та облікові реєстри, надані підприємством в

паперовому вигляді, а при дослідженні документації можуть бути застосовані такі процедури, як перерахунок, логічний аналіз і зіставлення, то при проведенні аудиту заробітної плати в умовах комп'ютеризованого обліку головним джерелом інформації виступає комп'ютеризована інформаційна система підприємства та бази даних в електронному вигляді.

Особливою перевагою комп'ютерного аудиту у випадках, коли підприємство-клієнт застосовує комп'ютер як головний засіб ведення обліку, а аудитор застосовує його як основний засіб здійснення перевірки, є те, що при застосуванні спеціальних програм можна здійснити перевірку більшого обсягу інформації, зменшивши при цьому ризик невиявлення та витрати часу на проведення перевірки. На жаль, на сучасному етапі в Україні практично відсутнє спеціалізоване програмне забезпечення, призначене для проведення комп'ютерного аудиту. Найчастіше аудитори використовують стандартне офісні програми, комп'ютерні оболонки для автоматизації елементів аудиторської перевірки або елементарні програми. Тому напрямом подальших досліджень має стати розробка деталізованого алгоритму для проведення комп'ютерного аудиту заробітної плати та створення на його основі комп'ютерної програми для автоматизації аудиторської перевірки заробітної плати.

Список використаної літератури

1. Закон України від 22.04.1993 р. № 3126-ХІІ «Про аудиторську діяльність» зі змін. та доп. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>
2. Міжнародні стандарти аудиту 300 «Планування аудиту фінансової звітності». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf
3. Івахненко С.В. Комп'ютерний аудит: контрольні методики і технології / С.В. Івахненко. – К., 2005. – 286 с.

Зінченко А.В.
студентка кафедри обліку і аудиту,
к.е.н., доцент Сокольська Р.Б.
доцент кафедри обліку і аудиту
Національна металургійна академія України
E-mail: annazinchenko1002@gmail.com

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМП'ЮТЕРНОГО АУДИТУ ПРАЦІ ТА ЇЇ ОПЛАТИ

Організація і методика аудиту визначається, передусім, належним інформаційним забезпеченням аудитора про суб'єкт господарської діяльності. Зростання обсягів інформації потребує від аудитора певної її систематизації і класифікації, оскільки без такого підходу важко зібрати необхідні аудиторські докази, правильно оцінити господарські явища, факти, процеси виробництва.

Все інформаційне забезпечення аудиту складається як із нормативно-законодавчої бази, що здійснює регулювання ведення фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової та податкової звітності, так і з внутрішніх стандартів підприємства, його первинної, зведеної та іншої документації, реєстрів бухгалтерського обліку та інших внутрішніх і зовнішніх джерел інформації та інформації від третіх осіб, публікацій в наукових і спеціальних виданнях і таке інше.

Інформаційним забезпеченням аудиту є цілеспрямована робота зі збору інформації, її реєстрації, передачі, обробки, узагальнення, зберігання та пошуку суб'єктами контролю з метою використання для потреб управління [1].

До інформаційного забезпечення аудиту можна віднести:

- матеріальні джерела (документальні та натуральні об'єкти);
- нематеріальні об'єкти (миттєві явища);
- абсолютно точна інформація (категорична);
- умовно точна інформація;

- орієнтовно точна інформація.

Найпотрібнішу інформацію про фінансово-господарську діяльність аудитор отримує з даних бухгалтерського обліку, внутрішньогосподарського контролю, бухгалтерської і статистичної звітності. В аудиторському контролі використовують також інформація зовнішніх джерел: банків, страхових компаній, торговельних партнерів, аудиторських і юридичних фірм. Важливе місце у формуванні інформаційної бази аудиту займає законодавча, планово-нормативна та довідкова інформація. В аудиторському контролі використовують матеріали попереднього зовнішнього та внутрішнього аудиту, акти перевірки податкових органів, контрольно-ревізійних служб, позабюджетних фондів та ін.

Аудиторська перевірка передбачає використання і знання значної кількості нормативно-правових документів бухгалтерського обліку, специфіки діяльності підприємств різних сфер і галузей економіки, опрацювання множини документів та інформації про об'єкт аудиту, що робить аудит досить трудомістким видом діяльності. Для підвищення якості аудиторських послуг доцільно використовувати засоби автоматизованої обробки інформації [2].

Серед ділянок обліку заробітна плата є ключовою та найбільш трудомісткою на підприємствах, оскільки передбачає здійснення великої кількості розрахунків, групування інформації за різними аналітичними ознаками, врахування значної кількості нормативно-правових норм. Для великого підприємства трудомісткість розрахунків в процесі аудиту заробітної плати відповідно зростає. Тому проблема автоматизації аудиту взагалі та аудиту розрахунків з оплати праці зокрема є актуальною і потребує нових практичних рішень.

Програма автоматизованого аудиту розрахунків з оплати праці повинна проводитися у декілька етапів, які у свою чергу включають ряд процедур.

По-перше, має відбуватися перевірка відповідності законодавству існуючої системи оплати праці. Дана задача передбачає якраз перевірку налаштування автоматизованої інформаційної системи підприємства в частині:

- встановлення констант і довідників у відповідності із законодавством та обліковою політикою підприємства (ставки податку з доходів громадян, відрахувань до фондів, нарахувань на заробітну плату до фондів, врахування пільг по податку з доходів громадян, ставки аліментів, доплат за кваліфікацію та ін.);

- ведення історії констант та довідників.

Аудит заповнення та ведення документів є підставою для оплати праці. Дана задача є головною, бо від правильності її реалізації залежать результати всіх інших задач. Саме тут допускається найбільша кількість порушень і помилок. В даній задачі відбувається перевірка ефективності та обґрунтованості системи оплати праці на підприємстві та реалізується перевірка:

- виконання робіт за договорами підряду, укладеними із сторонніми організаціями, контрагентами;

- правильності використання норм виробітку і розцінок на готові вироби;

- відповідності обсягів продукції і незавершеного виробництва, оприбуткованих первинними документами;

- правильності ведення обліку відрядних робіт;

- таблицю обліку робочого часу;

- наявності та правильності заповнення лікарняних листків;

- графіку відпусток і наказів на відпустки та ін.

При аудиті нарахування заробітної плати перевірка зводиться до повторного нарахування суми всіх видів заробітної плати та звірки результатів з даними, зафіксованими у відповідних документах підприємства. Як правило, аудитор обмежується певною вибіркою первинних документів, після перевірки яких робить висновок. Із використанням автоматизованої системи аудиту всі розрахунки можна проводити в повному обсязі і не обмежуватися вибіркою даними. Задача включає наступні підзадачі, в яких реалізується перевірка правильності:

- нарахування основної заробітної плати працівникам підприємства;

- нарахованих премій та додаткових видів оплат;

- нарахованих виплат по тимчасовій непрацездатності;
- нарахування оплати за використану відпустку та ін.

Під час аудиту податків та обов'язкових відрахувань із заробітної плати увага приділяється податкам нарахованим та сплаченим, пільгам, індексації та переплатам. Задача передбачає розрахунок аудитором всіх податків для вибіркового періоду та працівників. Автоматизація розрахунків дозволить повністю перевірити інформацію підприємства. Доцільно вирішення наступних підзадач щодо перевірки правильності:

- нарахування сум податку з доходів громадян;
- розрахунків та нарахування відрахувань у Пенсійний фонд та інші соціальні фонди;
- розрахунку і нарахування аліментів;
- нарахування на фонд оплати праці та ін.

Аудит розрахунків та розрахункової документації із заробітної плати: особлива увага приділяється документам, за якими виплачувалася заробітна плата, частковим сумами по різних обов'язковим відрахуванням і повним сумами за кожним документом. Задача складається із наступних підзадач щодо перевірки:

- розрахунків загальних сум заробітної плати по кожній платіжній відомості;
- розрахунків сум нарахованої заробітної плати по кожній платіжній відомості;
- відповідності фактично виданої і розрахованої заробітної плати по кожній платіжній відомості та ін.

В аудиті особового складу підприємства задача може вирішуватися не як окрема складова, а в сукупності із попередніми. Її реалізація необхідна для перевірки особового складу в розрізі кількості працюючих та звільнених працівників, зміни їх податкового статусу, підвищення їх кваліфікаційного рівня та інших характеристик. В задачу входять підзадачі щодо перевірки:

- відповідності спискової чисельності працівників чисельності

працівників, яким нарахована заробітна плата;

- правильності встановлених пільг;
- записів по працівникам, що було звільнено та ін.

Інформаційне забезпечення є технологічною основою автоматизованої системи обробки економічної інформації. Основою для його формування є вхідна, вихідна, умовно-постійна інформація, архівна інформація та база знань [3].

До умовно-постійної інформації для задачі автоматизованого аудиту розрахунків з оплати праці слід віднести довідники: «Максимальний розмір заробітної плати, з якої сплачуються страхові внески» – містить розміри максимальних заробітних плат у розрізі місяців та перелік нормативних документів, якими регламентується даний розмір; «Мінімальний розмір заробітної плати і прожиткового мінімуму» – містить мінімальні розміри заробітних плат та розміри прожиткового мінімуму (на 1 січня звітного року для розрахунку розміру податкової соціальної пільги) у розрізі місяців та перелік нормативних документів, якими регламентуються дані розміри; «Прожитковий мінімум» – містить розміри прожиткового мінімуму у розрізі місяців для розрахунку внесків на обов'язкове державне соціальне страхування; «Утримання з заробітної плати» – містить ставки утримань із заробітної плати у розрізі місяців та нормативно-правові акти, якими регламентуються дані ставки; «ПСП з ПДФО» – містить код категорії осіб, які мають право на податкову соціальну пільгу (ПСП) з податку на доходи фізичних осіб (ПДФО), та відсоток ПСП, на який може розраховувати фізична особа тієї чи іншої категорії [4].

До архівної інформації доцільно включити дані попередніх аудиторських перевірок підприємства, які зберігаються в базі даних.

Вхідна інформація складається з інформації, яка імпортується з бази даних автоматизованої інформаційної системи бухгалтерського обліку клієнта (розрахунково-платіжні відомості журналу «Зарплата»), та інформації, яка вноситься безпосередньо аудитором (наприклад, фактичний розмір заробітної

плати за певний місяць, категорія осіб, до якої відноситься робітник, кількість неповнолітніх дітей, яких виховує працівник і т.д.).

Розрахункова інформація формується на основі вхідної та умовно-постійної інформації в результаті розрахунків, які здійснюються у відповідності із базою знань. Це масиви даних: розрахованої заробітної плати, з якої сплачуються страхові внески; розрахованої податкової соціальної пільги працівника за певний місяць; розмірів страхових внесків до фондів, які утримуються із заробітної плати працівника за певний місяць; розмірів страхових внесків до фондів, які нараховуються на фонд заробітної плати працівників за певний місяць; сума фонду оплати праці за певний місяць; сума податку на доходи фізичних осіб, який утримується з заробітної плати працівника за певний місяць; сума, яку співробітник отримує після вирахування всіх зборів та аліментів по виконавчих листах; різниця між сумою страхових внесків до фондів, що сплачує підприємство і яку нарахувала бухгалтерська програма, та сумою, розрахованою програмою аудитора; різниця між сумою податку на доходи фізичних осіб, що утримується з заробітної плати працівника, яку нарахувала бухгалтерська програма, та сумою, розрахованою програмою аудитора; різниця між сумою фактичної заробітної плати працівника, яку нарахувала бухгалтерська програма, та сумою, розрахованою програмою аудитора; інформація про наявність або відсутність помилки в нарахуваннях та інша інформація [4].

Вихідною інформацією є форми аудиту та форми звітів: форма аудиту «Перевірка правильності нарахувань сум страхових внесків», форма аудиту «Перевірка правильності утримань сум страхових внесків (місяць, квартал)», звіт «Перевірка нарахування сум страхових внесків (повний)», звіт «Перевірка нарахування сум страхових внесків (місяць, квартал)», звіт «Перевірка сум утримань страхових внесків з заробітної плати (повний)», звіт «Перевірка сум утримань страхових внесків з заробітної плати (місяць, квартал)», звіт про помилки в нарахуванні сум страхових внесків, звіт про помилки в нарахуванні сум утримань з заробітної плати та інші.

За результатами аудиторської перевірки на основі звіту про виявлені помилки та звіту про відхилення в розрахунках автоматизованої інформаційної системи підприємства щодо оплати праці, аудитор формує аудиторський звіт і аудиторський висновок. Аудиторський звіт складається лише для замовника, основні положення даного документу обумовлюються угодою між аудитором і підприємством – замовником аудиту. Аудиторський висновок може надаватися широкому колу осіб. Дані документи є також вихідною інформацією для аудиту розрахунків з оплати праці. Якщо при перевірці виявлено певні невідповідності установленим нормам, документам, наказам чи чинному законодавству, у програмі формуються аудиторські повідомлення, які у формі окремих записів накопичуються в звітному файлі – звіті про виявленні помилки.

В загальному вигляді процес аудиторської перевірки відбувається як порівняння стану об'єкту перевірки із еталоном, в якості якого виступають нормативи, планові показники, норми законодавства, стандарти, статистичні дані попередніх перевірок, моделі формалізованих знань, тобто певні знання, які є формалізованими і представленими, наприклад, у вигляді матриці відношень рахунків бухгалтерського обліку і фінансової звітності, матриці допустимих кореспонденцій, матриці допустимих операцій для податкового обліку і т.п.

Отже, автоматизація обробки інформації обліку праці і заробітної плати сприятиме скороченню матеріальних і трудових затрат на збір, обробку та аналіз даних, необхідних для правильного ведення облікової роботи бухгалтерією та прийняття управлінських рішень керівництвом підприємства.

Список використаної літератури

1. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку: історія, теорія, перспективи: Підручник / С.В. Івахненко. – Житомир: АСА, 2001. – 102 с.
2. Рядська В.В. Аудит: Підручник / В.В. Рядська, Я.В. Петраков. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 416 с.

3. Бутинець Ф.Ф. Аудит: Підручник / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ПП «Рута», 2002 – 672 с.
4. Завгородній В.П. Автоматизація бухгалтерського обліку, контролю, аналізу та аудиту: Підручник / В.П. Завгородній. – К.: А.С.К., 1998. – 768 с.

*К.е.н., доцент Ілляшенко К.В.
доцент кафедри обліку і оподаткування
Таврійський державний агротехнологічний університет
E-mail: katerina.illyashenko@tsatu.edu.ua*

ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ

Залучення коштів внутрішніх та іноземних інвесторів переслідує довготривалі стратегічні цілі. Особливо це важливо для аграрної галузі, від якої залежить продовольча безпека країни. Саме активізація інвестиційного процесу є одним із надійніших механізмів позитивних соціально-економічних перетворень. Але необхідно на науковому рівні розробляти дієві заходи для підвищення економічної ефективності інвестування.

Такі поняття, як «аудит» та «інвестиції» є досить новими для української економіки. За радянських часів таких економічних категорій не існувало, хоча у працях закордонних авторів ця тематика розвивалася багато років. Перехід до ринкової економіки призвів до багатьох змін. Спочатку у 1991 році був прийнятий закон «Про інвестиційну діяльність», який визначив загальні правові, економічні та соціальні умови інвестиційної діяльності на території України. А у 1993 році вступив у дію закон «Про аудиторську діяльність», спрямований на створення системи незалежного фінансового контролю з метою захисту інтересів власника. Виникла потреба у науковому обґрунтуванні цих понять в умовах вітчизняної економіки.

Останнім часом Україна стає об'єктом цікавості іноземних інвесторів. Зростає інтерес до вітчизняних підприємств і внутрішніх інвесторів. Разом з тим зростають очікування збільшення прибутковості інвестицій. Отже, інвестор повинен завжди бути у курсі поточного стану справ на підприємстві, щоб правильно прораховувати свої ризики та перспективи. Основою цього знання є бухгалтерська й податкова звітність. При цьому розбиратися у ній інвестор не зобов'язаний, його справа – економічна стратегія. Контролем вірогідності інформації, яка відображена у бухгалтерській і податковій звітності, займаються незалежні кваліфіковані фахівці. Саме висновки їх внутрішніх аудиторських перевірок дозволяють зацікавленим особам приймати правильні управлінські рішення, знижують підприємницькі ризики інвестування.

Потрібно зауважити, що пріоритетом будь-якого інвестора є зростання вартості власного бізнесу. Тому він здійснює пошук цікавих об'єктів для інвестицій, передбачувана рентабельність яких значно перекидає рівень ризику. Природно, за таких умов фінансові інвестори вимагають контролю над використанням інвестицій. У такому випадку вартість бізнесу, відповідно до канонів сучасної міжнародної практики, інвестор буде оцінювати під кутом зору так званої "доданої вартості", на яку впливають ринкова стратегія компанії, її конкурентна позиція на ринку і кваліфікація управлінської команди [1, с.7]. Таким чином, фінансовий інвестор максимально зацікавлений у високій рентабельності і зміцненні ринкових позицій підприємств, які він фінансує. І в цьому його інтереси цілком збігаються з інтересами підприємства. За таких умов, угоди проходять в обстановці більшої інформаційної відкритості, а для оцінки бізнесу використовуються незалежні фахівці (аудитори, юристи, консультанти).

Інвестиційні процеси завжди стикалися з небезпекою втрати капіталу. Для цього є багато природних причин. Але останнім часом дуже поширилися зловживання, використання коштів не за цільовим призначенням. При інвестуванні в інші підприємства, у нові види діяльності, при видачі усіляких позичок і кредитів, а також при підписанні умов інвестування, неминучим є

певний ризик. З метою їх зниження можна рекомендувати попереднє проведення незалежної експертизи діяльності фірми професійними аудиторами за наступними напрямками:

- визначення платоспроможності і ліквідності підприємств, які інвестуються, та реальності інвестиційних проектів;
- розрахунок ефективності вкладення інвестицій;
- контроль виконання інвестиційних проектів і використання інвестицій;
- організація мультивалютного обліку інвестиційної діяльності;
- трансформація звітності в інші системи обліку;
- оцінка діяльності підприємств при реорганізації, зміні власників або керівництва.

Немає сумніву, що проведення незалежного та об'єктивного аудиту підвищить інвестиційну привабливість підприємств, адже усім відомо, що інвесторів найбільш лякає саме відсутність на українських підприємствах належного контролю за цільовим використанням вкладених коштів. Серед факторів, що знижують притоки інвестицій у вітчизняні підприємства, є високий рівень корумпованості та тіньової економіки, яка не визнає законів власної держави. Незалежний попередній та поточний аудит в змозі допомогти вирішити більшість із подібних проблем.

Так для попередньої оцінки інвестиційного проекту аудитору необхідно використовувати вітчизняні й зарубіжні методики, враховуючи особливості України: рівень рентабельності, паралельне використання вільноконвертованої валюти і гривні, структурні зміни у ціноутворенні, затримання взаємних платежів, нестабільність поставок та ін. [2, с.128]

Операційний аналіз служить для відповіді на основні запитання, які постають перед фінансовими аналітиками, особливо на першому етапі, коли оцінюється інвестиційна програма (проект):

- скільки потрібно капіталу;
- яким чином можна мобілізувати ці капітальні вкладення;
- до якого рівня можна доводити фінансовий ризик.

Не зважаючи на те, що метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства [3, с.4], існує реальний ризик перекручень або приховування даних.

Також, слід відзначити, що визначення економічної ефективності будь-якого інвестиційного проекту будується на прогнозуванні майбутніх доходів (або вигод). Інвестори діють згідно ретельно прорахованого плану, який повинен виконуватися як точніше. Великою мірою майбутній результат залежить від правильних дій виконавців проекту, тобто керівників та інших ведучих спеціалістів об'єктів інвестування. Нажаль, якість вітчизняного менеджменту, особливо в аграрній галузі, не зовсім відповідає сучасним потребам. Більшість керівників сільськогосподарських підприємств – це колишні голови колгоспів та радгоспів, які звикли до старого, малоефективного стилю управління коштами. Є у керівництві й такі люди, які, навіть маючи досвід ведення бізнесу у ринкових умовах, далекі від специфіки галузі. Існують безліч прикладів зловживань службовим становищем та інших негативних факторів, які відлякують інвесторів від аграрного сектору.

Щоб уникнути цього необхідно систематично проводити незалежний поточний аудит фінансової звітності та фінансового стану підприємства, яке залучає вітчизняні чи іноземні інвестиції. Вважаємо, що постійний контроль за правильним цільовим використанням інвестицій значно підвищить їх ефективність.

Дослідження прихованих, незаконних чи, навіть, шахрайських господарських операцій, своєчасна оцінка їх можливих наслідків і вплив на фінансовий стан підприємства може попередити негативні ефекти інвестиційної діяльності, що, на нашу думку, буде сприяти підвищенню залучення інвестицій.

Розглянувши питання аудиту інвестицій можна зробити висновок, що він є необхідним при здійсненні будь-якої інвестиційної діяльності, як при прийнятті інвестиційного рішення, так і у процесі використання залучених

коштів. Перевірка цільового використання інвестицій, прозорість звітності, аналіз економічної ситуації та інші види контролю сприятимуть зниженню інвестиційних ризиків, при цьому вартість проведення аудиту знаходиться у межах можливостей більшості інвесторів. Все це у перспективі допоможе сприяти залученню інвестиційних проектів.

Список використаної літератури

1. Ованесов А. Стратегический инвестор стремится обеспечить максимальный контроль над предприятием / А. Аванесов // Экономика и жизнь. – 2000 г. – №14. – С.6-8.
2. Савченко В.Я. Аудит: Навч. посібник / В.Я. Савченко. – К: КНЕУ, 2004. – 322 с.
3. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» (зі змінами та доповненнями, внесеними Законами України від 11.05.2000 р. №1707-III, від 08.06.2000 р. № 1807-III, від 22.06.2000 р. № 1829 – № 1829-III). // Все про бухгалтерський облік. – 2000 – № 86. – С. 3-6.

К.е.н., доцент Ілляшенко К.В.

доцент кафедри обліку і оподаткування,

Кондратюк О.В.

магістрант

Таврійський державний агротехнологічний університет

E-mail: aleksandra.kondratuk@mail.ru

ДЕРЖАВНИЙ АУДИТ ТА ЙОГО ВИДИ

Аудит в Україні є порівняно новим видом діяльності і тому, процес його розвитку супроводжується виникненням проблемних питань, які обумовлені впливом цілого ряду факторів і обставин: недосконалість законодавства

України, регулюючого аудит, незначний практичний досвід, відсутність загальнодоступних методик з проведення та документування процесів аудиту.

В сучасних умовах стрімкого реформування системи державного фінансового контролю України важливе місце займає впровадження та розвиток державного аудиту. Саме ця складова державного фінансового контролю є найбільш значущою в сфері бюджетного управління, адже державний аудит є своєрідним інструментом регулювання бюджетних відносин стосовно використання бюджетних коштів на різних рівнях управління (внутрішньому та зовнішньому). Органами, що впроваджують державний аудит в практику бюджетного управління є Рахункова палата України (зовнішній державний аудит) та Державна фінансова інспекція України (орієнтир на внутрішній державний аудит) [2].

Часто спостерігається підміна понять «контроль» і «аудит», яке чітко простежується при аналізі від – повідних вітчизняних нормативно-правових актів. На нашу думку, «вільне» використання зазначених термінів не дозволяє зрозуміти принципові відмінності між контролем, що здійснюється державою (самоконтролем держави), і контролем суспільства за діяльністю держави. Тому дослідження в цій сфері є вкрай важливими як з теоретичної, так і з практичної точок зору.

Державний аудит є одним із головних напрямків роботи контролюючих органів у рамках державного фінансового контролю. Поряд із традиційною ревізією, що має фіскальний характер, державний аудит забезпечує не лише виявлення порушень у бюджетному процесі, а й їх попередження та запобігання у майбутньому. В залежності від мети, завдань, предметної області перевірки державний аудит проводять у різних напрямках.

Отже, державний аудит може бути як національний, так і міжнародний. До речі, остання теза має підтвердження не лише на рівні документів міжнародних організацій державного аудиту, а й на практиці.

Розвиток аудиту в Україні розпочався із прийняттям Закону України «Про аудиторську діяльність» № 3125 від 22.04.1993 р., який визначає поняття

аудиту як «перевірку даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою визначення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів» [2].

З прийняттям у 2001 р. Бюджетного кодексу України почався розвиток державного аудиту як одного із видів державного фінансового контролю. Поняття «державний аудит», його новизна і відсутність тривалої практики застосування в Україні, згідно з яким державний аудит – це вид (чи форма) контролю, який проводиться виключно державними органами, а з міркувань, що державний аудит передбачає контроль суспільства за державою.

Головною метою державного аудиту є виявлення уразливих місць в організації господарської діяльності суб'єкта, який підлягає контролю, впливу цих недоліків на досягнення статутних цілей та надання необхідних рекомендацій щодо підвищення ефективності його управління, усунення та запобігання наявних недоліків, помилок та порушень, а також вдосконалення його діяльності в цілому.

Об'єктами державного аудиту виступають суб'єкти господарювання державного сектора економіки, а також інші суб'єкти господарювання, що отримують кошти з державного та місцевого бюджетів або здійснюють експлуатацію державного чи комунального майна [3].

Проведення державного аудиту сприяє запобіганню різних фінансових порушень. Цьому сприяє перевірка адекватності та ефективності функціонування системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання, що дає змогу своєчасно виявити будь-які недоліки в облікових процесах, правилах, процедурах та забезпечити достовірність складання фінансової звітності; забезпечити керівництво необхідною інформацією для підвищення ефективності функціонування системи внутрішнього контролю та передбачити ризики в діяльності, які можуть перешкоджати досягненню поставлених цілей.

Проведення державного аудиту є необхідним для державних підприємств, які займають переважну більшість у структурі державного сектора економіки, так як в процесі його здійснення перевіряється збитковість і відповідність діяльності підпорядкованого об'єкта чинному законодавству.

Чинним законодавством встановлено, що державний аудит проводиться Державною фінансовою інспекцією, що підпорядковується Міністерству фінансів України та Рахунковою палатою України, яка підпорядкована і підзвітна Верховній Раді України. Рішення Рахункової палати при виконанні завдань державного аудиту мають бути незалежними від організацій, які перевіряються, і захищеними від впливу ззовні. Це гарантуватиме надійність і об'єктивність інформації, яка буде представлена в аудиторських висновках органу державного аудиту [1].

Державний аудит поділяється на внутрішній та зовнішній аудити. Внутрішній аудит – це незалежна, об'єктивна діяльність з надання впевненості та консультаційних послуг, що має приносити користь організації та покращувати її діяльність.

Внутрішній аудит здійснює внутрішня аудиторська служба підприємства, що періодично здійснює перевірки та оцінює:

- а) адекватність й ефективність заходів та системи внутрішньо-технологічного контролю;
- б) управління господарськими та фінансовими ризиками;
- в) повноту, своєчасність і достовірність фінансової та іншої звітності;
- г) дотримання принципів і внутрішніх процедур обліку;
- д) відповідність регулятивним вимогам.

Зовнішній аудит – це аудит, який здійснюють спеціальні аудиторські фірми, що з'ясовує: дотримання правил бухгалтерського обліку та звітності з операцій, що здійснює корпоративне підприємство; стан внутрішнього контролю в умовах корпоративного підприємства та його оцінку; дотримання корпоративним підприємством положень законодавчих та нормативних актів України; виконання економічних завдань, встановлених рішенням загальних

зборів власників. Проведення зовнішнього аудиту полягає в формулюванні незалежної думки про достовірність фінансової або будь-якої іншої звітності, яка надається зацікавленим користувачам. Зовнішній аудитор насамперед здійснює тестування системи внутрішнього контролю й аудиту, яка створена й діє в певній організації, оцінює її надійність, виявляє слабкі місця в роботі системи та зосереджує на них основну увагу. Під час здійснення своєї роботи зовнішній аудитор повинен спиратися на результати діяльності системи внутрішнього державного контролю й аудиту [2].

Отже, для більш ефективного розвитку державного аудиту в майбутньому необхідно проводити реформи у даній сфері, які поєднували б такі дві складові: як внутрішній, так і зовнішній аудит, що на нашу думку, потребує наступних таких дій як: розробити єдину концепцію нормативно-правового забезпечення функціонування органів внутрішнього і зовнішнього державного аудиту та законодавчо закріпити за Рахунковою палатою України статусу вищого органу державного аудиту.

Створена нова форма контролю державний аудит суб'єктів господарювання вже став одним із пріоритетних напрямів діяльності органів Державної фінансової інспекції та Рахункової палати України.

Тому для того, щоб державний аудит в Україні розвивався більш ефективно, необхідно розробити:

- теоретичні та практичні засади впровадження та функціонування державного аудиту в нашій країні;
- вивчити та адаптувати зарубіжний досвід становлення системи незалежного публічного контролю;
- сконцентрувати увагу на питаннях державного аудиту в одному законодавчому акті, що забезпечить безперешкодне здійснення контрольних заходів, передбачивши в ньому органи контролю та відповідальність
 - суб'єктів господарювання за його недотримання;
 - у засобах масової інформації провести ознайомлення з сутністю поняття «державний аудит», перевагами його проведення та чітким виділенням

різниці між даною формою контролю та перевіркою або ревізією з боку державних органів, які проводяться з метою виявлення порушень та притягнення винних до відповідальності.

Список використаної літератури

1. Про аудиторську діяльність № 3125 від 22.04.1993р. [Електронний ресурс]: Закон України. – Режим доступу: www.portal.rada.gov.ua.
2. Пушкарьова О.Ю. Державний фінансовий аудит суб'єктів господарювання як пріоритетний напрям діяльності органів Державної контрольно-ревізійної служби. [Електронний ресурс] / О.Ю. Пушкарьова. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/dtr/ep/2009_7/files/EC709_33.pdf
3. Офіційний сайт Рахункової палати України. – Режим доступу: <http://www.acrada.gov.ua/control/main/uk/index>.

Кардаш В.О.,

науковий керівник: к.е.н., доцент Ілляшенко К.В.

Таврійський державний агротехнологічний університет

E-mail: kardash_viks95@rambler.ru

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ

Перехід економіки України на ринкові шляхи призвів до радикальних змін в плануванні, обліку та контролю виробничо-господарської діяльності, трансформації системи управління комерційними організаціями. Зовсім іншими стали цілі підприємництва, засоби їх досягнення, економічна основа суспільства.

Напрями розвитку аудиту є досить актуальним питанням, оскільки ця діяльність є досить новою і має велике поле дій з удосконалення загальної системи здійснення аудиту в Україні.

Аудиторська діяльність є новою сферою, внаслідок чого має ряд недоліків у своєму функціонуванні. Зокрема, це стосується браку методологічних основ. В Україні в цілому об'єктивно відчувається недостатність вітчизняної спеціальної літератури, а тим більше докладних розробок, посібників з проведення аудиту ефективності, що являє собою певну прогалину у формуванні його методології та вимагає науково обґрунтованих теоретичних розробок у цьому напрямі та їх практичного втілення [1].

За період незалежності в Україні створено національну систему аудиту, яка покликана сприяти розвитку національного господарства та демократизації суспільного життя країни. Структура, забезпечення та функціонування цієї системи продовжують удосконалювати, нині відбувається активний розвиток незалежного аудиту й інтенсивне становлення ринку аудиторських послуг, проте залишається ряд проблем, які потребують пильної уваги практиків і науковців.

Економічна наука приділяє особливу увагу проблемам розвитку аудиту. Звичайно, що особливу увагу на розвиток аудиту в Україні у своїх працях звертають вітчизняні вчені, а саме: Н. Кужельный, Е. Петрик, М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, В.Г. Гетьман, Г.М. Давидов, В.П. Завгородній, В.С. Рудницький та І.І. Пилипенко. Вищезазначені аудитори-економісти присвячують свої дослідження питанням розвитку аудиторської діяльності, проблемам контролю якості аудиторських послуг в Україні, пошуку шляхів удосконалення аудиторських перевірок і т. ін.

Проблеми розвитку аудиту є досить різними, всі вони пов'язані з розвитком економіки України, і потребують нагального вирішення. До основних проблем розвитку аудиту слід віднести:

- недостатню кількість кваліфікованих аудиторських кадрів, а звідси – і неосвоений ринок аудиторських послуг;
- брак достатнього досвіду аудиторської діяльності;
- відсутність реального ринку фінансових послуг і ринку цінних паперів;

- відсутність методичних рекомендацій з питань комп'ютеризації аудиту тощо;
- недоліки в організації діяльності й недостатньо ефективний менеджмент у сфері малого і середнього аудиторського бізнесу;
- недосконалі законодавча база і досвід судового розгляду позовів щодо аудиторів (аудиторських фірм), немає методики оцінки розмірів збитку користувачів від неякісного аудиту;
- недостатня кількість методичних розробок з аудиторського контролю.

Однією з проблем здійснення аудиту в Україні є також неврегульовані питання фінансування робіт зі створення адекватної системи аудиту в Україні та страхування аудиторської діяльності.

Поліпшенню якості аудиту в Україні сприятиме лише система цілісних і комплексних заходів, які будуть спрямовані на розвиток правового поля аудиту, запровадження якісної системи комп'ютеризації аудиту, здійснення контролю над рівнем компетентності аудиторів і якості наданих послуг, забезпечення реальної незалежності аудитора та запровадження санкцій і покарань аудиторів щодо недостовірності надання аудиторських послуг. Доцільно звернути увагу на класичне висловлювання Р. Адамса, яке прямо стосується аудиту: «Без аудиту немає надійності рахунків. Без надійності рахунків немає контролю. А без контролю, чого вартує влада?» [2].

Для вирішення зазначених проблем вважаю за необхідне окреслити основні напрямки їх подолання та перспективи розвитку аудиту в Україні:

- страхування відповідальності страхових компаній за неякісно виконаний аудиторський контроль;
- встановлення єдиних цін щодо надання послуг аудиторськими компаніями, що змусить їх звернути увагу на якісне надання послуг, від чого буде залежати попит на їхні послуги;
- «детінізація» економіки України, відповідно зі зменшенням обсягів «тіньового» бізнесу значення аудиту зростатиме;

- розробка механізму ціноутворення на аудит та аудиторські послуги шляхом міжнародного досвіду;
- підвищення престижу аудиторської професії, надання впевненості у відповідності ціни якості роботи аудитора;
- розробка внутрішньо-фірмових методик аудиту, робочої документації.

Таким чином, приведення в дію всіх перелічених перспектив надасть змогу створити оптимальне середовище для ефективного розвитку аудиту в Україні, зокрема підвищити конкурентоспроможність вітчизняних фірм.

Слід зазначити, що удосконалення системи аудиту матиме позитивний вплив не тільки на розвиток аудиторської діяльності, але і на державу в цілому, за допомогою збільшення надходжень до бюджету та скорочення коштів на адміністрування контрольно-ревізійного апарату.

Отже, аудит в Україні перебуває на стадії певного розвитку і далеко не вмер, як вважають непрофесіонали. Роботи вистачить усім. При цьому якість роботи повинна відповідати її вартості, а результати – надійності аудиторських суджень. В Україні аудит існує всього чотирнадцять років – це вкрай незначний строк для визначення суспільством його значення та мети за сучасної ринкової економіки. Тому він потребує широкої реклами, насамперед, серед потенційних замовників, з одного боку, та серед громадськості з іншого.

Список використаної літератури

1. Мусіхіна Г.М. Проблеми та перспективи розвитку аудиту в Україні. [Електронний ресурс].
2. Адамс Р. Основы аудита: [пер. с англ.] / Р. Адамс, Ю. Ариенко. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1995. – 398 с.
3. Дмитренко И.Н. Информационно-регламентное обеспечение внутрифирменного контроля качества аудиторских услуг / И.Н. Дмитренко. // Аудитор Украины. – 2009. – № 7 – 8. – С. 62–63.
4. Пилипенко І. Національна система аудиту: проблеми становлення і

розвитку / І. Пилипенко. // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 3. – С. 5–12.

5. Проскуріна Н.М. Якість аудиторських послуг в Україні: реалії та перспективи [Текст] / Н.М. Проскуріна, В.П. Коваленко. // Економічний часопис ХХІ. – 2010. – №9 – 10. – С. 53-57.

К.е.н. Кравченко М.В.

ст. викладач кафедри обліку, аудиту та УФЕБ,

Шишка В.

ст. групи ОА-2-13

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

E-mail: kravchenkokolyan@yandex.ru

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Стратегія проведення аудиту основних засобів розробляється виходячи із норм МСА 300 «Планування». На підготовчій стадії аудиту необхідно оцінити систему внутрішнього контролю підприємства.

З метою оцінки ефективності внутрішнього контролю основних засобів аудитор проводить тестування, у процесі якого з'ясовує такі питання:

- наявність на підприємстві основних засобів (власних, в ремонті, переданих в оренду, орендованих тощо);

- порядок присвоєння кожному об'єкту основних засобів у момент надходження на підприємство відповідного інвентарного номера:

- порядок і повнота виписки інвентарних карток;

- чи проставляються інвентарні номери у первинних документах з обліку об'єктів основних засобів;

- збереження первинних документи з обліку об'єктів основних засобів у

бухгалтерії;

- порядок ведення аналітичного обліку основних засобів;

- наявність договорів про повну матеріальну відповідальність з особами, які відповідають за збереження основних засобів;

- наявність на підприємстві спеціальної постійно діючої комісії для оперативного вирішення проблем, пов'язаних з використанням та обліком нематеріальних активів;

- правильність проведення класифікації основних засобів;

- чи проводилась інвентаризація основних засобів при встановленні фактів зловживань, крадіжок, псування; за приписом судово-слідчих органів; при консервації основних засобів; при зміні матеріально відповідальної особи; перед складанням річного бухгалтерського звіту; при зміні керівництва підприємства; перед проведенням переоцінки;

- чи підлягають інвентаризації зі складанням окремого опису основні засоби, що є в оренді або на зберіганні:

- чи проводиться збирання та аналіз даних про об'єкти основних засобів, щодо яких планується переоцінка та визначення їх справедливої вартості;

- ведення на підприємстві аналітичного обліку переоцінки основних засобів з відображенням даних в аналітичному обліку;

- зміна методів нарахування амортизації основних засобів протягом поточного періоду;

- чи призупиняється нарахування амортизації основних засобів на період перебування об'єкта на реконструкції, модернізації, добудові, дообладнанні, консервації;

- наявність у складі основних засобів повністю зношених основних засобів;

- наявність у складі основних засобів, щодо яких існують судові позови;

- наявність у складі основних засобів, які передані під заставу;

- інші питання, обумовлені завданнями аудиту.

Оцінивши систему внутрішнього контролю на підприємстві, аудитор

переходить до планування аудиту, кінцевим результатом якого є складання плану аудиту[2].

Аудит основних засобів може проводитися у такій послідовності:

1) дослідження облікової політики підприємства, зокрема щодо основних положень організації обліку основних засобів (визнання, класифікація, оцінка, переоцінка, методи нарахування амортизації тощо);

2) встановлення забезпеченості бухгалтерії підприємства діючими нормативними документами, що регламентують облік основних засобів; типовими первинними документами з обліку основних засобів, регістрами синтетичного і аналітичного обліку, що застосовуються за даною формою обліку. Ця інформація дозволить аудитору скласти загальне уявлення про організацію обліку основних засобів на підприємстві та визначити питання, що вимагають особливої уваги;

3) ознайомлення з даними останньої інвентаризації основних засобів, її результатами та своєчасністю;

4) перевірка наявності наказів керівника про створення на підприємстві постійно діючої комісії зі списання основних засобів, переліку матеріально відповідальних осіб та встановлення наявності договорів про повну матеріальну відповідальність;

5) перевірка наявності картотеки основних засобів, правильності ведення інвентарних карток;

6) встановлення відповідності даних синтетичного та аналітичного обліку і бухгалтерського балансу (має бути ув'язка за сальдо на початок місяця, оборотами за місяць і сальдо на кінець місяця);

7) встановлення наявності орендованих основних засобів, правильності їх обліку, ознайомлення з договорами оренди (лізингу) основних засобів, що укладені з юридичними і фізичними особами [1].

При перевірці облікової політики критеріями оцінки будуть виступати, у першу чергу, Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» та П(С)БО 7 «Основні засоби».

Список використаної літератури

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.
2. Яловега Л.В. Облік витрат на ремонт та поліпшення основних засобів: бухгалтерський і податковий аспект. / Л.В. Яловега. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.

Леник Р.М.

студент-магістр,

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту Кафка С.М.

Івано Франкіський національний технічний університет нафти і газу

E-mail: rac21111@gmail.com

ЗНАЧЕННЯ АУДИТУ ПЕРСОНАЛУ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Плідна діяльність сучасного підприємства залежить від стану соціально-трудових відносин у колективі, організації та оплати праці, умов праці, його кадрового потенціалу. Саме тому необхідним є аудит персоналу як засіб перевірки стану системи управління персоналом персоналу, виявлення помилок та визначення резервів ефективного використання персоналу підприємства.

Контроль якості соціально-трудових процесів, оцінка ефективності системи управління персоналом на підприємстві обумовлює необхідність аудиту персоналу. Аудит персоналу сприяє повному та ефективному використанню кадрового потенціалу підприємства, підвищенню продуктивності праці, скороченню плинності кадрів, виявленню необхідності в плануванні розвитку персоналу. Це обумовлює актуальність дослідження питань формування системи аудиту персоналу на підприємстві.

Аудит персоналу займає особливе місце в рамках управлінського аудиту. Відображаючи інтегруючу роль управління персоналом, аудит персоналу досліджує питання:

- управління підприємством в цілому (підконтрольні вищого рівня управління організацією);
- лінійного управління підлеглими організаційними функціями (трудовими колективами) у розрізі його об'єктів та функціональної (технічної) роботи організаційних функцій (в тому, числі підрозділу з управління персоналом).

Значення аудиту в трудовій сфері проявляється в тому, що він дає змогу впевнитись у відповідності діяльності підприємства з управління персоналом правилам, інструкціям, які визначають цю діяльність. За результатами аудиту праці можуть бути визначені напрямки для встановлення, зміни або вдосконалення стандартів. Аудит сприяє кадровим змінам, які покращують якісний склад персоналу, – просуванню перспективних працівників і розвитку творчої активності, аудит дає змогу підвищити роль кадрової служби, наблизити її діяльність до цілей і завдань підприємства, загострити її увагу на найактуальніших питаннях. Головною функцією управління персоналом є безпосереднє щоденне керівництво персоналом з метою досягнення ефективності роботи підприємства в цілому, її стратегічних цілей. Керівництво персоналом виконують лінійні керівники всіх рівнів управління. Основні функції лінійних керівників зводяться до планування (розробка планів та виконання прогнозів); організації (розподіл на відділи, делегування повноважень, постановка конкретних завдань, інформаційна підтримка, координація роботи); управління персоналом (підбір та найом відповідних кандидатів, адаптація, визначення стандартів праці, розробка систем стимулювання і винагороди за працю); керівництва (вирішення питань мотивації до праці, моральна та психологічна підтримка, розподіл основних функцій); контролю (моніторинг та обстеження виконання стандартів, перевірка відповідності робіт, їх корегування за необхідності).

Головною функцією управління персоналом є також забезпечення ефективного розвитку підприємства шляхом формування і розвитку його кадрового потенціалу більш високими темпами, ніж змінюється зовнішнє середовище. Особливості цієї функції полягають у фрагментарності, епізодичності та мінливості роботи з кожним окремим співробітником; характер діяльності функції є переважно допоміжним, а владні повноваження є обмеженими.

Управління персоналом передбачає розробку теорії, стратегії, техніки, способів і засобів управління персоналом та впровадження їх у дію; раціоналізацію практичного управління людьми і його орієнтації на вимоги економічної і соціальної активності, тобто пошук найбільш ефективних способів управління задля досягнення головної мети організації; спонукання керівників до зміни моделей, стилю, напрямків та стандартів керівництва співробітниками на основі сучасних наукових досліджень і т.д.

В управлінні персоналом використовуються загальні, широко застосовувані методи: адміністративні, економічні, соціально-психологічні – і велика кількість конкретних, часткових методів. Серед цих груп методів виділяються методи ефективного управління людьми, це аналіз роботи (визначення характеру роботи кожного співробітника); планування потреби в персоналі і найом кандидатів на роботу; добір кандидатів; орієнтація і навчання нових працівників; управління винагородою й оплатою праці; забезпечення мотивації і пільг; оцінка виконання; спілкування; навчання і розвиток; створення у працівників почуття відповідальності; здоров'я і безпека працівників; робота зі скаргами і трудові відносини. Основу управління персоналом підприємства складають: розробка принципів, напрямків та методів управління персоналом; урахування роботи з персоналом на всіх рівнях стратегічного планування підприємства; впровадження нових методів і систем навчання та підвищення кваліфікації персоналу; визначення та проведення скоординованої єдиної тарифної політики й оплати праці; розробка і застосування на підприємстві економічних стимулів і соціальних гарантій;

розробка заходів щодо соціального партнерства.

Аудит персоналу може застосовуватися як метод, що визначає ефективність системи прийняття управлінських рішень і контролю ефективності системи управління персоналом. З останньою метою доцільно регулярно здійснювати внутрішній аудит персоналу.

Об'єктами аудиту в цьому випадку є персонал, принципи організації його роботи, управління та діяльності персоналу, усі показники його ефективності [2].

Аудит дає уявлення лінійним менеджерам про внесок їх підрозділів в успіх фірми, формує професійний образ менеджерів і фахівців служби УП, допомагає прояснити роль служби управління персоналом, що призводить до більшої стабільності всередині фірми. Найбільш важливо, що він розкриває проблеми та гарантує згоду з різноманітним законам. Цим пояснюється збільшення інтересу до аудиту персоналу в багатьох країнах в останні роки.

Таким чином, аудит персоналу:

- показує внесок кадрової служби у досягнення кінцевих цілей організації;
- підвищує професійний імідж служби управління персоналом;
- стимулює зростання відповідальності та професіоналізму працівників служби управління персоналом;
- уточнює права і обов'язки служби управління персоналом;
- забезпечує відповідність стратегії, кадрової політики та практики її реалізації;
- виявляє основні кадрові проблеми;
- гарантує постійне дотримання трудового законодавства;
- забезпечує оптимізацію витрат на здійснення кадрових заходів та утримання служби управління персоналом;
- стимулює прогресивні нововведення в галузі управління персоналом;
- здійснює оцінку системи інформаційного забезпечення кадрової роботи організації.

Аудит персоналу проводиться з використанням методів діагностичного дослідження системи управління персоналом. Його характерні риси:

- націленість на загально організаційну ефективність;
- сувора форма програми перевірки, процедур та укладання;
- незалежність аудитора по відношенню до організації;
- професіоналізм у виконанні перевірки.

Можливості аудиту персоналу виходять далеко за межі діяльності тільки однієї служби управління персоналом. Адже вона не працює ізольовано від інших підрозділів підприємства. Його успіх залежить і від того, як добре виконані програми іншими підрозділами [1].

Незалежно від обраного підходу аудиторам необхідно зібрати дані про діяльності служби управління персоналом організації. Практично це досить важке завдання. Адже дуже важко визначити ефективність роботи цієї служби. Багато з доступних показників суб'єктивні за своєю природою і організаційно взаємозалежні. Крім того, ефективність управління персоналом на організаційному рівні може дуже відрізнятись від ефективності служби управління персоналом.

Аудит персоналу дозволяє систематизувати та інтегрувати в систему управління підприємством складне розмаїття робіт з управління персоналом. Аудит персоналу формує стратегічну перевагу підприємства в сфері управління персоналом, впливає на ефективність управління підприємства в цілому. Це дозволяє підприємству бути лідером у своїй галузі діяльності в будь-яких ситуаційних умовах і сприяє побудові "сильного підприємства", готового до змін у зовнішньому середовищі і володіє можливістю адаптуватися до цих змін з користю для себе. Загострення необхідності в аудиті персоналу виникає в умовах посилення конкурентної боротьби, коли від ефективності управління персоналом починає залежати виживання підприємства на ринку [3].

Отже, аудит персоналу – це періодичне проведення експертизи стану справ у сфері управління персоналом, що включає систему заходів щодо збору

інформації, її аналізу та оцінки на цій основі ефективності діяльності організації використання трудового потенціалу і регулювання соціально-трудових відносин. Його суть зводиться до діагностики причин проблем, які виникають на підприємстві, оцінки їх важливості і можливостей формулювання конкретних рекомендацій для керівництва організації щодо покращення ситуації

Список використаної літератури

1. Менеджмент персоналу: Навч. посіб. / В.М. Данюк, В.М. Петюх, С.О. Цимбалюк та ін.; За заг. ред. В.М. Данилюка, В.М. Петюха. – К.: КНЕУ, 2014. – 398 с.
2. Никонова Т.В. Управленческий аудит: персонал / Т.В. Никонова, С.А.Сухарев; Ред. Ю.Г. Одегов. – М.: Экзамен, 2012. – 224 с
3. Одегов Ю.Г. Аудит и контроллинг персонала: Учеб. пособие / Ю.Г. Одегов, Т.В. Никонова. – М.: Экзамен, 2012. – 447 с.

К.е.н., доцент Мардус Н.Ю.

доцент кафедри економічного аналізу та обліку

Національного технічного університету

«Харківський політехнічний інститут»

E-mail: Nat_ua@ukr.net

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ЯК ЕЛЕМЕНТУ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

У відповідності із статтею 346 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС визначається принципи співробітництва в галузі управління державними фінансами спрямовується на забезпечення розвитку бюджетної політики і надійних систем внутрішнього контролю та зовнішнього аудиту, що

базуються на міжнародних стандартах, а також відповідають основоположним принципам підзвітності, прозорості, економності, ефективності та результативності [1].

В міститься стаття 347 щодо угоди про гармонізацію внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в державних органах з міжнародно визнаними стандартами. Єдиною міжнародною організацією у світі, що розробляє та затверджує міжнародні стандарти для внутрішнього аудиту, є Інститут внутрішніх аудиторів (ІА), який об'єднує 180 тисяч осіб у більш ніж 190 країнах світу [2].

Так у галузі зовнішнього аудиту запропоновано: імплементації стандартів та методик Міжнародної організації вищих органів фінансового контролю (INTOSAI), а також обміну найкращими практиками ЄС у галузі зовнішнього контролю та аудиту державних фінансів з особливим акцентом на незалежності відповідних органів Сторін;

У галузі державного внутрішнього фінансового контролю: подальшого розвитку системи державного внутрішнього фінансового контролю шляхом гармонізації з міжнародно визнаними стандартами (Інститут внутрішніх аудиторів (ІА), Міжнародна федерація бухгалтерів (ІФАС), INTOSAI) та методологіями, а також найкращою практикою ЄС щодо внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в державних органах [1].

Метою та завданням як зовнішнього так і внутрішнього аудиту є оцінювання і підтвердження достовірності фінансової звітності підприємства [3]. У процесі аудиторської перевірки зовнішній аудит, звичайно, входить до системи внутрішнього аудиту і дуже схожий із прийомами й методами, які застосовуються внутрішніми аудиторами, та з їх оцінками. При цьому зовнішні аудитори не обмежуються питаннями підтвердження фінансової звітності, а оцінюють діяльність усіх систем підприємства. Зовнішній аудит може бути добровільним, якщо він проводиться з ініціативи зацікавленої сторони, та обов'язковим, коли передбачений законом.

Внутрішній аудит – незалежна оцінка діяльності підприємства, визначення його платоспроможності та запобігання банкрутству. За внутрішній аудит відповідає саме підприємство або один з його відділів, тобто контрольний орган підприємства. Керівник такого контрольного органу (або внутрішній аудитор) підпорядкований керівництву підприємства. Внутрішній контрольний орган здійснює аудиторські перевірки на самому підприємстві або в його підрозділах.

Зовнішній (обов'язковий) аудит можна назвати регламентованим, бо його проведення обумовлене законодавчими і нормативними актами, в яких визначено категорії підприємств, що підлягають обов'язковій аудиторській перевірці (за даними річного звіту про фінансово-господарську діяльність перед поданням аудиторського висновку до податкової адміністрації, при отриманні банківського кредиту; перед емісією цінних паперів емітент, згідно з правилами Національного банку України, подає аудиторський висновок про свій фінансовий стан тощо).

Основна різниця полягає в тому, що внутрішній аудит проводиться всередині самої організації за вимогою та з ініціативи її керівництва аудитором, який працює в самій організації. Тому при виконанні своїх функцій він тією чи іншою мірою залежить від керівництва підприємства. Внутрішній аудит можна розглядати як невід'ємну частину загальної системи контролю [4].

Загалом внутрішній аудит є частиною корпоративного управління [2]. Якщо корпоративне управління має на меті безпеку бізнесу, то внутрішній аудит є значущою частиною системи внутрішнього контролю, яка відповідає за те, щоб сама система внутрішнього контролю працювала. Внутрішній аудитор її атестує, аналізує і дає рекомендації керівництву для поліпшення системи. Тобто там, де є професійний внутрішній аудитор, система внутрішнього контролю налагоджена і працює без помилок та шахрайства – саме таку мету закладено у принципи діяльності внутрішнього аудиту.

У цілому напрями, за якими здійснюється внутрішній аудит, свідчать про

його виняткову важливість для підприємства. Формування та розвиток внутрішнього аудиту є найважливішим завданням для господарюючих суб'єктів.

Таким чином метою внутрішнього аудиту є удосконалення організації й управління виробництвом, виявлення і мобілізація резервів його зростання. Внутрішній аудит - це один із найважливіших засобів, за допомогою якого можна отримати об'єктивну інформацію про ефективність системи управління капіталом.

Внутрішні аудитори працюють як у державному, так і в приватному секторі. Внутрішній аудит здійснюється на попередній стадії виконання комерційної, технологічної або фінансової угоди у процесі її проходження і після завершення. Він дає експертну науково-обґрунтовану оцінку господарським операціям і процесам.

Внутрішні аудитори здійснюють перевірку внутрішньої звітності так само, як зовнішні аудитори перевіряють зовнішні фінансові звіти. Тому в проведенні внутрішніх перевірок немає істотних відмінностей [4]. Можливість використати результати внутрішнього аудиту сприяє зменшенню обсягу роботи зовнішнього аудитора. Проте висновки внутрішнього аудитора про результати перевірки фінансової звітності підприємства для зовнішніх користувачів не можуть вважатися об'єктивними і без тестування систем контролю збільшує аудиторський ризик.

З метою інтеграції і гармонізації аудиту на міжнародному рівнях передбачено посилення ролі внутрішнього аудиту та управлінського обліку, що підтверджує необхідність розвитку внутрішнього аудиту і в Україні. Таким чином, функція внутрішнього аудиту є частиною системи управління підприємством яка потребує прогресивних змін.

Список використаної літератури

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми

державами – членами, з іншої сторони. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement_\(body\).pdf#page=4&zoom=auto,-82,842](http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement_(body).pdf#page=4&zoom=auto,-82,842).

2. Лебединець Т. Сподіваємося, що громадськість підтримає законопроект про внутрішній аудит / Т. Лебединець // Незалежний аудитор. – № 5-6 (40-41). – травень-червень 2015. – С. 64-69.
3. Мардус Н.Ю. Особливості аудиту фінансової звітності підприємства / Н.Ю. Мардус, Д.Л. Селюков // Наука і освіта – запорука розвитку економіки: зб. матеріалів 3-го Міжвузівського молодіжного наук.-практ. форуму / ред. Є.М. Строков. – Харків: НТУ "ХП", 2016. – С. 21-23.
4. Мардус Н.Ю. Аудит: Навч. посіб. / Н.Ю. Мардус, О.О. Фальченко: За ред. Л.Л. Яковлева. – Х.: НТУ "ХП", 2014. – 178 с.

Міщенко В.О.

магістрант,

к.е.н., доцент Ілляшенко К.В.

Таврійський державний агротехнологічний університет

E-mail: viktoriya_mishchenko@mail.ru

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

На сучасному етапі розвитку економіки та складності нормативно-правової бази зростає ризик прийняття помилкових рішень на підставі фінансової звітності різними її користувачами. Прослідковується ситуація, коли інформація, яка відображається у бухгалтерському обліку, не відповідає даним фінансової звітності, що пояснюється намаганням управлінського персоналу прикрасити показники діяльності підприємства з метою підвищення його інвестиційної привабливості та кредитоспроможності для цілої низки

користувачів. Такі дії відбуваються внаслідок того, що користувачів фінансової звітності цікавить інформація щодо фінансово-майнового стану суб'єкта господарювання, перспектив його розвитку, прибутковості та можливості одержання прибутків у майбутньому з метою прийняття ними тактичних та стратегічних управлінських рішень [1].

Терміновою потребою є вирішення таких основних завдань:

- контроль за неправомірним визнанням та неправильним групуванням статей активів, власного капіталу та зобов'язань;
- інспектування за згортанням статей активів та зобов'язань за розрахунками із контрагентами;
- перевірка за правильністю нарахування амортизації на об'єкти основних засобів згідно з встановленими економічно обґрунтованими нормами амортизаційних відрахувань та термінами їх корисного використання.

Згідно з вимогами НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» фінансова звітність повинна формуватися із дотриманням таких її якісних характеристик [3]:

- зрозумілість означає, що інформація, яка надається у фінансових звітах, повинна бути дохідлива і розрахована на однозначне тлумачення її користувачами за умови, що вони мають достатні знання та зацікавлені у сприйнятті цієї інформації;
- доречність означає, що фінансова звітність повинна містити лише доречну інформацію, яка впливає на прийняття рішень користувачами, дає змогу вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події, підтвердити та скоригувати їхні оцінки, зроблені у минулому;
- достовірність означає, що фінансова звітність повинна бути достовірною, яка не містить помилок та перекручень, що здатні вплинути на прийняття рішення користувачів звітності;
- зіставність означає, що звітність повинна забезпечувати можливість порівнювати звіти за різні періоди та різних підприємств.

Метою аудиту бухгалтерського обліку і фінансової звітності є:

- встановлення достовірності документально підтвердженої реєстрації здійснення всіх господарських операцій і відповідного відображення їх у фінансовій звітності, з метою надання зовнішнім користувачам повної, правдивої, неупередженої інформації про фінансово-економічний стан підприємства;

- оцінка правильності організації бухгалтерського обліку;

- додержання методології обліку;

- виявлення перекручень обліку й звітності.

Перевірку бухгалтерського обліку й фінансової звітності на підприємствах рекомендується проводити в такому порядку:

- ознайомлення з організацією та станом бухгалтерського обліку;

- перевірка правильності складання фінансової звітності, що включає нормативну базу для проведення аудиту; предметну область проведення перевірок; методику перевірки розділів обліку і робіт, що підлягають аудиту.

У вітчизняній літературі процес аудиту фінансової звітності в організаційному плані поділяється на такі етапи: планування, вивчення, оцінювання, встановлення достовірності, звітування [2].

На етапі планування потрібно розробити загальну стратегію і тактику аудиту фінансової звітності і обліку та визначити строки і обсяги аудиторської перевірки.

На етапі вивчення аудитором необхідно здійснити попередній огляд та дати оцінку стану бухгалтерського обліку і фінансової звітності замовника аудиту.

До одних з найважливіших етапів процесу аудиту фінансової звітності потрібно зарахувати етап оцінювання, на якому аудитор зобов'язаний одержати якомога більше інформації про об'єкт дослідження з метою її аналізу та оцінки для наступного формування обґрунтованої думки, на підставі якої і формуватиметься висновок про достовірність фінансової звітності клієнта [9].

Етап встановлення достовірності фінансової звітності ґрунтується на підтвердженні попередньо здійсненої оцінки про достовірність відображення у системі рахунків бухгалтерського обліку та звітності інформації про активи, зобов'язання, власний капітал, а також про доходи, витрати і фінансові результати господарюючого суб'єкта. Під час висловлення думки про достовірність фінансової звітності аудитор повинен бути достатньо впевненим, що вона не містить істотних викривлень і помилок.

Завершальним етапом процесу аудиту фінансової звітності є етап звітування, на якому аудитор формує думку з таких питань:

- чи відповідають показники бухгалтерського обліку та фінансової звітності принципам облікової політики суб'єкта господарювання;
- чи ефективна система внутрішнього контролю клієнта;
- чи достовірно відображається в обліку та у фінансовій звітності інформація про активи, зобов'язання, власний капітал доходи, витрати і фінансові результати клієнта [3].

Результати аудиту фінансової звітності можуть бути оформлені у вигляді загального аудиторського висновку про достовірність фінансової звітності (у межах загального аудиту).

Метою проведення аудиторської перевірки фінансових звітів є надання аудиторіві можливості висловити думку стосовно того, чи складені фінансові звіти в усіх суттєвих аспектах згідно з визначеною концептуальною основою фінансової фрази «справедливо і достовірно відображають» або «представляють достовірно, в усіх суттєвих аспектах» є еквівалентними термінами [2].

Незважаючи на те, що аудитор відповідає за якість перевірки фінансової звітності та висловлює свою думку про неї, відповідальність за підготовку і надання фінансової звітності несе керівництво підприємства-клієнта. Аудит фінансової звітності не звільняє керівництво підприємства від відповідальності за недостовірне відображення даних у ній.

Замовникам аудиту варто враховувати, що аудиторський висновок

дозволяє встановити достовірність стану бухгалтерського обліку і звітності, разом з тим він не може бути гарантією майбутньої життєдіяльності суб'єкта господарювання.

Підтвердження достовірності фінансової звітності аудитором має надзвичайне значення для прийняття будь-якими користувачами обґрунтованих ефективних управлінських рішень, які повинні прийматися на підставі достовірно наданої обліково-аналітичної інформації.

Список використаної літератури

1. Барилко І.В. Методика аудиту фінансової звітності [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/7_NITSB_2012/Economics/7_102958.doc.htm
2. Гордієнко Н.І. Звітність підприємств: Конспект лекцій. – Харків: ХНАМГ, 2010. – 231с.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE22868.html

Панченко А.А.,

науковий керівник: к.е.н., доцент Ілляшенко К.В.

Таврійський державний агротехнологічний університет

E-mail:nastyapanchenko1995@mail.ru

НЕОБХІДНІСТЬ РОЗВИТКУ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Аудит представляє собою складну багатоаспектну, досить жорстко регламентовану підприємницьку діяльність. У світовій практиці він вже багато років застосовується в усіх сферах господарської діяльності. Роль аудиту в

розвинених країнах істотна, а думка аудитора авторитетна.

В Україні також посилюється роль і значення аудиту. Останнім часом аудит і аудиторська діяльність в Україні постійно і динамічно розвиваються. Зростає кількість аудиторських організацій і фахівців, що займаються аудитом, удосконалюється нормативна база, зросла потреба в аудиті, з метою підтвердження достовірності звітності підприємств [1].

Актуальність питання, щодо необхідності розвитку аудиторської діяльності в Україні, зросла в умовах формування ринкових відносин та наявності різних форм власності. Саме потреба в удосконаленні діяльності і правильній роботі підприємств та організацій, дала поштовх до створення аудиту та необхідності його розвитку.

Вагомий внесок у дослідження проблеми необхідності розвитку аудиторської діяльності в Україні, здійснили такі вітчизняні вчені: Огійчук М.Ф., Бутинець Ф.Ф. [2], Кулаковська Л.П. [3], Білуха М.Т., Бондаренко Н.О., Дорош Н.І., Загородній А.Г. та інші.

Згідно ЗУ «Про аудиторську діяльність», аудит – це перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єктів господарювання, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, НП(С)БО, або іншим правилам [4].

Аудиторська діяльність – це діяльність, яка охоплює власне аудит, тобто висновок незалежного професійного бухгалтера-аудитора про достовірність публічної бухгалтерської (фінансової) звітності, і надання послуг, супутніх аудиту, – досить різноманітних, але неодмінно тих, які вимагають високої кваліфікації професійного бухгалтера [5].

На сьогодні, без кваліфікованої аудиторської діяльності вже не уявляють свою роботу найбільш прогресивні підприємці, адже вона зачіпає інтереси більшості керівників підприємств, бухгалтерів, економістів, її результатами користуються податкові та інші державні органи, а також мільйони інвесторів.

Потреба досягнення конкурентних переваг і прагнення посісти позицію лідера у галузі змушує великі компанії використовувати послуги не тільки зовнішніх експертів-аудиторів, а й мати власних спеціалістів, для проведення аудиторської діяльності.

Необхідність залучення аудиторів для здійснення перевірок та експертиз системи управління виникла, передусім, у тих компаніях, які мали філії, дочірні підприємства, а також диверсифіковану структуру (різні види діяльності). Налагодження ефективного контролю у таких компаніях виявилось досить складною справою [1].

Тому, динамічний розвиток аудиторської діяльності значною мірою відбувається завдяки глобалізації, розширенню та диверсифікації транснаціональних і національних компаній у процесі еволюції ринкових економічних відносин.

Головним завданням аудиторської діяльності – є збирання достовірної вихідної інформації про господарсько-фінансову діяльність суб'єкта господарювання і формування на цій основі висновків про його реальний фінансовий стан [3].

Розвиток та проведення аудиторської діяльності на підприємствах чи компаніях забезпечить:

- змогу уникнути суперечок між партнерами, особливо в ситуаціях зі складною угодою про розподіл прибутку, завдяки тому, що рахунки піддаються об'єктивному аналізу з боку незалежного аудитора, при проведенні аудиторської діяльності;

- можливість спрощення процедури залучення нового партнера, завдяки можливості, після проведення аудиторської діяльності, вивчити висновки аудитора про фінансовий стан компанії;

- можливість більш простої процедури отримання фінансової допомоги, завдяки поданням завірених аудитором документів про фінансовий стан компанії;

- спрощенні відносин з податковими органами, так як перевірені в процесі

аудиторської діяльності рахунки викликають більшу довіру;

- можливості отримати кваліфіковану допомогу у вирішенні різноманітних проблем, виявлених в процесі проведення аудиторської діяльності [1].

Крім перевірки системи бухгалтерського обліку і підтвердження реальності та достовірності фінансової звітності, в процесі аудиторської діяльності як зовнішні, так і внутрішні аудитори виконують різноманітні послуги, а саме: аналіз системи обліку і внутрішнього контролю, консультації з питань менеджменту, маркетингу й оподаткування, розробку управлінських рішень, проведення оперативного, ретроспективного і стратегічного аналізу, розробку фінансових прогнозів, аналіз фінансового стану та ін.

Отже, аудиторська діяльність – є важливою та необхідною ланкою у системі фінансового контролю підприємств, які мають на меті ефективно та якісно розвиватись і працювати без проблем.

Аудиторська діяльність повинна бути організована так, щоб адекватно відображати всі аспекти діяльності суб'єкта, що перевіряється, настільки, наскільки вони відповідають перевіреним фінансовій інформації.

Список використаної літератури

1. http://ua-referat.com/Аудит_його_виникнення_і_розвиток
2. Бутинець Ф.Ф. Аудит. – Житомир: ПП «Рута», 2005. – 512 с.
3. Кулаковська Л.П., Піга Ю.В. Основи аудиту: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти – Львів: Піга Ю.В.; К.: «Каравела» Львів «Новий світ – 2000». – 2002 – 504 с.
4. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22.04.1993 р. // Голос України. – 1993. – 29 травня.
5. <http://www.studfiles.ru/preview/5113661/>

*Сіміохіна Т.В.,
науковий керівник: к.е.н., доцент Ілляшенко К.В.
Таврійський державний агротехнологічний університет
E-mail: tanya.simiokhina@bk.ru*

КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Важливою передумовою становлення професії аудитора є організація незалежного контролю якості надання аудиторських послуг, а також належного, справедливого й ефективного суспільного нагляду за цією професією. Мета такого нагляду – забезпечити впевненість клієнтів аудиторських компаній (як представників малого та середнього бізнесу, так і великих компаній, що вийшли на ринок капіталів) у тому, що аудитори неухильно дотримуються стандартів при проведенні перевірок.

Суттєвий внесок у вивчення проблем аудиту, контролю його якості зробили зарубіжні та вітчизняні вчені: Р. Адамс, Е. Аренс, Д. Лоббек, Д. Робертсон, Е. Гутцайт, В. Бурцев, Ю. Данилевський, В. Суйц, М. Білуха, Ф. Бутинець, Я. Гончарук, Г. Давидов, Н. Дорош, Л. Кулаковська, Ю. Піча, В. Рудницький, Б. Усач та ін.

Якість аудиторських послуг – це системне дотримання реальної професійної незалежності, вимог чинного законодавства та стандартів аудиту, дотримання Кодексу професійної етики і професійна діяльність в сфері аудиту.

Забезпечення якості аудиторських послуг і задоволення потреб суспільства потребує вдосконалення процесу саморегулювання аудиторської діяльності. Важливою функцією регулювання є здійснення контролю.

Виділяють такі напрями контролю якості аудиторських послуг:

- зовнішній контроль, що забезпечується шляхом проведення відповідними контролюючими організаціями (АПУ, САУ) постійного моніторингу діяльності аудиторських фірм та приватних аудиторів;

- внутрішній контроль, що проводиться безпосередньо самими суб'єктами аудиторської діяльності та включає контроль якості розробленої внутрішньо фірмової політики та контроль якості виконання відповідних процедур при проведенні аудиту конкретного замовника.

Основними принципами перевірок щодо контролю якості є

- принцип єдності – підпорядкованість усіх внутрішніх процесів системи забезпечення якості аудиту єдиній меті, а саме задоволенню вимог користувачів у якісній інформації;

- принцип безперервності – корегування напрямів діяльності підприємства з урахуванням зміни зовнішніх умов;

- принцип точності – конкретизація заходів щодо підвищення якості аудиту настільки, наскільки дозволяють зовнішні та внутрішні умови діяльності аудиторської фірми;

- принцип гнучкості – надання процесу формування системи забезпечення якості аудиту здатності змінювати свою спрямованість через виникнення непередбачених обставин у внутрішньому й зовнішньому середовищі, що, своєю чергою, потребує оцінки чинників, які впливають на якість аудиту. Сформульовані принципи визначили вимоги до формування системи забезпечення якості аудиту:

- цілісність – єдиний напрям розвитку елементів системи, орієнтування на стратегію розвитку і цілі забезпечення якості;

- збалансування окремих елементів системи між собою – завдання мають бути побудовані таким чином, щоб реалізація одного з них забезпечувала успішну реалізацію інших;

- погодженість системи забезпечення якості аудиту із зовнішнім і внутрішнім середовищем – відповідність цілей та завдань забезпечення якості аудиту прогнозованим змінам на ринку аудиторських послуг, а також загальній системі розвитку аудиторської фірми.

Контроль якості аудиту може бути: попереднім; поточним та наступним [6].

Попередній контроль виконується на етапі атестації аудиторів і аудиторських фірм і видачі їм дозволів на зайняття аудиторською діяльністю.

Поточний контроль здійснюється за двома напрямками: контроль окремих аудиторських перевірок; загальний контроль якості аудиту. Поточний контроль припускає перевірку: дотримання принципів незалежності, професіоналізму й компетентності аудиторів; виконання вимог законодавства.

Наступний контроль за якістю аудиторських перевірок і наданням супутніх послуг здійснює уповноважений орган, який може здійснювати такі перевірки власними зусиллями, а також делегувати право їх здійснення акредитованим професійним аудиторським об'єднанням відносно учасників цих об'єднань. Вважаємо, що під час зовнішнього контролю доцільно приділяти значну увагу методологічній базі аудиторської фірми, що перевіряється, наприклад, обґрунтованим способам розрахунку рівня суттєвості й необхідного обсягу вибірки.

Отже, контроль якості аудиторських послуг відіграє важливу роль у роботі аудиторських фірм. Достовірність їх роботи повинна ретельно перевірятись, адже аудитори несуть велику відповідальність за достовірність інформації, яку вони подають. Якісна робота аудиторських послуг необхідна для зміцнення позицій аудиту на внутрішньому і зовнішньому ринках країни.

Список використаної літератури

1. Закон «Про аудиторську діяльність». Постанова ВР України від 22.04.1993, 3125-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
2. Бондар В.П. Якість аудиту та фактори її підвищення / В.П. Бондар // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2008. – № 4 (46) – С. 22–27.
3. Гончарук Я.А. Аудит: навч. посіб. / Я.А. Гончарук, В.С. Рудницький. – [3-тє вид., перероб. і допов.] – К.: Знання, 2007. – 443 с.
4. Гутцайт Е.М. Внешний контроль за качеством аудита / Е.М. Гутцайт // Аудиторские ведомости. – 2004. – № 5. – С. 62–66.

5. Кузуб О.А. Контроль якості аудиторських послуг – реалії та сподівання // Аудитор України. – 2008. – № 15(143). – С. 12–15. Стаття надійшла до редакції 20 вересня 2010 року.
6. Кулаковська Л.П. Організація і методика аудиту: Навч. посіб. / Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча. – К.: Каравела, 2006. – 560 с.

Солосіч О.С.

студент ФММ, гр. УЕ-61,

к.е.н. Кириченко С.О.

доцент кафедри економіки і підприємництва

НТУУ «Київський політехнічний інститут ім. І.Сікорського»

E-mail: aleksandr.solosich@yandex.ua

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ

В сьогоднішніх умовах Україна намагається наростити темпи економічного зростання, рухаючись у бік Європейського Союзу, утім все ще існує ряд невирішених проблем, які гальмують подальший розвиток держави. Варто зазначити, що за сучасних умов неможливе стабільне існування країни без чітко регламентованої системи фінансового контролю з боку компетентних органів державної влади, що забезпечувало б наявність достовірної інформації про діяльність підприємств. Саме тому, аудит як інструмент фінансової системи став широко використовуватися у світовій практиці, ставши невід'ємним елементом ринкової економіки.

Важливість аудиту ґрунтується на необхідності прийняття своєчасних та раціональних управлінських рішень, в основі яких завжди лежить достовірна економічна інформація щодо діяльності підприємства. Саме аудит перевіряє правильність та законність бухгалтерського обліку підприємства, надаючи відповідні гарантії. Законодавче закріплення аудиту в Україні відбулося

22.04.1993 року прийняттям Закону України «Про аудиторську діяльність», що визначає аудиторську діяльність як підприємницьку діяльність, яка включає в себе організаційне і методичне забезпечення аудиту, практичне виконання аудиторських перевірок (аудит) та надання інших аудиторських послуг [1].

На жаль, необхідність в аудиті де-факто і де-юре різниться у часі, адже суб'єкти господарювання усвідомили потребу в даному виді послуг задовго до визнання його на державному рівні. Однак, існує ряд проблемних питань, які унеможливають ефективний розвиток сектору аудиторських послуг в Україні.

Суттєвими проблемами сучасного професійного аудиту є розробка та впровадження економічного механізму регулювання аудиту, що включає в себе великі штрафні санкції за неякісні аудиторські перевірки, страхування аудиторської відповідальності, розвиток цивілізованої конкуренції на ринку аудиторських послуг [2].

Однією з найбільших проблем є замала кількість методичних розробок та рекомендацій з аудиторського контролю. В Україні дане питання актуальне як у науковій сфері, так і у сфері практичного використання спеціальної літератури, що призводить до прогалин у законодавстві, а також юридичних колізій. Відсутня сама методологія, адже більшість перевірок зводиться до звичайної ревізії, а розрахунок аудиторського ризику сприймається як непотрібна бюрократична тяганина.

Іншою проблемою є якість надання аудиторських послуг. Найчастіше це викликано недотриманням аудиторами положень чинного законодавства чи наявністю у ньому юридичних протиріч, недостатнім рівнем комп'ютеризації процесу аудиту, що ускладнює його документальне закріплення або, взагалі, фактична заміна аудиту наданням консалтингових послуг.

Особливої уваги заслуговує недотримання вимог щодо забезпечення незалежності аудитора під час надання професійних послуг. У Кодексі професійної етики Міжнародної Федерації Бухгалтерів загрози відповідності

фундаментальним принципам професійної діяльності класифіковані в такий спосіб: загроза власного інтересу, загроза власної оцінки, загроза захисту, загроза особистим і сімейним відносинам, загроза тиску. У своїй практичній діяльності аудитор стикається практично з усіма перерахованими загрозами [3].

Не менш важливим є питанням щодо формування ціни на даний вид послуг. Хоча аудиторські компанії скаржаться на падіння цін, утім відповідно до звіту Аудиторської палати України за 2015 рік, простежується інша тенденція.

А саме, разом із значним зменшенням кількості суб'єктів аудиторської діяльності в Україні (на 16,5%), обсяг наданих послуг суб'єктами аудиторської діяльності в цілому по країні збільшився порівняно з 2014 роком на 36,3% або на 469390,8 тис. грн. Так, обсяг доходу від наданих послуг суб'єктами аудиторської діяльності у 2014 році становив 1291 811,8 тис. грн., а у 2015 році – 1761202,6 тис. грн. [4].

На даний час в Україні існують певні проблеми які призводять до стримування процесу ефективного розвитку аудиту:

- незначний період функціонування ринкових механізмів регулювання та відповідних механізмів державного фінансового контролю в Україні;
- наявність великої кількості фінансових порушень, нецільового та неефективного використання державних ресурсів;
- обмеження на законодавчому рівні ефективності результатів аудиту та ін. [5].

Отже, питання реформування законодавства у сфері аудиту є необхідним. Зокрема, можна виділити декілька основних напрямів задля покращення надання аудиторських послуг в Україні:

- підвищення вимог щодо професійної компетентності аудитора;
- встановлення єдиного рівня цін на даний вид послуг, з метою стимулювання здорової конкуренції на ринку аудиторських послуг, що базувалася б на їх якості;

- посилення контролю за наданням аудиторських послуг;
- законодавче закріплення чітких вимог щодо ведення аудиторської діяльності на території України, окремо розмежувавши поняття аудиторських і консалтингових послуг;
- забезпечення професійної незалежності особи-аудитора.

Можна зробити висновок, що аудит як окремий вид фінансового контролю є важливою складовою ринкової економіки, утім в Україні він не набув стану ефективного інструменту фінансової системи в силу відсутності господарського й законотворчого досвіду в умовах ринкової системи. Саме тому, першочерговою задачею є встановлення власних українських стандартів аудиторської діяльності, оскільки використання законодавчих «запозичень» загрожує появі ще більшої кількості протиріч, оскільки іноземні моделі не враховують особливості національної економіки.

Подальший розвиток аудиту в Україні та підвищення його ефективності, крім узгодження законодавства з міжнародними нормами, полягає у впровадженні Національної практики аудиту як сукупності рекомендацій з аудиту, які не мають статусу стандартів, визначених регуляторним органом на загальнодержавному рівні [6].

Удосконалення системи проведення аудиту в Україні може мати досить позитивний вплив не тільки на розвиток аудиторської діяльності, але й на державу в цілому, за допомогою збільшення надходжень до бюджету та скорочення фінансування щодо адміністрування контрольно-ревізійного апарату.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про аудиторську діяльність» №3125-12 від 22.04. 1993 р. (остання редакція від від 01.05.2016, на підставі 289-19)
2. Миронова Ю. Проблеми розвитку аудиту в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://conf-cv.at.ua/forum/19-82-1>.
3. Шульман М.К. Проблеми практичної реалізації принципу незалежності у

діяльності аудитора / М.К. Шульман // Аудитор України. – 2007. – №14. – С. 23-25.

4. Узагальнена інформація про стан аудиторської діяльності в Україні у 2015 році. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apu.com.ua/940-1245-987>.
5. Гедз М.Й. Виклики та перспективи розвитку аудиту в Україні / М.Й. Гедз // Фінансовий простір: наукове фахове видання, 2015. – № 3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журналу: <http://fp.cibs.ubs.edu.ua/main/uk/19>.
6. Жирна Ж.А. Зарубіжний досвід проведення аудиту ефективності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/6417/1/foreign%20experience.pdf>.

Кравченко Т.В.

старший викладач кафедри обліку і аудиту,

Єрьоміна О.Л.

старший викладач кафедри обліку і аудиту

Національна металургійна академія України

E-mail:ktv7@meta.ua

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Перехід до ринкових відносин господарювання, зростання підприємницької діяльності потребують надання професійних аудиторських послуг.

Згідно з Законом України «Про аудиторську діяльність», аудиторські послуги разом із проведенням аудиторських перевірок складають основу аудиторської діяльності аудиторів і аудиторських фірм України [1].

За останні роки відбулися радикальні зміни у розвитку аудиторської

діяльності, обумовлені прагненням України досягти міжнародних стандартів. А потреба у гарантії достовірності, об'єктивності та законності фінансової звітності підприємств обумовила подальший розвиток в Україні аудиту як незалежної форми контролю. Це самостійний напрям підприємницької діяльності, який є комплексом професійних послуг, однією з найвагоміших конкурентних переваг яких є їх якість. Проте існує проблема низької якості аудиторських послуг, недостовірності інформації, наданої аудиторськими висновками, що негативно впливає на діяльність підприємств. А нестабільна економічна ситуація, що склалася в Україні, заважає розвитку аудиту і потребує вирішення низки проблем аудиторської діяльності.

Тому на сьогодні актуальною є проблема забезпечення якості здійснення аудиторської діяльності, удосконалення контролю якості роботи аудиторів та аудиторських фірм в Україні.

Дослідженням проблем аудиторської діяльності сьогодні займаються багато науковців, економістів та практиків аудиту, але більша частка всіх досліджень присвячена методології аудиту та практичним питанням перевірки окремих об'єктів. Проблемам якості проведення аудиту приділяється недостатньо уваги.

Метою дослідження є висвітлення основних проблем аудиту в Україні, розробка рекомендацій щодо вдосконалення законодавчого і нормативного регулювання аудиту, практичної діяльності аудиторів та аудиторських фірм.

Згідно з Законом України «Про аудиторську діяльність», аудит – це перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил, згідно із вимогами користувачів [1].

Як свідчить проведений аналіз літературних джерел, серед основних проблем неналежної якості вітчизняної аудиторської діяльності є: низький рівень зовнішнього аудиту, розповсюдженість недотримання аудиторами норм

етики, відсутність належного розуміння клієнтами ролі аудита. Незадовільною також є структура аудиторської діяльності, про що свідчить обмежений перелік, порівняно зі світовим досвідом, робіт, які супутні аудиту.

Методологічні підходи у значній мірі впливають на якість аудиторської діяльності. Тому актуальною є проблема удосконалення складових елементів методології, як за їх формою, так і за змістом. Оскільки однією із функцій аудиту та аудиторських послуг, є діагностично-оціночна функція, методологія економічного аналізу і аудиторської діяльності єдина. Базовою категорією методології є її принципи, серед яких важливе значення належить аналізу і синтезу. В аудиторській діяльності його дія проявляється в аналітичних процедурах, які формують і обґрунтовують аудиторські докази [2].

Недостатня кількість методичних розробок з аудиторського контролю, які зумовлюють нестачу знань та низьку компетенцію аудитора під час здійснення аудиторської діяльності, призводить до зниження рівня конкурентоспроможності аудиторів та аудиторських фірм [3].

Також на зниження якості аудиторських послуг впливає недостатність кваліфікації аудиторів і як наслідок здійснення не якісної аудиторської перевірки та надання не достовірного аудиторського висновку, адже саме якість аудиторських послуг прямо залежить від підготовки кадрів і підвищення їх кваліфікації. А недостатня кількість кваліфікованих аудиторських кадрів, зумовлює неосвоений ринок аудиторських послуг. Тому підсилення контролю за якістю процесів підвищення кваліфікації та сертифікації практикуючих аудиторів і використання інноваційних технологій під час навчання, підвищення кваліфікації та сертифікації аудиторів є одним із напрямків підвищення якості аудиторської діяльності взагалі.

Оскільки єдиної системи розрахунку вартості послуг аудиторської фірми або аудитора в Україні не існує, аудитори нерідко використовують власну систему формування ціни. Тому існує проблема формування ціни на аудиторські послуги та проведення аудиту, стосовно методики її визначення.

Також негативним явищем є відсутність методичних рекомендацій з питань комп'ютеризації аудиту. Особливості контролю якості здійснення аудиту в умовах автоматизації висвітлені лише у загальних аспектах, існує неможливість використання новітніх технологій опрацювання економічної інформації. Тому чималої уваги потребує система впровадження інформаційних систем для потреб аудиту.

Крім того, критерієм якості при проведенні аудиту вважається виконання аудиторами вимог міжнародних стандартів аудиту, суворе дотримання яких пов'язане зі збільшенням трудовитрат аудиторів, збором додаткової інформації, документуванням процесу перевірки. Але такі затрати рідко відшкодовуються замовником.

Вирішенням такого роду проблем аудиторські фірми намагаються враховувати рівень професійної компетентності своїх робітників у вигляді кваліфікаційних вимог, що висувуються до посад, передбачених структурою їх управління [4].

Ще одним з основних напрямів підвищення якості проведення аудиту є розробка внутрішньо-фірмових методик аудиту, робочої документації тощо, оформлених у вигляді внутрішньо-фірмових стандартів.

Таким чином, на Україні існує низка проблем у процесі становлення та здійснення аудиту, подолання кожної з яких, забезпечить ефективне та якісне його проведення, що в подальшому стане основою для визначення розвитку Українського аудиту на міжнародному рівні.

Отже, для розвитку аудиту в Україні вже зроблено досить багато, але ще залишаються проблеми, від правильного, успішного вирішення яких залежать перспективи його подальшого становлення.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22.04.1993 № 3125-ХІІ зі змін. та доп. доп. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.

2. Шпанковська Н.Г., Акімова Т.В., Кравченко Т.В. Особливості методології аналітичної підтримки аудиту. Майбутнє-аудит: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кривий Ріг, 29 листопада 2014 р.): тези доповідей / редкол.: М.Л. Крапивко, В.Я. Нусінов. – Кривий Ріг: Вид. Р.А. Козлов, 2014. – 351 с. – С. 42-44.
3. Шевчук О.А. Аудит в Україні – проблеми та перспективи розвитку // Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу Тернопільського національного економічного університету. – 2011. – №6. – С. 530-531 / О.А. Шевчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://econa.at.ua/publ/vipuski_za_rokami/2010_rik/audit_v_ukrajini_problemi_ta_perspektivi_rozvitku/13-1-0-170.
4. Драч В.І. Наступний крок: забезпечення якості аудиторських послуг / В.І. Драч. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://liber.onu.edu.ua/opacunicode/index.php?url=/notices/index/IdNotice:316756/Source:default>

Секція 4.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСІВ ПІДПРИЄМСТВ І ОРГАНІЗАЦІЙ

К.е.н., доцент Андрусь О.І.

доцент кафедри економіки і підприємництва,

Скоробогатий О.І.

студент кафедри економіки і підприємництва

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

E-mail: managarov1@yandex.ru

ПРИБУТКОВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ ЯК ЗАСІБ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ ГОСПОДАРСЬКИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Розвиток ринкових конкурентних відносин актуалізує проблеми зростання прибутковості підприємств. Тому раціональність системи формування прибутку підприємств роздрібною торгівлю зумовлює ефективність його функціонування на ринку, оскільки прибуток як мета й основний стимул господарської діяльності підприємства забезпечує умови його розвитку.

Підприємства роздрібною торгівлю продають товари кінцевому споживачеві для їх некомерційного використання, безпосередньо співпрацюючи зі споживачем. Відтак, успішне функціонування підприємства роздрібною торгівлю на ринку потребує швидкої адаптації до мінливих зовнішніх конкурентних умов та смаків споживачів. Водночас, роздрібна торгівля є досить вразливою ланкою національної економіки в умовах кризових явищ, оскільки доходи підприємств роздрібною торгівлю прямо пов'язані з доходами населення. Останні в умовах перманентно стрімкого зростання цін та високого

рівня конкуренції зумовлюють суттєве зниження рівня рентабельності в цій сфері. Тому аналіз факторів впливу на прибутковість підприємств роздрібною торгівлі дозволить окреслити напрями її підвищення.

Аналіз економічних досліджень та першоджерел доводить, що на збільшення прибутку підприємства впливає ряд внутрішніх (доходи та витрати підприємства, його цінова політика, обсяг продажу товарів тощо) та зовнішніх (цінова політика держави, система оподаткування, облікова ставка банківського відсоткатощо) факторів.

Зауважимо, що розвиток науково-технічного прогресу, який тривалий час не мав суттєвого впливу на сферу роздрібною торгівлі порівняно з галузями промисловості, сільського господарства чи будівництва, стрімко змінює сферу роздрібною торгівлі. На думку багатьох експертів, автоматизація та роботизація, поширюючись у сфері роздрібною торгівлі, стрімко змінює традиційні класичні уявлення про комерційне підприємництво. Так, численні роздрібні мережі США та й в Україні вже зараз впровадили в життя ідею магазинів без продавців, продаж в Інтернет-мережі. Аналіз новацій довів суттєве зниження витрат обігу, підвищення продуктивності продаж та збільшення прибутків.

Водночас, ринок роздрібною торгівлі складається переважно з підприємств малого та середнього бізнесу. Більшість із них потребує створення дієвих програм підтримки малого та середнього бізнесу з боку держави. Крім того, значна кількість регуляторних актів та контролюючих органів, недосконала нормативно-правова база стосовно регламентування комерційної підприємницької діяльності в роздрібній торгівлі суттєво стримує розвиток підприємств даної галузі та формування ефективної прибутковості зокрема. Яскравим прикладом згаданої недосконалості є наявність і співіснування в Україні окремих бухгалтерської та податкової систем обліку, що значно збільшує адміністративні витрати підприємств.

Поширеною практикою формування прибутку великих підприємств роздрібною торгівлі є ведення політики цін близьких до демпінгу. Однак, таку політику можуть дозволити собі лише ті підприємства, які мають «запас

міцності». Водночас, підприємства малого та середнього бізнесу мають недостатній захист з боку держави в означених умовах.

Таким чином, основними напрямками зростання прибутковості підприємств роздрібною торгівлі як ефективної ланки зв'язку між споживачами та виробниками в процесі товароруку є:

- формування адекватних цін, які відповідають умовам ринкової кон'юнктури;

- пошук надійних партнерів по бізнесу та співпраця з підприємствами-виробниками конкурентної продукції, яка користується попитом у споживачів;

- можливості варіювати обсягами закупівлі товарів, умовами укладання угод для забезпечення взаємної вигоди і виробниками продукції і підприємствам роздрібною торгівлі;

- умови надання спеціальних знижок постійним партнерам по бізнесу;

- якісна логістична система для розроблення та забезпечення ефективних маршрутних карт;

- підвищення ефективності використання наявних основних фондів – транспорту, складських приміщень;

- відбір і залучення до роботи досвідченого й відповідального персоналу та водночас упровадження позитивного досвіду інших країн, наприклад, підприємств роздрібною торгівлі Угорщини, які значно скоротили витрати на оплату праці складських працівників шляхом автоматизації їх діяльності [1];

- ефективна маркетингова політика підприємства, сегментація ринкових секторів, ефективна реклама тощо.

Отже, основними напрямками забезпечення прибутковості підприємств роздрібною торгівлі є: наявність ефективної логістичної, маркетингової систем, підвищення ефективності господарської діяльності шляхом упровадження досягнень науково-технічного прогресу, дієва маркетингова та цінова стратегії.

Список використаної літератури

1. Марченко В.М, Кирикович К.В./ Синергетичний підхід до зростання прибутковості діяльності гуртово-роздрібних підприємств України. //Сучасні проблеми економіки та підприємництва. Випуск 16, 2015 р. – 2015.

Бабарицький О.В.
старший помічник начальника навчальної частини
військово-юридичного факультету
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
E-mail: aleksandr.babaritskiy@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПЕРСОНАЛ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Економічна стабільність вітчизняних підприємств безпосередньо залежить від підсумкових фінансових показників їх діяльності, а відповідно, від співвідношення між прибутком і витратами. За даними бухгалтерського та управлінського обліку витрати на персонал займають друге місце за обсягом після матеріальних ресурсів в собівартості продукції. Нестабільні соціально-економічні процеси ще більш актуалізували питання ефективного управління витратами на персонал. З одного боку, обмеженість фінансових ресурсів змушує підприємства скорочувати штат персоналу, з іншого, співробітникам, що залишилися доводиться працювати в умовах багатозадачності. У зв'язку з цим, гострим залишається питання пошуку компромісу між скороченням витрат на персонал і подальшою реалізацією корпоративної стратегії розвитку підприємства.

Незважаючи на певні розбіжності в ідентифікації змісту категорій «витрати» і «затрати» в Податковому кодексі, бухгалтерському, управлінському обліку, стандартах міжнародної фінансової звітності та кадровому менеджменті, сучасні уявлення відомих вчених-економістів про термін «витрати на персонал» постійно розширюються. Відомий науковець А. Кібанов у своїх роботах підкреслює, що до витрат на персонал повинні входити всі види витрат підприємства, що пов'язані з формуванням, використанням та розвитком його людських ресурсів, що включають не тільки явні витрати підприємства, а й ті, які виникають у зв'язку з реалізацією функцій

з управління персоналом [4, с. 148]. Такий підхід можна назвати найбільш об'єктивним, оскільки він акцентує увагу як на явних витратах на персонал (зарплата, премії, відпускні, оплата навчання і т. д.), так і на необхідності врахування прихованих витрат, які можна віднести до витрат від неефективного управління (оплата невідпрацьованого часу через запізнення, простої, прогули і т. д.). Однак витрати, пов'язані з оцінкою потреби в персоналі, його підбором, відбором, ротацією тощо, далеко не завжди у повному обсязі відображаються підприємством.

З метою подолання фінансової напруженості і можливих кризових явищ необхідно інтегрувати в систему менеджменту підприємства повний цикл управління витратами на персонал, де будуть прийматися управлінські рішення за даними аналізу витрат на персонал, їх доцільності, відповідності цілям і завданням, ресурсному забезпеченню підприємства (рис. 1).

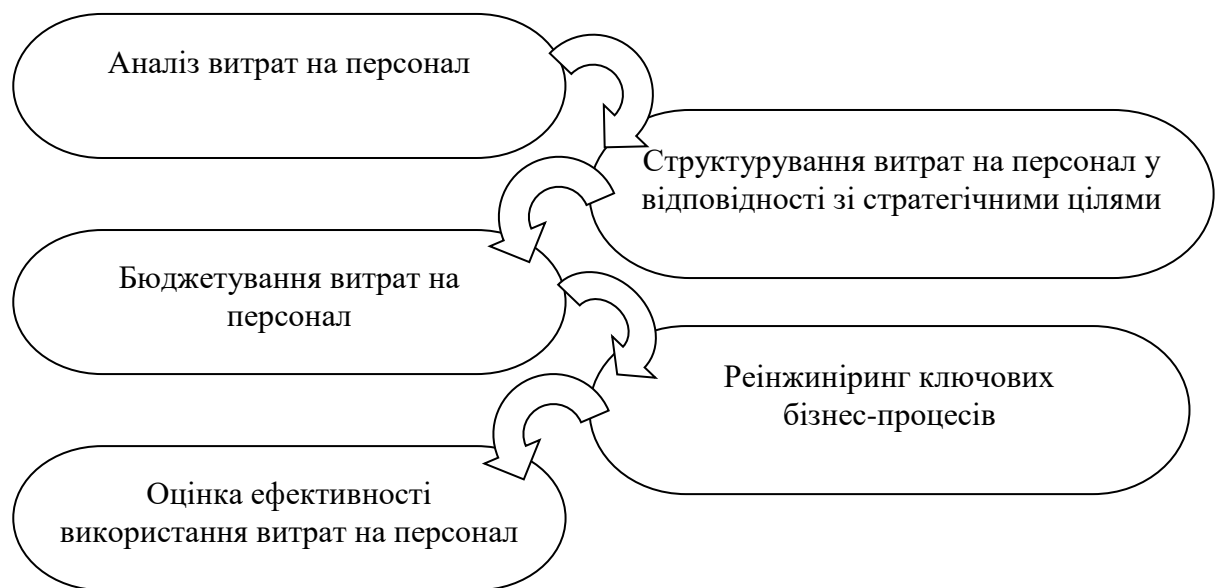

Рис. 1. Основні етапи управління витратами на персонал [2–4]

Ключовою ланкою ефективного управління витратами на персонал є бюджетування витрат. Будь-які зміни концепції загального і кадрового менеджменту впливають на бюджет на персонал. Так як бюджетування

відображає планування витрат на персонал через систему показників вкладу самого персоналу і відділу управління персоналом в досягнення стратегічних цілей, то бюджет на персонал складається за основними функціональними напрямками відділу управління персоналом. Бюджет служби управління персоналом формується від 6 до 18 місяців [5]. HR-бюджет повинен сприяти реалізації перш всього стратегії розвитку підприємства і його стратегічним цілям.

Зазначимо, що бюджет на персонал є чутливим індикатором прийнятих управлінських рішень на підприємстві. Якщо кадрова політика актуалізує залучення і утримання талантів, то витрати на мотивацію в будь-якому її прояві зростатимуть. Якщо центральним питанням буде мінімізація витрат на персонал в результаті структурної оптимізації, багато заходів з управління персоналом будуть відкладені на невизначений час.

Безумовно, на HR-бюджет впливають і більш глобальні чинники, такі як законодавство в питаннях встановлення мінімальної оплати праці, порядку і розміру різних компенсацій, розмірів податкових відрахувань за використання робочої сили, а також ринок праці і галузева специфіка, так як зміни рівноваги попиту та пропозиції на ринку праці також визначають величину витрат на персонал. Що стосується підприємства, то в разі автоматизації організації може зменшуватися кількість персоналу, але підвищуватися вимоги до професійно-кваліфікаційного рівня. Навіть організаційна культура, прищеплюючи дбайливе ставлення до робочого місця, обладнання, дисципліни, власної безпеки, сприятиме зниженню витрат на персонал.

Отже, для оптимізації витрат на персонал використовуються як локальні, так і масштабні економіко-управлінські заходи, що дозволяють скоротити витрати, переглянути їх співвідношення і класифікацію, пріоритетність, методи калькуляції. Основними підходами до оптимізації витрат на персонал є: зміна чисельності персоналу за допомогою скорочення або ротації; активізація роботи з кадровим резервом управлінських кадрів; аутсорсинг бізнес-процесів і певних функціональних напрямків [1]; кореляція оплати праці та системи

преміювання з ключовими показниками ефективності підприємства [2]; впровадження системи бюджетування витрат; перегляд соціального пакета; аналіз робочого часу і збільшення продуктивності праці; навчання і розвиток персоналу, що збільшує прибуток; формування залученості і лояльності персоналу; реструктуризація відділу управління персоналом та інших структурних підрозділів тощо.

Таким чином, в умовах економічної нестабільності і, відповідно, обмеженості ресурсів питання ефективного управління витратами на персонал набувають особливої важливості. Ефективна калькуляція витрат на персонал, їх відповідність цілям і стратегії підприємства, зв'язок з ключовими показниками ефективності дозволять національним вітчизняним підприємствам нівелювати наслідки кризових явищ і залишитися конкурентоспроможними за рахунок балансу оптимізаційних заходів в сфері управління персоналом.

Список використаної літератури

1. Балабанова Л.В. Управління персоналом / Л.В. Балабанова, О.В. Сардак. – К.: ЦУЛ, 2011. – 468 с.
2. Гавкалова Н. Л. Управління витратами на персонал - основа ефективності менеджменту персоналу : монографія / Н.Л. Гавкалова, А.С. Криворучко. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2012. – 230 с.
3. Гладкова О. А. Затраты на персонал – необходимое условие стратегического управления персоналом / О. А. Гладкова // Российское предпринимательство. – 2015. – № 2 (272). – С. 335–346.
4. Кибанов А.Я. Экономика управления персоналом / А.Я. Кибанов, Е.А. Митрофанова, И.А. Эсаулова. – М.: 2013. – 427 с.
5. Маличенко И.П. Разработка HR-бюджета как ключевая компетенция современного менеджера по управлению персоналом / И.П. Маличенко // Управление персоналом и интеллектуальными ресурсами в России. – 2016. – № 5 (26). – С. 44–51.

Бакал П.В.
студент,
науковий керівник: к.е.н., доцент Чернявська Т.А.,
Новокаховський гуманітарний інститут ВНЗ «Відкритий
міжнародний університет розвитку людини «Україна»
E-mail: Pavelvladimirovich1407@gmail.com

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОМПАНІЙ НА РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ

Розвиток страхового ринку і використання його в інтересах сталого розвитку національної економіки в умовах її інтеграції у світове економічне господарство та посилення процесів глобалізації є важливим компонентом національної безпеки. Сьогодні страхування залишається економічним, раціональним і доступним механізмом захисту інтересів суспільства.

Проте в умовах сучасних кризових явищ спостерігається тенденція як скорочення кількості учасників страхового ринку, так і обсягів надання та отримання страхових послуг.

Нині не існує у чистому вигляді національних страхових ринків, усі вони через експансію іноземного капіталу, через систему перестраховування ризиків на зарубіжних страхових ринках, створення спільних страхових компаній злилися в єдиний страховий простір та зазнали суттєвих змін. При цьому загострилися проблеми, пов'язані із забезпеченням економічної конкурентоспроможності в новому економічному середовищі.

Основні показники діяльності страхового ринку за минулий рік свідчить про наступне:

- спостерігається скорочення обсягів надходжень валових страхових премій (в основному з таких видів, як страхування фінансових ризиків – на 33,6%, страхування стихійних явищ – на 32,6% та страхування майна – на 26,:%;

- зростання страхових виплат/відшкодувань на 43млн.грн. (в переважній більшості це страхові виплати по авто страхуванню, медичному та страхуванню життя);

- зменшилось кількість укладених договорів страхування та перестраховання, зокрема зі страхування від нещасних випадків на транспорті та операцій вихідного перестраховання [1].

Результати проведеного аналізу динаміки основних показників розвитку страхового ринку дозволяють стверджувати, що діяльність страхових компаній в сучасних умовах є нестабільною, має значний процент відхилення страхових премій у порівнянні з попередніми періодами здійснення страхової діяльності.

Страхування є потужною фінансовою системою, яке практично не поступається банківській сфері, Україна робить тільки перші кроки на шляху до інтеграції страхового ринку України у світовий. Проте його подальший розвиток стримується низкою актуальних проблем: політична нестабільність в країні; слабкі зовнішньоекономічні зв'язки України у сфері страхування з іншими країнами; нерозвиненість національної страхової інфраструктури; недостатній рівень і потенціал розвитку страхування за межами країни; низькі показники конкурентоспроможності українських страхових компаній [2].

На функціонування ринку страхових послуг впливають зовнішні фактори, зокрема боргова криза в Єврозоні, невизначеність щодо зростання економіки в найближчі роки та ускладнення доступу до ринку капіталу. Крім того, глобальні проблеми страхового ринку стосуються високого ступеню залежності економіки України від макроекономічної кон'юнктури, що знижує попит на довгострокові накопичувальні програми і, відповідно, змушує страхові компанії активізувати продажі коротких ризикових договорів; залишається проблема надійного і гарантованого вкладення грошей; негативна ситуація в банківському секторі, скорочення обсягів кредитування, високі ставки в тому числі по іпотечними та автомобільними кредитами.

Слід згадати і про ряд внутрішніх проблем ринку: велика кількість страхових компаній з нестачею професійного персоналу, низька якість

страхових послуг, недостатня капіталізація страхових компаній і низька якість активів. Окремі види обов'язкового страхування чітко не визначені в законодавстві і, як результат, заключною проблемою є порушення термінів виплат страхового відшкодування. Недосконаліми є також відносини між засновниками страхових компаній та страховиками. В переважній більшості засновники є і основними клієнтами компаній. В цьому також відображається низький рівень прозорості страхового ринку.

Всі ці внутрішні проблеми призводять до недовіри населення до вітчизняних страхових компаній. Як результат, існуюча недовіра спричиняє головну причину не бажання фізичних і юридичних осіб страхуватися, особливо в довгостроковому періоді [3].

Аналіз сучасного стану, тенденцій і проблем розвитку вітчизняного страхового ринку свідчить про ситуацію, притаманну функціонуванню як окремих страхових компаній, так і всієї системи страхування.

Тому, з метою зменшення впливу фінансової кризи на страховий ринок України, необхідно здійснити наступні заходи: підвищити вимоги до джерел формування статутного капіталу страховиків; покращити процес проведення аналізу статистичної інформації із страхування та звітності страховиків і страхових посередників; впровадження європейських принципів регулювання страхової діяльності; забезпечити прозорість страхового ринку, шляхом достовірної та регулярної фінансової звітності; сприяння нормуванню діяльності щодо страхування фінансових ризиків; всебічне сприяння розробці та впровадженню нових видів обов'язкового страхування; вдосконалення системи автострахування; сприяти розвитку довгострокового страхування життя, участі страховиків у системі недержавного пенсійного забезпечення та врегулювання діяльності страховиків у сфері обов'язкового медичного страхування.

При цьому пріоритетним напрямом повинен бути розвиток класичних видів довгострокового і накопичувального особистого страхування, вдосконалення правових і організаційних основ обов'язкового страхування.

Список використаної літератури

1. Підсумки діяльності страхових компаній України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// forinsurer.com.ua](http://forinsurer.com.ua).
2. Огляд ринку страхових послуг в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://yasno-group.com/ua/проекти/огляд_ринків/.
3. Городюк А.Б. Основні проблеми страхового ринку України / А.Б. Городюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.zinet.info/9/gorodyuk.php>.

Бригунець О.О.

студентка кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Асадчий Г.В.

аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Чернігівський національний технологічний університет

ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ В США ТА КРАЇНАХ ЄС

Банки залишаються одним із ключових сегментів у фінансовому секторі ЄС. На території ЄС працює близько 8 000 кредитних установ [4]. Особливістю банківського сектору Європи є те, що банки досягли значних розмірів щодо ВВП держав, а це вказує на тісний зв'язок між розвитком фінансового сектору і державних фінансів. Часто розмір активів банків перевищує ВВП держави в кілька разів.

У світових масштабах останніми роками відбувається фінансова транснаціональна консолідація, яка призвела до виокремлення приблизно 50 ТНБ, які мають найпотужнішу ресурсну базу та домінують на світовому ринку фінансових послуг. Серед них, за даними SNL Financial, за рейтингом обсягу активів майже половина ТНБ (21 банк) – це банки країн ЄС, а саме HSBC Holdings, Credit Agricole Group, BNP Paribas, Deutsche Bank, Barclays

PLC, Royal Bank of Scotland Group, Societe Generale тощо (таблиця 1). Водночас сумарні активи всієї банківської системи ЄС 2012 року становили приблизно 45,5 трильйона євро (350% ВВП ЄС) [4]. Такий стрімкий розвиток та поширення у світі ТНБ з Європи не був справою одного чи двох років.

Таблиця 1

Топ-20 ТНБ країн ЄС за обсягом ринкової капіталізації, березень 2015 р. [3]

№	ТНБ	Обсяг капіталізації, млрд. дол. США	№	ТНБ	Обсяг капіталізації, млрд. дол. США
1	HSBC Holdings (Великобританія)	165,02	11	Allied Irish Banks (Ірландія)	57,07
2	Banco Santander (Іспанія)	106,37	12	Nordea Bank (Швеція)	51,09
3	Lloyds Banking Group (Великобританія)	85,43	13	Deutsche Bank (Німеччина)	48,5
4	BNP Paribas (Франція)	75,80	14	Credit Suisse Group (Швейцарія)	43,37
5	UBS (Швейцарія)	73,72	15	Standard Chartered (Великобританія)	41,08
6	Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (Іспанія)	64,89	16	UniCredit (Італія)	40,68
7	Barclays (Великобританія)	63,27	17	Societe Generale (Франція)	39,36
8	Royal Bank of Scotland Group (Великобританія)	59,89	18	Credit Agricole (Франція)	38,6
9	ING Group (Нідерланди)	58,72	19	Svenska Handelsbanken (Швеція)	31,44
10	Intesa Sanpaolo (Італія)	58,24	20	Svenska Handelsbanken (Швеція)	29,36

Світова фінансова криза початку 2007 – 2008 рр. багато в чому сприяла зміні світогляду регуляторів фінансового ринку щодо можливості фінансової системи самостійно, без державного втручання опиратись кризовим явищам та відновлюватись після них.

На початку 2011 р. влада ЄС впровадила в життя реформу системи фінансового нагляду в країні – запрацювали чотири нові пан-європейські регуляторні органи – три нових наднаціональних регулятори та консультативно-аналітичний орган, а саме [3]:

- Європейське управління з цінних паперів та ринків;
- Європейська організація зі страхування та пенсійного забезпечення;
- Європейське банківське управління, що забезпечує стабільність фінансової системи, прозорість ринків і фінансових продуктів та захист вкладників і інвесторів;
- Європейська рада по фінансовим ризикам (European Systemic Risk Board, ESRB).

У сукупності ці чотири органи сьогодні складають Європейську систему фінансового нагляду, а на базі ЄЦБ створюється єдиний наглядовий механізм (single supervisory mechanism), під контролем якого має знаходитися близько 200 крупних банків країн Єврозони.

Значними особливостями в розвитку банківської системи, наділена банківська система Німеччини. Вона містить дві основні ланки: Німецький федеральний банк (Бундесбанк) та багато комерційних банків. Німецький федеральний банк є центральним банком. Він виник у 1875 р. і має 12 центральних земельних банків. Бундесбанк не підпорядковується ні Уряду, ні Парламенту, ні Вищому Суду, а тільки “Закону про Бундесбанк”.

Серед найрозвиненіших країн світу тільки у ФРН основними джерелами фінансування є не цінні папери, а банківські кредити, про що свідчить високий освітній рівень населення країни, яке має змогу користуватись послугами банків для здобуття освіти. Для ФРН характерним є невисокий рівень централізації банківського бізнесу, тому значну роль у цій країні відіграють земельні банки. Серед найбільших ТНБ варто виділити два найбільших – це Deutsche Bank та Commerzbank [3].

Під час фінансової кризи початку 2007 – 2008 рр. дії Німеччини по виходу з кризи були погоджені на зустрічі країн G-8 та включали пакет заходів щодо попередження фінансової кризи та врятування діяльності ТНБ:

- 1) забезпечення чесної конкуренції;
- 2) заснування фонду стабілізації фінансового ринку, за який Німецька Федерація несе відповідальність. Кошти фонду поповнюються шляхом випуску боргових зобов’язань на суму до 100 млрд. дол. США;

3) забезпечення ліквідності фондів грошового ринку;

4) участь федеральних штатів Німеччини у забезпеченні фінансової стабільності держави у цілому.

2013–2014 рр. стали періодом переосмислення банківського регулювання у розвинених країнах. Німеччина не стала виключенням, адже в країні було посилено регулювання фінансових ринків, банківського сектору та діяльності ТНБ зокрема. Німеччина прийняла близько 30 законів, які мали на меті посилення регулювання фінансових ринків, які фінансові експерти назвали «новою конституцією для банків». Ці закони передбачають більш жорстке регулювання акціонерного капіталу банків; створення «банківського плану»; штрафування ради директорів банків; сегрегація високоризикованого бізнесу від щоденних банківських операцій. Важливими аспектами стали зменшення ризику від «системно важливих банків» та табу на надмірні бонуси топ-менеджменту банків.

На противагу країнам Євросони Великобританія проводить політику щодо регулювання ТНБ, яка більше подібна до американської за прийнятими рішеннями та заходами, аніж до європейської. Це пояснюється тим, що економіка Великобританії «знаходиться у кореляції» до економіки США, оскільки вона є третім за розміром кредитором США (після КНР та Японії) та тримає американські зобов'язання у сумі 272,1 млрд. дол. США. Це означає, що фінансова система Великобританії фактично є інтегрованою до американської фінансової системи, а тому будь-які кризові прояви у США можуть просто паралізувати економіку цієї держави [2].

Завдяки відсутності антимонопольного законодавства й суворого контролю за злиттям банків, у Великобританії досягнуто високого ступеня концентрації банківського капіталу. Утворилися потужні банківські об'єднання з розвинутою мережею філій не лише в країні, а й за кордоном, які сконцентрували у своїх руках значну частку фінансових ресурсів. Усі повноваження щодо регулювання діяльності банків покладено на Банк Англії, який часто здійснював банківське регулювання на неформальній основі.

Уряд Великобританії запропонував свій план по виходу з економічної кризи, згідно з яким для стабілізації фінансових інститутів і відновлення нормального функціонування банків країни уряд викупив контрольний пакет акцій найбільшого британського банку RBS в обсязі 70% (Королівський банк Шотландії), а також виступив акціонером банку Lloyds, придбавши 65% акцій цього банку [1]. Крім того, бюджетні кошти Великобританії в значних обсягах спрямовувалися на відновлення стійкості таких фінансових установ, як Northern Rock, HBOS і Bradford & Bingley.

Пакет державної підтримки банків Великобританії, прийнятий урядом країни на початку жовтня 2008 р. у розмірі 50 млрд. фунтів стерлінгів, передбачав чіткі заходи щодо корпоративного управління у проблемних банках. У лютому 2009 р. у Великобританії було прийнято закон «Про банківську діяльність», який являв собою комплекс ініціативних рішень щодо формування принципів банківського регулювання та корпоративного управління в банках в умовах кризи.

Отже, формування європейської банківської системи являло собою процес, який був нерозривно пов'язаний із формуванням самого Європейського Союзу.

Одна з найбільш фінансово потужних країн світу - США, саме її банки є активними учасниками консолідаційних процесів як на міжнародному рівні, так і в межах цієї країни. За останні 20 років кількість банків зменшилась з 12 500 до 8 000 установ на сьогоднішній день. Станом на 01 жовтня 2016 року в США кількість комерційних банків становить 5141, маючи тенденцію до скорочення в останні роки. Наприклад, станом на 01 січня 2016 року у США було 5309 банків, на 01 січня 2013 року в США працювали 6036 комерційних банків, а 25 років тому їх число досягало 14 тисяч [1]. Найбільшими банками у США є Bank of America Corp., J. P. Morgan Chase & Company, Citigroup, Wells Fargo & Company. Вони були утворені за останні 20 років та сконцентрували у своїх руках активів на загальну суму близько 7,7 трлн. дол. (або майже 61 %) та входять до провідної когорти найпотужніших світових банків (таблиця 2).

ТОП 20 Найбільших банків світу в 2016 році [5]

млрд.					
№	Банк / Країна	Активи	№	Банк	Активи
1	Industrial and Commercial Bank of China (ICBC) (Китай)	\$3616	11	Deutsche Bank (Німеччина)	\$1901
2	China Construction Bank Corporation (Китай)	\$2939	12	Barclays Plc. (Англія)	\$1882
3	Agricultural Bank of China (Китай)	\$2816	13	Citigroup (США)	\$1829
4	Bank of China ltd (Китай)	\$2629	14	Wells Fargo (США)	\$1720
5	HSBC Holdings plc (Англія)	\$2500	15	Japan Post Bank (Японія)	\$1701
6	JPMorgan Chase (США)	\$2449	16	China Development Bank (Китай)	\$1613
7	BNP Paribas (Франція)	\$2400	17	Mizuho Financial Group (Японія)	\$1563
8	Mitsubishi UFJ Financial Group (Японія)	\$2300	18	Sumitomo Mitsui Financial Group (Японія)	\$1526
9	Bank of America (США)	\$2149	19	UBS Group AG (Швейцарія)	\$1525
10	Crédit Agricole (Франція)	\$1911	20	Royal Bank Of Scotland (Англія)	\$1517

У США створюються потужні фінансові та фінансово-промислові групи (ФПГ), в яких банки виконують як основну роль, так і роль обслуговуючих установ. Тому банки у США приймають участь у різних видах відносин (кредитні, страхові, інвестиційні тощо) та охоплюють різні сектори економіки.

Банківська система Італії, на відміну від США, Німеччини та Великобританії, є дуже політизованою. Частка участі держави в банківській системі цієї країни сягає: 35% депозитів, 35% кредитів і 30% службовців банківської сфери [2], що негативно впливає на ефективність усієї банківської системи.

Особливістю Банку Італії є й те, що його засновником була не держава, а приватні структури – банки, страхові компанії, установи соціального забезпечення. У 1945 р. держава викупила акції Банку, щоб володіти контрольним пакетом і мати змогу проводити свою політику [1]. Процеси євроінтеграції банківської системи в країнах ЄС і Європи змусили італійських урядовців вдатися до реформування цієї системи Італії.

Значну роль у банківській системі Італії відіграють кооперативні банки.

На сьогодні на їх частку припадає 30% у загальному обсязі наданих кредитів. Закон ці установи оберігає від втрати самостійності й забороняє інституційним інвесторам купувати більше ніж 5% їх капіталу [2].

Найбільшими банками в Італії є: “Унікредіто”, “Банк Інтеза”, “Сан-Паоло Імі”. Це одні з найбільших і найпотужніших банківських груп Європи. В Італії немає аграрних банків, однак функціонують універсальні банки й ощадні каси, які мають відділи аграрного кредиту. В цій країні запроваджено досить високі гарантії вкладникам. Так, гарантована виплата на одного вкладника становить 130 тис. дол., із яких 24 тис. повинні бути виплачені протягом перших трьох місяців після банкрутства банку.

Розглянуті банківські системи розвинутих країн з ринковою економікою (США, Німеччини, Великобританії та Італії) засвідчують, що розвиток банківської сфери, а також будь-які зрушення у фінансових відносинах були зумовлені законодавчо-інституційними перетвореннями в банківській діяльності, які формувалися в процесі історичного розвитку. Тому кожна із цих країн має свій особливий досвід здійснення інституційних реформ, який міг би стати корисним для вдосконалення вітчизняної банківської системи.

Список використаної літератури

1. Економіка зарубіжних країн: Навч. посібник. Видання 4-е, перероб. та доп. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 292 с.
2. Малиновська Т. М. Розвиток банківської системи в розвинених країнах світу/ Т. М. Малиновська // Науковий вісник Харківського національний університет внутрішніх справ. – 2014. – №3. – 4с.
3. Мусієць Т. В. Регулятивні ініціативи країн Європейського Союзу у банківській сфері / Т. В. Мусієць, Я. О. Оглобля // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – №13. – С.28-33.
4. Семеген І. Б. Передумови інтеграції вітчизняної банківської системи в європейську банківську систему / І. Б. Семеген, А. А. Левко // Вісник Університету банківської справи НБУ. – 2014. – №2. – С.135-140.

5. ТОП 20 Найбільших банків світу в 2016 році [Електронний ресурс]. – SharkFX: Офіційний сайт. – 2016. – Режим доступу: <http://sharkfx.ru/top-20-krupnejshix-bankov-mira>

*К.е.н., доцент Вербицька Г.Л.
доцент кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва
Національний університет «Львівська політехніка»
E-mail: galinaverbicka@ukr.net*

ОСОБЛИВОСТІ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності є одним із найважливіших і найефективніших важелів державного регулювання ринкової економіки. Держава за допомогою податкової політики не лише формує джерела фінансування суспільно необхідних витрат, реалізуючи фіскальну функцію податків, а й створює передумови для структурної перебудови національної економіки та її зростання. Важливу роль у забезпеченні надходжень до бюджету податків відіграє податковий облік через додержання умов якого держава забезпечує правильні і точні розрахунки податкових зобов'язань.

Існують різні точки зору науковців щодо трактування поняття «податковий облік». На нашу думку найбільш повно характеризує це поняття Григоренко Ю.В., який під податковим обліком пропонує розуміти систему економіко-правових відносин, яка передбачає певну послідовність дій щодо: реєстрації, перереєстрації чи зняття з реєстрації осіб, які підлягають податковому обліку; збору, фіксації, обробки, узагальнення та передачі інформації, необхідної для визначення суми податкових зобов'язань платника щодо відповідного податку чи збору на основі первинних документів, податкових реєстрів та наданій податковій звітності, а також особливості виконання платником податків податкового обов'язку [3].

В Україні ПДВ було введено в 1992 р. Загалом, методика податкового обліку ПДВ та відображення інформації про нього у фінансовій та податковій звітності регулюється Податковим Кодексом України, постановами Кабінету Міністрів України, Наказами Міністерства фінансів України та Наказами Державної податкової адміністрації. Податок на додану вартість (ПДВ) є одним із основних наповнювачів бюджету України ПДВ є найбільш бюджетоутворюючим податком, питома вага надходжень до бюджету у вигляді податку на додану вартість за останні роки становить 44-50%. (табл. 1).

Таблиця 1

Податкові надходження до Державного бюджету України у розрізі основних бюджетоутворюючих податків за 2011-2015 рр.

Період	Одиниця виміру	Податкові надходження всього	ПДВ	Податок на прибуток	Акцизний податок	Мито	Інші
2011	млрд. грн.	261,60	130,09	54,74	33,01	11,77	2,77
	%	100	49,73	20,93	12,62	4,50	1,06
2012	млрд. грн.	274,72	138,83	55,35	37,19	13,19	3,19
	%	100	50,54	20,15	13,54	4,8	1,16
2013	млрд. грн.	262,78	128,27	54,32	35,31	13,34	4,41
	%	100	48,81	20,67	13,44	5,08	1,68
2014	млрд. грн.	280,18	139,02	39,94	41,94	12,61	5,99
	%	100	49,62	14,26	14,97	4,5	2,14
2015	млрд. грн.	409,42	178,45	34,78	63,11	40,30	0,67
	%	100	43,59	8,49	15,41	9,84	0,16

Джерело: розроблено автором за даними Державної казначейської служби [4]

З'явившись вперше у 1954 році як альтернатива податку з обороту у Франції, зараз, податок на додану вартість діє практично в усіх країнах Західної Європи. Використання даного податку в якості одного з основних джерел фінансування загального бюджету забезпечило ту ситуацію, що в подальшому введення його стало головною вимогою для всіх країн, які мали бажання

вступити в ЄС (наприклад, Фінляндія для вступу в ЄС повинна була ввести цей податок у 1994 році) [1]. Проте європейський ринок все ще залишається розрізненим в сенсі ПДВ. По-перше, існують різні ставки податку, а по-друге, процедура обчислення і сплати ПДВ при торгівлі всередині країни істотно відрізняється від аналогічної процедури при торгівлі між різними країнами ЄС. У перспективі в рамках ЄС передбачається перехід на уніфіковану систему збору ПДВ в міжнародній торгівлі, за якої якій податок буде стягуватися за місцем походження товару (а не за місцем призначення, як зараз). Це означає, що при продажу товару, скажімо, з Великобританії до Франції, продавець буде включати в ціну ПДВ, а покупець буде отримувати податкові відрахування в розмірі сплаченого ПДВ, точно так само, як і при торгівлі всередині країни.

На сьогоднішній день податок на додану вартість діє в більшості країн світу. ПДВ є складовою податкової системи майже в усіх промислово розвинених країнах, за винятком Сполучених Штатів Америки. Але й в США протягом останнього десятиліття ведуться інтенсивні дискусії про заміну податку з обігу на федеральний податок на додану вартість. Загальною тенденцією для всіх країн, що запровадили ПДВ, стало швидке перетворення цього податку в один з головних в податковій системі. У Франції на частку ПДВ припадає 45% всіх податкових надходжень до бюджету, у Великобританії та Німеччині – 50% [2].

Існують певні спільні характеристики стягнення ПДВ у розвинених країнах. Зокрема, незважаючи на переваги уніфікації, у більшості з них застосовується не одна, а кілька податкових ставок. Крім стандартної, використовуються знижені ставки для товарів і послуг, що мають соціальне й культурно-споживче призначення (це стосується продуктів харчування, громадського транспорту, газет, журналів), а в деяких країнах – і підвищені ставки на предмети розкоші або на так звані некорисні товари (алкоголь, тютюн). Щодо практики упровадження знижених ставок, зазначимо, що вони застосовуються, але не більше однієї-двох і не нижче за 5%. Зокрема, за зниженою ставкою ПДВ оподатковуються: напрями і сфери діяльності, в яких

складно обчислити ПДВ (страхування, фінансова сфера); товари, щодо виробництва яких здійснюється політика державного стимулювання (видавнича діяльність, транспорт тощо); соціально значущі товари (ліки, продукти харчування, дитячий одяг).

В Україні ПДВ є найпроблемнішим з усіх податків, як з точки зору його обліку, так і з позицій його адміністрування. Практика свідчить, що в обліку розрахунків по податку на додану вартість виникає багато питань, непорозумінь та суперечностей щодо правильного застосування податкових норм, визнання в обліку сум податкового зобов'язання та податкового кредиту. Незважаючи на те, що ПДВ є податком на споживання, у податкових витратах бізнесу він відіграє навіть більшу роль, ніж єдиний соціальний внесок. Через свою вагомість, складність адміністрування та, як наслідок, корупційність ПДВ викликає багато нарікань. Однак, незважаючи на його «проблемність» в Україні, альтернатив цьому податку немає, особливо в умовах наших євроінтеграційних прагнень. Адже справляння ПДВ є обов'язковою вимогою для усіх країн-членів. Існують також приклади міжнародного досвіду, які можуть стати в нагоді під час вирішення проблеми відшкодування ПДВ в Україні. Наприклад, у Канаді, якщо сума відшкодування ПДВ перебільшує податкові зобов'язання платника ПДВ, то цей надлишок за заявою платника може бути перенесений на майбутні періоди та зменшувати майбутні податкові зобов'язання.

Список використаної літератури

1. Безкровний О.В. Зарубіжний досвід справляння податку на додану вартість в сільському господарстві / О.В. Безкровний, К.С. Фуга // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – Вип. 4. – Т. 3. Економічні науки. – Полтава: ПДАА. – 2012. – С. 9– 13.
2. Вронська Г.О. ПДВ: історія розвитку та міжнародна практика / Г.О. Вронська // Податкова правда. – 2012. – №5. – С. 44-51.
3. Григоренко Ю.В. Особливості податкового обліку податку на додану вартість / Ю.В. Григоренко // Молодий вчений. – 2016. – № 3. – С. 64-69.

4. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>.

*К.е.н., доцент Влащенко Н.М.
доцент кафедри туризму і готельного господарства
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова
E-mail: wlagenko@bigmir.net*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сьогодні в умовах ринкових відносин готельні підприємства є економічно самостійними: визначають свою економічну політику, вибирають постачальників, організовують виробництво і збут послуг, повністю несуть відповідальність за результати господарської діяльності. Однак в сучасних умовах господарювання готельні підприємства стають значно вразливішими до дії внутрішнього, безпосереднього та зовнішнього середовища. Тому побудовою надійної системи економічної безпеки має займатися саме підприємство шляхом створення сучасної системи операційного моніторингу здійснюваної діяльності на основі всебічного дослідження якісних і кількісних показників, що відбивають специфіку діяльності індустрії гостинності.

Під економічною безпекою готельного підприємства слід розуміти стан захищеності життєво важливих інтересів цього підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз (джерел небезпеки), сформований адміністрацією і колективом шляхом реалізації системи заходів правового, економічного, організаційного, інженерно-технічного і соціально-психічного характеру [2].

У цьому визначенні слід особливо зазначити три моменти:

1. Стан захищеності носить динамічний характер.

2. Загроза, що виходить зсередини готельного підприємства, не менш небезпечна, ніж іззовні.

3. Система економічної безпеки готельного підприємства може стикатися і навіть взаємодіяти на правовій основі з державною системою забезпечення безпеки.

Результатом забезпечення економічної безпеки готельного підприємства є стабільність (надійність) його функціонування, ефективність фінансово-економічної діяльності (прибутковість), особиста безпека персоналу.

До ресурсів забезпечення надійного існування і прогресивного розвитку готельного підприємства відносяться: персонал, матеріальні й інтелектуальні (інформаційні) ресурси (рис. 1).

У режимі сталого функціонування готельне підприємство при вирішенні завдань своєї економічної безпеки акцентує головну увагу на підтримці нормального ритму роботи, високого завантаження, на запобіганні матеріальному і/або фінансовому збитку, на недопущенні несанкціонованого доступу до службової інформації і руйнування комп'ютерних баз даних, на протидії недобросовісній конкуренції і кримінальним проявам.

Однією з цілей забезпечення економічної безпеки будь-якого підприємства є діагностика його стану за системою показників, що враховують специфічні галузеві особливості [1].

Побудова системи кількісних і якісних показників економічної безпеки готельного підприємства, на нашу думку, потребує застосування наступних головних індикаторів:

а) індикатори виробництва послуг:

- динаміка надання послуг (зростання, спад, стабільний стан, темп зміни);
- реальний рівень завантаження засобів розміщення;
- частка нових додаткових послуг у їх загальній кількості;
- темп відновлення номерного фонду (реновації);
- стабільність процесу надання послуг (ритмічність, рівень завантаженості протягом року);

Рис. 1. Система економічної безпеки готельного підприємства

– питома вага готельного підприємства у ВВП (для особливо великих готелів-монополістів);

– оцінка конкурентоздатності послуг;

б) фінансові індикатори:

– обсяг портфеля замовлень (загальний обсяг передбачуваних продажів);

- фактичний і необхідний обсяг інвестицій (для підтримки і розвитку наявного потенціалу);
- рівень інноваційної активності (обсяг інвестицій у нововведення);
- рівень рентабельності надання послуг;
- фондвіддача (капіталомісткість);
- прострочена заборгованість (дебіторська і кредиторська);
- частка забезпеченості власними джерелами фінансування оборотних коштів, матеріалів для надання послуг;

в) соціальні індикатори:

- рівень оплати праці стосовно середнього показника по готельній сфері або економіці в цілому;
- рівень заборгованості із заробітної плати;
- втрати робочого часу;
- структура кадрового потенціалу (вікова, кваліфікаційна).

Підтримка необхідного потенціалу готельних підприємств має здійснюватися через реалізацію напрямів із забезпечення економічної безпеки. Серед перспективних завдань забезпечення економічної безпеки пріоритетними є диверсифікація діяльності, розвиток бізнес-процесів, підвищення рівня доступності основних і додаткових послуг. Реалізація цих напрямків значною мірою залежить від впровадження інновацій, спрямованих на розвиток сервісу, створення високоефективних інформаційних систем, комплексної роботи у сфері цінової політики.

Список використаної літератури

1. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): монографія / О.І. Барановський – К.: КНЕУ, 2004. – 759 с.
2. Яворицький С.В. Системи безпеки в індустрії гостинності: Навч. посібник. / С.В. Яворицький – К.: Абсолют – В, 2004. – 301 с.

*К.е.н., доцент Гриценко М.П.
доцент кафедри фінансів і кредиту
Бердянський державний педагогічний університет
E-mail:argush56@gmail.com*

**ФІНАНСОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ
СТВОРЕННЯ ОБСЛУГОВУЮЧИХ КООПЕРАТИВІВ
В КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНІЙ ГАЛУЗІ**

Актуальність питання. В даний час в Україні спостерігається прискорений розвиток індустрії відпочинку і туризму. Проте розвиток галузі в значній мірі гальмується різким збільшенням вартості послуг, що надаються. Тому пошук доріг зниження вартості послуг що надаються підприємствами курортно-оздоровчої сфери в Україні є важливим і актуальним.

Мета роботи. Метою роботи є обґрунтування можливого зниження вартості послуг що надаються підприємствами санаторної і курортно-рекреаційної сфери шляхом створення обслуговуючих кооперативів.

Зміст роботи. Однією з найбільш істотних проблем, гальмуючих розвиток курортної – рекреаційної сфери є висока вартість послуг. Значною мірою це обумовлено збільшенням вартості продуктів харчування і сільськогосподарської продукції. Саме вартість харчування у вирішальній мірі визначає величину сумарних витрат підприємств курортної сфери.

Існують різні підходи до вирішення цієї проблеми, однак у більшості з них є один загальний істотний недолік. В кожному випадку діяльність торгівельних структур заснована на отриманні прибутку. Але це в підсумку веде до дорожчання продукції, що поставляється ними.

Для того, щоб цього не відбувалося існує можливість вирішення даної проблеми шляхом створення спеціалізованих торгівельно-закупівельних підприємств, що функціонують на принципах обслуговуючого кооперативу.

Обслуговуючий кооператив – це специфічний вид підприємства, який

орієнтований не на отримання прибутку, а на якнайповніше задоволення економічних потреб своїх членів, які одночасно є клієнтами і власниками свого підприємства. Такий кооператив, створений підприємствами санаторно-курортної сфери займається постачанням продуктів харчування і сільськогосподарської продукції.

Мета створення кооперативу – поліпшення забезпечення підприємств курортно-рекреаційної сфери продуктами харчування за цінами підприємств переробної галузі і безпосередніх виробників сільськогосподарської продукції. Таким чином, з ланцюжка що зв'язує виробників продуктів харчування і підприємства курортної сфери усуваються посередники і перекупники. Завдяки цьому досягається значне зниження рівня цін на більшість продуктів харчування і сільськогосподарських продуктів.

Якщо приймається позитивне рішення про доцільність створення кооперативу, то створюється організаційний комітет, який пропонує потенційним учасникам підписати угоду про створення кооперативу. Така угода є згодою стати членом кооперативу, вести через нього операції, вкласти в нього капітал в певному розмірі, що є підтвердженням серйозності намірів.

Загальні збори – це найвищий орган управління кооперативу Збори затверджують Статут, засновницькі і робочі документи, вносять доповнення і зміни до них. До компетенції загальних зборів відноситься також вибори керівних органів кооперативу і контроль за їх діяльністю, а також формування стратегії і бюджету асоціації кооперативу.

Всі рішення приймаються членами асоціації кооперативу в процесі засудження і ставляться на голосування. При цьому всі дійсні члени мають право лише одного голосу, що позбавляє переваги одні над іншими.

За виконання вирішень загальних зборів відповідає правління кооперативу. У його склад входять голова і секретар, у разі потреби правління може вибрати заступника голови.

Правління вирішує найбільш важливі питання господарської діяльності. Очолює правління голова кооперативу.

У зв'язку з тим, що голова і члени правління є керівниками різних санаторно-курортних підприємств, вони не можуть постійно займатися справами кооперативу. Тому для його успішного функціонування правління наймає на роботу виконавчого директора, укладає з ним контракт. Після цього він виконуватиме функції визначені правлінням, нести відповідальність і звітуватиме перед ним.

Персонал кооперативу наймається на роботу виконавчим директором відповідно до затвердженого бюджету кооперативу та штатного розкладу.

Нарощування діяльності кооперативу і дотримання принципів кооперації відбувається одночасно. Необхідно зважено і досить швидко реалізувати перші етапи даного процесу, аби засновники могли відчутти переваги об'єднання установ санаторно-курортної сфери в кооператив.

Висновки. Одним з найбільш пріоритетних напрямів економіки України є сфера оздоровлення і туризму. Останніми роками розвиток даної галузі гальмуватися із-за високої вартості послуг, що надаються підприємствами санаторною і курортний, – рекреаційної сфери. Одним з можливих шляхів зниження витрат є створення обслуговуючих кооперативів діяльність яких, може не лише забезпечити зниження вартості послуг що надаються підприємствами санаторної і курортно-рекреаційної сфери, але і забезпечити їм отримання додаткового прибутку.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про кооперацію» від 10.07.2003 № 1087-IV. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 5, ст.35
2. Сороковський В.Є. Децентралізація в дії: підвищення спроможності громад у наданні послуг: Методичний посібник. – К.: ТОВ РПЦ «Золоті Ворота». – 2009. – 115 с.
3. Emelianoff Ivan V. Economic theory of cooperation / Ivan V. Emelianoff / Economic structure of cooperative organizations. – Washington : D.C., 1948. – Reprinted by the Center for cooperatives. – University of California, 1995. – 271 с.

*Гурт А.М., Терещенко В.М.
студентки кафедри економіки,
науковий керівник: к.е.н., доцент Бала В.В.
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського
E-mail: alina_gurt@mail.ru*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ

В сучасній ринковій економіці інвестування займає провідну позицію. Підвищення конкурентоспроможності продукції, впровадження інноваційних технологій на виробництві, та підвищення показників конкурентної позиції країни забезпечується за рахунок залучених національних та іноземних інвестицій.

Аналізу фінансування капітальних вкладень присвячено чимало праць науковців, серед яких варто назвати А.С. Гальчинського, М.Т. Пашуту, С.В. Корсунського, В.П. Семиноженка, Р.А. Фатхутдинова та інших. Праці присвячені проблемам та перспективам розвитку інноваційної діяльності в Україні.

Досліджуючи сучасний стан фінансування інвестицій в Україні, слід зауважити, що за останні роки Україна не здобула суттєвих досягнень у забезпеченні національної конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості. В Україні спостерігається значне зниження інвестиційної активності. Інфляція є основною причиною зменшення попиту на капітальні вкладення. На даний момент інвестиційна політика України зазнає таких проблем:

- вкладання коштів у інвестиційні проекти з незначним терміном повернення інвестицій, що забезпечують короткострокову прибутковість;
- неефективність роботи джерел інвестиційної діяльності внаслідок

деформованої інфраструктури фінансового ринку;

- відсутність мотиваційної складової інвестиційної політики;
- зростання фінансових та комерційних ризиків;
- здійсненням інвестицій за рахунок власних джерел фінансування.

Наявність даних проблем стала причиною пошуку підприємствами самостійних шляхів щодо забезпечення потреб здійснення відтворювальних процесів на них.

Для аналізу особливостей фінансування капітальних інвестицій в Україні проаналізуємо структуру джерел фінансування за 2015 рік (табл.1).

Таблиця 1

Структуру джерел фінансування капітальних інвестицій за 2015 рік [2]

	Освоєно (використано) капітальних інвестицій	
	у фактичних цінах, млн. грн.	у % до загального обсягу
Усього	219419,9	100,0
у т.ч. за рахунок		
коштів державного бюджету	2738,7	1,25
коштів місцевих бюджетів	5918,2	2,7
власних коштів підприємств та організацій	154629,5	70,5
кредитів банків та інших позик	21739,3	9,9
коштів іноземних інвесторів	5639,8	2,57
коштів населення на будівництво житла	22064,2	10
інших джерел фінансування	6690,2	3,05

Аналізуючи дану таблицю, бачимо, що найбільшу частку у фінансуванні і освоєнні капітальних вкладень в Україні було здійснено за рахунок власних коштів підприємств на другому та третьому місцях відповідно стоять кошти населення на будівництво житла і кредити банків та інші позики. Фінансування за рахунок державного та місцевих бюджетів в сукупності складає 3,95 %, що свідчить про низьку підтримку державою інвестиційної активності підприємств України і відсутність суттєвих позитивних зрушень у порівнянні з попередніми роками.

Зупинимось на значенні іноземного інвестування для інвестиційної діяльності національних суб'єктів господарювання. Обсяг освоєних капітальних інвестицій зроблених за рахунок іноземних інвесторів згідно з даними у таблиці 1 також, як і освоєння підприємствами капітальних інвестицій за рахунок державного і місцевих бюджетів, є дуже невеликим. Його частка в загальній сумі освоєних капітальних вкладень складає 3,95%. Оскільки освоєння цих інвестицій є результатом інвестування зробленого в тому числі протягом попереднього року, то дослідимо статистику з приводу іноземного інвестування за 2015 рік. У 2015 р. в економіку України іноземними інвесторами вкладено 45916,0 млн. дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу). У 2014 році основними країнами-інвесторами були Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Російська Федерація, Австрія, Велика Британія, Віргінські Острови (Брит.), Франція, Швейцарія, Італія, Польща, США, Угорщина і т.д. Порівняно з 1996 роком зі складу десяти найбільших за обсягами інвестування країн вибули США, Ірландія, Бельгія та Польща [1].

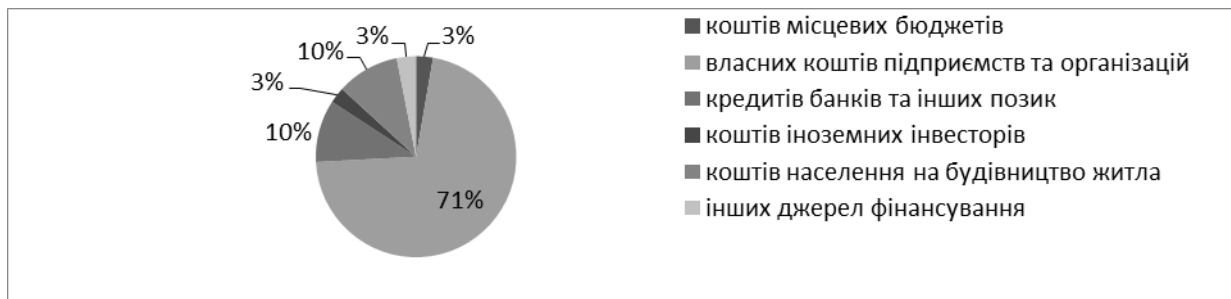

Рис. 1. Структура капітальних інвестицій в Україні у 2015 році [2]

Станом на 31 грудня 2014 року 34,1% загального обсягу прямих інвестицій в Україні зосереджено на підприємствах промисловості, у тому числі переробної – 18,4%. Будівництво – 15,2%. Телекомунікації (електрозв'язок) – 13,3%. Операції з нерухомим майном – 3,9%. Фінансова та страхова діяльність – 2,6%. Освіта – 0,3%. Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги – 0,4%. Наукові дослідження та розробки – 0,2%. Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку, інша професійна, наукова та технічна діяльність, ветеринарна діяльність – 0,1%.

Як ми бачимо, найбільший вплив іноземного інвестування у фінансуванні капітальних інвестицій в Україні простежується в галузях переробної промисловості, будівництві та телекомунікаціях. Домінування обсягів фінансування і освоєння капітальних вкладень переважно в такі галузі дозволяє зробити висновок про подальшу структурну незбалансованість господарського комплексу України, оскільки відсутня активна інвестиційна діяльність в галузі освіти, охорони здоров'я, транспорту, фармацевтики, біотехнологій, нанотехнологій [2]. Головною проблемою збільшення капітальних вкладень в Україні є дефіцит інвестиційного потенціалу. Прискорення темпів фінансування капітальних інвестицій в Україні залежить від її інвестиційної привабливості. Більшість міжнародних рейтингів свідчать про низький рівень інвестиційної привабливості. Україна посідає кінцеві позиції.

Отже, стимулювання темпів фінансування капітальних інвестицій є вирішальним для зміцнення стану економічної ситуації в Україні. Ефективний розподіл капітальних інвестицій між секторами економіки повинен забезпечити високий рівень міжнародної конкурентоспроможності України у порівнянні з іншими країнами світу. Поряд із забезпеченням вирішення поточних проблем щодо структурної перебудови народного господарства нашої держави слід виділяти інвестування на перспективні напрями, в тому числі на виробництво високотехнологічної і наукоємної продукції, забезпечення конкурентоспроможного експорту української продукції, перехід до постіндустріального суспільства тощо з метою ефективного позиціонування України в умовах глобалізаційних чинників.

Список використаної літератури

1. Бала В.В. Забезпечення розвитку іноземного інвестування в Україні: теоретичний аспект / В.В. Бала // Технічний прогрес та ефективність виробництва. – Харків: НТУ "ХПІ". – 2012. – № 51 (957). – С. 138-145.
2. Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

*Данилюк Ю.М.
студентка спеціальності «Маркетинг»,
к.е.н. Сажер Л.Ю.
старший викладач кафедри маркетингу та УІД,
к.е.н. Сигида Л.О.
асистент кафедри маркетингу та УІД,
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки та менеджменту
імені Олега Балацького Сумського державного університету
E-mail: l_sager@ukr.net*

ОКРЕМІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ПРОДУКУВАННЯ ПОСЛУГ

На відміну від інших товарів, послуги виробляються і споживаються більшою мірою одночасно, внаслідок чого виникає цілий ряд особливостей їх виробництва і управління. Аналізуючи процес продукування послуги, слід підкреслити важливість усього ланцюга: реклама і просування продукту, пошук і підбір послуги, бронювання, продаж, оформлення документів, гарантії, оплата, остаточні взаєморозрахунки.

Розглянемо детальніше процес надання послуги, оскільки він є головною складовою маркетингу.

Керівництво має розподілити конкретні обов'язки між усім персоналом, що задіяний у процесі надання послуг, у т. ч. передбачити отримання оцінок з боку постачальника і споживача.

Надання послуги споживачам передбачає:

- дотримання заданих технічних умов на надання послуги;
- контроль за дотриманням технічних умов на послугу;
- коригування процесу при виявленні відхилень [3].

Саме процес визначає ступінь задоволення послуги та її якість.

Якість послуг – це відповідність наданих послуг очікуваним

або встановленим стандартам. Таким чином, стандарти, їхня реальна форма і зміст є критерієм якості обслуговування. Критерій оцінки якості наданої послуги для споживача - це ступінь його задоволення, тобто відповідність отриманого та очікуваного. Критерій ступені задоволення клієнта – це бажання повернутися ще раз і порадити це зробити своїм друзям і знайомим [5].

Управління якістю має стати невід’ємною частиною процесу надання послуги. Воно включає [4]:

- вимірювання і перевірку ключових видів діяльності в рамках процесу надання послуги з метою уникнення небажаних тенденцій і незадоволення споживачів;

- самоконтроль залученого до надання послуги персоналу як невід’ємну частину вимірювання параметрів процесу;

- остаточне, при безпосередній взаємодії зі споживачем, оцінювання постачальником послуги, що надається, з метою визначення перспектив стосовно її якості.

Надана споживачем оцінка послуги – це остаточний вимір її якості. Реакція споживача може бути негайною, може з’явитися за певний час або заднім числом. Часто, оцінюючи надану послугу, споживач виходить лише з власної суб’єктивної думки. Споживачі рідко із власної ініціативи повідомляють організацію, яка надає послуги, про свою оцінку наданої їм послуги. У разі свого незадоволення послугами споживачі швидше за все припинять користуватися ними чи купувати їх, не повідомляючи про це організацію, яка надає послуги, тобто не надаючи їй змоги виконати відповідні коригувальні дії. Враження про задоволеність споживача, сформоване на підставі відсутності претензій, може призвести до помилкових висновків [3].

Організація, яка надає послуги, має провадити практику постійного оцінювання і визначення ступеня задоволеності потреб споживача. Ступінь задоволеності має відповідати професійним та етичним нормам організації,

яка надає послуги. При такому оцінюванні виявляються як позитивні, так і негативні відгуки та їхній ймовірний вплив на майбутню діяльність організації.

Оцінюючи ступінь задоволеності споживача, основну увагу слід приділити тому, наскільки короткий опис послуги, технічні умови на неї і на її надання, а також процес надання послуги відповідає потребам споживача [2].

Оцінку наданої послуги, яку дає споживач, слід порівнювати з уявленням та оцінкою самого постачальника з метою визначення того, чи збігаються ці два критерії якості і чи є необхідність вжиття заходів щодо підвищення якості.

Процес продукування послуги може інтерпретуватися та розглядатися з різних позицій: соціальної, економічної, виробничої, комерційної та трудової зайнятості, що дає змогу більш точно визначитися з маркетинговим інструментарієм та його координацією для створення цінності для споживача на (на основі [1]). Розглянемо детальніше яку форму регулювання потрібно застосовувати підприємству залежно від характеру сприйняття надаваної послуги споживачами (табл. 1).

Отже, необхідно практикувати постійне оцінювання функціонування процесів виконання послуг, що дає змогу виявляти резерви поліпшення якості послуг і активно їх реалізовувати. Для проведення такого оцінювання керівництву слід створити і підтримувати в робочому стані інформаційну систему зі збирання і поширення даних з усіх відповідних джерел. Керівництво має призначити відповідальних за ведення інформаційної системи і за поліпшення якості послуг. Співробітники різних підрозділів організації, яка надає послуги, що працюють разом, здатні висувати плідні ідеї щодо поліпшення якості і зниження витрат. Керівництву слід заохочувати персонал всіх ланок робити свій внесок у програми поліпшення якості, відзначаючи їхні зусилля і участь.

Характеристика сприйняття послуг та форми їх регулювання

(складено авторами на основі [1])

Характер сприйняття наданої послуги споживачами	Характеристика	Форма регулювання	Орган регулювання
Соціальна взаємодія	Обслуговуючий персонал підприємства і покупці під час контакту поводяться як звичайні люди у звичайних ситуаціях	Ввічливість, привітання, доброзичливе поводження з клієнтом, короткі бесіди на вільні теми. Регулюється інструментарієм інтерактивного маркетингу.	Адміністрація закладу.
Економічний обмін	Процес надання послуги є схожим на обмінний процес ресурсами між покупцем і сервісним підприємством на взаємовигідних умовах.	Для регулювання взаємовідносин під час надання послуг з підходів економічного обміну застосовується інструментарій традиційного маркетингу.	Підприємство, що безпосередньо надає послуги, держава.
Процес виробництва	Надання послуг є виробничим процесом, у якому власні ресурси сервісного підприємства (праця, технологія, інформація, засоби обслуговування тощо) конвертуються в задоволення і вигоду для покупця за його зверненням та запитом. Інколи для виробництва послуги використовуються ресурси покупця.	З таких позицій виробництво послуг близьке за сутністю до концепції вдосконалення діяльності підприємства послуг – виробничої концепції, котра припускає, що покупці зацікавлені в послугах, доступних через їх низьку ціну, а підприємство підвищує економічну ефективність діяльності як підставу для зниження ціни.	Підприємство, що безпосередньо надає послуги.
Договірні зобов'язання	Процес надання послуги уподібнюється умовам найму. Покупець на договірних зобов'язаннях наймає сервісне підприємство для надання послуги від його імені з дотриманням основних інтересів покупця.	Взаємовідносини стосовно цінності послуги та процесу створення її координуються усіма факторами маркетингу-мікс залежно від виду послуги та діяльності з її створення.	Держава (законодавча база).
Часткова трудова зайнятість у процесі надання послуги	Покупець вкладає свою працю і, відповідно, у певному розумінні працює в сервісному підприємстві. Незважаючи на те, що така праця не є регулярною, обидві сторони мають користь.	Така бізнес-послуга сервісного підприємства близька за суттю діяльності підприємства на засадах виробничої концепції.	Адміністрація закладу.

Список використаної літератури

1. Ілляшенко Н.С. Маркетинг послуг [Електронний ресурс] / Н.С. Ілляшенко. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://ocw.sumdu.edu.ua/content/827#node65679>.
2. Маркетинг: Навчальний посібник. / С.І. Чеботар, Я.С. Ларіна, О.П. Луцій, М.Г. Шевчик, Р.І. Буряк, С.М. Боняр, А.В. Рябчик, О.М. Прус, В.А. Рафальська. – К.: «Наш час», 2007. - 504 с.
3. Менеджмент якості: Навчальний посібник. / Шаповал М.І. – К.:, 2007. – 471 с.
4. Основи менеджменту: Навчальний посібник. / Г.В. Осовська, О.А. Осовський. – К.: «Кондор», 2006.- 664 с.
5. Потоцька А.А. Якість послуг: показники якості, методи оцінки, особливості забезпечення [Електронний ресурс] / А.А. Потоцька – Режим доступу до ресурсу : <http://ua-referat.com>.
6. Проценко С. Оцінка задоволеності якістю послуги [Електронний ресурс] / С. Проценко. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.archive-online.ru/read/salespro/437>.

К.е.н., доцент Єпіфанова І.Ю.

доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту

Вінницький національний технічний університет

E-mail: epifanovairene@gmail.com

МОТИВАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ ЯК ЧИННИК АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Для забезпечення стійкого розвитку підприємства необхідно забезпечити стійке економічне зростання, яке є здатністю господарюючого суб'єкта нарощувати обсяги виробництва і реалізації продукції за умови підвищення ефективності використання наявних ресурсів і зменшення ступеня впливу

зовнішніх факторів на умови і параметри діяльності з дотриманням принципів ефективності діяльності. В свою чергу, стійке економічне зростання також повинно визначатися певним набором чинників і умов, за яких ці чинники сприятимуть досягненню цілей підприємства в напрямку стійкого економічного розвитку. Сьогодні є загальновизнаним, що саме інноваційний розвиток є економіко формуючим процесом. Інноваційний розвиток економіки притаманний всім розвиненим країнам світу, який є одночасно і чинником, і наслідком економічного піднесення країн. Його ефективність обумовлюється змістом відповідних інноваційних напрямків, що задовольняють потреби динамічного розвитку економіки.

Важливим чинником активізації інноваційної діяльності поряд із належним рівнем фінансового забезпечення виступає рівень мотиваційної політики підприємства. На готовність до впровадження інновацій та темпи такого впровадження впливають деякі характеристики інновацій, що їх сприймають індивіди, окреслені Евереттом М. Роджерсом: відносна перевага; сумісність; складність; випробовність; спостережність.

Мотиваційна політика підприємства має із урахуванням сприйнятності персоналом інновацій, включати в себе систему як мотиваційних чинників, так і стимулів. Метою формування мотивації є стимулювання і підтримка поведінкової активності працівників у напрямку продукування інновацій, що в свою чергу призводить до зростання прибутку підприємства внаслідок впровадження їх в діяльності підприємства. При цьому сама інновація на підприємстві може мати різну форму: від нового продукту до інноваційного управлінського рішення, інноваційних методів енергозбереження, нових прогресивних методів збуту продукції.

Важливість мотиваційної політики можна пояснити також тим, що саме людські знання є початком та умовою існування інновацій. В літературі виділяють два типи знання – явні та неявні [2]. Явні знання, зазвичай, – це ті знання, які безпосередньо зберігаються в діловій базі даних, і є досить корисними за умови їх своєчасного та ефективного використання. За своєю

суттю цей тип знання є бізнес-активом підприємства.

Крім того, підприємства мають неявні знання, які створюються з діяльності людини. Компанія самостійно може також впливати на створення неявного знання через соціальне середовище. Це робить компанію унікальною і привабливою для нових співробітників. Головні умови, які визначають формування соціального клімату, який призводить до розвитку інновацій може бути отриманий за таких двох умов [3]:

- участь всіх співробітників у розвитку інноваційних рішень і створення внутрішнього взаємозв'язку між різними відділами;

- гарантія (від керівництва підприємства) стосовно того, що немає ніякої потреби хвилюватися з приводу помилок, які можуть бути потенційно бути зроблені, в процесі тестування нового рішення.

Отже, ефективна мотиваційна політика сприятиме бажанню працівників продукувати нові нестандартні рішення та ідеї.

На сьогодні існують різні способи класифікації мотиваційних чинників. Основні групи мотиваційних факторів, які вивчаються в багатьох дослідженнях, що стосуються мотивації на рівні менеджменту та на рівні працівника в організації є такими:

- безпечність роботи;
- персональна лояльність керівництва до співробітників;
- цікава робота;
- гарні умови праці;
- дисципліна, яка має тактичну форму;
- високий рівень зарплати;
- можливість кар'єрного зростання в організації;
- гарна оцінка виконаної роботи.

У зв'язку із фінансово-економічною кризою для більшості працівників важливими є матеріальні чинники стимулювання. Досить важливим на вітчизняних підприємствах є мотивація працівників до інноваційних рішень стосовно ресурсозбереження, зважаючи на негативну перманенту динаміку

зростання цін на енергоносії та інші ресурси. До мотиваторів в такому випадку відносять премії і надбавки до зарплати, які рекомендовано надавати пропорційно до внеску у енергозбереження цим працівником. Наприклад, премія може обчислюватися як 10 % від річної економії енергоресурсів у грошовому вимірі, яка досягатиметься при впровадженні запропонованих працівником енергозберігаючих заходів, що не входили в загальний перелік рекомендованих до провадження, але їх економічна ефективність підтверджена аналітично або експериментально [4].

За умов активного використання на вітчизняних підприємствах світового досвіду мотиваційної політики та підвищення рівня та якості корпоративної культури, керівництво матиме змогу покращити стан інноваційної діяльності. Адже працівники, які відчують себе комфортно і організації, мають можливість висловити свою думку та можливість реалізувати свої ідеї, сприятимуть підвищенню інтелектуального капіталу підприємства, а в кінцевому рахунку – прибутку та добробуту усіх працівників та керівництва.

Список використаної літератури

1. Роджерс Еверетт М. Дифузія інновацій /Пер. з англ. В. Старка/ М. Роджерс Еверетт. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2009. – С.36-37.
2. Keith Goffin Innovation Management: Strategy and Implementation using the Pentathlon Framework / Keith Goffin, Rick Mitchell. – Macmillan Education UK, 2010. – 416 p.
3. P. Koudelková, F. Successful innovation by motivation / P. Koudelková, F. Milichovský // Business: Theory and Practice. – 2015. – № 16(3). – P. 223–230.
4. Джеджула В.В. Енергозбереження промислових підприємств: методологія формування, механізм управління: монографія / В.В. Джеджула. – Вінниця: ВНТУ, 2014. – 346 с.

Єремян Є.Ю.

студент

Київський національний торговельно-економічний університет, м.Київ,

Науковий керівник: к.е.н., доцент Єремян О.М.

Херсонський національний технічний університет, м. Херсон

E-mail: number_one_2000@mail.ru

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ ПРЯМОГО ІНВЕСТУВАННЯ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Одним із найважливіших результатів інтеграційних процесів є рух капіталу. Динаміка надходження іноземних інвестицій свідчить про сприятливість бізнес-середовища країни, ефективність державного менеджменту та слугує індикатором для загальної оцінки її соціально-економічного розвитку.

За період незалежності до України надійшло 54,5 млрд дол. США прямих іноземних інвестицій. Найвищі темпи їх залучення припадають на 2005 і 2007 рр., що пов'язано зі зміною політичної кон'юнктури, приватизацією потужних промислових підприємств, зокрема «Криворіжсталі», придбанням вітчизняних банків іноземними інвесторами та відкриттям дочірніх компаній іноземних банків. Протягом 2011–2015 рр. інвестори з країн світу щороку вкладали в українську економіку в середньому 50253,8 млн дол. США (табл. 1).

У 2015 р., порівняно з 2011 р., обсяги прямих інвестицій з країн світу скоротилися на 12,1% (або на 5990,9 млн дол. США).

До п'ятірки основних країн-інвесторів, на які припадає більше 80% загального обсягу прямих інвестицій за 2015 рік, входять: Кіпр – 11744,9 млн. дол.; Нідерланди – 5610,7 млн. дол., Німеччина – 5414,3 млн. дол., РФ – 3392,1 млн. дол.; Австрія – 2402,4 млн. дол. Та інші.

На рис. 1 представлено розподіл прямих інвестицій в Україну за основними країнами – інвесторами.

Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) із країн світу
в економіці України

Країни світу	Обсяги прямих інвестицій (млн.дол. США)									
	2011	у % до під-сумку	2012	у % до під-сумку	2013	у % до під-сумку	2014	у % до під-сумку	2015	% до під-сумку
Усього	49362,3	100,0	54462,4	100,0	58156,9	100,0	45916,0	100,0	43371,4	100,0
у тому числі										
Кіпр	12645,5	25,6	17275,1	31,7	19035,9	32,7	13710,6	29,9	11744,9	27,1
Нідерланди	4822,8	9,8	5168,6	9,5	5561,5	9,6	5111,5	11,1	5610,7	12,9
Німеччина	7386,4	15,0	6317,0	11,6	6291,8	10,8	5720,5	12,5	5414,3	12,5
Російська Федерація	3594,5	7,3	3785,8	7,0	4287,4	7,4	2724,3	5,9	3392,1	7,8
Австрія	3423,1	6,9	3401,4	6,2	3257,5	5,6	2526,4	5,5	2402,4	5,5
Велика Британія	2508,2	5,1	2556,5	4,7	2714,1	4,7	2145,5	4,7	1852,5	4,3
Віргінські Острови (Брит.)	1607,0	3,3	1884,9	3,5	2493,5	4,3	1997,7	4,4	1798,9	4,1
Франція	2230,7	4,5	1765,3	3,2	1825,8	3,1	1614,7	3,5	1528,1	3,5
Швейцарія	960,3	1,9	1106,2	2,0	1325,4	2,3	1390,6	3,0	1364,2	3,1
Швеція	1744,0	3,5	1600,1	2,9	-	-	-	-	-	-
Італія	965,9	2,0	1015,9	1,9	1267,8	2,2	999,1	2,2	972,4	2,2
Польща	875,5	1,8	916,4	1,7	845,4	1,5	831,2	1,8	785,9	1,8
США	1043,1	2,1	936,7	1,7	991,1	1,7	862,3	1,9	698,9	1,6
Угорщина	-	-	-	-	-	-	-	-	625,4	1,4
Беліз	-	-	-	-	1055,6	1,8	642,4	1,4	547,2	1,3
Інші країни	5555,3	11,2	6732,5	12,4	7204,1	12,3	5639,2	12,2	4633,5	10,9

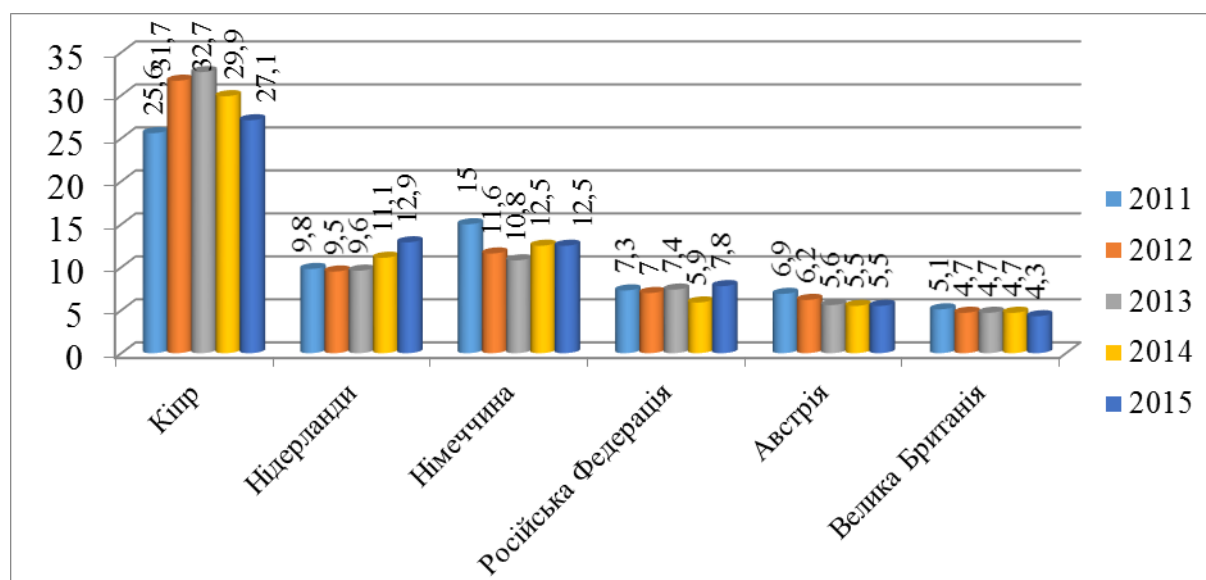

Рис. 1. Розподіл прямих інвестицій в Україну
за основними країнами – інвесторами

Найбільші обсяги інвестицій надійшли до Києва, а також Дніпропетровської, Донецької, Харківської, Київської, Луганської, Львівської, Одеської, Запорізької, Полтавської, Івано-Франківської областей (93,7 відсотка всіх залучених прямих іноземних інвестицій).

Таке спрямування прямих іноземних інвестицій в регіональному розрізі не сприяє рівномірному соціально-економічному розвитку регіонів та посилює подальше збільшення розриву у їх розвитку.

Загальний обсяг інвестицій на початок 2015-го року перевищував 45 млрд доларів. Тобто упродовж року обсяг інвестицій скоротився на 2,34 млрд доларів. При цьому зі списку найбільших інвесторів України показник прямих іноземних інвестицій зріс тільки у РФ.

Одна з ключових причин незадовільного рівня залучення іноземних інвестицій у національну економіку – несприятливий інвестиційний клімат в Україні. У рейтингу «Doing Business–2013», який щороку складають Світовий банк і Міжнародна фінансова корпорація, Україна, хоч і покращила свої позиції на 15 пунктів, однак перебуває лише на 137 місці серед 185 країн [3].

До основних негативних чинників інвестиційного клімату в Україні, можна віднести:

- нестабільну політичну ситуація в Україні;
- надмірний податковий тиск на інвесторів;
- відсутність страхової компанії, яка б покривала комерційні ризики під час реалізації особливо великих інвестиційних проектів;
- недостатнє правове забезпечення в сфері регулювання іноземних інвестицій, законодавче обмеження на іноземне інвестування в окремі галузі країни, недостатня розробка економічних програм по інвестиційним іноземним капіталовкладенням в Україну;
- недостатню обізнаність інвесторів з інвестиційною привабливістю української економіки;
- нестабільність поставок та цін на паливо та нафтопродукти, недосконалість валютної системи країни, високі ставки мита на ввезення

при надходженнях іноземних інвестицій в Україну.

Проте дослідження доводять, що в Україні існує ряд позитивних факторів, що впливають на вибір іноземного інвестора, зокрема:

- наявність матеріально-сировинної бази, необхідної для реалізації інвестиційних програм, вигідне географічне становище (близькість до країн Західної та Центральної Європи, розташування біля морів);

- наявність відносно дешевої робочої сили, кваліфікованих працівників;

- достатньо високий рівень розвитку науково-технічних розробок у багатьох галузях;

- стабільні виробничі зв'язки з країнами СНД;

- наявність вільних економічних зон, технопарків, значні масштаби ринку.

Безпосередній вплив на інвестиційний клімат в Україні має інвестиційне законодавство. Тому, набуття Україною асоційованого членства в ЄС вимагає удосконалення вітчизняної правової та організаційної бази, зокрема в напрямі спрощення процедур залучення іноземного капіталу й гарантування захисту прав інвесторів. Отже, імплементація та подальше впровадження в Україні близько двох сотень регламентів і директив ЄС й інших міжнародних договорів та стандартів, а також практичне застосування вже ратифікованих міжнародних угод однозначно покращить бізнес-клімат в Україні, а відтак підвищить її інвестиційну привабливість серед іноземних інвесторів.

Список використаної літератури

1. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>

К.е.н. Жук І.З.
асистент кафедри туризму
Львівський національний університет імені Івана Франка
E-mail: zhukiryna0312@gmail.com

ОПОДАТКУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ

Оподаткування суб'єктів туристичної діяльності в Україні регулюється статтею 207 “Порядок оподаткування туроператорської та турагентської діяльності” Податкового кодексу України. Цією статтею встановлюються особливості оподаткування туристичного продукту (туристичної послуги), що надаються туристичним оператором та туристичним агентом відповідно до законодавства. Туристичний продукт, як комплекс туристичних послуг, з метою оподаткування розглядається як єдина послуга [1].

Базою оподаткування в разі проведення операцій з постачання туристичним оператором туристичного продукту (туристичної послуги), призначеного для його споживання (отримання) на території України, є винагорода, яка визначається як різниця між вартістю поставленого ним туристичного продукту (туристичної послуги) та вартістю витрат, понесених таким туристичним оператором внаслідок придбання (створення) такого туристичного продукту (туристичної послуги).

Базою оподаткування в разі проведення операцій з постачання на території України туристичним оператором туристичного продукту (туристичної послуги), призначеного для його споживання (отримання) за межами території України, є винагорода, яка визначається як різниця між вартістю поставленого ним туристичного продукту (туристичної послуги) та вартістю витрат, понесених таким туристичним оператором внаслідок придбання (створення) такого туристичного продукту (туристичної послуги).

Базою оподаткування туристичного оператора, який здійснює посередницьку діяльність на території України з укладання договорів на туристичне обслуговування з іноземними суб'єктами туристичної діяльності, є винагорода, яка нараховується (виплачується) йому таким іноземним суб'єктом туристичної діяльності, в тому числі шляхом надання права самостійно утримувати належну такому туроператору суму винагороди із коштів, сплачених замовником (споживачем) туристичних послуг.

Базою оподаткування для операцій, які здійснюються туристичним агентом, є винагорода, яка нараховується (виплачується) туристичним оператором, іншими постачальниками послуг на користь такого туристичного агента, у тому числі за рахунок коштів, отриманих останнім від споживача туристичного продукту (туристичної послуги).

Суми податку, сплачені (нараховані) при придбанні товарів/послуг, які включаються у вартість туристичного продукту (туристичної послуги), не відносяться до податкового кредиту та не включаються до бази оподаткування туристичного оператора.

Суми податку, сплачені (нараховані) при придбанні товарів/послуг, які не включаються у вартість туристичного продукту (туристичної послуги), включаються до податкового кредиту в порядку, визначеному Податковим кодексом України.

Датою виникнення податкових зобов'язань у туристичного оператора при постачанні туристичного продукту (туристичної послуги) є дата оформлення документа, що засвідчує факт постачання туристичного продукту (туристичної послуги).

Датою виникнення права на віднесення сум податку до податкового кредиту туристичного оператора при придбанні товарів/послуг, які не включаються у вартість туристичного продукту (туристичної послуги), є дата отримання товарів/послуг, підтверджена податковою накладною [1].

Доцільно зазначити, що структура податкового законодавства в Україні включає всі податки, збори, обов'язкові платежі, які представлено на рисунку.

Більшістю нормативно-правових документів України притаманний декларативний характер і є малоефективним у зв'язку із недостатнім фінансуванням, розпорошуванням бюджетних коштів, використанням формального та фрагментарного підходу до їх реалізації.

Проведене дослідження у цьому напрямі дозволило виявити ряд основних причин, що призводять до виникнення такої ситуації. Зокрема, нераціональне використання бюджетних коштів, асигнованих на розвиток туризму в основному пов'язано із відсутністю розпорядчих документів, які регламентують порядок їх використання. Погіршує цю ситуацію й те, що фактично відсутній належний контроль як з боку неурядових, так і громадських туристичних організацій за використанням вже асигнованих коштів. У зв'язку із відсутністю належного контролю, отримувачами бюджетних коштів практикуються різноманітні схеми "відмивання" грошей. Очевидно, що наявність таких причин призводить до невиконання більшості запланованих заходів, стримуючи при цьому вирішення багатьох нагальних проблем у галузі туризму, що гальмує розвиток вітчизняного ринку туристичних послуг.

Підсумовуючи вищевикладене, можна стверджувати, що найважливішою умовою ефективного функціонування діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання в галузі туризму є реформування системи оподаткування, закріплення права на податкове планування, що сприятиме розширенню індустрії туризму та збільшенню надходжень до державного бюджету.

Актуальним залишається вирішення проблеми подальшої адаптації туристичного законодавства України до відповідних Директив і стандартів ЄС та врахування при цьому досвіду провідних європейських держав у законодавчому забезпеченні туристичної галузі.

Рис.1. Структура податкових платежів, які необхідно сплачувати суб'єкту туристичної діяльності в Україні

Джерело: розроблено автором

Список використаної літератури

1. Податковий кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/nk/>
2. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні: Зб. нормат. актів / за ред. В. К. Федорченка. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 640 с.

3. Про внесення змін до Закону України “Про туризм”: Закон України №1282–15 [від 18.11.2003 р.] [Електронний ресурс]. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – №13. – С. 180. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1282–15/page>
4. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку туризму та курортів на період до 2022 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 р. – №638 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/638-2013-p>
5. Про схвалення Стратегії розвитку туризму і курортів на 2016–2020 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.knteu.kiev.ua/file/NjY4NQ==/e1227acdf34bb4a1da39d384139b9d7a.p>

*Д.е.н., проф. Зелінська Г.О.
завідувач кафедри економіки природокористування
та організації виробництва,
Гринюк І.М.
аспірант кафедри обліку і аудиту
Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу
E-mail: ira.hryniuk@gmail.com*

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА, ЯК СКЛАДОВА СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Сталий розвиток (англ. – sustainable development) визначається як такий розвиток суспільства, який задовольняє потреби сучасності, не ставлячи під загрозу здатність наступних поколінь задовольняти свої власні потреби. Це така взаємодія суспільства і природи, за якої зберігається біосфера та забезпечується виживання та розвиток людства. Це процес розбудови держави на основі

узгодження і гармонізації соціальної, економічної та екологічної складових з метою задоволення потреб сучасних і майбутніх поколінь. Сталий розвиток забезпечує збалансоване вирішення соціально-економічних завдань, збереження сприятливого стану навколишнього середовища і природно-ресурсного потенціалу. [4, с. 7]

Екологізація виробництва передбачає наявність взаємозв'язку і взаємозумовленості будь-яких дій з урахуванням екологічних вимог до розвитку НТП. У зв'язку з цим управління господарством країни і його функціонування повинні здійснюватися на основі раціонального природокористування та застосування нової технології, прогресивної організації маловідходних і безвідходних виробництв.

Екологізація виробництва — це розширене відтворення природних ресурсів шляхом вдосконалення технології, організації матеріального виробництва, підвищення ефективності праці в екологічній сфері.

Такі науковці, як Кислий В.Н., Лапин Е.В. та Трофименко Н.А. [1] визначають екологізацію як об'єктивно зумовлений процес перетворення всієї суспільної праці, спрямований на збереження і розвиток суспільно-економічних функцій природи. Також науковці стверджують, що управління процесами екологізації включає наступні елементи: цільові установки – мета екологізації, об'єкти екологізації, суб'єкти екологізації, інструменти (засоби) екологізації.

Питання впливу економіки на навколишнє середовище залишається актуальним і широко досліджується в наукових дослідженнях. Постає, однак, свого роду дисонансу в спеціалізації технологічної експертизи та економічного виробництва і споживання, з одного боку, а з іншого боку, знання навколишнього середовища, запобігання забрудненню, зменшення шкоди навколишньому середовищу. Вивчення окремих економічних і природних процесів є виправданим в наукових дослідженнях. Проте, поєднання цих двох аспектів як в економічній практиці, так і в політиці, подальше економічне зростання, а також необхідні екологічні ресурси та послуги знаходяться під загрозою, і збалансоване зростання стає лише утопією.

М. Баучмюлер писав: «Економіка є і залишається дочкою навколишнього середовища... Ресурси необхідно не лише економити, але і постійно думати про них.» [2, с. 6]

Економічне зростання має бути менш сировинопоглинаючим, а наслідки споживання сировини завжди повинні бути предметом калькулювання і еколого-економічних розрахунків.

Серед основних напрямів екологізації вчені виокремлюють насамперед, екологізація законодавчої бази – це й облік екологічних наслідків для держави і населення при прийнятті того чи іншого закону в будь-якій галузі, і орієнтація законодавчих і нормативних документів на екологічні проблеми та їхній дозвіл [3, с. 12].

Говорячи про екологізацію виробництва та ощадне споживання ресурсів важливе значення мають природозберігаючі технології. В економічній літературі усі природозберігаючі технології прийнято розділяти на 5 видів:

1. Безвідходні (маловідходні) технології, яка дає мінімум об'єму твердих, рідких, газоподібних та теплових відходів та викидів

2. Реутилізаційна (рециркуляційна) технологія – відходи одного виробництва стають сировиною для іншого (технології замкнених циклів).

3. Ресурсозберігаючі технології – виробництво і реалізація кінцевої продукції з мінімальним використанням речовини та енергії на всіх етапах виробничого циклу і з найменшим впливом на людину та природні екосистеми.

4. Біотехнології – сукупність методів і прийомів отримання корисних для людини продуктів та явищ за допомогою біологічних агентів.

5. Екологічні технології (геотехнології) – технології побудовані на основі процесів характерних для природи, інколи як їх пряме продовження. [6]

Екологізація виробництва може здійснюватися такими шляхами:

– впровадження раціонального природокористування (заощадження природних ресурсів, економія витрат сировини, палива та енергії тощо);

– запровадження екологічних нововведень у промисловість (виробництво продукції тривалого і багаторазового використання, споживання відновних

природних ресурсів, комплексна переробка сировини та утилізація відходів виробництва і споживання, мінімізація утворення відходів, використання нетрадиційних джерел енергії тощо);

– вдосконалення і модернізація технології виробництва, у тому числі уловлювання викидів, комплексна переробка відходів та використання продуктів переробки як вторинної сировини;

– очищення викидів і скидів від забруднення;

– виробництво обладнання та устаткування для здійснення екологічно безпечних (“зелених”) технологій [5].

Отже, екологічна складова є невід’ємною часткою людського розвитку. Економічний розвиток без раціонального використання природних ресурсів є цілком можливим.

Список використаної літератури

1. Кислий В.Н., Лапин Е.В., Трофименко Н.А. Экологизация управления предприятием: Монография. – Суми: ВТД "Университетская книга", 2002. – 232 с., с. 112
2. M. Bauchmüller, Schönen Gruss aus der Zukunft, Aus Politik und Zeitgeschichte APuZ, 2014, nr 31-32
3. Смірнова К.В. Деякі напрямки екологізації економіки України // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – 2005. – № 15.6. – С. 165-169
4. Бондар О.І. Екологічна освіта для сталого розвитку у запитаннях та відповідях: науково-методичний посібник для вчителів // О.І. Бондар, В.Є. Барановська, О.В. Єресько та ін. за ред. О.І. Бондаря. – Херсон: Грінь Д.С., 2015. – 228 с.
5. Класифікація природозберігаючих (екологічних) технологій. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://allref.com.ua/ru/skachaty/Ekologizaciya_virobnictva?page=2
6. Недосконалість технічних засобів і технологічних процесів – основна причина забруднення природного середовища. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://books.br.com.ua/7204>

Зубков Є.Ю.

студент,

науковий керівник: старший викладач Щедрина М.А.

Новокаховський гуманітарний інститут ВНЗ

«Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

E-mail: ekfangi@gmail.com

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Бюджетні установи і організації забезпечують виконання покладених на державу функцій. Вони здійснюють свою господарську діяльність за рахунок повного або часткового фінансування з державного та місцевих бюджетів. У зв'язку з цим виникає об'єктивна необхідність у ефективному управлінні рухом бюджетних коштів та майном, придбаних за їхній рахунок.

Фінансово-господарська діяльність бюджетних установ характеризується низкою особливостей, які впливають на методику та організацію аналізу: функціонують на засадах державної власності й не можуть створювати орендні чи спільні підприємства, приватизуватися, самоліквідуватися; належать до неприбуткових організацій і реєструються як так, при цьому метою їхньої діяльності є не отримання прибутку, а надання нематеріальних послуг; фінансовий стан бюджетних установ визначається своєчасністю та повнотою надходження асигнувань з відповідних бюджетів.

Вищеназвані особливості бюджетних організацій визначають відповідну специфіку їх фінансування. Так, фінансування бюджетних установ здійснюються за певними принципами.

По-перше, фінансування бюджетних установ є кошторисним і має бюджетний рік – основний плановий документ установи.

По-друге, найважливішим принципом бюджетного фінансування є обґрунтованість кошторису видатків за видами і напрямками бюджетних асигнувань, а також економічна діяльність використання виділених коштів.

По-третє, суттєвою особливістю кошторисного фінансування є цільовий характер бюджетних асигнувань. Цільове призначення видатків забезпечується за допомогою єдиної бюджетної класифікації, яка групує всі асигнування бюджетних установ у зазначеному порядку окремих видатків [1, с. 174].

Головна сутність бюджетного фінансування полягає в тому, що за допомогою такого механізму здійснюються грошові відносини, що виникають між державою, з одного боку, та підприємствами, організаціями державної форми власності – з іншого, з метою спрямування грошових коштів на підвищення рівня життя, задоволення суспільних потреб і забезпечення виконання інших державних заходів. Як правило, видатки окремої бюджетної установи фінансуються, з бюджету залежно від підпорядкованості установи, її територіального розміщення, народногосподарського значення та доцільності віднесення видатків на даний бюджет відповідно до економічних та соціальних завдань держави.

На сучасному етапі основним документом, регламентуючим питання, складання і виконання кошторисів бюджетних організацій є Порядок складання, розглядання, затвердження основних вимог відносно складання кошторисів, доходів і витрат бюджетних установ і організацій [2]. У цьому порядку передбачено послідовність дій при затвердженні кошторису.

Кошторисно-бюджетне фінансування бюджетних установ головним чином полягає в тому, що вони всі свої видатки на поточне утримання і розширення діяльності покривають за рахунок Державного бюджету на основі кошторисно-бюджетного фінансування. Кошторис як індивідуальний фінансово-правовий акт має велике правове значення. Кошторис бюджетної установи подається до головного розпорядника бюджетних коштів. Згодом розпорядник складає зведений кошторис та подає Міністерству фінансів України бюджетний запит для врахування його в Державному бюджеті України. Після затвердження Державного бюджету Мінфін доводить головному розпоряднику бюджетних коштів лімітні довідки про бюджетні асигнування, у яких указується обсяги бюджетного фінансування. Головний розпорядник бюджетних коштів надсилає бюджетним установам через органи Державної

казначейської служби України витяги із лімітної довідки, у яких вказується конкретний обсяг фінансування [2, с.123].

Кошторис, плани асигнувань загального фонду бюджету, плани надання кредитів із загального фонду бюджету, плани спеціального фонду, плани використання бюджетних коштів, помісячні плани використання бюджетних коштів бюджетних установ та їх штатні розписи затверджуються керівником бюджетної установи. Чинним законодавством передбачено те, що бюджетним установам можна проводити діяльність комерційного характеру, зокрема здавати приміщення в оренду, надавати різні послуги. Проте потрібно зазначити, що всі надходження за виконані роботи, надані послуги, одержані за оренду, є спеціальними (позабюджетними) коштами бюджетних установ. Спеціальні кошти та кошти з інших джерел не підлягають вилученню і повністю залишаються в розпорядженні бюджетної установи, яка їх заробила.

Водночас правовому режиму використання бюджетних коштів бюджетними установами притаманні жорсткі обмеження, обумовлені нестачею бюджетних коштів, суворою економією їхнього витрачання, запобігання збільшенню інфляції і недопущення подальшого спаду життєвого рівня населення. Бюджетне фінансування будується на наступних принципах: безповоротності наданих коштів, їх цільового призначення, систематичного суворого контролю за використанням наданих коштів, зв'язку між обсягом фінансування та виконанням плану бюджетною установою.

В основі бюджетного фінансування лежать грошові відносини, які виникають між державою та підприємствами, організаціями державної форми власності з метою спрямування грошових коштів на підвищення рівня життя, задоволення суспільних потреб і забезпечення виконання інших державних заходів. Зазвичай видатки окремої бюджетної установи фінансуються, з бюджету залежно від підпорядкованості установи, її територіального розміщення, народногосподарського значення та доцільності віднесення видатків на даний бюджет відповідно до економічних та соціальних завдань держави.

Нині потрібно вирішувати питання дефіциту бюджету, неінфляційних джерел фінансування видатків, фінансування витрат на соціально-культурну сферу та соціальний захист населення, стабілізації економіки, удосконалення податкової політики відповідно до стану економіки і необхідності реального зростання валового внутрішнього продукту.

Список використаної літератури

1. Яришко, О.В. Фінансовий аналіз діяльності бюджетних організацій / О.В. Яришко, Є.Ю. Ткаченко // Вісник Запорізького національного університету. – №1(3). – 2008. – С. 174-180.
2. Порядок складання, розглядання, затвердження основних вимог відносно складання кошторисів, доходів і витрат бюджетних установ і організацій, затверджений КМУ від 28.02.2002р. №228. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-п>.
3. Шокіна Ю.О. Особливості реалізації фінансового механізму бюджетних установ / Ю.О. Шокіна / Управління розвитком. – 2012. – № 3. – С.120-124.

К.е.н., доц. Іваненко В.О.

доцент кафедри обліку і аудиту,

Галагуз Л.М.

магістрантка кафедри обліку і аудиту

Житомирський державний технологічний університет

E-mail: aist_236@mail.ru

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Сьогодні, в умовах нестабільного розвитку економічних процесів та високого рівня конкуренції, для кожного підприємства важливо знайти

оптимальні методи управління, які забезпечать стабільну діяльність підприємства та сприятимуть своєчасному реагуванню на настання ризикових подій. Одним із способів збереження фінансової рівноваги підприємства є фінансове планування.

Аналіз літературних джерел показав існування різних підходів до визначення поняття фінансового планування, зокрема, його характеризують як складову управління фінансовими ресурсами; планування усіх доходів та напрямів витрачання грошових засобів підприємства; систему фінансових планів; документ, що характеризує спосіб здійснення фінансових цілей підприємства; науковий процес обґрунтування на певний період руху фінансових ресурсів підприємства; заключний етап розробки бізнес-плану; процес визначення обсягу фінансових ресурсів; планування процесів формування, розподілу, перерозподілу і використання фінансових ресурсів.

Узагальнюючи вищезазначені підходи, під «фінансовим плануванням» пропонуємо розуміти процес розробки сукупності фінансових планів, спрямованих на забезпечення підприємства достатньою кількістю фінансових ресурсів, необхідних для підвищення ефективності його діяльності у майбутньому.

До основних завдань фінансового планування належать:

- забезпечення діяльності підприємства необхідними фінансовими ресурсами;
- пошук шляхів ефективного вкладення капіталу та оцінка раціональності його використання;
- контроль за надходженням та рухом грошових коштів;
- максимізація прибутку за рахунок раціонального використання наявних на підприємстві ресурсів (матеріальних, грошових, трудових);
- дотримання інтересів акціонерів та потенційних інвесторів.

Сучасні умови ринкової економіки висувають високі вимоги до якості фінансового планування, через те, що нині підприємство самостійно несе

відповідальність за негативні наслідки своєї діяльності. Слід також зазначити, що недостатня ефективність фінансового планування може призвести до негативних наслідків у виробничо-господарській діяльності підприємства або, навіть, до банкрутства [1].

Для того, щоб фінансове планування було достатньо ефективним, важливим є визначення порядку його формування. А. Реванков [2] пропонує розділити процес фінансового планування на чотири етапи:

1) аналіз інвестиційних можливостей і можливостей фінансування, якими розпоряджається підприємство;

2) прогнозування наслідків поточних рішень з метою запобігання несподіванок, розуміння зв'язку між поточними і майбутніми рішеннями;

3) обґрунтування обраного варіанта із усіх можливих рішень (цей варіант і буде представлений в кінцевій редакції плану);

4) оцінка результатів, досягнутих підприємством порівняно з цілями.

Кожен із вищенаведених етапів передбачає прийняття ефективних управлінських рішень та запровадження відповідних заходів, які здійснюють вплив на всю майбутню діяльність підприємства.

Перед тим, як розпочати фінансове планування необхідно визначити стратегічні цілі та завдання, які ставить перед собою підприємство; провести аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства; визначити його сильні та слабкі сторони; вивчити вплив зовнішнього середовища (економічних, валютних, фінансових, кредитних, конкурентних та інших умов). Результатом цього дослідження є розробка плану подальшої діяльності підприємства. Якісно розроблений фінансовий план забезпечує формування чітких уявлень про можливість досягнення поставлених задач.

Як правило, фінансовий план складається з наступних розділів:

– план доходів та витрат;

- план надходження та витрат грошових коштів;
- балансовий план;
- план формування та використання фінансових ресурсів.

У кожному з цих документів узагальнюються розрахунки, які обґрунтовують необхідність підприємства у відповідному обсязі залучення грошових коштів на господарські потреби з подальшою їх координацією.

Для забезпечення виконання плану у ході фінансового планування розробляються фінансова політика та прогноз із окремих напрямків управління фінансами підприємства, Це дає можливість визначити, з одного боку, потребу підприємства в основному та оборотному капіталі, розмір можливих джерел формування капіталу (внутрішніх) та зовнішніх (позикових) – з іншого [3].

Отже, ефективне планування фінансових ресурсів підприємства є запорукою збереження фінансової рівноваги в умовах конкурентного середовища. Крім того, фінансове планування є важливим інструментом для покращення показників фінансового стану підприємства, підвищення рентабельності діяльності та уникнення накопичення зайвих ліквідних засобів.

Список використаної літератури

1. Каламбет С.В. Сутнісна характеристика фінансового планування на підприємстві / С.В. Каламбет, Ю.О. Павлова // Економіка та держава. – 2015. – № 11. – С. 22-24.
2. Равенков А. Фінансове планування на підприємстві / А. Равенков // Проблеми теорії та практики управління. – 2006. – № 4. – С. 72-78.
3. Теличко Р.К. Фінансове планування на малих та середніх підприємствах / Р.К. Теличко // Фінанси України. – 2007. – № 8. – С. 14-16.

*К.е.н., доцент Ільницька-Гикавчук Г.Я.
доцент кафедри туризму
Національний університет «Львівська політехніка»
E-mail:ilnytska81@gmail.com*

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Туризм є важливим джерелом надходжень до бюджетів зарубіжних країн. За даними Світової організації туризму, туристські країни одержують приблизно 10-25 % від загального доходу за рахунок сфери туризму. Наприклад, надходження від туризму на Мальдівах складає 40 % урядового доходу [1]. Для стимулювання розвитку туризму держава може використовувати різні інструменти, зокрема нормативні акти, бюджетне фінансування, інвестування, а також оподаткування. Саме від ефективності, оптимальності податкової системи залежить розвиток будь-якої сфери економіки, в тому числі і туризму. Податкова система повинна бути побудована таким чином, щоб забезпечувати надходження коштів до бюджету та не бути занадто обтяжливою. Високий податковий тягар приводить до «тінізації» бізнесу, його скорочення та закриття, ухилення від сплати податків. Тому побудова оптимальної системи оподаткування є важливим завданням держави.

Водночас, податкова система України має такі недоліки: надто високий податковий тягар; складність податкового законодавства, його часта зміна. Все це стримує розвиток туристичної сфери.

Проблеми оподаткування туризму досліджували такі вчені як Хомутенко В.П., Луценко І.С., Діденко А.В., Кифяк В.Ф., Гора Н.О. та інші. Проте дана проблема потребує подальших досліджень.

Основними нормативно-правовими актами, що регулюють оподаткування туристичної діяльності, є Податковий та Митний кодекси України. Так, туристичні підприємства можуть перебувати на загальній та спрощеній системі

оподаткування. Вибір системи оподаткування залежить від розмірів підприємства. При виборі загальної системи оподаткування туроператори стають платниками податку на прибуток; податку на додану вартість; єдиного соціального внеску; податку на доходи фізичних осіб; податку на нерухоме майно; інших податків та зборів.

У разі оподаткування на загальних підставах, підприємства сплачують податок на прибуток, ставка якого в 2017 році становила 18 %.

При цьому об'єктом оподаткування є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування, визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці [2].

Туристичні підприємства можуть бути платниками податку на додану вартість (ПДВ). Відповідно до Податкового кодексу, якщо загальна сума доходів від реалізації послуг, нарахована протягом останніх 12 календарних місяців, перевищує 1000000 гривень (без урахування податку на додану вартість), така особа зобов'язана зареєструватися як платник податку у контролюючому органі за своїм місцезнаходженням, крім особи, яка є платником єдиного податку першої – третьої групи [2].

База оподаткування ПДВ визначається наступним чином [2]:

1) в разі проведення операцій з постачання туристичним оператором туристичного продукту, призначеного для його споживання на території України та за її межами – як різниця між вартістю поставленого туристичного продукту та вартістю витрат, понесених внаслідок його придбання чи створення;

2) для туристичного оператора, який здійснює посередницьку діяльність на території України з укладання договорів на туристичне обслуговування з іноземними суб'єктами туристичної діяльності – це винагорода, яка нараховується йому таким іноземним суб'єктом туристичної діяльності;

3) для туристичного агента – є винагорода, яка нараховується туристичним оператором чи іншими постачальниками послуг на користь турагента.

При цьому туроператор та турагент від посередницьких операцій мають право самостійно утримувати суму винагороди із коштів, сплачених споживачем туристичних послуг.

Операції з продажу та надання туристичних послуг на митній території України, тобто внутрішній туризм, підлягають оподаткуванню ПДВ у загальному порядку, тобто за ставкою 20%. Аналогічно оподатковуються й послуги з екскурсійного обслуговування, а також додаткові організаційні послуги (консультаційні, надання інформації, бронювання квитків тощо) та інші послуги, що надаються клієнтам суб'єктом туристичної діяльності.

За нульовою ставкою оподатковуються операції з надання послуг з туризму на території України у разі їх продажу за межами України безпосередньо або при посередництві нерезидентів, тобто іноземний туризм.

Щодо єдиного соціального внеску, то його ставка становила 22 % в 2017р. Базою його нарахування є нарахована кожній застрахованій особі заробітна плата [3]. Хоча ставка єдиного соціального внеску була зменшена порівняно з попередніми роками, проте збільшення мінімальної заробітної плати в 2017 році до 3200 грн. привело до посилення податкового навантаження на підприємців. Із заробітної плати найманих працівників утримують податок на доходи фізичних осіб за ставкою 18%.

Суб'єкти туристичної діяльності можуть використовувати спрощену систему оподаткування, правові засади чого визначені в Податковому кодексі.

При цьому суб'єкти господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, поділяються на 4 групи. Туристичні підприємства можуть відноситися до 2 і 3 групи. Зокрема, до другої групи відносяться фізичні особи – підприємці, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг населенню, діяльність у сфері ресторанного господарства, за умови, що протягом календарного року відповідають сукупності таких критеріїв: не використовують працю найманих осіб або

кількість найманих осіб не перевищує 10 осіб; обсяг отриманого доходу не перевищує 1500000 гривень [2].

Третя група платників єдиного податку включає фізичних осіб – підприємців, які не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, не обмежена та юридичних осіб – суб'єктів господарювання будь-якої організаційно-правової форми, у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 5000000 гривень.

Ставки єдиного податку становлять [2]:

- для платників другої групи у межах до 20 відсотків до розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового року. У 2017 році це 640 грн.;

- для третьої групи можливі дві ставки: 3 відсотки доходу у разі сплати податку на додану вартість та 5 відсотків доходу у разі включення податку на додану вартість до складу єдиного податку.

Специфічним збором в туристичній сфері є туристичний збір, який є місцевим збором і кошти від нього зараховуються до місцевого бюджету. Його платниками є громадяни України, іноземці, а також особи без громадянства, які перебувають на території адміністративно-територіальної одиниці, на якій діє рішення сільської, селищної та міської ради про встановлення туристичного збору, та отримують послуги з тимчасового проживання (ночівлі) [2].

Згідно з рішенням сільської, селищної та міської ради справляння туристичного збору може здійснюватися такими податковими агентами [2]:

- адміністраціями готелів, кемпінгів, мотелів, гуртожитків для приїжджих та іншими закладами готельного типу, санаторно-курортними закладами;

- квартирно-посередницькими організаціями, які направляють неорганізованих осіб на поселення у будинки (квартири), що належать фізичним особам на праві власності або на праві користування за договором найму;

- юридичними особами або фізичними особами – підприємцями, які уповноважуються сільською, селищною або міською радою справляти збір на умовах договору, укладеного з відповідною радою.

Вище зазначені податкові агенти справляють збір під час надання послуг проживання і зазначають суму сплаченого збору окремим рядком у рахунку (квитанції) на проживання. Щокварталу вони повинні подавати до органу державної податкової служби декларацію по туристичному збору.

Ставка туристичного збору встановлюється у розмірі від 0,5 до 1 відсотка до бази справляння збору, яка визначається як вартість усього періоду проживання за вирахуванням податку на додану вартість. Слід зазначити, що до вартості проживання не включаються витрати на харчування, побутові послуги, телефонні рахунки, оформлення закордонних паспортів, віз та інші документально оформлені витрати, пов'язані з правилами в'їзду [2].

На нашу думку, туристичний збір є додатковим податковим тягарем для туристів. Крім того, він посилює навантаження на туристичні підприємства, оскільки вони змушені проводити його розрахунок та стягнення.

Можна зробити висновки, що туристичну сферу потрібно стимулювати шляхом впровадження податковим пільг. Проте в Україні податки виконують в основному фіскальну функцію, практично не стимулюють підприємства до розвитку. Тому податкова система потребує реформування, спрощення, в тому числі і в сфері туризму.

Список використаної літератури

1. Діденко А.В. Система оподаткування туристичного бізнесу в Україні / А.В.Діденко // Економіка. Управління. Інновації. – 2010. – №1 (3).
2. Податковий кодекс України. Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.
3. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.
4. Гуріна Є.С. Специфіка системи оподаткування туристичного бізнесу в Україні / Є.С. Гуріна // Молодий вчений. – 2016. – № 12 (39). – С. 734 –738.

*К.е.н. Ковальчук В.А.
викладач кафедри фінансів
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця
E-mail: kovalchuk.v.a@ukr.net*

ФІНАНСОВИЙ РИНОК У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Для ефективного функціонування економіки країни необхідна безперервна мобілізація, розподіл і перерозподіл фінансових ресурсів. Для цього в економічній системі існує два механізми: мобілізація коштів через податкову систему і через фінансовий ринок, на якому відбувається акумуляція і перерозподіл капіталу.

Динаміка зростання ВВП в Україні за 25 років незалежності може бути охарактеризована як нестабільна й негативна. За роки суверенітету реальний ВВП України скоротився на 35%. Згідно з даними Світового банку – це найгірший результат у світі за останні 24 роки [4]. В довгостроковому періоді обсяг ВВП залежить насамперед від обсягу інвестицій, які наразі залучаються в економіку країни. Тому в сучасних умовах особливо важливого значення в забезпеченні економічного розвитку країни набуває інвестиційна діяльність суб'єктів фінансового ринку.

Фінансовий ринок – особлива сфера фінансової системи, складова її інфраструктури, де здійснюється рух тимчасово вільного капіталу, формуються і функціонують обмінно-перерозподільні відносини, пов'язані з процесами купівлі-продажу вільних фінансових ресурсів, їх трансформація в позиковий та інвестиційний капітал через фінансово-кредитні інститути на основі попиту та пропозиції, формується ціна на різноманітні фінансові інструменти [5]. Структура фінансового ринку включає ринок матеріальних активів, ринок цінних паперів, ринок деривативів (ф'ючерсів, форвардів), ринок заставних,

кредитний ринок, ринок інвестицій, ринок валютних коштів.

Розвиток економіки будь-якої країни залежить від ефективності фінансового ринку. Одним з найважливіших чинників впливу фінансового ринку на економічний розвиток країни є гіперфінансіалізація світової економіки, виявлена академіком НАН України О. Білорусом [1]. Це явище стало результатом як глобалізації, так і лібералізації світової економіки. Полягає у надмірному впливі фінансового ринку на економіку розвинутих країн та країн, що розвиваються; у відриві фінансів від реальної економіки; у надмірному впливі фінансів на реальну економіку, що призводить до її деградації та уповільнення.

Як показує 25-річний досвід формування фінансового ринку України, на жаль, ліквідного, конкурентного, ефективного і транспарентного ринку створити не вдалось. Причиною є і макроекономічні дисбаланси, і відсутність довгострокової стратегії розвитку фінансового ринку як складової соціально-економічної стратегії розвитку держави, і неможливість стабілізації соціального, політичного й економічного стану в Україні. Все це призвело до формування вузького, функціонально обмеженого і неліквідного ринку, на якому домінують банківські послуги та операції з державними цінними паперами [4].

Розвиток фінансового ринку України все більше пов'язаний з глобалізацією світового економічного середовища. Так, вагомим чинником нестабільності світового фінансового ринку в 2016 році й наступних років буде поступове зростання облікової ставки Федеральної резервної системи (ФРС) США, що може викликати спад виробництва у багатьох країнах, які експортують сировину, зокрема і в Україні. За прогнозами керівників ФРС США слід очікувати чотири підвищення облікової ставки, у результаті чого вона досягне рівня 1,35%. Негативно впливатиме на світовий фінансовий ринок і рецесія в Китаї, яка (крім інших чинників) веде до проблем на китайському та світовому фондовому ринках [3].

До зовнішніх чинників впливу на фінансовий ринок України також слід

віднести й лібералізацію світового фінансового середовища. Крім того за останнє десятиліття відбулося зростання ролі інституційних інвесторів на світовому фінансовому ринку.

Фінансовий ринок України повноцінно не виконує свої функції ціноутворення, ліквідності та економії на витратах, що обумовлено депресивним станом його секторів. Довгострокова динаміка системного позитивного поживлення чи зростання хоча б одного сектору фінансового ринку не спостерігається. Єдиним домінуючим сегментом фінансового ринку є банківська система, де останні 3 роки також спостерігається регрес [4].

25-річний досвід формування фінансового ринку України свідчить про його вузькість, функціональну обмеженість і неліквідність. Домінуючу роль відіграє банківська система (співвідношення активів банківських і небанківських фінансових установ в Україні становить приблизно 90-93% проти 7-10% на користь банків). Але періодичні кризи в Україні призводять до неможливості зберегти і примножити свої заощадження як у банківському секторі, так і в інших сегментах фінансового ринку; а тому валютний, страховий ринок і недержавні пенсійні фонди є суттєво нерозвиненими. Ринок цінних паперів України також знаходиться в депресивному стані, що пов'язано з низькою довірою до якості інструментів (акцій, облігацій) та до емітентів, які наражають інвесторів на суттєві ризики при покупці цих інструментів [4].

Низка проблем, пов'язаних із забезпеченням ефективного регулювання фінансового ринку, зумовила дискусію про створення мегарегулятора в Україні.

В силу різних причин (і суб'єктивних, і об'єктивних) в 2014–2016 рр. основним регулятором фінансового ринку України став Національний банк України, який регулюючи курс національної валюти і виводячи проблемні банки з ринку, став визначати динаміку розвитку інших сегментів фінансового ринку, насамперед ринку цінних паперів, ринку капіталів тощо [2].

Розглядаючи питання щодо створення в майбутньому єдиного органу регулювання фінансового ринку в Україні, науковці й практики пропонують

різні варіанти, проте більшість із них схиляється до думки щодо його утворення на базі НБУ. Це цілком логічно, оскільки банківський сектор відіграє домінуючу роль на фінансовому ринку. Окрім того, серед усіх діючих на сьогоднішній день регуляторів фінансового ринку в Україні, саме НБУ має найбільший досвід та спектр інструментів регулювання фінансового ринку. У разі покладення функцій мегарегулятора на НБУ високий рівень його незалежності та підзвітності підвищує довіру до регулятивних заходів, а побоювання щодо надто високої концентрації його повноважень будуть менш обґрунтованими за чіткої організації підзвітності.

Отже, розвиток економіки країни та її фінансового ринку є взаємопов'язаними та взаємозалежними процесами. Для забезпечення сталого економічного зростання країни необхідно сформувати і поступово реалізовувати стратегію інституційного забезпечення макроекономічної стабільності, що в свою чергу, при відповідних кроках щодо створення мегарегулятора та при впровадженні системи захисту інвесторів та споживачів фінансових послуг, сприятиме розвитку фінансового ринку України. Тому, основними шляхами прискорення розвитку країни, через вплив на фінансовий ринок є: здійснення державної інвестиційної політики з урахуванням тенденцій на світовому фінансовому ринку з метою попередження майбутніх кризових явищ в умовах глобалізації фінансових процесів; розроблення та впровадження стратегії макроекономічної стабільності, що, в свою чергу, дасть змогу суб'єктам фінансового ринку ефективно планувати та прогнозувати свою фінансову та інвестиційну діяльність; створення мегарегулятора на базі НБУ з метою попередження спекуляцій, шахрайства та кризових явищ на фінансовому ринку, а також з метою підвищення довіри споживачів фінансових послуг.

Список використаної літератури

1. Білорус О.Г. Гіперфінансціоналізація світової економіки та її глобальні наслідки / О.Г. Білорус // Фінанси України. – 2014. - №10. – с.24-31.
2. Карлін М.І. Чинники впливу на регулювання фінансового ринку України в

- умовах посилення нестабільності світового фінансового середовища / М.І. Карлін, О.А. Івашко // Економічний форум. – 2016. – № 2. – С. 247-255.
3. Куреніна О. Світова економіка на порозі ідеального шторму? / О. Куреніна, О. Злобіна // Дзеркало тижня. – 2016. – 16 січня. – С.7.
 4. Редзюк Є. Фінансовий ринок та інвестиційні процеси в Україні: досягнення, проблеми та перспективи розвитку / Є. Редзюк // Економіст. – 2016. – № 6. – С. 9-15.
 5. Фінанси: Курс для фінансистів: Навч. посіб. Рекомендовано МОН / За ред. В.І. Оспіщева. – К., 2008. – 567 с.

*К.е.н., доцент Корват О.В.
доцент кафедри управління фінансовими послугами
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця
E-mail: olena.korvat@hneu.net*

РОЗВИТОК РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ УКРАЇНИ

Проблема ефективного управління ресурсами страхових компаній як фінансових установ за будь-яких економічних умов не втрачає актуальності. Страховики під час здійснення своєї фінансово-господарської діяльності зобов'язані дотримуватись певних регуляторних умов забезпечення платоспроможності [1], прагнути здійснювати беззбиткову діяльність і збільшувати ринкову вартість компанії [2].

В умовах нестабільного економічного середовища потреба у зміцненні ресурсного потенціалу зростає для кожного суб'єкта господарювання, а для фінансових установ взагалі стає гострою. Згідно з даними Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [3],

більше третини консолідованого фінансового результату діяльності страховиків протягом 2009 – 2016 років припадає на збиток.

Дійсно, результативність діяльності страхових компаній останнім часом стає все більш розбалансованою. О. Сосновська стверджує, що негативні тенденції розвитку страховиків знижують їх ресурсний потенціал [4, с. 394]. Це відбувається не лише через вплив соціально-економічних і політичних умов, але й з проблем управління.

Дослідженням теоретико-методичних аспектів формування, оцінювання та розвитку ресурсного потенціалу підприємств й організацій займаються чимало вчених, зокрема С. Алексєєв [5], Л. Берднікова [6], В. Горбоконь [7], Т. Калінеску [8], Н. Краснокутська [9], С. Осадець [10], Ю. Романовська [8], С. Рижук [11], О. Сосновська [4]. Ресурсний потенціал страхових компаній, на погляд автора, не вивчається достатньо глибоко, хоча це питання заслуговує на більшу увагу.

Ґрунтовне вивчення будь-якої проблеми починається з розкриття сутності базових понять. Зауважимо, що термін «ресурсний потенціал» трактується науковцями неоднозначно. Окремі дослідники розглядають його як сукупність ресурсів, що забезпечують діяльність організації [5, с. 55; 6, с. 202; 10, с. 50], інші у визначенні ресурсного потенціалу до ресурсів додають можливості, які «можуть бути використані підприємством для досягнення певних цілей» [5, с. 54].

Автор підтримує позицію визначення ресурсного потенціалу як здатності використовувати ресурси для задоволення суспільних потреб [8, с. 7], здатності виконувати технологічний процес і генерувати результати [11, с. 115], тобто розглядає ресурсний потенціал як «управлінську спроможність використати наявні ресурси з огляду на поставлені цілі» [7, с. 184].

Зазначимо, що дискусії відносно сутності ресурсного потенціалу в науковому середовищі продовжуються також «через неоднакове трактування ролі ресурсів» [7, с. 183] і їх структурування. Думається, що підхід

мінімізації груп ресурсів, їх поділ на людські, матеріальні, фінансові й інформаційні [9; 7, с. 187] є правильним.

Особливістю ресурсного потенціалу страхової компанії є те, що у структурі ресурсів страховика вирішальне значення мають фінансові та людські ресурси.

Фінансові ресурси забезпечують надійність виконання зобов'язань страхової компанії. Їх можна поділити на дві основні частини: ресурси власного і залученого капіталу. Величина власного капіталу для страховика має суттєве значення як на початковому етапі функціонування компанії (для отримання ліцензії на право займатися страховою діяльністю), так і під час подальшого здійснення страхової діяльності, оскільки власний капітал виконує роль буфера для поглинання можливих збитків від несприятливих подій.

До залучених ресурсів слід віднести страхові резерви, джерелом яких є кошти страхувальників, отримані як страхові платежі, й інвестиційний дохід від розміщення резервів. Кошти страхових резервів не належать страховику. Вони лише тимчасово знаходяться у розпорядженні компанії та призначені, у першу чергу, для здійснення страхових виплат за страховими випадками.

У складі фінансових ресурсів можуть бути присутні елементи залученого капіталу, зокрема кредиторська заборгованість і кредит. Останній теоретично не потрібен страховику як інвестору економіки, проте на практиці страхові компанії України часто користуються кредитними ресурсами.

Трудові (людські, інтелектуальні) ресурси – основа успіху страховика. Вплив інтелектуального та професійного рівня персоналу на досягнення страховою компанією стратегічних цілей є вагомим.

Для вирішення проблеми розвитку ресурсного потенціалу слід враховувати, що потенціал є «динамічним утворенням, яке не можна сформулювати лише механічним додаванням елементів» [7, с. 184]. Ресурсний потенціал компанії проявляється лише під час використання

менеджментом і персоналом ресурсів підприємства, коли розкриваються здатності працівників до творчого вирішення управлінських і виробничих проблем. Якщо взаємодія співробітників між собою досягає єдності у реалізації цілей, то компанія отримує синергетичний ефект, що збільшує ресурсний потенціал.

Зазначимо, що страхування є однією з галузей економіки, найбільш залежних від обсягів і якості інформаційних ресурсів. Наявність інформації та її аналіз дозволяє менеджерам страховика приймати обґрунтовані рішення і впливати на результативність діяльності. Інформаційний обмін всередині компанії й зовнішнім середовищем також формує ресурсний потенціал поряд із професіоналізмом і творчими здібностями людей, об'єднуючи ресурси системи та спрямовуючи їх на виконання стратегічних завдань.

Б. Мізюк справедливо відмічає, що інформація та керована інформаційна взаємодія визначають процеси розвитку [12, с. 13]. Розвиток ресурсного потенціалу страхових компаній України, на погляд автора, залежить не лише від внутрішньої складової. Значний внесок у здатність страховиків ефективно використовувати ресурси вносить регуляторна інформаційна взаємодія між компаніями та державними наглядовими органами. Лише спільні цілеспрямовані регуляторні та управлінські впливи на розвиток ресурсів можуть поступово відновити ресурсний потенціал страховиків і сприяти зміцненню їх стійкості.

Список використаної літератури

1. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 86/96-ВР (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/>.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів: Закон України від 07.04.2015 № 289-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/289-19>.

3. Страховий ринок – консолідовані звітні дані / Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nfp.gov.ua/content/konsolidovani-zvitni-dani.html>.
4. Сосновська О. О. Механізм управління гнучкістю ресурсного потенціалу страхових компаній / О. О. Сосновська // Бізнес Інформ. – 2014. – № 4. – С. 393-400. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2014_4_69.
5. Алексеев С.Б. Визначення поняття «ресурсний потенціал підприємства» / С. Б. Алексеев, Є.І. Жебокритський // Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємництво. – 2014. – № 2. – С. 53-56. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2014_2_11.
6. Бердникова Л.Ф. Ресурсный потенциал организации: понятие и структура / Л.Ф. Бердникова // Вектор науки ТГУ. – 2011. – №1. – С. 201–203.
7. Горбоконь В.Ю. Формування ресурсного потенціалу автотранспортних підприємств / В. Ю. Горбоконь // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 4. – С. 182-191. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2015_4_23.
8. Формування та оцінювання потенціалу підприємства: Навч. посіб. / Т. В. Калінеску, Ю.А. Романовська, С.Ф. Большенко та ін. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В.Даля, 2007. – 352 с.
9. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посіб. / Н.С. Краснокутська. –К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.
10. Страховий менеджмент: підручник / С.С. Осадець, О.В. Мурашко, В.М. Фурман та ін.; За ред. С.С. Осадця. – К.: КНЕУ, 2011. – 333 с.
11. Рыжук С.Г. Ресурсный потенциал организации / С.Г. Рыжук, Е.И. Овачук // Вестник Алтайского государственного аграрного университета. – 2012. – №11. – С. 115–119.
12. Мізюк Б.М. Інформаційна природа управління / Б.М. Мізюк // Економіка та держава. – 2012. – № 2. – С. 8-12. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/2_2012/4.pdf.

*К.е.н., професор Король Г.О.
професор кафедри обліку і аудиту,
Безгодкова А.О.
старший викладач кафедри обліку і аудиту,
Крамаренко В.В.
студентка кафедри обліку і аудиту
Національна металургійна академія України
E-mail: abezgodkova@ukr.net*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

У сучасних умовах господарювання підвищення ефективності діяльності підприємства є головним стратегічним напрямом розвитку всіх галузей економіки, об'єктивною необхідністю, викликаною вимогами економічних законів. Сутність проблеми підвищення ефективності полягає в тому, щоб на кожну одиницю витрат досягти максимального результату [1].

Розробка питань підвищення ефективності суб'єктів господарювання стала темою досліджень багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців. Різноманітними дослідженнями цієї проблеми займалися і зробили вагомий внесок у її розвиток такі вчені, як: В. Андрійчук, А. Вовчак, В. Галушко, О. Гудзь, А. Загородній, Г. Калетник, С. Кваша, М. Кропивко, І. Лукінов, І. Маркіна, М. Малік, В. Онегіна, О. Правдюк, П. Стецюк, В. Ткаченко, Л. Федулова, Д. Шевченко та ін. Значну увагу формуванню конкурентоспроможності підприємств приділяють зарубіжні науковці М. Портер, А. Мескон, Ф. Котлер, Р. Олсоп та ін. Але ряд питань щодо основних категорій, які визначають методологічні засади підвищення ефективності, залишаються недостатньо дослідженими. До таких категорій відносяться об'єкт, предмет, суб'єкти, мета, завдання, функції та інші категорії дослідження.

Об'єктом дослідження у цій роботі є ефективність діяльності суб'єктів господарювання. Предметом – підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання.

Згідно зі ст. 55 ГК України, суб'єктами господарювання визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством [2]. Тому суб'єктами підвищення ефективності діяльності можна вважати господарські організації, громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці, філії, представництва, інші відокремлені підрозділи господарських організацій (структурні одиниці), створені ними для здійснення господарської діяльності.

Будь-яке підприємство всі свої сили спрямовує на отримання кінцевого результату. Прибуток – це різниця між ціною реалізації та собівартістю продукції (товарів, робіт, послуг), між обсягом отриманої виручки та сумою витрат на виробництво та реалізацію продукції [3]. У той же час для держави мета підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання дещо інша. Таким чином, основною метою підвищення ефективності є:

- на рівні суб'єкта господарювання — підвищення прибутковості його господарської діяльності;
- на рівні держави — зростання суспільного добробуту (матеріальні, соціальні, культурні, духовні, екологічні блага) населення, тобто підвищення якості життя людей.

Результат підвищення ефективності виробництва відображається в збільшенні кількості продукції, поліпшенні її якості. Крім факторів збільшення обсягу виробництва продукції, просування її на незаповнені ринки має місце проблема зниження витрат на виробництво і реалізацію цієї продукції, що і враховується при плануванні собівартості. Отже, для підвищення ефективності

діяльності підприємства, збереження конкурентоспроможності його продукції необхідно вживати заходів щодо зниження витрат на підприємстві, виявляти можливі резерви зменшення собівартості продукції. На металургійному підприємстві із матеріаломістким й енергоємним виробництвом продукції, зниження собівартості продукції можливе, перш за все, шляхом пошуку нових технологій виробництва [4].

Для вирішення проблеми підвищення ефективності функціонування будь-якого підприємства або держави необхідно поставити відповідні задачі.

Для реалізації указаної мети на рівні суб'єкта господарювання можна виділити вирішення таких задач:

а) стосовно збільшення виручки підприємства:

- 1) провести модернізацію та поліпшити технологію виробництва;
- 2) удосконалити управління трудовими ресурсами;

б) стосовно зменшення витрат підприємства:

- 1) удосконалити управління витратами та ресурсами;
- 2) налагодити управління ризиками.

Добробут є одним з показників якості життєдіяльності населення. Під добробутом економісти розуміють сукупність умов життєдіяльності людини, які створюються під час виробництва, розподілу, обміну, споживання, формують ієрархію потреб та визначають рівень їх задоволення.

Рівень добробуту вимірюється, в першу чергу, показниками ВВП на душу населення, рівнем податкового навантаження на доходи громадян, диференціацією доходів в Україні [5]. З цього необхідно вирішення наступних задач на рівні держави:

- удосконалити основні засади політики управління суб'єктами господарювання;

- посилити нагляд за використанням й управлінням ресурсами;
- підвищити роль вищої освіти і науки;
- провести раціональну податкову політику;
- забезпечити низький рівень інфляції.

Організація виробничого процесу в часі та просторі базується на принципах. Правильне використання цих принципів забезпечує підвищення ефективності роботи підприємства, раціональне використання ресурсів [6]. Адже принципи лежать в основі функціонування будь-якого механізму і вважаються науковцями однією з найважливіших базисних складових методологічних основ дослідження.

Рівень ефективності діяльності підприємства залежить від багатьох умов. Ці умови в реальності діють не ізольовано, в чистому вигляді, а здебільшого перетинаються і взаємозумовлюють одна одну. Частина з них залежить від діяльності підприємства загалом, інші пов'язані з технологією й організацією виробництва, а ще деякі зумовлені рівнем використання виробничих ресурсів і впровадженням науково-технічного прогресу. Таким чином необхідним є з'ясування та обґрунтування умов підвищення ефективності діяльності на рівні держави та суб'єкту господарювання.

Будь-який суб'єкт господарювання виконує ряд функцій, в яких втілюються головні принципи його діяльності. Виділимо наступні функції: виробничо-технологічна, економічна, соціальна.

Виробничо-технологічна функція — це забезпечення процесу виробництва необхідними трудовими, матеріальними і фінансовими ресурсами, упровадження досягнень науково-технічного прогресу, удосконалення організації та управління виробництвом. Ця функція показує, який максимальний обсяг випуску продукції може бути одержаний при витрачених чинниках виробництва.

Економічна функція полягає у маркетингових дослідженнях ринку товарів і послуг з метою найбільш ефективної реалізації виготовленої продукції; здійсненні господарських відносин з іншими суб'єктами ринку на основі договорів (контрактів); найманні працівників і організації їхньої діяльності; розподілі та використанні прибутку; сплаті податків; інвестуванні тощо.

Соціальна функція передбачає поліпшення умов праці, життя і здоров'я,

гарантії обов'язкового медичного страхування всіх працівників підприємства та їх сімей; забезпечення підготовки кваліфікованих працівників; надання пільги своїм працівникам, які здобувають освіту у навчальних закладах без відриву від виробництва; забезпечення визначеної відповідно до закону кількості робочих місць для працевлаштування неповнолітніх, інвалідів та інших категорій громадян, які потребують соціального захисту [7].

Зазначені функції реалізуються у взаємозв'язку. Недооцінка будь-яких з них може негативно вплинути на підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання.

Остання категорія, яку розглянуто у дослідженні, — це методи підвищення ефективності. У рамках організаційного методу відбувається пошук організаційних можливостей та способів підвищення ефективності виробничих процесів, які мають місце на підприємстві. В межах технологічного методу основним є завдання вирішення питання технологічного відставання, яке є життєво важливим та актуальним для вітчизняних підприємств. А ресурсний метод відображає, в першу чергу, необхідність аналізу ефективності використання наявного матеріального та трудового капіталу підприємства [8].

Таким чином в роботі розглянуто основні категорії, які визначають методологічні основи підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання.

Список використаної літератури

1. Рудський І.А., Здір В.А. Фактори та напрямки підвищення ефективності діяльності підприємства: теоретичні аспекти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://er.knutd.com.ua/bitstream/123456789/2215/1/2016042829_-TEZY_V3_P036.pdf.
2. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV зі змінами та доп. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Гетьман О.О. Економіка підприємства: Навч. посіб. / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал – 2-ге вид. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С. 313.

4. Конащук В.Л., Карпенко В.В. Визначення шляхів удосконалення господарської діяльності підприємства в сучасних умовах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_8_067.pdf.
5. Кравченко М.О. Проблеми і напрями підвищення ефективності діяльності підприємств державного сектору економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/download/44310/40502>.
6. Капінос Г.І., Бабій І.В. Операційний менеджмент. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1426030753507/menedzhment/osnovni_printsipi_organizatsiyi_virobnichih_protseviv.
7. Федоренко В.Г. Політична економія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/12991010/politekonomiya/sutnist_pidpriyemstva-yogo_funktsiyi_printsipi_gospodarskoyi_diyalnosti.
8. Гречко А.В. Аналіз діяльності підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sb-keip.kpi.ua/article/viewFile/42808/43433>.

*К.е.н., доцент Костенко Г.П.
доцент кафедри фінансів і кредиту
Бердянський державний педагогічний університет
E-mail: annkostenko@i.ua*

НЕОБХІДНІСТЬ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ ЯК СИСТЕМИ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВ КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ

Сучасний етап розвитку національної економіки України супроводжується високим ступенем невизначеності у підприємницькому середовищі, що ускладнює процес прийняття управлінських рішень і для підприємств курортно-рекреаційної сфери та спричиняє появу дестабілізуючих чинників у процесі формування й використання фінансових ресурсів. Вирішення проблем з недостатнього фінансування розвитку підприємств

курортно-рекреаційної сфери повинно ґрунтуватися на сучасних підходах до управління й інструментах їхнього впровадження, завдяки яким такі підприємства мали б змогу оперативно реагувати на тенденції змін й час адаптації до нових вимог.

Курортно-рекреаційна сфера виконує важливі як соціальні, так і фінансово-економічні завдання щодо зміцнення здоров'я та забезпечення довголіття громадян України на базі використання природних рекреаційних ресурсів, об'єктів санаторно-курортного комплексу, інфраструктури; ефективного використання кадрового потенціалу, забезпечення робочими місцями населення; створення додаткових джерел у формуванні дохідної частини місцевих й державного бюджетів і зростання добробуту в окремих регіонах та країні в цілому.

Потенційні можливості діяльності та подальшого розвитку підприємств курортно-рекреаційної сфери обумовлюються географічними перевагами України, де її курортно-рекреаційні території складають близько 15%.

Проте, переорієнтовуючи свою діяльність на нові механізми управління під час переходу країни від адміністративно-планової на ринкову економіку, підприємства курортно-рекреаційної сфери скоротили свою кількість майже на 50%. Зменшення їх кількості за 2013-2014 роки з 2829 до 1928 одиниць (на 31,8%) обумовлено передусім порушенням територіальної цілісності країни та іншими причинами, пов'язаними з кризовими процесами в національній економіці [1, 2]. Відсоток непрацюючих підприємств курортно-рекреаційної сфери у загальній структурі таких підприємств складає від 14,7% до 21,7%, більшість яких припадала на 2000, 2004 та 2005 роки. Серед основних причин їх незадовільної роботи є відсутність коштів на експлуатацію (46,3%), проведення капітального ремонту (22,1%), відсутності бажаючих оздоровлюватися (6,5%) та дозволу санітарно-епідеміологічної служби (6,6%). Результати господарської діяльності підприємств курортно-рекреаційної сфери за 2012-2014 роки вказують на зменшення доходів від наданих послуг на 53,5 % (з 6 820 937

до 3 174 076 тис. грн.) й скорочення витрат на 54,2 %. Рентабельність від курортно-рекреаційної діяльності у середньому досягає рівня 10-15 % при коефіцієнті використання місткості підприємств зазначеної сфери не більш ніж 0,44.

Результати проведеного дослідження спонукають до окреслення передумов й необхідності удосконалення фінансового механізму підприємств курортно-рекреаційної сфери, якими є:

- погіршення макроекономічних показників національної економіки країни, що негативно відобразилося на формуванні достатніх фінансових ресурсів суб'єктів підприємництва для розвитку та обумовлює необхідність розробки заходів швидкого реагування на зміни у зовнішньому середовищі;

- наявність недоліків в існуючій системі управління, що пов'язано переважно з відсутністю стратегічного планування на підприємствах, недосконалістю оціночних показників діяльності, недоліками в організації бюджетування; відсутністю контролю виконання внутрішніх розпоряджень і документів, неефективністю контролю дієздатності ризик-менеджменту; проведенням аналізу лише за даними бухгалтерського обліку, недосконалістю методик обліку витрат і результатів, некоректним обліком витрат у розрізі окремих послуг; дефіцитом суттєвої (релевантної) інформації для управління й несвоечасністю її надання, відсутністю однозначного розподілу відповідальності за документи тощо.

Вивчаючи досвід з управління бізнес-процесами, було встановлено, що для суб'єктів підприємництва, в яких система управління знаходиться у кризовому стані, а результати інвесторів господарської (фінансової) діяльності не відповідають очікуванням інвесторів, найбільш ефективним засобом, що має привести до позитивних змін, є фінансовий контролінг [3, 4].

Фінансовий контролінг є інструментом координованого менеджменту, який пов'язаний зі сферою управлінського обліку й систем управління та моніторингу, зорієнтований на підтримку фінансового менеджменту.

Фінансовий контролінг забезпечує орієнтацію управлінського процесу на отримання максимального прибутку та вартості капіталу власників при мінімізації ризику і збереження ліквідності (платоспроможності) організації. При цьому, основною метою фінансового контролінгу виступає формування цілеспрямованого комплексу заходів щодо збереження фінансової стабільності суб'єкта підприємництва під час управління фінансовими ресурсами та максимізації вартості такого суб'єкта.

Отже, наявність фінансового контролінгу в системі управління підприємством сприятиме забезпеченню: формування системи інформаційної підтримки рішень на усіх рівнях управління; адаптації стратегічних цілей розвитку підприємства з урахуванням трансформаційних змін у зовнішньому середовищі; гармонізації оперативних та стратегічних планів розвитку підприємства; координації усіх бізнес-процесів на основі використання інструментарію контролінгу; гнучкості системи управління підприємством створюючи таким чином умови щодо реалізації головної мети та виконання поставлених завдань; підвищенні продуктивності праці персоналу усіх рівнів управлінської ієрархічної системи на основі механізмів мотивації.

Список використаної літератури

1. Туристична діяльність в Україні у 2013 році: Статистичний бюлетень. – К.: Державна служба статистики України, 2014. – 272 с.
2. Колективні засоби розміщування в Україні у 2014 році: Статистичний бюлетень. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 200 с.
3. Терещенко О.О. Системи показників у концепції фінансового контролінгу у сфері бізнесу / О.О. Терещенко, М.В. Стецько // Фінанси України. – 2013. – № 11. – С. 66-83.
4. Карцева В.В. Фінансовий контролінг в системі споживчої кооперації: [монографія] / В.В. Карцева. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2013. – 290 с.

*К.е.н., доцент Краснікова О.М.
доцент кафедри фінансів і кредиту
Полтавська державна аграрна академія
E-mail : krasnikova.71@mail.ru*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Житлово-комунальне господарство – це одна з важливих та пріоритетних галузей національного господарського комплексу, яка забезпечує життєдіяльність населених пунктів. Проте в житлово-комунальному господарстві накопичено багато проблем, що ставлять під загрозу можливість його сталого функціонування.

Головними проблемами житлово-комунальної галузі є застарілість обладнання, неефективність керівництва, невміння вчасно попереджати проблеми та несистемний підхід до їх вирішення. Дві третини житла України побудовано до 70-х років минулого століття. Понад третину житлових будинків потребують капітального ремонту. Більше третини котлів, що забезпечують теплом багатоквартирні будинки, є застарілими і енергоємними. Значна частина теплових мереж перебуває в аварійному стані [1].

Проблеми постачальників комунальних послуг можуть бути згруповані в три категорії – інституційні, економічні та технічні проблеми. Разом вони формують коло проблем, де незадовільні економічні умови, спричинені розповсюдженням сприйняттям комунальних послуг як необхідних громадських товарів і тому безкоштовних, а не як економічних товарів, виробництво яких потребує значних витрат, призвели до серйозних проблем, таких як некомпенсовані збитки виробництва, накопичення боргів, відсутність стимулів до інвестування.

Житлово-комунальне господарство протягом останніх років перебуває у стані перманентного реформування, та попри це є однією з небагатьох сфер, що

функціонують на тих самих засадах, що й за часів існування СРСР. Конкуренція з'явилася лише в таких напрямках, як благоустрій, озеленення, ритуальне обслуговування. А система управління житлом і його експлуатація, а також монополія у сфері водопостачання, водовідведення та теплопостачання залишилися на колишньому рівні [3].

Засоби конкуренції не можуть забезпечити баланс інтересів та стабільний розвиток галузі, оскільки відповідні ринки відокремлені регіонально, а обмежений доступ до необхідної інфраструктури забезпечує монопольне становище постачальників комунальних послуг.

Через вище окреслені проблеми споживачі наразі не можуть контролювати обсяг і якість комунальних послуг, що надаються, вибирати ціну, постачальника і навіть відмовитися від таких послуг; незрозуміло, що саме є спожитим продуктом: ресурси щодо яких розраховуються нормативи споживання, чи параметри комфорту, за якими оцінюється сам факт надання або відсутності послуги і якість роботи підприємства ЖКГ.

Житлово-комунальна система з'їдає кошти, енергію, ресурси, але не спроможна надати якісні послуги. А тому вимагає не часткових ремонтів, а негайного системного реформування. Необхідно ліквідувати монополії в комунальному секторі. Чесна і прозора конкуренція серед надавачів житлово-комунальних послуг може створити вибір, а населення отримає якісні послуги за помірну ціну. Потрібно упорядкувати й тарифну політику, яка була б прозорою і зрозумілою для споживачів, коли тарифи на житлово-комунальні залежать від якості наданих послуг. Запровадження енергозберігаючих систем дасть можливість істотно економити кошти споживача [4].

Регулювання послуг природних монополій – електропостачання, газопостачання та теплопостачання здійснюється НКРЕКП [2]. На сьогодні цей орган по суті є органом виконавчої влади. Водопостачання і теплопостачання – це природні монополії, які називають локальними (монополії регіонального рівня). Регіони самі установлюють та регулюють тарифи, але параметрами цих тарифів – ціну на електроенергію та ціну на газ задаються на центральному рівні.

Виходом з кризи стосовно природних монополій може бути передача в оренду, концесію, управління монополій, а також створення комунальних підприємств, регіональних компаній тощо.

У таких сферах послуг, як обслуговування ліфтів, вивезення сміття, благоустрій повинен діяти по законам ринкової економіки - конкурентний ринок, який регулюється антимонопольним законодавством та комісією з цін. Для цього потрібна злагоджена робота, ефективність якої передусім залежить від місцевих органів влади. Але якщо створити його і не створити конкурентного середовища, то система безумовно не запрацює.

На сьогоднішній день розмір коштів, закладених у державному бюджеті на покриття заборгованості комунальним підприємствам за надання пільг та покриття різниці у тарифах, є недостатнім. Така ситуація сприяє зростанню у підприємств кредиторської заборгованості, обмежує їх можливості у фінансуванні таких необхідних заходів, як реконструкція, модернізація існуючих виробничих потужностей підприємств, придбання нового сучасного виробничого обладнання, що ще більше поглиблює технічні проблеми і негативно впливає на якість наданих послуг споживачам, і як результат погіршує фінансовий стан комунальних підприємств [5].

Для вирішення проблеми фінансування підприємств ЖКГ перш за все необхідно забезпечити своєчасне надходження коштів за надані комунальні послуги. Адже зростання величини дебіторської заборгованості загрожує погіршенням фінансового стану, а також зниженням показників результативності діяльності підприємств комунального господарства.

Саме тому в умовах сучасної економіки перед підприємствами ЖКГ постає завдання визначити найбільш прийнятні джерела фінансування та забезпечити їх ефективне використання.

Без фінансового забезпечення не можливо провести технічне переоснащення, утім, як не можливо цього зробити цього без інвестицій. Підвищення спроможності підприємств ЖКГ можливе лише завдяки технічному переоснащенню.

Головним завданням забезпечення беззбиткового функціонування підприємств галузі при прозорій економічно обґрунтованій системі визначення рівня тарифів та адресному соціальному захисту населення є досягнення рівня поточної беззбитковості підприємств галузі з одночасним впровадженням комплексу заходів, спрямованих на:

- зменшення рівня витрат операційної діяльності;
- збільшення надходжень підприємств, що надають житлово-комунальні послуги.

Реалізація першого напрямку може бути здійснена шляхом оптимізації витрат та втрат матеріальних та енергетичних ресурсів житлово-комунальних підприємств; встановлення цін на енергоресурси для підприємств житлово-комунального господарства на рівні цін для населення; зменшення податкового навантаження на підприємства житлово-комунального господарства (відміни ПДВ на послуги, поширення спрощеної системи оподаткування).

По другому напрямку пропонується:

- запровадити механізм регулювання тарифів через установлення їх граничного рівня та застосування одночасної індексації тарифів з урахуванням інфляційних процесів, у тому числі змін цін і тарифів на паливно-енергетичні ресурси та механізм покриття різниці між фактичною вартістю житлово-комунальних послуг та встановленими тарифами (при їх затвердженні менше від фактичної вартості) з місцевих бюджетів;
- визначити структури дебіторської та кредиторської заборгованості та ліквідувати ці борги;
- збільшити видатки з місцевих бюджетів розвитку на житлово-комунальне господарство;
- відновити пеню за несвоєчасну оплату житлово-комунальних послуг.

Список використаної літератури

1. Бабаєвська О.Б. Сучасні заходи вдосконалення фінансової забезпеченості підприємств житлово-комунального господарства/ О.Б. Бабаєвська,

- В.В. Величко // Комунальне господарство міст. – 2010. – № 96. – С. 289-293.
2. Закон України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» // Відомості Верховної Ради, 2016. – № 51, ст. 833. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1540-19>.
 3. Мирошніченко В.П. Хто винен в «бідності» підприємств житлово-комунального господарства/ В.П. Мирошніченко // Фінансовий контроль. – 2009. – № 2 (15). – С. 24–25.
 4. Нехайчук Д.В. Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності // Науковий вісник: Фінанси банки, інвестиції. — 2009. — № 1 (2). — С. 66-69.
 5. Устінов Д.О. Трансформація механізму державного управління процесами становлення та розвитку ЖКГ України / Д.О. Устінов // Комунальне господарство міст: Наук.-техн. зб. № 96. – К.: Техніка, 2009 – С. 35-37.

Крижня В.О.

професор кафедри економіки підприємства

Марченко В.М.

НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського»

E-mail: Vita.krizhnyaya@mail.ru

ПРОБЛЕМИ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Фармацевтична галузь, попри складну економічну та політичну ситуацію в Україні, розвивається та є прибутковою. Але незважаючи на такі позитивні передумови є ряд проблеми, які гальмують стрімкий розвиток даної сфери економіки. Більшість цих проблем знаходяться у сфері оподаткування та нормативного-правового забезпечення. Тому метою цієї роботи є дослідити

головні проблеми, які гальмують розвиток фармацевтичної галузі економіки. Завдання даного дослідження полягає у визначенні позитивних ефектів від вирішення цих проблем.

Дослідивши податкове законодавство та нормативно-правову базу у фармацевтичній галузі України можна виділити такі основні проблеми:

1. Нерівні умови у сфері сплати ПДВ між імпортними та українськими ліками та затвердження державного реєстру ліків.

Закордонні ліки в апriorі звільнені від оподаткування ПДВ, що ставить в нерівні умови вітчизняних виробників, які сплачують ПДВ у розмірі 7%. До 2014 року для фармацевтичних підприємств була пільга на сплату ПДВ 0% на лікарські засоби зареєстровані в Україні, але після введення 7% ставки ПДВ ця пільга анулювалася. Хоча наразі 80% потреба ліків задовольняють саме вітчизняні виробники ліків, для зниження цін в подальшому необхідна державна підтримка. За 2016 рік за даними Держкомстату ліки подорожчали на 67,7% [1]. Саме тому 1 лютого 2017 року був поданий до Верховної ради України законопроект про скасування податку на додану вартість для лікарських засобів вітчизняного виробництва. Це в подальшому дозволить як і знизити ціни на медикаменти вітчизняного походження так і створити нові робочі місця.

Створення державного реєстру ліків додало клопоту не тільки виробникам, а і покупцям. Саме в цьому переліку визначено лікарські засоби, які оподатковуються 7% ставкою ПДВ, а всі інші, що не потрапили в цей список, оподатковуються ставкою 20%.

2. Застарілі процедури в сфері патентування лікарських засобів.

Наразі діючий закон, який регулює реєстрацію лікарських засобів є Закон України «Про лікарські засоби» був прийнятий ще в 1996 році. За 21 роки з'явилося багато нових видів лікарських засобів на які цей закон не розповсюджується. Тому прийняття нового закону допоможе як і виробникам, так і споживачам, та і державі в забезпеченні прозорості та легкості патентування нових лікарських засобів [2].

3. Унеможливлення швидкої модернізації обладнання, яке необхідне підприємству для оновлення через високу ставку ПДВ та інших податків при ввезенні на територію України.

На прикладі компанії «Інтерхім», яка витратила при реалізації будівництва інвестиційного проекту лабораторно-виробничого комплексу біля 250 млн. грн. на податки, стає зрозуміло, чому більшість навіть великих виробників лікарських засобів змушені працювати на застарілому обладнанні. Хоча фармацевтична галузь в Україні і є однією з найбільш прибуткових, відміна податків або їх часткове зменшення саме для модернізації обладнання, дозволила б покращити якість медикаментів та розширити ринки збуту.

4. Для підприємств, які експортують лікарські засоби встановлено недостатній термін для повернення валюти в Україну.

На даний момент термін повернення валюти при експортних операціях складає 90 днів, що є досить мало, адже представництва українських виробників закордоном не завжди встигають перерахувати кошти, тому що в певних країнах існують обмеження, встановлені законом з конвертації валюти. Якби були встановлені терміни в межах 180 днів, то це б відкрило нові зовнішні ринки.

5. Не до кінця сформовані компетенції Міністерства охорони здоров'я у сфері реалізацію та контролю за лікарськими засобами.

Кабмін у своїй постанові від 25 березня 2015 року № 267 «Про затвердження положення про Міністерство охорони та здоров'я України» затвердив, що формування та реалізація державної політики у зазначеній сфері має контролюватися даним міністерством. Але у положенні №267 «Про затвердження положення про Міністерство охорони здоров'я України» повноваження цього органу на контроль та реалізацію політики реєстрації лікарських засобів взагалі відсутня. Внесення поправок допомогло б зробити реєстрацію та перереєстрацію ліків швидшою та зрозумілішою.

Отже, фармацевтична галузь України зіштовхується з такими проблемами, що гальмують її сталий розвиток: застосування більш лояльних

преференція у сфері оподаткування ПДВ імпортних виробників, важкі схеми патентування та реєстрації лікарських засобів, встановлення занадто жорстких норм повернення валюти для експортних виробників та унеможливлення швидкої заміни старого обладнання через високі ставки податків на ввезення закордонного обладнання. При вирішенні даних проблем позитивні ефекти будуть як і для виробників, так і для держави та споживачів.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про лікарські засоби». Відомості Верховної Ради України: - К.: редакція від 04.04.1996 року. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
2. Індeksi цін виробників за галузями промислової продукції (до попереднього року) [Електронний ресурс] / А.О. Фризоренко / Статистичний збірник. – 2016. – С. 54. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

К.е.н. Лобода Н.О.

доцент кафедри обліку і аудиту

Львівський національний університет ім. І. Франка

E-mail: n.loboda@mail.ru

ОБЛІКОВИЙ ДИСКУРС ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК: ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ФІСКАЛЬНІ ФУНКЦІЇ

На сучасному етапі відбувається розвиток системи оподаткування прибутку підприємств та подальша його адаптація до світових тенденцій та умов ведення вітчизняного господарства. З 2015 року в Україні запроваджена класична європейська модель податку на прибуток, згідно з якою базовим показником для розрахунку об'єкта оподаткування є бухгалтерський фінансовий результат до оподаткування, який в подальшому коригується на

різниці, прямо визначеній Податковим кодексом України.

Сучасний стан розрахунків за податок на прибуток проаналізуємо на основі окремих показників.

За результатами 2015 року надходження від податку на прибуток до Державного бюджету склало 39 053 млн. грн., а переплати – близько 24 млрд. грн. Повертати ці переплати держава найближчим часом не збирається, у бюджеті-2016 кошти для погашення цієї заборгованості не передбачені. Ситуація з очікуваними надходженнями від цього податку в умовах економічного падіння та збитковості підприємств (в тому числі, у зв'язку із значним індексом інфляції – понад 40% за 2015 рік) дедалі погіршується.

Аналізуючи статистичні дані, при загальній тенденції зростання суми податкових надходжень у ВВП (з 19,3 до 25,6 % ВВП протягом 2005-2015 років), частка надходжень від податку на прибуток підприємств значно скоротилася (з 5,3% до 2% ВВП впродовж 2005-2015 років).

Варто зазначити важливість надходжень до бюджетів місцевого рівня податку на прибуток підприємств. Аналізуючи статистичні дані, найбільше надходжень від податку на прибуток підприємств до бюджетів місцевих рівнів було зафіксовано у 2013 р. У 2014 р. спостерігається різке падіння податкових надходжень на 415 млн. грн. (наслідки політичної та економічної кризи, а також внаслідок повномасштабної збройної агресії та окупації частини української території (АР Крим та окремі території Донецької та Луганської областей).

Фіскальну ефективність податку на прибуток, а саме надходження до Зведеного бюджету України (ЗБУ), фінансові результати підприємств, ВВП та вплив розміру ставки оподаткування на рівень податкового надходження розглянемо за даними, поданими у табл. 1.

За даними таблиці можемо говорити про те, що зменшення ставки оподаткування позитивно вплинули на надходження з податку на прибуток підприємств, так, у 2010 році сума надходжень склала 40 359,1 млн. грн., а у 2012 року вона зросла до 55 793,0 млн. грн. В 2014 р. в наслідок політичної та

Основні показники, що впливають на суми надходжень податку на прибуток підприємств до бюджету та ВВП в Україні за 2010–2015 рр.

Роки	Надходження з податку на прибуток підприємств до ЗБУ, млн. грн.	ВВП, млн. грн.	Фінансові результати підприємств і організацій до оподаткування, млн. грн.	Ставка оподаткування, %
2010	40 359,1	1 120 585	58 334,0	25
2011	55 097,0	1 349 178	122 210,0	23
2012	55 793,0	1 459 096	101 884,7	21
2013	54 993,8	1 522 657	29 283,2	19
2014	40 201,5	1 566 728	- 523 587,0	18
2015	39 053,0	1 979 458	- 340 126,6	18

Джерело: складено автором на основі даних ukrstat [1].

економічної кризи, а також внаслідок повномасштабної збройної агресії та окупації частини української території (АР Крим та окремі території Донецької та Луганської областей) надходження з податку на прибуток підприємств поступово почали скорочувати і в 2015 р. склали 39 053 млн. грн. (спричинено великою збитковістю підприємств).

Проаналізувавши стан розрахунків за податком на прибуток підприємства в Україні протягом 2016 року, нами було виокремлено такі тенденції:

1. За результатами 1-го кварталу 2016 року загальна кількість платників податку на прибуток становила 269 215, з яких 1 548 – це великі платники податків (0,6%).

2. З 21 000 платників податку з оборотом більше 20 млн. грн., прибуткові – 12 935, збиткові – 8 000 (62% / 38%).

3. За 1-ий квартал 2016 року загалом було сплачено 13 800,0 млн. грн., з яких 11 300 млн. грн., або 80%, сплачено всього 1086 платниками, або 0,4% [2].

Проаналізувавши сучасний стан розрахунків та обліку податку на прибуток підприємств в Україні, вважаємо, що одним з перших кроків має стати вдосконалення податкового законодавства, забезпечення його стабільності та однозначності трактування термінів та положень. Адже

сьогодні, на рівні Податкового кодексу України передбачена ситуація, коли: норма закону чи іншого нормативно-правового акта, виданого на підставі закону, або якщо норми різних законів чи різних нормативно-правових актів припускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків платників податків або контролюючих органів, внаслідок чого є можливість прийняти рішення на користь як платника податків, так і контролюючого органу [3]. Законодавець у такій ситуації становиться на бік платника податків, встановлюючи презумпцію правомірності його рішень. Тобто акцент робиться на наслідках, тоді як потрібно намагатися вирішити саму проблему: неоднозначність (множинність) трактування прав та обов'язків; неоднозначність трактування окремих норм.

Причини такої неоднозначності частково можуть бути пояснені іншою нормою ПКУ, згідно з якою у разі якщо поняття, терміни, правила та положення інших актів суперечать поняттям, термінам, правилам та положенням ПКУ, для регулювання відносин оподаткування застосовуються поняття, терміни, правила та положення ПКУ [3].

Не менш важливим для платників податків є реальне дотримання такого принципу податкового законодавства, як стабільність, під яким мається на увазі, що зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки. Податки та збори, їх ставки, а також податкові пільги не можуть змінюватися протягом бюджетного року.

Передусім, для реалізації на практиці принципів нейтральності і соціальної справедливості до ПКУ варто додати норми, які дозволять більш об'єктивно оцінювати активи підприємства та їх можливість генерувати прибуток при використанні. Це дозволить використовувати при оподаткуванні такий принцип бухгалтерського обліку, як обачність: застосування у бухгалтерському обліку методів оцінки, які повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства.

Поряд з цим експерти Міжнародного валютного фонду за результатами проведених досліджень визнають, що положення Податкового кодексу України мають бути спрощені за рахунок внесення чіткості та покращення юридичної техніки.

Експертами Європейського інформаційно-дослідницького центру пропонується з 2017 року запровадити кардинально нову, прогресивну модель оподаткування прибутку підприємств – податок на виведений капітал з одночасним проведенням інших пов'язаних із цим системних змін до податкової системи України.

Отже, враховуючи результати проведеного дослідження можна зробити висновок, що податок на прибуток підприємств в Україні має дуже вагомое фіскальне значення, чим відрізняється від аналогічних податків в економічно розвинутих країнах. Саме тому, одним з перших кроків на сучасному етапі реформування податку на прибуток має стати вдосконалення податкового законодавства, забезпечення його стабільності та однозначності трактування термінів та положень, а також впровадити ризикоорієнтовану систему адміністрування податку на прибуток з метою запровадження системного підходу до контролю за сплатою податків.

Список використаної література

1. Офіційний web-сайт Державного комітету статистики України. Соціально-економічне становище України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн.: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Фінансові результати підприємств до оподаткування за видами економічної діяльності за 2010-2015 роки. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/fin/fin_rez/fr_ed/fr_ed_u/fr_ed_0414_u.htm
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (із змінами та доповненнями)

Манько І.В.
студентка кафедри економіки підприємства,
Марченко В.М.
професор кафедри економіки підприємства
Національний технічний університет України
«КПІ ім. Ігоря Сікорського»
E-mail: irenkos96@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

На кожному підприємстві склад та структура оборотних активів різняться і залежать від типу виробництва, складу витрат на виробництво продукції, умов поставок матеріальних цінностей, умов реалізації продукції (виконаних робіт, наданих послуг), проведення розрахунків тощо [1]. Структура оборотних активів має значні коливання в окремих галузях господарства. Підприємства фармацевтичної промисловості мають ряд особливостей щодо формування та використання оборотних активів.

В ході аналізу структури оборотних активів підприємств фармацевтичної промисловості виявлено переважання дебіторської заборгованості, питома вага якої після різкого зростання в 2010 р. мала тенденцію незначного зниження в період з 2010 по 2013 рік. До кінця аналізованого періоду (у 2016 році) на дебіторську заборгованість припадає 55,6% оборотних активів і 46,7% всіх активів фармацевтичної організації. В даному випадку формування такого високого рівня дебіторської заборгованості зумовлено одним зі складових видів діяльності фармацевтичної організації - закупівлею та постачанням лікарських препаратів та інших медичних товарів в медичні організації.

Питома вага товарно-матеріальних запасів у структурі оборотних активів коливається в межах від 33,3 до 43,1%, а коштів - від 2,7 до 21,5%. У 2016 році товарно-матеріальні запаси в структурі оборотних активів склали 35,3%, на грошові кошти доводилося 13,1%. Зниження рівня запасів до кінця аналізованого періоду було обумовлено зростанням дебіторської заборгованості (дебіторська заборгованість, по суті, витіснила основні складові оборотних активів). Такий невисокий рівень забезпеченості матеріальними оборотними активами веде до підвищеного ризику збою в поставках, дефектуру і упущену вигоду і повинен компенсуватися високими показниками по їх оборотності, аналіз якої проводився в ході оцінки ділової активності.

Аналіз ділової активності організації включав розрахунок показників, що характеризують оборотність запасів, оборотних активів, всього капіталу, дебіторської заборгованості покупців в порівнянні з оборотністю кредиторської заборгованості постачальникам.

Основною проблемою неефективного використання майна фармацевтичної організації є не перенакопичення активів, а скоріше низькі показники економічної рентабельності або рентабельності продажів. Оцінка можливості підвищення рентабельності продажів повинна супроводжуватися додатковим аналізом ціноутворюючим політики фармацевтичної організації, а також аналізом рівня витрат і можливістю їх мінімізації.

Прискорення оборотності активів, мобільних засобів і, зокрема, товарно-матеріальних запасів могло б підвищити виявлену в ході фінансового аналізу невисоку ефективність використання майна фармацевтичної організації.

Крім того, для організацій даної галузі притаманне поєднання низької оборотності оборотних активів з високою залежністю від позикових джерел, що зумовило також низький рівень фінансової стійкості. Прискорення ж оборотності оборотних засобів і підвищення рентабельності активів сприятиме підвищенню питомої ваги власного капіталу і, відповідно, зниження ступеня залежності від позикового капіталу.

Виявлені в ході фінансового аналізу проблемні моменти свідчили про необхідність розробки програми вдосконалення системи управління оборотними активами, упорядкування руху матеріальних потоків шляхом оптимального побудови ланцюга бізнес-процесів закупівель, продажів, управління запасами лікарських засобів і в ідеалі - розробки нової «моделі організації».

За сукупністю всіх отриманих результатів в ході аналізу фінансових показників виявлено ряд негативних тенденцій і залежностей, а саме:

- порушення структури активів балансу, хронічне переважання в структурі оборотних активів дебіторської заборгованості, її високу питому вагу (55,6% в 2016 р) і низькі показники по оборотності
- фактичне витіснення дебіторською заборгованістю товарно-матеріальних запасів (основною складовою оборотних активів) і, як наслідок - невисокого рівня забезпеченості матеріальними оборотними активами, а також підтримання їх оборотності на середньому рівні;
- низький ступінь забезпеченості власним капіталом і вкрай виражений ступінь залежності від позикового капіталу;
- фінансування оборотних активів переважно за рахунок позикових джерел, підтримання чистого оборотного капіталу на мінімальному рівні;
- низькі показники рентабельності продажів і рентабельності всього капіталу (всіх активів).

Список використаної літератури

1. Кравченко Т.В. Оцінка ефективності процесів формування та використання оборотного капіталу фармацевтичних // Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль. – 2014. – №3 – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/382/2007_4_p032037.pdf?sequence=1

Маюк О.В.
студентка фінансового факультету,
к.е.н., доцент Медведєва І.Б.
доцент кафедри управління фінансовими послугами
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця
E-mail: Olena.Maiuk@netafim.com

ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ОБОРОТНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА»

В теорії економічної науки зазвичай наводиться багато трактовок поняття «оборотний капітал підприємства». В досліджуваних роботах, як правило, виділяють функціональні особливості капіталу, його речовинні ознаки, вплив на формування фінансово-економічних результатів діяльності підприємства.

Капітал є однією з фундаментальних економічних категорій, сутність якої наукова думка досліджує протягом багатьох століть, це одна з найбільш проблемних категорій дослідження якої економісти проводили на основі існуючих господарських відносин, чим і пояснюється різноманітність поглядів на сутність капіталу.

Дослідженню визначення оборотного капіталу підприємства присвятили свої праці такі вітчизняні та зарубіжні вчені як: Слав'юк Р. А., Шелудько В. М., Партін Г. О., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Ю. Брігхем., Л. С. Гапенский та ін.

Метою роботи є уточнення економічної сутності поняття «оборотний капітал підприємства».

Оборотний капітал є матеріальною субстанцією відносин, що виникають з приводу його формування та управління. Тому визначення сутності оборотного капіталу є значною мірою джерелом глибокого розуміння його фінансової структури, напрямків використання та розробки ефективних управлінських рішень.

В економічній літературі існують різні підходи до визначення сутності оборотних коштів. Дехто з економістів спрощено трактує їх як “предмети праці”, “матеріальні активи”, “гроші, що обертаються”. Найчастіше можна натрапити на два визначення оборотних коштів.

По-перше, оборотні кошти – це грошові ресурси, які вкладено в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервного виробництва та реалізації виготовленої продукції.

По-друге, оборотні кошти – це активи, які протягом одного виробничого циклу або одного календарного року можуть бути перетворені на гроші. Деякі автори таке саме визначення дають терміну “оборотний капітал”. Тобто у літературі існує ототожнення понять “оборотні кошти”, “оборотний капітал”, “оборотні активи” та “поточні активи”. Тому надалі необхідно визначити сутність, економічний зміст та можливі відмінності між зазначеними поняттями.

У західній літературі під оборотним капіталом розуміють категорію “працюючий капітал”. Американські економісти Ю. Брігхем і Л. С. Гапенський наводять дві дефініції працюючого капіталу: валовий працюючий капітал, під яким розуміють поточні активи, або чистий працюючий капітал, під яким розуміють різницю між: поточними активами і поточними пасивами [1].

Павловська О. В. та Притуляк Н. М. вважають, що оборотні кошти - це грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу .

Партін Г. О. ототожнює поняття “обігові кошти” та “оборотний капітал”. Він вважає, що це кошти, витрачені на придбання чи виготовлення оборотних активів підприємства, які необхідні для забезпечення на підприємстві безперервності процесу виробництва і реалізації продукції та отримання прибутку [2].

На думку Поддєрьогіна А. М. оборотні кошти – це кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва, реалізації продукції та отримання прибутку [3]. З ним

погоджується і Філімоненков О. С., згідно якого оборотні кошти – це вартість, що авансована в кругообіг виробничих оборотних фондів і фондів обертання для забезпечення безперервності процесу виробництва й обертання. Покропивний С. Ф. визначає оборотні кошти як сукупність грошових коштів підприємства, необхідних для формування й забезпечення кругообігу виробничих оборотних фондів та фондів обігу [4].

Слав'юк Р. А. відзначає, що оборотні кошти – це частина капіталу підприємства, вкладеного в його поточні активи, сукупність оборотних виробничих фондів, фондів обігу, авансованих для забезпечення поточної діяльності [5].

Шелудько В. М. виокремлює поняття оборотних активів та говорить про те, що це та частина активів, що обслуговують господарський процес і забезпечують його неперервність. У бухгалтерському обліку до таких активів відносять активи, які споживаються або реалізуються протягом одного операційного циклу або протягом року [6].

Існує певна ідентичність понять – оборотні кошти та оборотний капітал. Загалом, поняття “капітал” виступає в трьох формах: грошовій, продуктивній і товарній. Найбільш широким, загальним поняттям капіталу відповідає його грошовий формі. В економічній теорії “грошовий капітал” розглядається як вартісна форма всього капіталу, а не лише як певна сума грошей, що спрямовується в процесі господарсько-підприємницької діяльності на придбання засобів виробництва і предметів праці.

Оборотний капітал проходить три стадії кругообігу: грошову, виробничу й товарну. На першій стадії під час авансування коштів здійснюється придбання й нагромадження необхідних виробничих запасів.

У виробничому процесі авансується вартість для створення продукції: у розмірі вартості використаних виробничих запасів, перенесеної вартості основних фондів, витрат на саму працю (заробітна плата та пов'язані з нею витрати). Виробнича стадія кругообігу оборотного капіталу завершується випуском готової продукції, після чого настає стадія реалізації.

На третій стадії авансування коштів триває доти, доки товарна форма вартості не перетвориться на грошову. Отримання виручки від реалізації свідчить про корисність створеної суспільством вартості і про відтворення авансованих у ній коштів. Грошова форма, якої набирає оборотний капітал на третій стадії кругообігу, одночасно є і початковою стадією наступного обороту капіталу.

Отже, оборотний капітал як комплексну категорію та частину загального капіталу підприємства, що має високий рівень оборотності та використовується в поточній господарській діяльності з метою одержання прибутку, варто розглядати в єдності джерел його формування і напрямків використання, а також з урахуванням галузевих та регіональних особливостей у складі та структурі оборотного капіталу.

Список використаної літератури

1. Бригхем Ю. Финансовый менеджмент. Полный курс / Ю.Л. Бригхем, Л. Гапенски / Пер. с англ. под ред. В.В. Ковалева. – СПб.: Институт «Экономическая школа», 2004. –Т.1 499 с., Т.2 669 с.
2. Партин Г.О. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб. / Г.О. Партин., Н.Є. Селюченко. – Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2010. – 332 с.
3. Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент: Навч. посібник / А.М. Поддєрьогін, Л.Д. Буряк, Н.Ю. Калач [та ін.] – К.: КНЕУ, 2001. – 204 с.
4. Економіка підприємства: підручник / За ред. С.Ф. Покропивного. – К.: КНЕУ, 2001. – 528 с. .
5. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств : підручник / Слав'юк Р.А.. – К.: УБС НБУ: Знання, 2010. – 550 с.
6. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: підручник / В.М. Шелудько. – К.: Знання, 2013. – 375 с.

Мотилькова Г.І.
магістрант кафедри обліку і аудиту,
к.е.н., доцент Распопова Ю.О.
доцент кафедри обліку і аудиту
Національна металургійна академія України
E-mail: motylkova@i.ua

ОСНОВНІ ЗАСОБИ ПІДПРИЄМСТВА: ПОДАТКОВИЙ АСПЕКТ

З набуттям в 2015 р. змін до Податкового кодексу України [1] відбувся черговий крок гармонізації бухгалтерського та податкового видів обліку. Так, об'єктом оподаткування згідно пп. 134.1.1 [1] є прибуток підприємства, визначений у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, який коригується на відповідні податкові різниці. До таких різниць відносяться й ті, що виникають при нарахуванні амортизації необоротних активів.

Слід зазначити, що амортизаційні різниці виникають внаслідок деяких обмежень, встановлених [1]. Зокрема, в податковому обліку підприємство не може застосовувати «виробничий метод» нарахування амортизації. Також для розрахунку амортизації відповідно до положень [1] визначається вартість основних засобів та нематеріальних активів без урахування їх переоцінки (уцінки, дооцінки), проведеної відповідно до положень бухгалтерського обліку. Також не підлягають амортизації та проводяться за рахунок відповідних джерел: витрати на придбання (самостійне виготовлення) невиробничих основних засобів; на ремонт, реконструкцію, модернізацію або інші поліпшення невиробничих основних засобів.

Необхідність коригування фінансового результату, що визначений за даними бухгалтерського обліку, викликана розбіжностями в понятті основних засобів в Податковому кодексі України та в інших нормативно-правових актах з

обліку. Тому для усвідомлення сутності поняття «основні засоби» доцільно розглянути трактування цього терміну в нормативних документах, що регулюють ведення обліку в Україні (табл.1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика визначень терміну «основні засоби»

Джерело	Тлумачення терміну «основні засоби»
Податковий кодекс України (пп.14.1.138) [1]	Матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 6000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 6000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)
П(С)БО 7 «Основні засоби» (п.4) [2]	Матеріальні активи, які підприємство/установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)
МСБО 16 «Основні засоби» (п.6) [3]	Матеріальні об'єкти, що їх: 1) утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг, для надання в оренду або для адміністративних цілей; 2) використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду

Отже, згідно п. 4 [2] та п. 6 [3] немає різниці між виробничими та невиробничими основними засобами, що дозволяє амортизувати такі об'єкти незалежно від того використовуються вони в господарській діяльності підприємства, спрямованій на отримання доходу, чи мають інше призначення. Саме в трактуванні терміну «основні засоби» за пп.14.1.138 [1] не вважаються

такими активами невиробничі основні засоби. При цьому ключовим фактором щодо визнання належності основних засобів до виробничих є використання їх у господарській діяльності підприємства, а ті, що не використовуються в цій діяльності слід вважати невиробничими. Тому для підприємств необхідно визначитись, що саме для них вважається їх господарською діяльністю. При цьому необхідно керуватись положенням пп.14.1.36 [1] відповідно до якого «господарська діяльність» – діяльність особи, що пов'язана з виробництвом (виготовленням) та/або реалізацією товарів, виконанням робіт, наданням послуг, спрямована на отримання доходу і проводиться такою особою самостійно та/або через свої відокремлені підрозділи, а також через будь-яку іншу особу, що діє на користь першої особи, зокрема за договорами комісії, доручення та агентськими договорами.

Тобто в податковому обліку, на відміну від бухгалтерського, основними засобами вважаються тільки ті, що використовуються в діяльності для отримання доходу. Тому на підприємстві необхідно обґрунтувати критерії щодо поділу основних засобів на виробничі та невиробничі, створити відповідне інформаційне забезпечення для відображення цієї ситуації в обліку.

Список використаної літератури

1. Податковий кодекс України від 01.04.2012 зі змінами та доп. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page3>
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_014

Норченко С.Ю.
студент,
науковий керівник: старший викладач Щедрина М.А.
Новокаховський гуманітарний інститут ВНЗ «Відкритий
міжнародний університет розвитку людини «Україна»
E-mail: ekfangi@gmail.com

МОНЕТИЗАЦІЯ ПІЛЬГ ТА СУБСИДІЙ В УКРАЇНІ

Сучасний стан вітчизняної ринкової економіки супроводжується стрімким розшаруванням суспільства за матеріальним, соціальним статусами. Сьогодні постала проблема забезпечення і підтримки малозабезпечених верст населення. Однією з функцій держави є недопущення зростання соціальної напруги з приводу майнової нерівності, передбачення й фінансування негативних проявів ринку для громадян (безробіття, втрата працездатності).

Соціальний захист як сукупність державних заходів і видатків бюджету пов'язаний з наданням фінансової допомоги окремим верствам населення, які через незалежні від них причини не мають достатніх для самозабезпечення доходів. Існуюча в державі система відшкодування пільг та субсидій є застарілою, вона не спонукає людей заощаджувати. Відсутність готівкового надходження коштів не дає можливості населенню самостійно регулювати витрати на користування житла та комунальних. Тому потрібно розробити нову систему виплати пільг та субсидій.

Кожному громадянину потрібні соціально-економічні гарантії, закріплені законодавчо. В іншому випадку не можна досягти соціальної рівноваги між населенням, державою і підприємницькими структурами, а отже, і економічної стабільності в країні.

Один із напрямків соціально-економічних гарантій має на меті вирівнювання рівня життя окремих груп населення, недостатня забезпеченість яких пов'язана переважно з причинами, що не залежать від їхніх трудових

зусиль. Такими причинами можуть бути підвищене навантаження утриманців на працездатних; стан здоров'я; вік; втрата роботи; кризові явища в економіці. У цьому випадку формами задоволення відповідних потреб можуть бути пенсії, допомога, стипендії, грошові виплати, їхня індексація, матеріальна допомога, пільги з податків, платежів і послуг.

У діючих умовах пільги та субсидії є не універсальним, а вибіркоким засобом відновлення соціальної справедливості, інструментом захисту окремої категорії споживачів житлово-комунальних послуг. Очевидною є потреба у важелях державного регулювання, адекватних до ситуації, що склалася, необхідна реальна допомога малозабезпеченим верствам населення.

Встановлені законодавством пільги передбачають переваги, що надаються особі (або групі осіб) порівняно з іншими громадянами. При цьому зобов'язання щодо відшкодування частини вартості спожитої електроенергії, централізованого опалення та гарячого водопостачання бере на себе держава – відшкодування частини вартості проводиться з державного бюджету України. В свою чергу субсидія як адресна безготівкова допомога держави сім'ям визначає відшкодування витрат на оплату користування житлом або його утримання та комунальних послуг [1].

За допомогою оновленої програми житлових субсидій уряд зміг забезпечити соціальну основу для проведення реформ у сфері житлово-комунальних послуг. Проте залишається актуальною проблема енергозбереження для отримувачів житлових субсидій. Малозабезпечені сім'ї, які отримують державну допомогу, не мають додаткових коштів для здійснення енергозберігаючих заходів, та й у самій програмі субсидій стимули до скорочення споживання недостатні.

Одним із напрямків вирішення даної проблеми є монетизація пільг та субсидій. Монетизація – це процес конвертації чого-небудь в законний платіжний засіб. На сучасному етапі один із ефективних підходів – виділяти гроші власне пільговику, а вже він їх може витратити на проїзд, для підвищення енергоефективності житла, для оплати комунальних послуг в межах тієї суми,

яку буде визначено державою. Для цього і потрібна монетизація. В даному випадку – перетворення зобов'язань держави на кошти для пільговика.

Перехід до такої системи виплати пільгових коштів передбачає наступне. По-перше, визначити, яким чином монетизувати гроші, перейти від взаємозарахувань в розрахунках між бюджетом і постачальниками. Далі необхідно розробити механізм адміністрування коштів, де їх зберігати, які структури братимуть участь у цьому процесі, відповідальні суб'єкти. Також серед низки завдань необхідно визначати методику витрачання коштів.

Серед концепцій, які розробляються, варто виділити створення фонду термомодернізації. Одна з головних проблем енергетичного сектору в Україні – недосконалість механізму опалення житлового сектору, де втрачається близько 60% спожитої енергії або майже 3 млрд. доларів щорічно. За підрахунками Мінрегіону, постійне фінансування та ефективне прозоре управління дозволять досягти більше, ніж мільярд кубічних метрів щорічної економії газу уже через три-п'ять років [2].

Проте до монетизації житлових субсидій треба підходити виважено та обережно. Проблема навіть не в тому, що субсидії не завжди забезпечені реальними коштами. Монетизація субсидій сама по собі лише загострить проблему несправедливого розподілу допомоги на оплату послуг.

Отже, система монетизації пільг та субсидій є вигідною як для покупців послуги, так і для продавців. Єдине, що впровадження принципово нового, можливо, в перший час призведе до деякого розбалансування держбюджету. Діючи система бюджетних трансфертів – це механізм можливості ручного впливу на залишки бюджетних коштів бюджетів всіх рівнів. Якщо нова система почне працювати, вона врегулює своєчасність бюджетних процесів і покаже реальний стан спроможності бюджетів різних рівнів відшкодувати певні соціальні стандарти населенню. Далі за результатами річної чи піврічної роботи можна буде чітко говорити, яка ситуація відбувається зі станом розрахунків. І це буде реальний стан справ в галузі, який зможе реально показати ефективність зусиль у вирішенні проблем системі пільг та субсидій в Україні.

Перший крок реформ – підтримка малозабезпечених домогосподарств – зроблений. Наступні кроки – підвищення ефективності, адресності допомоги, впровадження стимулів до енергозбереження. Пошук ефективних методів забезпечення процесу енергозбереження потрібно здійснювати із врахуванням наслідків для всіх учасників цього процесу, але підхід мусить бути професійним.

Список використаної літератури

1. Поняття пільг та субсидій. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kyivenergo.ua/faq/>
2. Монетизація пільг та субсидій. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zerkalo.mk.ua/novini/monetizaciya-pilg-shho-pro-ce-treba-znati-koznomu-ukra%D1%97ncevi.html>

К.т.н., доцент Олійник Н.М.

доцент кафедри економіки і підприємництва

Херсонський національний технічний університет

E-mail:nat-o@ukr.net

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ

Сучасна структура молочної галузі характеризується тим, що виробництво молока в Україні значно нижче необхідних обсягів споживання, що позначається на якості харчування населення України. Споживання молока в Україні на 1 особу нижче ніж у розвинутих країнах, але молочна галузь країни все ж таки має потенціал до зростання. Збільшення ж виробництва молока стримується низькою рентабельністю тваринництва і тим, що більшість населення України не може купувати необхідну кількість молочної продукції через високу його вартість.

В Україні найбільші заводи з виробництва масла знаходяться в Вінницькій, Полтавській, Чернігівській та Черкаській областях. Для виробництва твердого сиру використовують молоко лише певних якостей та хімічного складу. Найсприятливіші умови сироваріння склалися в передгірних і гірських регіонах українських Карпат та деяких областях степової зони. Найбільші сироробні заводи в Україні: Новгород-Сіверський, Дубнівський (Рівненська обл.), Городенківський (Івано-Франківська обл.), Старосамбірський (Львівська обл.), Дніпрорудненський (Запорізька обл.); найбільші заводи з виробництва сухого знежиреного молока в Україні: Старокостянтинівський (Хмельницька обл.), Веселинівський (Миколаївська обл.), Бобровицький (Чернігівська обл.), Гуринський (Сумська обл.), Маловиськівський (Кіровоградська обл.); найбільші заводи з виробництва молочних консервів в Україні: Тальнівський (Черкаська обл.), Смілянський (Черкаська обл.), Первомайський (Миколаївська обл.), Гніванський (Вінницька обл.), Лубенський (Полтавська обл.)

За даними Державної служби статистики України [1] в таблиці 1 проаналізовано індекси цін виробників молочних продуктів за 2013-2016 роки.

Таблиця 1

Індекси цін виробників промислової продукції у 2013-2016 роках
(до відповідного періоду попереднього року), %

Період	Виробництво молочних продуктів			
	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Січень	97,3	116,9	110,7	127,9
Січень-лютий	97,4	117,6	110,5	128,3
Січень-березень	98,1	118,3	112,7	126,2
Січень-квітень	99,2	118,7	114,4	124,0
Січень-травень	100,0	118,8	115,6	122,0
Січень-червень	100,8	118,6	116,6	120,6
Січень-липень	101,8	118,1	117,6	119,4
Січень-серпень	102,8	117,6	118,5	118,6
Січень-вересень	103,7	117,2	118,9	118,4
Січень-жовтень	104,5	116,6	119,4	118,8
Січень-листопад	105,4	116,0	120,1	119,2
Січень-грудень	106,2	115,3	121,0	119,6

Визначальною тенденцією на ринку молока України останні чотири роки було значне підвищення цін як на молочну сировину, так і на готову продукцію. Високий рівень цін не тільки сприяв зростанню ефективності роботи молочної галузі, але й значно мотивував імпорт закордонної молочної продукції на український ринок.

Коливання цін на продукцію молочної галузі зумовлено тим, що виробництво молока має сезонний характер, проте попит спостерігається протягом усього періоду року. Найбільші обсяги виробництва молока в Україні останніми роками традиційно припадали на травень-липень, коли валовий надій молока сягав 1,2 млн. тонн, тоді як у січні-лютому майже вдвічі менше – близько 590-600 тис. тонн (рис. 1).

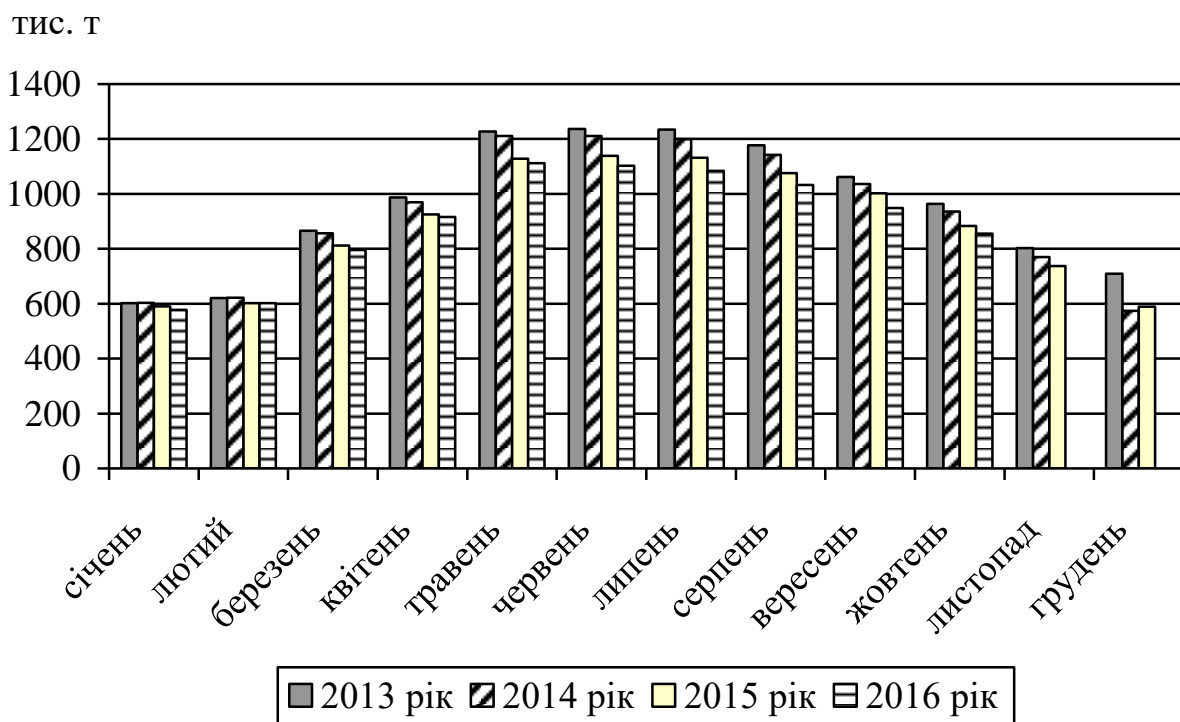

Рис. 1. Сезоне коливання виробництва молока в Україні

Джерело: складено автором за даними [1-2]

Як видно з рисунку 1, протягом періоду 2013-2016 роки спостерігається тенденція до зменшення виробництва молока в Україні. Ситуацію може стабілізувати лише подальше підвищення закупівельних цін і зменшення

сезонної амплітуди їх коливання через підтримку розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації та сімейних ферм. За кордоном молочний кооперативний рух має довгу історію та є досить розвинутий, тоді як в нашій країні він тільки починає набирати обертів [3].

Однією з найважливіших проблем підприємств молочної галузі є також проблема ринків збуту продукції, яка суттєво пов'язана з нестабільністю експорту. Нарощування обсягу експорту молочної продукції позитивно позначилось би як на формуванні ціни на молоко сире, так і на розвитку галузі в цілому [4].

Нині розвиток молокопереробних підприємств може стати дійсно ефективним лише за умов злагодженої роботи всіх підприємств, пов'язаних із виробництвом, переробкою та реалізацією молока і молочних продуктів. Саме тому перед підприємствами молочної промисловості стоїть першочергове завдання віднайти (створити) таку систему організаційно-економічних заходів, яка б сприяла:

- зростанню поголів'я великої рогатої худоби;
- збільшенню отримання якісної молочної сировини від сільських господарств;
- оптимізації витрат підприємств молочної галузі;
- зниженню відходів від діяльності та підвищенню рівня рентабельності.

Таким чином, питання підвищення ефективності діяльності підприємств молочної галузі потрібно вирішувати в тісному взаємозв'язку з державною підтримкою галузі, передовими ресурсозберігаючими технологіями, а також науковими досягненнями та здобутками українських та світових вчених-економістів.

Список використаної літератури

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://ukrstat.gov.ua>.
2. Офіційний сайт міністерства аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua>.

3. Кернасюк Ю. Молочний сектор: реалії і перспективи / Ю. Кернасюк // Агробізнес сьогодні. – 2015. – № 6 (301). – С. 10-12.
4. Олійник Н.М. Забезпечення сталого розвитку підприємств молочної галузі / Н.М. Олійник, Н.В. Мешкова-Кравченко, О.Ю. Мешков // Вісник Хмельницького національного університету. – № 2. – Т. 1 (222). – 2015. – С.38-44.

*К.е.н., доцент Остапенко О.М.
доцент кафедри фінансів і кредиту
Полтавська державна аграрна академія
E-mail: ostapenko13@ukr.net*

ДОРОЖНЯ КАРТА ЯК ЗАСІБ ПОШИРЕННЯ АГРАРНОГО СТРАХУВАННЯ

Діяльність страхових компаній, в першу чергу, повинна ґрунтуватися на здійсненні зворотного зв'язку зі споживачами страхових послуг, а також на принципі відкритості та доступності для них інформації про їх діяльність для забезпечення поширення страхування серед потенційних клієнтів. Останнє забезпечить – регіональна Дорожня карта як методологічна допомога і роз'яснення для потенційних та фактичних страхувальників. Так, досить актуальним питанням є на сьогодні розробка дорожньої карти для страхування сільськогосподарських товаровиробників.

Дорожня карта потенційного страхувальника – є документом, який допомагає сільськогосподарським товаровиробникам визначитись з сукупністю дій, яку необхідно реалізувати для залучення їх на страховий ринок за для споживання ними страхових послуг.

Регіональна Дорожня карта являє собою сукупність заходів, направлених на інформування сільськогосподарських товаровиробників про те, до кого можна звернутися щодо забезпечення захисту майнових інтересів останніх.

На сьогодні, можна виділити наступні етапи прийняття сільськогосподарськими товаровиробниками рішення про страхування:

1) збір інформації про страхові компанії та прийняття попереднього рішення про страхування;

2) прийняття попереднього рішення: позитивного чи негативного з питання захисту майнових інтересів;

3) початок процесу страхування.

Дорожня карта деталізує ґрунтовно 1 етап, який є підґрунтям для прийняття позитивного рішення щодо страхування.

Для отримання детальнішої інформації про фінансову стійкість обраної страхової компанії необхідно звернутися до таблиць рейтингів страхових компаній, які публікують відкриті джерела інформації фінансового спрямування та відповідні веб-сайти. На сьогодні, на жаль, не існує окремих рейтингів страхових компаній по страхуванню сільськогосподарських ризиків, проте інформація, що висвітлюється у загальних рейтингах, допоможе дізнатися про обсяг фінансових можливостей компанії.

Проте, на сьогодні можна виділити головні два показники, які завжди присутні в таблицях рейтингів страхових компаній, – це сума зібраних премій та обсяг виплат (відшкодування) у разі настання страхових випадків. На основі них можна здійснити розрахунок показника рівня страхових виплат.

Рівень страхових виплат є показником, що впливає на довіру споживачів до страхових продуктів, які пропонуються на ринку. Не виключенням є і ринок страхування сільськогосподарських товаровиробників.

Межі, в яких може перебувати цей показник, залежать від рівня розвитку страхового ринку. На етапі становлення страхового ринку цей показник може перебувати в межах 15-60%.

Для більшості реально працюючих компаній в Україні рівень виплат складає від 40% до 60%.

При прийнятті рішення щодо страхування потенційному страхувальнику необхідно володіти достовірною інформацією про діяльність основних

Показники діяльності страхових компаній

Страхова компанія	Сума зібраних премій, тис. грн	Обсяг страхових виплат, тис. грн	Рівень виплат, %
СК «Київська Русь»	12396	824	6,6
СК «Провіта»	26634,2	62386,7	234,2
СК «Домінанта»	198645	8554,45	4,3
СК «Гарант-Авто»	245864	105422	42,9
СК «Оранта»	471096	228978	48,6
СК «Інго Україна»	630819,7	289751,7	45,9
СК «ПЗУ Україна»	404 177	131866	32,6
СК «АСКА»	6141936	137153	2,2
СК «Універсальна»	153411,56	43350,80	28,3

**Дані взяті з фінансової звітності компанії*

постачальників страхових послуг на ринку страхування аграріїв. Користуючись відповідною інформацією, сільськогосподарський товаровиробник може прийняти позитивне рішення про те, чи хоче/чи ні застрахуватись.

До основних ресурсів, з яких сільськогосподарський товаровиробник може почерпнути інформацію про аграрне страхування, відносяться:

1) щорічний звіт консалтингової компанії «Агроіншуранс Інтернешнл» «Рынок агрострахования Украины» за відповідний період, який базується на даних, які подають страхові компанії, що надають послуги сільськогосподарським товаровиробникам;

2) рейтинг страхових компаній по валовим та чистим преміям; по темпу росту премій;

3) портал про сільськогосподарське страхування;

4) аналітичний огляд ринку небанківських фінансових послуг України (ринок страхування).

Законодавча база України розміщена на офіційному сайті Верховної Ради України – <http://portal.rada.gov.ua/>, яка представлена українською, російською та англійськими мовами. На цьому сайті представлена повна нормативно-правова база України, в якій можна знайти чинні нормативно-правові акти від Конституції України до актів міністерств і відомств.

При проходженні процедури страхування від сільськогосподарських товаровиробників будуть вимагатись певні документи. Одним з основних є – заява, в якій міститься певний перелік запитань про об'єкт страхування.

Сформульовані питання страховими компаніями і обґрунтовані відповіді на них сільськогосподарськими підприємствами, фактично виконують роль критеріїв прийняття остаточного рішення про можливість страхування об'єктів аграрного характеру та ризиків, що їм характерні.

Результати попередньої оцінки на основі подання заяви про можливість застрахувати страховими компаніями ризику сільськогосподарських підприємств мають дати відповідь на наступні питання:

- чи достатньо буде коштів у страхової компанії для того, щоб відповісти за збитками перед сільськогосподарськими підприємствами;
- за яких умов страхування буде вважатися доцільним та ефективним (за умови уточнення основних складових).

В результаті попереднього розгляду заяви, може бути прийнято одне з наступних рішень:

- 1) відсіювання заяви сільськогосподарського підприємства;
- 2) приймання заяви та початок процесу підготовки, укладання та реалізації договору страхування ризиків сільськогосподарських підприємств.

Тож, як путівником поширення страхування серед сільськогосподарських підприємств нами пропонується так звана «дорожня карта» - умовна назва сукупності об'єктивно необхідних дій та кроків, що мають забезпечити розуміння і значення страхування аграрними підприємствами.

Список використаної літератури

1. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://nfp.gov.ua/files/DepFinMon/zvitni_dani/sk_%202015.pdf

*Резнік А.С.
студентка,
науковий керівник: старший викладач Клімович І.М.
Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету
E-mail: re2n1k@mail.ru*

ІМПОРТ БЕЗ ВВЕЗЕННЯ ТА ЕКСПОРТ БЕЗ ВИВЕЗЕННЯ

Чинним в Україні законодавством, зокрема Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність», не передбачено яких-небудь обмежень щодо укладення зовнішньоекономічних договорів без фактичного ввезення (вивезення) товарів на територію України [2].

Українське підприємство може здійснювати імпортні та експортні операції без ввезення (вивезення) товару в Україну. Законодавство України не забороняє імпортні та експортні операції без ввезення товару на митну територію України, незважаючи на те, що згідно Митного кодексу перетин кордону є обов'язковою умовою імпортної та експортної операції. Звідси і випливає, що відповідні імпортні та експортні операції не підлягають регулюванню Митним кодексом України.

Таким чином, при здійсненні імпортної операції без ввезення товару на територію України з подальшим його продажем нерезиденту, не виникають жодні відносини із митними органами, оскільки в розумінні Митного кодексу імпортна чи експортна операція не здійснювалася.

Дані операції є правомірними і не суперечать діючому українському законодавству.

Головними моментами, на які необхідно звернути увагу при укладенні договору купівлі-продажу товару є чіткий виклад і узгодження в договорі умов поставки товару.

Згідно статті 265 Господарського кодексу України, умови договорів

поставки повинні викладатися сторонами відповідно до вимог Міжнародних правил щодо інтерпретації термінів «Інкотермс». У договорах необхідно чітко визначити порядок переходу права власності на товар, що поставляється, враховуючи, що це буде впливати як на оподаткування, так і на бухгалтерський облік операцій [1].

Відповідно до статті 2 Закону України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті», імпортні операції резидентів, здійснювані на умовах відстрочення поставки, у разі коли таке відстрочення перевищує 180 календарних днів з моменту здійснення авансового платежу або виставлення векселя на користь постачальника імпортованої продукції (робіт, послуг), вимагають індивідуальної ліцензії Національного банку України [3].

За умови здійснення операцій імпорту без ввезення та експорту без вивезення постачання і продаж товару на території України не очікується. У зв'язку з цим виникає закономірне питання, пов'язане з можливістю застосування санкцій за не поставку товару у встановлений законодавством термін (180 днів з дня оплати нерезиденту та/або відвантаження товару).

При постановці експортних, імпортних операцій на валютний контроль банки керуються Інструкцією про порядок здійснення контролю і отримання ліцензій за експортними, імпортними та лізинговими операціями, затвердженою постановою Правління НБУ. В Інструкції № 136 під імпортом розуміється купівля резидентами товарів з ввезенням і без ввезення придбаних товарів на територію України. Таким чином, з метою постановки на валютний контроль не має значення фактичний перетин товарами на території України [4].

Окремо необхідно зазначити, що положення Інструкції № 136 не містять прямого механізму зняття з обліку імпортних операцій, проведення яких не передбачає ввезення товарів на митну територію України

Однак у пункті 3.3 Інструкції зазначено, що банк знімає імпортну операцію резидента з контролю після пред'явлення останнім документа, який згідно з умовами договору, засвідчує здійснення нерезидентом поставки

продукції. Інструкція № 136 у цій частині відповідає Закону про розрахунки в іноземній валюті і вимагає, щоб імпортований товар був поставлений у термін не більше 180 днів з моменту авансового платежу [4].

У разі якщо за імпортною операцією передбачено авансовий платіж, то в цілях відсутності пені, передбаченої статтею 4 Закону України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті», час отримання товару не повинен перевищувати 180 днів від дати авансового платежу. Однак гарантувати позитивне вирішення даного питання неможливо [3].

За імпортною операцією закінчення 180 днів починається наступний календарний день від дати здійснення авансового платежу. Відповідно до підпункту 133.1.1 Податкового кодексу України, платниками податку на прибуток з числа резидентів є суб'єкти господарювання – юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність як на території України, так і за її межами [6].

У свою чергу, підпунктом 134.1.1 ПКУ визначено, що об'єктом оподаткування є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом зменшення суми доходів звітного періоду, визначених статтями 135-137 ПКУ, на суму собівартості реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг та суму інших витрат, звітного податкового періоду [6].

Підпунктом 135.4.1 ПКУ передбачено, що до складу оподаткованого доходу включається дохід від реалізації товарів, виконаних робіт, наданих послуг [6].

Щодо обкладення ПДВ згідно з підпунктом «а» пункту 185.1 ПКУ, об'єктом оподаткування є операції платників податку з:

- постачання товарів, місце постачання яких розташоване на митній території України, відповідно до статті 186 цього Кодексу, у тому числі операції з передачі права власності на об'єкти застави позичальнику (кредитору), на товари, які передаються на умовах товарного кредиту, а також з передачі об'єкта фінансового лізингу в користування

лізингоотримувачу/орендарю;

- ввезення товарів (супутніх послуг) на митну територію України в митному режимі імпорту або реімпорту;

- вивезення товарів (супутніх послуг) у митному режимі експорту або реекспорту [6].

Як бачимо, вивезення і ввезення товарів, як об'єкти оподаткування ПДВ, пов'язані з митними режимами, які регулюються главами Митного кодексу України.

Статтею 188 Митного кодексу України передбачено поняття «митний імпортний режим», а саме, імпорт – це митний режим, відповідно до якого товари ввозяться на митну територію України для вільного обігу. Статтею 194 Митного кодексу України передбачено, що експорт – це митний режим, відповідно до якого товари вивозяться за межі митної території України для вільного обігу без зобов'язання щодо їх повернення на цю територію [5].

Таким чином, імпортна та експортна операції, які, відповідно, не передбачають ввезення товару на територію України та вивезення товару за межі митної території України, не є об'єктом оподаткування податком на додану вартість згідно з нормами ПКУ.

На підставі вищевикладеного доходимо висновку, що у резидента відсутні податкові зобов'язання з ПДВ за експортною операцією, а також податковий кредит з імпортних операцій між нерезидентом і резидентом.

Список використаної літератури

1. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436 – IV [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
2. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 20.12.2016 р. № 1792-VIII [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>

3. Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» від 20.12.2016 р. № 1792-VIII [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua>
4. Інструкція про порядок здійснення контролю за експортними, імпорнтними операціями № 136 від 30.12.2016 р. № 419 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>
5. Митний кодекс України від 20.12.2016 р. № 1796-VIII [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/mk/>
6. Податковий кодекс України від 21.12.2016 р. № 1797-VIII [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>

Рябко Ю.А.

студентка,

науковий керівник: к.е.н., доцент Фесенко В.В.

Університет митної справи та фінансів

E-mail: yulya.r.95@mail.ru

ВИДИ КОРПОРАТИВНОГО ШАХРАЙСТВА, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬСЯ З МЕТОЮ ВИКРИВЛЕННЯ СУМИ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Проблема корпоративного шахрайства набуває все більшої актуальності в сучасних реаліях господарювання та посилення економічної кризи в Україні. Управлінський персонал підприємств намагається приховати інформацію про реальний фінансовий стан і результати діяльності підприємств з метою здійснення впливу на рішення користувачів звітності. Євроінтеграція надає можливості підприємствам задля розвитку власного бізнесу залучати капітали

іноземних інвесторів у діяльність підприємства. У практиці часто виникають такі випадки, коли показники фінансової звітності є незадовільними або замалими для звернення уваги інвесторів. В результаті цього управлінський персонал підприємств застосовує шахрайські схеми з викривлення показників фінансової звітності, зокрема, заниження (завищення) суми прибутку підприємства з метою оману користувачів звітності та прийняття ними невірних, але вигідних для підприємства управлінських рішень. На основі викривленої інформації приймаються рішення, які призводять до понесення збитків та взагалі невірно сформованої думки щодо підприємства, в результаті чого шкоди зазнають інвестори, кредитори, позичальники, держава та суспільство в цілому. Згідно з цим виникає потреба у своєчасному розпізнанні шахрайських схем з викривлення показників фінансової звітності, зокрема, суми прибутку підприємства як головного критерію оцінки ефективності його діяльності.

Метою дослідження є аналіз найбільш розповсюджених видів шахрайства управлінського персоналу на підприємствах, які спрямовані на викривлення суми прибутку у фінансовій звітності.

Поширеним видом корпоративного шахрайства є викривлення реальних показників фінансової звітності, що досягається шляхом управління фінансовими результатами діяльності підприємства, яке можна ідентифікувати як навмисне та цілеспрямоване втручання управлінського персоналу в процес складання та формування звітності, що має на меті досягнення економічних переваг в особистих цілях керівництва.

Викривлення суми прибутку підприємства можливе як в сторону його завищення з метою залучення інвестицій, так і в сторону його заниження з метою зменшення бази оподаткування податком на прибуток.

Взявши до уваги дослідження в області шахрайства з фінансовою звітністю таких авторів, як Р.Т. Мухаметшин та Б.М. Сардарова, найбільш розповсюджені схеми шахрайства з фінансовими результатами було згруповано та зображено на рисунку 1.

Рис. 1. Махінації з фінансовими результатами діяльності

Схеми з фіктивними угодами передбачають такі варіанти, як переміщення товару зі складу на склад, відображення неіснуючих продажів з метою стимулювання нових покупців, або продаж із зобов'язанням зворотного викупу товару.

Схеми із завчасним визнанням виручки представляють собою відображення майбутніх продажів в поточному періоді. У відповідності з принципом нарахування, виручка та витрати, пов'язані з її отриманням, повинні

визнаватись в одному звітному періоді. Порушення даного принципу відбувається тоді, коли закінчується один звітний період, і починається новий. Прикладом може слугувати ситуація, коли виручка визнається в грудні, а витрати, пов'язані з її одержанням, – у січні наступного року.

Схеми з некоректним відображенням виручки являють собою її відображення без урахування знижок, податків та інших необхідних відрахувань, в наслідок чого виручка штучно завищується.

Схеми з маніпуляцією правом власності на товар до відвантаження передбачають таку операцію, при якій покупець погоджується придбати товар з підписанням контракту, але продавець залишає за собою право власності до поставки, при чому визнає виручку з ще не реалізованих товарів.

Схеми з прискоренням витрат застосовується з метою покращення майбутніх показників шляхом фіксації витрат в поточному періоді, замість того, щоб списати їх протягом декількох звітних періодів.

Схеми з капіталізації витрат відбуваються шляхом їх віднесення на більш довгий період, внаслідок чого зменшується вплив таких витрат на прибуток.

Схеми з некоректного відображення витрат, які формують собівартість реалізації, передбачають їх відображення в якості позареалізаційних витрат, що зменшує негативний ефект таких витрат на прибуток.

Агентські схеми являють собою відображення підприємством доходів у власному бухгалтерському обліку, а частину витрат здійснювати за рахунок підконтрольних йому компаній.

Схеми із застосуванням методу згладжування прибутку передбачають заниження прибутку у звітні періоди, коли діяльність є успішною, та його перенесення на періоди, де підприємство несе збитки з метою відображення стабільно прибуткової діяльності.

Схеми забалансового фінансування використовуються, наприклад, при фінансовому лізингу, коли частина зобов'язань підприємства не відображена у фінансовій звітності [2].

Для виявлення викривлень показників фінансової звітності необхідно

звертати увагу на такі сигнали, як:

- зростання виручки за умови відсутності збільшення відповідних грошових надходжень;

- безпідставне збільшення періоду оборотності дебіторської заборгованості;

- помітне зростання виручки, на відміну від компаній-конкурентів ідентичної сфери функціонування;

- збільшення виручки, внаслідок збільшення обсягу продажів за умови зростання ціни на продукцію;

- значна кількість незвичайних транзакцій, які відбуваються в дати, що межують із закінченням одного звітного періоду та початком нового.

Отже, ефективне виявлення шахрайства неможливе без аналізу видів та характеристик даного типу махінацій та впровадження надійної системи корпоративного управління, оскільки питання довіри зовнішніх користувачів до показників звітності підприємства є особливо актуальним в сучасних умовах бізнесу в Україні, який потребує залучення інвестицій та фінансування.

Список використаної літератури

1. Мухаметшин Р.Т. Мошенничество в финансовой отчетности / Р.Т. Мухаметшин // Экономический анализ: теория и практика. – 2009. – № 6. – С. 49-58.
2. Проскуріна Н.М. Маніпулювання фінансовими результатами: передумови, ознаки та способи виявлення [Електронний ресурс] / Н.М. Проскуріна // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. – 2014. – № 1. – С. 110-114. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/piprp_2014_1_27. – Назва з екрана.
3. Сардарова Б.М. Манипулирование финансовой отчетностью – схемы и симптомы, способы выявления [Електронний ресурс] / Б.М. Сардарова // ЭТАП: экономическая теория, анализ, практика. – 2009. – № 1. – С. 142-156. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/manipulirovanie-finansovoy-otchetnostyu-shemy-i-simptomy-sposoby-vyyavleniya>.

*К.е.н., доцент Савченко Н.М.
доцент кафедри обліку, оподаткування та аудиту
Житомирський національний агроекологічний університет
E-mail: nataliyasavchenko@rambler.ru*

ВИМОГИ ДО СИСТЕМИ УПРАВЛІНСЬКОГО КОНТРОЛЮ

Управлінський контроль є процесом, за допомогою якого суб'єкти управління мають можливість пересвідчитись, що задіяні ресурси ефективно використані за для реалізації цілей підприємства. Суб'єкт господарювання може досягти своїх цілей лише за сприяння системи контролю, яка виступає ефективним інструментом реалізації стратегії. Адже підприємство, за умови макроконтролю держави, відповідальне за одержання економічних вигід та підвищення вартості своїх активів, що виступають в якості операційних завдань його функціонування. В цілому, підприємство – це система, що складається з великої сукупності елементів, взаємопов'язаних один з одним певним чином для досягнення поставлених цілей. Для того щоб ця система належним чином працювала, вона має орієнтуватися на певну сукупність затверджених положень, які будуть визначати методологічний інструментарій, порядок її формування, функціонування та ін. [1]. В свою чергу, система управлінського контролю безпосередньо пов'язана з діяльністю людей, їх поведінкою та соціальним середовищем і це обумовлює їх взаємозв'язок та конвергентність. Тому питання взаємовпливу поведінки працівників, соціального середовища на систему управлінського контролю актуалізуються.

В будь-якому підприємстві основною метою діяльності управлінського персоналу є сприяння досягнення задекларованих цілей. При цьому завдання управлінського контролю полягає не стільки в зіставленні фактичних показників діяльності із задекларованими, скільки в можливості контролю за реалізацією певних заходів суб'єктами управління для досягнення стратегії розвитку. За таких умов управлінський контроль жодним чином не має обмежувати автономію

управління та обсяг його повноважень. В той же час управлінський контроль повинен мати можливість оцінювати результативність прийнятих менеджером рішень за допомогою окресленої системи показників. Іншими словами управлінський контроль має сприяти досягненню цілей, які сформульовані системою управління, але чіткого дотримання досягнення запланованого рівня кількісних показників може не відбутися. Насправді деякі цілі самі по собі не можуть бути точно кількісно досягнуті, наприклад такі, що стосуються наукових досліджень і розробок, встановлення господарських взаємовідносин та продуктивності діяльності менеджера, які слід оцінювати за якісними даними.

Таким чином, управлінський контроль являє собою процес, за допомогою якого менеджери перманентно повинні доводити, що наявні ресурси суб'єкта господарювання ефективно використовуються за для реалізації цілей організації. Так як система управління прямо залежить від людського фактору, то для оцінки її ефективності доцільним є врахування соціальної відповідальності підприємства та організаційної поведінки. За допомогою таблиці 1 можна розглянути основні вимоги, що ставляться до системи управлінського контролю при оцінці її ефективності.

Таблиця 1

Вимоги, що ставляться до системи управлінського контролю
при оцінці її ефективності

№	Вимоги	Зміст вимоги
1	2	3
1	Цілеспрямованість	Система управлінського контролю може працювати більш ефективно, якщо вона враховує основні постулати стратегії розвитку підприємства. При цьому цілі повинні враховувати наявність та рівень компетенції трудових ресурсів. Це викликано необхідністю забезпечення досягнення оптимального рівня співвідношення стандартів та фактичних показників: стандарти, які встановлені керівництвом не повинні бути занадто високими або ж занадто низькими. Доцільним при цьому є періодична перевірка співвідношення стандартів із фактичними показниками продуктивності.
2	Придатність	Бізнес-організація повинна розробити таку систему контролю, яка б відповідала її потребам. При цьому потрібно пам'ятати, що не існує жорстких правил або ж універсальних форм організації системи управлінського контролю, які були б придатні до застосування будь-яким суб'єктом господарювання. Необхідною та доцільною є розробка унікальної організаційної форми управлінського контролю, яка б враховувала бізнес-середовище в якому функціонує підприємство та його потреби

1	2	3
3	Прогнозованість	Система управлінського контролю має носити превентивний характер, який би дозволяв менеджерам заздалегідь контролювати господарські операції. Кожне відхилення від стандартів необхідно фіксувати, за для проведення коригувальних дій ще до завершення завдання. Це дозволить уникнути або звести до мінімуму виникнення небажаних відхилень в господарській діяльності підприємства в майбутньому.
4	Зворотній зв'язок	Успіх бізнесу залежить від системи контролю та систематичного планування господарської діяльності. Процес планування повинен бути заснований на фактичній інформації, зібраній в ході облікового процесу. Процес прийняття управлінських рішень буде ґрунтуватися на історичній (фактичній) інформації за для регулювання майбутніх подій та дій суб'єктів господарювання.
5	Оперативність	Управління отримує інформацію від різних суб'єктів про виявлені відхилення фактичних показників від бажаних (стандартних). Інформація суб'єктам управління повинна надходити своєчасно, в повному обсязі необхідному для прийняття управлінських рішень, щоб в майбутньому уникнути майбутніх втрат. Власне кажучи, успіх системи управління повністю залежить від оперативності прийняття управлінських рішень та їх реалізації.
6	Безпосередність	Для того, щоб зробити систему управлінського контролю більш ефективною, необхідним є встановлення прямого зв'язку між співробітниками підприємства та системою контролю. Якщо кількість суб'єктів контролю буде невеликою в організації, то робітники працюватимуть ефективніше і цілі можуть бути досягнуті оперативніше, тому що одержання інформації не займе багато часу.
7	Гнучкість	Система управлінського контролю повинна оперативно реагувати на всі зміни, що відбуваються в зовнішньому та внутрішньому середовищі. Якщо плани повинні бути переглянуті у зв'язку зі зміною його цілей, система контролю також повинна бути скоригована з урахуванням обставин, що змінилися.
8	Економічність	Вартість системи управлінського контролю не повинна перевищувати віддачі від її функціонування.
9	Регулярний перегляд	Створення системи управлінського контролю відбувається, як правило, після належних технологічних та аналітичних досліджень особливостей діяльності суб'єкта господарювання, умов функціонування. При цьому необхідним є періодичний їх перегляд за для задоволення досягнення цілей організації
10	Активна участь	Всі співробітники суб'єкта господарювання повинні сприяти ефективності реалізації своїх функцій системою управлінського контролю. Це є можливим лише в тому випадку, коли кожен співробітник приймає участь в обговоренні дискусійних питань та обміні думок при створенні системи управлінського контролю.
11	Сугестивність	Система управлінського контролю не тільки повинна фіксувати відхилення фактичних показників від планових, але і пропонувати альтернативні варіанти вирішення проблемних питань.
12	Компетентність	Система управлінського контролю буде працювати більш ефективно за умови високого рівня компетентності та професійності суб'єктів управління та контролю.

Таким чином ефективна система управлінського контролю повинна в повній мірі давати інформації про збої, що виявлені в системі управління та в господарській діяльності підприємства, зокрема, та визначати напрямки усунення негативних наслідків таких подій. При цьому контрольні процедури дають змогу чітко визначити хто відповідальний за такі збої. Управлінський контроль має орієнтувати систему управління, щодо удосконалення механізму прийняття управлінських рішень та в сфері стратегічного планування.

Список використаної літератури

1. Савченко Р.О. Інтегральний механізм розробки стандартів управлінського контролю / Р.О. Савченко // Агросвіт. – 2 016. – № 13-14. – С. 39-43.

Сергієнко Є.С.

магістрант кафедри обліку і економічного аналізу,

науковий керівник: к.е.н., доцент Шевчук С.В.

доцент кафедри обліку і економічного аналізу

Національний університет кораблебудування, м. Миколаїв

Email: ser_nat@mail.ru

РИЗИКИ ВИКРИВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ОБ'ЄКТ ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКОМ НА ПРИБУТОК В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Організація внутрішнього контролю направлена на виявлення суб'єктами контрольного процесу ризиків та загроз діяльності підприємства, їх мінімізації та усуненню наслідків. В економічній літературі під ризиком розуміють певну подію, або дію, яка може вплинути на досягнення запланованих організацією цілей. На думку Т.А. Бутинець податкові ризики - це ймовірність настання за певних умов несприятливих подій, що призводять до додаткових фінансових

втрат (донарахування податків (зборів), нарахування пені, штрафів) і, як наслідок, до зростання податкового тягаря, а також можливих судових витрат, витрат на консультаційні та інші послуги [1, с. 91]. С.А. Філін, визначає податковий ризик як імовірність втрат, пов'язаних з несприятливими змінами податкового законодавства чи з помилками, допущеними при нарахуванні податкових платежів [2, с. 26]. Більш широке визначення податкового ризику, запропоноване В.Н. Євстигнєєвим, який визначає податковий ризик через оцінку «можливості виникнення в області податкового планування несприятливих наслідків» [3, с.196, 271].

Ризики відображення операцій з формування інформації про оподатковуваний прибуток в системі бухгалтерського обліку можна поділити за рівнем контрольованості на три групи (див. рис. 1.).

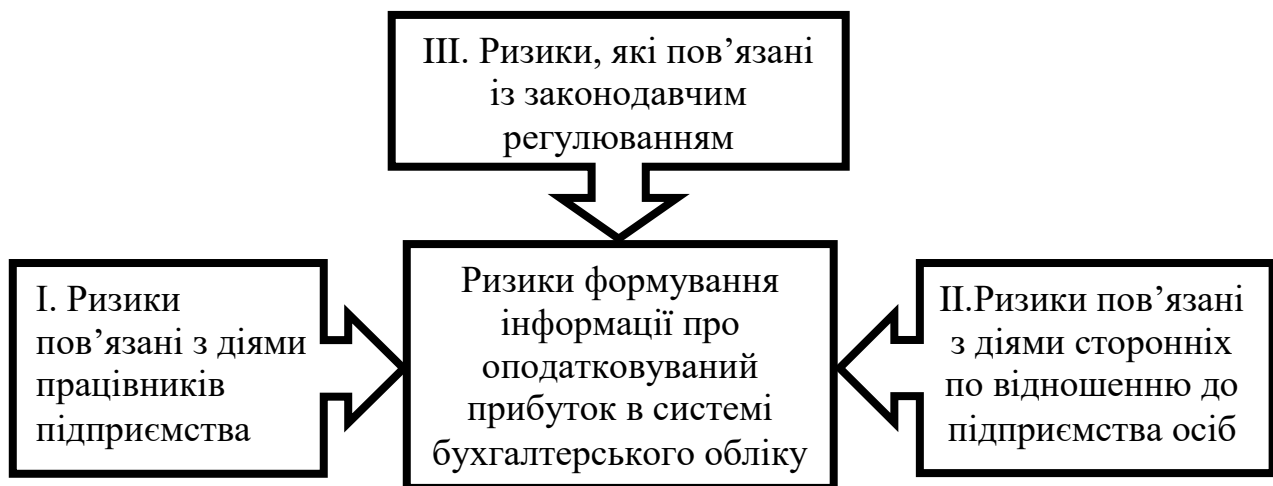

Рис. 1. Ризики формування інформації про оподатковуваний прибуток

Перша група ризиків, пов'язана з негативним впливом помилок, які можуть виникнути у зв'язку з недостатнім професіоналізмом, або халатністю працівників підприємства при обліковому відображенні господарських операцій.

Такі ризики є найбільш важливими для контролю, адже зважаючи на те, що санкціонування, визнання та оцінка господарських операцій з метою

визначення оподаткованого прибутку здійснюється працівниками підприємства, їх недооцінка та несвоєчасне попередження може мати суттєвий вплив на достовірність формування звітної інформації. Крім того, необхідно враховувати й те, що такі ризики є найбільш контрольованими. Оскільки можуть бути попереджені, або усунені шляхом впливу керуючої підсистеми на такі елементи середовища внутрішнього контролю, як кадрова політика, принципи управління та морально-етичні цінності працівників.

Друга група ризиків, пов'язана з некваліфікованими, або умисними діями сторонніх по відношенню до підприємства осіб, які можуть вплинути на достовірність облікової інформації. Такі дії можуть стосуватися надання недостовірної, або неповної інформації контрагентами щодо окремих аспектів діяльності, порушенням правових норм посадовими особами податкових органів при перевірці правильності визначення оподаткованого прибутку.

Третя група ризиків відноситься до динамічних ризиків, які є майже неконтрольованими, однак їх необхідно враховувати особливо при прийнятті управлінських рішень в сфері оподаткування. Такі ризики, пов'язані в першу чергу зі зміною законодавства, та можуть стосуватися скасування податкових пільг, порядку оподаткування окремих видів діяльності, операцій з окремими контрагентами, що впливатиме на формування інформації про оподатковуваний прибуток. Крім того, до цієї групи належать також ризики, пов'язані з правовими колізіями у законодавстві, наявності суперечностей в різних нормативних документах стосовно одного і того ж предмета регулювання.

Для виявлення ключових сфер ризику необхідно встановити можливі причини їх виникнення, визначити вплив ризиків на процес формування та достовірність облікової інформації про оподатковуваний прибуток, визначити напрямки їх нейтралізації та зменшення ймовірності виникнення. Процес ідентифікації ризиків, пов'язаних з формуванням інформації про оподатковуваний прибуток доцільно здійснювати в розрізі окремих елементів системи внутрішнього контролю: суб'єкта контролю, контрольних дій, системи бухгалтерського обліку.

Список використаної літератури

1. Бутинець Т.А. Відповідальність за ризик, господарські порушення та відхилення / Т.А. Бутинець // Економіка і організація управління. – 2011. – Випуск № 1(9). – С. 89 - 96.
2. Филин С.А. Финансовый риск и его составляющие для обеспечения процесса оценки и эффективного управления финансовыми рисками при принятии финансовых управленческих решений / С.А. Филин // Финансы и кредит. – 2002. – № 3. – С. 21-31.
3. Евстигнеев Е.Н. Основы налогового планирования/ Е.Н. Евстигнеев. – 1-е издание. – СПб.: Питер, 2004. – 288 с.

*Сивокобилка К.О.
студент кафедри обліку і аудиту,
к.е.н., професор Король Г.О.
професор кафедри обліку і аудиту
Національна металургійна академія України
E-mail:mandrika94@gmail.com*

АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ ПІДХОДІВ ЩОДО СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ ЗАРОБІТНА ПЛАТА

Економічний розвиток країни повинен здійснюватися в інтересах суспільства для підвищення якості та рівня життя. На даний момент головним показником добробуту людей є заробітна плата. Проте планування та використання фонду заробітної плати є проблематичним у сфері соціально-економічних відносин. Винагорода за працю є основною категорією в умовах праці, адже вона відображає інтереси сторін трудових відносин. Саме цей показник характеризує рівень соціального та економічного стану громадян. Обов'язковою умовою соціально-економічного розвитку України є суттєві зміни

в стимулюванні та організації праці. Тому закономірним є розгляд та вирішення питань щодо удосконалення механізму планування та використання фонду заробітної плати беручи до уваги кожен із сторін соціально-економічних відносин: державу, роботодавця та працівника.

Історично склалось, що такі поняття як «робота», «праця» з'явилися значно раніше, ніж поняття «заробітна плата». Вивчення економічних, наукових видань показує, що не існує однозначного визначення заробітної плати. Економісти та науковці дають різне визначення заробітній платі.

При визначенні основних складових поняття «заробітна плата» і вимог до його формулювання можна спиратися на рекомендації науковців.

Брезицька К.Ф. визначає, що заробітна плата – це «...плата за працю, а її величина – це ціна праці, яка визначається на ринку праці в результаті взаємодії попиту на конкретні види праці і її пропозицію» [1].

Науковець Васильчак С.В. запропонував наступне тлумачення заробітної плати: «Заробітна плата – це будь-який заробіток, обчислений у грошовому виразі, що його за трудовим договором власник, або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану роботу або надані послуги» [2].

Професор Мочерний С.В. сформулював сутність ефективності у наступному визначенні: заробітна плата – це грошове вираження вартості і ціни товару робоча сила та частково результативності функціонування робочої сили [3]. Отже, підходи щодо визначення дефініції «заробітна плата» неоднозначні. Потрібно розглядати її з декількох позицій, а саме: з позиції роботодавця, і з позиції найманого працівника. Також її необхідно розглянути як елемент ринку праці, та як економічну категорію, що відображає стосунки підприємця і працівника.

Запропонований методичний підхід до аналізу поглядів науковців щодо визначення поняття «заробітна плата» базується на дослідженні правил формування дефініцій. Існує визначення заробітної плати й в законодавстві [4].

Для цього, по-перше, встановлюється наявність основних складових при формуванні поняття науковцем. Складовими дефініції є [5]:

- вислів, який визначається, тобто сам термін;
- зв'язка – тобто слова «являється», «називається», «є» та ін.;
- вислів, який визначає поняття, в якому повинні бути:

а) родова ознака, тобто вказівка на те коло предметів або явищ, з числа яких треба виділити об'єкт, що визначається; це поняття більш високого рівня, ніж термін, який визначається;

б) видова відзнака, тобто основні характеристики, котрі показують відзнаку даного терміну від інших об'єктів.

По-друге, за правилами формування дефініцій необхідно встановити у роботах науковців відповідність вислову, який визначає поняття, основним вимогам до формування понять. При проведенні аналізу до цих вимог віднесено [5]:

- суттєвість характеристик, тобто характеристики об'єкта, які складають видову відзнаку, повинні бути суттєвими;

- ясність – у вислові, який визначає поняття, повинні бути тільки відомі та зрозумілі терміни;

- соразмірність – вислів, який визначає поняття, повинен відноситися тільки до вислову, який визначається; він не повинен бути надто широким, тобто містити інші об'єкти, і надто вузьким, що не дає повну характеристику об'єкта, який визначається;

- відсутність «кола» – у вислів, який визначає поняття, не повинні входити поняття з вислову, який визначається;

- відсутність заперечування, порівнянь, метафор, тобто у вислів, який визначає поняття, не повинні входити заперечування, порівняння, метафори.

В ході роботи було проаналізовано чотирнадцять визначень, які дано в законодавстві та науковцями, поняттю «заробітна плата». Аналіз трактувань поняття «заробітна плата» на наявність основних складових при формуванні понять наведено в таблиці 1.

Як бачимо, в більшості робіт сам термін (вислів, який визначається) було вказано. Також така складова дефініції, як зв'язка, присутня у більшості авторів.

Аналіз трактувань поняття «заробітна плата», наданих у законодавстві та науковцями, на наявність основних складових

Формулювання, джерело	Наявність складової				
	вислів, який визначається	зв'язка	вислів, який визначає	родова ознака	видова відзнака
1	2	3	4	5	6
1. Заробітна плата - це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу [4]	Вказано	Вказано	Вказано неповно	Вказано (...винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі...)	Вказано без урахування фактору часу
2. Заробітна плата - це плата за працю, а її величина - це ціна праці, яка визначається на ринку праці в результаті взаємодії попиту на конкретні види праці і її пропозицію [1]	Вказано	Вказано	Вказано неповно	Вказано (...плата за працю, а її величина - це ціна праці...)	
3. Заробітна плата – оплата праці найманих працівників, яка виражає перетворену форму вартості і ціни робочої сили [6]	Вказано	Не вказано	Вказано неповно	Вказано не повністю	Вказано без урахування фактору часу
4. Заробітна плата - це будь-який заробіток, обчислений у грошовому виразі, що його за трудовим договором власник, або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану роботу або надані послуги [2]	Вказано	Вказано	Вказано неповно	Вказано (...будь-який заробіток, обчислений у грошовому виразі...)	
5. Заробітна плата - це грошовий вираз вартості і ціни робочої сили, який виплачується працівникові за виконану роботу або надані послуги і спрямований на мотивацію досягнення бажаного рівня продуктивності праці [7]	Вказано	Вказано	Вказано неповно	Вказано (...грошовий вираз вартості і ціни робочої сили...)	
6. Заробітна плата – сукупність виплат в грошовій (валютній) і (або) натуральній формі, отриманих робітником (нарахованих йому) за певний період часу (день, місяць, рік) [8]	Вказано	Не вказано	Вказано	Вказано (...сукупність виплат в грошовій (валютній) і (або) натуральній формі...)	Вказано (...отриманих робітником за певний період часу (день, місяць, рік))
7. Заробітна плата - це частина доданої вартості у грошовій формі, яка в результаті його розподілу надходить працівникам залежно від кількості і якості затраченої ними праці [9]	Вказано	Вказано	Вказано неповно	Вказано (...це частина доданої вартості у грошовій формі...)	Вказано без урахування фактору часу

1	2	3	4	5	6
8. Заробітна плата - це економічна категорія, що відображає відносини між власником підприємства і найманим працівником з приводу розподілу новоствореної вартості [10]	Вказано	Вказано	Вказано неповно	Вказано не повністю	Вказано без урахування фактору часу
9. Заробітна плата - це будь-яка винагорода, або заробіток, що обчислюється в грошах, котрі підприємець виплачує за працю, яка або виконана, або має бути виконана, або за послуги, які або надані, або мають бути надані [11]	Вказано	Вказано	Вказано неповно	Вказано (...будь-яка винагорода, або заробіток, що обчислюється в грошах...)	Вказано без урахування фактору часу
10. Заробітна плата - це грошове вираження вартості і ціни товару, робоча сила та частково результативності функціонування робочої сили [3]	Вказано	Вказано	Вказано неповно	Вказано не повністю	
11. Заробітна плата - це об'єктивно необхідний для відтворення робочої сили та ефективного функціонування виробництва об'єм вираженої в грошовій формі основної частини життєвих засобів, що відповідає досягнутому рівневі розвитку продуктивних сил і зростає пропорційно підвищенню ефективності праці трудящих. Це не доход, а витрати підприємства на відтворення трудових ресурсів [12]	Вказано	Вказано	Вказано неповно	Не вказано	Вказано без урахування фактору часу
12. Заробітна плата – винагорода, обчислена як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу [13]	Вказано	Не вказано	Вказано неповно	Вказано (...винагорода, обчислена як правило, у грошовому виразі...)	
13. Заробітна плата - це елемент витрат виробництва, і водночас головний чинник забезпечення матеріальної зацікавленості працівників у досягненні високих кінцевих результатів праці [14]	Вказано	Вказано	Вказано неповно	Не вказано	Вказано без урахування фактору часу
14. Заробітна плата – частина вартості у грошовій формі, яка в результаті його розподілу надходить працівникам залежно від кількості і якості затраченої ними праці [15]	Вказано	Не вказано	Вказано неповно	Вказано не повністю	

Вислів, який визначає поняття, у більшості визначень вказано неповно, що було виявлено при здійсненні аналізу родової ознаки та видової відзнаки.

Визначено, що родова ознака зустрічається у частини визначень, при цьому видова відзнака зустрічається у багатьох визначеннях, крім трьох, де вона відсутня.

Аналіз трактувань поняття «заробітна плата», наданих у законодавстві та науковцями, на відповідність основним вимогам до формування понять наведено в таблиці 2.

Як бачимо, в усіх роботах, у вислові, який визначає поняття, спостерігаються тільки відомі та зрозумілі терміни (ясні), характеристики у видовій відзнаці у більшості визначень суттєві та конкретні, у деяких визначеннях – занадто конкретні, тому охоплюють обмежене коло суб'єктів діяльності. Сорозмірність зустрічається часто, а у більшості визначень не достає деяких характеристик, наприклад фактору часу. Вимоги відсутність «кола», відсутність заперечування, порівняння, метафори, задовольняються у авторів усіх визначень, крім одного.

Така різноманітність визначень понять, які досліджуються, та невідповідність багатьох з них правилам формування дефініцій потребує формування такого визначення, яке б мало усі необхідні складові та відповідало усім висунутим до нього вимогам.

При формулюванні указаного поняття доцільно спиратися на визначення, яке наведено у джерелі [7], оскільки воно має майже усі необхідні складові дефініції, за винятком фактору часу у видовій відзнаці. Стосовно вимог до дефініції, то у цьому джерелі характеристики у видовій відзнаці суттєві. Базуючись на цьому та на інших джерелах і враховуючи вищесказане, можна надати таке визначення поняттю, яке розглядається: «Заробітна плата - це грошовий вираз вартості і ціни робочої сили, який виплачується працівникові за виконану роботу або надані послуги за певний період часу і спрямований на мотивацію досягнення бажаного рівня продуктивності праці».

Таблиця 2

Аналіз трактувань поняття «заробітна плата», наданих у законодавстві та науковцями, на відповідність основним вимогам

Джерело	Відповідність вимогам до трактування				
	ясність	суттєвість і конкретність характеристик у видовій відзнаці	сорозмірність	відсутність «кола»	відсутність заперечування, порівнянь, метафор
1	2	3	4	5	6
1. Заробітна плата - це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу [4]	Ясне	Суттєві, конкретні	Сорозмірне	Відсутнє	Відсутні
2. Заробітна плата - це плата за працю, а її величина - це ціна праці, яка визначається на ринку праці в результаті взаємодії попиту на конкретні види праці і її пропозицію [1]	Ясне	Суттєві неконкретні	Сорозмірне, не достає деяких характеристик (фактору часу)	Наявне	Відсутні
3. Заробітна плата – оплата праці найманих працівників, яка виражає перетворену форму вартості і ціни робочої сили [6]	Ясне	Суттєві неконкретні	Надто вузьке	Наявне	Відсутні
4. Заробітна плата - це будь-який заробіток, обчислений у грошовому виразі, що його за трудовим договором власник, або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану роботу або надані послуги [2]	Ясне	Суттєві, конкретні	Сорозмірне	Відсутнє	Відсутні
5. Заробітна плата - це грошовий вираз вартості і ціни робочої сили, який виплачується працівникові за виконану роботу або надані послуги і спрямований на мотивацію досягнення бажаного рівня продуктивності праці [7]	Ясне	Суттєві, конкретні	Сорозмірне, не достає деяких характеристик (фактору часу)	Відсутнє	Відсутні
6. Заробітна плата – сукупність виплат в грошовій (валютній) і (або) натуральній формі, отриманих робітником (нарахованих йому) за певний період часу (день, місяць, рік) [8]	Ясне	Суттєві, але надто конкретні, тому охоплюють обмежене коло суб'єктів діяльності	Сорозмірне	Відсутнє	Відсутні
7. Заробітна плата - це частина доданої вартості у грошовій формі, яка в результаті його розподілу надходить працівникам залежно від кількості і якості затраченої ними праці [9]	Ясне	Суттєві, але надто конкретні, тому охоплюють обмежене коло суб'єктів діяльності	Сорозмірне, не достає деяких характеристик	Відсутнє	Відсутні

1	2	3	4	5	6
8. Заробітна плата - це економічна категорія, що відображає відносини між власником підприємства і найманим працівником з приводу розподілу новоствореної вартості [10]	Ясне	Суттєві, конкретні, але з порушенням правил оптимальності	Надто вузьке	Відсутнє	Відсутні
9. Заробітна плата - це будь-яка винагорода, або заробіток, що обчислюється в грошах, котрі підприємець виплачує за працю, яка або виконана, або має бути виконана, або за послуги, які або надані, або мають бути надані [11]	Ясне	Суттєві, але надто конкретні, тому охоплюють обмежене коло суб'єктів діяльності	Сорозмірне	Відсутнє	Відсутні
10. Заробітна плата - це грошове вираження вартості і ціни товару, робоча сила та частково результативності функціонування робочої сили [3]	Ясне	Суттєві неконкретні	Надто вузьке	Відсутнє	Відсутні
11. Заробітна плата – винагорода, обчислена як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу [12]	Ясне	Суттєві, конкретні	Сорозмірне	Відсутнє	Відсутні
12. Заробітна плата - це об'єктивно необхідний для відтворення робочої сили та ефективного функціонування виробництва об'єм вираженої в грошовій формі основної частини життєвих засобів, що відповідає досягнутому рівневі розвитку продуктивних сил і зростає пропорційно підвищенню ефективності праці трудящих. Це не доход, а витрати підприємства на відтворення трудових ресурсів [13]	Ясне	Суттєві, але надто конкретні, тому охоплюють обмежене коло суб'єктів діяльності	Надто широке, але не достигає деяких характеристик (фактору часу)	Відсутнє	Наявне
13. Заробітна плата - це елемент витрат виробництва, і водночас головний чинник забезпечення матеріальної зацікавленості працівників у досягненні високих кінцевих результатів праці [14]	Ясне	Суттєві, неконкретні	Надто вузьке	Відсутнє	Відсутні
14. Заробітна плата – частина вартості у грошовій формі, яка в результаті його розподілу надходить працівникам залежно від кількості і якості затраченої ними праці [15]	Ясне	Суттєві, конкретні	Сорозмірне	Відсутнє	Відсутні

Список використаної літератури

1. Брезицька К.Ф. Аналіз сучасних систем оплати праці в зарубіжних країнах / Брезицька К.Ф. – Харків: ХНЕУ, 2011. – С. 30 – 31.
2. Васильчик С.В. Теоретичні основи формування оплати праці на підприємстві / С.В. Васильчак, О.Р. Жидяк, Т.М. Полянчич. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2011. – С. 152 – 157.
3. Мочерний С.В. Економічна енциклопедія / Мочерний С.В. – К.: Вид-во «Академія», 2008. – 864 с.
4. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>.
5. Соціально-економічний та технічний розвиток підприємств: проблеми, рішення, оцінка ефективності: монографія. – Аналіз існуючих підходів сутності поняття ефективності діяльності суб'єктів господарювання / Г.О. Король, А.О. Безгодкова. – Дніпропетровськ: Пороги, 2016. – С. 169-183.
6. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів / за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП «Рута», 2005. – 756 с.
7. Дубовська О.В. Фінансові проблеми розвитку загальної освіти в Україні: аспекти удосконалення системи оплати праці / О.В. Дубовська. – Дніпр: Вісник ДДФА. Економічні науки. – 2014. – С. 23 – 32. – [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vddfae_2014_2_5.
8. Золотогоров В.Г. Энциклопедический словарь по экономике / В.Г. Золотогоров. – Томск: Полымя, 2004. – 571 с.
9. Калина А.В. Економіка праці / А.В. Калина. – К.: МАУП, 2009. – 272 с.
10. Економіка праці та соціально-трудова відносини: Підручник / А.М. Колот, О.А. Грішнова, О.О. Герасименко. – К.: ХНЕУ, 2009. – 711 с.
11. Пашута М.Т. Заборгованість з виплати заробітної плати: стан, причини, наслідки, шляхи подолання / Г.Т. Куліков, М.Т. Пашута. – Україна: аспекти праці. – 1997. – С. 21 – 27.
12. Жидовська М.Н. Удосконалення систем оплати праці України з

- урахуванням зарубіжного досвіду / М.Н. Жидовська, О.С. Прокопишин. – Мелітополь: Люкс, 2009. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znptdau/2012_2_2/18-2-16.pdf.
13. Український ринок праці: особливості розвитку та ефективність функціонування: монографія / За ред. д-ра екон. наук, проф. І.Л. Петрової. – К.: Фенікс, 2010. – 332 с.
14. Швець Л. Соціальний пакет: структура та спосіб запровадження на підприємстві / Л. Швець, П. Попович. – Київ, 2010. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.econa.at.ua/Vypusk_5/shvets.pdf
15. Яременко Л.М. Концептуальні засади оплати праці в умовах ринкової економіки // Економічний вісник. – 2010. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Evu/2010_15_1/Yarem.pdf.

Сиротенко К.А.

студентка,

науковий керівник: к.е.н. доц. Медведєва І.Б.

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

E-mail:katrin_taras@ukr.net

ПРИБУТОК БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОСНОВА ЇЇ СТАБІЛЬНОСТІ

Банківська система належить до найрозвинутіших елементів господарського комплексу України. Її реформування розпочалося раніше від інших секторів економіки, що підтверджує визначальну роль банків у процесах переходу до ринкових відносин. Подальший розвиток банківської системи як головного елемента фінансового сектору спрямовується на прискорення трансформації суспільства і поглиблення дії ринкових механізмів.

Мета діяльності банку, як і кожного суб'єкта господарювання, полягає в отриманні прибутку. Банківський прибуток як економічна категорія характеризується традиційними підходами, хоча наявні окремі особливості з огляду на специфіку діяльності.

Прибуток є формою доходу власників, які вкладають свій капітал з метою досягнення певного комерційного успіху. Водночас він є визначеною платою за ризик здійснення банківської діяльності. З огляду на це, рівень прибутку та рівень ризику знаходяться між собою у прямо пропорційній залежності. Економічний зміст прибутку розкривається через виконання конкретних функцій, а саме: стимулюючої, розподільчої і оціночної (показник ефективності діяльності) [1, с. 10].

Отже, стимулюючу та розподільчу функції виконують й інші економічні категорії (ціна, заробітна плата). Водночас ефективність діяльності нелогічно характеризувати з позиції функції. Це до певної міри суб'єктивне уявлення про економічні результати підтверджене проведеними розрахунками.

Прибуток у класичному розумінні являє собою різницю між ціною товару й затратами на виробництво товару – його собівартістю. У стандарті бухгалтерського обліку П(С)БО 3 “Звіт про фінансові результати” зазначено: “Прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати”.

Аналогічно прибуток трактується і в Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України [4, с. 7]. Саме таке розуміння прибутку закладене в усіх законодавчих актах України, крім законодавства про оподаткування прибутку. Такий показник, безумовно, більшою мірою характеризує ефективність діяльності банківських установ.

Прибуток банку, як і кожного підприємства, залежить від його господарської діяльності, яка поділяється на комерційну, торгову, діяльність з управління активами та пасивами. У сфері нормативного регулювання обліку і оподаткування банку розрізняють обліковий прибуток (прибуток від операцій), прибуток до оподаткування, прибуток після оподаткування, оподаткований та чистий прибуток.

Обліковий прибуток (прибуток від операцій) визначається різницею між доходами та витратами відповідно до нормативних документів Національного банку України.

Прибуток до оподаткування розраховується як обліковий прибуток, скоригований за чистими витратами на формування резервів банку та на дохід (збиток) від довгострокових активів, призначених для продажу. Прибуток після оподаткування визначається як прибуток до оподаткування, скоригований на витрати, пов'язані зі сплатою податку на прибуток.

Чистий прибуток банку – це прибуток, що залишається в розпорядженні банку після виплати податків (прибуток після оподаткування). Поширення двох підходів (бухгалтерського і економічного) до визначення розміру витрат зумовлює застосування двох підходів і до розрахунку прибутку.

Бухгалтерський прибуток – це різниця між валовим доходом і бухгалтерськими (зовнішніми) витратами. У даному розрахунку оцінюються лише поточні результати діяльності банку. Бухгалтерський прибуток – це прибуток, який відповідає балансовому.

Економічний прибуток (чистий прибуток) – це різниця між валовим доходом і економічними витратами, які містять зовнішні (бухгалтерські) та внутрішні витрати, в тому числі й нормальний прибуток [3, с. 24]. Наявність економічного прибутку є показником ступеня вигідності вилучення ресурсів з альтернативного використання їх в іншій діяльності.

На формування прибутку банку впливають зовнішні та внутрішні фактори. До внутрішніх відносяться фактори, які залежать від діяльності банку і характеризують різні сторони його роботи.

Незважаючи на досить великий перелік класифікаційних ознак прибутку, слід зазначити, що він не відображає всього комплексу видів прибутку, які використовуються в науковій термінології та практичній діяльності банків України. Процес забезпечення прибуткової діяльності може розвиватися двома шляхами:

- перший – максимізація прибутку; другий – зростання вартості банку. Відповідно до першого банківський прибуток характеризується як показник ефективності функціонування банку, його стабільності;

- другий підхід до стратегії розвитку пов'язує зростання вартості банку як ціни придбання чи продажу банківського бізнесу. Збільшення вартості банку – це інвестиції у його розвиток у майбутньому.

Зростання вартості банку може відбуватися за рахунок накопичення основних засобів, виходу на нові ринки, отримання ліцензій, що дозволяє розширити надання споживачам нових видів послуг, отримання вищих рейтингів як запоруки підвищення довіри до банку потенційних інвесторів. Саме цей підхід визначає довгострокові цілі банку, досягнення яких у майбутньому сприятиме максимізації прибутку, дозволить банку бути конкурентоспроможним та завойовувати провідні позиції на ринку. Загалом стратегія прибутковості ефективна у короткостроковому періоді, втім без нарощування ресурсної бази рівень прибутку може знижуватися. Тому важливо чітко окреслити заходи, спрямовані на зростання вартості банку як реальної перспективи досягнення стабільності у майбутньому.

Список використаної літератури

1. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А.М. Герасимович, М.Д. Алексеєнко, І.М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А.М. Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2015.
2. Бланк И.А. Управление прибылью. / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2015. – 543 с
3. Кириченко Ю.О. Особливості використання сучасних методів для мінімізації ризику ліквідності банку [Електронний ресурс] / Ю.О. Кириченко // Управління розвитком. – 2015. – № 11. – С. 85-88.
4. Енциклопедія банківської справи України / В.С. Стельмаха та ін. / За ред. В.С. Стельмаха. – К.: Молодь, Ін. Юре, 2014. – 680 с.

Третяк Д.О.

студент спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,

науковий керівник: к.е.н., доцент Краснікова О.М.

Полтавська державна аграрна академія

E-mail: tretyak-71@ukr.net

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

В умовах нестабільності економіки та дефіциту бюджету особливої уваги потребує фінансування бюджетних установ та ефективність використання коштів. Бюджетні установи мають свої особливості обліку та аналізу, крім того, на будь-які дії потрібні кошти, час на їх отримання та обґрунтованість використання, адже більшість активів придбаються за рахунок коштів. Слід зауважити, що більшість активів становлять саме необоротні активи, що підтверджує актуальність даної теми. При цьому внаслідок нечастого оновлення основних засобів важливим є раціональне їх використання, що можна покращити за допомогою проведеного аналізу, виявлених проблемних ділянок та їх усунення.

За своїм призначенням основні засоби поділяються на виробничі та невиробничі. Ті з них, котрі перебувають у розпорядженні бюджетних та наукових установ, виступають у формі невиробничих основних засобів, на відміну від виробничих фондів сфери матеріального виробництва. Спільними їх рисами є те, що вони використовуються протягом тривалого терміну і під час свого функціонування зберігають свою натуральну форму, поступово зношуються та морально старіють у міру розвитку науки та техніки.

Основні засоби бюджетних установ виступають у якості предметів невиробничого споживання, як загального, так і особистого. Характерним при цьому є те, що їх споживання є процесом створення послуг із задоволення потреб працівників. Слід зауважити, що не всі основні невиробничі засоби

однаково впливають на виконання основних функцій бюджетних та наукових установ. Через це їх умовно поділяють на активну та пасивну частини [1].

До активної частини належить обладнання, комп'ютери, транспортні засоби. Активна частина основних фондів безпосередньо використовується в процесі надання послуги. До пасивної частини відносяться будинки, споруди, приміщення тощо. Пасивна частина основних фондів створює необхідні умови для надання послуги. Важливе значення для економічного аналізу має структура основних фондів – коефіцієнти активних та пасивних фондів.

Розглядаючи проблему оцінювання основного капіталу лікувально-профілактичних закладів варто зазначити, що лікувально-профілактичний заклад має таким чином управляти формуванням та використанням основних фондів, щоб забезпечити при мінімальних затратах максимальний ефект від надання медичних послуг населенню, тобто відновлення, збереження та зміцнення здоров'я людини.

Значна зношеність основних фондів закладів системи охорони здоров'я є однією з проблем, що поруч з нерівним доступом до медичних послуг та низькою їх якістю, високим відсотком особистих витрат хворих, які характеризують стан системи охорони здоров'я України на даний час. Основні фонди більшості державних медичних закладів є морально і фізично застарілими, перш за все – медичне обладнання.

З метою покращення якості медичних послуг, які надаються лікувально-профілактичним закладом, необхідно постійно слідкувати за оптимальною структурою основних фондів, рівнем зносу та ефективністю їх використання. Важливе значення мають такі показники, як:

- фондівіддача та фондоемність;
- активна та пасивна частини основних фондів;
- коефіцієнт зносу основних фондів;
- коефіцієнт відновлення основних фондів;
- коефіцієнт придатності;
- фондоозброєність.

Проблеми у використанні основних фондів та шляхи їх вирішення

Проблема	Шляхи вирішення
1) Зниження ефективності використання основних фондів внаслідок фізичного або морального зносу обладнання	а) Вчасне оновлення медичного обладнання (закупка, оренда, співпраця з приватними установами); б) Ремонт та сервісне обслуговування обладнання
2) Відсутність нематеріальних активів в закладі	Створення нематеріальних активів (науково-дослідницька робота, придбання програмного забезпечення, створення баз даних), розробка патентів, ліцензування
3) Зниження продуктивності праці внаслідок людського фактору	Підвищення кваліфікації медичного персоналу; розробка системи преміювання; робота з кадрами
4) Висока вартість стаціонарного лікування	Стаціонарзаміщуючі технології, лікування в умовах денного перебування, стаціонару вдома
5) Недостатнє фінансування бюджетних медичних установ	Збільшення поступлення фінансів з обласного бюджету, залучення позабюджетних засобів партнерство з приватними структурами, меценатство.
6) Скорочення або відсутність прибутку	а) Надання вільних приміщень або обладнання в оренду б) Збільшення кількості платних медичних послуг- стоматологія, фізіотерапія та масаж, медогляди кандидатів в водії або власників зброї
7) Зниження фондівдачі внаслідок невірно організованої системи ремонтно-допоміжних робіт, високі витрати на енергоносії. Заміна та модернізація медичного обладнання, ремонт приміщень з використанням енергозберігаючих технологій – утеплення фасаду та горища, оновлення теплотраси	Заміна та модернізація медичного обладнання, ремонт приміщень з використанням енергозберігаючих технологій – утеплення фасаду та горища, оновлення теплотраси.
8) Зниження продуктивності праці внаслідок необґрунтованих втрат робочого часу та нераціональної організації праці	Контроль робочого часу медичних працівників; підвищення інтенсивності використання медичного обладнання суворе дотримання клінічних маршрутів пацієнта, виключення дублювання лабораторних досліджень в стаціонарі та поліклініці.

Ефективне використання основних фондів виступає одним з вирішальних чинників збільшення обсягу надаваних установою послуг та підвищення якості обслуговування [2].

Поліпшення використання основних засобів також призводить до зростання ефективності використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Висновки: Підвищення ефективності використання основних засобів в даний час мають величезне значення, оскільки установи, що мають в своєму розпорядженні основні фонди, повинні не тільки прагнути їх модернізувати, але і максимально ефективно використовувати.

Вирішення проблеми підвищення ефективності використання основних засобів – це одне з основних завдань діяльності установи.

Напрямки підвищення ефективності використання основних засобів повинні визначатися існуючим станом установи, зумовленим впливом зовнішніх і внутрішніх факторів середовища її функціонування.

Список використаної літератури

1. Грабенко Л.О. Удосконалення етапів аналізу основних засобів у бюджетних установах / Л.О. Грабенко// Управління розвитком. – № 3. – 2014. – С. 6-8.
2. Михальчук В.М. Основні фонди медичного закладу та ефективність їх використання» // В.М. Михальчук, Бандурин О.Ю. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.hcm.in.ua/wp-content/uploads/Михальчук_Бандурин2016.pdf.

Черненко І.О.

магістр кафедри обліку та аудиту,

к.е.н., доцент Євтушевська О.О.

доцент кафедри обліку та аудиту

Одеська національна академія харчових технологій

E-mail: djkjlfhcrjuj75@gmail.com

МІНІМАЛЬНІ ТА МАКСИМАЛЬНІ РОЗМІРИ ЄДИНОГО СОЦІАЛЬНОГО ВНЕСКУ У 2017 РОЦІ

Основним нормативно-правовим документом для підприємців на єдиному податку з питань нарахування ЄСВ є Закон України «Про збір та облік

єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 8 липня 2010 р. №2464-VI (далі – Закон № 2464) [1].

З 1 січня 2017 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 06.12.2016 р. № 1774-VIII (далі – Закон № 1774) [2]. Цим Законом, зокрема, внесені зміни до Закону про ЄСВ щодо нарахування та сплати єдиного внеску фізособами – підприємцями, у тому числі тими, які обрали спрощену систему оподаткування, та особами, які провадять незалежну професійну діяльність.

Так, з початку цього року, у разі якщо платники зазначені у пунктах 4 (крім фізичних осіб – підприємців, які обрали спрощену систему оподаткування) та 5 ч. 1 ст. 4 Закону № 2464 не отримали дохід (прибуток) у звітному році або окремому місяці звітного року, зобов'язані визначити базу нарахування, але не більше максимальної величини бази нарахування єдиного внеску, встановленої цим Законом. При цьому сума єдиного внеску не може бути меншою за розмір мінімального страхового внеску (пункт 2 частини першої статті 7 Закону № 2464 в редакції Закону № 1774).

Зазначимо, що за Законом України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» від 21.12.2016 р. № 1801-VIII (далі — Закон № 1801) визначено:

- мінімальну заробітну плату з 1 січня 2017 року – 3200 грн.
- прожитковий мінімум для працездатних осіб на 2017 рік:
 - з 01 січня 2017 року — 1600 грн;
 - з 01 травня 2017 року — 1684 грн;
 - з 01 грудня 2017 року — 1762 грн [3].

Тобто, на 2017 рік у порівнянні з 2016 роком, мінімальна заробітна плата зросла на 1822 грн.

Згідно з п'ятим пунктом статті 8 Закону № 2464 єдиний внесок для всіх платників встановлюється у розмірі 22% до визначеної статтею 7 цього Закону бази нарахування єдиного внеску [1].

Враховуючи розмір ЄСВ та норми Закону № 1801, максимальна величина бази нарахування ЄСВ для фізичних осіб – підприємців та осіб, які провадять

незалежну професійну діяльність на 2017 рік становитиме:

- з 1 січня 2017 року – 40000 грн (1600 x 25);
- з 1 травня 2017 року – 42100 грн (1684 x 25);
- з 1 грудня 2017 року – 44050 грн (1762 x 25). [3]

У таблиці 1 показано мінімально та максимально допустимі розміри ЄСВ у 2017 році.

Таблиця 1

Мінімально та максимально допустимі розміри ЄСВ у 2017 році

База нарахування ЄСВ	З 1-го січня	З 1-го травня	З 1-го грудня
Розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, грн.	1600	1684	1762
Максимальний розмір бази нарахування ЄСВ (25 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб)	40 000	42 100	44 050
Розмір максимального ЄСВ	8800	9262	9691
Розмір мінімального ЄСВ	704		

Внесені зміни до Закону про ЄСВ означають, що підприємці будуть сплачувати єдиний соціальний внесок незалежно від того, отримали вони фактичний дохід чи ні. А з урахуванням підвищення мінімальної заробітної плати у 2017 році порівняно з 2016 роком сума обов'язкового платежу стане відчутною для підприємців.

Згідно таблиці 2 ми бачимо, що розмір мінімального ЄСВ у 2017 році порівняно з 2016 роком зріс на 400,84 грн.. У той час, коли розмір максимального єдиного соціального внеску навпаки зменшився на 25650 грн.

Таблиця 2

Мінімальні та максимальні величини ЄСВ у 2016-17 рр.

База нарахування ЄСВ	2016	2017
Розмір мінімального ЄСВ з 1 січня	303,16	704
Розмір максимального ЄСВ з 1 січня	34450	8800

Отже, зміни у Законі про ЄСВ збільшили податкове навантаження для підприємців, через що можуть виникнути проблемні фінансові ситуації. Можливо, що частина платників буде вимушена піти з ринку, оскільки не зможе здійснювати прибуткову діяльність.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 № 2464-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2464-17/page2>.
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 06.12.2016 р. № 1774-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1774-19>.
3. Закон України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» від 21.12.16 р. № 1801-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>.

К.е.н. Шевчук С.В.

доцент кафедри обліку і економічного аналізу,

Сергієнко Є.С.

магістрант кафедри обліку і економічного аналізу

Національний університет кораблебудування, м. Миколаїв

Email: ser_nat@mail.ru

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ФОРМУВАННІ ТА РОЗПОДІЛІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПРИБУТКУ

Для того щоб зрозуміти економічну сутність прибутку необхідно осмислити причинно-наслідкові зв'язки, які характеризують процес його виникнення. Іншими словами, необхідно встановити залежність між прибутком як результатом діяльності, факторами, що його породжують та підприємницькою функцією координації. Прибуток є результатом від використання індивідуально-своєрідних рис підприємця в процесі координаційної діяльності, яка направлена на досягнення економічної свободи, соціального положення в суспільстві та економічного результату. Підприємець

є рушійною силою економіки, тим агентом, який ризикуючи капіталом намагається досягти бажаного, отримати певний зиск від справи. Рушійною силою, яка породжує прибуток є його ідеї, розумові та фізичні зусилля, які виражені у його діях. Для того, щоб досягти запланованих цілей, підвищити ефективність та результативність підприємницької праці необхідні знаряддя праці, основний капітал. Складність організаційних, управлінських, технологічних та технічних завдань, які виникають в процесі підприємницької діяльності вимагають кваліфікованої праці, спеціальних знань та навичок, усіма якими підприємець може не володіти. Це обумовлює необхідність для виконання таких функцій використовувати найману працю. Таким чином, підприємець повинен скоординувати в часі та просторі свої зусилля та фактори виробництва (землю, капітал, працю) в тій комбінації, яка дасть бажаний результат. Однак, підхід до розуміння підприємницької функції як координації лише факторів виробництва є дещо спрощеним. В сучасних умовах при здійсненні своєї діяльності підприємець повинен враховувати й використовувати з максимальною вигодою інші фактори (природні, економічні, політичні, правові, економічні та ін.).

Багато в чому вплив цих факторів залежить від процесів державного регулювання. Держава за допомогою притаманних їй важелів впливає на соціальні, політичні та економічні процеси в країні, що визначає умови отримання прибутку підприємцями. Дж. Ст. Міль вважав найбільш важливими функціями держави: дії в сфері оподаткування; законотворчу діяльність з питань, які регулюють власність та договори; формування системи органів, які б забезпечували виконання законів (суди, поліція) [1, с. 703]. Подібного тлумачення ролі держави дотримувався також М. Фрідман, додатково до важливих функцій держави відносячи підтримку конкуренції та обмеження монополій, забезпечення функціонування кредитно-грошової системи, сприяння благодійності та захист малозабезпечених та недієздатних індивідуумів [2, с. 59-60]. П. Самуельсон, В. Нордхаус функції держави визначали такими характеристиками як ефективність (сприяння розвитку

конкуренції, забезпечення виконання суспільних послуг, податкове регулювання), справедливість (забезпечення соціального перерозподілу доходів), стабільність (регулювання рівня інфляції, зайнятості, виробництва) [3].

Держава хоча й не створює додану вартість, однак забезпечує необхідні умови для здійснення виробництва, обміну та розподілу, стабільність правових та економічних відносин, регулює попит, пропозицію та вартість факторів виробництва, а отже прямо, або ж опосередковано створює для підприємців потенційну можливість отримання прибутку. Належне виконання функцій держави вимагає відповідного фінансування її витрат, яке забезпечується за допомогою податків. Поняття податків безпосередньо пов'язане з формуванням державних інститутів та виконанням ними суспільно-необхідних функцій. П. Прудон вдало відмічав, що в своїй сутності питання податків – це питання про державу. На ранніх етапах розвитку фінансової науки та оподаткування податки розглядалися як спосіб грабунку, вилучення приватної власності та матеріальні збитки для платника. На зміну таким поглядам прийшло розуміння податку як важливого елементу забезпечення прав та свобод індивідуумів. Податки розглядалися як спосіб громадського договору, плата за отримані від держави послуги та елемент еквівалентного обміну Яскраво, в цьому сенсі, описував роль податків К. Маркс: "Налог – это материнская грудь, кормящая правительство. Налог – это пятый бог рядом с собственностью, семьей, порядком и религией... Чиновники и попы, солдаты и балетные танцовщицы, школьные учителя и полицейские, греческие музеи и готические башни...- все эти сказочные создания в зародыше покоятся в одном общем семени – в налогах " [4, с .83 - 84]. Ж. Сімон де Сісмонді податки розглядав, як плату за насолоду: "Граждане должны смотреть на налоги, как на вознаграждение за оказываемую правительством защиту их личности и собственности...При помощи налогов каждый плательщик покупает нечто иное, как наслаждение. Наслаждение он извлекает из общественного порядка, правосудия, обеспечения личности и собственности" [5, с .392].

Розвиток вчення про правову державу привів фінансову науку до розуміння податків спочатку як жертви, а потім їх примусового і без еквівалентного характеру. Однак, загалом це не змінило розуміння загальної ролі держави, як носія суспільно необхідних послуг, та безперечних переваг, які отримуються від її діяльності.

З точки зору теорії розподілу доходів держава не розглядається в класичних працях як фактор виробництва (земля, праця і капітал), оскільки не відповідає вимогам щодо нескінченності поділу та однорідності. Це в свою чергу не дає можливості точно визначити величину граничного продукту створеного за допомогою послуг держави при розподілі доходу підприємця. Таким чином, як і у випадку з підприємцем, стосовно держави мова йдеться саме про її функції, а не фактор виробництва.

Виконуючі свої функції держава претендує на частину доходу у вигляді податків. Податки, як і заробітна плата, рента та процент, з одного боку є доходом, а з іншого – частиною витрат. Що ж є джерелом сплати податків: дохід чи прибуток підприємця? Якщо податки стягувати з доходу підприємця, то його прибуток завжди буде занижений, оскільки не буде враховано понесені ним витрати, тоді як величина доходів факторів виробництва відповідно завищена. Такий підхід не відповідає принципу справедливості оподаткування: “Подданные государства должны платить на содержание правительства суммы соизмеримые их платежным силам, т.е. доходу, которым каждый из них пользуется под покровительством государства” [1, с. 703]. Тому, оподатковуватися повинен дохід кожного з факторів виробництва окремо (заробітна плата, рента, процент та прибуток) залежно від його величини.

Список використаної літератури

1. Милль Дж. Ст. Основанія политической экономіи с некоторыми применениями къ общественной философіи / Милль Дж. Ст.; пер. с англ. Е.И. Остроградской; под ред. О.И. Остроградського. – Кієвъ-Харьковъ: Южно-Русское книгоиздательство Ф.А. Югансона, 1896. - 866с.

2. Фридман М. Капитализм и свобода / М. Фридман: Пер с англ. – М.: Новое издательство, 2006. – 240с.
3. Самуэльсон П.Э., Нордхаус В.Д. Экономика / П.Э. Самуэльсон, В.Д. Нордхаус: Пер. с англ. – М.: Издательский дом, - 2000. – 688 с.
4. Маркс К., Энгельс Ф. Избранные сочинения: [в 9 т] / К.Маркс, Ф. Энгельс – М.: Политиздат, 1987 – Т. 7. - 811с.
5. Черняк В.З. Популярная история экономики и бизнеса/ В.З. Черняк. - М.: Вече, 2002. - 512с.

К.е.н. Шепелюк В.А

старший викладач кафедри обліку і аудиту

Донецький національний університет економіки і торгівлі

імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

E-mail: vera-ronya@yandex.ua

ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Розвиток малого та середнього підприємництва це напрямок економічної політики, реалізація якого не тільки підтримує народне господарство України в його нинішньому складному становищі, але і виведе на траєкторію прогресу, дозволить у підсумку зрівнятися з провідними європейськими державами. Про це свідчить передовий світовий досвід. Забезпечуючи робочими місцями значну кількість громадян, малий і середній бізнес дає можливість істотно скоротити витрати держбюджету, викликані безробіттям, сприяє нормалізації ситуації в суспільстві. В цей сегмент приходять працювати українці, стали безробітними через припинення діяльності великих підприємств, і бюджетники, які втратили заробітків з причини скорочення штатів.

Сьогодні в Україні підприємства малого бізнесу покликані не тільки виступати елементом структурної перебудови регіональної економіки, але й

сприяти підвищенню доходів місцевих бюджетів. Основним фінансовим інструментом, що регулює взаємовідносини малого бізнесу з державою, залишається його оподаткування – законодавчо врегульований процес встановлення, стягнення податків, визначення їхніх розмірів і ставок з урахуванням порядку їх сплати для підприємств з певними параметрами: чисельність працюючих, обсяг валового доходу від реалізації, вид податкового режиму – загальний чи спеціальний (спрощений).

Саме спеціальний податковий режим спрямований на стимулювання малого підприємництва, а його система припускає тільки один вид податку: єдиний податок, який сплачується до місцевого бюджету. Незалежно від цього підприємці платять єдиний соціальний внесок, що зараховується на рахунки органів Пенсійного фонду України.

Практика оподаткування доходів суб'єктів малого підприємництва єдиним податком за усі роки його існування свідчить про те що він є одним з найбільш ефективних засобів стимулювання розвитку малого підприємництва гармонізації економічних інтересів держави і платників податків а також забезпечення зайнятості населення.

Для оподаткування суб'єктів малого бізнесу важливо сформулювати головні принципи оподаткування, адже від успішної роботи підприємців значною мірою залежить економічний потенціал країни, соціальна стабільність у суспільстві, підвищення рівня добробуту малозабезпечених верств населення.

В Україні принципи оподаткування – це універсальні категорії, дія яких проявляється в усіх інститутах податкового права: в системі податків і зборів, їх встановленні і введенні, виконанні податкового зобов'язання, правовому статусі учасників податкових правовідносин, механізмі податкового контролю і відповідальності, оскарженні. В цьому полягає базовий характер будь-якого принципу – закласти правовий «фундамент» відокремленої групи норм, не зливаючись з ними по змісту.

Для перспективного розвитку оподаткування малого бізнесу можна використати зарубіжний досвід, зокрема країн Європейського Союзу, де

спрощені системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва набули поширення в інших формах державної підтримки, а саме: звільнення окремих видів підприємств від необхідності ведення звітності про результати господарської діяльності та запровадження спрощеної системи бухгалтерського обліку і звітності; запровадження спеціальних режимів оподаткування податком на додану вартість деяких видів операцій, характерних для фермерських господарств і сільськогосподарських кооперативів та ін.

Такі підходи передбачають здатність через механізм малого бізнесу у повній мірі вирішувати проблеми зайнятості населення, скорочувати рівень безробіття, створювати нові робочі місця та задовольняти пропозицію на ринку праці, особливо в умовах дефіциту робочих місць та фінансової кризи.

Удосконалення системи оподаткування малих підприємств України в сучасних умовах дуже важливою проблемою. Її вирішення суттєво вплине на поповнення державного бюджету, подальший розвиток підприємництва, інвестування галузей національної економіки та соціальний захист населення.

К.е.н., доцент Юшко С.В.

доцент кафедри фінансів

Харківський національний економічний університет

імені Семена Кузнеця

E-mail:yushko_sergey@ukr.net

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ВСТАНОВЛЕННЯ ОБ'ЄКТА ОПОДАТКУВАННЯ ЗА ПОДАТКОМ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ

Податок на прибуток підприємств (корпорацій) є складовою систем оподаткування більшості країн сучасного світу. І хоча його фіскальне значення є непорівнянним у різних країнах, здатність ефективного регулювання цим

податком процесів накопичення та споживання, темпів економічного росту, стимулювання підприємницької діяльності визначають передумови його широкого застосування.

У практиці побудови податкової системи незалежної Україні прибуток одразу потрапляє до переліку об'єктів оподаткування, щоправда протягом періоду 1992-1994 рр. його оподатковували у складі доходів підприємства[1]. Перша спроба визначити об'єктом оподаткування безпосередньо прибуток зроблена у Декреті Кабінету Міністрів України «Про податок на прибуток підприємств і організацій»[2]. Даний нормативний документ, проте, був чинним лише протягом першого кварталу 1993 р.; через складне фінансове становище держави законодавці знову (і на цей раз до кінця 1994 р.) повернули підприємства та організації до оподаткування їхніх доходів.

Валовий доход підприємства як об'єкт оподаткування за податком на доходи не був доходом у сучасному розумінні (як виручка від реалізації продукції товарів, робіт, послуг); скоріше, це був різновид саме прибутку. Його величина визначалася як сума доходів від реалізації продукції (робіт, послуг), інших матеріальних цінностей і майна (включаючи основні фонди), нематеріальних активів, брокерських місць (крім реалізації біржами) і доходів від позареалізаційних операцій, зменшених на суму витрат по цих операціях (виділено нами, авт.).

Історія справляння податку на прибуток в Україні продовжується в 1995 р. Протягом 2,5 років, а саме 1995-го – першої половини 1997-го років об'єктом оподаткування виступає валовий прибуток підприємства – прибуток, який включає в себе прибуток від діяльності підприємства, позареалізаційних операцій, а також інші доходи, не пов'язані з діяльністю підприємства (дивіденди, проценти, авторські права й ліцензії, інші кошти), одержані ним незалежно від способу, виду одержання доходу і методу відображення на рахунках бухгалтерського обліку [3]. Визначення об'єкта оподаткування здійснюється на підставі даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності про доходи та витрати підприємства шляхом проведення нескладних

коригувань даних показників. З липня 1997 р. механізм оподаткування прибутку набуває кардинальних змін [4]: з цієї дати і до квітня 2011 р. обчислити прибуток як об'єкт оподаткування на підставі бухгалтерського обліку стає неможливо: наявна там інформація просто не дозволяє цього зробити. Протягом тривалого часу, а саме тринадцяти років та дев'яти місяців для обчислення прибутку використовують дані податкового обліку, здійснення якого вимагає дотримання спеціальних правил та процедур, передбачених податковим законодавством з питань оподаткування прибутку. У своїх попередніх дослідженнях ми звертали увагу на численні недоліки такого підходу до визначення величини об'єкта оподаткування за податком на прибуток [5, 6].

Нова історія справляння одного з найважливіших бюджетоформуючих податків в Україні – податку на прибуток – пов'язана з прийняттям Податкового кодексу, який за більшістю статей набув чинності з січня 2011 р., а в частині оподаткування прибутку – з квітня 2011 р. [7]. На думку Л.Г. Ловінської найбільшою інновацією даного документа є запровадження нових методологічних засад оподаткування прибутку підприємств, а саме визначення об'єкта оподаткування за правилами та на підставі даних бухгалтерського обліку [8]. Не зважаючи на проведену законодавцем роботу щодо зближення бухгалтерського та податкового обліків у частині визначення величини фінансового результату діяльності підприємств, досягти повної гармонії та узгодження не вдалося. Лишається низка аспектів, які не дозволяють відмовитися від здійснення податкового обліку, тому обидва види обліку залишаються [9].

Для вирішення даної проблеми Науково-дослідним фінансовим інститутом ДННУ “Академія фінансового управління” здійснюється розробка підходу до визначення об'єкта оподаткування за податком на прибуток на підставі даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності з урахуванням податкових різниць [10]. З 2015 р. дана розробка була реалізована шляхом внесення змін до Податкового кодексу України у частині оподаткування прибутку. Віднині прибуток як об'єкт оподаткування розраховується на основі

фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), відображеного у Звіті про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) шляхом його коригування на перелік затверджених податкових різниць [7]. Позитивним є також надане платникам податку на прибуток з величиною річного доходу до 20 млн грн (за вирахуванням непрямих податків) право прийняти рішення узагалі не коригувати фінансовий результат Звіту про фінансові результати (крім коригування на від'ємне значення об'єкта оподаткування минулих звітних років та окремі перехідні податкові коригування). Решта платників мають проводити відповідні коригування, але обсяг роботи, який вони мають виконати, будь-що став значно меншим, аніж раніше, зникла й потреба у веденні складного податкового обліку.

Отже, з 2015 р. Україна фактично повертається до правил визначення об'єкта оподаткування податком на прибуток, які були чинними ще на зорі її незалежності. Не зважаючи на впровадження сучасного терміну «податкові різниці» суть підходу до розрахунку величини оподатковуваного прибутку кардинально не змінилася: його проводять на основі зафіксованого у фінансовій звітності фінансового результату до оподаткування.

Список використаної літератури

1. Про оподаткування доходів підприємств і організацій: Закон України № 2146-ХІІ від 21.02.1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2146-12/ed19930707>.
2. Про податок на прибуток підприємств і організацій: Декрет Кабінету Міністрів України № 12-92 від 26 грудня 1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/12-92/ed19921226>.
3. Про оподаткування прибутку підприємств: Закон України № 334/94-ВР від 28 грудня 1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/334/94-вр/ed19941228>.
4. Про оподаткування прибутку підприємств: Закон України № 334/94-ВР від 28 грудня 1994 р. (в редакції Закону № 283/97-ВР від 22.05.1997 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/334/94-вр>.

5. Юшко С.В. Оцінка чинного механізму визначення прибутку як об'єкта оподаткування / С.В. Юшко // Фінанси України. – 2010. – № 5. – С. 66-75.
6. Юшко С.В. Амортизація основних фондів у податковому обліку: критичний погляд на проблему / С.В. Юшко // Фінанси України. – 2008. – №10. – С. 80-88.
7. Податковий кодекс України: Закон України № 2755-VI від 2 грудня 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
8. Ловінська Л.Г. Концептуальні підходи до визначення об'єкта оподаткування податком на прибуток / Л.Г. Ловінська // Фінанси України. – 2013. – № 3. – С. 27 – 38.
9. Маркевич О.В. Удосконалення механізму оподаткування податком на прибуток підприємств в Україні / О.В. Маркевич // Фінанси України. – 2013. – № 3. – С. 39 – 48.
10. Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо зміни алгоритму оподаткування прибутку з урахуванням податкових преференцій та обмежень // Фінанси України. – 2013. – № 3. – С. 49 – 119.

Fatun A.S.

student,

supervisor: T. Ostapenko, Ph.D.

National Aviation University

E-mail: Fatun1311@gmail.com

ADMINISTRATION FEATURES OF THE UNIVERSAL EXCISE TAX IN VARIOUS FORMS

Ukraine is on the threshold of creating advanced, flexible and democratic tax system, which is the challenge of time and the realities of today, a new European life. The old must begin with the modernization of the old is the most effective way of

changing the rules in public life, in the functioning of the economic system and policy. Step towards the European future of Ukraine is the modernization of the tax system. However looking ahead, we must start the change from a universal excise tax. Forms of this excise tax is a sales tax, turnover tax and value added tax (VAT). Our attention was interested in all forms of universal excise tax, but in Ukraine there are only VAT, which is caused by social and economic necessity.

Administration of value added tax and various forms of universal excise tax in Ukraine investigated A.V. Maystrenko, A.A. Nkin, L.V. Andrushchenko, N.P. Kucheryavenko, S.L. Lander, M.J. Sidorovich, K.I., Schwab, Is.M. Bow and others. However, despite the large number of publications on the subject, the process of VAT administration in the future needs to be improved. The history of universal excise tax in all its forms occurred gradually for each of the forms. For example, the value added tax (VAT) is one of the youngest of taxes, was integrated tax systems of the countries of Western Europe only in the mid-twentieth century. The introduction of value added tax (from the English. Value - Added Tax , or VAT) was due to the need for additional and stable revenue to the state budget for the rehabilitation of economies after the Second World war. Universal evolutionary movement of excise taxes from sales tax to value added tax is also confirmed by the example of the USSR and successor States: the first universal excise tax was the turnover tax, were then introduced the sales tax and finally – VAT. The turnover tax, which existed in the Soviet Union, was not a classic tax, but an instrument of seizure of the enterprises of the income (profit)[2.C.25]. Introduction in the USSR of the sales tax (like the VAT introduction), was not scientifically sound and prudent step, but only attempt to cover the budget deficit and save the country from financial collapse by the introduction of a tax with a wide tax base that is paid regardless of the results of financial and economic activities. According to the current legislation in Ukraine, the following VAT rates:

- from 1 January 2015 it was 20 percent;
- 0% applies to the transactions listed in article 195 "Transactions subject to tax at the rate of 0 per cent" of GCC.

- 31 March 2014 7% on transactions of delivery of drugs [5].

Turnover tax is charged repeatedly, at each stage of promotion from the producer to the final consumer. Turnover tax is also charged with gross sales, but on all degrees of movement of goods. Related to this is a significant disadvantage of this group of taxes - cumulative effect, which is that the object of taxation includes taxes that were paid before, on previous stages of the movement of goods. Another form of universal excise tax - a sales tax [4]. By definition the known free world encyclopedia, sales tax, indirect tax (consumption tax) levied on buyers at the time of purchase of goods or services. As a rule, sales tax is calculated as a certain percentage share of the value of realized goods (services). The tax laws require that some goods and services may be exempt from taxation. To determine the effectiveness that different forms of a universal excise tax is required full structural analysis and its implementation mechanism, to improve the necessary process of the administration of the state. The need to modernize this process leads to efficient tax policy, democratization of society in all its manifestations. According to NBAA V. N.: "VAT is "not – air", as proved probably all since its legislative introduction in our country. It affects the working capital of companies and on the contents of the purse of ordinary citizens" [1]. Therefore, the relevance of this tax for Ukraine cannot be overestimated, as the impact on economic and financial relations is extremely important. This requires a study of the features of VAT administration, and "his " brothers" of the turnover tax and sales tax. Experts say: "If VAT and income tax under certain structuring activities can hardly be paid to the budget, the turnover tax will be paid regardless of the results of operations of the entity. Therefore, the introduction of the turnover tax would be likely to increase the tax burden" [3]. Accordingly, the state budget will receive an effective compensatory mechanism that allows to neutralize the losses from the reduction of other taxes and fees. Maintenance of the turnover tax in Ukraine will lead to increase in tax deductions for exporters that use offshore. Maintaining this tax, which is the formation of the cost of goods and services will influence the number of links in the chain of manufacture or provision, because the new rate of turnover at each stage will be 1-2 % increase in cost. The cost increase will entail the transfer to the end consumer because they have to pay as much more for a particular product, how many cycles net he went.

So, the tax system of Ukraine requires innovation, modernization of existing technologies taxes and introducing new taxes for rapid filling of the intense budget and tax policy. Sales tax and turnover tax can be the leverage that will change and speed up the process of replenishment and accelerate the process of accession to the European Union.

Bibliography

1. Budget games. The rate for VAT and turnover tax. [Text]. [Electronic resource] – Mode of access: <http://n-auditor.com.ua>
2. The introduction of the turnover tax cannot with 2013 USPP // the Information Agency UNIAN. 02.08– 2012. – S. 30.
3. Directions and mechanisms of improving the fiscal and regulatory efficiency tax: Analytical report // [Electronic resource]. – Mode of access: <http://economics.unian.net/ukr/detail/135756>
4. Official Web portal of National Institute for strategic studies under the President of Ukraine. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.niss.gov.ua/articles/247/>
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (зміни від 2015 року).

Макаренко Р.А.

студентка,

науковий керівник: Авраменко О.І.

старший викладач кафедри обліку, аналізу і аудиту

Кременчуцький національний університет імені М. Остроградського

ПРОБЛЕМИ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ ПО ПОДАТКАМ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Одним із найважливіших аспектів розвитку будь-якої країни є ефективність функціонування органів оподаткування, що є однією з необхідних

умов функціонування всієї економічної системи.

За економічним змістом податки – це інструмент державного розподілу і перерозподілу доходів та фінансових ресурсів Суспільний зміст податків дає державі можливість впливу на сферу економічних відносин у суспільстві [1, с.34].

Ефективність системи оподаткування значно залежить від податкового навантаження. Досліджуючи загальне податкове навантаження, особливо податкове навантаження на працю, треба зазначити, що в Україні цей показник має достатньо високий рівень, що є підтвердженням того, що українські громадяни несуть податковий тягар, адекватний країнам із значно вищими рівнями доходів громадян. Це свідчить про наявність проблем у системі оподаткування, які слід вирішити, адже високе податкове навантаження призводить до збільшення тінізації економіки держави.

Аналізуючи податкове навантаження по прямих податках, можна стверджувати, що значний податковий тягар припадає на трудові ресурси.

Результатом останніх невдалих реформ системи оподаткування є проблема нерівномірного навантаження на платників, що потребує здійснення оптимального розподілу податкового тягаря. Так, до 2016 року протягом 2015 року підприємства, в особі податкового агента, зобов'язані були здійснювати нарахування та сплату ПДФО у розмірі ставок 15% та 20% за умови якщо заробітна плата перевищує 10 неоподаткованих мінімум доходів громадян.

Також працівники були змушені сплачувати єдиний соціальний внесок у розмірі 3,6%. У 2016 році ставку збільшили до 18%, незалежно від розміру доходу, однак відмінили утримання єдиного соціального внеску для працівників. Тобто можна вважати, що для платників, які одержують середню заробітну плату, податковий тягар майже не змінився, а для працівників, заробітна плата яких становить більшу суму десятикратної МЗП, податкове навантаження значно зменшилося.

Ще одним нововведенням, що викликало безліч протиріч, є введення

законодавчої норми про те, що з 1 січня 2017 року всі підприємці, як на загальній системі так і на єдиному податку, сплачують ЄСВ у розмірі 704 грн в місяць. При цьому сплачувати необхідно незалежно від того, велася діяльність або не велась, слід платити під час відпустки і під час хвороби, адже підвищення мінімальної заробітної плати у 2017 році до 3 200 грн призвело до автоматичного зростання бази оподаткування для підприємців, хоча самі податкові ставки не змінилися, і сума Єдиного соціального внеску (ЄСВ) до Пенсійного фонду дорівнює 22% від мінімальної заробітної плати – 704 грн на місяць. Це є причиною закриття багатьох малих підприємств.

Значною проблемою у прямому оподаткуванні є наявність тінізації доходів, адже це заважає проведенню реформ щодо платників податків, тому що тіньова економіка конкурує з легальною і використовує несплату податків як конкурентну перевагу на ринку. Слід зазначити, що тіньова економіка – складне та багатогранне явище, впливає на всі стадії процесу виробництва, розподілу, перерозподілу валового національного та регіонального продукту [2, с.225]. Існує багато чинників, які підтримують її. Рівень податкового навантаження є одним з багатьох факторів, що підтримує систему економічних відносин, які існують поза межами легальних інститутів держави

Таким чином, проведені дослідження дали змогу виділити наступні проблеми оподаткування доходів на сучасному етапі:

- проблема нерівномірного навантаження на платників;
- введення законодавчої норми про сплату ЄСВ у розмірі 704 грн в місяць;
- наявність тінізації доходів.

Для забезпечення економічного розвитку країни подальше реформування системи оподаткування повинно спиратися на науково обґрунтовану, виважену та збалансовану систему відповідних заходів, яка до того ж узгоджується з кращим світовим досвідом та враховує сучасні виклики.

Для вирішення проблеми зменшення податкового навантаження пропонується:

— за мінімальну базу оподаткування ЄСВ взяти прожитковий мінімум. Це призведе до зменшення податкового навантаження на підприємства малого і середнього бізнесу та стимулюватиме підприємців спрямовувати вивільнені кошти на розвиток;

— для працівників, заробітна плата яких становить більшу суму десятикратної МЗП, збільшити податкове навантаження, а для платників, які одержують середню заробітну плату зменшити ставку оподаткування.

З врахуванням вищесказаного система оподаткування забезпечить сприятливі умови для здійснення господарської діяльності суб'єктами господарювання з метою зміцнення позицій національної економіки на світовому ринку.

Список використаної літератури

1. Податкова система: Навчальний посібник / [Баранова В.Г., Дубовик О.Ю., Хомутенко В.П. та ін.]; за ред. В.Г. Баранової. – Одеса: ВМВ, 2014. – 344 с.
2. Кудряков Р.Е. Оптимальний рівень податкового навантаження на фонд оплати праці: визначення та перспективи досягнення. – Траєкторія науки. – 2016. – № 3(8). – С. 218-230.

К.е.н., доцент Смоленюк Р.П.

ректор

Хмельницький економічний університет

E-mail: kaffin@kheu.km.ua

СТРАТЕГІЯ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА В КОНКУРЕНТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Розвиток національного агропромислового виробництва варто розглядати як важливий етап формування системи продовольчої безпеки і інституціонального каркасу економіки. Продовольча безпека визначає

постулати захищеності життєвих інтересів людини, які виражаються у гарантуванні державою безперешкодного фізичного та економічного доступу людини до продуктів харчування з метою підтримання її звичайної життєвої діяльності. У січні 2017 року в Україні експорт аграрної продукції склав 1,36 млрд. дол. США, що стало рекордним показником за останні 4 роки. У порівнянні із січнем 2016 року зовнішні постачання сільгоспродукції збільшилися наполовину – на 53,7% [1]. Зростання спостерігалось за усіма групами товарів, що свідчить про збільшення у світі попиту на українське продовольство.

Розвиток агропромислового виробництва потребує формування організаційно-економічного механізму розширення інтеграційних стосунків між економічними агентами з урахуванням тенденцій фінансової глобалізації і конкурентного середовища. У контексті стимулювання розвитку агропромислового комплексу важливо визначити основні цілі державної підтримки агропромислового комплексу [2]. До них варто віднести такі: забезпечення продовольчої безпеки; прогнозованість розвитку аграрного сектору економіки; розвиток виробництва з високою доданою вартістю та експортним потенціалом; розробка державної підтримки малих сільськогосподарських виробників; зменшення техногенного навантаження аграрного сектору на навколишнє природне середовище.

Ефективність бізнес-процесів залежить від застосування новітніх інформаційних систем, які не тільки акумулюють дані, а й перетворюють їх у корисні відомості. Менеджмент потребує контекстуально-структурованої інформації, зокрема використання маркетингової інформаційної системи. Для реалістичності прогнозу варто використовувати підсистеми збору маркетингових досліджень і зовнішніх даних, орієнтованих на споживача. При використанні менеджментом неякісної інформації зростає невизначеність при прийнятті рішень.

Фінансування агропромислового комплексу потребує прийняття мотиваційно-стимулюючих і коригувальних управлінських рішень з

урахуванням особливостей конкурентного середовища. Фінансування має диференціюватися залежно від тактичних і стратегічних пріоритетів розвитку підприємств агропромислового комплексу, тобто вибору максимізації прибутку або довгострокового розвитку. Неefективне управління фінансовими ресурсами зумовлює незбалансованість потоків вхідних і вихідних фінансових ресурсів та сприяє зростанню залежності від зовнішніх джерел, що не дозволяє підприємствам агропромислового комплексу розвинути внутрішні джерела фінансових ресурсів.

При визначенні потоків фінансових ресурсів на основі даних фінансової звітності доцільно враховувати детермінантність договорів з контрагентами. Для покриття інвестиційних та фінансових потреб варто використовувати методику розрахунку потоку вхідних і вихідних фінансових ресурсів для прийняття оперативних і стратегічних управлінських рішень. Застосування агрегованого підходу для управління фінансовими ресурсами підприємств агропромислового комплексу дає змогу прогнозувати потоки вхідних і вихідних фінансових ресурсів, враховувати зміну зовнішнього та внутрішнього середовища підприємств і зниження або зростання операційних витрат.

Реалізація програм і проектів розвитку підприємств, розрахунок ринкової привабливості перспективних напрямів їх діяльності потребує застосування ресурсних моделей, а також активізації моніторингу фінансування програм розвитку агропромислового комплексу (4; 5). Розвиток підприємств можна досягнути за рахунок нової якості використання управлінських і фінансових ресурсів.

Особливої уваги заслуговують заходи щодо підтримки впровадження сільськогосподарської та продовольчої політики в Україні. Департамент науково-освітнього забезпечення та розвитку підприємництва на селі Мінагрополітики визначає основні напрями державної політики з сільського розвитку та розбудови проагро-рекреаційних кластерів. Варто акцентувати увагу на концептуалізації розвитку сільськогосподарських кооперативів у

сучасних умовах, організацію прибуткового бізнесу на базі кооперативів з урахуванням регіональних особливостей.

Резюмуючи зазначене вище, відмітимо, що створення умов для розробки та реалізації проектів сталого розвитку шляхом впровадження ефективного державно-приватного партнерства активізує узгодження інтересів та залучення ресурсного потенціалу агровиробників, ініціативних сільських громад та зацікавлених громадських об'єднань. Розвиток агропромислового виробництва має забезпечувати вирішення проблематики зайнятості, забезпечення соціальної стабільності сільського населення, виведення розвитку сіл на якісно новий рівень.

Список використаної літератури

1. Вперше за останні 4 роки експорт аграрної продукції перевищив 1,3 млрд доларів США. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/uk/node/23460>.
2. Про стимулювання розвитку агропромислового комплексу України: Закон України (проект). Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/>.
3. Смоленюк Р.П. Фінансування агропромислового комплексу України: теоретико-методологічний аспект / Р.П. Смоленюк // *Konzeptuelle Grundsätze des Wirtschaftswachstums bei der Globalisierung: Kollektive Monographie* / herausgegeben vom Doktor der Wirtschaftswissenschaften, Professor W. Jatsenko. – Verlag SWG imex GmbH Nürnberg, Deutschland, 2016. – S. 264–274.
4. Jean-Paul Chavas. Agro-Ecosystem Productivity and the Dynamic Response to Shocks // *NBER Working Paper*. – 2016. – September. – No. 22624. – 39 p.
5. Oded Galor, Ömer Özak. The Agricultural Origins of Time Preference // *NBER Working Paper*. – 2014. – August. – No. 20438. – 107 p.

Секція 5.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Дащенко С.В.

студентка спеціальності «Фінанси і кредит»

E-mail: sv.dasch19@gmail.com,

науковий керівник: к.е.н., доцент Захарченко Н.В.

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

E-mail: vizach@mail.ru

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У господарській діяльності порівняно недавно з'явився новий елемент продуктивних чинностей у вигляді інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Інформація в сукупності з ІКТ і знаннями стає одним з найважливіших чинників успішного функціонування будь-якої економічної системи, впливає на розвиток сучасних форм вітчизняного й міжнародного бізнесу й модернізацію старих форм бізнесу.

У зв'язку із впровадженням електронної комерції та електронного бізнесу в практику фірм, корпорацій і банків відбулися зміни в характері проведення комерційних і фінансових транзакцій, взаємин з партнерами й клієнтами, розробки й впровадження ділових стратегій, і, як наслідок, у конкуренції. Усі ці нові явища говорять про необхідність дослідження такої складної, багатопланової й недостатньо дослідженої області, як виявлення ролі ІКТ у розвитку вітчизняного бізнесу у виробничій діяльності, сферах послуг, торгівлі, фінансів та обліковій політиці суб'єктів господарювання.

Під впливом ІКТ усі області бізнесу видозмінюються, модифікуються, адаптуються до нових явищ і відносин у діловому навколишньому середовищі. ІКТ у значній мірі змінюють характер економічної взаємодії розосереджених економічних одиниць.

Розвиток і широке застосування й використання інформаційно-комунікаційних технологій усіма верствами суспільства є глобальною тенденцією світового розвитку. У цій обстановці очевидно, що Україна не може перебувати осторонь від бурхливого розвитку телекомунікацій і побудови глобального інформаційного суспільства. Разом з тим внесок телекомунікації у ВВП України становить у цей час лише 1%, що багаторазово уступає відповідному показнику найбільш розвинених країн (5% і більше). Сьогодні інформаційні технології перестають бути просто допоміжним ресурсом для підтримки бізнесу, вони перетворюються в його рушійну силу, ключ до його успіху на ринку.

Якщо частка товарів і послуг, пов'язаних з інформаційними й комунікаційними технологіями, у загальному обсязі випуску підприємства становить не менш 50%, то підприємство відноситься до ІКТ-сектору. Галузями, відповідно до міжнародної класифікації (ISIC), включені в сектор ІКТ: є промисловість і сфера послуг [1].

У результаті розвитку ІКТ і інформаційної економіки з'явилися нові фірми й нові види бізнесу, нові ділові концепції й нові організаційні стратегії, виникли зміни в моделі торгівлі (інтернет-магазини, інтернет-аукціони, інтернет-майданчики) і конкуренції. Відбулося розширення функцій банків у зв'язку з розвитком електронної комерції й електронних грошей. З'явилися нові фінансові системи в Інтернет: інтернет-банкінг (надання банківських послуг через Інтернет), інтернет-трейдинг (послуги з оперування на валютному й фондовому ринках через Інтернет), інтернет-страхування (надання послуг страхування через Інтернет). Сьогодні банківські послуги через Інтернет є найбільш динамічним сегментом електронної комерції.

Фактично електронна комерція є інструментом реалізації процесу

глобалізації, тому що є засобом ведення бізнесу в глобальному масштабі. За допомогою Інтернету дрібні й середні постачальники можуть займатися будь-яким бізнесом, а замовники одержують реальну можливість вибирати постачальників. Електронна комерція розширює бізнес-простір і змінює не тільки організаційні принципи функціонування фінансів, але й проведення торгівлі.

Використання ІКТ має вирішальне значення для підвищення рівня життя громадян і конкурентоспроможності національної економіки, розширення можливостей її інтеграції у світову економічну систему, росту ефективності державного управління й місцевого самоврядування.

Таким чином, людство в цей час переживає перехід до інформаційної епохи, основною рисою якої стають мережі, що зв'язують між собою людей, інститути й держави, у зв'язку з чим підсилюється інтеграція, як людей, так і різних процесів, де все залежить від швидкості відповіді на запити глобального ринку й адаптивності. Фактично спостерігається «перетворення корпорацій у мережі» [2].

Для України випереджальний розвиток галузі ІКТ є особливо важливим, тому що дозволяє внести значний вклад у подвоєння валового внутрішнього продукту, сприяє ліквідації сировинної залежності Української економіки й успішної реалізації здійснюваної в країні програми реформ у соціальній сфері й в області державного правління.

До основних тенденцій розвитку ІКТ можна віднести поступове зменшення частки вартості устаткування в обсязі загального ринку ІКТ, послуг з відношення до сегмента програмного забезпечення. У свою чергу скорочення частки устаткування відображає зниження попиту споживачів на техніку з поліпшеними технічними характеристиками, оскільки її додаткові переваги незначні з погляду більшості покупців. На думку ряду фахівців, структура видатків відображає недосконалість технологічної політики, що проводиться на рівні міністерств і відомств. Більше 65 % коштів витрачається на апаратне забезпечення, і тільки 35 % - на програмне та послуги, включаючи

впровадження прикладних систем, технічну підтримку і навчання користувачів.

Збільшення частки послуг відбувається і через зростаючу складність ІКТ-систем, що вимагає більших зусиль і витрат на їхню установку, розвиток і обслуговування, а також унікальних технічних навичок персоналу. Тенденція до залучення сторонніх організацій для виконання функцій, пов'язаних з ІКТ, також вносить свій певний внесок у випереджальний ріст сегменту послуг. Інвестування в ІКТ може значно скоротити розмір втрат у людський капітал. Однак, через не розуміння призначення ІКТ як системи, використання якої не тільки полегшує прийняття рішень, але й сприяє оптимізації виробничих процесів, багато науково-обґрунтованих рішень не знайшли практичного застосування.

Друга складність, пов'язана з недорозумінням значення ІКТ з боку керівників, полягає в тому, що навіть знаючи всі переваги ІКТ, вони не вірять у їхню ефективність. Керівникам, потрібна швидка віддача від інвестованого капіталу, однак, прямої залежності між впровадженням ІКТ і збільшенням доходів немає. При цьому відомо, що консалтинг необхідний сам по собі, а при впровадженні ІКТ - систем без нього просто не можна обійтися. Зростання витрат на ІКТ, наприклад, у роздрібній і оптовій торгівлі обумовлений зростаючим інтересом і довірою торговельних компаній до технологій як способу підвищення економічної стабільності та конкурентоспроможності і привабливості угод [3].

Разом з тим використані в цей час методики й показники для оцінки ефективності інвестиційних програм і проектів не повною мірою враховують стратегічні аспекти розвитку ІКТ. Як показали дослідження автора, через відсутність грамотного бізнес-аналізу (або поверхневого його проведення), вибір ІКТ-системи, необхідної для підприємства, у цей час утруднений. Тому одним із важливих завдань є проведення досліджень, що забезпечують науку й практику необхідними результатами.

Список використаної літератури

1. Зубок М.І. Інформаційна безпека в підприємницькій діяльності / М.І. Зубок. – К.: ГНОЗІС, 2015. – 216 с.
2. Кастельс М. Галактика Інтернет: Размышления об Интернете, бизнесе и обществе: Пер. с англ./М.Кастельс. – Екатеринбург: У-Фактория, 2004. – 328 с.
3. Корнєв Ю.Г. Інформаційно-аналітична діяльність як сфера бізнесу // Підприємництво, господарство, право. — 2003. — №12. — С.123—126.

К.т.н., доцент Зелікман В.Д.

завідувач кафедри обліку і аудиту,

Філатова В.А.

студентка кафедри обліку і аудиту

Національна металургійна академія України

E-mail: svetlana.filatova.75@bk.ru

ЗАСТОСУВАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОБЛІКОВИХ СИСТЕМАХ ПІДПРИЄМСТВ

Протягом останніх років завдяки інтенсивному розвитку інформаційних технологій з'явилося багато нових напрямків використання комп'ютерних ресурсів і різноманітних програмних продуктів для автоматизації управління бізнес-процесами підприємства. Надзвичайно актуальними є, зокрема, розробка та впровадження інформаційних систем бухгалтерського обліку, аналізу та контролю, які сприяють покращенню процесу обробки облікової інформації, що дозволяє підвищити ефективність функціонування підприємства.

На сьогодні в бухгалтеріях на вітчизняних підприємствах гостро постає проблема великих обсягів інформації та необхідності її обробки і зберігання.

Окремою додатковою проблемою є передача при автоматизованій системі обліку інформації з віддалених робочих станцій та периферійних пристроїв до централізованої бухгалтерії (головного автоматизованого робочого місця бухгалтера), яка може відбуватись різними способами: електронною поштою, факсимільними повідомленнями та ін. [1]. Проте дані способи обміну даними сповільнюють процес їх передачі, чим спричиняють негативний ефект для подальшого централізованого опрацювання бухгалтерської інформації. До причин, які викликають подібну затримку, належать несправність чи перевантаження серверів електронної пошти та ін., але, незалежно від способу передачі даних чи наявності ускладнень, наслідки є однаковими – перевитрати часу на отримання, опрацювання та уточнення вихідної бухгалтерської інформації, від якої напряму залежать прийняті управлінські рішення та результати, які вони можуть спричинити. Негативний вплив, викликаний подібними проблемами, може виявитися фатальним для суб'єкта господарювання в умовах ринкового середовища, оскільки надзвичайно важливими вимогами до облікової інформації є її своєчасність і достовірність.

Одним зі шляхів вирішення вказаних проблем може стати запровадження в облікових системах так званих «хмарних технологій». Хмарні технології на сьогодні вже знайшли своє застосування в багатьох сферах діяльності, пов'язаних з обробкою інформації. Звісно, їх використання в системі обліку має певні переваги та недоліки. Зокрема, коли підприємство використовує хмарні обчислення, програмне забезпечення йому надається як сервіс мережі Інтернет. У такому випадку користувач сервісу не може повністю керувати програмним забезпеченням та операційною системою, які він застосовує, не має можливості самостійно здійснювати їх обслуговування. Зрозуміло, що відсутність повного контролю є суттєвим недоліком облікової системи суб'єкта господарювання. З іншого боку, підприємства, які використовують хмарні технології, отримують можливість скоротити витрати на утримання ІТ-структури підприємства [2].

За допомогою хмарних технологій без труднощів здійснюються реєстрація господарських операцій, опрацювання первинних документів, їх групування, сортування і початкова обробка. Втім, хоч на сьогодні хмарні технології стали буденністю, а застосування універсального або спеціалізованого програмного забезпечення, призначеного для автоматизації обліку загалом і вирішення його окремих задач, стало нормою, навіть при сучасному стані розвитку інформаційних технологій і комп'ютерної техніки хмарні технології для потреб бухгалтерського обліку залишаються не до кінця опрацьованими. Основними недоліками вважаються невирішені питання обміну бухгалтерською інформацією, узгодженості та своєчасності її отримання, автоматичної консолідації певних даних тощо [1]. Тим не менш, в Україні хмарні технології поступово набувають поширення у використанні в облікових системах.

Представленими в Україні видами хмарних обчислень є ITaaS (IT as a service) – інформаційні технології як послуга, та SaaS (Software as a Service) – програмне забезпечення як послуга. Особливої популярності в Україні для потреб бухгалтерського обліку набувають бухгалтерські SaaS-рішення [3]. До найвідоміших зарубіжних програмних забезпечень хмарних облікових систем, які застосовують суб'єкти господарювання, належать Xero, Kashoo, «Моє дело», «Эльба», впроваджені більш потужні ERP-системи – SAP Business All-in-One, «Простой бизнес» та ін. Зараз в Україні наявні власні SaaS-сервіси для бухгалтерії. Це – Flp.ua, WebЗвіт, БухСофт [4]. Якщо підприємство вважає недоцільним використання таких глобальних програмних засобів, то вітчизняні IT-фірми пропонують клієнтам онлайн-рішення локальних облікових задач, що є зручним для малого і середнього бізнесу.

Таким чином, для вітчизняних підприємств хмарні технології надають нові можливості для подальшого розвитку електронної обробки інформації, і їх використання може стати одним із напрямів удосконалення комп'ютеризованих облікових систем.

Список використаної літератури

1. Мачуга Р.І. Віртуалізація і хмарні технології в обліку: далеке майбутнє чи реальне сьогодні? // Ефективна економіка: Електронне наукове фахове видання. – 2013. – №5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2008>
2. Виртуализация экономики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://modernbanking.org/virtualizaciya-ekonomiki/576/>.
3. Фролов В. Впровадження «хмарних» технологій в практику бухгалтерського обліку // Бух. облік і аудит. – 2013. – № 12. – С. 45–49
4. Адамик О.В. Інструменти «хмарних обчислень» як фактор удосконалення обліку в бюджетних установах // Економічний аналіз: зб. наук. праць. – Тернопіль, 2015. – Том 19. – № 2. – С. 179–184.

К.е.н, доц. Кривда О.В.

доцент кафедри економіки і підприємництва

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

E-mail: o.kryvda@kpi.ua

ІТ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ГОЛОВНИЙ СТРАТЕГІЧНИЙ РЕСУРС УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ВІРТУАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Діяльність господарюючих суб'єктів в умовах ринкової економіки не може базуватися виключно на інтуїтивних підходах. Вона пов'язана з обліком, контролем, плануванням, аналізом і регулюванням, на основі яких формується інформація про хід роботи організації, проводиться зіставлення фактичних показників з нормативними, формуються глобальні та локальні напрями діяльності, аналізуються причини відхилень і здійснюється прогнозування обраної політики управління підприємством.

Управлінську діяльність можна трактувати як перетворення інформації в конкретні рішення і дії, спрямовані на досягнення певних цілей. Без інформації не представляється можливим виробити оптимальне управлінське рішення, а, отже, здійснити потрібну дію. А для цього необхідно володіти даними, достатніми для оцінки дійсного і бажаного стану підприємства. Отже, ефективність управлінських впливів багато в чому залежить від відповідного інформаційного забезпечення. Значення інформаційних технологій величезне - вони створюють інформаційний фундамент розвитку науки і всіх інших технологій. Визначальними стимулами розвитку інформаційних технологій, є соціально-економічні потреби суспільства, і саме зараз суспільство як ніколи зацікавлене в якомога швидшій інформатизації та комп'ютеризації всіх без винятку сфер діяльності. Розвиток галузі інформаційних технологій є рушієм економічного зростання. Їх впровадження є одним з найважливіших етапів розбудови успішної країни.

Концепція віртуалізації підприємств з'явилася близько 15 років тому. Віртуальне підприємство створюється шляхом відбору людських, фінансових, матеріальних, організаційно-технологічних і інших ресурсів з різних підприємств і їх інтеграції з використанням комп'ютерних мереж. Це дозволяє сформувати гнучку й динамічну організаційну систему, найбільш пристосовану до якнайшвидшого випуску й оперативній поставці нової продукції на ринок.

Найважливішою характеристикою віртуальної організації є гнучка, адаптивна, динамічна мережева структура. Оскільки така мережа не існує в реальному фізичному просторі, а створюється шляхом інформаційної інтеграції ресурсів партнерів, її нерідко називають квазіпідприємством. Ключовою проблемою забезпечення ефективності віртуальних підприємств є керування знаннями, що циркулюють у мережах.

Очевидно, що для планування, організації й координації діяльності віртуальних підприємств необхідні й відповідні управлінські підходи. Легко помітити, що при створенні віртуальних підприємств можуть бути підприємства, які концентрують свої зусилля винятково на управлінні

компетенціями третьої сторони. У цьому випадку таке підприємство повинне мати як мінімум наступні здібності:

Віртуальні підприємства мають деякі недоліки, точніше, слабкі місця:

- надмірна економічна залежність від партнерів, що пов'язано з вузькою спеціалізацією членів мережі;

- практичну відсутність соціальної й матеріальної підтримки своїх партнерів внаслідок відмови від класичних довгострокових договірних форм і звичайних трудових відносин;

- небезпека надмірного ускладнення, що впливає, зокрема, з різнорідності членів підприємства, неясності відносно членства в ній, відкритості мереж, динаміки самоорганізації, невизначеності в плануванні для членів віртуального підприємства. [2]

В умовах, що склалися основним завданням стає створення такої інформаційної системи, яка б максимально повно враховувала особливості віртуальної організації та відповідала її потребам.

Оскільки управління починається з отримання і сприйняття інформації, включає прийняття рішення на основі інформації і завершується контролем виконання цього рішення також на основі відповідної інформації, вона повинна бути якісною, своєчасною та достовірною. Проведене дослідження показало, що в практичній діяльності керівництво і інші внутрішні користувачі бухгалтерської звітності не виявляють помітну зацікавленість в тому, щоб система обліку стала постачальником оперативних, достовірних, повних і науково-обґрунтованих показників. Розглядаючи інформаційну функцію існуючої системи бухгалтерського обліку будівельних організацій з позицій вимог і потреб системи управління, можна відзначити наступні її недоліки:

- інерційність облікової інформації та, як наслідок, ретроспективний характер прийнятих на її основі рішень;

- неоперативний характер формування результатної інформації;

- недостатня повнота і багатоаспектність облікової інформації;

- орієнтація на задоволення потреб зовнішніх користувачів інформації.

Розвиток і вдосконалення інформаційної функції бухгалтерського обліку особливо необхідно і важливо на сучасному етапі економічного розвитку, коли зростають вимоги до якості управління і підвищується його складність. Одним з пріоритетних напрямків у вирішенні даного спектра завдань є використання нових інформаційних технологій в комплексному управлінні діяльністю віртуального підприємства в цілому, і її обліково-аналітичними процесами, зокрема.

Слід зазначити, що наявність необхідної інформації ще не зумовлює прийняття правильного управлінського рішення. Для цього її необхідно певним чином обробити, щоб вона стала придатною для управління системою. Постає проблема використання інформаційної технології як сукупності методів збору, обробки і передачі даних для отримання нової результативної інформації про об'єкт управління.

Проведений в ході дослідження моніторинг рівня автоматизації віртуальних організацій дозволив сформулювати основні фактори, що перешкоджають процесу впровадження інформаційних технологій:

- відсутність високої активності користувачів інформації на різних рівнях управління;
- недостатня якість інформаційних ресурсів;
- відсутність довіри з боку менеджменту до наданої інформації;
- недовіра до наданої інформації з боку власників господарюючих суб'єктів;
- другорядне значення облікової інформації при підготовці, обґрунтуванні і прийнятті управлінських рішень;
- відсутність опрацьованої методики і наукового обґрунтування підходів до створення автоматизованої системи бухгалтерського обліку та контролю, максимально адаптованої до специфіки діяльності віртуальних організацій.

Резюмуючи вищевикладене, можна висловити, що віртуальним організаціям, з огляду на специфіку їх діяльності, доцільно створювати єдиний

інформаційний простір на базі застосування відповідних програмних продуктів, що дозволить:

- забезпечити ефективне і узгоджене взаємодія між підрозділами віртуальної організації, що виключає дублювання інформації;

- забезпечити режим управління організацією в реальному масштабі часу (що, в свою чергу, дасть загальносистемний ефект управління організацією);

- усунути проблеми неузгодженості завантаження потужностей і замовлень клієнтів;

- оперативно контролювати по каналах зв'язку рух матеріальних цінностей на всіх ділянках діяльності господарюючого суб'єкта.

При цьому слід зазначити, що створення єдиного інформаційного простору зажадає розробки концепції інформації, відповідної стратегії віртуальної організації.

Список використаної літератури

1. Антоненко Е.В. Особенности функционирования виртуальных предприятий в современных условиях / Е.В. Антоненко // Научно-методический электронный журнал «Концепт». – 2013. – Т. 3. – С. 2361-2365.
2. Кривда О.В. Аналіз особливостей організації й управління ризиками віртуальних підприємств / О.В. Кривда // Сучасні проблеми економіки і підприємництво. Зб. наук. праць. – Вип. 9. – Київ: ІВЦ Видавництво «Політехніка», 2012. – С. 104-107.
3. Петров Е.П. Первые трудности при внедрении информационной системы управления ресурсами на предприятии / Е.П. Петров // Креативная экономика. — 2010. — № 9 (45). — С. 17-23.
4. Хамхоева Ф.Я. Бухгалтерский управленческий учет как информационная основа управления производством / Ф.Я. Хамхоева // Современный бухучет. – 2004. - № 12. – С. 3-7.

К.е.н. Кулина Г.М.

*доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання і страхування
Тернопільський національний економічний університет*

E-mail: gkulyna@gmail.com

ЗАСТОСУВАННЯ НОВІТНІХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СФЕРІ СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ

Поглиблення глобалізаційних процесів та модернізація технологій ведення бізнесу обумовлює необхідність пошуку й удосконалення існуючих методик здійснення підприємницької діяльності з метою її новелізації та збереження конкурентних переваг на ринку. Рушійною силою таких нововведень є саме інформаційні технології та цифрові платформи, які дозволяють не лише скоротити трансакційні витрати, а й здійснювати загальну операційну діяльність в глобальних масштабах. Так, у 2016 р. фінансові технології отримали визнання банків, користувачів і фінансових інститутів, а адаптована в США технологія блокчейн (blockchain) вийшла за межі використання лише у фінансовій сфері (зокрема, американська фінансова компанія Capital One (NYSE:COF) уклала угоду зі стартапом Gem щодо роботи над блокчейн проектом у сфері медичного страхування) [1].

Страховий бізнес безумовно торкаються окреслені процеси, змушуючи його шукати шляхів, щоб вижити в так званій інформаційній або, як зауважував іспанський соціолог М. Кастельс (M. Castells), – мережній, електронній чи цифровій економіці, центральне місце в якій посідають інформаційні технології, здатні змінювати матеріальну основу сучасного світу [2, с. 16-17]. Найбільш ефективними, вважаємо ті технології, які дозволяють забезпечити: удосконалення дистанційного обслуговування клієнтів страхової компанії за рахунок Інтернет-технології, веб-чатів, відеозв'язу; апробацію мобільних фінансових додатків; залучення банківських платіжних сервісів (електронні валюти, p2p, банківські рішення,

NFC) у процес реалізації страхових продуктів; імплементацію хмарних технологій.

Окремі вітчизняні страхові компанії уже працюють у цьому напрямку. Зокрема, лідируючі позиції на вітчизняному страховому ринку щодо апробації новітніх інформаційних технологій займає СК “ВУСО”, розвиваючи онлайн страхування та забезпечуючи його дешевизну, безкоштовну доставку, офіційність страхування та швидкість укладення договору (5 хвилин) та пропонуючи найширший асортимент пропонованих продуктів, які є стандартизованими та простими пакетами послуг, зрозумілими для переважної більшості користувачів. Натомість СК “Альфа Страхування”, діяльність якої спрямована на пошук нових ринків просування страхових послуг, реалізує унікальні страхові продукти – “Автоматизація продажів страхових продуктів”, “Домашня безпека”, “Екстрім безпека”, “Мобільна безпека” – через мережу магазинів “MOYO” і COMFY. Водночас, СК “АСКА” розроблено додаток “Мобільний страховий агент”, за наявності якого при допомозі планшета можна оформити та продати страховий поліс.

У сфері перестрахування з’явилась система “FlyRe” (електронна біржа), використання якої можливе з будь-якого технологічного пристрою, що має доступ до мережі Інтернет (комп’ютер, планшет, смартфон тощо). Вона забезпечує в режимі онлайн передачу та прийняття ризиків із застосуванням методу аукціону [3, 221-222].

Незважаючи на позитивні тенденції у застосуванні новітніх інформаційних технологій вітчизняними страховиками, є низка проблем, що стримують їх активне використання через: низьку страхову культуру населення та досить високу обмеженість доступу до Інтернету; недовіру до електронних платежів; техніко-технологічні проблеми забезпечення електронного документообігу та використання електронного підпису; присутність страхового шахрайства на ринку, неготовність окремих страховиків до переходу на нові канали дистрибуції страхових продуктів; обмеженість фінансових і висококваліфікованих трудових ресурсів тощо.

Резюмуючи зазначене вище, відмітимо, що в умовах структурних технологічних та інформаційних змін фінансові установи, що надають послуги фізичним і юридичним особам, боротимуться за своїх потенційних клієнтів і збереження існуючих. Вирішальну роль у цьому протистоянні відіграватимуть підходи до ведення бізнесу, канали реалізації продуктів і надання послуг та технології обслуговування клієнтів. І саме ті страхові компанії, які апробуватимуть новітні інформаційні технології та цифрові платформи, матимуть перспективи на подальший розвиток. При цьому, як зазначає президент VT Global Services Том Ріджент, дослідження показують, що у людей є величезна жага до нових технологій, які спрощують взаємовідносини з фінансовими компаніями, проте споживачі настільки вибагливі, що все ще хочуть традиційного обслуговування за допомогою людей, а не техніки. Успішними фінансовими компаніями будуть визнаватися ті, що віднайдуть баланс між автоматизацією та взаємодією людей – постачання фінансових послуг відбуватиметься шляхом зустрічей, по телефону, за допомогою відеозв'язку або веб-чату [4].

Список використаної літератури

1. Fintech Outlook for 2017: Continued Acceptance and Validation [Electronic resource]. – Access Mode: <http://investingnews.com/daily/tech-investing/fintech-investing/fintech-outlook-2017-continued-acceptance-validation/>.
2. Castells M. The Information Economy and the New International Division of Labor // The New Global Economy in the Information Age: Reflections on our Changing World / M. Carnoy, M. Castells, S. Cohen, F. Cardoso, eds. Pennsylvania: The Pennsylvania State University Press, 1993. – P. 15–19.
3. Кулина Г.М. Інноваційні технології дистрибуції страхових продуктів / Г.М. Кулина // Світ фінансів. – 2016. – № 1. – С. 215–226.
4. Financial service providers are “too faceless” – report [Electronic resource]. – Access Mode: <http://www.mycustomer.com/news/financial-service-providers-too-faceless-report>.

Міщенко В.О.
магістрант,
к.е.н., доцент Левченко О.П.
Таврійський державний агротехнологічний університет
E-mail: viktoriya_mishchenko@mail.ru

ОСОБЛИВОСТІ КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЇ ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

В умовах жорсткої конкуренції бухгалтерія – це не тільки підрозділ, але й середовище, де формується масив управлінської інформації, яка повинна бути вірогідною, значущою, повною та оперативною. Це досягається завдяки застосуванню сучасних інформаційних систем.

Застосування сучасних комп'ютерних технологій для здійснення обліку, аналізу та контролю є необхідною передумовою ефективної діяльності та розвитку сучасного підприємства, особливо в процесі виходу підприємств з кризового становища [1].

Необхідно зазначити, що комп'ютерні системи забезпечують менеджмент фірми широким набором аналітичних засобів, які дозволяють оцінювати і контролювати діяльність підприємства. Наявність додаткового інструментарію забезпечує зміцнення системи внутрішнього контролю в цілому і, таким чином, зниження ризику його неефективності.

Як свідчить практика впровадження інформаційних систем на вітчизняних підприємствах, віддачу від інвестицій в комп'ютеризацію обліку та контролю отримують за рахунок:

- Підвищення ефективності процесів планування, обліку та контролю, що дозволяє на 20–30% знизити втрати безпосередньо в підрозділах;
- Зниження рівня запасів на складах – на 20–25% (через 5–6 місяців після запуску системи);
- Зниження необґрунтованої видачі матеріалів у підрозділи (на 10–15%);

- Зменшення витрат допоміжних матеріалів (на 20–30%);
- Зниження дебіторської заборгованості за рахунок її детального персоніфікованого контролю (на десятки відсотків);
- Зменшення кількості необґрунтованих знижок при відвантаженні товару (3–5% відвантажень) [3].

Комп'ютерні системи бухгалтерського обліку мають задовольнити всі вимоги облікової політики підприємства та відповідати стандартам міжнародного бухгалтерського обліку.

Ефективна комп'ютерна система бухгалтерського обліку забезпечує:

1. Якість і повноту інформації для реалізації функцій управління;
2. Своєчасність надання інформації;
3. Безпеку інформації завдяки захисту від несанкціонованого доступу;
4. Зручність користувацького інтерфейсу;
5. Можливість використання на різних програмно-апаратних платформах;
6. Гнучкість щодо інформаційних потреб [1].

При створенні автоматизованої системи бухгалтерського обліку на основі використання сучасної комп'ютерної техніки відповідного програмного забезпечення, слід обережно підходити до будь-яких змін елементів його методу. В іншому випадку це призведе, по-перше, до втрати частини необхідної для управління інформації, по-друге, погіршить оперативність її опрацювання та використання в процесі підготовки проектів управлінських рішень і, по-третє, в кінцевому підсумку призведе до розбалансування усієї інформаційної системи бухгалтерського обліку. Одним із напрямків удосконалення комп'ютеризації системи опрацювання бухгалтерської інформації є уніфікація її програмного забезпечення. Ця проблема властива для всього світового матеріального виробництва і, тим більше, для кожної окремо взятої країни. Програмні продукти, представлені в даний час на ринку, різні за обсягом функцій, принципами побудови, технології ведення обліку, цінами.

Першим кроком при цьому має стати класифікація усіх використовуваних програм. Вона дозволяє користувачам правильно вибрати необхідний продукт,

або ж перейти від використання однієї програми на іншу, а її виробникам – знайти своїх клієнтів [3].

Нині існує велика кількість різних програмних засобів автоматизації бухгалтерського обліку, при цьому переважна більшість з них мають модульну архітектуру, яка дозволяє автономно використовувати окремі функціональні блоки.

В даний час на українському ринку представлені програмні продукти таких вітчизняних фірм, як: “СофтТАКСІ” (X-DOOR), “АБ-Система” (“Офіс-2000”), “Імпакт” (“Акцент-Бухгалтерія”), “Баланс-Клуб” (SoNet), “ТРАСКОсофт” (Trade Manager), GMS (Offise Tools), Глобал Аудит (“Quasi+Бухгалтерія”), “1С” (1С: Бухгалтерія”) та “Парус” (“Парус-Підприємство”).

Хоч перелічені програми використовують вже традиційний підхід до введення первинної інформації, так і видачі оперативних і статичних звітів з різним ступенем деталізації, вони все ж можуть відрізнитись одна від одної як можливостями виконання окремих операцій, так і різною кількістю довідників.

Нова інформаційна технологія обробки облікових завдань охоплює всі рівні перетворення інформації, починаючи з етапу створення первинного облікового документа і закінчуючи складанням бухгалтерської звітності та її аналізом. Автоматизуються багато бухгалтерські розрахунки, які до цього виконувалися вручну. Наприклад, ведеться автоматичне нарахування усіх видів оплат та утримань із заробітної плати, обчислення сум ПДВ, акцизів, податку з продажу та ін. З огляду на постійне внесення змін до форми бухгалтерської документації, програмні продукти складаються з таким розрахунком, щоб бухгалтер за своїм бажанням зміг сформувати різні нові форми документів, зведень, таблиць [2].

Таким чином, економічна ефективність інформаційних систем обліку досягається в керуючій системі управління суб’єктів господарювання за рахунок зменшення трудових витрат на виконання обліку як функції управління (прямий ефект) та в керованій — за рахунок економічних наслідків виконання рішень, прийнятих завдяки використанню відповідної облікової

інформації (непрямий ефект). Успішне використання великою кількістю підприємств систем «1С: Бухгалтерія» свідчить про здатність цих систем забезпечити своєчасність і достовірність облікової інформації для прийняття управлінських рішень підприємствами та установами. Саме ці характеристики систем обліку є найважливішими для отримання непрямого економічного ефекту [3].

В процесі впровадження та функціонування комп'ютерних систем обліку можуть виникати певні помилки, які можна розділити на дві основні групи:

До першої групи слід віднести помилки персоналу, зумовлені психофізіологічними можливостями людини, об'єктивними причинами (недосконалістю моделей подання інформації, недостатньою кваліфікацією персоналу, недосконалістю технічних засобів) і суб'єктивними причинами (недбалістю, безвідповідальністю деяких користувачів, навмисним спотворенням інформації, неналежною організацією праці);

До другої групи – помилки, викликані несправністю технічних засобів системи (пов'язані з несправністю обладнання, невідповідністю його до технічних норм, порушенням необхідних умов роботи технічних засобів і зберігання носіїв інформації, з фізичним зносом елементів і вузлів технічних засобів).

Ефективність комп'ютеризованої системи обліку визначають порівнянням результатів від функціонування даної системи та витрат усіх видів ресурсів, необхідних для її створення та розвитку.

Висновок. Отже, на сучасному етапі автоматизація бухгалтерського обліку дуже необхідна і вона відіграє важливу роль як на підприємстві, так і в економіці в цілому, адже підвищується продуктивність праці бухгалтерів, скорочуються витрати для отримання необхідної інформації, надається більша ефективність передачі даних та їх більша точність і достовірність. Запровадження комп'ютерних систем- надає можливість не тільки забезпечити автоматизацію обліку, а й вирішити інші (організаційні, кадрові, фінансові) задачі, які постають перед підприємством в процесі його діяльності. Тому, в

системі заходів, спрямованих на підвищення ефективності діяльності підприємств обов'язковим складовим елементом є автоматизація системи бухгалтерського обліку, що надає можливість економити підприємству свій час та кошти, а головне своєчасно приймати ефективні управлінські рішення.

Список використаної літератури

1. Левицька С.О. Автоматизація бухгалтерського обліку як визначальний фактор ефективності облікової системи вітчизняних підприємств / С.О. Левицька, А.В. Романюк // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. – 2010. – №2(50). – С. 156–163.
2. Лещенко А.О., Шершньова. Г.В. Комп'ютерна система обробки облікової інформації // Вісник ДонНУЕТ. – 2013. – с. 173-15.
3. Харіна К.В. Застосування інформаційних систем у бухгалтерському обліку [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2008_16/harina.pdf.

Перехрестенко Ю.С.

студент,

науковий керівник: к.е.н. Корчагіна В.Г.

Новокаховський гуманітарний інститут

ВНЗ «Відкритий міжнародний університет

розвитку людини «Україна»

E-mail: perekrestenko@mail.ua

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах розвитку ринкових відносин в Україні зростає роль та значення раціональних та ефективних систем управління діяльністю

підприємницьких структур. За цих обставин постає завдання формування необхідної ресурсної бази для управління виробничими процесами, вирішальну роль в утворенні якої відіграє управлінський облік, що забезпечує користувачів всіх рівнів необхідною інформацією.

Однією з найсуттєвіших проблем сьогодні виступає криза платежів в системі розрахункових відносин підприємств. Стабільність і конкурентна перевага суб'єктів господарювання багато в чому залежить від повноти, достовірності та своєчасності інформації, на основі якої формуються та реалізуються управлінські рішення.

Серед основних завдань щодо ведення обліку дебіторської заборгованості (класифікація та реальна оцінка її розміру, створення та використання резервів сумнівних боргів, співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості, рефінансування заборгованості дебіторів) виділяють задачу внутрішньогосподарського контролю дебіторської заборгованості [1].

Внутрішньогосподарський контроль дебіторської заборгованості залежить від виконання поставлених завдань управлінського обліку та оперативного регулювання, що визначає стан розрахунків дебіторів як один з чинників впливу на фінансовий стан підприємства.

Основними цілями внутрішньогосподарського контролю дебіторської заборгованості виступають оцінка фінансового стану потенційних дебіторів, а також визначення показників, що характеризують їх діяльність на ринку (репутація, конкурентоздатність, платоспроможність тощо), розрахунок оптимальної величини їх заборгованості в цілому та в розрізі кожного дебітора, пошук найефективніших форм повернення боргу.

Нині одним із найважливіших показників і передумов успішного ведення бізнесу є використання сучасних автоматизованих систем облікової інформації. Їх застосування надає нові можливості для розвитку й оптимізації бізнес-процесів, підвищує продуктивність праці, дає змогу ефективно використовувати ресурси, підвищувати якість управління бізнесом. Проведення обліку дебіторської заборгованості в умовах автоматизованих облікових систем

залежить від рівня автоматизації бухгалтерського обліку, наявності методик здійснення автоматизованого обліку, ступеня доступності облікових даних, складності обробки інформації [2, с. 13].

Різноманітність програмних продуктів щодо автоматизації обліку дебіторської заборгованості на підприємстві («1С: Підприємство», «Галактика», «Парус», «BEST» та інші) відповідають основним вимогами, які до них ставлять користувачі, зокрема повне і своєчасне задоволення інформаційних потреб, виконання контрольних та аудиторських завдань з метою одержання необхідної інформації про наявні відхилення, одержання комп'ютерних управлінських рішень, здійснення аналізу та прогнозування господарсько-фінансової діяльності підприємства.

Автоматизація обліку дебіторської заборгованості забезпечує збір та обробку інформації, необхідної для оптимізації управління такою заборгованістю. При цьому ставляться нові вимоги до первинних даних. Різноманітність форм подання такої інформації, що надходить до бухгалтерії, дозволяє вести зведений облік безпосередньо на підставі первинних документів без попереднього їх накопичення та узагальнення. В умовах автоматизованої обробки інформації змінюється цільове призначення бухгалтерського обліку, він стає складовою частиною системи управління підприємством. Введення в практику автоматизованих інтегрованих систем обліку, контролю та аудиту і розподілених систем обробки даних дає можливість комплексно вирішувати завдання не лише з обліку, але й з контролю, аналізу та аудиту. За допомогою таких систем можна здійснювати оцінку фактичного стану підприємства, а також прогнозувати і моделювати управлінські рішення [3, с.152].

Системи ведення обліку дебіторської заборгованості залежить від організаційної структури обліково-фінансових підрозділів підприємства та розподілу повноважень (системи функціональних обов'язків) в них. Це може бути головний бухгалтер (його заступник) на невеликих підприємствах або інший працівник облікової служби, який безпосередньо відповідає за дану ділянку обліку. На рис. 1 представлено послідовність проходження

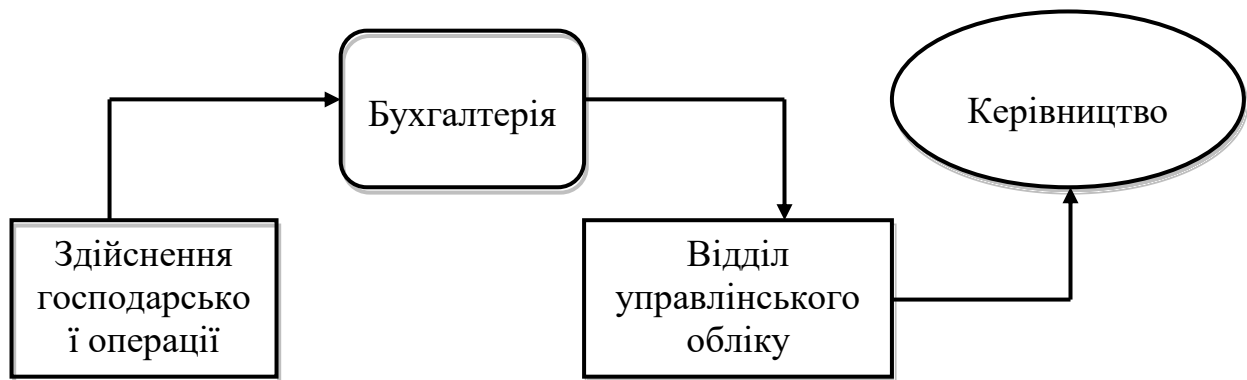

Рис. 1. Процес організації обліку дебіторської заборгованості.

інформаційних потоків щодо ведення обліку дебіторської заборгованості, що забезпечує ефективне проведення подальшого аналізу.

Дана схема передбачає процес ведення обліку, аналізу та контролю заборгованості дебіторів. Первинні документи, що фіксують процес реалізації (відвантаження) продукції, робіт, послуг передаються в бухгалтерію, де заносяться у відповідну базу даних. Далі фахівець (фінансист-аналітик) за допомогою різних програмних продуктів (MS Excel, MS Powerpoint, MS Publisher або комплексу програмного забезпечення) здійснює аналіз дебіторської заборгованості. Завершальний етап передбачає прийняття управлінських рішень на основі отриманого аналізу та здійснення контролю за виконанням даних рішень.

Таким чином, облік дебіторської заборгованості буде здійснюватися оперативно і зможе вчасно адаптуватися до змін в законодавстві, або ж до внутрішніх змін у виробництві (діяльності) підприємства. Інформаційне насичення системи розрахунків з дебіторами дає можливість більш детального аналізу інформації та оптимізації облікової роботи даної ділянки.

Використання інформаційних технологій виконують не тільки роль систематизації та узагальнення облікових даних щодо стану розрахункових відносин підприємства. Велике значення автоматизованих систем має аналітична обробка, яка надає в результаті проведення аналізу отриманих аналітичних даних та забезпечує прийняття відповідних управлінських рішень.

Список використаної літератури

3. Косата І.А. Деякі проблеми обліку дебіторської заборгованості в Україні / І.А. Косата. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.business-inform.net/pdf/2012/12_0/242_245.pdf.
4. Шатохін О. Облік та інформаційне забезпечення управління господарською діяльністю підприємств / О. Шатохін // Бухгалтерський облік та аудит. – 2009. – № 10. – С. 12-15.
5. Волинець О.О. Характеристика системи аналітичного обліку зобов'язань та методика її удосконалення в умовах електронної обробки економічної інформації / О.О. Волинець // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2014. – №5, Т.2. – С. 151–153.

Хоменко І.І.

студентка кафедри організації обліку та аудиту,

к.е.н. Нездойминога О.Є.

доцент кафедри організації обліку та аудиту

Полтавська державна аграрна академія

E-mail: Khomeiko2015@mail.ua

АВТОМАТИЗОВАНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ОБЛІКУ

ГРОШОВИХ КОШТІВ

Інформаційні системи (далі - ІС) присутні в усіх процесах, проникли в усі сфери діяльності підприємств. Бухгалтерський облік також зазнав автоматизації. В Україні використовується значна кількість програмних продуктів для автоматизації бухгалтерського обліку, найбільш популярним серед яких є: «Парус - Підприємство», «FinExpert», «Бест Звіт Плюс», «1С: Бухгалтерія 7.7 для України», «1С: Бухгалтерія 8.2 для України» та багато інших [3]. В процесі дослідження було виявлено, що найбільш широко

застосовуваним програмним продуктом для ведення автоматизованого обліку на сільськогосподарських підприємствах набула програма «1С: Підприємство». Методологічно вона допомагає в обліку редагувати рахунки, додавати свої субконто. За таких умов новостворені рахунки автоматично оброблятимуться документами конфігурації.

Кошти є обмеженим ресурсом, і усі підприємства повинні вміти їх раціонально розподіляти і використовувати. Для цього потрібно мати можливість отримати інформацію про їх залишки, джерела, напрями використання. Автоматизована форма обліку руху грошових коштів і розрахунків дозволяє отримати: оперативні дані про потік коштів, інформацію про матеріальний потік, пов'язаний із фінансовим потоком, і навпаки, зведену інформацію для аналізу за минулі періоди стандартними засобами, зменшити витрати часу і праці на підтримку стандартного документообігу.

Основні елементи обліку банківських і касових операцій, які здійснюються в комп'ютерному середовищі:

- 1) складання платіжних доручень з поданням їх до банку, для цього використовується програма «Клієнт - Банк»;
- 2) отримання банківських виписок про стан рахунку та операції, що були здійснені;
- 3) відображення операцій у бухгалтерському реєстрі «Банк» і Головній книзі;
- 4) складання первинних документів за касовими операціями: прибуткових / видаткових ордерів, авансових звітів та ін.;
- 5) ведення Касової книги;
- 6) ведення бухгалтерського реєстру «Каса» і Головної книги [2].

В автоматизованому варіанті ведення обліку журнали - ордера, аналітичні відомості, звіт касира й вкладні аркуші касової книги, головна книга, оборотна відомість, баланс і інші форми звітності заповнюються автоматично на підставі проведених документів, що ставляться до даного звітного періоду.

При веденні операцій з грошовими коштами в автоматизованих системах необхідно дотримуватися чотирьох умов для забезпечення безпомилковості та відсутності збоїв (рис. 1).

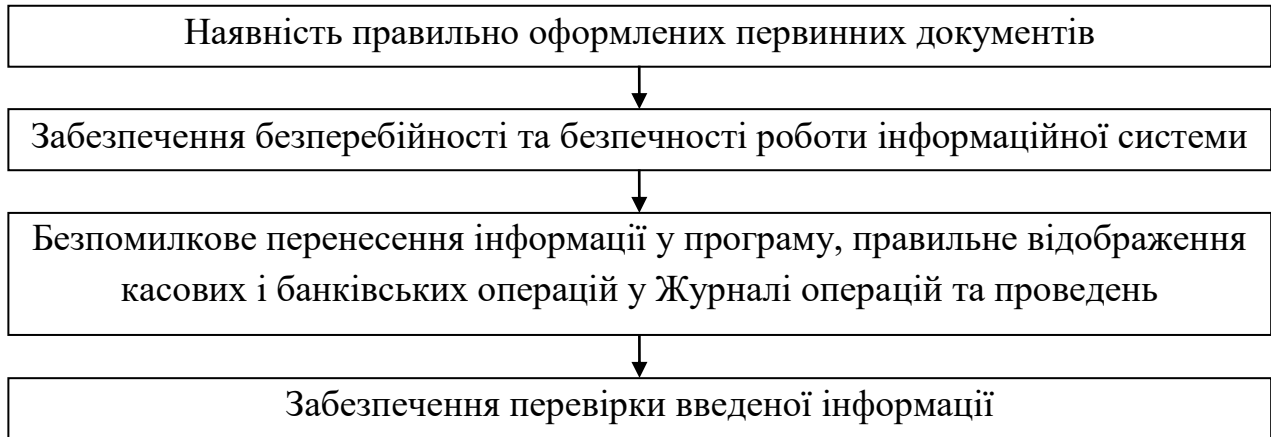

Рис. 1. Забезпечення безпомилковості ведення бухгалтерського обліку в автоматизованих системах бухгалтерського обліку

Проаналізуємо окремі складові безпомилкового ведення касових і банківських операцій в ІС. На першому етапі бухгалтер повинен переконатися, що початкова інформація є достовірною, а первинні документи заповнені правильно. Найтипівішими помилками в первинних документах, зокрема у прибуткових і видаткових касових ордерах, є відсутність наступних реквізитів: назва організації, дата здійснення операції; кореспондуючий рахунок, субрахунок, підстава, що підтверджує здійснення операції, підписи керівника і головного бухгалтера, відсутні номери касових ордерів або вони проставлені неправильно, відсутні суми прописом.

Невиправлені помилки спричиняють невідповідність і неточності бухгалтерського обліку, що, відповідно, призводить до здійснення помилок при прийнятті управлінських рішень, недоплати податків, штрафних санкцій. Допущені помилки потрібно своєчасно виявити і якомога швидше виправити. Використання комп'ютерної системи обліку забезпечує не тільки оперативне відображення облікових даних, а й дає змогу моделювати інформаційні потоки.

Застосування інформаційних технологій в обліку підприємств дає змогу зменшити затрати на обробку даних, розраховувати точні дані, надавати оперативну і неупереджену інформацію для менеджерів та здійснювати управлінський контроль за виробничими процесами [1].

Список використаної літератури

1. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту : навч. посіб. / С.В. Івахненко – 2-ге вид., випр. – К.: Знання, 2004. – 348 с
2. Кравченко О. О. Автоматизація виконання банківських операцій на підприємствах / О. О. Кравченко, В. В. Первеев // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2009. – № 2 (6). – С. 61–65.
3. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник. – 5-те вид. допов. і перероб. / Н.М. Ткаченко. – К.: Алеута, 2011. – 976 с.

К.е.н. Черненко К.В.

старший викладач кафедри бухгалтерського обліку

Полтавська державна аграрна академія

E-mail: kseniya_chernenk@mail.ru

АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКОВИХ ЗАВДАНЬ ВИРОБНИЧОГО ПРОЦЕСУ В ПРОГРАМНОМУ ПРОДУКТІ «1С: БУХГАЛТЕРІЯ 8.3. ДЛЯ УКРАЇНИ»

Прийнято вважати, що програмний продукт «1С:Бухгалтерія 8.3 для України» використовується в основному для ведення бухгалтерського та податкового обліку. Проте його широкі функціональні можливості дозволяють вирішувати завдання, що виходять далеко за межі бухгалтерії, — наприклад, автоматизація облікових завдань виробничого процесу, виготовлення товарів та надання послуг.

Використовуючи програму «1С:Бухгалтерія 8.3», можна обліковувати виробничі процеси починаючи з моменту придбання сировини до випуску вже готової продукції. При цьому виробничі операції автоматично відобразатимуться як у бухгалтерському, так і в податковому обліку. Протягом місяця витрати, пов'язані з виробничою діяльністю підприємства, відображаються на рахунках обліку витрат.

Весь алгоритм дій бухгалтера з обліку операцій виробничого характеру візуалізовано у програмі в розділі «Виробництво». Послідовність облікових операцій починається із заповнення документа «Вимога-накладна». Проте тут важливо підкреслити ось що: запаси, які використовуються для виробництва товарів, обов'язково повинні заздалегідь бути оприбутковані на складі, і лише зі складу вони можуть бути передані у виробництво.

Готова продукція оприбутковується на складі за плановою собівартістю. Потім наприкінці місяця на підставі інвентаризації визначаються залишки незавершеного виробництва. І фінальною операцією обліку виробництва є розрахунок фактичної собівартості продукції, до вартості якої включаються загальновиробничі витрати.

Перед тим як проводити першу завершальну операцію, вам потрібно буде встановити налаштування облікової політики. Тут визначається спосіб розподілу непрямих витрат і спосіб розрахунку собівартості виробництва.

Для фіксації домовленості з постачальником про придбання сировини використовується документ «Рахунок на оплату постачальника», який може бути також підставою для його оплати й отримання. Залежно від способу оплати на підставі цього документа можна виписати або «Видатковий касовий ордер» (плата готівкою), або «Платіжне доручення» (безготівкова оплата). У документі вмикається прапорець Сплачено — для обліку фактичної витрати коштів за відомостями, отриманими з банку. Унаслідок цього після проведення документа залишок коштів на розрахунковому рахунку підприємства зміниться.

Отриману податкову накладну вносять до програми за допомогою документа «Реєстрація вхідного податкового документа», який буде підставою для його запису до реєстру податкових накладних.

Відповідними документами відображається надходження сировини і матеріалів на склад — за оплати готівкою ця операція фіксується документом «Авансовий звіт», при безготівковій оплаті — документом «Надходження товарів і послуг». Заздалегідь вибирається вид операції (кнопка Операція), яка буде виконана під час проведення документа (у цьому разі операція Покупка, комісія), при цьому автоматично формуються назва документа та необхідний склад графічної частини документа. А при заповненні даних про куплені запаси рахунки бухгалтерського та податкового обліку автоматично підставляються з реєстру «Рахунок обліку (БО)» [1].

Для реєстрації факту передачі матеріалів зі складу у виробництво використовується документ «Вимога-накладна». Вартість матеріалів, поміщених до табличної частини документа, списується на витрати виробництва. Причому в цьому документі можна відобразити різні види витрат: виробничі та загальновиробничі, адміністративні та витрати на збут (закладка Рахунки витрат). У бухгалтерському обліку вони відповідають списанню вартості матеріалів на відповідні рахунки.

Перелік матеріалів, зазначених в документі, прив'язується до певної номенклатурної групи, яка визначає аналітику витрат (закладка Рахунки витрат). Розподіл непрямих (загальновиробничих) витрат при розрахунку собівартості готової продукції буде виконано саме на цю номенклатурну групу (у цьому прикладі група «М'які меблі»).

На цій самій закладці вибирається підрозділ, на витрати якого списуватимуться матеріали, передані у виробництво.

Виробничі підсумки випуску продукції щодня повинні вноситися до інформаційної бази документом «Звіт виробництва за зміну». У цьому документі реквізити склад, підрозділ організації, продукція/послуга є обов'язковими для заповнення та вибираються з відповідних довідників.

Операції з обліку виробничих витрат автоматично відображаються у бухгалтерському та податковому обліку. Підсумковий розрахунок собівартості продукції, виготовленої підприємством, виконується автоматично за допомогою документа «Закриття місяця». Цей документ проводить велику частину регламентних операцій у бухгалтерському та податковому обліку. Причому кожна регламентна операція виконується не більше одного разу на місяць для бухобліку та раз на квартал для податкового обліку. Для виробництва такими регламентними операціями є:

- 1) коригування фактичної вартості номенклатури;
- 2) розрахунок і коригування собівартості продукції;
- 3) переоцінка вартості запасів;
- 4) формування залишку незавершеного виробництва (для податкового обліку) [2].

«1С:Бухгалтерії 8.3» автоматизовано облік витрат підприємства на випуск готової продукції та розрахунок собівартості продукції і послуг. Протягом місяця облік готової продукції ведеться за плановою собівартістю, а наприкінці місяця розраховується її фактична собівартість. При розрахунку фактичної собівартості випущеної продукції автоматично формуються записи на різницю між плановою та фактичною собівартістю готової продукції і напівфабрикатів, розподіляються прямі та непрямі витрати за підрозділами.

Залежно від специфіки виробництва на підприємстві при розподілі загальновиробничих витрат застосовують різні бази розподілу.

Список використаної літератури

1. Офіційний сайт представництва «1С» в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://1c.ua/ua/>
2. Сараєва Г., Власенко Л. / «1С: Бухгалтерія 8.2: доступу для бухгалтера. – Харків: Фактор, 2011. 528 с.

К.е.н., доцент Шевченко І.Б.

*Доцент кафедри організації видавничої справи, поліграфії
та книгорозповсюдження видавничо-поліграфічного інституту*

Київський національний технічний університет

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

E-mail: inna26@bigmir.net

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІТ-СТРАТЕГІЇ КОМПАНІЇ

Успішність ІТ-стратегії визначає періодичний систематичний контроль та оцінка інформаційних технологій в організації. Основні завдання оцінки полягає у визначенні:

- ефективності функціонування ІТ-середовища для досягнення цілей бізнесу;
- раціональності та економічної обґрунтованості інвестицій в ІТ;
- отримання організацією конкурентних переваг завдяки використанню ІТ;
- економічних ризиків, пов'язаних з ІТ, що загрожують організації;
- вплив ІТ-технологій на результати господарської діяльності.

Роль інформаційної системи у різних видах діяльності та у різних компаніях неоднакова. Вона залежить від багатьох факторів. Розглянемо стан організації у залежності від ролі інформаційних систем, використавши стратегічну сітку Макфарлана[1]. Вона допомагає визначити до якої із чотирьох категорій, з точки зору впливу ІТ-системи належить організація.

Сітка стратегій має два напрями: по одній осі відображається стратегічний вплив на організацію існуючих прикладних програм, а по іншій – стратегічний вплив запланованого набору програмних продуктів. В результаті утворюється 4 області (рис.1):

1) підтримка. Роль програмних продуктів зводиться до підтримки транзакцій організації. ІТ-технології використовуються для зниження вартості

Стратегічний вплив програмних продуктів (факт)	Слабкий	Підтримка	Зміна поглядів
	Сильний	Промислове використання	Стратегія
	Слабкий	Сильний	
	Стратегічний вплив програмних продуктів (план)		

Рис. 1. Сітка стратегій

продукції. Увага вищого керівництва до інформаційних технологій у цій ситуації мінімальна. Компанія має довготривалі конкурентні переваги, не пов'язані із інформаційними ресурсами;

2) промислове використання. Існуюча інформаційна система являється складовою частиною стратегічного плану організації. Планується декілька стратегічних напрямів, у яких основну роль відіграють ІТ-технології;

3) зміна поглядів. Це перехідна фаза. Організація рухається від стану «підтримки» до цього стану під зовнішнім або внутрішнім тиском. Внутрішній тиск може здійснюватись керівництвом середньої ланки компанії, що розуміє та має бажання використовувати нові технології, а також від вищого керівництва, що прийшло до висновку можливості здобути нові конкурентні переваги через використання ІТ. Зовнішній тиск можуть здійснювати конкуренти, котрі уже заділи ці технології, або обумовлюється постійним поліпшенням технологічних рішень, зниження вартості ІТ-ресурсів;

4) стратегія. Ця група потребує постійного розвитку інформаційної системи шляхом використання технологічних новинок на стратегічному рівні. У цьому випадку інформаційна система стає інтегрованою складовою організації та використовується у всіх видах діяльності.

Сітка допомагає керівництву компанії зрозуміти, на якій стадії знаходиться організація та на якій планує опинитися у найближчий час.

Положення «підтримка» та «промислове використання» - стаціонарні. Розуміється ефективне використання програмних продуктів без активної участі вищого управлінського персоналу компанії. Стани «зміна поглядів» та «стратегія», навпаки, динамічні, і для успішної діяльності потребують втручання вищого керівництва.

Список використаної літератури

1. Борисов С.А., Плеханова А.Ф. Определение «информационной интенсивности» организации с использованием матрицы МакФарлана. // Российское предпринимательство, №6 (228). – март, 2016. – с. 76-81. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bgscience.ru/lib/8065/>

К.е.н., доцент Яценко В.Ф.

доцент кафедри обліку і аудиту

Херсонський національний технічний університет

E-mail: yatsenko.victoriya@kntu.net.ua

ОБЛІК В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВА: ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ТА ПРОЦЕСНИЙ ПІДХОДИ

Аналіз сучасних тенденцій менеджменту підтверджує перехід від функціонального до процесного підходу управління підприємством. Процесний підхід в менеджменті розглядається як ключовий інструмент вдосконалення бізнес-процесів, вважається, що реалізація принципів процесного підходу дозволяє змінити ракурс вивчення системи управління, на відміну від функціонально-орієнтованого та традиційного (ієрархічного) підходу він приносить позитивні ефекти у підвищенні конкурентоспроможності, продуктивності і прибутковості підприємства. Процесний підхід - це розподіл функцій по підрозділах підприємства і відповідальним особам [1].

Проте не можна вважати процесний підхід альтернативою функціонально-орієнтованому та традиційному (ієрархічному), скоріш виникнення процесного підходу історично обумовлено розвитком методів управління і процесний підхід накладається на функціональну структуру підприємства (рис. 1).

Функціональна структура системи управління підприємством					
Господарська діяльність			Фінанси		Персонал
Управління виробництвом	Логістика	Управління виробничими потужностями	Бухгалтерський облік	Бюджетування і контроль	Аналіз
Управління кадрами	Розрахунки з оплати праці				
Планування	Управління завантаженням потужностей	Управління ремонтним обслуговуванням	Головна книга. Баланс.	Калькулювання планової собівартості	Управління навчанням
Управління якістю	Облік матеріальних ресурсів у виробництві	Управління закупками	Бухгалтерська звітність.	Калькулювання фактичної собівартості	Управління компетенціями
Управління контрактами	Управління збутом	Управління технічним обслуговуванням	Облік ОЗ та НМА	Провесно-орієнтоване управління витратами (ABC)	Пенсійний облік
Управління збутом	Складський облік	Управління структурою та нормативами	Облік ТМП	Фінансовий аналіз	Штатний розклад
Управління структурою та нормативами	Управління технічним обслуговуванням	Головна книга. Баланс.	Податкова політика	Прогнозування	Табельний облік
Управління контрактами	Управління збутом	Бухгалтерська звітність.	Облік за МСФЗ	Оптимізація	Відрахування заробітної плати
Управління збутом	Складський облік	Головна книга. Баланс.	Калькулювання планової собівартості		
Складський облік	Управління структурою та нормативами	Бухгалтерська звітність.	Калькулювання фактичної собівартості		
Управління структурою та нормативами	Управління технічним обслуговуванням	Облік ОЗ та НМА	Провесно-орієнтоване управління витратами (ABC)		
Управління технічним обслуговуванням	Головна книга. Баланс.	Облік ТМП	Фінансовий аналіз		
Головна книга. Баланс.	Бухгалтерська звітність.	Податкова політика	Прогнозування		
Бухгалтерська звітність.	Облік ОЗ та НМА	Облік за МСФЗ	Оптимізація		
Облік ОЗ та НМА	Податкова політика	Калькулювання планової собівартості			
Облік ТМП	Облік за МСФЗ	Калькулювання фактичної собівартості			
Податкова політика	Калькулювання планової собівартості	Провесно-орієнтоване управління витратами (ABC)			
Облік за МСФЗ	Калькулювання фактичної собівартості	Фінансовий аналіз			
Калькулювання планової собівартості	Провесно-орієнтоване управління витратами (ABC)	Прогнозування			
Калькулювання фактичної собівартості	Фінансовий аналіз	Оптимізація			
Провесно-орієнтоване управління витратами (ABC)	Прогнозування	Управління навчанням			
Фінансовий аналіз	Оптимізація	Управління компетенціями			
Прогнозування	Управління навчанням	Пенсійний облік			
Оптимізація	Управління компетенціями	Штатний розклад			
Управління навчанням	Пенсійний облік	Табельний облік			
Управління компетенціями	Штатний розклад	Відрахування заробітної плати			
Пенсійний облік	Табельний облік				
Штатний розклад	Відрахування заробітної плати				
Табельний облік					
Відрахування заробітної плати					

Рис. 1. Функціональна структура системи управління підприємством

Для кожного конкретного підприємства множина функціональних блоків в системі управління коливається і за кількістю, і за призначенням. Не дивлячись на те, що діяльність різних підприємств представлена схожими функціями, функціональна структура системи управління для конкретного підприємства унікальна. Кожний функціональний блок розглядається як

процес, який в залежності від ступеня складності розділяють на підпроцеси, в свою чергу за необхідністю підпроцеси поділяють на модулі, вони включають операції, які складаються із дій, і саме дія не допускає подальшого розділення і виступає найменшою цеглинкою процесу, яка дозволяє моделювати і візуалізувати за допомогою діаграми бізнес-процес.

Бухгалтерський облік як контур системи управління підприємством обов'язково має задовольняти запити керівництва шляхом організації інформаційного супроводу бізнес-процесів діяльності і автоматично сам стає бізнес-процесом [2]. Облікова система підприємства стане ефективною, якщо розглядати її як взаємопов'язані процеси, які функціонують як цілісна система (рис. 2). Облікові дані, отримані на виході одного процесу стають вхідними даними для наступного процесу, перетинаючи функціональні кордони, так бізнес-процеси обліку утворюють єдину мережу в якій інформація поступово набуває якісних характеристик і стає цінною для користувачів, а функціонування облікової системи в цілому та облікові процедури зокрема оптимізуються.

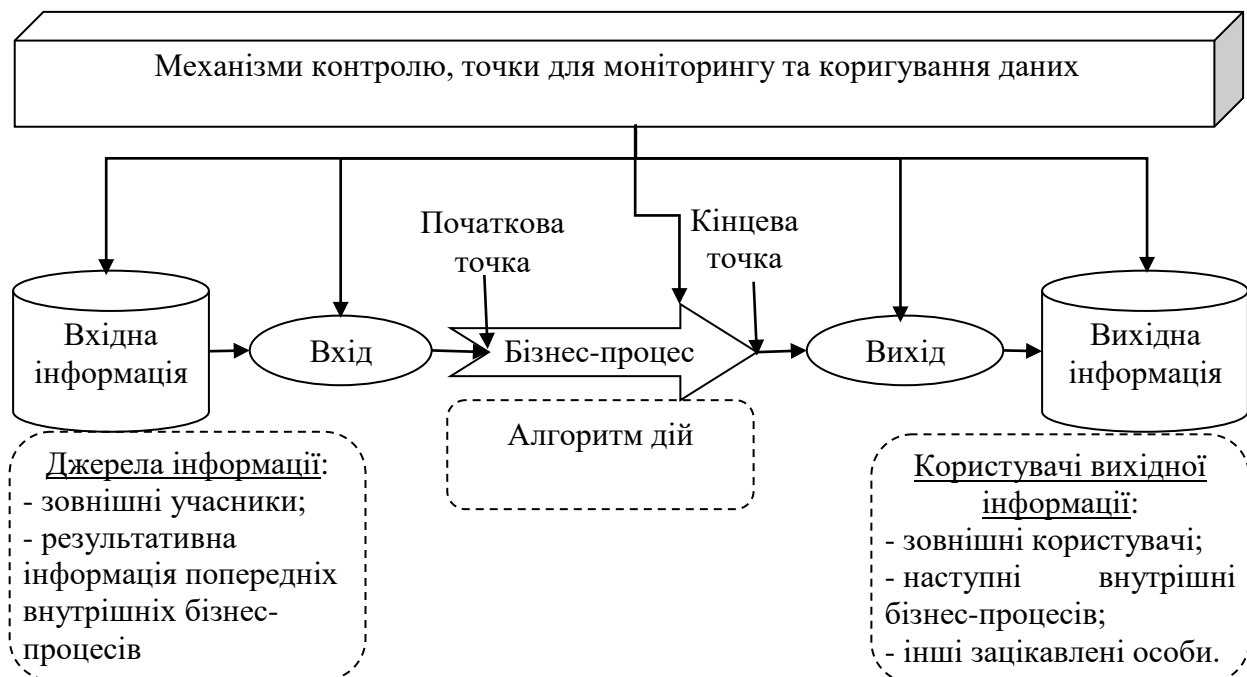

Рис. 2. Бізнес-процес обліку

Техніко-технологічна платформа облікового забезпечення управління підприємством не змінила суті облікових технологій, проте внесла суттєві корективи в інформаційну діяльність, внаслідок чого форму обліку було визначено як алгоритм, тобто сукупність послідовних операцій з автоматизованої обробки даних від первинної до звітної інформації [3, с. 372].

На сучасному ринку ІТ-продуктів представлено програмне забезпечення, яке надає комплексне рішення управління всіма бізнес-процесами підприємства в рамках загального складного процесу, що робить систему управління на основі процесного підходу більш ефективною.

Отже, сутність процесного підходу розглядається в двох напрямках:

- концепція управління, що розглядає бізнес-процеси як важливі активи (ресурси) підприємства, які мають бути ідентифіковані, формалізовані, регламентовані, керовані на основі моделювання, а також їх необхідно аналізувати та безперервно удосконалювати з метою адаптації до середовища, що постійно змінюється;

- технологічний підхід програмного забезпечення для підтримки концепції процесного управління.

Важливо підкреслити, що хоча процесний підхід передбачає функціонування облікової системи в електронному середовищі, автоматизація це лише один із аспектів процесного підходу. При невеликих обсягах інформації процесний підхід використовується без залучення програмного забезпечення. З іншого боку, перенесення багатьох сфер життєдіяльності підприємства в електронну площину набуває глобальних масштабів (електронний бізнес, електронна торгівля, електронні комунікації тощо), тому функціонування облікової системи в електронному середовищі не сліпе наслідування модним трендам, не намір обмежити паперовий документообіг, а об'єктивний та обов'язковий етап розвитку будь-якого підприємства чи установи.

Список використаної літератури

1. Вдовенко Л.А. Информационная система предприятия / Вдовенко Л. А. – 2-е изд., М.: НИЦ ИНФРА-М, 2016. - 304 с.
2. Viktoria Yatsenko. A Company-Specific Business Process “Accounting of Cash on the Bank Accounts” in the Global Electronic Payment System. міжнародне електронне видання CEUR-WS, електронний журнал Аастріхтського університету (Німеччина). – 2016. - С. 591-607.
3. Соколов Я.В. Очерки по истории бухгалтерского учета / Я.В. Соколов. – М.: Финансы и статистика, 1991.- 4000с.

Д.е.н., професор Алексеєнко Л.М.

завідувач кафедри обліку та фінансів

Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту

Тернопільського національного економічного університету,

д.е.н., професор Алексеєнко М.Д.

професор кафедри банківської справи

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

E-mail: olecolm@ukr.net

СПЕЦИФІКА НОВІТНІХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ

У РОЗВИТКУ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ

Прискорення в світовій економіці інтеграційних процесів суттєво вплинуло на зростання як трансграничних обсягів торгівлі товарами й послугами, так й трансграничних рухів капіталу. Цьому сприяло дотримання міжнародними фінансовими інститутами позиції так званого «інституціонального погляду» щодо обмеження потоків капіталу і відповідно зменшення в більшості країн контролю за рухом капіталів з метою стимулювання економічного зростання. Френсіс О'Грейді визнає, що

збільшення фінансових потоків у світовій економіці було політичним рішенням [1, с. 28].

У фінансових системах висока значимість інтеграції інформаційних і фінансових технологій для підвищення економічної ефективності й конкурентоспроможності фінансово-кредитних установ [2; 3; 4; 5]. В наукових дослідженнях термін «фінансова інновація» трактується як: новий фінансовий продукт або інструмент; автоматизація фінансових процесів, впровадження технологічних нововведень, інформатизація економічних процесів, впровадження нових методологій і методик фінансових операцій; впроваджені в фінансово-кредитних установах нові продукти, створені на основі використання сучасних інфокомунікаційних технологій. Узагальнюючи визначимо, що фінансова інновація – це нові фінансові інструменти та фінансові технології, використання яких сприяє якісному розвитку фінансово-кредитних установ.

До традиційних фінансових інструментів належать брокерські рахунки управління готівкою, процентні свопи, конвертовані облигації з правом дострокового погашення та інші. Під структурованими фінансовими інструментами зазвичай розуміють цінні папери комбіновані з будь-яким видом деривативів: гібридні цінні папери; структуровані інструменти, що поєднують борговий та похідні фінансові інструменти; структуровані інструменти, що синтезують акції та деривативи.

Інноваційні інструменти фінансового ринку характеризуються високим ступенем невизначеності й ризику, тому важливими принципами їх реалізації повинні стати положення і правила, які можуть безпосередньо впливати на фінансову ситуацію. До правил, які впливають на ситуацію відносять такі: позиційні правила (position rules), правила границі (boundary rules), правила предмета (scope rules), правила повноважень (authority rules), правила агрегування (aggregation rules), правила інформації (information rules), правила винагороди (payoff rules).

Щодо емпіричних методів (методик) варто враховувати валідність (англ.

valid – дійсний, придатний) – придатність до використання (важливою є об'єктивність, яка передбачає зменшення суб'єктивного впливу); діагностичну силу (роздільна здатність) – здатність диференціювати досліджувані об'єкти за вимірюваною ознакою (низький, середній та високий рівень вираженості ознаки); надійність – забезпечувати відтворюваність результатів; репрезентативність – здатність розповсюджувати результати. Емпіричні дослідження дають можливість отримувати різнобічну інформацію про стан явищ, процесів і сприяють поглибленню їх кількісного та якісного аналізів.

Національний банк розширив перелік своїх послуг, договір за якими укладається у формі публічної пропозиції на укладення Єдиного договору банківського обслуговування та інших послуг. З 2016 року НБУ розпочав використовувати замість індивідуальних договорів з клієнтами про надання послуг, які він надає в межах своєї компетенції, правову конструкцію, яка поєднує в собі публічну пропозицію як засіб укладення договору та договір приєднання як засіб прийняття оголошеної пропозиції. На відміну від застосовуваного раніше механізму укладення індивідуальних договорів у паперовій формі, публічна пропозиція адресована необмеженому колу осіб, а договори приєднання до неї укладаються в електронному форматі.

Клієнти при приєднанні до публічної пропозиції зможуть отримувати від НБУ послуги щодо: здійснення операцій на міжбанківському валютному та фондовому ринках; надання послуг національної платіжної системи «Простір»; участі в операціях з розміщення депозитних сертифікатів НБУ; розрахунково-інформаційного обслуговування в СЕП НБУ; депозитарного обслуговування та ін. У перспективі Національний банк здійснює заходи щодо розширення спектру послуг, що надаються в межах оголошення Публічної пропозиції, а також створення глобальної системи єдиного договору. Резюмуючи зазначене вище, відмітимо, що у світовій економіці відстежують такі три тренди: непередбачуваність економіки, зміна поведінки споживачів і розробка та впровадження новітніх фінансових інструментів і технологій.

Список використаної літератури

1. Фрэнсис О'Грейди. Не забыть ни одного работника // Финансы и развитие. – 2016. – Декабрь. – С. 28–29.
2. Журавка Ф.О. Забезпечення стійкого розвитку ринку похідних фінансових інструментів України / Ф.О. Журавка, І.М. Бурденко, І.О. Макаренко. – Суми: Папірус, 2012. – 166 с.
3. Алексеенко Л.М. Альтернативні підходи до використання інноваційних інструментів банками, недержавними пенсійними фондами, страховими компаніями і інститутами спільного інвестування в умовах трансформації фінансових систем / Л.М. Алексеенко // Konzeptuelle Grundsätze des Wirtschaftswachstums bei der Globalisierung: Kollektive Monographie / herausgegeben vom Doktor der Wirtschaftswissenschaften, Professor W. Jatsenko. – Verlag SWG imex GmbH Nürnberg, Deutschland, 2016. – S. 105–116.
4. Bindseil Ulrich, Domnick Clemens, Zeuner Jerg. Critique of accommodating central bank policies and the ‘expropriation of the saver’: A review // ECB Occasional Paper Series. No 161. May 2015. P. 3–6. URL: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecbop161.en.pdf>.
5. Divya Kirti, Vijay Narasiman. How is the likelihood of fire sales in a crisis affected by the interaction of various bank regulations? // Working Paper. – 2017, March 24. – No. 17/68.

Секція 6.

ОСВІТЯНСЬКІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ, АУДИТУ І ОПОДАТКУВАННЯ

Бондаренко О.М.

асистент кафедри економічного аналізу та обліку

Національний Технічний Університет

«Харківський Політехнічний Інститут»

E-mail: bond_alexey@ukr.net

ЩОДО НОВИХ ПІДХОДІВ ДО ВИКЛАДАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ВНЗ

Сучасний стан економіки України характеризується процесами реформування різних інституцій країни. Це і стан та технології виробництва, запровадження інновацій, проблеми енергозбереження, розвиток малого та середнього бізнесу, зміни в оподаткуванні та інші. Такі зміни торкаються і підходів до вивчення та застосування на практиці бухгалтерського обліку.

Викладання бухгалтерського обліку у ВНЗ часто засновується на розгляді основних тем дисципліни: від предмету та методу до фінансових результатів та фінансової звітності. При цьому багато уваги надається таким темам, як методи бухгалтерського обліку, форми організації обліку та т.п. А розглядання такої важливої теми, як облік фінансових результатів, здійснюється тільки наприкінці вивчення всього курсу бухгалтерського обліку.

Вважаю за доцільне враховувати зарубіжний досвід викладання бухгалтерського обліку, з яким ми можемо познайомитися завдяки іноземним підручникам. В цих літературних джерелах, такому поняттю, як прибуток підприємства надається увага з перших сторінок підручників. На початку

вивчення бухгалтерського обліку відбувається введення студентів у світ фінансової звітності: баланс, звіт про фінансові результати та інші. Таким чином, у тих, хто вивчає облік формується уявлення про кінцеву мету діяльності підприємства – отримання певного прибутку. Формується уявлення і про відображення кінцевих результатів діяльності у фінансовій звітності. В українських підручниках, необхідно, на мій погляд, розглядати основні поняття про прибуток та фінансову звітність безпосередньо після розгляду теми «Баланс підприємства».

Після розгляду складових фінансової звітності можна привести основні поняття аудиту фінзвітності, мету аудиторської перевірки, навести приклад аудиторського висновку. Це надасть уяву про більшу вагомість даних, що містяться у звітності, про необхідність перевірки стану бухгалтерського обліку.

В Україні вивчення бухгалтерського обліку часто побудовано на розгляді спочатку діяльності великих підприємств, а потім поступово вивчення доходить до малих підприємств та до обліку у приватних підприємців. В західній методиці все відбувається в основному навпаки: спочатку розглядається облік на прикладі дрібного підприємця (щоб було зрозуміліше студентам), потім вивчається діяльність невеликих товариств, а на кінцевому етапі вивченню підлягає бухоблік в акціонерних товариствах. Це дає змогу вести вивчення обліку «від простого до складного», розвивати базову модель бухобліку.

Також відмінністю нашого вивчення бухгалтерського обліку є те, що відразу розглядається діяльність великих підприємств переважно виробничої сфери. Але це доволі складний облік, і студентам бувають незрозумілі спочатку взаємозв'язки, що виникають на таких складних об'єктах, як виробничі підприємства. Раціональніше і тут використовувати досвід зарубіжних країн: вивчати спочатку ведення бухобліку у сфері послуг на прикладі малого підприємства (підприємця), потім у сфері торгівлі, і лише потім на прикладі складного виробництва. Тим більше, що сфери послуг та торгівлі в Україні

досить популярні та широко представлені серед суб'єктів підприємництва.

При вивченні бухгалтерського обліку доцільно використовувати більше таблиць, рисунків, різних схем для того, щоб зробити облік для студентів більш цікавим та наочним. Необхідно застосовувати сучасні комп'ютерні програми обробки економічної інформації, засоби мультимедійної презентації тем та розділів бухобліку.

Викликає зацікавленість подання у зарубіжних підручниках з бухгалтерському обліку поряд з фінансовим обліком і деяких тем з управлінського обліку. Це такі теми, як аналіз поведінки витрат, аналіз беззбитковості діяльності, маржинальний аналіз, прогнозування грошових потоків, складання прогнозних форм фінансової звітності, аналіз фінансової звітності. Така методика осучаснює бухоблік, дає студентам компетенції у галузі аналізу та управління. Такі спеціалісти вже можуть потом працювати як бухгалтери-менеджери, фінансові директори, управлінці.

Зацікавленість у студентів можна підвищувати за допомогою розгляду ситуаційних завдань (кейсів) з різних напрямків бухгалтерського обліку. Кейси повинні спиратися на діючу практику організації бухобліку на підприємствах різних форм господарювання. Ситуаційні завдання повинні давати студентам досвід пошуку оптимальних рішень при не завжди визначених внутрішніх та зовнішніх умовах.

Поряд з вивченням теорії бухгалтерського обліку доцільно давати студентам основи оподаткування в Україні. Розгляд бухобліку на прикладі різних суб'єктів господарювання можна поєднувати з вивченням та аналізом діючих систем оподаткування: загальна система, єдиний податок, нарахування ЄСВ і т.п.

Таким чином, в даному докладі були розглянуті зміни в підходах до вивчення бухгалтерського обліку в Україні та подані деякі рекомендації з покращання навчання цій важливій дисципліни.

Деміденко В.В.

директор коледжу

ДВНЗ “Куп’янський автотранспортний коледж

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ У ПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Розвинена сучасна економіка, яка залежить від передової наукомісткої технології, неможлива без висококваліфікованих кадрів. Тому стратегічна доктрина прогресу індустріально розвинених країн базується сьогодні не стільки на концепції розвитку економічного потенціалу, скільки на всебічному розвитку людських ресурсів.

Розкриваючи сутність поняття «розвиток людських ресурсів» в промисловості, прогресивні вітчизняні і зарубіжні фахівці підкреслюють, що процес, який відображається цим поняттям, орієнтований на підвищення рівня загальної освітньої підготовки, вимагає максимальної уваги [3]. Прискорення темпу життя, пов'язане з інформаційною революцією, масштабні екологічні і демографічні проблеми, обмеженість природних ресурсів, наростаюча економічна нестабільність в суспільстві вимагають від працівника різнобічних знань, причому незалежно від роду його занять.

Традиційна установка, коли кваліфікаційний диплом про отримання тієї чи іншої спеціальності служив підтверджуючим документом все життя, застаріла. Тепер, орієнтуючись на потреби конкурентного ринку, вчитися і підтверджувати власну кваліфікацію доводиться безперервно, причому чим вище кар'єрними сходами піднімається працівник, тим більшою мірою його підготовка повинна носити самостійний характер. Ефективна кадрова політика в промисловості включає в себе не тільки вдосконалення спеціальних навичок, обмежених рамками професійної діяльності працівників (різні курси підвищення кваліфікації, семінари, індивідуальні навчальні програми), але і широкий набір заходів для планування людських

ресурсів і їх просуванню, оцінку рівня їх кваліфікації та кінцевих результатів праці та ін. [3].

Прийнята за основу за кордоном система підготовки кадрів варіюється, але зазвичай складається з двох ланок – факультетів управління при університетах і шкіл бізнесу. Процес організаційної підготовки при цьому включає наступні складові: аналіз потреби в навчанні (розвитку) або перепідготовки працівників; вибір цілей, програм методів навчання; відбір учасників навчання; безпосереднє навчання; оцінка результатів праці працівників після навчання; вироблення ефективних заходів по мотивації їх подальшого саморозвитку.

Найбільш часто використовувані за кордоном методи навчання включають: лекції, групове обговорення (як правило в неформальній обстановці), «брейнстормінг» (для обговорення проблеми група розбивається на кілька підгруп, при цьому заохочується висловлювання самих «божевільних» ідей для чого забороняється критикувати і робити зауваження опонентам), аналіз конкретних ситуацій («кейнс стаді»), ділові ігри, конференції та ін. Все це сприяє інтенсивному засвоєнню нової інформації.

Останнім часом все більш широке застосування за кордоном знаходять методи емпіричного навчання – навчання на робочому місці [1]. Навчання – це активний процес, який передбачає нарівні з отриманням фундаментальних знань оволодіння реальною справою на практиці. Тому внутрішньофірмові підготовка і перепідготовка кадрів в промислово розвинених країнах перетворилися на сьогоднішній момент в потужну індустрію, порівнянну за масштабами з системою отримання населенням загальної освіти.

До активної участі розробки та реалізації стратегії підготовки висококваліфікованих кадрів залучаються виробничі ради фірм і профспілки. Розширення масштабу внутрішньофірмової підготовки кадрів пов'язано з новими умовами конкуренції на світовому ринку, з наростанням процесів корпоративного об'єднання потужних промислового комплексів. Тому в області

організації такого навчання лідирують великі багатопрофільні корпорації, що діють, як правило, в галузях високої технології з наукомісткою продукцією.

В цілому можна стверджувати, що головними особливостями сучасної організації підготовки та перепідготовки кадрів становить її вбудованість в систему внутрішньофірмового господарського обороту (навчання і підготовка під час роботи) і творче рішення технічних та інших задач по освоєнню нових технологій в конкретних виробничих умовах. У зв'язку з цим в передових державах склалася концепція інженерної освіти, що характеризується особливим творчим підходом до процесу навчання, пов'язаних з розвитком міждисциплінарних навчальних програм [1].

Навчання на робочому місці може використовуватися для моделювання різних ситуацій і діяльності фірми. Учням під наглядом досвідченого викладача надається право вирішити ті чи інші проблеми управління промисловою компанією. Попередньо їм доводиться збирати і аналізувати потрібну інформацію, визначати цілі, розробляти під них конкурентні заходи, планувати, приймати відповідальні рішення, виконувати керуючі функції.

Нові наукомісткі технології різко збільшили потребу в висококваліфікованих кадрах, які мають навички роботи з інструментами по установці, налагодженню, обслуговуванню, виробництву і ремонту гнучких автоматизованих системи інформаційної техніки. Підготовка робочих цього профілю не завжди можлива в системі професійно-технічних училищ, так як вимагає дорогого устаткування. Тому навчання зазвичай проводиться в спеціальних центрах великих промислових компаній або як в США, в так званих центрах продуктивності, організованих шляхом кооперації потенціалу фірм і коледжів. У таких центрах навчання робітників ведеться не на абстрактних моделях по так званій шкільній системі, де упор робиться на теорію і якісь стандартні ситуації із застарілих навчальних програм, а на конкретних конфліктних прикладах з застосуванням цієї техніки і з урахуванням соціально-психологічних факторів і передового досвіду спільної роботи в трудовому колективі [2].

Примітною особливістю сучасних програм для навчання робітників є відмова від вузької спеціалізації і розширення профілю виробничо-трудої кваліфікації. Традиційні концепції учнівства (навчання майстром або колегою на робочому місці) не відповідають вимогам НТР, так як заводські наукомісткі технології вимагають від людини вміння добре орієнтуватися в різних галузях знань. Робітникам доводиться стежити за дією роботів і інших машин, керованих за допомогою комп'ютерів та іншої складної техніки. Значить, від нього вимагається постійна готовність і вміння швидко розібратися в причинах виникнення різного роду несправностей, знаходити вихід з нестандартних та конфліктних ситуацій. Тому в міру просування суспільства вперед з індустріальної епохи колишня вузькоспеціалізована організація праці почала давати серйозні збої. У постіндустріальному суспільстві тейлористський принцип «одна людина – одна спеціальність» виявляється неефективним. Сучасна промислова компанія не може поліпшити якість продукції, що випускається лише шляхом впровадження вузькоспеціалізованих програм, покликаних виправити становище на одній, нехай навіть дуже важливій ділянці виробництва. Треба навчати всіх працівників, і це має бути безперервний процес, а не епізодичні заходи на кшталт одноразових ін'єкцій.

Список використаної літератури

1. Грачев М.В. Суперкадры. Управление персоналом в международной корпорации / М.В. Грачев. – М. : Дело, 1993. – 360 с.
2. Захарченко В.И. Основы менеджмента; Уч.-мет. пособие для студентов/ В.И. Захарченко – Одесса: ОНПУ, 1998 – 40 с.
3. Пархимчик Е.П. Кадровая политика организации : учеб. пособие/ Е. П. Пархимчик. – Минск: ГИУСТ БГУ, 2011. – 128с.
4. Таран В.А. Зарубежный опыт развития человеческих ресурсов / В.А. Таран // Машиностроитель, 1999. – №11. – С.4 – 11.

Дорош І.С.

студентка 4-го курсу

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

dis.bugal@gmail.com

ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ З БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

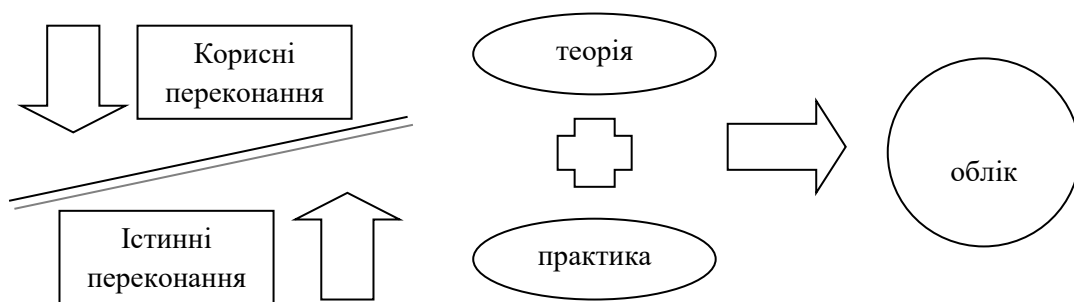
В наш час стрімко змінюються вимоги до бухгалтерського обліку, як до основної інформаційної системи управління підприємством. Як наслідок, висувуються високі вимоги до бухгалтера, в тому числі до його особистих якостей. Сучасна організація бухгалтерського обліку на підприємстві припускає, що в процесі виконання роботи бухгалтер повинен широко застосовувати такий ефективний інструмент прийняття рішень як професійне судження, на формування якого істотний вплив мають особистісні та професійні якості бухгалтера. Тому на даному етапі економічного розвитку країни важливо визначити проблемні питання пов'язані з професійною підготовкою сучасного фахівця з бухгалтерського обліку, його місця та ролі в управлінні підприємством.

Стандарти не можуть забезпечувати інтереси усіх, і якщо встановити стандарти, зважаючи на інтереси усіх, то доведеться вдатися до цілого ряду компромісів, що спотворять конкретні інтереси і усю достовірність даних і після цього вже будуть не потрібні нікому. Якщо молоді, сучасні бухгалтери заперечать нормативне регулювання, то такий крок перетворить їх на думаючих спеціалістів. А ключем до таких дій зобов'язана стати професійна думка, під якою важливо розуміти вміння бухгалтера правильно, достовірно та сумлінно описувати і відображати фінансовий стан суб'єкта господарювання.

Грунтовний і критичний аналіз діючих нормативно – правових актів, що регулюють питання ведення обліку, є передумовою для формування

професійного судження, під яким розуміється вміння бухгалтера правильно, достовірно та сумлінно описувати і відображати фінансовий стан суб'єкта господарювання, а для молодого спеціаліста це вкрай важливо.

Лозовицький С.П. вважає, що корисне переконання необов'язково має бути істинним, так само істинне переконання зовсім необов'язково буде корисним. Істинні переконання і, відповідно, твердження вивчають у теорії обліку, корисні, – на практиці. У науці спираються на знання, в практичному житті важлива віра на користь прийомів, використовуваних бухгалтером [1]. Дане трактування можна перевести у форму рисунка 1, що матиме вигляд:

*Рис. 1. Вага теоретичних та практичних навиків
в господарській діяльності*

Як стверджують Я.В. Соколов і Т.О. Терентьєва, істину в бухгалтерському обліку не можна одержати, сліпо виконуючи приписи нормативних документів, а достовірність облікової інформації залежить тільки від добросовісності бухгалтера, а достовірність слід розглядати як наслідок добросовісності [2].

Формування власного професійного судження передбачає досвід роботи, високий рівень кваліфікації, особисті моральні якості і, звичайно, належний рівень професійної підготовки, ґрунтовні теоретичні знання.

Відповідно, ми вважаємо за доцільне, ввести в програму вищої освіти з підготовки бухгалтерів дисципліну «Основи формування професійного судження», вивчення якої дозволить майбутнім молодим фахівцям правильно вести себе у критичних чи непередбачуваних ситуаціях, які можуть виникати у практичній роботі, і яка буде сприяти формуванню аналітичного мислення студентів та створенню передумов для формування власного професійного судження. Така програма має містити не тільки теоретичний матеріал, але, в більшій мірі, практичні, нестандартні ситуаційні задачі, які можуть виникати на практиці. Опановуючи дану дисципліну, студенти будуть розвивати свої розумові здібності, а в майбутньому, при формуванні власної кар'єри, зможуть відчувати себе впевнено, і йти по професійному житті з високо піднятою головою.

Окрім того, бажано поглибити співпрацю не тільки з навчальними закладами країн, де практикують, і застосовують професійне судження бухгалтера, але й з конкретними підприємствами для проходження виробничих практик та стажувань для здобуття студентами міжнародного досвіду. Такий підхід сприятиме підвищенню рівня підготовки майбутніх фахівців в сфері бухгалтерського обліку, інтеграції в міжнародне бухгалтерське співтовариство, посиленню ролі та значення бухгалтерської професії в управлінні сучасним підприємством. Отож, викладена пропозиція полягає у тому, щоб сформувати кращих фахівців напряму підготовки «Бухгалтерський облік», які б:

- мали високий стимул до навчання;
- отримали великий багаж знань завдяки вивченню дисципліни «Основи формування професійного судження»;
- здобули міжнародний досвід.

Отже, розвиток ринкових умов господарювання якісно змінює роль і місце бухгалтера в управлінні підприємством, диктує необхідність підвищення самостійності бухгалтера у встановленні правил ведення обліку в рамках окремо взятого підприємства. Самостійність, в свою

чергу, передбачає необхідний рівень професійної підготовки, відповідні моральні якості, здатність до критичного мислення і творчого підходу до ведення обліку. Тому сучасний бухгалтер може і повинен застосовувати у своїй практичній діяльності професійне судження, оскільки нормативне регулювання не може забезпечити врахування усієї різноманітності умов господарського життя, що безперервно розвиваються і змінюються, а також здобути практичні навички та знання під час навчання у вищих закладах освіти.

Список використаної літератури

1. Лозовицький С.П. Професійне судження як категорія сучасного обліку/ С.П. Лозовицький // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuiv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vlca_ekon/2011_36/55.pdf
2. Соколов Я.В. Професійне судження бухгалтера / Я.В. Соколов, Т.О. Терентьева // Бухгалтерский учет. – 2001. – № 12. – С. 53–57.

Захарченко А.І.

викладач-методист

ДВНЗ «Куп'янський автотранспортний коледж»

E-mail: vizach@mail.ru

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ КВАЛІФІКОВАНИМИ КАДРАМИ

Нестабільність сучасного соціально-економічного середовища обумовлюється необхідністю адаптації підприємств до постійно мінливих умов функціонування, одним з напрямлень якої є забезпечення виробництва кваліфікованими робочими кадрами [1, с. 8].

В наш час у нашій країні існують два основних варіанта забезпечення

підприємства кваліфікованими робочими кадрами – залучення випускників учбових закладів початкової професійної освіти (ППО) та підготовка в умовах підприємства (внутрішньофірмова освіта).

Підготовка в учбових закладах початкової професійної освіти здійснюється з орієнтацією на виробничо-економічні умови які склалися у державі, загальний рівень розвитку техніки та технологій. Отже, заклади початкової професійної освіти випускають робітників, які відповідають умовам державного стандарту освіти [3]. На жаль, підготовка в учбових закладах початкової професійної освіти ведеться без обліку специфіки конкретних підприємств, що призводить до невідповідності кваліфікаційно-змістової структури й рівня формування професійної компетенції випускників учбових закладів початкової професійної освіти потреб конкретних роботодавців.

Альтернативним варіантом забезпечення підприємств кваліфікованими робочими кадрами є внутрішньофірмова освіта. Внутрішньофірмова освіта спрямована на задоволення потреб конкретного підприємства в робочих кадрах. Підготовка робочих кадрів здійснюється в умовах підприємства з орієнтацією на його специфіку.

Аналіз теоретичних досліджень та практики організації та здійснення внутрішньофірмової освіти робочих кадрів дозволили виявити їх специфічні особливості, які полягають в тому що – процес освіти орієнтований на специфіку конкретного автотранспортного підприємства, освіта виконується в умовах учбових центрів з використанням матеріально-технічного та кадрового потенціалу підприємства; освіта спрямована на формування та розвиток професійно-орієнтованої особистості в поєднанні емоційно-ціннісних, когнітивно-пізнавальних а також моторно-рухових її складових; зміст освіти оптимізується із врахуванням індивідуальних особливостей та стартового рівня підготовки учнів; за рахунок гнучких орієнтовано діяльних технологій освіти скорочуються строки підготовки.

Узагальнення специфічних особливостей внутрішньофірмової освіти робочих кадрів автотранспортного підприємства дозволяє виявити три аспекти його організації та здійснення: організаційний змістовний та методологічно-технологічний. В організаційному аспекті розглядаються питання організації підготовки робочих кадрів в учбових центрах автотранспортних підприємств; у змістовному аспекті – питання оптимізації змісту підготовки в контексті специфіки підприємства; у методологічно-технологічному аспекті – питання вибору та використання педагогічних технологій для освіти робочих кадрів в учбовому центрі. З цього слідує, що можливо говорити про продуктивність системи підготовки робочих кадрів, яка складається з трьох підсистем кожна з якої модулює один із аспектів організації та здійснення внутрішньофірмової освіти робочих кадрів.

У межах організаційної підсистеми модулюється організація багатоступінчатої внутрішньофірмової освіти робочих кадрів. Освіта здійснюється на базі учбового центру автотранспортного підприємства, працюючого у безпосередньому зв'язку з відділом розвитку персоналу здійснюючого підготовку робітників із використанням матеріально-технічного та кадрового потенціалу підприємства. Внутрішньофірмова освіта робочих кадрів в учбовому центрі організовується із врахуванням вимог безперервності наступності змісту та виконується згідно багатоступінчатої програми, яка враховує первинну підготовку, перепідготовку а також підвищення кваліфікації.

Організацію внутрішньофірмової освіти учбовий центр здійснює згідно з заявками, які формуються відділом розвитку персоналу та залучається в якості викладачів інженерно-технологічних робітників та кваліфікованих робочих, які мають досвід наставництва.

У змістовній підсистемі модулюється зміст внутрішньофірмової освіти кадрів в умовах учбового центру автотранспортного підприємства. Не зважаючи на маючий досвід організації та здійснення внутрішньофірмової

освіти в педагогічній теорії не розроблено єдиних підходів до проектування змісту внутрішньофірмової підготовки кадрів.

Порівняльний аналіз підходів до проектування змісту внутрішньо фірмової освіти робочих кадрів показує, що великим потенціалом володіє компетентний підхід в межах якого зміст освіти проектується на основі системного аналізу професійної діяльності та представляється у вигляді блоків, які входять в структуру професійної компетенції робочого конкретної галузі. Орієнтуючись на підхід викладений в роботі Кроше Е. [2], під професійною компетенцією розуміємо здатність спеціаліста мобілізувати в професійній діяльності знання, вміння та навички, а також узагальнені можливості виконання дій, які обумовлюють діяти самостійно та відповідально в межах компетенції [2].

Професійна компетенція розгортається спектром ключових компетенцій до яких відносяться такі компетенції, як організаційно-технічна компетенція (здатність раціонально та безпечно організувати робоче місце та процес обробки); техніко-технологічна компетенція (здатність складати та аналізувати техніко-технологічну документацію); спеціальна компетенція (здатність використовувати технологічні можливості обладнання для виконання прийомів обробки на основі оптимального вибору предмету та засобів праці); професійна неактивність (здатність до самостійного пошуку та позитивного виконання завдання); креативність (здатність удосконалювати об'єкти та засоби праці); професійна комунікативність (здатність точно та коректно передавати та сприймати інформацію) професійна мобільність (здатність до зміни професії або робочого місця).

С позиції компетентного підходу вважаємо, що сучасний кваліфікований робітник має володіти професійною компетенцією, тому формування ключових компетенцій має проходити в межах рішення учбово-професійних та професійних задач. Це можливо у тому випадку, якщо формування ключових компетенцій здійснюється в контексті професійної діяльності; ключові компетенції відбираються та структуруються на основі системного аналізу

професійної діяльності спеціаліста; зміст освіти відбирається з орієнтацією на формування кожної ключової компетенції.

Виділені ключові компетенції та метапрофесійні властивості особистості формують блочну модель професійної компетенції основного робочого виробництва. Зміст освіти обирається на основі аналізу моделі професійної компетенції та структурується у вигляді модульних блоків, сукупність яких утворює модульну програму. До модульної програми входять інваріантні та варіантні компоненти. Інваріантний компонент є загальним для декількох суміжних спеціальностей та розкривається пакетом учбових елементів теоретичного характеру. Варіативний компонент програми розкривається пакетом учбових елементів практичного характеру та забезпечує формування спеціальних вмінь та навичок в межах конкретної професійної діяльності.

Для формування професійної компетенції робочих кадрів застосовується модульна технологія внутрішньофірмової освіти робочих кадрів, яка включає процедури формування ключових компетенцій та метапрофесійних якостей особистості. Формування ключових компетенцій та метапрофесійних якостей особистості працівників здійснюється в процесі послідовного вивчення учбових елементів, які входять у склад виділених модульних блоків. Після вивчення кожного учбового елементу виконується поточне тестування, а після вивчення кожного модульного блоку – проміжне тестування та виробниче завдання. В процесі виконання виробничих завдань учні у взаємодії між собою та з інструктором, залучаючи досвід та знання, знаходять різноманітні можливості діяльності на основі загальних відомостей про них, організують особисті прийоми діяльності на основі засвоєних при вивченні модульного блоку. Діяльність учнів по пошуку рішення задач, які поставлені в межах виробничих завдань, дозволяє вийти на творчий рівень формування ключових компетенцій та метапрофесійних особистих якостей.

Проектування модульної технології освіти передбачає також розробку учбового середовища, в процесі якого виробляється відбір матеріально-технічного оздоблення навчання робочих кадрів, планування учбових та робочих місць, складання графіків переміщення учнів по робочим місцям [2;4].

Розроблена модульна технологія внутрішньофірмової освіти робочих кадрів експериментально апробована та впроваджена у процес організації та здійснення підготовки робочих на автотранспортних підприємствах Одеського регіону. Результат пошуково-досвідної роботи свідчить, що спектр та рівні сформованості професійної компетенції особистості більшості учнів відповідають вимогам, пред'явлених працедавцем до підготовки робочих кадрів. Отже, є можливість говорити про ефективність внутрішньофірмової освіти як напрямки забезпечення підприємств конкурентоспроможними робочими кадрами, що є альтернативою в навчанні та підготовці робочих кадрів в закладах професійно-технічної освіти, функціонуючих в умовах соціального партнерства.

Список використаної літератури

1. Захарченко В.И. Организационные изменения в украинском бизнесе и новая экономика // Ринкова економіка: сучасна теорія та практика управління. – 2009. – Т.12. – Вип.28. – С. 6 – 16.
2. Кроше Э. Руководство по модульной системе профессионально-технического обучения / Э. Кроше. – Женева: Бюро проф.-тех. обучения МОТ, 1998. – 124 с.
3. Ткаченко Е.В. Кого и как готовить, или модернизация начального профессионального образования в современных условиях / Е.В. Ткаченко // Образования и наука. – 2005 – №2(32). – С. 125 – 128.
4. Юцявичене П.А. Теория и практика модульного обучения / П.А. Юцявичене. – Каупас: Швиеса, 1989. – 272с.

*К.е.н., професор Король Г.О.
професор кафедри обліку і аудиту,
к.е.н., доцент Шпанковська Н.Г.
почесний професор НМетАУ,
Ашкелянець О.А.
студентка кафедри обліку і аудиту
Національна металургійна академія України
E-mail: elena.ashkelianets@gmail.com*

ВИКОРИСТАННЯ ІМІТАЦІЙНИХ ІГОР ПРИ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ»

У сучасних умовах важливим завданням вищої освіти є розвиток у майбутніх фахівців логічного та творчого мислення, надбання практичних навичок та навичок роботи у колективі, тобто те, що сприяє підготовці високоосвічених спеціалістів. Підвищення якості підготовки фахівців економічних спеціальностей тісно пов'язане з упровадженням активних методів навчання, що сприяють розвитку творчої активності, ініціативи та самостійності студентів. Одне з провідних місць серед активних методів навчання займають імітаційні ігри, досвід використання яких на практичних заняттях набуто при підготовці студентів спеціальності «Облік і оподаткування» в Національній металургійній академії України. Зокрема, у формі імітаційної гри доцільно проводити заключне заняття з дисципліни «Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності».

Імітаційна гра імітує конкретну діяльність певної організації або її підрозділу. У даному випадку розглядається діяльність відділу зовнішньоекономічних зв'язків підприємства, який заключає зовнішньоекономічні контракти, веде операції з експорту продукції підприємства та імпорту окремих видів сировини, а також здійснює облік цих операцій. Передбачається розробка альтернативних управлінських рішень з цих

питань в умовах, що імітують реальну мінливу господарську практику. При цьому студенти виконують творчу роботу. Їм потрібно при зміні умов зовнішньогосподарської діяльності знайти і сформулювати суть проблеми та способи її вирішення, оформити облікові та аналітичні документи.

У ході підготовки до імітаційної гри по указаній дисципліні розподіляються ролі між її учасниками. Усі учасники поділяються на групи, до кожної з яких входять: студент, який відповідає за складання зовнішньоекономічного контракту з експорту продукції підприємства; аналітик, який контролює виконання контракту; обліковець, який веде первинний і синтетичний облік операцій, розраховує митні та податкові платежі, курсові різниці. Аналогічно формуються групи, відповідальні за імпорт сировини. Викладач призначає керівників груп, обирає склад арбітражної комісії для оцінки результатів гри.

Студенти вивчають вихідні дані, відповідають на запитання викладача по задіяних темах дисципліни, після чого виконують свої ролі у групах. Керівники груп перевіряють виконані розрахунки із занесенням їх до єдиної таблиці. Один екземпляр розрахунків групи передають арбітражній комісії. Від неї отримують листки з правильними розрахунками, при необхідності вносять виправлення до екземплярів розрахунків, що залишилися.

Потім групи отримують у викладача додаткові вихідні дані для вирішення завдання, що імітує зміну умов зовнішньоекономічної діяльності. Це може бути інформація про несвоєчасне відвантаження експортної продукції або надходження імпоротної сировини на підприємство, чи розподіл їх обсягу на партії. Може виникнути необхідність за обставинами, що склалися, змінити базисні умови постачання, про що треба буде внести дані у додаток до контракту і змінити термін ІНКОТЕРМС. Могуть також бути обставини, які приведуть до зміни термінів сплати за експортну продукцію або імпорتنу сировину.

Відповідні виконавці у групах разом з керівником групи аналізують ситуацію і приймають рішення про необхідні заходи та їх відображення в

обліку, виконують необхідні додаткові розрахунки. Після цього здійснюються перевірка та оформлення результатів керівником групи; перевірка арбітражною комісією правильності виконаної роботи; аналіз отриманих розрахунків та прийняття необхідних рішень відповідно до завдань імітаційної гри.

Керівники груп публічно обґрунтовують прийняті групою рішення у відповідності із початковим завданням і умовами, що змінилися. Підведення підсумків передбачає аналіз арбітражною комісією та викладачем прийнятих групами рішень, оголошення оцінки кожного студента, відповіді на запитання, виділення найкращої групи і найкращих студентів. Оцінювання результатів гри проводиться на конкурсній основі, тобто так, щоб результати однієї групи не залежали від результатів іншої. Учасники найкращої групи отримують залік автоматично. Інші групи проводять захист своєї роботи у викладача.

Отже, імітаційна гра виконує навчальну, розвивальну та виховну роль у підготовці студентів. Її здійснення сприяє поглибленому вивченню і закріпленню у студентів знань, вмінь та навичок, набутих в ході навчального процесу. Студенти вчаться адаптуватися в сучасних мінливих ринкових умовах функціонування підприємств, розвивають логічне мислення, пам'ять, вміння користуватися обчислювальною технікою. Крім того, вони розвивають у собі почуття відповідальності, акуратності, самостійності, пунктуальності, корпоративної культури.

Більш докладно методику проведення імітаційної гри при підготовці студентів спеціальності «Облік і оподаткування» викладено в [1].

Список використаної літератури

1. Методичні вказівки до проведення імітаційної гри «Облік виробничих запасів» при вивченні дисципліни «Бухгалтерський облік» для студентів економічних спеціальностей / Укл.: Г.О. Король, Н.Г. Шпанковська, А.О. Безгодкова. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2013 – 25 с.

Д.е.н. Пашкевич М.С.
завідувач кафедри обліку і аудиту
Державний вищий навчальний заклад
«Національний гірничий університет»
E-mail: pashkevichms@rambler.ru

ОСНОВНІ РИСИ КОНЦЕПЦІЇ «REALITY-УРОК»
ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ»

Проблема підвищення якості викладання є нагальною для усіх ВНЗ України. Ситуація з дисциплінами спеціальності «облік і оподаткування» ускладнюється тим, що їх інформаційний контент оновлюється щодня, оскільки спирається на законодавчу базу, а відтак елементи методичних комплексів застарівають, не встигши дійти до друкарні. Звідси, якість викладання за спеціальністю «облік і оподаткування» повинна ґрунтуватися на «in-time»-парадигмі – донесення інформації до студентів своєчасно та максимально наближено до реальних умов. Раніше у роботах автора обґрунтовувалась концепція «reality-уроку» для вирішення означених проблем для вказаної спеціальності. Розглянемо зміст характеристик концепції «reality-уроку».

Щоб контактний урок зі студентами міг характеризуватися, як своєчасний та реальний, йому повинні бути притаманні специфічні властивості.

Об'єктом «reality-уроку» для студентів спеціальності «облік і оподаткування» повинні бути реальні бухгалтерські, податкові та аудиторські проблеми реальних країн, компаній та громадян. Заняття повинні бути спрямовані не на вивчення того або іншого законодавчого акту, який через час може змінитися, а на формування загальної навички користуватися цим актом для вирішення певних проблем.

Хід уроку вирішується за принципом «тут і зараз». На початку уроку

окреслюється проблема, якій присвячено колаборативну зустріч викладача зі студентами. Однак, хід вирішення цієї проблеми, пошук необхідних інформаційних ресурсів та прийняття рішення для вирішення поставленої проблеми повністю залежить від студентів. Після ознайомлення з проблемою студенти можуть її обговорювати, влаштувати мозковий штурм, розподілитися на команди для з'ясування певних аспектів. У такий спосіб «reality-урок» більше нагадує нараду фахівців на підприємстві або в органах влади за круглим столом щодо вирішення певної проблеми

Таким чином, *учасники «reality-уроку»* – це студенти та викладачі, яких можна назвати ситуативною спільнотою, яка має обмежений час для вирішення певної проблеми. Фактично під час такого «reality-уроку» студентами втрачається роль тих, хто навчається, а викладачем – роль того, хто навчає.

У багато чому таким ролям студентів та викладача сприяє така властивість «reality-уроку», як *симетричність інформації*. Студенти та викладач отримують інформаційні потоки напряму з глобальної інформаційної мережі під час уроку. На відміну від звичайного уроку, викладач не має заготовленого пакету інформації, окрім власних загальних знань з предмету. Вихідні позиції студентів та викладача у інформаційному полі однакові. Рух у цьому інформаційному полі визначають самі студенти, оскільки вони приймають рішення яку збирати інформацію для вирішення цієї проблеми, яким джерелам довіряти, як її узагальнювати та аналізувати на предмет релевантності по відношенню до проблеми.

У зв'язку з цим, *роль викладача* під час «reality-уроку» – інтерпретувати реальну інформацію у режимі on-line, даючи фахові коментарі та виступаючи консультантом у студентів, які вирішують проблему.

Предметом «reality-уроку» виступають дії студентів, направлені на об'єкт уроку, тобто на вирішення поставленої реальної проблеми. При цьому непередбачуваність уроку разом з іншим полягає у тому, що план рішення для поставленої проблеми відсутній, як зазначалось раніше.

Центр відповідальності під час «reality-уроку» зміщується у бік студентів. Через неможливість передбачити психологічні характеристики студентів у колективі, лінії поведінки та хід мислення, вирішення проблеми (помилкове або коректне) є непередбачуваним. «Reality-урок» передбачає, що *еталон рішення* проблемної ситуації відсутній. Кожен колектив студентів має право на власний непередбачуваний результат вирішення проблеми. Також відсутній *еталон уроку*. Кожна студентська група може встигнути просунутися у вирішенні проблеми на свою унікальну відстань, що є також непередбачуваним. Важливим для контактного «reality-уроку» є те, що студенти та викладач проінформовані про непередбачуваність уроку та, головне, вірять у це. Якщо студенти справді відчують власну відповідальність за вирішення проблеми та вірять у непередбачуваність уроку, який не керується з боку викладача, вони проявляють більший інтерес до заняття та розкривають свій потенціал у процесі самоосвіти та саморозвитку під час контактного заняття. Таким чином, згідно концептуальних засад «reality-уроку» дещо змінюється мета навчання, а відтак і кожного окремого уроку. На відміну від цілей передачі студентам знань, метою «reality-уроку» є формування у студентів необхідних професійних та загальних навичок для вирішення проблем в умовах невизначеності.

Список використаної літератури

5. Hilser, S. (2016). Key competencies to action: transdisciplinary learning of key competencies for sustainability. Master Thesis Series in Environmental Studies and Sustainability Science.
6. Пашкевич М.С. Концепція «reality-урок» для підготовки студентів спеціальності «Облік і оподаткування» у вищих навчальних закладах України [Електронний ресурс] / М.С. Пашкевич // Електронне наукове фахове видання «Східна Європа: економіка, бізнес та управління». – 2016. – №5. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/5-2016-ukr>

*К.е.н., доцент Распопова Ю.О.
доцент кафедри обліку і аудиту
Національна металургійна академія України,
E-mail: juraspopova@gmail.com*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ОБЛІК І ЗВІТНІСТЬ В ОПОДАТКУВАННІ»

Облік податків є важливою та відповідальною ланкою в сучасній обліковій системі суб'єктів господарювання, оскільки він пов'язаний з операціями щодо розрахунку сум податків (зборів), своєчасним наданням податкової звітності та погашенням зобов'язань перед бюджетом. Тому отримання студентами-обліковцями відповідних знань є актуальним завданням навчального процесу.

Формування у студентів системи знань, необхідних для здійснення облікового процесу податків та складання податкової звітності в умовах підприємств України реалізується в процесі викладання дисципліни «Облік і звітність в оподаткуванні».

В результаті теоретичної підготовки (лекційний курс дисципліни «Облік і звітність в оподаткуванні») студенти опановують:

- основи податкової системи України за положеннями [1];
- особливості облікового процесу податків в умовах підприємства;
- порядок складання й подання звітності з податків (зборів).

Але слід зазначити, що курс даної дисципліни спрямований, головним чином, на ґрунтовну практичну підготовку майбутніх обліковців для їх адаптації до ведення бухгалтерського й податкового видів обліку на підприємстві, оскільки 55 % відведеного аудиторного часу припадають на проведення лабораторних та практичних занять. Це забезпечує отримання ними певних професійних навичок щодо:

- вміння визначати суму конкретних податків (зборів) в залежності від

умов господарювання та системи оподаткування, що обрана на підприємстві;

– складання та обробки первинних документів з податків (зборів);

– ведення синтетичного та аналітичного обліку податків; складання податкової звітності;

– визначення термінів подання звітності та перерахування до відповідних бюджетів податків (зборів).

Формування у студентів навичок з визначення сум податків (зборів), ведення їх обліку та складання відповідної звітності, доцільно здійснювати через виконання ними імітаційних вправ на прикладі господарювання умовного підприємства. Як приклад, наведемо зміст одного з практичних занять дисципліни «Облік і звітність в оподаткуванні» (таблиця 1).

Таблиця 1

Зміст практичного заняття

Визначальні характеристики	Сутність
Тривалість виконання завдання	2 академічні години
Тема	Облік і звітність з місцевих податків
Мета	Придбання практичних навичок ведення обліку та складання звітності з місцевих податків
Задачі	1) за вихідними даними імітаційної вправи обчислити суму податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки за окремим об'єктом нерухомості; 2) визначити суму шоквартальних авансових внесків з податку для перерахування в місцевий бюджет; 3) визначити коди КОАТУУ за адресами об'єктів; 4) скласти «Податкову декларацію з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки» та Додаток до неї; 5) скласти проведення з нарахування податку.
Вихідні дані для виконання імітаційної вправи	На балансі у підприємства ВАТ «Зоря» (реквізити підприємства наведені окремо) є такі об'єкти нерухомості, загальної площі: – 68 м ² , квартира за адресою вул. Банківська, буд. 9, кв.34; – 94м ² , квартира за адресою вул. Аеродромна, буд. 17, кв. 3; – 356 м ² , квартира за адресою вул. Яворницького, буд. 35, кв. 8; – 270 м ² , квартира за адресою вул. Чичеріна, буд. 6, кв. 11; – 720 м ² , будинок за адресою вул. Алтайська, 10. За рішенням місцевої ради ставка податку складає 1,2 %.

Перед виконанням студентами завдання слід нагадати їм деякі аспекти справляння місцевих податків, провести опитування за темою, що забезпечить засвоєння ними лекційного матеріалу та сприятиме успішному вирішенню поставлених задач.

Таким чином, виконання студентами імітаційних вправ (на прикладі господарювання умовного підприємства) в практичному курсі дисципліни «Облік і звітність в оподаткуванні» сприятиме підвищенню рівня опанування ними професійних навичок фахівця-обліковця з питань оподаткування.

Список використаної літератури

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI зі змін. та доп. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page3>

К.е.н., доцент Шахно А.Ю.

*доцент кафедри економіки, організації та управління підприємствами
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

E-mail: alena_shakhno@mail.ru

ВПЛИВ ДЕРЖАВИ НА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ОСВІТИ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

В умовах посилення глобалізаційних процесів людський капітал нації стає вирішальним фактором розвитку економіки знань та ефективного функціонування національної економіки.

Основою формування людського капіталу є інвестиції у розвиток людських ресурсів, тобто інвестиції в освіту, в охорону здоров'я, мобільність, які сприяють підвищенню продуктивних здібностей, вдосконаленню інтелектуального та професійного зростання людини, що приносить в майбутньому дохід як індивіду, так і суспільству в цілому.

Освіта є основою формування людського капіталу, а інвестиції в освіту – джерело майбутнього доходу. Саме інвестиції в освіту й особистісний розвиток людини збільшують фонд людського капіталу, визначають високу економічну прибутковість таких вкладень. Так, за умови кваліфікованого менеджменту максимальна сума прибутку від інвестицій у людський капітал майже у три рази перевищує прибутки від інвестицій у техніку. Дослідження залежності продуктивності праці від освіти свідчить, що за умови підвищення рівня освіченості особи на 10% продуктивність праці зростає на 8,6%. За таких саме умов зростання акціонерного капіталу продуктивність зростає лише на 3-4% [1, с. 42]. Пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

На сьогодні розбудова національної системи освіти з урахуванням кардинальних змін у всіх сферах суспільного життя вимагає критичного осмислення досягнутого і зосередження ресурсів та зусиль на розв'язанні найбільш важливих проблем, які не дають можливості забезпечити нову якість освіти та стримують її розвиток. Процес впровадження інновацій в освіту повинен проходити не стихійно й хаотично, він потребує системного, послідовного й цілеспрямованого впливу органів державної влади, тому проблема державного управління інноваційним розвитком освіти набуває особливої уваги.

Сьогодні освіта розглядається як стратегічний пріоритет держави, а тому проблема підвищення її якості потребує особливої уваги. Держава виступає головним інвестором системи освіти, оскільки такі витрати мають суспільно корисну цінність. Вигоду від наявності високоосвічених громадян має не лише окремо взята людина, а й суспільство в цілому.

Сьогодні освітня політика України спрямована на світовий ринок і формується з урахуванням інтеграційних процесів. Згідно «Національної стратегії розвитку освіти в Україні 2012-2021 роки» вже запроваджено державні освітні стандарти, модернізовано зміст та вдосконалено організацію всіх ланок освіти. В Україні створено систему безперервної мовної освіти, що забезпечує

обов'язкове оволодіння громадянами України державною мовою.

Водночас нинішній рівень освіти в Україні не дає їй змоги повною мірою виконувати функцію ключового ресурсу інноваційного розвитку держави і сприяти ефективному розвитку людського капіталу. Залишаються ряд невирішених проблем, які не дають можливості забезпечити нову якість освіти, а саме:

- низька престижність освіти і науки в суспільстві;
- нестабільність економіки і, як наслідок, незадовільний стан матеріально-технічного та фінансового забезпечення системи освіти, низький рівень оплати праці працівників освіти і науки;
- недостатня відповідність освітніх послуг запитам особистості, вимогам суспільства, потребам ринку праці;
- обмеженість доступу до якісної освіти окремих категорій населення;
- недостатня орієнтованість структури і змісту професійно-технічної та вищої освіти на потреби ринку праці;
- недостатня мотивація суспільства та бізнесу до інвестування освіти;
- недосконалість національної системи оцінювання якості освіти та моніторингу;
- відсутність системи мотивацій і стимулювання інноваційної діяльності в системі освіти [2].

Отже, для підвищення якості системи освіти, орієнтованої на інноваційний розвиток людського капіталу, стратегічними напрямками державної політики є:

- реформування системи освіти, де пріоритетне місце займає людський капітал;
- удосконалення відповідної нормативної бази системи освіти;
- модернізація змісту, структури та організації освіти на засадах компетентнісного підходу;
- впровадження різноманітних освітніх моделей з використанням світового досвіду;

- забезпечення безперервності та доступності освіти протягом усього життя;
- розвиток інноваційної та наукової діяльності в освіті, підвищення якості освіти на інноваційній основі; інформатизація освіти;
- забезпечення проведення якісного та безперервного моніторингу системи освіти;
- створення сучасної матеріально-технічної бази системи освіти, інформатизація суспільства;
- підвищення престижності освіти і науки в країні тощо.

Таким чином, модернізація та інноваційний розвиток освіти повинні набути випереджального безперервного характеру, гнучко реагувати на всі зміни, що відбуваються в країні. Вплив держави на підвищення якісного рівня освіти сприятиме ефективному розвитку людського капіталу та підвищенню конкурентоспроможності національної економіки в цілому.

Список використаної літератури

1. Листопад О.В. Теорія людського капіталу й інноваційний розвиток освіти [Електронний ресурс] / О.В. Листопад // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. – 2012. – Вип. 36. – С. 40-44. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_pp_2012_36_10
2. Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013/page>

Наукове видання

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ
ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ, АУДИТУ Й ОПОДАТКУВАННЯ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:
ТЕОРЕТИЧНІ, ПРАКТИЧНІ ТА ОСВІТЯНСЬКІ АСПЕКТИ**

*Збірник наукових праць
за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції
(30-31 березня 2017 р.)*

Упорядники: Акімова Т.В.
Зелікман В.Д.

Матеріали подано в авторській редакції.

*За дотримання норм авторського права, достовірність
наведених фактичних даних, посилань на джерела, імена
та назви несе відповідальність автор матеріалів.*

У збірнику містяться матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітянські аспекти» (30-31 березня 2017 р.).

Для науковців, викладачів, фахівців-практиків, студентів економічних спеціальностей.